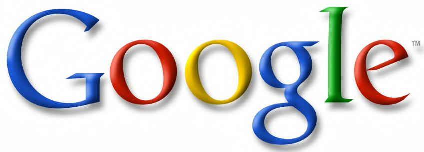
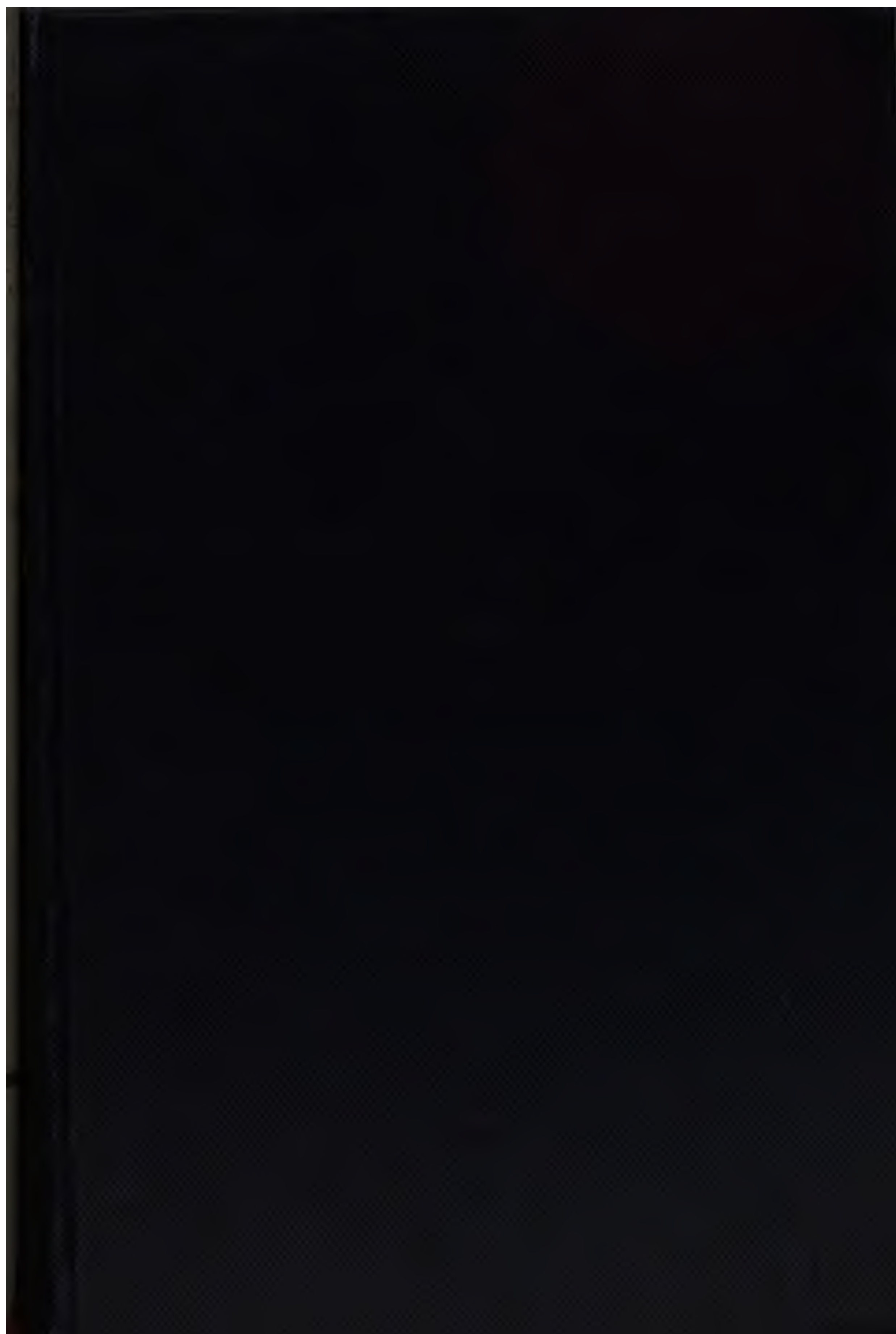

Google

II. RÁKÓCZI FERENCZ

LEVÉLTÁRA.

HAD- ÉS BELÜGY.

VIII.

ARCHIVUM RÁKÓCZIANUM.

II. RÁKÓCZI FERENCZ

LEVÉLTÁRA,

BEL- ÉS KÜLFÖLDI IRATTÁRAKBÓL BŐVÍTVE.

KIADJA

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

ELSŐ OSZTÁLY: HAD- ÉS BELÜGY.

SZERKESZTI

THALY KÁLMÁN.

VIII.

BUDAPEST, 1882.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.

(Az Akadémia épületében.)

SZÉKESI

GRÓF BERCSÉNYI MIKLÓS

FŐHADVEZÉR ÉS FEJEDELMI HELYTARTÓ

LEVELESKÖNYVEI

S MÁS EMLÉKEZETREMÉLTÓ IRATAI.

1705—1711.

AZ EREDETI KÉZIRATOKBÓL

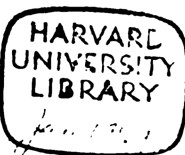
KÖZLI

THALY KÁLMÁN.

BUDAPEST, 1882.

A M. T. AKADÉMIA KÖNYVKIADÓ-HIVATALA.

Az Akadémia épületében.

Budapest. 1882. Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

ELŐSZÓ.

Az Archivum Rákóczianum legutóbbi kötete tartalmazta gr. Bercsényi Miklós Rákóczi fejedelemhez intézett leveleinek végét, nevezetesen a bujdosás idejében, 1711—1712-ben irottakat. Ezen kötet (szám szerint a had- és belügyi osztály VII-ik, vagyis a Bercsényi tollából eredetteknek IV-ik kötete) 1879-ben adatott ki, és pedig az előzőknél sokkal csekélyebb terjedelemben, az akadémiai Történelmi Bizottság javadalmazásának akkor egyéb czélokra történt igénybevétele miatt. Mely utóbbi okból három éven át maga e gyűjtemény is szünetelni kényteleníttetett; mígnem a t. Bizottság a f. év elején indítványomra egyhangulag elhatározá, hogy a vállalat folytatását a jelen 1882-ik évben kiadandó kötettel újra felkarolja, és e kötet sajtó alá rendezésével alólirottat bízta meg.

Így jött létre a t. olvasó kezei között lévő ím e VIII-ik kötet, mely is azon Bercsényi-féle irományokat foglalja magában, a melyeknek tervem szerint már a VII-ik kötetben kellett volna megjelenniök, ha t. i. ez a szokott 40—45 íves terjedelmet elérheti vala, s mely irományokról ama kötethez irott Végszavamban, a 223. lapon emlékeztem.

A mi tehát akkor elhaladt, — mégis, el nem maradt, ma kinyomatva előttünk fekszik, és vele az Archivum Rákóczianum I. Osztályának második csoportozata: a nagyfontosságú *gr. Bercsényi-levelezések* befejeztetnek.

Kötetünk tartalma négy főrészből áll.

Az elsőt képezik Bercsényi Miklós főhadvezér *tábori expeditiós könyvei,* az 1705-ik év két utólsó haváról és 1709-iki június-júliusról. Bercsényi cancelláriáján más rendtartás volt, mint Rákóczién; míg ugyanis a fejedelmi irodán a nevezetesebb kiadványokról teljes másolatokat, a kevesb fontossággal bírókról pedig kivonatokat iktattak be az udv. levéltár számára megőrzött rendszeres leveleskönyvekbe: addig a helytartói s főhadvezéri irodán a kiadványoknak csak fogalmazatait, minutáit őrizték meg, melyek egyes, sőt legtöbbnyire csak fél ívekre lévén írva, — az ily röpke papírszeletek aztán idővel széthányódtak. De széthányódva is sok fenmaradt belőlök, leginkább a kir. kamarai archivumban, a hová Bercsényinek unghvári levéltára került. A kamarából azután, kiselejtezések útján, egyes gyűjtőkhöz is jutott közűlök a jelen században.

Kivételképen azonban egyes időszakonként megtörtént, hogy Bercsényi egyik-másik titkára vagy irodatisztje is vezetett nagyobb füzeteket képező leveleskönyveket, a tábori expeditiók másolatai vagy kivonataiból. Ilyen kettő maradt ránk, melyeket itt közlünk.

Az első az 1705. végén Nagy-Szombatban kelt kiadványokat foglalja magában, legtöbbnyire teljes másolatokban. És ezek azért bírnak különös fontos-

sággal, mert a *dunántúli országrésznek visszahódítása*, az ottani törvényhatóságoknak és rendeknek a Confoederatióra való megesketése és a fölkelés ügyének öt év viharait kiállott, erős alapokra fektetése Bottyán tábornok által, épen ez időszakban történt. Ezen különösen hadi tekintetben érdekes szervezkedéseknek alapvető tervezeteit veszi itt az olvasó, Bercsényinek Bottyán, mint vezénylő-tábornok és alvezérei számára kiadott utasításaiban.

E tábori expeditiókönyv-töredék, — mert fájdalom, csupán töredék az, — néhai Jankovich Miklós gyűjteményével a Nemzeti Múzeumba került. Itt-ott igen elmosódott, rongált állapotban van, úgy hogy alig olvasható; az egyes kiadványok nem követik benne szigorúan az időrendet, e hiányt azonban mi közlésünknél helyreigazítottuk.

A második Bercsényi-féle tábori könyv szintén csak töredék, s az 1709. május 30-kától július 20-káig kelt, különféle — legtöbbnyire mégis a vezénylő-tábornokoknak, névszerint különösen Bottyánnak és gr. Eszterházy Dánielnek, továbbá a dandárparancsnokoknak stb. szóló — rendeleteket s fővezéri és helytartói egyéb kiadványokat tartalmazza, kivonatilag. A fontosabb ügyiratoknál azonban e kivonatok oly bővek, hogy néhutt majdnem szó szerinti másolatokká szélesednek, a mi értéküket — természetesen — csak növeli.

Eredetije e töredéknek jelenleg gyűjteményemben van, valamelyik hazai közintézetünk kézirattárának szánva.

Kötetünk legterjedelmesebb s tartalmilag legváltozatosabb és legnyomósabb alkatrészét ezúttal is

a gr. Erdődy-Aspremont családnak vörösvári dús Rákóczi-levéltára szolgáltatta, úgymint gr. Bercsényi Miklósnak nagybecsű *diplomatiai levelezéseit* Rákóczi fejedelem külföldi ügyvivőivel: Ráday Pál cancellárral, Brenner préposttal, b. Vetéssyvel, Clementtel, Nedeczkyvel, a Pápayakkal, Gortholddal, valamint a lengyel országnagyokkal, orosz és svéd ministerekkel, tábornokokkal, stb. Ezen, nemcsak a magyar: de Nagy-Péter czár, XII. Károly, XIV. Lajos, erős Ágost és Leszczinszky Szaniszló, úgy a porosz, török, tatár, moldvai, sőt még Mazeppa s párthívei által a kozákországi viszonyok történetébe is belejátszó nagyérdekű diplomatiai ügyiratok legnagyobb részt maga Bercsényi gróf sajátkezű fogalmazataiban maradtak reánk, legyenek bár magyarúl, latinúl, vagy lengyelűl papírra téve. Csupán a franczia nyelvben nem volt oly erős a kurucz fővezér, hogy maga fogalmazhasson.

Bercsényinek ezen, az európai politikai ügyek beható ismeretéről s éles és leleményes diplomatiai észről tanúskodó iratai, az 1709-ik év őszétől 1711. közepéig terjednek, s nevezetes kiegészítő részét képezik a Rákóczi-kor szövevényes külügyi érintkezéseinek. A gróf ugyanis emez években, kivált 1710. folyamában, nagyon sokat bajlódván köszvényével, nem volt alkalmas a táborozás viszontagságai elviselésére; s azért ekkor a fejedelem személyesen áll vala hadai élére, s a külügyek vezetését Bercsényire, — mint különben is a Péter czárral való líga megteremtőjére — bizá; s a fényes elméjű főúr e feladatnak is derekasan és nagy buzgalommal felelt meg, mint az íme, előttünk fekvő acták mutatják.

Mindezeket az eredetiekkel gondosan egybehasonlítva közöljük; csupán az 1710. május haváról szóló némely ügyiratoknak eredetijei — melyeket a másolók tévedésből valami más csomagokba helyezének vissza, — nem voltak a sajtó alá rendezéskor kezünknél; mit kötelességünknek tartottunk e helyütt megjegyezni, noha lényegesebb hibák ezekben sem fordúlnak elő. Azon nehány ügydarabot, melyet a jelen iratok közűl már *Fiedler* más forrásból közzé tett, — mi helykímélés végett kihagytuk, mindazáltal utalván reájok.

A *harmadik csoport,* vagyis Bercsényi unghvári családi várában és uradalmában 1701. és 1702-ben összeírt és lefoglalt ingóságainak lajstromai, — főleg művelődéstörténeti szempontból bírnak ritka érdekkel. Szemlélhető képét tárják elénk e részletes conscriptiók a nagyműveltségű, fényes ízlésű és dúsgazdag főúr lakásának, s úgy szólván családi és házi életének. Bepillantunk Bercsényi lakóvárába, palotáiba, termeibe, melyekben válogatott könyvtár, vegyészeti műterem, régiségek, ritkaságok, ereklyék, az olajfestményeknek s rézmetszeteknek egész serege, továbbá művészi készületű drága bútorok állottak, dús, pompás fölszereléssel; s diadalmas török háborúkban nyert puzdrák, drágaköves, aranyos nyergek, lobogók, paizsok, úgy családi czímeres zászlók, férfi és női díszöltözetek, hímzett és mesterségesen szőtt fehérneműk, perzsa szőnyegek, hollandi kárpitok, stb. nagy sokaságával, valamint a gróf és grófnő arany-, ezüstmíveinek, asztali készleteinek egy részével is megismerkedünk. Szóval, egy a szathmári béke előtt élt nagymíveltségű magyar mágnás ott-

SZÉKESI GRÓF

BERCSÉNYI MIKLÓS

tábori expeditiós-könyvei.

(1705—1709.)

SZÉKESI GRÓF

BERCSÉNYI MIKLÓS

tábori expeditiós-könyvei.

(1705—1709.)

I.

Gróf Bercsényi Miklósnak Nagy-Szombatban 1705. november és december havában kelt főhadvezéri kiadványai. *)

1.

Comes Nicolaus Bercsényi de Székess, etc. Notum facio per praesentes, quod ex parte Regiae ac Liberae Civitatis Posoniensis incolarum debiter requisitus, certis motivis et considerationibus eorundem instantiam admittens, ÿsdem Posoniensibus in promonthorÿs Posoniensibus et Kfangensibus vineas habentibus, tali modalitate vindemiationem liberam hoc Anno 1705. concesserim: ut ipsi Posonienses in signum talismodi gratitudinis, bis mille florenos Rhenenses in bona moneta caesarea ad dispositionem meam pendant et deponant.

Et siquidem occasione hujus requisitionis pro libera etiam ad Sancti-Georgÿ et Baziniensi Civitates existentibus promonthorÿs, universis et singulis nunc in eadem Civitate Posoniense existentibus cujuscunque conditionis hominibus concedenda et fienda vindemiatione pari formam fecissent instantiam: eatenus etiam ex toto id denegare nolui, ita tamen, ut quibus ejusmodi vindemiatio concessa fuerit, tales a quavis urna puri musti tempore avehationis Rhenensem florenum unum denarios vigintiquinque ad dispositionem aeque meam solvere et deponere obligentur; observata tamen Anni prioris imo alibi quoque promiscue practicari solita modalitate: quod nimirum omnium contusarum uvarum (detracta tertialitate) duae partes pro puro musto computari, et ab illo, modo praedeclarato,

*) E prothocollum-töredék eredetije a Nemzeti Múzeum kézirattárában van, fol. Hung. 192. A rányomott czímbélyeg szerint a kézirat a jelen század első felében az ismert gyűjtő *Jankovich Miklós* tulajdonát képezte, a ki a tartalomnak nem egészen megfelelő czímet iktatott reá.

1*

nempe a quavis urna florenus unus, denarÿ vigintiquinque solvi debeant, tamen hoc declarato, ut ex musto in vasis contento tertialitas non detrahatur, verum integre modo praemisso singula urna redimatur. Harum mearum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Tÿrnaviae, die 2. 9-bris, 1705.

2.

Interpraetatoriae Juramentalis Confoederationis.

Comes Nicolaus Bercsényi de Székes, Comitatus de Ungh Supremus Comes, Celsissimi Sacri Romani Imperii et Transsylvaniae Principis ac Domini Domini Francisci Rákóczi de Felső-Vadász universae Militiae, necnon Confoederatorum Inclyti Regni Hungariae Statuum Supremus Generalis, notum facio per praesentes, quibus expedit universis. Reverendissimum Dominum Ladislaum Biber, Episcopum Almisiensem, Praepositum Sanctae Thomae de monte Strigoniensi, veluti Archi-Episcopatus Strigoniensis Vicarium et Causarum Auditorem Generalem occasione illa, qua Venerabilis Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis membra, Confoederationi Inclytorum Regni Hungariae Statuum in Generali eorundem, ad campum Szécsényiensem proxime celebrato Conventu initae, semet etiam mediante ibidem concluso juramentali sacramento aggregare et subscribere intendissent; perprius clausulae istius li: »utúlsó csöpp véremig« Hungarico idiomate concinnatae, itique juramentali Confoederatorum formula contentae, pro futura ipsorum directione et mentis quietatione fiendam explicationem condecenter expetisse. Quam ego Illustrissimo etiam Comite Stephano Csáki de Keresztszeg, Inclyti Commissariatus Bellici Supremo Administratore, Comitatuumque de Bereg et Ugocsa Supremo Comite, — Spectabilibus et ac Generosis Dominis Sigismundo Jánoki, Georgio Gerhard, Paulo Kajaly et Joanne Lapsánszki, Suae Celsitudinis Principalis et praetitulatae Confoederationis Senatoribus praesentibus ac ita sentientibus, ad mentem quoque antetitulatae Confoederationis in praefato Conventu Szécséniensi publice declaratam, taliter interpraetatus fuissem. Quod nimirum vi illius clausulae Venerabilis Clerus ad personaliter belligerandum, sangvinisque effusionem quidem positive non: verum tamen omnia reliqua Con-

foederationem hanc praescriptam quomodocunque concernentia et concernere queuntia ad ultimum vitae halitum usque obligetur et obstrictus habeatur. Harum mearum vigore et testimonio literarum mediante. — Datum in Libera Regiaque Civitate Tirnaviensi, die 4. mensis Novembris, 1705.

3.

Instructio pro Reverendissimo Gabriele Spátay, Abbate Jánosiensi et Capituli Nittriensis Canonico, — ac Generosis Dominis Paulo Prileszky, Suae Celsitudinis Principalis et Inclytorum Regni Hungariae Confoederatorum Statuum Consilÿ Oeconomici Consiliarÿs, occasione in Partibus Submontanis instantis vindemiationis deputatis Commissarÿs.

1-mo. Primum et ante omnia ezen deputatus commissáriusok vizsgálják meg és számba vegyék fiscalitásnak üres hordóit, és azoknak capacitásához képest szedettessenek ollyan szőlőket, hogy mennél jobb musttal tölthessék meg azon hordókot.

2-do. Hogy az szüretezésre pozsonyi lakosoknak ki s be való járásokban valami confusio ne interveniáljon: nem lészen szabad senkinek is megnevezett commissáriusok híre nélkül szüretre kijünni, külső avagy falusi szekereseket fogadni, annyival is inkább nem lesz szabadságban szürethez hozzáfogni; a mint az szóval is meg van mondva ő Kegyelmeknek: kinek és mi módon engedjék meg a szüretet?

3-tio. Tudva levén az delegált commissáriusoknál, hogy a Pozsony várossabéli lakósok ugyan a pozsonyi és kfangi szőlőhegyeknek szabados megszedése iránt in genere, avagy általjában alkudtak meg velem: szorgalmatossan fognak vigyázni arra, hogy azon hegyeknek színye és praetextussa alatt más hegyekbűl fizetés nélkűl mustokat bé ne hordjanak az városban.

4-to. Azon két promontoriumon kívől vannak más szőllőhegyek, úgymint prácsai, csukárdi és egyebek, melyektűl Pozsony várossának és odavaló káptolonnak hegyvámja járna; de minthogy eziránt semmi alku nem interveniált: az ollyan jövedelmet mindenestől ország szökségére fogják bészedetni, nemkölemben az dízsmákot is.

5-to. Emlétett pozsonyi lakosoknak feljebbírt pozsonyi és kfangi szőlőhegyeken kétről más helységeknek promontoriumiban is lévén szőlejek, úgymint Prácsán, Récséntt, Szent-Györgyben, Bazímban, Grinaván és másutt, — azoknak megszedíse cum restrictione personarum engedtetik meg, alábbírt conditiók alatt; úgymint, hogy minden akó tiszta musttúl ország szökségére huszonöt császár-garast füzessenek, akár az szín, akár peniglen préselt must légyen; ha valaki peniglen maga szőlejét, termísit ott az szőllőhegyen ki nem prősöltetní, hanem törkölestűl hordatná bé: minden lajtot megakóztatván, annak két része tisztára, harmadika penig törkölre fog értetődnyi.

6. Ha történet szerént valamely oly embernek engedtetett volna meg a szöret, a kinek szőlleit más valaki maga költségén munkálódtatta volna be: az ollyan primum et ante omnia contentálja azokat, a kik az ollyatín szőlő mívelésére tettek expensákot.

7. Egy szóval, valamit jónak és az ország szolgálatjára hasznosnak lenni fognak látnyi: mindazokat minden tekéntet és személyválogatás nélkől elkövetnyi, végben is vinnyi el ne múlassák.

Azt kölletvén mindeneknek előtte ő Kegyelmeknek megvigyázni és vizsgálni: mennyire való borhordója készen van az fiscalitásnak, és proportionate az fiscalis és fiscus által míveltetett szőlők mennyire tölthetik be azokat? s ahhoz képest mennyi szőlőt az földhelyeken köll megtartani, és a mi superfluum maradna: úgy köll osztán hírt tenni az városiaknak, olly reflexióval, hogy senkinek német és notatus embernek meg ne engedjék, s a kiknek meg akarnák is engedni, tudósítván: ő Kegyelmek veszik consensusomat; mert nem köll általjában annak meglenni. — Datum Tÿrnaviae, die 6. Novembris, 1705.

4.

Én Székessi Grófff Bercsényi Miklós, etc. — Mivel Tekintetes Nagyságos Thökölÿ Mária Asszony Dunántúl és másutt levő, s akármely névvel nevezendő jószágai, ingó és ingatlan javai, marhái, majorsági, azok mellett és keről levő cselídjei specialis protectio alá vétettetődnek: parancsoltatik

azért felső és alsó renden levő hadi tiszteknek és köz vitézlő rendeknek, egyszóval felölnevezett Méltóságos Fejedelem és az Haza minden híveinek: azokat elvenni, megháborítani, károsítani, kárt tenni ne merészeljék, (sőt a) háborgatók s károsítók ellen oltalmazni, és minden . . . . *) salagvardákkal is protegálják; kölömbet kemény büntetés alatt ne cselekedjenek. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Költ Nagy-Szombatban, die 20. Novembris, 1705.

5.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, etc. Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik, ez levelemnek rendiben, hogy Mária-Magdolna Asszonynak, Szülÿ kapitány feleségének, adatván per praesentes Magyarországra cselédjeivel s javaival egyött jövetelre, Felső-Magyarországban levő jószágában menetelre és ottmaradásra engedelme, — parancsoltatik azért lovas és gyalog hadi tiszteknek, köz vitézlő rendeknek, Nemes Vármegyék tiszteinek, városi s falusi bíráknak, lakosoknak és minden Haza híveinek: magát személlyében, cselédjeit, javait meg ne háborítsák, se károsítsák, hanem szabadon bocsássák és bocsáttassák, és assistentiát is adják; városi s falusi bírák s lakosok szállásadással és illendő gazdálkodással is tartozzanak. Kölömbet se cselekedjenek, kemény büntetés alatt. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Költ Nagy-Szombatban, 20. 9-bris, 1705.

6.

Salvagvardia az Farkashidán lakosokra, cselédjekre, marhájokra, kölső, belső, ingó és ingatlan jószágokra. — Költ Nagy-Szombatban, die 22. Novembris, 1705.

7.

Gyalogságnak föláll ítása iránt való pátens.

Én Székessi Gróff, etc. Adom tudtára Kecskemét és Kőres mezővárosoknak bíráinak, esküdtjeinek és lakossinak közönségessen, hogy látván s vévén ezen pátens-levelemet, hosz-

*) Nehány szó kiszakadt.

szas kérdés kévől az ellenségnek parancsolat ellen való bévárásával, melylyel az hazának sok kárt okoztanak, s azzal hazafiságtalanságokért végső pusztétásokot érdemelvén: ne várják bőnhedéseknek érdemlő késését és siettetését, hanem Nemzetes Vitézlő Csajághy János Kapitány Uramot a végre is köldetettnek lenni ismervén, minden kísedelem nélkől ezer gyalogot, egész kévántató hadi készölettel, ruhával és fegyverrel, — azon számban rekesztvén Czegléd városátúl eddig állítani (parancsolt) gyalogokat is, — fölállítsanak, és megnevezett Kapitány Uram kezéhez adjanak. Az gyalogoknak fölállítására Czegléd várossának is lakossai ösztönöztetvén ezen intimatio által, ezelőtt is szokott számmal adott gyalogsága azon ezerben számlálván, Csajághy Uram dispositiója alá adják minden hallasztás nélkől, — főképpen az mostani haza szolgálatjának szöksége azt kévánván; kölömbet se cselekedjenek. Költ Nagy-Szombatban, die 22. Novembris, 1705.

8.

Order az Dunántúl való földre.

Tekintetes Nemzetes Vitézlő Bottyán János Generális-Főstrázsamester Uramnak ő Kegyelminek praesentibus intimáltatik. Hogy, mivelhogy az Dunántúl való operátiók (a mint már ezelőtt megértette ő Kegyelme) ő Kegyelmére delegáltattak: ahhoz képest mindjárt az hadaknak általköltözése után az lovas hadakbúl az gyalogsággal hagyván circiter húsz zászlóalját maga mellett, az többit Méltóságos Gróff Csáky Mihály Generális-Főstrázsamester Uram ő Kegyelme commendója alatt, adjungálván ő Kegyelme mellé Brigadéros Ebeczky István és Kapitány Balogh Ádám Uraimékat, úgy az maga dragonyos-regementjibűl bizonyos seregeket: sietve bocsássa az Rábán felől, szombathelyi bizonyos ráczok és horvátok fölkörösésére; úgy mindazonáltal, hogy praevie a táján lévő Brigadíros Kisfaludy György, Ezeres-Kapitány Török István, Bezerédy Imre Uraiméknak, úgy több keről levő hadaknak, hogy magokat említett Generális Csáky Mihály Urammal sietséggel conjungálván, commendójának obtemperáljanak és egyenlő erővel azon ráczság fölverésében munkálkodjanak, — intimálja. Maga ő Kegyelme penig is, — még nevezetessebb s nagyobb

tábornak hírével, meghagyott hadakkal, az munitiót magával vévén, jó renddel és jó vigyázással Pálffyra, hogy oldalt meg ne csapja, menjen Szent-Márton felé az nyúli hegyekhez, kiket elírvén, hátát az hegyekhez vetvén, Generális Csáky Mihály Uram . . . . máltatván, *) ha azon rácz ellenség nem dissipáltathatník és valamely helyre magát recipiálná: azonnal Csáky Uram bérekesztve tartván őket, az gyalogsággal és munitióval odamenvén, — tűzzel-vassal rajtok legyen. Holott penig praevie dissipáltatník az conjunctio előtt, Kanizsa táikára és más helyekre, az hova szökségesnek láttatik lenni, Kapitány Uraimékat ezerek meggyőjtésére szökséges haddal bocsássa el, egyszersmind kemény ordert adván níkiek: hogy Stíriát és Muraközt ne infestálják, hacsak ők az ellenkezést nem kezdik; sőtt ídesgető leveleivel az szomszédság megtartására Stíriát intse, ha kívánni fogja Stíria, vele meg is egyezhessen. Csáky Uram az több vele való haddal az Répczén általmenvén, ő Kegyelme pedig Rábaközén általkültezvén: Nemes Soprony vármegyében conjungálja magát véle, az hol alkalmatossabbnak láttatik, s onnéd Austria felé egy kemény portát, ezer lovasbúl állót, jó commendó alatt ereszszen; ki is visszatérvén, Sopron táján subsistáljon és az sopronyiak kicsapására vigyázzon, s egyszersmind pedig őket bérekeszsze, s annyival inkább az hadak után szállítandó éllésnek szabadossabb és bátorságossabb passust tartsa. — Maga Generális Uram az megegyezett hadakkal egyenessen Förtű mellett az Nyulasra, Pándorff táján az hegyek alá siessen, holott subsistálván, Pálffynak dolgát jól kitanúlván, ha fortéllyát látja: üsse meg; holott nem, jó vigyázással ottan corpusban vervín magát, mind az ellenségre, mind Austriában portáztasson, és mindenekrűl jó módjával genuine informáljon; holott — az minthogy másként fordúlván az dolog — hozzám bocsátandó genuina informatiója után orderemet, kihez magát alkalmaztassa, venni fogja. Ezeken kívűl mindenekfölött hazája szeretetét maga elűtt viselvén, az föld népét, — Magyarországban lévő magyar, horvát és német lakosok között semmi külembeztetést nem tévén, — idegeníteni, szomorítani és zaklatni

---

*) Olvashatlanúl ki van rothadva.

absolute ne engedje, sütt azokat szelédítű, ídesgetű pátensekkel magok nyelvén is édesgesse, minden úttal-móddal hadainkhoz szelédétse, és semminémű privata exactiók, se protectiók osztásával, se más praetextussal elkövetni meg ne szenvedjen . . . . *) országban lévű lakosokat, — hacsak ellenünk nem fegyverkeznek . . . . nem ellenséginknek tartván. Az hadaknak tartására concurrálandó éllést és az fiscalitások ország számára leendű fordítását Senator Török István, Consiliarius Horváth Zsigmond és Fodor László Uraimékra, kikre bizattatott, hagyván, kik is instructiójok szerint úgy fogják alkalmaztatni dolgokat, hogy az szegénység megkéméltetvén, az terh egyiránt repartiáltassék, és az szegénység hazánk szolgálatjára conserváltassék.

Az hadak kifizetése Fodor Uramnak fog incumbálni, ki is instructiója szerint megmustráltatván az ezereket, — kifizeti. A mi egyéb szükséges költség az haza szolgálatjára fog kívántatni: Generális Uram megjelentvén, — Fodor Uramnak ő Kegyelmének parancsolatjában lévén, — az hova mennyi és mi kívántatik: az haza szolgálatjátúl nem fogja kéméllyeni. A több bizottatik ő Kegyelme szokott dexteritássára, hogy ő Kegyelme Generális Uram s a többi főhaditisztekkel, s kivált az föld csínyját tudókkal, dolgait conferálván, az mi hazánk szolgálatjára ítéltetik, Isten segétségébűl elkövesse. — Költ Gúttánál levő táborban, die 29. 9-bris, 1705.

9.

Dunántúl való hadaknak fogadására pátens.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, etc. — Adom emlékezetűl mindeneknek az kiknek illik, hogy Nemzetes és Vitézlő N. N. Kapitány Uramnak ő Kegyelmének édes hazánkhoz contestált igaz hazafiúi hajlandóságát tekéntvén, és az hazánk elűbbi dicsűsséges szabadságinak elnyerésére teendő szíves fáradozásai mellett való további dexteritássában is kétségem nem lévén, concredáltam praesentibus ő Kegyelmének, hogy hazánk fegyverének e mostani szerencsés progressussával

*) A kipontozott helyeken egy-két szó olvashatlanúl ki van rothadva.

az Dunántúl való földen maga ezerét, mennél felessebb számmal lehet, felállíthassa, kire is rendeltem verbováló avagy hadfogadó circulusúl N. vármegyét, engedvén a mellett hatalmat és authoritást ő Kegyelmének, hogy emlétett Nemes Vármegyében és annak circulussában lévő szabad királyi s mezű-városokban, nemkülemben falusi helyeken is, valahol tudniillik alkalmatosságát láthatja, — szabadon és minden szorgalmatossággal mennél felessebb katonát lehet, fogadhasson, és maga ezeréhez applicálhasson. De mivel per expressum több Kapitány Uraiméknak is meg van tiltva, hogy kinek-kinek elrendelt megyéjén kévűl senki ő Kegyelmek közűl más Kapitány Uram circulussában hadat fogadni és azzal confusiót másnak az hadfogadásban tenni ne mérészeljen: hasonlóképen megirt Kapitány Uram is maga hadfogadásával kiljebb ne terjedjen, a mint designált vármegyéje avagy hadfogadó circulussa határozza. Azért nem is lészen szabad se ő Kegyelmének, úgy más egyebeknek is akár erűvel, akár hitegetéssel, avagy akármely más szín alatt egy katonát is más Kapitány Uram praejudiciumjával fogadni, avagy már valamely ezerben egyszer béállott legént ezerihez venni; hanem ha jószántábúl és szabadakaratja szerint valamely ezerre való béállás elűtt akarna valaki egy vármegyébűl más kapitánság alá mennyi: az ollyannak valaminthogy tetszését háborítani nem kell, — úgy Kapitány Uraimék is szabad akaratjára engedjék. Parancsoltatik azért . . . . .

(Több nincsen. Ezután egy fél lap üres. A közvetlenűl megelőző kiadvány Gúttánál levő táborban 29. Novembris kelt: tehát hihető, ez is ugyanott.)

10.

Order.

Nemzetes Vitézlő N. N. Kapitány Uramnak ő Kegyelmének praesentibus intimáltatik, hogy Isten ő Szent Fölsége jóvóltábúl az Dunántúl való operatiók szerencsés folyamatira általmenvén az hadak, — miképen és hol concredáltam pátensem mellett ő Kegyelmének az ezere szaporítását és az hadak fogadását: pátens-levelembűl megértheti, kitanúlhatván egyszersmind abbúl, mit köllössék az confusiók eltávoztatására nézve azon hadfogadás alkalmatosságával követni?

Hogy azonban jó reflexiót tartson mindenekben, azokat is kévántam ezen orderemben reiterálnom, úgy más egyebeket is committálnom ő Kegyelmének.

1-mo. Ne terjedjen kiljebb az hadfogadás dolgában elrendelt circulussánál, annyival inkább más Kapitány Uram megyéjében semminémű praetextus alatt, avagy erűvel hadat se légyen szabad fogadni, se más ezerbe állott katonát akármi színy alatt elhúzni, — hanem ha jószántábúl és szabad akarat szerint valaki egyik vármegyébűl másik kapitányság alá kívánna mennyi, — az ollyannak kedvét háborítani ne igyekezzék, hacsak praevie már az ezerben nem állott volna.

2-do. Mindenekben az Commendírozó-Generális Uram dispositiójátúl és rendelésitűl függjen és járjon el. Keze alatt lévő hadát — valamint maga böcsűletét és elűmenetelét kedvelli — jó disciplinában tartván: holmi rendetlenségekre és excessíva cselekedetekre, kártételekre szabadon ne engedje, hogy netalán abbúl támadható confusiók ő Kegyelmének imputáltassanak; hanem valahova fordúl ő Kegyelme, mindenütt nemcsak az fölsűbbrendű embereket, de az szegénységet is kiváltképen az honnmaradásban conserválja, azokat minden úttal-móddal édesítse, az ország szabadításának igyekezetire ébreszsze, és magához szép csendességgel, jó móddal hajtsa és hóldítsa, — hogy az által mind hazánknak elűmenetelét, úgy magának is ezerét és nevét nevelhesse.

3-tio. Azonban, mivel mind közönségessen az jó harmóniának megtartására az Confoederatióban lenni szükséges, — ahhoz képest a mely tiszteket kévánna maga regimentiben állítani: mind az két főbb tisztet, (kiknek levél által való praesentatióját elvárom) mind pedig az Hadnagy Uraimékat is mindaddig substitutus név alatt lenni tudjon, méglen annak idejében magam a végre odarendelendű emberem elűtt az Confoederatióra való hiteket le nem teszik.

4-to. Hogy pediglen az hadfogadás alkalmatosságával más szükséges dolgokra is reflexiója lehessen, tudva légyen, hogy nemcsak az Commendírozó-Generális Uram dispositióitúl várni kell ő Kegyelmének: de positive az Száva-melléki ráczok mozdulásira is vigyázzon szűntelenűl; sűt speciális observatiónak tartsa, hogy correspondenter lévén minden idűben Csa-

jághy János Ezeredes-Kapitány Urammal, az földvári passuson által Kecskemétre, — mihelyest venné succursus iránt való kévánságát ő Kegyelmének, — azonnal minden késedelem nélkűl menjen által az Dunán, melléje ő Kegyelmének; ott is hazánk dolgai folyamatját jó egyes értelemmel secundálni el ne múlassa.

5-to. Mivel pedig csak most terjedni és erűsedni kívánjuk hazánk fegyverét: annak véghezvitelire igen jónak s tanácsosnak itéltem, hogy azalatt is, — úgymint további dispositiómig — az styriai országot, ámbár ellenség füldi legyen is, ne háborítsák az hadak, hogy avval felbosszontván őket, köllötlenűl és idűnek elűtte fegyverkezésre ne kénszeríttessenek, és azzal reménlhetű boldogúlásunkat ne gátolják; azért is semminemű irruptiót Styriában tenni ne engedjen, lévén aziránt specialis ordere tűlem az Commendírozó-Generális Uramnak, hogy azokat, megírt okokra nézve, inkább hódulásra vegyék, mintsem pusztítással ellenség képében nyakokra várják.

6-to. Valakik az urak és az nevezetesbb főrendek közűl hazánk hívségire ő Kegyelme mellé állani kívánnak, — azok — minekelűtte az haza szolgálatjában applicatiójok lehessen, küldettessenek directe hozzám.

(Datum nélkűl. Az elűtte állók azonban Gúttánál 29. Novembris datáltattak.)

11.

Az Dunántúl való operatióra deserviáló projectum.

Adattanak pátensek az odaküldett Kapitány Uraiméknak az had fogadására, és kinek-kinek rendeltetett verbováló districtussa, úgymint:

1-mo. Brigadír Kisfaludy György Uramnak Vas vármegye.

2-do. Kisfaludy László Uramnak Szala vármegye, Kanizsa tájékával.

3-tio. Sándor László Uramnak Beszprém és Fejér vármegye.

4-to. Török István Senator Uramnak Soprony vármegye.

5-to. Somody Ádám Uramnak Somogy vármegye.

6-to. Balogh Ádám Uramnak Tolna, Baranya vármegyék.

7-mo. Goda Istvánnak Győr, Komárom, Esztergam vármegyék.

Ezek pedig oly observatióval lesznek, hogy az confusiók eltávoztatására nézve maga megyéjén kívűl senki sem fog hadat fogadni, hanemha valamely katona az erre való béállás elűtt maga jószántábúl más kapitánság alá kíván állani.

Stýriában az hostilitás megtilalmaztatik, hacsak ők positive okot nem adnak magok fegyverkezésével.

A mely rácz helyek hódúlni kívánnak, azok ellen is az hostilitás tilalmaztatott, s azon kívűl nem is kényszeríttetnek az fegyverkezésre; hanem ha jóakartjábúl kívánna valaki béállani az hadakban: azoknak is azonnal fizetések meglészen.

Sándor László, Balogh Ádám és Somody Ádám Uraimék correspondenter fognak lenni Földváron által Csajághy Urammal Kecskemétre, kinek is tudósítására in omnem eventum succurrálni fognak; azalatt pediglen vigyázással lesznek az Száva-melléki ráczra.

Az várasoknak ad certum tempus, ratificationemque ulteriorem meg fogják engedni az neutralitást, sűtt pro incremento capiendo, az urak várainak s kastélyjainak is, úgy mindazáltal, hogy szabad lehessen az mi hadainknak is ki s béjárni.

Az urak és az nevezetesebb fűrendek közűl valakik hozzánk állani akarnak, — minekelűtte accomodáltassanak: küldettessenek directe énhozzám.

Minthogy négy regementbéli hajdúság is általcommendíroztatott, úgymint Sennyey Pongrácz, Lóczy, Színay és Fodor László Uraimék: fogják azok magokat szorgalmatossan compleálni, a mennyire lehet, az szabad-legények béállásával, s azonfeljűl — nem várván az vármegyék rendelését — Török István, Horváth Zsigmond és Fodor László Uraimék magok subdividálják az faluk portáihoz képest az hajdúságot Dunáninnen való idea szerint, in rationem praestationis hajdonum, s fel is osztják az gyaloghadak közé; adatódván Séllyey Gergelynek is pátens gyalog-ezernek completiójára.

(Megelőző darabja Gúttánál, 29. Novembris költ.)

12.

Passus pro Dominorum Ablegatorum hominibus, Viennam proficiscentibus.

Comes Nicolaus Bercsényi de Székes, Comitatus de Ungh Supremus Comes, Celsissimi Sacri Romani Imperÿ et Transylvaniae Principis ac Domino Domino Francisco Rákóczi de Fölsű-Vadász universae militiae, necnon Confoederatorum Regni Hungariae Statuum Supremus Generalis. Notum facio per praesentes, quibus expedit ac universis: Quod Excellentissimi Domini Comitis de Rechtern, Praepotentum Confoederatorum Belgÿ Ordinum Ablegati Concionator Aulicus Reverendus Dominus Joannes Daniel Man, et Joannes Fockincz Secretarius, Viennam versus proficiscentes, committando eosdem duo milites Ungarici ad civitatem Sancti-Georgÿ, qui ibidem semet insinuando apud ibidem existentem Commendantem, rursus cum comitiva duorum aeque militum libere Posonium versus ire permittantur. Quo circa universis et singulis, in fidelitate Suae Celsitudinis Principalis existentibus, equestris ac pedestris ordinis officialibus et universae militiae praesentibus serio committendum volui, quatenus eosdem Dominos, Aulae Concionatorem et Secretarium, absque ulla personae laesione et rerum damnificatione libere eorsum proficisci permittant et permitti faciant, nec secus facturi. — Praesentibus perlectis exhibentibus restitutis. Datum, etc.

(Az ezen fogalmazványnyal egy lapon lévő conceptus, Gútánál lévő táborban, november 29-én kelt.)

13.

Illustrissimi, etc. Salutem, etc. Veszem 28. Novembris irott levelét és válaszát Nemes Vármegyének az zsoldosok iránt, kinek defectussát egyre is másra is háritani és magát justificálni igyekezik; az dolognak valóságában statutiókat s állandóságokat positive elmúlatván, mentségekkel akarja tölteni az zászlót. Ahhoz képest — zsoldosoknak subrepartitiója a Nemes Vármegyék gyakorta számos instantiájokra loco personalis insurrectionis rendeltetett lévén, — mivel ezen Nemes Vármegye kiállításokat és állandóságokat nem accelerálja:

továbbvaló difficultásoknak eltávoztatására legjobbnak taláttatott az personalis insurrectio. Kire nézve kívántam értésére adnom az Tekintetes Nemes Vármegyének: legyen kiki oly készülettel intra quindenam, hogy el lévén már 300 lovas commendírozva, az kik lekésérik az insurgálandó Nemes Vármegyéket: tanálhassák készen mindeniket, és ne adjon valaki okot renitentiájával hazafiúságtalanságának magyarázatjára s abbúl következendő bajára. In reliquo, etc. Tÿrnaviae, die 2. x-bris 1705.

(Ezen levél eredetileg következőkép szólott:

Illustrissimi ac Reverendissimi, etc.

Salutem, servitiorumque meorum paratam, etc.

Haditiszt Uraimék ő Kegyelmek relatiójabúl értem ezen Nemes Vármegyétől erga repartitionem obveniáló zsoldosok kiállítása iránt ednihánszori, a Nemes Vármegyékre köldett intimatióim effectuatiójában melly negligenter collaboráljon ezen Nemes Vármegye, hogy sokszor harmadrésze sem statuálja az obveniálandó zsoldosokot az ezerhez. Úgy látom, a Nemes Vármegye azoknak statutiójokat positive múlatja el, és csak mentség s kérdésekkel akarja bétölteni az zászlót. Kire nézve, mivel azon zsoldosoknak subrepartitiója a Nemes Vármegyék gyakor és sok rendbéli instantiájokra loco personalis insurrectionis lött meg, s az említett ezen Nemes Vármegye kiállításokat és állandóságokot nem accelerálja, — továbbvaló difficultásoknak eltávoztatására legjobbnak tanáltatott az personalis insurrectio; nem lesz senkinek panasza az proportióra, midőn proportio nélkől köll keresnönk individua szabadságunkat. — Kire nézve, stb. úgy mint följebb; ez azonban keresztűl van húzva.)

14.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, Nemes Ungh Vármegyének Főispánja, etc. Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levelem rendiben, nevezet szerint penig Nemes Nittra, Trencsén, Árva, Liptó, Túrócz, Bars, Zólyom és Nagy-Hont Vármegyéknek fő- és viceispányinak, szolgabíráinak és esküdtjeinek, s akármely néven nevezendű tiszteknek, praesidiumbéli commendánsoknak és alattavalóinak, fiscalis jószágok tisztjeinek, nemes bánya- és mezővárosok, faluk bíráinak és lakósinak közönségessen. Minthogy az megnevezett haza szol-

gálatjának elősegéllésére nézve, de fűképen hogy az hadak megruháztatására s egyéb közszükségekre alkalmatosságok szereztessenek: Nemzetes Vitézlő Benyiczky Márton Uram ő Kegyelme commissionaliter és instructionaliter praespecificált vármegyékre úgy küldettetett ki, hogy minden tehetségével azon hadak ruházatja mennél hamarébb való elkészéttetésében, nemkülemben egyéb szükséges materiáléknak megszerzésében fáradozván, azon munkája provinciáját — szükséges requisitiójára megírt Nemes Vármegyéknek, praesidiumoknak, fiscalis tiszteknek assistentiájával — véghezvihesse. Intimáltatik s parancsoltatik azért följülírt vármegyéknek, fiscalis tiszteknek, és mindnyájoknak az kikrül emlékezet vagyon: látván ezen pátens-levelemet, s megnevezett Commissárius Uram által requiráltatván, ha az városok, czéhekbéli avagy más mesteremberek mesterségekhez képest való portékát distrahálni s ő Kegyelme elütt másnak eladni mérészlik: sub poena confiscationis munkának tételire annyiszor nevezett vármegyék s tisztek assistentiájával, ha szükség lesz, compelláltassanak. Hogy penig szüntelenül és minden idünek vontatása nélkül azon munka véghez menjen, — mivel anticipato pénz az czéheknek ki fog adattatni és minden munkájok árra illendüképpen meglészen: általellenben tartoznak említett mesteremberek is azon Commissárius dispositiójára mesterségek által elkészítendű portékát készéteni. — Megkészéttetett portékát mi illeti: valahova nevezett deputatus Commissárius Uram rendelni fogja elvitetni, — tartoznak az vármegyék, fiscalis tisztek s városok elegedendű és késedelem nélkül való vecturának praestálásával, és — szükség úgy hozván magával — levelek elküldésére követek elüállításával is. Egyébaránt parancsoltatik az Haza hűségiben lévő praesidiumok tiszteinek ezen pátensnek ereivel specialiter: valamikor requiráltatni fognak az sokszor nevezett Commissárius által, azoknak kénszerétésire, kik egyben vagy másban ezen haza szolgálatját és elümozdítását késedelmeztetnék, — requiráltatván, nem segítenék és nem küvetnék, vagy földesurak és egyéb gátolnák, (ezek gravis animadversiót incurrálván,) az ollyanokat hadi erűvel s executióval is kénszerétsék. Végtire, valahol ennyiszer említett Commissárius Uram fáradozik, azon helységek tisztei s bírái és lakossi tisz-

tességes gazdálkodással és szállásadással tartozzanak, s külemben cselekedni ne mérészeljék. Praesentibus perlectis, etc.

Nagy-Szombatban, die 6. x-bris, 1705.

15.

Hadakozástúl való absolutionalis, vulgo obsitt.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, etc. Adom tudtára, etc., hogy Nemzetes és Vitézlő Benyiczky Gábor Uram Tekintetes Nagyságos Révay Imre Kapitány Uram gyalog-ezeriben ezen folyó esztendőnek eleitől fogvást lévén Vice-Kapitány, dicsíretes magaviselésível és hazafiúságának contestállásával azon tisztben szorgalmatoskodván és híven eljárván: gyarló egészségének gyengesége miatt tisztítül megválni kívánt és azt qvietálni, — ezen testimonialis levelemnek bizonyításával. Költ Nagy-Szombatban, die 8. x-bris, 1705.

16.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, etc. Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik, de főképpen Nemes Vármegyéknek, városoknak, káptolomoknak és conventeknek, ez levelemnek rendiben, hogy mivel Méltóságos Vezérlő-Fejedelmönk, Felső-Vadászi Rákóczi Ferencz Urunk ő Nagysága az páter jezsuitáknak állapotjában az mostani szécsényi gyűlésnek alkalmatosságával lött determinatio szerént való effectuatióját, az iránt költ kegyelmes instructiója szerént Nemzetes Vitézlő Benyiczki László Senator és Tisztelendő Apátúr Spátay Gábor nyitrai kanonok, úgy Prileczky Pál Consiliarius Uraiméknak ő Kegyelmeknek committálta: akartam magam is praesentibus serio intimálnom Kegyelmeteknek, hogy ezen dolgokban ő Kegyelmek által in privato vel in communi requiráltatván Kegyelmetek, — dispositióját secundálja, és azzal mind az Tekintetes Nemes Magyar Confoederatio decretumának, mind emlétett Méltóságos Fejedelmönk parancsolatjának is eleget tegyen. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Tÿrnaviae, die 8. x-bris, 1705.

17.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, etc. Adom tudtára, etc. Minthogy Nemes Sáros vármegyebéli Nemzetes Vitézlő Színay Mihály Kapitány Uram ezeriből való hajdú Lubosínyi Márton, az ellenség fegyvere által alkalmatlanná tétetett az haza szolgálatjára: bocsáttatott hazájában, s egyszersmind továbbvaló hadakozástúl absolváltatott is. Parancsoltatik azért hazánk s Méltóságos Fejedelem hűségiben levő lovas és gyalog tiszteknek, köz vitézlő rendeknek közenségessen: említett Lubosínyi Mártont ismírvén igaz járatbélinek lenni, mindenött szabadon bocsássák s bocsáttassák, szemíllyiben háborítani, avagy, hazájában lévén, az fegyverfogásra vagy táborozásra kínszeríteni ne mérészeljék; városi s falusi bírák szállásadással s illendő gazdálkodással legyenek hozzája; kölömbet cselekedvén, kemény böntetésemet el nem körölik. Költ Nagy-Szombatban, 9. x-bris, 1705.

18.

Én Székessi Gróff, etc. Adom tudtára mindeneknek, etc. hogy Pajor Lukács és Mészáros János kereskedőknek megengedtetett ezer kősóknak Magyarországban Dunáninnen és Dunántúl is eladatása és kereskedíse. Parancsoltatik azért Méltóságos Fejedelem és az Confoederált Magyar Haza hűségében levő mezei és végbeli lovas és gyalog haditiszteknek és köz vitézlő rendeknek közönségessen, Nemes Vármegyék tiszteinek, harminczadosoknak, vámosoknak, városi s falusi bíráknak, lakosoknak és mindeneknek: Ismírvén igaz járatbelinek lenni, magokat és mellette levő s liendő embereket személyjekben, marhájokban, jószágokban meg ne háborítsák, ne károsítsák, szabadon jöveseket s meníseket akadáloztatása nélkűl engedjík; sőt requisitiójokra késérő katonákot és elegedendő assistentiát is rendeljenek, — főképpen az haditisztek; kölömben kemény és elkerőlhetetlen böntetés alatt ne cselekedjenek. — Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Költ Nagy-Szombatban, die . . . . x-bris, Anno 1705.

(A nap nincs kiírva, — de mivel az előtte s úgy a közvetlenűl utána beírt levél is 9-ikéről kelt, — ez is valószinűleg az napi, s a datum csak tévedésből maradt el.)

19.

(Kecskemétieknek.)

Köszönetem után adjon Isten minden jót!

Minthogy parancsolatomra fölköldett embereitek nem az városiaknak elei valának: azért szemben sem löttem velek, hanem, íme, visszabocsátom, és Nemzetes Vitézlő Darvas János Uramat köldettem bizonyos instructiómmal, megvizsgálására: kik voltak lakossaitok közől nagyobb okai szófogadatlan, hazafiúságtalan, vakmerő holdúlástoknak? kiért megérdemlenétek: szél fújná örökre helyeteket, magatok mint hamishitő árulók, földenfutóvá títessetek, mindenetek fölpraedálásával. De íme, az szegénységet Istenért tekintve, vígső pusztúlástokot távoztatni akarván: minden kísedelem nélkől fegyverben öltezzetek; micsoda és mennyi számú hadat állíttassatok hazánk szolgágálatjára Csajághy János Kapitány Uram keze alá? megértitek említett Csajághy és Darvas János Uraiméktúl, kit — míg az vétkessebbek méltó böntetíseket elveszik is — közönségessen elkövetni el ne múlassatok. Tÿrnaviae, 9. x-bris, 1705.

20.

Isten minden jókkal áldja meg Kegyelmeteket!

Midőn az Méltóságos Fejedelem parancsolatját vettem, hogy az religiók és templomok assignatiója alkalmatosságában ha mi controversia ered, előmben hozatván, az parsokat úgy accommodáljam vagy decidáljam: esett értésemre zsolnai templomnak rendetlen elfoglalása alkalmatosságával egyéb képtelen cselekedeteknek, de főképpen Boldog-Asszony képének megígetésének elkövetíse is. Azokat nemhogy elhallgatni, de példaképpen is böntetés alá venni mivel méltó: azért intimáltatik városnak s lakosoknak, hogy magok közől az elébbkelő személyeket, hat személyt — az catholica és evangelica religiótúl egyenlő számmal — tíz nap alatt, együtt az bírákkal hozzám köldjen, azokat is magokkal elhozván, az kik Boldog-Asszony képinek megígetésiben, vagy képtelen illetísiben öszközek és részessek voltak. Egyéberánt bizonyossak lehetnek benne, hogy az szokással bévett mentség: Nem tudhatni, ki-

csoda az sok közől? illyen pogánysághoz hasonló vakmerő cselekedetnek elég mentsége nem lészen; azért ha jöveteleket halasztják: hozattatni is fognak. Tÿrnaviae, 9. x-bris, 1705.

21.

Nemzetes és Vitézlő N. N. Uramnak, bizonyos fiscalitások Inspectorának ő Kegyelmének praesentibus intimáltatik: Minthogy Tekéntetes és Nagyságos N. N. Uramnak Méltóságos Fejedelem által az anyai jószágnak remissiója resolváltatott: vévén azért felülemlített Inspector Uram ezen decretumomat, hogy keze és dispositiója alatt lévő megnevezett N. Uram anyai jószágát ennekutánna való hasznavítelivel és proventusival dispositiója és fiscalitás alúl kibocsátván, resignálja ő Kegyelmének, és szabad biradalmában s usussában, továbbvaló Méltóságos Fejedelem s Ország dispositiójáig lenni engedje. Mivel penig az atyai jószágbúl való ő Kegyelme részére háramló és obveniált portiónak excisiója az Oeconomicum Consiliumra relegáltatott: mire nézve, ha mi ollyan atyai jószág volna megnevezett Inspector Uram dispositiója alatt, azt ő Kegyelme tovább is manuteneálja és keze alúl ki (ne) bocsássa, várván további disposítióktúl; — kiben külömbet se cselekedjen. Költ Nagy-Szombatban, die 9. x-bris, 1705.

22.

Én Székessi Gróff, etc. Adom tudtára, etc. nevezet szerint penig N. N. etc. Hozzám folyamodván ugyan tót-prónai lakos Balka Mihály, előttem tött instantiájábúl értem, hogy otthonn maradott atyját minden respectus nélkől zsoldosok avagy hajdúk contributiójával, úgy más erogatiókkal terhelik. Mivel penig említett Balka Mihály, testvérbátyjával egyött, eleitől fogvást fegyvert fogván, Nemzetes Vitézlő Sréter János Kapitány Uram lovas-czeriben személyszerént való jelenlítekkel táborban continuuskodik: kire nízve, — lévén már ednihány ízben intimálva N. Vármegyének, s úgy városoknak s faluknak is, hogy azoknak házoknipe s cselédje mindennímő contributióktúl és terhektűl Méltóságos Fejedelem által immunitáltattak, — kihez képest praesentibus serio intimáltatik Hazánk s Méltóságos Fejedelem hűségiben levő lovas és gyalog hadi-

tisztieknek, köz vitézlő rendeknek, nevezet szerint penig felőlemlített Tót-Próna várossa bírájának s lakosoknak keményen parancsoltatik: megnevezett Balka Mihály atyját hajdú statutiójára, felőlírt okbúl, úgy más egyéb contributiókra és teherviselísre ne kínszerítsék, kínszeríteni se engedjík; kiben animadversióm és kemény böntetés alatt kölembet se cselekedjenek. Praesentibus, etc.

(A közvetlenül előtte beírt darab datuma: Költ Nagy-Szombatban. die 9. x-bris. 1705.)

23.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, etc. Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik, ez levelemnek rendiben, nevezet szerint peniglen Nemes Liptó, Árva és Thúrócz Vármegyék fő- és viceispányjok, szolgabíráinak, esküdtjeinek, más egyéb tiszteinek és minden rendeinek, városi, falusi bíráknak s lakosoknak közönségessen. Mivel annyira elhatott és megrögzett az nevezett Nemes Vármegyéktűl adatott és Tekéntetes Nagyságos Révay Imre Kapitány Uram ő Kegyelme ezeriben rendöltetett portális gyalogságnak vakmerőségek, hogy számos intések és büntetések után is hites kötelességekkel nem gondolván, zászlójok alól elszökni és azokat pusztán hagyni nem szűnnek, — de tagadhatatlan lévén az is, hogy ez illyen szükövényeknek ha pártfogójok nem volna az vármegyékben, — midőn ottan lappangásokat elszenvedik, sőt némellyek titkolják, — annyira nem vetemednék bátorságok; mind az elszéledteknek és elszöktöknek — azok némely előljáróit példának statutiójával is megöletvén, — öszvegyűjtésére azért, mind penig az regimentinek egész completiójára megnevezett Kapitány Uram lévén expediálva: intimáltatik serio megírt vármegyéknek és mindnyájoknak kikről följebb emlíkezet vagyon: úgy munkálódják azon gyalogságnak öszveverését és szerzését s az regimentnek completióját, csuportossan és egészlen haza szolgálatjára kiigazítását és ottan megmaradását, hogy hiba nélkűl légyen; büntetés alá vévén Nemes Vármegyék azon helységek bíráit, egynehány előbbkelő lakosival, az kiknek portális gyalogjai elszöktenek, mindaddig, míg az gyalogságot egészlen elő nem állítják; sőt az ollyan bírák vagy lakosok

közzűl, kik tudva szenvedték az szükövény gyalogok lappangásokat, vagy onnét eliktatták volna magok, vagy szomszéd helységekben: hasonló büntetéssel böntetvén, ha intra publicandum brevissimum terminum nem statuálják, a nimemüt érdemel az elszökött hajdú. Kiben a Nemes Vármegyék tiszteinek oly munkásoknak kell lenni, hogy az statuálandó articularis büntetésnek súllyát ne experiálják; az földesuraknak is és jószágok tiszteinek úgy kormányozni dolgokat, hogy ezen munkában semminémő gátlás vagy alkalmatosság ne nyújtassék, netalán hazafiúságtalanságnak magyarázatjára fordúlván, akképpen is tractáltassék. Mindezen munkának folytatása alatt azonban megírt Kapitány Uramnak és mellettelévőinek tisztességes gazdálkodást tévén, kölömbet se cselekedjenek. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Költ Nagy-Szombatban, 9. x-bris, Anno 1705.

24.

Én Székessi, etc. Adom tudtára, etc. Minthogy N. N. az ellenség fegyverivel hazánk szolgálatjára alkalmatlanná tétetett, keze munkája után táplálását s életét nem keresheti: kénteleníttet koldúlással mindennapi kenyerét keresni és keresztén emberek segétségét kírni. Parancsoltatik azírt keménynyen Hazánk s Méltóságos Fejedelem hűségében levő lovas és gyalog tiszteknek, köz vitézlő rendeknek közönségessen: emlétett N. N.-t föl s alá járó-kölő útjaiban, városokon, falukon s azon kévől, ez okon semmimódon háborítani avagy háboríttatni, károsítani és károsíttatni ne mírészeljék, ne is engedjék, sütt akárminémő tisztben és rendben helyheztetettek légyenek: intettetnek a keresztén cselekedetre, adakozásra mindnyáján azok, kiket felülirt szegény elnyomorodott ember ezen levelem mellett házoknál avagy azokon kívül akárhol is megtalálandja: ne vonja meg tőle adakozó kezét, hanem kiki írtíke s tehetségéhez képest őtet megsegíteni igyekezzék; kiért Istentűl mind ezen a világon, úgy a másikon is veszi bűvséges jutalmát. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis.

(Megelőző darabjának dátuma 9. x-bris, 1705.)

25.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, etc. Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik, ez levelemnek rendiben, nevezet szerint peniglen Nemes Borsod Vármegye fő- és viceispánjának, szolgabíráinak, esküdtjeinek és minden rendeinek s lakosinak közönségessen, hogy Nemzetes Vitézlő Csajághy János Kapitány Uram ezereibűl lévő Vice-Hadnagy Szígyártó András, ezen levelem által kemény parancsolatja adatván, zászlóstúl küldetett azon ezerhez tartozandó s megírt Nemes Vármegyébűl való s elszíledett, és azon fölűlnevezett Nemes Vármegyétűl még előállítandó hajdúknak, ugyan Nemes Vármegye tiszteinek s lakosinak tartozó munkájával és segítségével is kísedelem nélkűl zászló alá való egybegyűjtésére és az haza szolgálatjára elhozatására. Intimáltatik azért és parancsoltatik is Nemes Vármegye tiszteinek, rendeinek és lakósinak: az elszíledett gyalogságot, és az porták után a mennyivel tartozik, minden úton és módon gyűjtsík és előállítsák egész kíszűlettel, nevezett hadnagy munkájával is, ki azon gyalogságot kapitánya után fogja vezérelnyi. Mely munkában minden hadviselő rendek is és az Confoederált Haza hívei minden lehetséges segétséget adjanak; városi, falusi bírák és lakosok szálásadással és mérsíkletes gazdálkodással lenni tartozván. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Nagy-Szombatban, 10. x-bris, 1705.

26.

Instructio

pro Spectabili ac Generoso Domino *Ladislao Beniczky,* Suae Serenitatis Principalis et Confoederati Regni Hungariae Senatori, in negotio instaurationis Consilÿ Oeconomici in Libera Regiaque Civitate Montana Neosoliensi instituendae delegato Commissario data.

Primo. Noha ugyan azon Tekéntetes Consiliumnak helybeállítása az Méltóságos Fejedelem parancsolatjábúl nékem légyen concredáltatva, — de minthogy magamnak mind az most fennálló békesség tractájának, úgy az Dunántúl szerencséssen folyó hadi operatióknak további kormányozására nézve

innen messzebb távoznom éppen nem lehet, és az ő Nagysága parancsolatjábúl, ha magam jelen nem lehetnék, mást substituálhassak; kihez képpest effectusban kívánván vennem az Méltóságos Fejedelem parancsolatját: íme, exmittáltam képemben Tekéntetes Nemzetes és Vitézlő Beniczky László Senator Uramot, hogy az Méltóságos Fejedelem parancsolatja szerént azon Tekéntetes Oeconomicum Consiliumot, és az magam invitatoriámnak tenora szerént pro 15. praesentis Nemes szabad királyi bánya Besztercze Várossában compareálandó Consiliarius Uramíkot, secundum ordinem necessarium, az iránt költ s ő Kegyelmekre szólló Méltóságos Fejedelem instructiójának beadásával beállítani ne terhelytessék. És mivel

2-do. Az Méltóságos Fejedelem instructiójában azon Consilium folytatására választott Consiliarius Uramíknak kívántató subsistentiájokra rendelt füzetésrül semmi emlékezet nincsen, kirül is szükségessen ő Nagysága dispositióját tudnom kévánván: vettem levél szerint oly expressa declaratiót ő Nagyságátúl, hogy mindenik ott lévő Consiliarius Uramnak, in rationem annui sallarÿ ezer-ezer forintot resolválni míltoztatott. Kit is emlétett Delegatus-Commissarius Uram e szerint az Míltóságos Fejedelem resolutióját ő Kegyelmeknek declarálja, relegálván a mellett ő Kegyelmekre az Consiliarius renden alól lévő más tisztségeket néző füzetések dolgát, kit ő Kegyelmek magok, az consiliariusság sallariumjához képest, ő Kegyelme jelenlétében, Míltóságos Fejedelem ratificatiójának vételéig proportionate alkalmatossan subdividálva, elégségessen accomodálhatnak. E mellett

Tertio. Úgy hiszem, elő fog kerülni az Praeses és Thesaurarius tekénteti, és ahhoz képest az ő Kegyelme fizetésének circumstantiája; kiben noha erga praeeminentiorem distinctionem gradus officÿ az fizetésnek is külömbezni köll, de mivel ezekről még semmi positiva reflexióját nem vehettem az Méltóságos Fejedelemnek: nem lészen ellenire az feljebbírt Uraknak ő Kegyelmeknek az Méltóságos Fejedelem dispositiójátúl egy kis ideig várni, méglen az iránt való temperamentumját ő Nagyságának vehetik. Így azért

Quarto. Nemcsak az instructiót, kinek assignatiójárúl már is ide feljebb emlékeztem, de az pecsétet is, kit az Míltó-

ságos Fejedelem azon Tekéntetes Consiliumban folyó dolgoknak authenticatiójára általam ő Kegyelmeknek megküldett és én a mostani úttal emlétett Benyiczky László Uramnak kezéhez adtam, az Méltóságos Fejedelem nevével assignálni fogja, hogy azon Tekéntetes Consilium minden expeditióit, mellyeket ex officio irand, azzal authenticálhassa.

Quinto. Azonban az beszterczebányai kamaraház, minthogy az Méltóságos Fejedelem kegyelmes rendelése szerint directe az bányák circumstantiájához tartozandó és a miatt per consequens az is a többivel együtt azon Consilium jurisdictiójábúl eximálva lévén, más inspectio alatt marad tovább is, — denomináltasson azért ő Kegyelme és rendeltessen az Nemes Város magistratussa által mind az sessiókra nézve más alkalmatos házat, úgy Praeses Uram szükségire is, ha illendő szállása már is nem volna. Datum Tÿrnaviae, 11. x-bris, 1705.

27.

Instantiának in forma recommendatione vármegyére transmissiója.

Illustrissimi, etc. Salutem, etc. Recurráltanak hozzám Nemzetes T. T., Nemzetes Vitézlő T. T. házastársai, hogy mivel édes hazánknak mostani fegyverkezése miatt az törvényeknek oly folyamatja majd nem lehet, a mint az csendességben; nehéz és káros lévén peniglen anyjok halála után magokat illető javoknak — az osztálynak eddig meg nem létele miatt — már két esztendőtűl fogvást való birtokán kívűl szenvednie: lehetne ügyöknek kívánt végét valamely úton elérniek. Ez illyetín osztályok Nemes Vármegye exmissionálissa mellett, tisztei és igazság- s egyesség-szerető deputálandó tagjai által pörlökedés nélkűl is szoktanak végben intetni; ha Nemes Vármegye hathatós munkája által azon ügyöket fogja accomodáltatni, contentumot teszen azzal az instansoknak is. Quas in reliquo diu feliciter valere desiderans, etc. Datum, etc.

(11. x-bris datummal bíró levél után, s 17. x-bris kelt előtt van beírva.)

28.

Brigadíros Ocskay Uramnak kiadott dispositióm.

Minthogy Generális Gróff Eszterházy Dániel Uram ő Kegyelme megbetegölíse miatt nem mehet Somorjában, — hogy azalatt valami hátramaradás ne légyen hazánk szolgálatjában: mindeneknekelőtte járasson végire Bottyán János Generális és Csáky Mihály Generális Uraimék ő Kegyelmek hollétinek, hogy ahhoz képest az alábbírandó dispositióim mehessenek véghez. Azalatt Somogyi Uramnak, úgy másoknak minden hadait contrahálja. És hahogy Bottyán Uram az hadakkal Óvárnak gyönne vagy gyött: azért menjen íme az franczia incsenír-brigadír (Le Maire) Somorjában, recognoscálja azonnal Óvárt, és annak alkalmatossabb rendi szerint, hogy megszállhassa Bottyán Uram s víhassa: a Somorjában levő gyalogság is menjen által; mellyért Ocskay Uram penig a lovas haddal az ki mellette van, s azzal is az ki Bottyán Uramnál van, Pálffy Uramra vigyázhat, s próbálhat is ha lehet, úgy, hogy unitis viribus Bottyán Urammal, addig míg Csáky Uram Ebeczky, Bezerédy Uraimékkal talán másfelí jár, Óvárt s Pálffyt meggyőzhessík.

Holott penig Bottyán Uram Pápa vagy Soprony felí járna, és kitanúlhatják, hogy Soprony felől keről Pálffynak az mi hadunk: úgy is, — kiváltkípen ha Incsenér Uraimék is elégségesnek itélník az hadat általköltezni Óvárnak, s a végre parancsoltam Újvárbúl mozsarakat, ágyút eleget hozni, kivel még hajdúság is gyön, és így is elíg erei lesz Brigadíros Uramnak Óvárnak megvítelire, — habár Bottyán Uram reá nem érkezik is. Sőtt meg is köll írnya Bottyánnak, ha Soprony körűl van: inkább ott el ne hagyja ezért az operatiót, mert ez meglesz Isten által a nélkől is.

Holott Bottyán Pruknak menne, s bé találná szorítani az németet: úgy igenis, concurrálni kell mindenfelől. Azalatt menjen által Somogyi, melléje Kereskényinek, legyenek szorgalmatos vigyázással, míg az többi költözik. Illyen securitást csinálván az túlsó földeken Óvárrúl: ott fog maradni Somogyi Uram lovas-ezere, bizonyos gyalogsággal praesidiumnak, és

Brigadéros Ocskay Uram az morvai operatióra, az akkori kiadandó mód szerént fordúl.

(Az előtte beírtt darab 11. x-bris, a közvetlen utána következő pedig 17. x-bris datummal bír.)

29.

(Trencsény, Árva, Túrócz és Liptó vármegyékhez.)

Illustrissimi, Reverendissimi, admodum Reverendi, Spectabiles ac Magnifici, Perillustres ac Generosi, Egregÿ item et Nobiles, Domini Amici colendissimi et observandissimi!

Salutem, Servitiorumque meorum paratissimam commendationem. Ezen Nemes Vármegye Tekéntetes Nemzetes Luzsinszky Sándor Colonellus Uram ő Kegyelme commandója alatt lévő Petrőczy István Generális Uram ő Kegyelme regimentéhez tartozó zsoldossainak rendetlensége számos és káros fogyatkozást okozván az Nemes Haza szolgálatjában, — hogy azon rendötlenségek remedeáltathassanak: szükségesképen kölletett Nemzetes Vitézlő Horváth Sámuel Mustramester Urannak azon regimenthez orderem szerint (kinek valóságos mássa praesentibus Nemes Vármegyének transmittáltatott) expediáltatni. Oly okkal kívántam azért előre Nemes Vármegyének azt értésére adnom, hogy abból informáltatván: méglen az regimentnél végbenvihető munkákban az hadi tisztek el fognak járni, — Nemes Vármegye is maga és tagjai részéről való suppleálandó defectusokról tehessen és tégyen eleve és mature oly dispositiókat, s tartson készen, hogy in gremium Comitatus érkezvén nevezett regimentnek Főstrázsamestere Tekéntetes Nagyságos Révay Mihály Uram, több hadi tisztekkel és mustramesterrel: semmiben ne késleltessenek, hanem difficultások és üdőmúlatások sepositiójával mindenek effectusban vétetődjenek, és jövendőre is ezen dispositiók Nemes Vármegyénél s tagjainál tudva lévén per publicationem: ahhoz alkalmaztassák magokat, és következhető károkat eltávoztassanak. (Comitatibus Turócz et Liptó superadditum e mellett: Articulariter determináltatván, hogy Nemes Vármegyék az szécsényi győlésben végig maradt, nemkölömben azon győlésre nem compareált úri s nemes tagjainak lajstromát kezemhez küldje, — mivel azt eddig elmúlatta, intimálni kívántam praesentibus: azoknak

lajstromát cum districtione specifica megküldeni éppen ne halaszsza.) In reliquo servet Deus praetitulatas Dominationes Vestras diu foelicissime. Datum Týrnaviae, 17. x-bris, 1705.

30.

Nemzetes és Vitézlő Horváth Sámuel Hadi Mustramester Uramnak praesentibus intimáltatik, hogy Tekintetes Nemzetes Luzsinszky Sándor Colonellus Uram ő Kegyelme commendója alatt lévő Generális Petrőczy István Uram regimentinek megmustráltatására és rendbenvételére menjen oda, valaholott emlétett Luzsinszky Uramot az regimenttel találja. Az mustrálásnak alkalmatosságában observálni szükséges, hogy azon regiment Nemes Trencsén, Liptó, Túrócz és Árva vármegyéknek zsoldosibúl állván: mindeddig is az hadi rend szerint való mustrán által nem ment és annak rendi szerint nem assentáltatott, azért is hol árad, hol apad; magának s urának kedvére változó az zsoldos. Kihez való képpest az mustra-listát úgy köll és consequenter az tabelláját feltenni: hogy nemcsak neve az. zsoldosoknak, hanem minden circumstantiája per suppositiones fel légyen téve, úgymint: 1. kinek híjják? 2. hová való? 3. ki zsoldossa? 4. hol lakik a ki állította? 5. maga lova-é, vagy az úr lova? 6. pisztolya, 7. karabélyja, 8. szablája vagyon-é? 9. dolmánya, 10. nadrágja, 11. köpenyegje vagyon-é? 12. abbúl mit adott az ura? 13. micsoda magáé? 14. micsoda és mennyi füzetést vött beállásért? 15. hány hóra való füzetést? 16. hány forintjával?

Hogy peniglen mindezek valóságosabban az mustra alkalmatosságával kijőjjenek: elsőben is

Az Confoederatiónak rendi szerint minden sereg tisztei az Kapitány és Mustramester előtt hiteket letévén, consequenter az seregek is az mustra alkalmatosságával; ugyanazon hiteztetésnek alkalmatosságával zászlójához is esküdjék minden közlegény és alsó tisztek, és azon hit alatt kötöleztessék minden feljebbírt kérdéseknek igazán való feleletére. Mellyek így véghezmenvén, edictum formában adja az Mustramester eleiben mindeneknek:

1-mo. Senki, élete s feje vesztése alatt, ennekutánna zász-

lója alúl tisztének híre s engedelme nélkül elmenni ne merészeljen.

2-do. Füzetést ezután senki attól, az ki fogadta, se nagyobb summában, mint az házában az egész hadaknak rendeltetett; hanem füzetísit kiki az cassábúl, úgy, mint az több zsoldosokbúl állétott regimentnek, havonként várja.

3-tio. Fegyvere s mundírungja az kinek nincsen: nem maga kérje attól az ki állította, hanem ezen következendő mustrának rendi szerint incumbáljon minden seregbéli tiszteknek az magok katonájának fegyverbéli fogyatkozásit megszerezni azoktól, kik állították, — az mundírungot peniglen annak rendi szerint az cassából.

4-to. Tudva légyen, hogy intimáltatott az vármegyéknek, hogy, valakinek zsoldosa haza szükik: tartozik az ura harmadnapok alatt az vármegyék ispányja vagy az ármányos tiszteknek kezekhez assignálni és minden mentség s törvény nélkül felakasztani, avagy az regimenthez pro executione küldeni, lovát, fegyverit, köntesit más állítandó katonának adni, oly büntetés alatt: hogy, ha mely zsoldost állító nemesember ezt elmúlatja, többszer az ollyatín nemesembernek zsoldosa bé ne vétetődjék, hanem hatalmában lészen az regimentnek, — nevezet szerint az ollyan szökevény-zsoldos hadnagyának, — magát az nemesembert személyje szerint, akárki légyen az, zászlója alá hajtani.

5-to. Ha penig valamely katonának lóra, fegyverre, vagy mundírungra pénzt adott volna az ura, kit az zsoldos nem arra, hanem torkára s egyébre vesztegetett volna: ezen mustra alkalmatosságával ennotálván, tartozik az tiszt következendő füzetését mindaddig detrahálni, míg az ollyan szükségét, kire pénzt vött fel, rajta megszerzi.

Hogy azért ez alkalmatosabban meglehessen, úgy köll az seregeket ezen mustra alkalmatosságával rendben venni, hogy minden compagnia tisztének nemcsak az zsoldosok nevei constáljanak, hanem az vármegyékben lévő nemesség is, az magok között limitált zsoldos állításának rendi szerint, compagniára osztassék kölön-kölön; — tudhassa minden hadnagy: magok compagniáját kiknek zsoldossiból kell kitülteni? És így ezután nem az vármegyéknek: hanem minden compagnia-

béli tisztnek maga listája szerint particularis számvetése lészen azon nemesemberrel, az ki zászlója alá tartozandó zsoldost állítani tartozik.

Lészen peniglen — nem kítlem — fogyatkozás nemcsak abban, hogy a vármegyékbéli nemesség közül még nemcsak minden nem állította elő zsoldossát: de, még illyen subdicióval való rendi nem lévén az dolognak, nem is fogják tudhatnyi az compagniákat respectu completo status adaequálni; azért az mennyiben actualiter az regimentnél jelenlévőknek ezen rendbenvételi véghez mehet: jóval jó, — az több elmaradtak iránt hogy mindezek alkalmatossabban véghez mehessenek, minekutánna az regimentnél az dolog véghezment: Tekéntetes Nagyságos Révay Mihál Fűstrázsamester Urammal és mellíje az regimentnek még más két adjungálandó tiszttel menjen az Mustramester az nevezett vármegyékben, az hová praemittálván leveleimet, hogy kísedelem az dologban ne légyen: ideit odameneteleknek minden Nemes Vármegyének adják tudtára, és az elmaradtak iránt is hozzák rendben ezen felülírt dispositiókat, non obstante eo, hogy némellyek exemptiójokot praetendálják az vármegyékben; mert egy-két exemptiórúl se nem exemplificálhatnyi, se az haza szolgálatjában confusio nem lehet. A kihez az Méltóságos Fejedelem kegyelmességét mutatni akarja: immunitáltathassék az következendő füzetísitűl zsoldosainak.

Végre, hogy ezen újonnan vetendő regiment annyivalinkább megerősíttethessík maga rendiben: viszen az nevezett Mustramester annyi pénzt az cassában magával, hogy egy hóra kitelhessík az egész regimentnek, úgymint pro Januario; nem, hogy szokásúl vegyék az anticipate való havi füzetíst: hanem mivel ezen regimentbéliek közül némellyek pro 9-bri et x-bri följebb is fölvették az füzetíst, némelleknek penig pro 7-bri et 8-bri is restál. Azért ezen egy hóbéli füzetís pro Januario az jó rendnek béhozása kedvéért megadatván: megmutatja az mostani Mustramester kinek-kinek restantiáját, az szerint fog adaequáltathatni kinek-kinek elmaradott füzetése. Ez egy havi füzetís pedig nem az tisztek keziben, hanem mindjárt az mustrakor kézrűl kézre adattassék az katonának. — Ezeket azért emlétett Mustramester Uram tiszti s hivatalja hites kötölessége

szerint, — se tiszteknek se vármegyéknek nem kedvezve, — úgy fogja effectuálni, hogy de conniventia et dissimulatione negligentia ne arguáltassék. Költ Nagy-Szombatban, die 19. x-bris, Anno Domini 1705.

31.

(Trencsény vármegyének.)

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles ac Magnifici, admodum Reverendi, Perillustres et Generosi, Egregÿ item ac Nobiles, Domini colendissimi, observandissimi!

Salutem et servitiorum meorum commendationem. Az szomszéd Lengyel- és Silesia-országoknak ezen Nemes Vármegyéhez közöl való léte az passusokra való szorgalmatos és serény vigyázást mint igen szükségest kívánván, jóllehet Míltóságos Fejedelemnek már is ennekelőtte tött intimatióihoz képest annak — kétség nélkűl — elkövetője: mindazáltal arra Nemes Vármegyét emlékeztetni és ébreszteni praesentibus akartam. De mivel azon kívántató jó vigyázás fegyveres kézzel helyessebben mehet véghez, — adván arra ösztönt Nemes Árva Vármegyének példája is, az kinek paraszt lakossai minden popularis hely után, marhájoknak, javoknak eladásával is hosszúpuskát szerezvén, fegyveressen őrzik magok passusait és máskínt is pro omni eventu készen vadnak, — szükségesnek ítéltetett azért, nem ellenségeskedésnek magyarázatjával és igyekezetivel ugyan, mert azt épen eltávoztatni köll, — Nemes Vármegye is minden marhásgazdára kölön-kölön hacsak egy hosszú puskának hovahamarább való megszerzísét fogja parancsolni s effectusbun vétetni, és maga tisztei által per occultam revisionem lajstromban vétetvén, ezután is bizonyos terminusokon revideáltatván, az defectusokot compleáltatván, lakosokot kezin készen tartani az megírt s egyéb Nemes Haza szükségeire, míltó lévén mind az földesuraknak magok jobbágyait, — a minthogy az fiscalis tiszteknek ment arra intimatiójok, — mind Nemes Vármegyének tisztei által statuálandó és executióban vítetendő böntetésével is kínszeríteni. Egyébaránt, közöl esvén Nemes Vármegye lakossai megnevezett szomszéd országokhoz: fognak találni módot onnét megszerzésekben; de Nemes Árva Vármegye lakossi is, requiráltatván, alkalmatos-

ságot nyújthatnak, s magok megszerzett fegyvereikbűl is juttathatnak, azok helyett másoknak megvítelivel. Quas in reliquo diu foeliciter valere animitus desidero. Tÿrnaviae, die 19. x-bris, 1705.

32.

Tekéntetes Nemzetes és Vitézlő Luzsinszky Sándor Colonellus Uramnak praesentibus intimáltatik, hogy mivel eddig is nagy fogyatkozásával volt az haza szolgálatjának commendója alatt levő Generális Petrőczy István Uram ő Kegyelme regimentének rendetlensége: azért, szükséges lévén annak orvoslása, Nemzetes Vitézlő Horváth Sámuel Mustramester Uramot, kiadott orderem mellett (kinek mássa praesentibus inclusive transmittáltatik) a végre küldetettnek lenni esmérje: hogy azon regementben az defectusok tolláltassanak és orvosoltassanak. Az dispositióimhoz azért alkalmaztatván magát, és munkálkodván tiszti s hivatalja szerint említett Colonellus Uram is, — Nemes Trencsén, Liptó, Túrócz és Árva Vármegyéknek az iránt szólló intimatoriámat azonnal .....*) küldvén, exhibeáltassa, hogy azalatt is, az még azon regimentnél — mely megnevezett Nemes Vármegyék zsoldossaiból öszvecsuportoztatott — az kívántató dolgok munkálódtatni fognak és végbenmehetnek: említett Nemes Vármegyék és azoknak tagjai vévén intimatióimban az informatiót, s az általok suppleálandó defectusokról tévén eleve és praevie dispositiókot, s azokat készen tartván, — a midőn Tekéntetes Nagyságos Révay Mihály Főstrázsamester Uram két főtiszttel említett Colonellus Uram által, — tudniillik az regiment mellett való dolgoknak végbenmenetele után — megírt Mustramester mellett nevezett Nemes Vármegyékre fog küldettetni: az vármegyékben leendő munkájok is ne kísleltetník, hanem minden difficultások és idővontatások férevetésével mindenek rendesen végbenvitetődjenek az Nemes Ország hasznos szolgálatjára. Kit említett Colonellus Uramnak kötelessége szerint leendő egész tehetségével előmozdítani köll, minden tekéntet és tartózkodás nélkűl. — Költ Nagy-Szombatban, die 20. x-bris 1705.

*) Egy szónak hagyott üres hely.

33.

Én Székessi Gróff Bercsényi Miklós, Nemes Ung Vármegyének, etc. Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik, ez levelemnek rendiben. Minthogy Méltóságos német Úr de Mandorff az Mickitz és Strebersdorff névő, Austriában lévő dominiumihoz tartozandó városok és faluk lakosi az Magyar Haza szabadulásáért vitézkedő hadaink ellen fegyvert fogni semmiképen nem kívánnak, sőtinkább mindenekben magokat accomodálni igyekeznek, — kiért is mind személyeket, s úgy ingó és ingatlan, belső és külső, s akármely névvel nevezendő javokat és jószágokat ezen levelemnek erejével specialis protectióm s oltalmom alá vennem kívántam. Parancsoltatik azért nevezett Méltóságos Fejedelem és azon Confoederált Nemes Magyar Haza hűségében levő lovas és gyalog tiszteknek s egyéb vitézlő rendeknek közenségessen, és mindeneknek: megnevezett dominiumokhoz tartozandó várasok és faluk lakosinak személyekben, jószágokban, marhájokban s akármelly névvel nevezendő javokban kárt tenni és tétetni, háborgatni és háborgattatni, — templomokot, parochiákot, oskolákot hatalmassan felverni és veretni ne mérészeljenek, ne is engedjék, tisztinek, fejének s életének érdeme szerint való elvesztése alatt; úgy mindazáltal, hogy tovább is semminémő ellenségeskedést hadaink ellen követni ne mérészeljenek. Praesentibus perlectis, exhibenti restitutis. Költ Nagy-Szombatban, die 21. x-bris, 1705.

34.

Dunántúl való földön operatióknak rendi.

Minthogy azelűtt kiadott hadi dispositióimhoz képest hihetem, Isten ő Szent Fölsége ingyen való kegyelméből fegyverünknek az Dunántúl szerencsés progressusokot fog engedni, — és hogy annyival is helyessebb s rendessebb folamatja lehessen az dolgoknak: szükséges ezen alábbirandó dispositióimot is megtartanyi és elkövetnyi.

Elsőben is, hogy az jó rendtartás az commendírozó tiszteknek nemcsak egyes s jó értelmek, hanem egymást segétségek által is jobban lehessen, és kinek-kinek különös munkája is

egy közházánk javára czéloztathassék: szükséges Generális Uraiméknak ezen értelmet így érteni és folytatni, — hogy az mi hadi fegyverkező operatiókat és ezereknek commendóját illeti: Generális Bottyán János Uram ő Kegyelme, mint üdőssebb Generális, commendírozza; de ha mi új operatio interveniál, — az melyre dispositióm nem érkezhetik, — Generális Gróff Csáky Mihály és Brigadíros Uraimék elméjét vegye ő Kegyelme, s úgy keresse Isten által szerencséssen ellenségünk ellen való hasznos operatióit fegyverviselésínek. Hogy peniglen holmi commissáriusságot, oeconomicumokot vármegyékben emergáló alkalmatlanságokkal ne distraháltassék és akadályoztassék nevezett Generális Bottyán János Uram ő Kegyelme ellenségünk ellen való munkáiban s hasznos operatióiban: azért Generális Csáky Uram ő Kegyelme mellé Senator Uraimék közűl Nemzetes Török István Uram, — az Tekéntetes Commissáriusság és Oeconomicum részérűl Horváth Zsigmond és Fodor László Uraimék oly okkal rendeltetnek: hogy azoknak mind segedelmével s mind jó opiniójával élve, nemcsak az fiscalitásokot conscribáltatni s rendben vétetni lehessen, — de az hadaknak rend szerint való alimentatiójárúl és szükségekrűl provideáltathassék omni meliori modo, mely egy értelemmel való dispositiókot Gróff Csáky Uram maga neve alatt folytasson. Az mint is

1. Az hadaknak hogy szükséges intertentiójok kitelhessék és annak fogyatkozásával holmi íszvesztő excessusokra fakadniok ne lehessen: szorgalmatossan szükség elrendelni az fiscalitások dolgát, hogy azokat conscribáltatván, az benn találandó gabonát az hadak szükségére elintézhessék; melly is az erigálandó prófontházakra comportáltassék, az hol az hadi operatiók közeljebb léte mutat nagyobb alkalmatosságot, és az hadak fogyatkozási bétöltethessenek.

2. És minthogy az hadak exolutiójára küldetett Fodor Uram által bizonyos ezer forintból álló cassa, — nemkülemben külön-külön szénő közenséges posztó 25 véggel, úgy más egyéb állapotok is; — a még azért az cassába több pénzrűl provisio tétetik, deserviálni fog ad interim az fölőlírt pénz és posztó az hadak exolutiójára; ki mellé rendöltessenek mind perceptor, úgy mustramesterek is, cum sallarÿs ordinarÿs.

3. Hogy peniglen per oeconomiam azon földön is pro cassa pénzt teremteni alkalmatossan lehessen: mindennímő questurák folyásit meg köll engedni, és ahhozképest loca depositionum rendölni, az hol az ellenségnek vicinitássa nem impediálná, hogy az által az itt folyó rézpénznek is circulatióját béugrattatván: mutattassék a szègénségnek alkalmatosság az élődésre; a minthogy e végre valamennyi gabonabélit az fiscalitásban, — az prófontházak szükségén kívűl — mind az, úgy az borokat s más egyéb eladható mobiliseket pénzzé köll tenni az cassának felállítására és az hadaknak abból kitelhető fizetésekre.

4. Mivelhogy azoknak az odavaló igyekezeteknek megmaradását igen segétheti az igaz szíveket öszvefogó Confoederatiónak hathatóssága: azért mind in particulari azon földön lakozó úri-, fő- és nemesi rendeket, mind pediglen in communi az Nemes Vármegyéket azon kívántató Confoederatiójára adhortálni, s annak jó hasznát előterjesztve, hathatóssan javallani köll; de senkit az Confoederatióra nem szükség kénszeríteni, úgy alkalmaztatván javallásokat: hogy gyűléseket tartatván e vígett az Nemes Vármegyékkel, inducáltassanak, magok praetendálják inkább tőlem az Confoederatióra való béállásokat. Javallani köll ő Kegyelmeknek, hogy hazafiúságoknak bővebb contestatiójára küldessenek ide mellém e gremio sui némely magok böcsűletes tagjaiban, hogy úgy megértvén hazánkhoz való indulatjokat az Nemes Vármegyéknek: küldhessek innen embert, ki által acceptáltassam az Ország Confoederatiójában.

5. Mivel, elhiszem, Kapitány és Tiszt Uraimék közűl kiki azon fog iparkodni, hogy hadát szaporíthassa, zászlóit tölthesse: azért hogy abban is egyik a másiknak akadált ne szerezhessen, rendeltetett a kiadatott pátensem mellett nevezet szerint minden ezeredes hadat s ezeret fölállító Kapitány Uraiméknak magános hadfogadó helye s districtusa; úgymint:

Kisfaludy György Brigadíros Uramnak Nemes Vas Vármegye;

Kisfaludy László Kapitány Uramnak Nemes Szala Vármegye s Kanizsa tájéka;

Sándor László Kapitány Uramnak Nemes Beszprém és Fejér Vármegyék;

Török István Senator és Kapitány Uramnak Nemes Soprony Vármegye;

Balogh Ádám Kapitány Uramnak Nemes Tolna és Baranya Vármegyék;

Somody Ádám Kapitány Uramnak Nemes Somogy Vármegye;

Goda István Kapitány Uramnak Nemes Győr, komáromi és esztergomi vármegyék.

Megnevezett Kapitány Uraiméknak intimáltatik, hogy a mely főbb s alábbvaló tiszteket ámbár tesznek is magok regimentjeiben: de expressa declaratiójúl tudniok köll, hogy senki sem fog absolutus lenni maga tisztségében, valamég az Confoederatióba bé nem irattatik; azalatt penig csak substitutus név alatt administrálja hivatalját.

Vannak általküldetett bizonyos deputatus embereim Főmustramester Fodor László Urammal, mellyeknek lesz hivataljában egyéb dolgai között, Grőff Csáky Mihály Generális Sógor Uram dispositiója szerint, ezen nevezett Kapitány Uraimék districtussában a vígre lenni: hogy ha mely Kapitány Uraimék közűl egy vagy több seregeit felálléthatja: azokat assentálhassák, per consequens alimentatiójokrúl — mint az több hadaknak — fogyatkozás nélkűl tegyenek dispositiót.

6. Az Dunán általküldett négy gyalog-regementhez hogy több gyalog hadak is szaporíttassanak: engedtetett ugyan ö Kegyelmeknek az hadfogadás, — de non obstante eo, minden szorgalmatossággal ki kell tanúlni ő Kegyelmeknek az faluk portáit; azonnal secundum ideam in hac plaga observatam repartiálják az hajdúknak állítását, ne is várják a végre az Nemes Vármegyék gyűléseit vagyis üdővontató rendölését: hanem a mit rectificatióra valónak demonstrálnak az Nemes Vármegyék tisztei, lehet venni azután is accommodatióban. Azon portális hajdúságnak fölszedésére pediglen küldettessenek minden regementbűl tisztek, cum specificatione et authentica assignatione: ki hova rendöltetik? és azon hajdúságot így azon általment regementekre subdividálja. Ámbár bővecskébben esik is: csak maradjanak ad interim azon regimentek mellett egy corpusban, méglen veheti Commendírozó-Generális Uram dispositiómat végettek.

7. Vagyon orderekben Sándor László, Balogh Ádám és Somody Ádám Kapitány Uraiméknak, hogy nemcsak ott az szomszédságban lévő szávamelléki ráccnak mozdulásira vigyázzanak: de Csajághy János Kapitány Urammal is, Földváron által, Kecskemétre szüntelen való correspondentiát tartsanak, hogy szükségnek idein az ő Kegyelme tudósítására azonnal succurrálhassanak, és azzal is hadi operatióiban Generális Uramot ne turbálják; kiben valóban jó segétségekre is lesz azon sánczban és Kalocsán lévő katonák elrendölése.

8. Tilalmazva légyenek keménnyen mindazon rácz helek is, kik hodúlnyi akarnak, kiről magam is emlékeztem azon földre küldött Kapitány Uraiméknak adott ordereimben; ne is kénszeríttessenek az fegyverkezésre, hanem a kik jószántokbúl az hadak közé állanak: az ollyanoknak azonnal fizetések megadassék.

9. Míglen azonban az elkezdett dolgoknak Bécs elein úgymint Austriában való folyását szerencsés és kívánatos progressusra Isten nem hozza: éppen nem szükséges — további dispositiómig — más országokra való csapásokat tétetni vagy engedni, mert azzal csak szükségtelenül magunk ellenségeskedésére gerjesztjük, s féltő, hogy a miatt az elkezdett dolog is markunkban ne szakadjon. Azért Stíriában az egész hostilitások tilalmaztassanak; békességes maradást, — valakik az hódulást kívánva, Commendírozó-Generális, avagy a végre oda az passusokra annak ideiben küldendő tisztek előtt megjelennek, — (nyerjenek).

10. Történhetik peniglen, hogy némely meg nem vető consideratiókra nézve valamely város magát fel nem adhatja, kiért hogy mindjárt tűzzel-vassal eméssztessék: nem méltó; hanem édesíteni kívánom az ott lévő haza lakósit is nyomorodott hazánk szabadítására, megadván az királyi városoknak, úgy az urak várainak s kastílyainak is az neutralist, restringálván azt ad certum et determinatum tempus és az magam ratificatiójára, — azt is olly conditióval: hogy szabad lehessen az magunk hadainak ki s béjárniok.

11. Az urak peniglen és nevezetessebb főrendek közül valakik hozzánk állani akarnak: minekelőtte ott accomodáltassák, küldettessenek által hozzám.

12. Azt kéváltképpen nemcsak Generális Bottyán János vagy Gróff Csáky Mihály Generális Uraiméknak is, hanem az portázó-tiszteknek kiadandó orderjek által köll observálni: hogy, ha Isten fegyverünket Austriában és egyéb ellenség földire viszi, az faluknak s városoknak szükségkívül való égetését eltávoztassák, és hacsak az ellenség beliszorúlva, okot arra nem ad: mindaddig - a mint szokták volt — széltiben ígetni senkinek szabad ne légyen; hanem elsőben — habár nyargaló porta is — vagy szóval, vagy currenssel hódulásra és tűzváltságra intsék az helyeket, kit Brontschatzungnak hínak. Az hol penig alkalmatossan lehet az hadak számára széna, abrak és egyéb élés: arról currentaliter köll bocsátani közikben, rendölt napot s helt nevezvén az összehordására, cum assecuratione securitatis; azért is palétája légyen minden faluknak, kivel ha gyünnek s ha mit hoznak, passus gyalánt mutatván az palétát, senki hadaink közül ne háborgassa. Holott ilyformán hodúlni nem akarnának: akkor lehet példamutatásképpen égetíst is, juxta praemissam comminationem, tenni rajtok.

13. Azt is igen nagy s halálos tilalom alatt meg köll parancsolni: hogy ha innen Bécsben, vagy onnan ide az mostani tractának alkalmatosságával valamely posták vagy akármi rendő emberek, vagy magyar vagy német urak s követek az én portám s passusom mellett járnak: fel s alájáró útjokban mindazokat valakik azokkal lesznek, vagy azoknak jószágát, cselédjét, semmi szín és praetextus alatt, sem éjjel, se nappal háborgatni vagy tartóztatni ne mérészeljék, annyivalinkább tolvajmódon senki keresni ne mérészelje, hogy securitás lehessen az járásnak az tracta dolgában az levélhordozóknak. — Týrnaviae, die 23. x-bris, 1705.

35.

Consignatiója

Generális Bottyán János Uram commendója alá rendeltetett hadaknak, kiknek ez alább feltett Nemes Vármegyékbűl kell felállani, azoknak tisztei, rendi és száma mint légyen?

Elsőben is tudni való, hogy az personalis insurrectióra valaki az nemesek közül alkalmatos, személlye szerint felűlni tartozik; a kik penig nem alkalmatossak, vagy más hadi ezerben és szolgálatban nincsenek, hanem ha lakosok, tartoznak

proportionaliter zsoldos katonát állítani mindenütt közönségessen, kiknek kapitányjok ezek lésznek:

1. Nemes Beszprém, Fejér Vármegyékben Somogyi Ádám Uram.

2. Somogy Vármegyében Sándor László Uram.

3. Tolna, Baranya Vármegyékben Balogh Ádám Uram.

Sándor László és Somogyi Ádám Uraimék között ezelőtt kiadott ordereimben vétség esett: minthogy Veszprém Vármegyében Sándor Uram neveztetett vala, holott Somogyi Uram Pápának decretális kapitányja, s már is keze alatt vadnak, együtt az devecseriekkel. Azért, pro avertendis disconvenientiis, mostani intimatióm által megfordítottam, úgy, hogy Somogyi Uram Beszprém s Fejér Vármegyékben légyen, Sándor Uram penig Somogyban; kit Generális Uram a tisztek között accomodáljon.

Az portális-hajdúkot úgy kell érteni, hogy minden portátúl tartoznak adni négy fegyveres hajdút.

Ezeknek mind Simon-Tornyára kell adigálni az praestálásokot, kiknek ott kell tiszteket helyheztetni, avagy Horváth Tamás ezeréhez adni őket, s egyenlőn lehet fizetések.

Nemes Vármegyék	Portája	Facit per 4 hajdú
Tolna	40	160
Baranya	80	320
Somogy	104	416
		896.
Veszprím	96	384
Fejír	50	200
		584.

Ezeknek Rogoz Ferencz légyen Kapitányok, kinek is írtam; avagy — ha nem akarna, — Horváth Ferenczet kell helyheztetni.

(Ez, mint tartalmából is kivehető, a közvetlenül előbbi, »Tyrnaviae, die 23. x-bris, 1705.« datummal bíró szabályrendeletnek járuléka, kiegészítője; valószinűleg tehát kelte is csak pár nappal későbbi.)

36.

Nemzetes és Vitézlő Darvas Mihály Hadi-Commissárius Uramnak ő Kegyelmének praesentibus intimáltatik: hogy jóllehet túl a Dunán Isten kegyelme által szerencsés progressusokra nézve az oeconomicumoknak folytatása és fiscalitásoknak jó rendben való vétele bízattatott Méltóságos Generális Gróff Keresztszegi Csáky Mihály Sógor Uramra, — mindazonáltal más, édes hazánk boldogulására czélyozó hasznos operatiókban is lévén foglalatossága ő Kegyelminek, mindenüvé reá nem érkezik; minthogy azért azalatt is Nemes Mosony s más, hozzánk közelebb (vármegyékben) szükséges tenni jó dispositiókot: vévén fölülemlített Darvas Mihály Commissárius Uram ezen intimatiómat, megnevezett vármegyében s netalántán másutt is az hol találkoznak, vegye jó rendben az fiscalitások dolgát, és azokat conscribáltatván, az benntalálandó gabonát, bort, marhát s egyéb akármi néven nevezendő mobilis és immobilis jószágot, — a gabonát az hadak szükségére az erigálandó prófontházakban comportáltassa, a más conscribálandó mobiliseket megrendelvén ad locum depositionis, az hol ellenségnek vicinitássa nem impediálná, hordattassa öszve, jó dispositióval hadja ott; informálván mind engemet, mind említett Generális Csáky Mihály Uram ő Kegyelmét.

(Az előtte beírt darab dátuma 21. x-bris az utána következőé 27. x-bris; kelte tehát e közé esik.)

37.

A Tekéntetes Nemes Consiliumnak consideratióira pro declaratione sentimenti mei válaszképpen kívántam adnom:

Hogy Nemzetes Vitézlő Prileszky Pál hozzám ablegált Consiliárius Uram ő Kegyelme in scripto benyújtott propositióibúl többi között csudálkozva értenem kölletvén, miképen kívánja az Nemes Consilium Méltóságos Fejedelem maga kegyelmes instructiójában per expressum declarált tetszésének circumstantiáit azzal is mintegy conditióztatni, hogy többre is praetendálja extendáltatni maga authoritását a Consilium, mintsem az Instructio tenora hozza magával; kiben illendőbbnek tartottam volna, ha azután, már az Consilium beállásával,

in forma propositionum exagendis rebus enascendarum kívánták volna Méltóságos Fejedelem eleiben terjeszteni. Hogy azonban az Méltóságos Fejedelem resolutiójáig is lehessen pro directione tovább is informatiója az Nemes Consiliumnak,

Ad primum et 2-dum írhatom: Igen satisfaciál az Instructiónak, ha az ott specificált reflexiókat pro rerum exigentia effectusba veszi; sőtt, mivel senki sem tartozik maga instructióján kívűl expressált állapotoknak gondviselésére: nem lehet tehát oka az Consiliumnak magának difficultásokat csinálni; azon kívűl is más egyéb sok Instructióban milliomokat érő fiscalitásokra, harminczadokra, vámokra való administratiókat folytatva, elég dolga lészen. És noha az Instructióban in generico föltétetett az arany-, ezüst-, réz-, ón-, sóbányákra való vigyázás is, — mindazáltal nulla regula sine exceptione; positive azért subjungáltatik talám, hogy directe ab universalitate bányák administratiója per clausulam expressam in particulari excipiáltassék; mire nézve nem is látom praejudiciumját és derogamenjét az Nemes Consiliumnak, ha azt nem administrálja is, — a mint a Méltóságos Fejedelem másra kívánta kegyelmessen bízni, nem is azért, hogy fidedignitásában kételkedjék, — mert ha hinni nem kívánt volna ő Kegyelmeknek egyben, nyúgodt elmével lehetnek: a többit sem concredálta volna dispositiójára. Non sequitur quidquam fideidignitati derogatum esse per hoc, hogyha mindent egyre nem bíznak is.

Nem tudom azonban, mért keveselheti munkáit az bányák exceptiójával? Lám, azelőtt való sok száz esztendőknek forgási alatt is az ordinaria fiscalis jószágok s más egyéb beneficiumok directiójára mindenkor két Nemes Kamara tartatván az országban, — noha akkor is sine omni intermisione más ember jurisdictiója alatt voltak az bányák, — s mégis elígséges munkájok volt az ott lévő Consiliárius Uraiméknak; annyivalinkább lehet most: mivel incomparabiliter több a fiscalitás, és a parte azon egész beneficiumok helyben vannak, és azok körűl való munkák egészen egyre bízattak, kiket ezelőtt két helyen folytattak.

Aerarÿ Conservator Uram (Radvánszky János) authoritása végett citált törvént is nem lehet semmiképpen ideérteni:

mivel azon tisztségének míltósága oly mensurában való, hogy még Praeses Uram (báró Klobusiczky Ferencz) authoritását is fölűlhaladja. Nem is illik azon dignitásnak praejudicálni, mivel abban nem lehet consequentiát keresni, hogy az praecitált articulus az Thesaurarius mellett akár Praesest, akár Perceptort emleget, mert azokat discunctive akarta az ország azért nevezni, hogy netalán mutato nomine Thesaurary̆, más szín alatt férkeztessék más azon dignitásban.

Ad 3-tium. Nem azért rendeltetett — úgy hiszem — Beszterczén az Consilium, hogy az bányák directiója is submittáltassék, hanem hogy in meditullio Regni et fiscalitatum lévén azon situs: mind a fölföldrűl s mind a Morva szélirűl alkalmatossabban reáérkezhessék a vigyázásra. Nem is az intentiója — úgy ítélem — az Instructiónak, hogy Praeses, Conservator és angariatim ott leendő Consiliárius Uraimék, interveniente etiam aliqua gravi eorundem necessitate, ott lenni tartozzanak: hanem, hogy positive magok akaratja szerint, Praeses Uram insinuatióira és engedelme nélkűl, cum retardatione servitÿ regni el ne mehessenek, annyivalinkább azok, a kiket e gremio sui exmittálnak, nem csinálnak defectust az Consiliumban.

Ad 4-tum. Azon sóbányákot érti — úgy gondolom — a Méltóságos Fejedelem, kik benn Magyarországban, Eperjes táján, a körűl találtatnak.

Ad 5-tum. Azon distractorokat köll bono sensu érteni, kik az fiscalitásokban már post conscriptionem, aut ad manus fisci factam bonorum assignationem valamiket distrahálni mertek, ámbár hadviselők légyenek is, kiket secure lehet per suas instantias directas ad effusionem kénszeréttetni; másként sine confusione gravissima nem lehetne, ha az hadakat de excessibus in ingressu et occupatione hostili sarkallani küllenik. De

Ad 6-tum. Abbéli jószágok administratiójára applicálandó, vagyis onnan amoveálandó tisztek iránt a Méltóságos Fejedelem authoritássát megrekeszteni az Nemes Consilium nem kívánhatja. Azért is

Ad 7-mum. Se én, se más Generális Úr, annyivalinkább alábbvaló rendek, az fiscalitások dispositióiban senki magát ne inmittálja, úgy is — hiszem, — ha mi instantiák deveniálnak az

Méltóságos Fejedelem eleiben: azokat ő Nagysága cum capienda Consilÿ informatione méltóztatik resolválni.

Ad 8-vum. Az Nemes Commissariátussággal való correspondentiának megtartására, igenis, szükséges az instructiójok communicatiója, kirűl szóval bővebben üzentem.

Ad 9-num. A censuráknak szükségessen véghez köllctvén menni, az Nemes Consilium directiójára is, hogy eruáltassék: hol légyen mi pro introitu proventuum? — azért is az mely urak a végre már deputáltattak cum suis instructionibus: nem árt, ha az eddig végzett munkájokról relatiót tévén az Nemes Consilium előtt, de ulteriori autem continuatione censurarum a Nemes Consilium maga tegyen dispositiót.

Ad 10-mum et 11-mum. Igenis, méltó, hogy a mely állapotokban valami difficultási occurrálnak a Nemes Consiliumnak, azokat pro dilucidatione az Méltóságos Fejedelemnek repraesentálom. Az Praeses és Aerrarÿ Conservator Uraimék füzetésirűl való difficultásokat peniglen már is ő Nagyságának repraesentáltam; a minthogy éppen most veszem ő Nagysága parancsolatját, hogy Praeses Uramnak, úgy mint egy Senator Úrnak, ezer, idest 1000 tallérja, — Aerrarÿ Conservator Uramnak peniglen tizenkétszáz, idest 1200 forintja, in rationem annui sallarÿ légyen.

Ad 12-mum. Az Instructiónak is az az értelme, hogy pro necessitate rerum subalternus szolgákat tehessen; nem is szükség erről újabb decretumot várni, bízattatván egyszer dexteritására ő Kegyelmeknek. A posták erectióját — tudom, — a Méltóságos Fejedelem difficultálni nem fogja, minthogy in promotionem boni publici deserviálnak.

Mindezekrűl emlétett Prileszky Pál Uram szóval is bővebb relatiót tehetvén: nyúgodt elmével vagyok, hogy Kegyelmetek is hazánk közjavát minden tehetséggel, Instructiója szerint promoveálni igyekezik; nem is ád okot, maga jó ajánlása szerint is, az haza szolgálatjának hátramaradására. Én ugyan mindezeket kívánom az Míltóságos Fejedelemnek repraesentálnom, megküldvén egyszersmind ő Nagyságának: mi választ tettem Kegyelmetek propositióira? Datum Tÿrnaviae, 27. x-bris, Anno 1705.

II.

Gr. Bercsényi Miklós 1709. június és július havi leveleskönyve.

Protocollon Expeditionum in Anno 1709, die etc. Mensibus Majo, Junio et Julio.

Passus, Mandata, Salvae-Gvardiae, Sigilla-Postalia, Protectiones.

Die 30. Maji 1709. Kassán. Adatott passus Lov Róbert saxo generális-póstamesternek, hogy nyolczvan hordó bort szabadon beszállíthasson az urához.

Die 2-a Juný 1709. Kassa. Adatott protectio Boróczy András, Felséges Urunk lovas-granatéros kapitányja eperjesi házára s cselédjére.

Die eodem, ibidem. Adatott mandatum-prorogatorium pro parte et ad instantiam Antonÿ Boróczy et conthoralis ejus.

Die eodem, ibidem. Szekszárdi apátúr Mérey Mihály Uramnak adatott passus, hogy szabadon mehessen esztendőt által maga jószágában, mely kezünk és dispositiónk alatt vagyon.

Die 2-a Juný 1709, Kassa. Adatott passus sine specificatione bizonyos embereknek, kik Fű-Generális és Locumtenens Kegyelmes Uram ő Excellentiája hatszáz marháit Tokaj felől Érsek-Újvár felé kihajthassák.

Die eodem, ibidem. Adatott posta-pecsét Pexa Imre és Úsz Bálint Uraiméknak Tokajig.

Die 3-a Juný 1709, Kassa. Antalos Máttyás hadnagynak adatott donationalis, atyjafiától maradott Jolsva városában való házra.

Die 4. Juny 1709, Kassa. Adatott mandatum-praeceptorium pro parte et ad instantiam Nobilis Dominae Judithae Tóth, Inclyto Comitatui Sárosiensi sonans.

Die 4-ta Juny 1709, Kassán. Adatott passus Kulin Zsigmondnak, hogy harmad-magával szabadon mehessen s jöhessen Murány felé.

Die 7-a Juny 1709, Kassa. Négy pátens includáltatott Bottyán és Ebeczky István Uraiméknak, hogy portázáskor özvegyek, árvák, papok, etc. jószágát hadaink ne bántsák.

Die 8-a Juny 1709, Kassán. Adatott decretum fűstrázsamesterségre Fű-Generális Urunk gyalog-regementiben Stauber Conrád Uramnak.

Die eodem, ibidem. Adatott passus Szőlősy István és Gosztoni Miklós Nyitra-vármegyei exulans nemeseknek, hogy szabadon mehessenek Ebeczky István Brigadéros Uramhoz.

Die 9. Juny 1709, Kassán. Adatott posta-pecsét Úsz Bálint és Súgó György Uraiméknak Tokaj felé.

Die eodem. Marhaárosoknak Tokovics Ferencznek, Tokovics Györgynek, Bolsiczky Pálnak több társaival, hogy Tokajbúl ötszáz marhát Újvár felé, és onnét által az Vágon szabadon hajthassanak, adatott passus.

Die eodem, ibidem. Adatott passus Kajlos Mihálynak, hogy Tokajban megárúlt 40 marhát Érsek-Újvár felé s onnét által az Vágon szabadon hajthasson.

Die 9. Juny 1709, Kassán. Adatott salva-gvardia baxiak rétjeire, szántóföldeire, és minden ingó-bingó s ingatlan jószágira.

Die eodem, ibidem. Adatott protectio és salva-gvardia görgeieknek.

Die 10. Juny 1709, Kassán. Adatott passus velkei Nagy Jánosnak, hogy száz darab marhát Újvárban s onnét által az Vágon szabadon hajthasson.

Die eodem, ibidem. Adatott protectio lubenikieknek.

Die eodem, ibidem. Adatott compulsorium pro parte et ad instantiam Dominae Evae Petneházy, Egregÿ Nicolai Máriássy (consortis).

Die 14. Juny 1709, Kassán. Adatott passus Staubert

János, Fü-Generális Urunk palotási füstrázsamesterének Lőcsére, bizonyos portékája elhozására.

Die 15. Juny 1709, Kassán. Adatott protectio Lőcse városának, hogy vecturát senkinek (hacsak nem közönséges ország dolgát illeti) ne adjon; condescendenseknek hasonlóképen se szálás adást, se gazdálkodást ne adjanak, specialis passusa nélkül első tiszteknek.

Die 15. Juny 1709, Kassán. Késmárkiaknak hasonló protectio adatott, mint itt elébb lőcseieknek.

Die eodem, ibidem. Salva-gvardiák adattak Gölnicz, Remete, Stósz, Szomolnok, Vagendrisel, Svedlér, Helczmarócz, Kojsó, nro. nyolcz helységnek, nyolcz salva-gvardia levél.

Die eodem, ibidem. Expediáltatott staffétа Felséges Urunkhoz Patakra.

Die 16. Juny 1709, Kassán. Adatott passus Szirmay Miklós praefectus és Úsz Bálint Uraiméknak, hogy szabadon Lengyelországban mehessenek s jöhessenek.

Die 16. Juny 1709, Kassán. Adatott protectio Gerhard Uram Keszihócz nevű jószágára.

Die 16. Juny 1709, Kassán. Adatott protectio Gerhard György Uram Szente nevű jószágára.

Die 17. Juny 1709, Kassán. Adatott minden közterhek iránt immunitatio Kocsis Mihály aggregatus-tiszt atyjának.

Die 17. Juny 1709, Kassán. Adatott requisitorium pro parte et ad instantiam Nobilis Dominae Evae Petneházy, contlioralis Nobilis Domini Nicolai Máriásy, Civitati Cassoviensi sonans.

Die 17. Juny 1709, Kassán. Adatott ki inquisitiója Máriásy Miklósné, Petneházy Éva Asszonynak, melyet Kassa városában Gilányi Gáspár esküdt Uram által peragáltatott.

Die 17. Juny 1709, Kassán. Adatott plenipotentia Sréter János Uram részérül Lányi Pál Uramnak.

Die 18. Juny 1709. Revír János Uramnak, egri praesidium látogatására hogy szabadon mehessen, adatott passus.

Die eodem, Cassoviae. Adatott passus Majtényi Pál Uramnak, hogy Generál Hajszter Hannibált szabadon késérhesse Egrig, onnét pedig épen az terminusig, az hol fog szabadúlása lenni.

Die eodem, ibidem. Zadek György és Streba Jánosnak, negyven hordó bort hogy szabadon vihessenek Lengyelországban, adatott passus.

Die eodem, ibidem. Varga Katának adatott koldúló-levél.

Die eodem, ibidem. Visznyiczky Mártonnak adatott koldúló-levél.

Die 19. Junÿ, Enyiczkín. Adatott passus Lisovíni Ferencz Doctor Uramnak Rozsnyó felé.

Die 19. Junÿ, Enyiczkín. Adatott passus Szulimán töröknek, bizonyosszámú réznek Egerben való szállíttatására.

Ibidem. Német secretáriusnak dimissionális, hogy szabadon mehessen más idegen országban, az hol maga életinek táplálásárúl provideálhat.

Die 21. Junÿ, Patak. Adatott passus Pápay János és Ötves Miklós Uraiméknak, 70 darab szarvasmarhának által az Vágon hajtatásra.

Die eodem. Englmajer Jakab Armaturae Commissárius Uramnak generális-passus.

Die 28. Junÿ, Patakon. Adatott passus Balogh Erzsébet Asszonynak Pozsonban szabad bemenetelire.

Eadem. Secretárius Uram emberinek Fülek felé menetelire passus.

Die 29. Junÿ Patakon. Adatott protectio Géczy Gábor Uram mulyadi házára.

Die 30. Junÿ, ibidem. Adatott passus Hacsy Imánuel görög kereskedőnek, 770 darab szarvasmarhának Törökországban való harminczad nélkűl hajtatására, mely marha adatott neki ország számára administrált portékáért.

Die 2. Julÿ, Sáros-Patakon. Adatott passus Czedro István vice-hadnagynak, által az Vágon 15-öd magával elmenetelre, hogy az Maszelnikkel conjungálhassa magát.

Die 3. Julÿ, Sáros-Patakon. Adatott passus Szteszel Christophnak, Haiszter mellé rendelt késérűinek.

Eadem. Protectio adatott salamuniaknak, Méltóságos Úr jószágára.

Die 4. Julÿ, Sáros-Patakon. Adatott passus Lisovínyi Ferencz Doctor Uramnak, Rozsnyó felé való elmenetelire.

Die 7. Julÿ, Enyiczkén. Adatott tokaji vajdának pátense, hogy vajdaságához tartozandó czigányságot felszedhesse.

Die 5. Julÿ, Saáros-Patakon. Adatott collationale decretum Szent-Iványi János *) Uramnak, Nemzetes Vitézlő Paur Ferencz Uram regementjében való vice-colonellusságra.

Die eodem. Adatott collationale decretum Ottlik Sándor Uramnak, Nemzetes Vitézlő Paur Ferencz Uram regimentjében való főstrázsamesterségére.

Die 9. Julÿ. Adatott passus Trsztyánszky Sándor Uramnak, Eperjes felé menetelre.

Die 10. Julÿ, Enyiczkén. Adatott passus bártffai Lÿpót János névő lakosnak, Lengyelországban 30 hordó tokaji bornak és négy aszú-szőlő hordó bornak bevitelire, melylyel Méltóságos Úr kedveskedett, — azért minden harminczad nélkül szabadon bocsássák.

Die 11. Julÿ, Enyiczkén. Posta-pecsét adatott Király András, karabélyosok hadnagyának, Szécsén felé menetelre.

Die eodem. Adatott passus Grotkovszky Péter névő lengyelnek, az ki Csáky Mihály Uram ő Nagysága után fog menni.

Eodem. Halas András étekfogónak, az ki négy karabélyossal késéri musqua czár embereit Felséges Fejedelem után.

Die 12. Julÿ, Enyiczkén. Expediáltatott mandatum introductorium et statutorium pro parte et ad instantiam Egregiorum Thomae Ebeczky, praesidÿ Gácsiensi actualis commendantis et Stephani Groczky, unius Regiminis regularis pedestris ordinis Vice-Colonelli, az egri káptolomra.

Die eadem, ibidem. Adatott ugyan felülirt Ebeczky Thamás Commendáns és Groczky István Vice-Colonellus Uraiméknak collationalisok az Jolsovik és Rácska névő portióknak apprehensiójára, Nemes Nógrád Vármegyében levő helységekre.

Die 13. Julÿ, ibidem. Adatott passus Ungher János artolleriabéli quártélymesternek, Máramarosban való menetelre.

Eadem. Baranyay Gáspár és Géczy Gábor Uraimék cselédjeinek adatott passus, Unghvár vármegyében transportálhassák magokat.

---

*) Tollhibából, *Sándor* helyett.

Eadem. Bécsi kereskedőnek, Löczner János, társaival együtt, bizonyosszámú marhának által az Vágon Bécs felé való hajtatására adatott passus; melly marha az Nemes Ország számára administrált posztóért adatott.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott protectio sztószi vashámorra.

Die eodem, ibidem. Adatott salva-gvardia ugyan sztószi vashámorra.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott protectio Gvadányiné Asszonyom ruda-bányai jószágára.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott passus Súgó György Uramnak, hogy szabadon Egerbe s onnét Kassára bizonyos pénzzel mehessen.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott passus Engelmajer Jakab Uram embereinek, hogy urok parancsolatjábúl fel s alá mindenütt szabadon járhassanak.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott protectio füleki Telek István ipjának, hogy szekerezésre s marhaadásra ne kénszeríttessék.

Anno 1709. Mense Junio.

Die 2-a Junÿ 1709, Kassa. Keczer Sándor Uramnak, hogy Pongrácz Imre püspök és szekszárdi apátúr Mérey Mihály Uram pénzbeli quantuma után obveniáló naturálék Felséges Urunktúl relaxáltattak, azért ezen naturálék ellen való executiót suspendálja ad ulteriorem dispositionem.

Die eodem, ibidem. Hellenbach Uramnak, hogy relictis omnibus alÿs, jőjjön Méltóságos Fű-Generális és Locumtenens Kegyelmes Uramhoz ő Excellentiájához.

Die eodem, ibidem. Csáky Mihály Uramnak, hogy nem lévén már szükség az lőcsei taraczkok elvitelire: azért Andrásy Pál Uram parancsolatja suspendáltassék.

Die eodem, ibidem. Károlyi Sándor Uramnak, hogy Palocsay György Uram resignálván maga regementjét, Felséges Urunktúl conferáltatott iffjabbik Gróff Barkóczy Ferencz Uramnak; azért elsőben, midőn említett Generális Károlyi

Uramnál magát fogja insinuálni Bárkóczy Uram, annak módja szerint instelláltassék.

Die eodem, ibidem. Babócsay Ferencz Uramnak. Mivel Tekintetes és Nagyságos Palocsay György Uram resignálta maga regementjét, kegyelmessen Felséges Urunk által adatott azon regement iffjabbik Gróff Barkóczy Ferencz Uramnak; azért, elébb azon regement kezénél lévén említett Babócsay Brigadéros Uramnak, azt tudván, alkalmaztassa magát és említett regement fejének ismérje Urunk parancsolatja után felülnevezett Gróff Uramat.

Die eodem, ibidem. Szkárosy János Uramnak, hogy Fű-Generális Uramnak hatszáz marháit Tisza mellől adja kezében odaküldetett embereknek.

Die 3-a Junij 1709, Kassa. Iratott Baranyay András unghvári Commendáns Uramnak, hogy az mely tizennégyezer forintok assignáltattak volt Generál-Stab kifizetésére Nemes Unghvár Vármegyében, és még 9000. restál azon pénzbűl, úgy urbarium szerint ha még azon dominiumban pénzbeli restantia volna s azon szegénység pénzül ki nem fizethetné: tehát említett Baranyay Uram Unghvár építésére híjja be, juxta ordinem et modum ordinemque, s napi számokat fizetésekbűl defalcálván mindaddig, míg kitelik contributiójok és urbariumok szerint való restantiájok.

Die eodem, ibidem. Szirmay Miklós Praefectus Uramnak in omnibus similiter, valamint itt elébb Baranyay András Uramnak.

Die eodem, ibidem. Vajda Jakab Uramnak, hogy az 1500 forintokbúl haereál nála 500 forint, azért azt adja Baranyay András unghvári Commendáns Uramnak.

Die eodem, ibidem. Szent-Iványi Mihály, Zemplén vármegye vice-ispánjának, hogy Fű-Generális Uram tavali s mostani deputatumának restantiája még az említett Nemes Vármegyénél alkalmasint haereál, — azért az tavali restantiának exactiója Kűszeghy György, mostani restantia pedig Kecskeméthy Mihály Uram dispositiója leválására bízatott; azért említett Vice-Ispány Uram adurgeálja collectatióját mentűl hamarébb, és ha szegénység pénzűl nam adhatná, tehát naturálékat szedjen tűlök.

Die eodem, ibidem. Dúlfy György murányi tiszttartó Uramnak, hogy Antalos Máttyás holta után Jósván levő házát (cum cautela onerum civitatis) más Antalos Máttyás nevű hadnagynak, maga jóviselésére nézve adja, más megmaradott substantiáját pedig proportionaliter az atyafiak közt oszsza fel.

Die eodem, ibidem. Bottyán János Generális Uramnak, hogy mivel Mérey Mihály szekszárdi Apátúr Uram mellett tovább is meghagyatott az katona, — azért maga Commendans-Colonellussának (Vajda Andrásnak) parancsolja meg, hogy ne háborgassa.

Die eodem, ibidem. Lőcse városának, hogy azon három taraczk, mellyet Generális Andrásy Pál Uram elvitetni ország szolgálatjára kívánt, mivel az alkalmatosság elmúlt, már azért említett városban megmaradni engedtetik.

Die 4-ta Junÿ 1709, Kassa. Szluha Ferencz Uramnak. 18. Maji költ levele vétetődött, melyben insinuálja előbbi levelében az rabok eránt való dolgot, de mivel ennekelőtte afféle levelét Méltóságos Úr nem látta, — arra nem válaszolhat; másként is, darabokonként anticipálta ő Excellentiája erántok opinióját, mely leveleire is ő Excellentiája várt vala választ, de Szluha Uram nem küldött. Mivel pedig iffjú Hajszternek szabadúlását Felséges Urunk resolválta, melyet is Fű-Generális Uram Szluha Uramnak két levelében is hírré adta: azért újonnan is értésére adatik, mert maga is már Hajszter tudja, ki maga is itt incluse írt; eddig is csak Szluha Uram tudósításátúl függött az dolog. Fű-Generális ugyan Károlyi Uramnál látta Szluha Uram levelébűl az kívánságot, hogy vagy Újvárban, vagy közelébb vitessék Hajszter, — azért innen elküldetik két-három nap alatt Egerben. Meg lesz Prényi Miklós Uramnak hagyva, úgymint egri Commendánsnak: említett Szluha Uram dispositiójához képest akár Budára késértesse, akár — ha mód és alkalmatosság lesz benne — Újvárban, akár Gács felé bevihetik az bánya-városokra; de Buda felé alkalmatossabb, csak Szluha Uram azalatt jól végezzen eránta. Tiszt is fog rendeltetni mellé ad ipsam resignationem, ki is az szerint fog cselekedni, az mint Szluha Uram Prínyi Miklós Uramnak fogja írni. — Tökölyinek (rácz) is szabadúlása már munkában van: Károlyi Uram az erdélyi rabokért elvégezte az

erdélyi Generálissal, Generál-Adjutant Steszszel által, kirűl — hihető, — Károlyi Uram tudósította Szluha Uramat. Kitetszik innét, hogy Felséges Urunk is propositióit Szluha Uramnak approbálta, és így az universalis computusra is és rabok szabadúlása módjára is egész útja lehet Szluha Uramnak, maga dexteritása szerint, egy finalis computust és végezést tenni; továbbá, ha mi okot lélek szerint az ellenség nem ad: Fű-Generális Uram nem sokat törődik rajta, ha felbontják is az cartellát; megbizonyítják az világ előtt állhatatlanságokat, ki fog ebbűl is tetszeni: miért nem adunk hitelt tracta praetextusi ígíretjeknek? et his obtentis, bizonyossan több rabjaink lesznek, midőn azoknak nagy summájú sarczaibúl nagyobb hasznot remél az katonaság, részünkrűl pedig semmi: mert cantabit vacuus coram latrone viator. Fű-Generális és más többi hasonlók úgy sem sokat bíznak az cartellához; cartella nélkűl 300 rabot is szabadít egy úri falat, az ki most tíz-húsz portióval kiolvassa magát. Semmire sem árt azért, ha Szluha Uram megérteti az ellenséggel, hogy egyedűl ratio Christianitatis et politica opinio vezérlett az cartellára bennünket, — azért mediatio által solemnizáltatott, — hogy az világ ítílhessen felőlünk; de midőn ők azt felbontják: et ratio et conscientia, et publica de nobis opinio favorabilis manebit, több rabunk lesz, több haszonnal. — Fű-Generális Uram hallja Súgót útban lenni; Csajághy is vött már pénzt kezéhez, talám eddig is bement Újvárban, és azon brigáda cassája defectus nélkűl meglesz, juxta institutum universale, mely constál Szluha Uramnál, et infallibiliter az egész summa proxime be fog menni. — Kereskedést Hajszter tiltja, másfelől az bányavárosokrúl szabadon osztja az passust; ha rendes útját tilalmazzák: Fű-Generális Uram széltiben szabadítja, bizony minden parton lesz passus az Dunán, csak még Szluha Uram tegyen egy tudósítást. Most Tokajban érkeztek valami emberek Vilkei Nagy Jánossal Fű-Generális Uram marhájáért; kire nézve Fű-Generális Uram is küldött oda embert, kinek meghagyatott, hogy pénzen, vagy ha Szluha Uram levele vagyon nálok, adják oda, kirűl Szluha Uram is veszen tudósítást; Fű-Generális Uram ollyformán az árát kivenné az újvári brigáda cassájábúl, — mondják, háromezer forintokat előreadtak, — de

miben légyen dolga? azt sem tudja Fű-Generális Uram, mert az mit emleget Szluha Uram, hogy Fű-Generális Uram commissiója mellett Szombatban fizetett: azt bízvást beteheti Szluha Uram számadásában, Fű-Generális Uram commissiója mellett, — azt már most nem engedi ő Excellentiája defalcálni; nem annyival adós az Ország ő Excellentiájának, s nem is kívánja ő Excellentiája titkoltatni azon commissióját. — Rottenstán óbest-vachmajszter be fog menni Újvárban, de nem úgy, hogy felváltsa Revért; azért Revér kocsmája maradjon in statu priori. Az betegek szaporodását írják Újvárbúl, úgy az orvosságok defectusát is; lehetetlen, Komárombúl vagy Szombatbúl hogy ne lehessen szerezni orvosságot; az mennyiben pedig szüksége lenne: az apothecárius tegye fel, Limprecht küldje meg Lang doctornak, minthogy placzmajornak incumbálnak az betegek.

Die 4. Junÿ 1709, Kassa. Bertóthy István Uramnak. — Jóllehet Komárombúl és Nagy-Szombatbúl lehetne talám betegek szükségére kívántató orvosságokat hozatni, mindazáltal ha onnét nem lehetne: meg van Szluha Uramnak írva, hogy az apothecáriustúl vegye specificatióját az orvosságbeli defectusnak, és Doctor Langnak küldje meg; úgy magának is Limprecht Uramnak, mint Placzmajornak az betegek dolga incumbálván, meg van írva: sürgesse ezen dolognak effectuatióját.

Mi illeti Bertóthy Uram és Náray regimentje dolgát: az midőn Náray Uram ideérkezik, fog tétetődni szükséges dispositio; mivel említett Bertóthy Uram ottbenn Újvárban continuuskodik: helyessebben viselheti gondját.

Fiscalitásokrúl még eddig is semmi tudósítást nem tett Szluha Uram. Intimatióját Fű-Generális Uram nem látja szükségesnek lenni; elébb is azon okbúl nem küldetett, mivel azon districtusbeli Generális ott nem lévén, — említett Bertóthy István Uram instellatiója ceránt nem parancsolhatott Fű-Generális Uram; ha az tiszteket öszvegyűjtvén, decretális grationalissát előttök annak rendi szerint megolvastatta volna, — kit ha eddig el nem követett volna Bertóthy Uram, most sem késő.

Már, Istennek hála, Fű-Generális Uram is jobban van;

rövidnap közelebb arrafelé fog menni, akkor az dispositiókat jobban rendelheti.

P. S. Az regement cserélését Fű-Generális Uram véghez fogja vinni, már is ő Felségétűl vagyon consensussa. Az ottvaló militiára tízezer forint már Csajághy Uramnak kezénél van, egészen beküldetik az többi is.

Die 4. Junÿ 1709, Kassa. — Limprecht Uramnak iratott: Ha Szluha Uram keze alatt levő pénzbűl Komárombúl vagy más városbúl betegek orvosságát ki nem szerezhetné, in illo casu specificatióját az orvosság defectussának vegye ki az ott levő apothecáriustúl, és küldje meg Doctor Langnak.

Die eodem, ibidem. Balogh István Brigadéros Uramnak levele, az beszterczei plebánus acclusájával, vétetődött. Igen jó cselekedte ő Kegyelme, hogy azon plebánus szolgáját megtartóztatta, mert nem szükség itt sétálni köztünk olyan embernek; — hanem visszaadván neki passusát, küldje vissza. Meg lehet írni azon plebánusnak: Breznyó felé az Muránban vásárlandó boroknak beszállíttatása alkalmatossabb, mellyet ha akarnak venni, ne is procrastinálják, mert más árossa is találkozott; már is az murányi commendáns Fű-Generális Uram engedelmébűl az breznai commendánsnak bizonyosszámú hordó borokat el is adott. Az Fű-Generális Uram borainak az árát Fáÿ István murányi Commendáns Uramtúl kitanúlhatják. Az való, hogy Murányban be nem bocsátnak senkit az ellenség földérűl valót, hanem bizonyos helyre közel jővén: lehet kóstolót küldeni s árárúl tudósítani.

Die eodem, ibidem. Fáÿ István murányi Commendáns Uramnak, mutatis terminis, hasonló iratott, mint itt elébb Balogh István Brigadéros Uramnak, hoc addito, hogy azon boroknak árát Fű-Generálisné Asszonyom levelébűl megértheti. Ha veszik, ha nem: tudósítson eráutok, onnét el fogja hozatni Fű-Generális Uram. Midőn pedig érettek küldene az ellenség: Murányban be nem kell bocsátani, hanem valami közel hely designáltassék, oda kell nekik küldeni kóstolót s árárúl őket tudósítani.

Die eodem, ibidem. Balogh István Brigadéros Uramnak, hogy Gerhárd és Radvánszky Uraiméknak megengedtetett, gyermekek és asszonyok szükségére nézve, hogy bizonyos élés

és bor beszállíttassék Beszterczére. Azért a midőn említett Brigadéros Uram fog requiráltatni: bizonyos helyig késérőt adván nekik, bocsássa be, — de úgy, hogy securusok lehessenek az visszajövetelben az odavivő szegény emberek.

Die eodem, ibidem. Ivánka Péter, Nemes Abaúj Vármegye vice-ispánjának, hogy semsei jószága eránt Kálmánczay István Uram ellen Pongrácz Pálné részére tett törvényének executióját prorogálja jövendő beállásáig az törvénytáblának.

Die 5-ta Junÿ 1709, Kassa. Nikházy György Uramnak. Ha öszveszedte regementét, küldje az corpushoz, az hol brigádája; ha mi pedig még hátra volna, Babócsay Uram requiráltatván, ad elegendő assistentiát az öszvehajtásra. Mostani gyűlésre szükséges eljövetele, ha érkezhetik, — azért úgy intézze dolgát, el se múlassa.

Die eodem, ibidem. Bottyán János Uramnak, hogy Felséges Urunktúl visszatérése az hadakhoz szükséges, mivel az ellenség már kétfelé is kívánkozik felénk csapni, kire nézve Brigadéros Ebeczky István is innét az hadakhoz visszaküldetett; lesz már az mi operatiónknak is útja, szükség tehát: minden tiszt regementjéhez, regement pedig brigadájához menjen. Ebeczky István maga brigádájával helyén, Balogh Uram is meg fog maradni, Szent-Pétery Uram pedig Hatvan táján gyülekezik. Az melly regementek eddig magok brigádájátúl elszakasztva volnának: kiki brigádájához commendéroztassék. Újvár körűl is kell bizonyos hadnak maradni, azért Géczy Gábor keze alatt levő regement egészlen, Somody Ferenczének, úgy Balogh Istvánénak egy részének oda kell menni; kire nézve hogy magájébúl commendérozna, megiratott magának is Balogh Uramnak. Ebeczky István Uramnak order kiadatott, mit cselekedjen azon katonasággal. Mindezekrűl bőv informatiót fog adni Ebeczky Uram, — azért az ellenség motussához képest Bottyán Uram is felűlírt mód szerint az regementeket elrendelni el ne múlassa s a brigádákat.

Die eodem, ibidem. Balogh István Brigadéros Uramnak hasonló, mint itt elébb Bottyán Uramnak, hoc addito, hogy mivel Érsek-Újvár tájíkán levő hadak commendója Ebeczky István Uram kezére adatott: specifica brigádája alól odaküldendő tisztek s katonák számát ő Kegyelmének Balogh Uram

küldje meg, rendbe pedig az többi regementeket (mellyek brigádája alatt vannak) venni mentűlhamarébb igyekezzék.

Die eodem, ibidem. Gellén Gergely és Dőry András Cassírer Uraiméknak, hogy mentűlhamarébb collectálják Felséges Urunk és Fű-Generális Uram ő Excellentiája deputatumát, és Egerben jőjönek vele.

Die 7-ma Junÿ 1709, Kassa. Ebeczky István Uramnak. Illovay Máttyás Uram hasznos fáradságát méltó tekintetben vévén Méltóságos Fű-Generális Uram, melyre nézve is ő Excellentiája resolválta, hogy az brigáda cassájábúl, a mennyire lehet, felülemlített Ebeczky István Brigadéros Uram segítse.

Die eodem, ibidem. Balogh István Brigadéros Uramnak hasonló, mint itt elébb Ebeczky István Uramnak, Iváncsay György eránt.

Die eodem, ibidem. Bertóthy István újvári Commendáns Uramnak. — Mivel sok nemesemberek Confoederatio ellen vétettek, Iváncsy György kívánván azokat öszveszedni: azért pátens ugyan nem adatott neki, de order mellett Bertóthy Uram, az kiknek kedvek volna effélék persecutiójára, kibocsáthatja.

Die eodem, ibidem. Bottyán Uramnak pátens includáltatott, hogy az hadak közt publicálja: az midőn corpusonként portáznak, özvegyeknek, árváknak jószágit ne háborgassák.

Die eodem, ibidem. Ebeczky István Uramnak hasonló pátensek includáltatván, mint Bottyán Uramnak.

Die 8. Junÿ 1709, Kassán. Iratott Bezegh Imre Uramnak, hogy keze közt levő Méltóságos Uram ő Excellentiája pénzébűl Győri Nagy János Colonellus Uramnak, Fű-Generális Uram karabélyos ezere számára vásárlandó kardokra per partes adjon erga quietantiam kétszáz Rhénes forintokat, s még az megmaradott pénzbűl, a mennyire lehet, remundalovakat is kell vásárolni annyit, mennyire lehet az regement cassájábúl refundálni.

Die 8. Junÿ 1709, Kassán. Idősbik Fáÿ István Uramnak, hogy keze alatt lévő gyalog-dobok közűl adjon Győri Nagy János Uram kezéhez tizenkettőt, Fű-Generális Uram gyalog-regementje számára, kardokat pedig valamennyi van, egészen.

Die eodem, ibidem. Ebeczky István Uramnak, hogy Szőlősy István és Gosztonyi Miklós, Nemes Nyitra vármegyei nemesek oly végre küldettek, hogy ott mellette tartsa ő Kegyelme őket.

Die eodem, ibidem. Szent-Iványi Mihály, Nemes Zemplény Vármegye vice-ispánjának, hogy kiküldetett Lóczy Uram azon vármegyére, hogy az mennyire dolmány, nadrág és köpönyegek elkészültek, annyi recrutát hozzon be ide magával, az többi recruták mundírozására pedig hagyjon assistentiájúl bizonyos tiszteket. — Azért említett Szent-Iványi Uram oda relegálja említett Lóczy Uramat, az hol csoportossabban vannak az recruták.

Die eodem, ibidem. Bertóthy Gábor és Domoky Zsigmond Nemes Zemplény Vármegye Kapitányinak hasonló irattott, mint itt elébb Szent-Iványi Mihály Uramnak.

Die eodem, ibidem. Felséges Urunknak recommendáltatik Vitálius Kapitány Uram, hogy egri gyűlésre nem meneteléért felvetett büntetését kegyelmessen relaxálja.

Die eodem, ibidem. Pexa Imre Vice-Colonellus Uramnak. Jóllehet sem elegedendő pénzt, sem instrumentumot is ahhoz valót az marhaárúsok nem hoztak, — mindazáltal ha az előreadatott 3000 forintok imputáltatnak is árokban az marháknak: azon áron, mellyen már egyszer Fű-Generális Uram bocsátotta, 600-ig valót eladhatni, imputatis 3000 florenis. Az mennyire való pénz nálok van, adják be, az többirűl tétessék cautela infallibilis; ha pedig ottlévő marhábúl ki nem telne, másunnét fognak hajtani, egyvelíttessék ezekkel.

Die eodem, ibidem. Berzeviczy Boldizsár Cassírnek. Ha Szepességen az szegénység maga obtingensét pénzűl nem fizethetné: tehát vegyen be lovakat is helyettek, de ne limitálja nekik, hanem más alkalmatossággal s üdőben Brigadéros Babócsay Uram által aestimáltassa, mert remunda-lovakra úgy is szükség van; sőt akármi restantiájok volna is, ez mód observáltassék.

Die 9. Junij, Kassa. — Buday István Generális Uramnak. Vétetett levele. Az fegyverre obveniált pénzt ő Kegyelme részérűl nem lehet relaxálni, mert Felséges Urunk determi-

nálta, s ahhoz semmi köze az Commissariátusságnak, s már is efféle pénz hadak számára partiáltatott.

Die eodem, ibidem. Prínyi Miklós Uramnak. Igen jól esett, hogy szerencséssen az Dunán általszállíttatott. Íme most bizonyos munitió szállíttatik innét Egerben, az mely szekerekre az mely hitekszegett, labanczczá lött rabok ott vannak, azokat, nemkölömben Stupkoszkyt, úgy Kapikot is ezen alkalmatossággal azon szekerekre rakatván, az munitiót késérő hajdúk mellé még több késírőt rendelvén: küldje ide Kassára, megparancsolván az hajdúságnak, hogy jó vigyázással legyenek reájok. Kruplanics eránt is már praevie iratott, hogy ideküldessék, — melly is ez alkalmatossággal ideküldethetik.

Die 10. Junÿ 1709, Kassán. Berzeviczy Boldizsár Uramnak, hogy Nemes Szepes Vármegye bizonyos lakosi ex proprio motivo mivel fogadják: tűlünk elpártolt, Confoederatio ellen s ellenségünkhöz állottak ellen minden úton-módon persequálást fognak követni, — kihez képest efféle buzgó hazafiai eximáltatnak az obtingens-fizetéstűl, s azért említett Berzeviczy Uram az kinél Csáky Mihály Uram pecsétét fogja látni, obtingens-adásra ne kénszerítse.

Die 12. Junÿ 1709, Kassa. Bottyán János Generális-Strázsamester, Brigadéros Balogh István, Ebeczky István Uraiméknak iratott, hogy de statu hostium circumstantialiter tudósítsák Fű-Generális Uramat ő Excellentiáját, és postán küldjék meg magok opinióját proxima occasione: micsoda operatio által lehessen s melly felől hasznossabban az ellenséget impetálni?

Die eodem, ibidem. Generális Bertótÿ István Uramnak hasonlóképen, mint itt elébb Bottyán Uramnak, hoc addito: elsőben is Bottyán Uramnak küldje, s úgy Fű-Generális Uramnak ő Excellentiájának jusson kezéhez.

Die eodem, ibidem. Szluha Ferencz Uramnak levele vétetődött. Rabok eránt Fű-Generális Uram alkalmasint előbbi leveleiben ő Kegyelmének válaszolt. Generális Hannibal Hajszter ennekelőtte már elbocsáttatott volna Egerben, hogy onnét szabadúlásra bocsáttasson: de maga kívánkozik még egy hétig itt maradni, egészségtelenségére nézve; azért ha találna

ab adversa parte valami questio oriálni: ő Kegyelme tegyen teljes informatiót.

Die 14. Junij, 1709, Kassán. Bezegh Imre Uramnak, hogy Taus Joseph minemű káromlást tett légyen, Nemes Gömör Vármegye itt includált inquisitiójábúl ki fog tetszeni; mivel pedig új szitkokkal élt: tüzes-lánczos, etc., — három-négy nap tétessék lánczon s azután árestom alatt vitessék Murányban, és más disinteressatusok által említett Bezegh Uram új inquisitiót peragáltassék ellene.

Die eodem, ibidem. Nemes Gömör és Torna Vármegyéknek instantiája resolváltatott; kiknek minutája ez idevaló acták közt megvan.

Die eodem. Fodor László Uramnak levele vétetődött. Istenben vetvén reménségünket, az mint mind külső ország, mind magunk circumstantiáját látjuk, Isten által bízhatunk: mert tizenkétezer embert nyervén, az idevaló vármegyék már is felénél többet állítottak elő, s másként is szaporítottuk az hadakat, és a tavalyi szerencsétlenségünk miben múlt: most minden móddal helyre kívánjuk hozni, csak győzhessük fegyveresíteni. Érti Fű-Generális Uram, hogy Fodor Uram is alkalmasint maga regementit megszaporította; örömest kíván errűl az földrűl is ő Excellentiája fegyverrel kedveskedni, csak az Dunán bátorságos passus lehessen és Fodor Uram írja meg: mennyi, s mikor lehessen általküldése?

Die eodem, ibidem. Horváth Zsigmond Uramnak levele, kit régtűl fogvást várt Fű-Generális Uram, hogy maga expressus emberétűl küldötte volna, de az Dunán való passusok nem bátorságossak; bár jöhetett volna, mégis circumstantiái túlsó dolgainknak megértetődhettek volna; mindazáltal olly dispositiók tétettek innét, hogy nemsokára mind az communicatiónkra út lészen, s mind — ha ellenség által szorongattatna az túlsó föld — succurrálhassunk. Továbh is említett Horváth Uram Fű-Generális Uramat az odavaló állapotokrúl informálja. — Coeterum, mint itt elébb Fodor Uramnak, úgy Horváth Uramnak is hadaink szaporítása eránt iratott.

Die eodem, ibidem. Szluha Ferencz Uramnak levele vétetődött. Ne csudálja, hogy ő Excellentiája minden particularitásira nem felelhetett eddig Szluha Uramnak: mert Súgó

Uramat várta, hogy bővebb informatiót vehessen tőle, de mihent ő Kegyelme eljött volt, mindjárt postán el kelletett menni; azért, mihent visszatér, azonnal minden particularitásirúl Szluha Uram Fű-Generális Uramnak veszi tudósítását. — 2-do. Az rácz Czeglédet felvervén, bizonyos lakos embereket onnét elvitt; mivel pedig az cartela ellen van: mentűl hamarébb említett Szluha Uram kérje vissza. Meg lehet itt jelenteni az ellenségnek, hogy ezen okbúl bocsátottuk mink is vissza az szakolczaiakat, kikrűl már Egerben parancsoltatott is. — 3-tio. Mi illeti az újvári quarnizon fizetését, azt úgy értse Szluha Uram: ő Kegyelme nem fogja percipiálni az brigáda cassájábúl annak exolutiójára való obveniáló pénzt, hanem, mivel nem mindenkor lehet alkalmatosság, hogy az brigáda pro occurrenti necessitate küldhessen bátorságossan pénzt Újvárban, jobbára azon quarnizonnak fizetésére per cambia fog ott letétetni a pénz; a mint is már mind Felséges Fejedelem, úgy Fű-Generális Uram is bizonyos marhák árát odafordították. Szükséges, annak inspectiója Szluha Uram mellett leszen, úgy, hogy ő Kegyelme rendelvén bizonyos discretus és értelmes embert, az ki percipiálni fogja a pénzt, s egyszersmind egyedűl csak Szluha Uram dispositiója szerint exolválja abbúl az quarnizont, kirűl az fog tartozni számadással Szluha Uramnak; az inspectio csak fog Szluha Uramnál lenni, hogy confusio ne legyen. 4-to. Az újvári fiscus-tisztekrűl dispositio tétetett, több particularitásokkal együtt, mellynek tabellája, úgy más particularitások is circumstantialiter proxime Fű-Generális Uram ő Excellentiája által megküldetnek.

Die 14. Junÿ 1709, Kassán. Ebeczky István Uramnak includáltatik Bottyán Uramtúl Fű-Generális Uramnak küldött levele, hogy Ebeczky Uram láthassa: csudálja Fű-Generális, hogy magok okoznak efféle confusiót, holott per expressum Ebeczky Uramnak meg volt hagyva: midőn innét elment volna, Bottyán Uramhoz menjen és mindenekrűl tenne informatiót. Látszik, effélék mind Szalay Pál Uram böcsűlletes competentiájábúl emergálnak; azért meg kell mondani, hogy minekelőtte decretuma menjen: az brigadéroztatásnak hagyjon békét, másként — ha continuálja — regementétűl is priváltatik. Ezen Bottyán Uram levele a végre includáltatik, hogy Ebeczky Ist-

ván Uram, a mennyiben vétett volna, ki fog tetszeni, s jobbítsa meg magát, s szemben — szokása szerint — ne álljon vele; a mennyiben pedig ellenkezőt benne látni gondol: arrúl Fű-Generális Urunkat csendessen informálja. De mind nagyobb, hogy effélék miatt az haza szolgálatja hátramaradást szenyved. — P. S. Midőn ez levél subscribáltatna, vétetik újonnan levele Ebeczky Uramnak Pereszlényrűl, mellyben írja, hogy maga fog azon ellenség recognitiójára menni, kirűl Dávid által informatiót is Fű-Generális Urunk vár. Portázás is meglehet, de ha az Dunán-túlsóknak segíteni akarunk: több is kell ahhoz egy brigádánál; azért Bottyán Uramat még fel nem váltjuk: nem lehet praetereálni s nem lehet postpositióval lenni hozzája; hiszem másképen is Ebeczky Uram moderálhatja azt, az kit szükségesnek lát. Denique Fű-Generális Uram csak Dávidot várja, mindjárt megyen s az operatiókhoz lát; addig is a mit eltehet Ebeczky Uram: lásson hozzá, s az pozsonyi gyűlésnek ha valami lármát tehet, — tegyen. Barasz-lóbúl írják: Joseph császár megholt. Balogh István azt írja: Beszterczérűl Zólyomba ment az német.

Die 14. Juny 1709, Kassán. Bottyán János Uramnak levele vétetődött, mellybűl Fű-Generális Uram érti, hogy egy clastromban két gvárdiány nem lehet; azt talám arrúl magyarázza, hogy Ebeczky István Uram »Generális«-oztatja magát. Ha Generális volna, eddig tudtára adták volna Bottyán Uramnak, — de ha szintén a volna: abbúl nem kellett volna szenyvedni hátramaradást operatióinknak; mert tudja Bottyán Uram, hogy maga idősbb Generális volna: iffjabb Generálisok pedig tartoznának tűle dependeálni, — azért maga-magának szerez bajt. P. S. Azonban Károlyi Uramnak ezer tallért ígér Bottyán Uram, hogy az commendérozástúl megmentené: másfelől maga tartózkodik commutálni. Ott van az had, valamint volt e télen, ott Brigadéros Ebeczky, Brigadéros Balogh István s Csajághy. — Hogy csuportra verték brigádájokat: avval keze alól Bottyán Uramnak ki nem vették, sőt így azok által jobban lehet commendérozni az regementeket. Itt azért includáltattak az brigádák számai is.

Die eodem, ibidem. Bertóty István Uramnak includál-

tatván Fő-Generális Uram Eszterházy Antal Uramnak szóló levelét, hogy mentűlhamarébb általküldje.

Die 14. Junij 1709, Kassán. Sőtér Tamás Uramnak includáltatik Eszterházy Antal Uramnak szóló levél, a végre, hogy tévelyedés nélkűl által az Dunán bizonyos alkalmatossággal szolgáltassa.

Die eodem, ibidem. Orosz Ádám Unghvár Vármegye vice-ispánjának, hogy mivel Gál Mártonnak adott volt Vinyiczky György premislai püspök háromszáz ezüst-tallért, s mindeddig is successorának meg nem adta: intse meg, hogy interessével együtt felűl titulált számú pénzt említett Gál Márton Uram özvegye placidis modis adja meg; és ha meg nem akarná adni, törvényessen is lásson hozzá ő Kegyelme, midőn Szirmay Miklós Praefectus Uram által fog requiráltatni.

Die eodem, ibidem. Balogh István Uramnak. Minthogy Dávid Zsigmond bizonyos instructióval arra küldetett: oda való érkezésével Balogh Uram informálja ezen dolgokrúl; ki is onnét hamar visszatérjen, mert relatiójához képest fog tétetődni kívánt dispositio. Mostani hírt — hihető — Bottyán Uram Balogh Uramnak értésére adta, kire is nézve teszen rendelést, — azért magát Balogh Uram accommodálja dispositiójához.

Die eodem, ibidem. Gellén Gergelynek levele vétetődött, csudálkozva az első punctumában, hogy Steczel által vásárlandó gabona felől teszen mentiót, mivel eziránt való commissiót Dőry András Cassírer Uramnak kellett dirigáltatni, azért az titulatióban esett hiba; kire nézve Gellén Uram magát ne avassa abban. Subsidiális summáját pedig az mi illeti Fő-Generális Uramnak: azt pénzűl és ne gabonájúl szedje, s mentűlhamarébb meglehet; némelly helyen borúl és victuáléjúl is szedheti, de úgy, hogy mindjárt kezéhez adják említett Gellén Uramnak.

Die 15. Junij 1709, Kassán. Iratott lőcsei és késmárki Commendánsoknak, hogy említett városok ablegátusi által értetődik, hogy az condescendensek nemcsak képtelen gazdálkodással, de nem illendő vectura-adással is említett városokat terhelik. Azért, hogy privilegiuma megmaradjon nekik: az

condescendenseket megvizsgálják s passusokat mutassák, efféle vecturáktúl épen elszoktassák, hacsak szükséges ország közönséges dolgát nem illeti; ha mi pedig szállás-adás és gazdálkodásban difficultás találtatnék: Commendérozó-Generálist keressenek s annak dispositiója szerint alkalmaztassák az Commendánsok az condescendenseket.

Die eodem, ibidem. Lőcse és Késmárk városinak, kik jóllehet instálnak armalista concivisek eránt, hogy az insurrectiótúl immunitáltassanak: de Felséges Urunktúl mivel a végre kapitányok fognak bizonyos instructióval bocsáttatni, kik annak idejében eleikben említett armalistáknak fogják adni Felséges Urunknak dispositióját, mellyhez alkalmaztatni magokat szükséges, — semmit most Fő-Generális Urunk mostani alkalmatossággal nem resolválhat.

Die 15. Junÿ 1709, Kassán. Babócsay Ferencz Brigadéros Uramnak. Mivel Maszelnik Márton, Luzsénszky Sándor regementjebeli compániás-kapitány által az Vágon kívánkozik, hogy ott hasznos hazaszolgálatját tehessen: megengedtetett, hogy húsz vagy harmincz katonával (mellyek azon földet tudják és kedvek van, akármelly regementbűl legyenek) menjen. Elsőben magát insinuálja Ebeczky István Uramnál, s onnét Újvárban menjen, Bertótÿ István Uramtúl újabb ordert vévén s informatiót: hol legyen Jávorka? hogy magát vele conjungálja; és ha mi katonákat öszveszed: azt említett néhai Luzsénszky Sándor regementjébe annak idejében incorporálja.

Die eodem, ibidem. Ebeczky István Uramnak, hogy midőn Maszelnik Márton társaival magát ő Kegyelménél fogja insinuálni, bátorságossan ereszsze Érsek-Újvár felé, hogy onnét, ordert vévén, az Vágon általmehessen.

Die eodem, ibidem. Bertótÿ István Generális Uramnak, hogy Maszelnik Márton, Luzsénszky regementjebeli companiás-kapitány társaival arra végre küldetik oda Újvárba, hogy ott új ordert vévén magához, általmenjen az Vágon; azért az orderében fel kell tenni: templomok, papok, malmok és efféle dolgoknak károsításátúl abstineáljanak; Jávorkával magát conjungálván, az mennyi katonát öszveszehet: azt incorporálja Luzsénszky regementjében.

Die eodem, ibidem. Győri Nagy János Colonellus Uram-

nak. Mivel az tiszóczi passuson már nem szükséges az rimaszombati gyalogság: azért bocsássa vissza magok helyekre.

Die eodem, ibidem. Gál Jánosnak. Mivel Zaÿ András Uram regementjibül való granatírosok excessusi eránt ő Kegyelme deputáltatott, azért Regulamentumot és más, inquisitióhoz illendő instrumentumokat kezéhez vévén, minden interessentiát félretévén, fogjon dologhoz.

Die 17. Junÿ, 1709, Kassán. Megyery Gábor Uramnak levele vétetődött, maga és Fű-Generális Uram regementjebéli exulans cselédjek s szükségek eránt; kihez képest bizonyos deputatust felültitulált Kegyelmes Uram ő Excellentiája exmittált, hogy accomodáltassanak, Provincialis-Commissárius Urammal annak rendi szerint végezvén. Parancsoltatott azért, hogy Nemes Nógrád Vármegyébül Nemes Heves Vármegyében transferáltassanak, — ott fog lenni subsistentiájok s intertentiójok.

Die 17. Junÿ, 1709, Kassán. Benyiczky László és Gerhárd György Senator Uraiméknak, hogy üdőt vévén magoknak, menjenek Szebenben, és az minemű controversia plebánus és város közt exoriált, itt includált Tisztelendő Pethes András Vicarius és Senator Úr leveléhez képest, mentül jobban lehet, azt úgy végezzék el, hogy egyik résznek is oka panaszra ne lehessen.

Die 17. Junÿ, 1709, Kassa. Nemes Commissariatusságnak. — Fű-Generális Uram particularis commissariusoknak elúnván pénzek és posztójok eránt való requisitiójokat, mivel már az Nemes Commissariatusságnak fizetésére lévén fundusa: azért az Nemes Commissariatusság intimálja universaliter az commissariátussághoz tartozandóknak, hogy sem rendelt fizetéseket, sem pedig posztójokat nem az hadi-cassától, hanem az Tekintetes Nemes Commissariátusság cassájábúl várják; a mint is az Nemes Commissariátusság számára obveniáló posztónak kiadása eránt itt adjungáltatik az assignatió, az accludált tabellához képest.

Die eodem, ibidem. Nemes Commissariátusságnak iratott mostani campírozásunkbeli hadak intertentiójának rendirül és exulansok további intertentiójokrúl ad duas phyleras, — mellynek minutája megvan az idei acták közt, adjungáltatván

itten az brigádák subdivisiója is, kinek is párja megvan az idei acták közt.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Géczy Gábor Uramnak includáltatott Bujdosó Ferencz tizedes instantiája a végre, mivel négyezer forint deputáltatott volt fizetésére azon regementnek, melly négyezer forintokbúl egyezer efféle szükségek complanatiójára resolváltatott: azért felülírt tizedest adjuválja, hogy többé ne panaszolkodjon.

Die eodem, ibidem. Sándor László Generál-Adjutant Uramnak. Mivel mostani operatiókra nézve az vitézlő rendnek Nemes Gömör és Nemes Nógrád Vármegyében kell confluálni, hogy azért se az hadak subsistentiája, se pedig az exulansok alimentatiója meg ne fogyatkozzék: említett exulansokat azon vármegyékbűl más Nemes Vármegyében, si non ex toto, in majori parte tamen translocálni szükséges. Alkalmatos mód pedig ítíltetett: Nemes Gömör Vármegyébűl Ebeczky István regementbeli exulans cselédjeit, portiones orales 383, maga Ebeczky István Uram portióit 24, Nemes Bars vármegyebeli portiói 235$^1/_2$, Somody Ferencz Colonellus Uram regementebeliek cselédjei 85, in toto 727$^1/_2$, — ezen felülírt portiók translocáltatnak Darvas Ferencz Uram districtusában; maradnak ezen felűl Nemes Gömör Vármegyében Nagy-Hont vármegyei exulansoknak portiói: orales 19$^1/_2$, Nemes Zólyom vármegyei exulansoknak portiói 69, Generális Andrásy Pál Uram portiói 30, Hellenbach Uramé 34, Vinklerné Asszonyomé 12$^1/_2$, — in toto 165. Praeter has portiones találkoznak még Nemes Gömör Vármegyében több exulans-portiók is, nevezet szerint Ebeczky Imre Uramé 22, és Liptay Ádám Uramé 21, — in toto 43; ezeknek ad placitum hagyattatik: akár ott maradjanak, akár pedig — ha kívánják — transferáltassanak Darvas Ferencz Uram districtusában; — és így, ha ezen 43 portió is Gömör Vármegyében maradna: leszen in toto Gömörben portió 208. Nemes Nógrád Vármegyében lévén azonban Géczy Gábor directiója alatt levő regementbeliek cselédjei, ezek ex integro szállíttassanak által Nemes Heves Vármegyében. Kihez képest azon felülírt mód szerint Nemes Gömör és Nógrád Vármegyékbűl hogy mentűl hamarébb transferáltassanak az kimenendő exulansok: említett Sándor László

Uram mellé az Méltóságos Generális-Commissarius dispositiójábúl speciális ember a végre fog rendeltetni, kivel együtt vegye jó rendben azokat, abban principaliter azt observálván és considerálván: az exulansok közül kinek hány személye? tudniillik elsőben magát feltévén, azután feleségét, gyermekét — kinek vagyon, s kinek nincs, — kinek hány gyermeke? továbbá szolgájának s cselédjének számát effective, mennyi vagyon? consequenter kinek mennyi szolgálatra való lova, mennyi ménesbeli? kinek mennyi vonó-, gőble vagy gulabeli marhája? hasonlóképen juhait is. Ugyanazon conscriptiónak alkalmatosságával investigáltassék az is: az exulansok közül kik tehetnek tábori szolgálatot, kik nem? és kik vannak actualiter mezei szolgálatban azok közül? Melly conscriptiónak végbenvitelét úgy alkalmaztatni szükséges, hogy aztat inter unius quindenae terminum lehessen is praesentálni Darvas Ferencz Uramnak, mellyhez képest tehessen subsistentiájokrúl eleget.

Die 17. Junÿ, 1709, Kassán. Náray László Uramnak, úgy, mint Prínyi Miklós Uram brigádája gondviselő Brigadérosának megküldetett az gyalog brigáda cassájának erectiójárúl s jövendőbeli fizetésének módjárúl s rendirűl való instructió. 2-do. Azon brigádának tabellája; 3-tio, nemkülömben azon brigádában levő regementek fűtisztei orderi, úgymint 1-mo magának Náray Uramnak, mi módon kell bánni instructiója mellett; 2-do, Andrásy István Generális Uram maga vicéjének; 3-tio Prínyi Miklós Uram magájénak megírják, hogy dependeáljanak; 4-to, nemkülömben Fű-Generális Uram gyalog-regementje vice-kapitányjának Kamocsay Pálnak. — Náray Uram orderének párja meg van az idei acták közt.

Die eodem, ibidem. Kassa városában lakó armalisták instantiájára, kiben kívánták magokat eximáltatni az personalis insurrectiótúl, indorsáltatott, hogy Felséges Urunk dispositiója szerint Monoky Ferencz, Nemes Abaúj Vármegye Kapitánya compellálja ezeket is nemkülömben az personalis insurrectióra, valamint az többi kinn lakos nemeseket.

Die 17. Junÿ. Keczer Sándor Uramnak iratott, hogy az artilleria cassájának mostani rendbenvétele alkalmatosságával az szepesi bányavárosoknak pro redemptione hajdonum hac-

reáló 1303 forint azon artilleria cassájához assignáltatván, Fű-Generális Urunk Keczer Uramnak értésére adja: a midőn Sréter Uram ez eránt Keczer Uramnál magát fogja insinuálni, azon várasiak conventióját, a mellyet ineált Keczer Uram, resignálja Sréter Uramnak, mivel ki pro parato assignáltatott: úgy is fogja acceptálni, hogy az szerint praestáltassa ide Kassához azon várasiakkal az munkásokat.

Die 17. Juny 1709, Kassán. Oeconomicumnak az artellaria szükségére való assignatiókrúl s restantiájirúl, kinek minutája Ebeczky Uramnál; itt includáltatott specificatiója az expensáknak pro parte artellariae sub A. A.

Die eodem, ibidem. Balogh István Uramnak, hogy Vice-Colonellus Jeszenszky Ferenczet árestomban tétesse, míg eleget tészen az distrahált jószágáért korponai görögöknek.

Die 18. Juny 1709, Kassán. Sréter János Uramnak. Jóllehet az egész artellaria szükségére rendeltetett volt 106,990, — de most, újabb calculatióra huzván, demptis demendis, obveniál in toto 94,000 Rhényes forint; melly summa mi módon subdividáltatott és mire rendeltetett? az accludált specificatióbúl megérthetni. Kire nézve így levén artelleria cassájának elrendelése: ennek effectuatióját említett Sréter Uram mentűl hamarébb adlaborálja. Ebben az levélben az artelleria cassájának subdivisiója és designatiójának listája volt includálva.

Die eodem, ibidem. Szirmay Miklós és Úsz Bálint Uraiméknak credentionalis adatott, midőn Lengyelországban praemiszlai püspökhöz mentek.

Die eodem, ibidem. Borsod vármegyei viceispánnak includáltatott Szúnyogh Gáspár Uram embereinek instantiája a végre, hogy contractus szerint satisfactiót tétessen.

Die eodem, ibidem. Adatott Csery Imre Uramnak instructio, mi módon magát viselje az inquisitióban? Ezen instructiónak minutája Ebeczky Uramnál van.

Die eodem, ibidem. Prínyi Miklós Commendáns Uramnak, hogy Revír az praesidium meglátására küldetik, azért böcsülettel excipiáltassék és az czajkház neki (megmutattassék). Azonban Majtényi Pál Uram Hannibál Hajszterrel küldetik oda, hogy mellette légyen ott Egerben, míg Szluha Uram

említett Hajszter szabadúlása eránt dispositiót teszen, kinek megiratott, hogy felülirt Commendáns Uramnak tenne tudósítást: Budára fogják-e kívánni, vagy pedig az bányavárosokra? A merre fogják kívánni: elegedendő késérőt adjon Commendáns Uram mellé, és Majténi Pál Uram épen addig együtt vele menjen.

Die eodem, ibidem. Nemes Nógrád Vármegyének levele vétetődött az exulánsok translocatiója eránt. Igenis, translocáltatnak. Az praestálandó hajdúkat pedig az mi illeti: Ország statutuma ellen nem lehet kedvezni, hanem a mint megígérte az Nemes Vármegye, praestálja is.

Die 18. Junÿ, Enyiczke. Gellény Gergely Uramnak. Nem kétlik benne az Méltóságos Úr, hogy alkalmasint be ne szedte volna az első tertialitást, és ki ne osztatta volna; mire nézve expediáltatott Horváth György Uram, hogy mind Cassírerrel, mind brigádákkal számot vessen, mivel az első tertialitást úgy adták ki az hadnak kízrűl kízre, tulajdon csak effectívus statusnak és nem recrutáknak; kire nízve a második tertialitást az rígi effectivus statusával az recruták is exolváltatni fognak. Ezeknek obtingensit hovahamarább exigálja, hogy fogyatkozás ne légyen; az harmadik tertialitásrúl peniglen veszen informatiót Horváth György Uramtúl, mivel az universaliter generális-cassában be fog administráltatni és specialis assignatio nélkül ki nem fogadattatni; a ki peniglen elmarad mind Méltóságos Úr, mind peniglen Felséges Fejedelem subsidialis pínz felűl, az mit ad cassam kell administrálni. Ezekben penig úgy szorgalmatoskodjék Cassírer Uram, hogy mennél hamarébb collectálhassa és öszveszedhessen, és ha lehet, Horváth György Uram által ezen úttal küldje meg.

Die 18. Junÿ, Enyiczkín. Iratott Andrásy Pál Úrnak: Az had provisiója iránt recurráljon Csáky István Generális-Commissarius Úrhoz, tészen subsistentiájokrúl provisiót. Posztóra való assignatiója, 12 réff selyemposztóra és két vég közposztóra, accludáltatik. Mi illeti az gyalog regementek exercitiumára való puskapor dolgát: meg van írva Sréter Uramnak, míglen többirűl provideálhat, mostanában Muránbúl succurráljon. Mi illeti Bajcsy Uram expeditióját: igen sajnálja az Méltóságos Úr, ha quo casu híre nélkűl Csáky Mihály Uram-

nak ment volna Liptóságra, netalán valami confusiót okozzon más portáknak; azonban jó lett volna Bajcsi Uramnak tót pátenseket magával elvinni és folytatni az falukon; mely alkalmatossággal vígben vihette volna maga szándíkját. Bányavárosi ellensígre vigyázás recommendáltatik. Tót pátensek is acclusive transmittáltatnak.

Die eodem, ibidem. Szeben városának iratott: Kik és minémő rövidségeket vetigálták az Méltóságos Úr előtt, az accludált memorialisbúl megérthetik. Committáltatik azonban locumtenensi authoritásbúl serio, hogy Gombkető János prófuntmesternek insinuált violentusokrúl, országnak törvénye szerint elégséges satisfactiót tégyen és executióban is azonnal vítesse. Vitézy János, Demián András és Gerőcz János között való s régtűl fogvást föntforgó controversiákot úgy complanáltassanak, hogy további panaszok ne lehessen. A szerint Kuliczius Dániel dolgát is megnevezett Vitézyvel és a szabó-czíhhel placidioribus medÿs accomodálja a város, és azonnal fölszabadítsa. De officio et exigentia boni, magistratus contra potentiores assistáljon.

Die 19. Junÿ, Enyiczke. Csáky István Uramnak iratott, hogy közelétvén az Méltóságos Úr dispositiójábúl Szemere László és Bessenyey regementivel, Torna körűl rendeltetett statiójok; ahhozképpest provisiójok iránt tegyen dispositiót, fogyatkozások provisióban ne légyen. Mivel penig igen excessivusok azon hadak, míglen a Szepessígre takarodik: egy commissáriust rendeljen mellíjek emlétett Generális-Commissárius Uram.

Die 19. Junÿ, Enyiczkín. Generális Csáky Mihály Uramnak iratott. Méltóságos Fű-Generális Uram ő Excellentiája dispositiójábúl talán eddig is általköltezkedett Szemere László Bessenyey regementjivel együtt, ki is orderihez képpest Szepességre fog menni, emlétett Generális commendója alá; azalatt is, ha mi próbát tehet Generális Uram az ott lévő hadakkal, jól esník; ha penig annyi számú hadakra nem volna szüksége: Rétey György és Rétey János Uraimékat orderezze magok brigádáihoz. Az kívánt pátensek acclusive transmittáltatnak. Bajcsy György Uram expeditiója is értésére adatik emlétett Generálisnak, mivel már is utánna küldettek Andrásy

István Uram által az pátensek, hogy valami confusio ne essík. Az dunántúli állapotokrúl most veszen Méltóságos Úr Esterház Antal Uram ő Nagysága levelit, kiben németnek Komárom és Győr között szállása irattatik. Az melly rabokat Elek Zsigmond kapott, azoknak fassiójokat jól megvizsgáltassa: talán valamit tudhatnak az ellenség további szándíkjárúl. P. S. Szemere Lászlónak Tornához való érkezését értette az Méltóságos Úr, kire nízve megirattatott az Commissariatusságnak: provisiójokrúl tegyenek dispositiót; nem ártana, ha eleiben küldene Stóz és Remete felí. Ha feltett próbáján általesik: az szükségtelen hadat commendíroztasson brigádákhoz. Meg van hagyva Babócsay Uramnak: tempore necessitatis succurráljon.

Die eodem, ibidem. Berthótÿ István Uramnak iratott. Minémő dispositio tétettetűdött az generálissága alatt praesidiumbéli fixus tisztek fizetések iránt: az accludált tabellábúl megértheti; mellyek exolutiójának az oeconomicumbúl köll kitelni. kire az assignatio is accludáltatik. ki mellett is exolváltassanak az tisztek.

Die eodem. Düri András Cassírer Uramnak, hogy Fölséges Fejedelem kegyelmességébül Lülinek (Lullier) dicalis obtingense relaxáltatott. kire nízve az obtingensit pro rato acceptálja.

Die eodem. Méltóságos Generális-Commissárius Csáky István Uramnak in simili. hogy az obveniáló naturálékat pro rato acceptáljon.

Die eodem. Nádaskay Uramnak. Jóllehet meg volt parancsolva Szalay Pál Uramnak és Pongrácznak Varacska András megfogatása iránt: kihezképpest paroncsaltatik, nyomozván őtet, ragadtassa nyakon és hallasztás nélkűl küldje Kassára jó custodia alatt.

Die 19. Junÿ, Enyiczkén. Szemere László Uramnak háskuti kárvallott szegénnyemberek dolga committáltatik, hogy azon tolvajos tisztet complexekkel együtt kinyomoztatván, fogattassa meg és törvényt szolgáltasson, comperta rei veritate, reájok, az szegénységnek kárát is teréttetvén velek. — Tudósítson Méltóságos Urat mindenekrűl.

Die 19. Junÿ, Enyiczkén. Oeconomicum Consiliumnak, hogy tábori apatékának reparatiójára Doctor Langh Úr kezi-

hez circiter négyszáz tallért adjon, kit is kassai jesuiták apatékábúl fog venni.

Die 19. Juny, Enyiczkén. Kecskeméthy Mihály Cassírer Uramnak transmittáltatik mostani hadak exolutiójának tabellája: miképpen kellessík mostanában in tertialitate az hadakat exolválni, úgymint az első tertialitásra, considerálván effectivus statusát a rígieknek, exclusis recrutis; második tertialitásra penig, consideráltatván a regimentnek completus statusát primae planae tiszteinek, úgy granatírosok companiája, nemkülömben praesentaneus effectivus totius regiminis status actualis, recrutákkal együtt. Pro tertia tertialitate vero, considiráltatván a regiment in statu completo, kinek is obveniens fizetése reselváltatni fog in cassa generali. Kihez képpest említett Kecskeméthy Uram praeprimis Andrássy István Uram regementjét, quoad primam tertialitatem, Kassán exolválni fogja. P. S. Pongrácz regementjét is maga districtusához valónak ismérvén lenni in tali forma, hogy csak egy batalium placidáltatott, és ahhozképpest köll az tiszteket is exolváltatni, nem többet. Item, a mennyireVestiturae-Commissarius Lónyay Uram mundírnak csináltatását liquidálni fogja, — in tantum contentálja ő Kegyelmét.

Ibidem. Nemes Nógrád Vármegyének irattatott: Mundírnak csináltatására erogált egy-egy tallér az magok quantumában nem acceptáltatik ad formam aliorum. Az excedens tiszteknek tempore computus, igenis, quantumokban fog acceptáltatni.

Ibidem. Sréter János Uramnak, hogy jóllehet ennekelőtte is szóval meg volt hagyva magának ex superabundanti, (míglen Nyáray Uram brigádájához érkezik) adatik tudtára, hogy az recruták exercitiumára succurráljon mostanában Muránybúl puskaporral, oly dispositióval, hogy Andrásy Pál Uram kezihez jusson.

Ibidem. Rácz Mártony Uramnak, hogy Benyiczky Mártony Vestiturae-Commissarius Uram mundírnak csináltatására, a mennyire liquidálni fogja, aztot in tantum exolválni tudhassa; hogy sokfelé ne kapdozzanak az mundír-commissáriusok: azért említett Rácz Mártony Uram Benyiczky Uramat, Kecskeméthy

Uram penig Lónyay Uramat azon pura cassájokbúl exolválni fogják.

Die 19. Junÿ, Enyiczkén. Csajághy János Uramnak. Iratott már Martonffy Uramnak, hogy Csajághy Uram regementjebéli hajdúit visszaadja, ellenben Csajághy Uram is adassa vissza; maga regementibűl otthonn lappangó gyalogságot, hacsak specialis exemtiójok nincsen, szedje fel. Az restans recrutái iránt is iratott már Nemes Vármegye kapitányjainak: mentűl hamarébb effectuáltassák. Hat báll abábúl csinált köpönyögeknek csináltatásáért bonificatióját mi illeti: az iránt violentus occupatorokat quaerelázza meg és satisfactiót is impendáltasson. Nyáray és Révay regementeknek mundírjárúl tétetődett már dispositio, nemkölömben zászlók iránt is nem lészen fogyatkozás. Recrutának mundírt Nemes Vármegye csináltatni incumbál, régi hajdúk mundírjának csináltatásáért az Ország fog fizetni. — kire való nízve azon pínz 7000 forintbúl ki fog telni. Centasimalitas iránt megirattatott Dűry Uramnak: ezután illyenektűl supersedeáljon.

Die eadem. Náray László Uramnak in forma, az mint följöbb Kecskeméthy Uramnak iratott, cum adjunctione: hogy exercitiumra kívántató puskaport Sréter Uram assignáljon az ő Kegyelme kezihez.

Die eadem. Darvas Mihály Uramnak, hogy mind Fölséges Fejedelem s mind peniglen Méltóságos Úr subsidialis pínzinek collectatiójában serénykedjék. Megiratott Gellén Uramnak, hogy az subsidialis pínz helett maga cassájábúl adja meg mostanában, azután complanáljon az cassát az ki nem szedett subsidiummal.

Die eodem. Nemes Borsod Vármegye Kapitányjának, hogy otthonn lappangó régi hajdúságot szödje öszve és küldje regementekhez.

Die eodem. Darvas Ferencz Uramnak, hogy Érsek-Újvárban szállíttatott gabonáért creditorokat az oeconomicumbúl ki nem lehet fizetni, mivel más ország-szükségeire repartiáltatott. Pékek iránt alkalmaztassa magát instructiójához.

Újvárosy István Uramnak, hogy Méltóságos Úrnak Rozsnyó felé rövidnap múlva menetelinek alkalmatosságával veszi dispositióját.

Ibidem. Radics András Uramnak, hogy Abaúj vármegyei recruta mostanában be fog menni Kassára.

Eodem. Janka Péter Uramnak, hogy az recrutát szállítsa Kassára, az assistens tisztekkel együtt.

Eodem. Két Abaúj Vármegye Kapitányainak in simili.

Eodem. Földváry László Uramnak, hogy jóllehet meg volt hagyva: az Méltóságos Úr regimentjében lévő hajdúságot más regimentekben ki nem adná, mindazáltal csak adja ki, hacsak speciális dispositiók nem lésznek és reflexiók.

Die 19. Juny, Ényiczkén. Martonffy Uramnak, hogy más regementekhez tartozandó hajdúságot további kérdés nélkül adja ki.

Eodem. Szluha Ferencz Uramnak, hogy érsek-újvári porkolábnak Méltóságos Úr borai árábúl adjon száz Rhénes forintokat.

Eodem. Máriásy Miklós Uramnak, hogy exulansoktúl s militansoktúl csak szedje a pínzt, sine ullo respectu, ollyformán: ha exulansnak saját jószága vagyon, és militansoktúl is; azok onnét várják magok fizetését, az hová contribuálnak.

Eodem. Eötves Miklós Uramnak, hogy törökeket contentáljon, és maga szedje az deputált pínzt és úgy resignáljon a törököknek.

Eodem. Gellény Uramnak iratott, hogy Csajághy Uram qualificátával semmit se gondoljon, hanem csak instructiója szerint procedáljon. Hanem miben folytatják az recruták dolgát? nem tudhatja Méltóságos Úr, hanem tudósítson. Recrutáknak ruházatját csináltatni lehet ex cassa ollyformán, hogy az vármegye refundáljon. Mustrában se avassa magát, mivel nem az ő Kegyelme tiszti. Géczy Gábor Uram regementje, jóllehet Babócsay Uramhoz tartozandó, de mivel az regementnek Nemes Heves Vármegye assignáltatott: azért onnét fog percipiálni.

Eodem. Nemes Szepes Vármegyére, Kismárk és Lőcse Városra Csery Uramnak credentionális adatott, — hogy hadak által tett excessusokat conscribáltassa.

Eodem. Nemes Abaúj és Szepes Vármegyére irattatott Méltóságos Gróff Barkóczy Mária Asszony inproportionalitása iránt, hogy remedeáltassík.

N. B. Némely missilisek, orderek közi irattattak, az mint ki fog tetszeni sub nota N. B.

Die 20. Juny, Patakon. Berzeviczy Boldizsár Cassírer Uramnak iratott: Minthogy Generális Gyürky Pál és Babócsay Uraimék regementjeinek által az Tiszán köll menni, — azért collectált cassabeli summábúl emlétett két regementnek exolutiójára adjon erga quietentiam két havi fizetést, tudósítván iránta Méltóságos Urat.

Die eodem, ibidem. Méltóságos Gróff Generális Csáky Mihály Uramnak iratott, hogy mivel Generális Gyürky Pál és Babócsay Uraimék regementjeinek által köll menni a Tiszán, azért ha azon két regementbűl vannak elcommendérozva a Szepességen: azokat azonnal commendírozza regementeihez. Hogy azoknak eljüvetelível az szolgálatban hátramaradás ne légyen: azok helett, Babócsay Uram orderihez képpest, Luzsinszky és Bokros regementek-félébűl jó lovasat kiválogatván, commendíroztatni fognak; suppleálni fognak azonban Szemere László és Bessenyey regementek, — azalatt előbbeni levelire reflectálja magát az Méltóságos Úr.

Die 21. Juny, Patak. Brigadíros Ebeczky István, Babócsay Ferencz, Balogh István, Szent-Pétery Imre, Csajághy János, Czelder Urbán és Náray László Uraiméknak iratott és insinuáltatott, hogy mivel Fölséges Fejedelem kegyelmes rendeléséből Korvínyi János helett Hartell János Uram Főmustramesternek rendeltetett, arra nízve említett Brigadíros Uraimék commandójok alatt lévő tiszteknek insinuáljanak: emlétett Hartell János Uramat ismérvén Főmustramesternek, tisztségéhez képpest tudják megbecsülni, és a miben tiszti hozza magával, magokat dispositióihoz alkalmaztatni tudhassák, nemkülönben a mustra-listákot, tabellákot ő Kegyelmével conferálni és repraesentálni.

Die 21. Juny, Patak. Iratott Commissáriusoknak, úgymint Csala Sándor, Léner Ferencz, Ocsovay Pál, Somody Péter, Thornay János, Aranyosy István és Valovics János Uraiméknak, hogy mivel az regementek bizonyos brigádákra subdividáltattak: emlétett Commissárius Uraimék is elrendeltettek brigádákhoz commissáriusúl, úgy, hogy az regementek mustrálását is végben vigyék az Universale Regulamentum szerint,

Mivel penig Nemzetes Vitézlő Hartel János Uram Főmustramesternek constituáltatott, — miképpen köllessík az mustrálásban progrediálni: vegyen kiki emlétett Fő-mustramestertűl instructiót, mellynek observatiójára fog obligáltatni; azalatt is, — míglen instructiót veszik Főmustramester Uramtúl, — az regementek mustrálásában csak progrediáljanak. pro fundamento vévén Universale Regulamentumot. repraesentálván azután mustráját Főmustramester Uramnak.

Die eodem, ibidem. Prényi Miklós egri Commendans Uramnak. Levelit veszi Méltóságos Úr, rabok specificatiójával együtt; de nem capiálhat Méltóságos Úr, hogy csak olly kevís számúnak írja, holott kellett volna legalább hatvanig valónak lenni, a kik már Egerben vitettek. Talán nem jól értette említett Commendáns Uram Méltóságos Generális Károlyi Sándor Uram dispositióját? elbocsátotta őket? — kirűl elvárja Méltóságos Úr informatióját, mivel specificatióban 12 vagy 15-nél többen sincsenek.

Die eodem. Eötves Miklós Uramnak. Az marhák megszerzése iránt tudósítást veszi Méltóságos Úr. Mi illeti nevezett Ötves Miklós és Pápay János marháját: azt gondolt Méltóságos Úr, hogy az 600 darab marha közí számláltatik, — az mint is annyira passus is küldötett; mivel penig emlétett Ötves Miklós és Pápay János Uram marháját külömben hajtatják: arra nízve passus is accludáltatik.

Die eodem. Keczer Sándor Uramnak iratott, hogy Englmajer Jakab Armaturae Commissarius Uramnak, mint egy Vestiturae Commissarius portiói szerint accomodatiójában tégyen dispositiót.

Die 21. Junij, Patak. Nyárády Uramnak, hogy menjen Rozsnyóra, az holott Méltóságos Úrral szemben lehet, elvígezvén itt Méltóságos Úr dolgait, arra való menetelinek alkalmatosságával.

Die eodem, ibidem. Csery Imre Uramnak iratott, hogy mivel Englmájer Jakab Uramra (bizatott) fegyvernek megszerzése, úgy a kir. városokbúl proveniáló arra destinált pínznek exactiója is; minthogy penig azon pínznek kiszedísében nehezen progrediálhat nevezett Englmájer Uram: arra nízve emlétett Csery Uram, mostani Lőcse felé való menetelével, minden tehetségé-

vel maga is azon légyen: hovahamarébb azon pínzt kezihez vehesse Armaturae-Commissarius Uram.

Die eadem, Patak. Hartell János Főmustramester Uramnak iratott, hogy mivel Babócsay Uramnak két regementtel által az Tiszán köll menni: hallasztás nélkűl conferálja magát emlétett Babócsay Uram brigádájához, és azon elmenendő két regementet prae primis mustrálja meg. Bővebben megértetik minutájábúl, de dato Patak.

Die eodem. Rétey György Uramnak iratott, hogy a mely két compánia jutott Brigadíros Szent-Pétery Uramnak keze alatt lévő (mostani reductiónak alkalmatosságával) regementjébűl: azoknak megtartott fizetését, posztóját adja ki. P. S. Nem az tavali fizetésrűl felelt Méltóságos Úr emlétett Rétey György Uramnak, hogy már az ki hová esett, ott várja fizetését, — mert úgy értse, hogy a mely computust Méltóságos Úrhoz hozott volt az regement nevével Mező János főhadnagy: abban Szécsy Péteréknek mind részeknek kell lenni, és csak ez idei fizetís mégyen már az brigádák szerint.

Die 22. Junÿ, Patak. Ebeczky Thamás Uramnak iratott, hogy mivel alkalmas rabok vannak Gács várában, azokat jó custodia alatt küldje Egerben. Késérűért peniglen requiráljon Csajághy Uramot, — az mint ő Kegyelmének is megirattatott, hogy elégséges assistentiát rendöljen és késérűt rabok mellé.

Eadem, ibidem. Csajághy János Brigadéros Uramnak iratott ugyanazon gácsi rabok felűl, az mint feljebb meg van írva.

Die 22. Junÿ, Patak. Generális Andrássy Pál Uramnak, hogy a minémű Koretinszky póstamesternek legényét megtartóztatta: azon legényt azonnal bocsáttassa az urához, és illyetín inconvenientiáknak elkövetésétűl supersedeáljon.

Die eadem. Nemes Zemplén Vármegye vice-ispánjának Szent-Iványi Mihály Uramnak iratott: Minémő instantiát nyújtott az Méltóságos Úrnak Kende Ferencz és több ahhoz tartozandó instansok, az memoriálisbúl meg fogja érteni; kihezképpest törvényesen revideáltatván a dolgát, tegyen elégséges satisfactiót az instansoknak.

Die 22. Junÿ, Patak. Csajághy János Uramnak iratott, hogy Dávid Zsigmond által üzent, az hadi tisztek particuláris

conferentiájárúl informatiót vett Méltóságos Úr. Minthogy mostanában nem látszik oly alkalmatosság, hogy valami formalis operatiót tehetnének az hadak: hanem az brigádákot jó rendben vévén, Brigadéros Uraimék contrahàljanak az brigádákot együvé és jó készülettel legyenek, és Generális Bottyán Uram orderihez magokat alkalmaztassák. Ha valami módját s alkalmatosságát látja valami formalis operatióhoz nevezett Generális Uram, próbáljon; azalatt peniglen jó vigyázással legyenek az Brigadíros Uraimék, kiki az hová és merre rendeltetett, jó portákat expediálván mindenfelé. Azalatt peniglen az gyalog-brigádábúl egy regementet ki nem lehet szakasztani, hanem megiratott Generális Bottyán Uramnak: ha szükség hozza magával, az brigádábúl két-háromszáz jó fegyveres legényeket válaszszanak, és azokkal progrediálhat, ha kívántatnak. Az mundírnak és fizetésnek dolgát mi illeti: revocálja magát Méltóságos Úr előbbeni levelire, — veszen ezek iránt Horváth György generalis cassae bellicae perceptorátúl informatiót. Többi iránt veszen dispositiót az Méltóságos Úrnak hadak közí való menetelinek alkalmatosságával.

Eadem. Generális Bottyán János Uramnak minémő dispositiók tétetűdtek, az minutábúl bűven ki fog tetszeni. De dato ut supra.

Eadem. Brigadíros Ebeczky István és Balogh István Uraiméknak iratott, hogy az brigádákat jó rendben vévén, egy csuportban contrahálják az brigádákat, és mindenekben Bottyán János Uram orderéhez alkalmaztassák magokat. Azalatt peniglen, a kinek hová illet, jó vigyázást tartsanak, jó erős portákot expediálván. A többi kitetszik minutájábúl, de dato Patak, ut supra.

Die eadem. Cassírer Rácz Mártony és Kecskeméthy Uraiméknak. Berzeviczy Boldizsár által informáltatik a Méltóságos Úr, hogy a melly vármegyék említett Berzeviczy collectatiójára bízattattak, azon brigádákbeli regimentek közűl némellyek, mellyet említett cassírereknek incumbál exolválni, feles pínzt exigáltak. Minthogy penig az instructiónak tenora szerint, per communicationem cassarum azon brigáda cassájábúl kell refundálni, a melly brigádához valók az exigens regementek: arra nízve emlétett cassírerek számot vetvén Berzeviczyvel, a

mennyit edoceál, complanálják, és azon regementeknek a melylyek szedték, fizetésekben defalcálják és imputálják.

Die 25. Junÿ 1709, Patak. Prényi Miklós Uramnak. Levele vétetűdik; az elküldött hajdúság iránt tudósítását veszi Méltóságos Úr. Mi illeti az harmadik bataliót, mely praesidiumban maradott: nem fog ártani, ha lajb-compániát az regementtűl maga mellé vészen, mást állítván helyében, hogy az mezőben két batalió csonkán ne maradjon. Azonban hogy regementje Náray László Uram commandója alá bizattatott: azzal nem dependeál említett Prényi Uram Náray Uram commandójátúl, alkalmaztatván magát az Instructióhoz, kibűl kitetszik bűven: minthogy maga Prényi Uram az praesidiumtúl el nem távozhat, arra nízve Náray Uramra bizattatott azon brigádának rendben vítele; a mely disposítió semmi praejudiciumára nem lészen Prényi Uramnak: valamint Urbán Czelder Uram brigádájában Generális Andrásy Pál és Brigadíros Radics András Uram regementjei rendeltettek, per hoc nincsenek commandója alatt. Mivel Prényi Uram regementje fizetése azon brigáda cassájábúl fog kitelni: consequenter sine praejudicio — Náray Uram inspectiója alatt lévén az brigáda cassája, — tartozik azon harmadik batalionnak obveniáló fizetését, a ki praesidiumban vagyon, és más szükségeinek repartitióját is brigáda cassájábúl várni. Puskaport és ólmot Méltóságos Úr specialis commissiója nélkűl ne distrahálja.

Eadem. Benyiczky Mártony Vestiturae - Commissarius Uramnak, hogy Generális Gyürky Pál Uram regementjének adja ki mundírt posztójúl és az brigáda-cassábúl mundír csináltatására való pínzt is, mivel az mundír csináltatása commissariusokat nem illet regularis regementeknek, hanem csak az mezei hadak iránt írtetődik ezen dispositio.

Die 28. Junÿ, Patak. Pongrácz János Uramnak iratott: Levele vítetűdik. Mivel már az brigádáknak subdivisiója szerint minden regementnek az ő brigádájánál interveniáló szükségeit sürgetni és dolgait folytatni köll, — már is kimenvén az iránt universalis dispositiók, — azért említett Pongrácz Uram, mivel regementje Náray Uram brigádájában lészen: ottan sürgesse maga dolgait és insinuálja magát; veszen említett Brigadíros Uramtúl mindenekrűl dispositiót.

Eadem. Csajághy János Uramnak adatik értésére, hogy minémő pátensekkel expediáltatott Murányi György névő Kapitány az ellenség birtokában lévő vármegyékre, hogy szabad hajdút fogadhasson, kikkel hegyeken s völgyeken ellenség kerül lappangván, tehessen alkalmas progressiókat. Kire nízve emlétett Brigadíros Uram rendeljen melléje húsz vagy harmincz — jó tiszttel — hajdút, és ha szükség hozza magával, akár többet is.

Die 28. Junÿ, Patakon. Sréter János Uramnak, hogy minémő 14 mázsa ólmot ez elmúlt téli quártélynak alkalmatosságával Orbán Czelder Uram dispositiójábúl kísmárki városiaktúl elvítetődett, — azon ólom egészlen ki nem osztatott volna; kire nízve adatik értésére nevezett Sréter Uramnak: investigálván azon dolgot, és a mennyiben comperiáltatik, hogy az hadak számára osztatott, ex cassa artolleriae contentálja emlétett városiakot.

Eadem. Szluha Ferencz Uramnak. Murányi Commendáns Fáy István Uram insinuálván magát, hogy Hajsztert 14 holnapig parolájára harmad-magával tartotta, megígérvén és assecurálván contentumot, minekelőtte kiszabadúljon. Minthogy penig az Hajszter már kiszabadúlt, emlétett Commendans Uramnak contentumot sem tett: írjon azért nevezett Hajszternek, hogy parolája szerint contentáljon Fáy István Uramat.

Eadem. Benyiczky Mártony Uramnak. Nemes Kis-Hont Vármegye repraesentálván Méltóságos Úr előtt: az mostani hajdúságnak statutiója alkalmatosságával azon hajdúságnak, melyet kiállétott Nemes Vármegye, feles mundírt adott, melyet is az maga pínzbéli quantumában kíván imputáltatni. — Adatik azért értésére emlétett Benyiczky Uramnak, serio investigáljon a dolgot: micsodaféle mundír légyen az? nevezet szerint penig, hány új köpönyeg vagy dolmány, úgy nadrág is? ahhoz micsoda szényű? egyezik-e az regement mundírjával a kihez applicáltatott? Mert ha kölömbező szén: nem acceptáltathatik az mundírung imputatiójában, consequenter az sem, ha csak viseletes mundírt vetettek nyakokban.

Eadem. Fáy István murányi Commendáns Uramnak. Az elfogott pattyantús iránt mit írjon? megértette Méltóságos Úr, — mire nízve törvényt szolgáltatván reája, exequáltassa, a

mint a törvény hozza magával. Hajszter ellen praetensióját mi illeti: ideiben insinuálni köllett volna magát, minekelőtte megszabadúlt; mindazáltal megirattatott Szluha Ferencz Uramnak, emlékeztesse parolájára: tegyen contentumot; jó lesz, ha maga Commendáns Uram megírja Szluha Uramnak: mennyire extendáltatik praetensiója?

Die 28, Patakon. Iratott Ebeczky Tamás Uramnak: Gács várábúl Egerben való raboknak elküldését tudósítását veszi Méltóságos Úr. Mi illeti az porkoláb állapotját: az nem placidáltathatik, hogy Szeleczkit accomodálja. Ha Csajághy Uram maga regementbéli kapitányját kivitte, mást commendírozott helyében, kirűl parancsolatja is volt, hogy Révay Imre Uram regementjébűl suppleálja az maga hajdúságának kihozásával a praesidiumot. A melly tiszt azért azon Csajághy Uram kapitányja helyében commendíroztatott: applicálja úgy, mint előbbenit.

Die 28. Juny, Patakon. Csajághy János Uramnak in simili, mint feljebb Benyiczky Márton Uramnak; de mivel azon hajdúság emlétett Csajághy Uram brigádájában applicáltatott, azért maga serio investigálja: micsodaféle mundír legyen az? A mellett havi fizetést is praestált Nemes Kis-Hont Vármegye, azért úgy investigálja: ha in sortem solutionis adták-é, vagy per formam conventionis? Ha fizetésben adták, úgy recognoscálja azon hajdúságot collectáló tiszt, lehet azon regement fizetésében imputálni, a melly regementhez applicáltattak azon kis-honti hajdúk.

Eadem. Nagy János Colonellus Uramnak, hogy az tiszolczi passuson lévő nemességet Fölséges Fejedelem parancsolatjábúl felszabadítván, azon nemességet ő Fölsége parancsolatjához képpest azon passusnak vigyázására ne compellálja.

Eadem. Gróf Csáky István Uramnak. Az tiszolczi negotiatióra húsz dica után obveniáló gabonabéli quantumot Fölséges Fejedelem kegyelmesen relaxálván, adatik értésére emlétett Generális-Commissárius Uramnak: hagy azon dicák után obveniáló quantumot megírtt tiszolcziaktúl az Tekintetes Commissariatusság ne praetendálja, hanem pro rato acceptálja.

Eadem. Gellény Gergely Uramnak in simili, mint Gene-

rális-Commissárius Uramnak, hogy pro rato acceptálván, quietálja őket; számadásában fog acceptáltatni.

Eadem. Súgó György Uramnak, hogy holnap jűjen ide, féretévén minden dolgait.

Die eadem. Szluha Ferencz érsek-újvári Praefectus Uramnak iratott: Tudva vagyon emlétett Szluha Uramnál, az egész regementek mikínt subdividáltattak légyen brigádákra, melyhez képpest minden regementnek maga brigádájátúl kellene rendelést várni; mindazonáltal az mostani constitutiókra nézve nem lehetvén Géczy Gábor Colonellus Uram directiója alatt lévő karabélyos-regement az brigáda mellett, — hogy dolgainak folytatásában és rendtartásnak observatiójában confusio s az által hátramaradás ne légyen, legkivált mustrájában és fizetésében: arra nízve annak rendbenvítele Szluha Uramra bízattatik. Jóllehet az generális-mustrának a Főmustramester által kellenék meglenni, melly tisztségre Korvényi János helett Hartell János Uram promoveáltatott, — tovább esvén tűle azon regement, személy szerint reá nem érkezhetik; mire nízve Újvárban való menetelivel nevezett Colonellus Géczy Gábor Uramnak, azon regementben primum et ante omnia instituálja a generális-mustrát, mellynek alkalmatosságával a fizetésnek rendit is observálja. Miként légyen meg, és mit kelletik observálni Szluha Uramnak? brigádára kiadott Instructio pro norma et directione accludáltatik; mellyhezképpest, minthogy már azon regement számára disponált 12,000 Rhénes forintokbúl álló summának egyik tertialitását percipiálta a regement s maga között ki is osztotta, de nem observálván az Instructióban feltett rendelést, nem kicsin confusióban keveredett az fizetésnek methodusa, mert nemcsak azon summának tertialitását percipiálta az regement: de azon felűl, Generális Bottyán János Uram engedelmébűl, Nemes Nógrád Vármegyében exigált 2021 forintokat, melly pínz mivel más brigáda cassájának fundusábúl exigáltatott, szükséges, annak refusiója ezen exigens regement cassájábúl légyen meg és a regement fizetésében — úgymint ki a második tertialitásbúl járna — kelletik imputálni. Mire nízve azon instituálandó generális-mustrának alkalmatosságával szükséges serio investigálni az katonák közt nevezet szerint: kinek mennyi adatott? Minthogy companiák

szerint osztotta ki Colonellus Uram a pinzt: tartozzék minden tiszt számot adni dispensatiójárúl; kinek mit adott légyen penig? ez acclusábúl — sub Litera *B.* — meg fogja érteni Szluha Uram. És mivel az első tertialitásbúl, úgymint 4000 forintbúl, az egész regementnek akkori effectivus statusához képpest az Instructio szerint kelletett volna kitelni két holnapra — holnaponként egy-egy tallért számlálván minden katonára, a tiszteknek penig minden oralis és equilis portio után egy tallért, — de attúl recedálva, négy forintjával fizettek egy hóra; kihezképpest azt is csaknem egészlen már kiosztották, a ki a második tertialitásra jutott volna, — a mint ez adjungált sub Litera *C.* computusbúl megtetszik, — de ezek az generális-mustra alkalmatosságával világossabban ki fognak jőni. Facta azért investigatione Szluha Uram: kinek mennyi adatott több az első tertialitásra az Instructio szerint való obveniensnél, akár tisztnek, akár gregariusnak? az imputáltassék az második tertialitás fizetésében, — melynek complanatiójára már 1979 forintnál több nem restál, az assignáltatott is; melly dolognak adjustatiójában emlétett Szluha Uram igen szorgalmatossan observálja az Instructiónak punctumit. E mellett lévén azonban ezen regementnek resolválva in recognitionem fidelitatis bizonyos quártélybéli beneficium is, — tudniillik minthogy fele a regementnek actuális szolgálatban volt Újvár körül 3 holnapig, másik fele hasonlóképpen más 3 holnapig egymást váltotta: minden személyre egy hóra egy-egy tallér jutott, a tiszteknek penig minden oralis portio után egy-egy tallér, úgy értvén, a melly része szolgálatban: annyi időre adatott neki azon egy tallér segétség is, a melly része penig quártéllyban volt, annyi időre, a meddig quártéllyban hevert, semmit sem percipiált. Miként osztatott ezen quártélybéli beneficium is a katonaságnak? investigálja Szluha Uram, nem injuriáltatott-é valaki?

Die 28. Junÿ, Patakon. Somody Ferencz Uramnak iratott: Levelit vette Méltóságos Úr, tudosítását érti. Mi illeti az regement részérűl pretensióját, az öt heti quártélyon kívűl való létiért kért készpénzbéli exactióját a regementnek — nem lehet a Nemes Vármegyének nem acceptálni contingense defalcatiójában, minthogy az regementnek azon kívűl volt quár-

télybéli beneficiumja resolválva, minden személyre egy hóra egy-egy tallér, annyi időre, a meddig formális postírungban és szolgálatban volt, mellyet exigált is a Nemes Vármegyében; — nagy confusiója következnék abbúl azon brigáda cassájának, a mellynek fundusa Nemes Gömör Vármegyebéli quantumbúl designáltatott, minthogy determináltatott, hogy minden kész pénzbeli exactiók imputáltassanak a Nemes Vármegyéknek, az quantumok exactiójában. Nem szükség azért emlétett Somody Uramnak Balogh István Uram regementjérűl exemplificálni, mivel assecuráltatik, bizonyos is lehet benne: Balogh Uramnak is imputáltatik fizetésében, valamit liquidál a Nemes Vármegye, hogy készpínzűl exigált az egy talléros beneficiumon felűl. És így, a mint computusbúl kitetszik, a kit quártélybéli beneficiumon felűl percipiált a regement: nemhogy az regement fizetésére designált summának egyik tertialitását adaequálná csak, de majd az egész summát felüti; mire nézve propter evitandam cassarum confusionem nem lehet most abban complanálni, hogy a mi az utolsó harmadik tertialitásra obveniál az peragált summábúl, most, időnek előtte kiadattassík a Méltóságos Úrtúl, — hanem az egész brigáda az generális-mustra által rendben vítetvén, consequenter az regementek fizetése is investigáltatván, a mennyiben comperiáltatik: kinek mennyi maradott még hátra az generális hadi cassában az designált summábúl? — utolsó tertialitásnak alkalmatosságával adjustáltatik kinek-kinek az ő praetensiója. Vice-Kapitányja felűl mostan nem disponálhat Méltóságos Úr; jóllehet nincsen contentumára emlétett Colonellus Uramnak: de ok nélkűl, simpliciter ok nélkűl, nem amoveáltathatik. Kívánta Méltóságos Úr más accomodatiójával a regementtűl elszakasztani: de véghez nem mehetett, Vice-Colonellus sem akar resignálni, — kire nízve találjon oly módot, hogy lehessen amotiója emlétett Vice-Colonellusának.

Die 28. Junÿ, Patakon. Náray László Brigadéros Uramnak adatik értésére, hogy mivel Pongrácz János regementje az ő brigádájában esett: arra nízve order is kiadatott, hogy odaérkezésével jelentse magát Brigadíros Uramnál, az kinek is incumbálni fog, kiadott universalis instructiója szerint, azon regementnek rendbenvítele és fogyatkozásinak reparatiója, —

fizetését peniglen, mint egy batalionnak ki fogja adni, mive csak egy batalionra restringáltatott azon regement.

Die 29. Junÿ, Patakon. Gellény Gergely Uramnak, hogy jóllehet Géczy Gábor Uram directiója alatt lévő Méltóságos Úr regementje nem applicáltatott azon brigádához, melynek designált summáját említett Cassírer Uram collectálja: mindazáltal Nemes Nagy-Hont Vármegye quantuma emlétett regement számára lévén designálva, kinek collectatiója Gellén Uramnak incumbál, — arra nízve a midőn assignatióval magát insinuálni fogja az regement, ahhozképpest említett assignatiót Nemes Hont Vármegye quantumábúl complanálja, 1979 forintokat.

Eadem. Orosz Ádám Uramnak intimáltatott: A midőn Géczy Gábor Uram bagázsiás cselédje magát insinuálni fogja emlétett Ungh vármegyei Vice-Ispán Uramnál, ahhozképpest tegyen dispositiót vármegyében további subsistentiájokrúl.

Eadem. Benyiczky Márton Uramnak, hogy Géczy Gábor directiója alatt lévő regementbéli főtisztek restantiáját selyemposztójúl adja meg, úgy lajdinantnak, nemkölömben regementbéli káplányának 4 réfet; a több mundirt is mentűlhamarébb készíttesse és regementnek administráltassa.

Die 29. Junÿ, Patakon. Balogh István Uramnak iratott. Baranyay Ferencz Kapitány Uramnak több aggregatus tisztekkel együtt bizonyos portája resolváltatván; ahhoz képpest adatik értésére emlétett Brigadíros Uramnak: a midőn emlétett Kapitány Uram magát fogja insinuálni, szükségét látván, rendeljen maga brigádájábúl ő Kegyelme mellé valami katonákot is, azalatt, méglen Méltóságos Úr az hadak közzé megyen, bányavárosok és Szent-Kereszt felé menjenek, — tehessenek bizonyos reportumot.

Eadem. Bezzegh Imre Uramnak. Baranyay Ferencz Kapitány Uramnak resolváltatván portája bányavárosok felé, úgy, hogy emlétett Bezzegh Uramnál insinuálja magát; — e mellett azalatt is, méglen több levelire válaszol Méltóságos Úr, adatik értésére: a mely pínz felűl emlékezik Bezzegh Uram, csak legyen tovább is gondviselíse alatt; Méltóságos Urnak odaérkezísével tétetődik dispositio és eligazítás benne.

Eadem. Ebeczky István Uramnak. Az némelly hadi tisz-

tek praetensiója iránt levele vítetűdik. Az levílnek contextusából is értetűdik Szalay Pál Uram conceptussa, — azonban másszor is már tött ő Kegyelme olly becsületes praetensiókat, hogy dícái után obveniáló summa fizetésében imputáltassék; ő Kegyelmérűl exemplificálnak mások is, — de, hogy ahhoz senkinek bizodalma ne légyen, adatik értésére Ebeczky Uramnak: ki lévén adva a Nemes Vármegyéknek, akármelly hadi tiszt, kinek hol vannak dícái, oda contribuáljon, ellenben az hadi tisztek is és rendek ott sürgessék magok dolgát, az hol praetensiókat tudják lenni, — de, hogy afféle imputatiókkal szaporíttassanak az confusiók: az meg nem engedtetik. Azért is legelsőben Szalay Uram házához mégyen az executio, ha jó szerivel dícáit nem akarja exolválni; más vármegyékben is hasonló practicáltatik, — azért adja tudtára említett Brigadíŕos Uram Szalay Uramnak.

Eadem; ibidem. Méltóságos Generális - Commissárius Gróf Csáky István Uramnak. Levele vétetűdik, az accludált difficultásokkal együtt; tudósítását is az dolgok folyamatjárúl megértette az Méltóságos Úr. Mi illeti azért consideratióit, ad 1-mum, hogy Felséges Fejedelem corpussárúl emlékezet is nincsen is az hadak subdivisiójában a melly transmittáltatott: semmi hátramaradást nem okoz, mivel annak accomodatiójárúl specialis parancsolatja lészen Fölséges Fejedelemtűl Keczer Sándor Uramnak; Commissárius is penig az Universale Regulamentum szerint kölön rendeltetett, ahhoz most mást nem szükséges denominálni. Ad 2-dum. Az erdélyi exulánsok accomodatiójárúl semmi kérdés nem occurrált; azok úgy accomodáltatnak tovább is, mint eddig, — kirűl egyedűl Fölséges Fejedelem disponál. Ad 3-tium. Az brigádák száma több nem az Hadi Commissáriusoknál, mivel minden brigáda mellé denomináltatott az Commissárius. Az előbbeni leveliben accludált tabellában nevezet szerint inserálva vannak. Ad 4-tum. Az hajdú-városok iránt nem kellett semmi reflexio, mivel azok a naturálékot eleitűl fogvást ad Commissariatum administrálták; az Jászság és Kúnság penig ex suo obtingenti naturali maga hadát szokta vala alimentálni, a mely már a mostani dispositióval immutáltatott. Ad 5-tum. Nemes Borsod Vármegyében actu levő exulansok újabb conscriptiójárúl azért nem volt em-

lékezet, mivel azok más vármegyében nem translocáltatnak, sőt még több superaddáltatik a megírt két vármegyében; mindazonáltal pro servando ordine Provincialis-Commissárius Uram azokat is rendben veheti, midőn a több exulánsokat más vármegyékbül oda translocálja. Ha több occurrentiái lesznek, értésére adni el ne múlassa.

Die 30. Juny, Patakon. Méltóságos Generális Csáky Mihály Uramnak. Schwarcz Mihály késmárki lakos repraesentatiójához képpest intimáltatik emlétett Generális Uramnak, hogy a midűn elmúlt télen feles portékát Lengyelországbúl hozott volna: postírungban lévő akkori hadak reáütvén, feles portíkáját elvitték. Minthogy mindekkoráig sem akadhattak reájok: azért emlétett Generális Uram mediante inquisitio etiam investigáltassa és nyomoztassa: akkortájban micsoda hadak voltak ott postírungban Szepességen? és comperta rei veritate, satisfactiót impendáltasson emlétett Schwarcz Mihálynak.

Eadem, ibidem. Bottyán János Generális Uramnak. Levele vítetűdik, az acclusákkal együtt. Ebeczky István Uram ellen már semmi panasza nem lehet competentia iránt. Az melly próbát a zsilízi német ellen kívánt instituálni, — talám ekkoráig túl vagyon rajta, mellynek alkalmatosságával kitanúlhatta az ellenségnek minden constitutióit. Elvárja azért az Méltóságos Úr tudósítását. A mint mindenfelül értette Méltóságos Fő-Generális Uram az ellenség állapotját s mivoltát: még most legalkalmatossabbnak látszik lenni, hogy előbbi dispositió szerint, a brigádákhoz képpest csuporton tartván az hadakot, a mit sűrő és kemény portázással véghezvihet, küvesse el; azalatt e héten Méltóságos Úrnak hadak közé való érkezésével jó módjával hozzáláthatni a formális operatiókhoz. Mi illeti az stóbjának fizetését, — az nem kívántatott, hogy listáját küldje meg; tekéntvén az Regulamentumot, feltalálhatja, micsoda stóbja placidáltatik egy Mezei-Generálisnak. Annak fizetése kitelik generális-hadi-cassa Perceptorátúl.

Die 30. Juny, Patakon. Balogh István Uramnak in simili, mint fölül Bottyán Uramnak, az ellenség állapotja felül. E mellett az is adatik tudtára, hogy az detvai plebánust azért, hogy pínzt adott kölcsön: nem lehet elhozatni, mivel mindkét

részre accomodálja magát; hanem azon Serfőző Miskát, a ki beszterczei Posztrihácsot és Salust váltságon elbocsátotta: fogattassa meg és Gács várában küldje, tudtára adván odavaló Commendáns Uramnak, Méltóságos Úr parancsolatjábúl: senki dispositiójára az Méltóságos Úr hire nélkül ki ne bocsássa.

Die 30. Junij, Sáros-Patakon. Nemes Borsod és Heves Vármegyékre, hogy Eger várnak reparatiójához képest szükséges munkásokat és szekereket előállétani ne terhelytessék mennélhamarébb, hogy az ország szolgálatjában hátramaradás ne légyen; kiknek is az fizetéssek meg fog járni naponként az ott lévő Commendáns Uramtúl.

Die 1. Julij, Sáros-Patakon. Egri Commendáns Prényi Miklós Uramnak, hogy az vár reparatiójához képpest kívántató szekerek és munkások iránt iratott Nemes Heves és Borsod Vármegyékre, az mint is intimatiók Nemes Vármegyékre accludáltatnak. Azoknak előállétását maga is emlétett Commendáns Uram sürgesse, igyekezvén hovahamarébb azon kívántató reparatiót jó módjával véghezvinni.

Eadem, ibidem. Babócsay Uramnak, hogy Hodossy Lőrinczné, néhai Luzsinszky Sándor Uram regementjebéli tiszt feleségének, raboskodó ura részére obveniáló fizetését, posztóját adassa ki.

Eadem. Berzeviczy Boldizsár Uramnak, hogy emlétett Hodossy Lőrinczné Asszonynak, raboskodó ura részére obveniáló fizetését és posztóját adja ki.

Eadem, ibidem. Győri Nagy János Uramnak, hogy az svécus kapitánt az történt casus (párviadal) miatt tegye árestomban, az Méltóságos Úrnak oda való érkezéséig; azon alkalmatossággal törvényes revisiója lészen.

Die 1. Julij, Sáros-Patakon. Keczer Uramnak, Provincialis Commissáriusnak, hogy Fölséges Fejedelem bizonyos annonáriának Patakon való épétését resolválván, — hogy annak effectuatiójában és más requisitumban fogyatkozás ne légyen: ahhozképpest intimáltatik nevezett Provincialis Commissárius Uramnak, hogy a megnevezett szükségre Nemes Zemplén Vármegyébűl rendöltetett 500 Rhénes forint, mellyet azon Nemes Vármegye naturale quantuminak imputatióban exigálja, nemkülömben más Nemes Vármegyében azon szük-

ségeknek megszerzésében, in imputationem naturalium, munkálkodjék.

Die eadem, ibidem. Revír Uramnak levele vítetődik. Mínémő rendelést tett légyen az Eger várának reparatiója iránt? megértette Méltóságos Úr; kire nízve iratott Nemes Borsod és Heves Vármegyékre az munkások és szekerek iránt. Hogy penig az assignált summa nem elégséges azon praesidiumnak reparatiójára, — szemben lévén Méltóságos Úr emlétett Revír Urammal, informáltatván magát Méltóságos Úr, — tészen többirűl is dispositiót.

Die 2. Julij, Sáros-Patakon. Horváth György Generalis-Cassae-Bellicae Perceptor Uramnak. Levele vétetődik. Mi illeti Fölséges Fejedelem subsidiális pínzét, annak perceptiójára exmittáltatni fog Máriássy Uram. Az Méltóságos Úr pínzét tartsa magánál. Gellén Uram dolgaiban semmi confusióra való oka nem lehet, mivel a reductió egyedűl az egri seregekbűl áll; effélékben most ne avassa magát, minthogy ez illyetín difficultásokat az regementek magok között tartoznak eligazíttatni, — hanem csak az brigádák cassái közt exurgáló difficultásokat és adjustatiókat eligazítani és rendben venni; az penig igen könnyen meglehet, kitanúlván: mellyik brigádabéli melly regement hol és ki districtussában exigált pínzt? Per imputationem adjustálhatja, consequenter per communicationem cassarum redintegrálhatja azon brigáda fundussát, a mellyben lett az exactió. Observálván az Instructióját: minden confusiót eltávoztathatja. Az búza vásárlása iránt semmi túdósítását nem vehette Méltóságos Úr Steszelnek, kihezképpest sürgesse maga is, legkivált az Unghvárban elrendelt cambiumot, hogy hátramaradása ne légyen, ha csak annyira valót is, a ki arra sufficiálna, szerezhessen Méltóságos Úr számára gabonát. Mi illeti az Nemes Nagy-Honth Vármegye iránt kérdését: igenis, annyira praetendálni az tavalihoz képpest nem lehet, hanem proportionate mind Fölséges Fejedelem, úgy Méltóságos Úr subsidialis pínzét vegye kezéhez. Borokat vítesse, táborra valót.

2. Julij, Sáros-Patakon. Generális Andrásy Pál Uramnak válaszlott levele iratott. Az breznóiak marhájának visszaadását Méltóságos Úr nem approbálja, mivel afféle aprólékos nyereségeknek visszaadásával elidegeníttetnek az hadak. Boty-

tyán Uram dolgának hogy nem consentiált: jól tette, hogy Náray Uramot contraorderezte. Mi illeti Krasznahorkának fortificatiójára impendált költséget: Nemes Vármegye (Gömör) quantumában nem lehet acceptálni, mivel ez csak pro privato commodo; hasonlóképpen az administrálandó provisió iránt is mi okra nézve reformálta Nemes Vármegyének szólló Méltóságos Úr resolutióját? mivel 50 emberre való provisiónál több nem resolváltatott, melly szerint a Commissáriatusság is in defalcationem naturalium fog acceptálni; ha a Nemes Vármegye többet administráltat jóakaratbúl: lássa, — az mint nem is fog acceptáltatni a Nemes Vármegye quantumában.

Die eadem. Méltóságos Generális Csáky Mihály Uramnak. Minthogy Fölséges Fejedelem kegyelmességébűl néhai Luzsinszky Sándor regementjeféle, Paur Ferencz Uramnak, ugyanakkori Vice-Colonellussának conferáltatott, — ahhozképpest emlétett Generális Uram, characterihez képpest (azonkívűl is commandója alatt lévén) hadak közt publicáltatván, tisztekkel esmértetvén: maga is tudhassa azon regementnek Colonellusának lenni.

Eadem. Babócsay Ferencz Brigadíros Uramnak, a mint fölebb iratott Csáky Mihály Uramnak, hogy emlétett Brigadíros Uram is esmérvén actuális Colonellusnak: publicáltassa brigádájában lévő regementeknél is, tudhassák characterihez képpest becsűletit megadni.

Eadem. Horváth György Uramnak, Generális-Perceptornak, hogy felűlírtt Paur Ferencz Uramot esmérvén actuális Colonellusnak lenni: characterihez képpest az regulamentalis portiót a dato praesentium adja és adassa meg.

Eadem. Méltóságos Generális Károlyi Sándor Uramnak iratott, hogy az erdélyi rabok felűl valóságossan és circumstantialiter végére járván, tudósítson mindenekrűl Szluha Ferencz Uramot: legyen az szegény rabjainknak annál szaporább szabadúlások, mivel már az Hajszter is Egerben küldetett.

Eadem, ibidem. Bezzegh Imre Uramnak. A melly pisztolyokat Englmájer Uram kezihez küldett, azon pisztolyokat tartsa magánál az Méltóságos Úr oda való érkezéséig; tétetődik rendelés felűlek. Mi illeti az boroknak defectussát: meghagyatott Horváth György Uramnak, szereztessen táborra

valót. A minémő pínz keze alatt vagyon: Méltóságos Úrnak eljüveteléig tartsa magánál, az iránt is tétetődik dispositió.

Die 2. Julÿ, Patakon. Prényi Miklós egri Commendáns Uramnak. Levele rabok iránt vétetődik. Adatik értésére, hogy a minémő rabok vannak actu, lesznek is, vagy hozattatnak: mindaddiglan tartsanak, míglen Szluha Uram nem disponál felülek. Azonban pro generali observatione adatik értésére emlétett Commendáns Uramnak, hogy valamennyi kuruczbúl lett labanczokat hoznak: azokat senki requisitiójára ki ne adassa, hanem igyenessen küldje Kassára, jó custodia alatt.

Eadem, ibidem. Szirmay Miklós Praefectus Uramnak iratott. Micsoda levele érkezett Méltóságos Úrnak Orosz Ádám Uramtúl az lengyel adóssága végett: in originali accludáltatik; mire nízve az dolognak effectuatiója iránt olly dispositiókat tegyen: véghezmenetele sokára ne halladjon.

Eadem, ibidem. Szluha Ferencz Uramnak. Sok rendbéli levelei vétetődnek, kikre lett is már válasza; mindazonáltal a melly 20,000 forintok deputáltattak Újvár szükségére: mikínt és honnét fog kitelni? az acclusábúl, sub Litera *A.* meg fogja érteni. Hogy azért egészlen kiteljen az cambium által azon summa: Csajághy Uramtúl még fog várni 2000 Rhénes forintokat. — Mi illeti az rabok szabadúlását, és micsoda végezís interveniált légyen az erdélyiek iránt: az adjungált páriábúl sub Litera *B.* meg fogja érteni; mellyhezképpest (rácz) Tököly ís elküldetett Károlyban, úgy Haiszter is Egerben vitetődett; — kihezképpest emlétett Szluha Ferencz Uram vévén Méltóságos Generális Károlyi Sándor Uram informatióját is, az rabjaink szabadúlását admaturálja. P. S. Mi illeti Haiszter iránt difficultásokat: ha nem lehetne in loco securo végbenvinni az computust, írás szerint parola alatt csak bocsáttassék.

Die 3. Julÿ, Sáros-Patak. Garami gondviselőnek. Bizonyos lovakot lengyel Úrtúl vásárolván az Méltóságos Úr: azon lovaknak árában Súgó Uram dispositiójához képpest adjon bort, quietáltatván magát felűle.

Die eadem. Majthényi Pál Uramnak. Miben légyen mind az erdélyi, úgy másutt is lévő rabjainknak szabadúlása: vagyon Steszel Uramnak informatiója; kihezképpest emlétett Steszel

Uramra bizattatik Haiszternek resignatiója; arra nézve az Haisztert resignálván Steszel Uramnak, maga jőjen el.

Eadem. Steszel Uramnak, hogy Haisztert kezihez vévén, késértesse vagy Budára, vagy Zsilízre, hogy rabjainknak annál hamarább lehessen szabadúlások, — az mint passusa is accludáltatik. Hogy penig az mi rabjainknak szabadúlása is sokára ne halladjon, s consequenter az computus is ne retardáltassék: szükséges, Haisztertűl vegyen írva is parolát, hogy elbocsátásával azonnal az mi rabjaink szabadúljanak.

Die 3. Julÿ, Sáros-Patak. Méltóságos Generális Gróff Csáky Mihály Uramnak. Míglen válaszlott volna Méltóságos Úr 24. praeteriti irott levelire: vette Generális Andrásy Uram levelit, kiben írja, hogy emlétett Generális Csáky Uram dispositiójára egy batalió gyalogot orderezett volna maga mellé, bizonyos próbának végbenvitelire, a mellyen talán eddig által is esett; arra nízve az embere sem tartóztatik: mivel maga is Méltóságos Úr rövidnap alatt Rozsnyó felé megindúl, — azért arra felé való menetelinek alkalmatosságával veszen mindenekrűl dispositiókat.

Eadem. Csáky Mihály Uramnak. Jóllehet ennekelőtte is specialis levél által reflectáltatott, hogy mivel Babócsay Uramnak által az Tiszán köll menni: maga mellett lévő Forgács és Gyürky Pál regementjeféléket visszaorderezte volna; arranízve újonnan intimáltatik, hogy azon regementbelieket azonnan orderezze vissza regementekhez.

Eadem. Babócsay Uramnak, hogy tudósításához képpest újonnan megirattatott Méltóságos Generális Csáky Mihálly Uramnak, hogy azon brigádához tartozandó katonaságot maga mellűl ordereztesse el, és maga az indúlását sokára ne hallaszsza.

Die 4. Julÿ, Sáros-Patakon. Dúlffy György Uramnak. Minthogy serkei processusbúl obveniáló dézmálást Tekéntetes Nemzetes Vitézlő Vay Ádám Uramnak megengedtette Méltóságos Úr, úgy, hogy az naturálékat Murányban administráltassa, — kihezképpest adatik értésére emlétett Dúlffy Uramnak, hogy azon processusnak dézmájában magát ne immittálja, hanem várja az naturálék administratióját Vay Uram tisztjeitűl.

Die eadem, ibidem. Nemes Abaúj Vármegyének, hogy azon Nemes Vármegyére obveniált hajdúságnak előállétása appromptatiójára pro facilitatione negotÿ rendeltetve lévén Nemzetes Vitézlő Nádaskay György Kapitány Uram, úgymint assistens tisztnek, — hogy az maga hivatalját annál jobban folytathassa, még eddig nem praestált hajdúságnak leendő előállétásában holmi fogyatkozások ne essenek: adatik értésére Nemes Vármegyének, hogy megírtt Kapitány Uram úgymint assistens tiszt mellé olly alkalmatos embert rendeljen, az ki azon computusok iránt interveniáló difficultásokat ő Kegyelmének repraesentálhassa, (observálván az iránt tett kassai recens determinatiókat,) hogy az előállétásában annál alkalmatossabban progrediálhasson. Arra nízve, a midőn Nemes Vármegyénél fogja insinuálni magát emlétett Kapitány Uram: feljebbírtt dispositiókhoz magát alkalmaztatni igyekezzék a Nemes Vármegye.

Die 4. Julÿ, Sáros-Patakon. Szluha Ferencz Uramnak. Mirűl instáljon Tajnay Pál Uram: az accludált memoriálissábúl meg fogja érteni. Méltó consideratióban vévén azért hazán hűsége mellett való megkárosítását: adatik értésére azért emlétett Szluha Uramnak, hogy subsistentiájáúl valamelly falut assignáljon, vagy penig más formán, a mint lehet, segétse emlétett Tajnay Pál Uramat.

Eadem. Bottyán János Generális Uramnak. Csudálkozik Méltóságos Úr, nem tudván eligazodni praetensiói közt, hol az tisztek engedetlenségekrűl panaszolkodván, hol penig engedvén dispositióinak, nem tud velek élni, maga szerez confusiót. Mi haszna, hogy Csajághy Uramtúl elvitte az hajdúságot s Palástok körűl tartóztatja? A kísz belűle elszökik jobbrészrűl, nagy kára következik az brigádának, mundírral, fegyverrel való eloszlása (által). Ha próbát megtette, vagy nem tehette: visszabocsássa az brigádához, most lévén idejek az hadi exercitiumhoz; mert a zsilízi németet 500 hajdúval fel nem verheti, haszontalanúl esik fáradságok, — azomban az provisiónak szűk volta miatt is ott soká nem subsistálhat. — A minapi brigádák subdivisiója nem olly véggel küldettetett meg, hogy az brigádákot ide s tova orderezze, hanem csak minémő rendelés tétetődett az hadak iránt; avval semmi hatalma nem ada-

tott az hadaknak orderezésére. Berthótÿ István Vice-Generális Uramtúl 1800 forintokat nem praetendálhat; még kérdés lehetne: praetendálhat-e, vagy sem? Az iránt számvetése leszen Méltóságos Úrnak emlétett Bottyán Urammal.

Eadem. Csajághy János Brigadíros Uramnak. Levele vítetődik. Túdósítását érti Méltóságos Úr. Jól cselekszi, hogy szorgalmatoskodik az brigádájának rendben való vitelében. Mi illeti az mundírung csináltatására kívántató pínzt: annak Nemes Vármegyékben való exactiójárúl iratott előbbeni levélben is, hogy tudniillik a Nemes Vármegyék többel nem tartoznak, hanem a mennyi recruta obveniált mellyik vármegyétűl; mert csak az recruták mundírjának csináltatását assumálták a Nemes Vármegyék. Az régi hadak ruházatjok elkészéttetése incumbál Vestiturae-Commissáriusoknak, kire specialis fundus assignáltatott. A mit azért Kegyelmed az recruták mundírjának elkészéttetése felűl az brigáda cassájábúl erogál: tartozik refundálni azon Ruházó-Commissárius, kinek inspectiója alatt vagyon rendeltetve a brigáda. Jó consideratiója vagyon Botytyán Uram dispositióirúl; — meghagyatott azért Bottyán Uramnak, hogy az hajdúságot visszabocsássa. Arrafelé való Méltóságos Úrnak menetele alkalmatosságával tétetődik mindenekrűl dispositió. Fülek iránt opiniója és relatiója vítetődett Revír Uramnak; emlétett Revír Uramnak szembelételével informáltatja magát Méltóságos Úr.

Die eadem. Revír Uramnak. Fülekrűl levele vítetűdik. Az praesidiumoknak, úgymint egri és gácsi váruknak reparatiója iránt tudósítása értetűdik. Mi illeti az projectumát, Fülek várának reparatióját, — mivel Méltóságos Úr e héten arrafelé indúlni szándékozik: azon alkalmatossággal vévén mindenekrűl informatiót, teszen dispositiót Méltóságos Úr.

Die eadem. Vice-Generális Berthótÿ István Uramnak. Levele vítetűdik, Bottyán Uram accludált levelivel együtt. Mi illeti az hadak fizetését: az iránt már tétetődett dispositió, hogy az egész praesidiumnak fizetése kitelik; kirűl Szluha Ferencz Praefectus Uramnak is iratott, dispositiója alatt lévén az pínz: fizesse az hajdúságnak. Bottyán Uramnak iratott: az 1800 forintok iránt való praetensióját ne praetendálja, lévén

Méltóságos Úrnak is számvetése Bottyán Urammal: lehet-é praetensiója, vagy sem?

Ibidem, eadem. Szluha Ferencz Uramnak. Levele vitetődik, az auditor levelinek párjával együtt. Minekelőtte vitetődött ezen levele: már Hajszter elküldetett volt Egerben, az honnét akár Budának, akár Beszterczének, vagy Zsilíznek mehet. Tökölit is elvitték, — és így már az computusnak effectuatuatiójában nem lehet hallasztás. Az újvári praesidium fizetésére rendelt pínz iránt való dispositiót eddig vehette, per cambia egész esztendőre kitelik fizetése; azért ezen pínzbűl, a melly említett Szluha Uram dispositiója alatt vagyon, exolválja az hajdúságot.

Die eadem. Kőszeghy Imre Uramnak. Minthogy Nemes Bereg Vármegyének az Méltóságos Úr subsidiális pínznek imputatiójában holmi naturáléknak praestatiója is megengedtetett: ahhozképpest intimáltatik említett Kőszöghy Uramnak, hogy azon subsidiális Méltóságos Úr quantumában naturálékat is, úgymint gabonát, bort és marhát is vegye bé defalcatiójokban.

Die 5. Julÿ, Patakon. Szluha Ferencz Uramnak. Ideérkezvén Méltóságos Generális-Marschallus Károlyi Sándor Uram, informatiót tévén az erdélyi rabok dolgában, mellyben hogy említett Szluha Uramnak is informatiója lehessen: megküldetett praesentibus accludálva; egyszersmind penig, mivel említett Generális Uram más particuláris levelei által is folytatja Erdélyben az rabok szabadúlását, azok is in paribus adjungáltatnak, melybűl megértheti: semmi ellenkező nem lett az Szluha Uram conventiójának, mire nézve már Töküli is elbocsáttatott. Azomban már harmadszor reiteráltatik Szluha Uramnak, hogy Hajszter Egerben küldetett, onnét peniglen hogy elkésértessík akár Budának, akár Beszterczének vagy Zsilíznek, a merre maga fogja kívánni, — títetődett már elégséges dispositió; talán eddig el is indúlt. E mellett az is adatik értésére Szluha Uramnak, hogy mostanában vévén Méltóságos Úr Radics Uram Főstrázsamesterinek levelit, kiben fizetetlenségét magának s battalionjának jelenti, kibűl supponáltatik: nem deveniáltak némely Méltóságos Úr levelei Szluha Uramhoz, mivel már ennekelőtte is meg volt írva: mikínt érteni kell

azon batalionnak is állapotját; kihezképpest reiteráltatik, tudniillik: jóllehet azon Radics Uram battaliója nem az újvári brigádához való, — mindazonáltal, mivel Csajághy Uram bataliója még ekkoráig bé nem mehetett, a fizetés penig úgy mint három battalióra designáltatott Újvárban: mire nízve Szluha Uram azon cassábúl a ki rendöltetett dispositiója alá, a mint a több praesidiáriusokat, exolválja azon Radics Uram battalióját is, míglen rendszerint Csajághy Uram brigádájával felváltatik.

Die eadem. Unghvári Commendáns Baranyay András Uramnak, hogy mivel Unghvártt raboskodó Toducz névő rácz kapitánynak Felséges Fejedelem kegyelmessen annuált ajánlásának: ahhozképpest emlétett Commendáns Uram elsőben is vasbúl kivágattatván, esküdtesse meg erőssen az Confoederatióra, és küldje jó vigyázás alatt Károlyban, Méltóságos Generális Úrhoz Károlyi Sándorhoz, valami fegyvert vetvén nyakára. Mire nízve passusa is accludáltatik azon tisztnek, a ki késérűvé rendeltetik melléje.

Die 6. Julij. Kecskeméthy Cassírer Uramnak. Mivel Fölséges Fejedelem Nemes Zemplény Vármegyében lévő mezei városokra obveniáló fegyverpínzt kegyelmessen relaxálta: ahhozképpest intimáltatik emlétett Cassírer Uramnak, hogy azon városoktúl, úgymint Medgyeszétűl *) fl. Rh. 110, Szerencstűl fl. 33, Hernád-Németitűl fl. 48, Kasznyétíntúl fl. 22, Lúcztúl 22, in toto fl. Rh. 235 obveniál, — minthogy emlétett Cassírernek Nemes Vármegye kiadta s consequenter collectatiója is incumbál Cassírer Uramnak: azért azon pínznek exactiójával ne aggraválja azon városiakat, ne is praetendálja tűlek, hanem annyi summának defalcatiójával ingrediálja cassáját Nemes Zemplény Vármegyének quantuma. Melly fegyverpínz mivel Englmájer Uramnak assignáltatott, hogy pro rata acceptálja: accludáltatik az iránt Englmájer Uramnak intimatiója.

Eadem, ibidem. Englmájer Jakab Armaturae-Commissarius Uramnak in simili per omnia, mint feljebb Kecskeméthy Uramnak.

---

*) Így; *Medgyaszótúl* helyett.

Eadem. Paur Ferencz Uramnak, hogy a minémő marháját mindekkoráig kokavaiaknak akarja magánál tartóztatni, — mivel penig megalkudott velek visszaadásában, ahhozképpest intimáltatik Paur Uramnak: azon marhát tartóztatás nélkűl alku szerint adassa vissza.

Eadem, Patakon. Sőtér Tamás Uramnak. Minémű panasz érkezett Felséges Fejedelem eleiben: az acclusábúl megérti, melly olly véggel transmittáltatik, hogy szorgalmatossan investigálván az dolgot, nyomozza ki az excedenseket; principaliter arra legyen gondja, hogy nem azon casus ez, a melly már azelőtt sopiáltatott? kiért Kis Miska raboskodott is. Arrúl Méltóságos Urat genuine informálni el ne múlassa, mivel eddig ezen casusrúl semmit sem hallhatott. Holott penniglen új dolog volna, kiért kikeresvén az excedenseket, fogattassa meg, küldje Eger várában, tudósítván Méltóságos Urat felőle.

Die 6. Julÿ, Sáros-Patakon. Szent-Iványi Mihály Uramnak, Nemes Zempléný Vármegye Vice-Ispánjának. Mirűl instáljon légyen az unghvári plebánus: levele in originali accludáltatik. Kihezképpest tudva lévén Vice-Ispány Uramnál is, accomodálja azon dolgot, és az föld impositiójának exactiótúl, kiknek incumbál, intimálja, hogy supersedeáljanak.

Die 6. Julÿ, Patak. Ebeczky István Uramnak. Tekéntetes és Nagyságos Zaÿ András Colonellus Uram ezen levelet megadó Kozák János névő emberinek megengedtetvén, hogy az atyjához küldhesse Ugróczra, — ahhozképpest intimáltatik Ebeczky Uramnak, hogy azon ember mellé, bátorságossabb utozásának okáért rendeljen késérő katonákot is, hogy valami háborgatása ne légyen.

Die 6. Julÿ, Sáros-Patak. Perényi Miklós Uramnak. Sub dato 2. praesentis levele vétetűdik. Azzal, hogy válogatva kíván maga mellett hadni a praesidiumban: sem maga dícséretire, se penig az regement könnyebbségére nem lészen, — hanem a mint legelső orderiben is megiratott, mostani új recrutákkal egyvelítve lennínek, mivel positive az recruták mindenütt a potiori praesidiumokban helyheztettek, hogy ott exercitiumhoz szoktassanak. — Mi illeti az ónodiakat, Fölséges Fejedelem arra senkinek engedelmet nem adott, hogy szabad légyen más regementben valakinek kötölezni magát: sőttin-

kább ellenzette. Mire nézve most fog Felséges Fejedelem Máriássy Ádám Uramnak parancsolni felűlek: a kik a regementhez tartozandók, compellálja az regementhez; sőt mivel mostanában lészen karabélyos regementnek generális-mustrája: azok az kik oda transferáltatták magokat, kiadattatnak, — kire nízve említett Prényi Uram is rendeljen bizonyos tisztet nevezett Máriássy Uram mellé, specificatióját adván: kik légyenek azok, a kik karabélyos regementhez adták magokat?

Die 6. Julÿ, ibidem. Horváth György Uramnak. Jól esett, hogy az brigádákkal való computusnak effectuatióját és az Méltóságos Úr pénzinek rendbenvítelit véghez vihette. — Mi illeti Nemes Pest Vármegye Vice-Ispánja levelit: helyessen írja, nem lehet az egész terhet a dicáknak decrestentiájával azon résznek, a melly akkor directiója alatt vagyon a Vice-Ispánnak, nyakában vetni, hanem proportionate az mostani dicákhoz képpest légyen meg felvetés, az szerint légyen meg az exactiója is. Az bornak és búzának megszerzésében serénykedjék.

Eodem, ibidem. Generális Andrásy Pál Uramnak. Informáltatik Méltóságos Úr, hogy Vice-Colonellus Dersőffy Ferencz Uram nem gondolván az regulamentális rendölésen: az hajdúságnak — contra dispositionem Commissariatus — hat fontjával osztatja az húst hetenkínt; melly dolog minthogy rosz consequentiára példa: ahhozképest adatik értésére említett Generális Uramnak, hogy mivel csak propria authoritate követte ezt, tétesse árestomban, és hajdúság contentáltassék regulamentális intertentióval. — másoknak rosz példát ne adjanak.

Die 6. Julÿ, Patakon. De Jardín Vice-Colonellus Uramnak iratott: Az battalionjának fizetése iránt tétetődett dispositio. Insinuálja magát Szluha Ferencz Uramnál: contentáltatni fog, batalionjával együtt.

Ibidem, eodem. Náray László Uramnak. Jólsvárúl 1. praesentis levele vétetődik. Az orderihez képpest tovább is az brigádának rendbenvételiben szorgalmatoskodjon, mentűlhamarébb vehesse rendben dispositiót. Az hajdúk fizetésérűl való difficultását mi illeti: igenis, szükséges observálni az következendő mustra és fizetés alkalmatosságával, hogy a mennyivel többet vettek volna, mintsem az előbbeni tertialitás-

ban, köll imputálni; a mennyiben penig nem adaequálná az két tertialitásbúl obveniáló fizetést, — most fog adjustáltatni. — Az gregariusok iránt nem lehet olly difficultás, hogy adaequálná, nemhogy superálná az két tertialitásbéli fizetéseket: mivel a két tertialitás négy holnapi fizetést involvál magában, mellyre egy-egy forintjával számlálván, — superálja az lőcsei regulamentális egy havi fizetést, — jut az közhajdúságnak ezen második tertialitásbúl is valamelly pínzecske; hanem az tisztek iránt más kérdés, mivel azoknak fizetése portiójok után rendeltetett, — a mennyivel többet percipiáltak akkor rendelt fizetéseknél: most köll imputatióban venni, máskínt rendtartás confundáltatnék. Prényi Uram fizetését azomban ne úgy értse mint Brigadírosnak, hanem mint Colonellusnak, — mivel brigadírosságra fizetése nem lészen.

Eodem, ibidem. Csajághy János Uramnak. Nemes Borsod Vármegye repraesentált, hogy regementje s maga bagázsiája mindeddig is interteneáltatik azon Nemes Vármegyében. Azért adatik értésére nevezett Brigadíros Uramnak: azon bagázsiáját azonnal brigádájához parancsolja hozatni, — lészen Nemes Vármegyének is intimálva: a modo inposterum ne administráljanak semmit is nékiek.

Die 9. Julÿ, Enyiczkín. Babócsay Uramnak iratott, hogy jűjjen az Méltóságos Úrhoz ide.

Ibidem, eodem. Rácz Márton Uramnak. Minthogy bizonyos külső hadak fognak írkezni, mellyeknek fizetések Tekéntetes Nemzetes Vitézlő Keczer Sándor Provincialis-Commissárius Uram által rendöltetett, — hogy azért annak rendi szerint azon hadak exolutiója meglehessen: emlétett Rácz Márton Uram ezen levílnek vítelivel menjen emlétett Keczer Uramhoz, és érkezésekkel azon hadaknak, szokott rendi szerint mustrálja meg Keczer Uram praesentiájában, s consequenter fizesse is. És mivel azon hadak ex integro Keczer Uram keze alatt lévő summábúl ki nem fizettethetnek: ahhozképpest adatik értésére emlétett Rácz Márton Uramnak, hogy Keczer Uram dispositiójához képpest Kecskeméthy Urammal együtt magok cassájokbúl adjanak vagy tízezer forintokat, avagy a mennyi híával lenne; mellyet ugyan Provincialis-Commissárius Uram fogja refundálni Rácz Márton és Kecskeméthy Uraiméknak.

Die 9. Julÿ, Enyiczkén. Kecskeméthy Uramnak in simili, az mint följöbb Rácz Márton Uramnak, azon tízezer forint iránt.

Eodem. Méltóságos Generális-Commissárius Gróff Csáky István Uramnak. Nem kítelkedik Méltóságos Úr, hogy eddig is az gabonabéli creditorok contentatiójok iránt való dispositiók institutiójának — azoknak mivoltát intimálván az Nemes Vármegyéknek — folyamatja ne légyen; — mindazonáltal occurrálván még hasonló dolog is in simili, tudniillik, hogy elmúlt őszszel Méltóságos Úr maga speciális parancsolatja mellett Kapitány Zsámboky István Uram bizonyos borokot és egyéb naturálékot Újvár szükségére öszveszerzett, kirűl minden helységet — honnét mi administráltatott — quietált emlétett Zsámboky Uram. Azok közűl recurrálván az Méltóságos Úrhoz kosdiak nevével Püspök Pethes Uram ő Kegyelme, akkor administrált naturálék bonificatióját praetendálván, — kihezképpest, mivel olly conditióval szedte azokat emlétett Zsámboky Uram, hogy refundáltatik a Tekéntetes Commissáriatusság által: adatik azért értésére Generális-Commissárius Uramnak, bizonyos ember által investigáltatván nemcsak kosdiak részérűl, hanem más helységeknek abbeli administratiójokat, a mennyit edoceálnak nevezett Zsámboky Uram quietantiájával, azt specificatióban vévén, Klobusiczky Uramnak assignálja, — tészen mindezekrűl az praetendes feleknek satisfactiót.

Eodem, ibidem. Klobusiczky Uramnak. Méltóságos Püspök Pethes Uram az (egri) káptolon nevével Felséges Fejedelem előtt repraesentált instantiájához képpest, az gönczick dézmája iránt intimáltatik: Minthogy ő Fölsége kegyelmessen parancsolt azon káptolonnak dolgát accomodáltatni, emlétett Klobusiczky Uram találjon olly modalitást az dézma állapotjárúl, hogy káptolom se injuriáltassék, disponálván aliquo titulo az gönczieket, — kirűl elvárja az Méltóságos Úr informatióját Klobusiczky Uramnak.

Die 9. Julÿ, Enyiczkén. Róth Mihály Uramnak. A minémő muskva czár emberi Méltóságos Generális Csáky Mihály Uram ő Nagysága dispositiójábúl Eperjesen subsistálnak: azokat ezen levílnek megadó ember által azonnal ideküldje.

Eodem. Englmájer Uramnak, hogy ezen levélnek víteli-vel jöttíst jőjjen ide, hozván magával mind Méltóságos Úr subsidiális pínzirűl, úgy fegyver-pínzrűl is jedzéseket, — tudhassa informálni Méltóságos Urat mindezekrűl.

Eodem. Prényi Miklós Uramnak, hogy kassai Vice-Generális Berthóty Ferencz Uram ő Kegyelme repraesentatiójábúl értette Méltóságos Úr, hogy emlétett Vice-Generális Uramtúl praetendálna emlétett Perényi Uram correspondentiát. Kihezképpest adatik értésére Prényi Uramnak, hogy a menynyiben azon praesidium Generalátusságnak subjaceál: nemcsak correspondenter légyen, de a mennyiben generálisi authoritássa terjed, dispositióját is tudja lenni.

Eadem. Kassai póstamesternek, hogy mivel főpóstamester informatiójábúl difficultálja az staphétáknak promotióját: arra nézve intimáltatik emlétett Póstamester Uramnak, hogy jóllehet minden közönséges tisztek is hozzászoktak volt minden levílre staphétát indorsálni, — mindazonáltal Commendírozó-Generálisok leveleit, a mellyek mellett staphéták, paléták lesznek: azokat tartozzék minden tartóztatás nélkűl expediálni. Melly dispositiót tudtára adjon más póstamestereknek és veredáriusoknak is.

Eodem. Berthóty Ferencz Uramnak. Mi illeti az rabok dolgát: íme, accludált listácska transmittáltatik; a kinek nevei subducálva vannak: azokat tartóztassa, a többit küldje Munkácsra, nemkülemben a mennyire találkoznak szepesi rabok közűl is kuruczokbúl lett labanczczá, azokat is küldje Munkácsra. Az compánia fizetése és mundírja iránt accludáltatnak az assignatiók Rácz Mártonra és Benyiczkyre, — az universalis rendelís szerint exolváltassanak azok is. — Az Senátorok és Generálisok fizetése iránt megértheti Klobusiczky Uramtúl, minému controversiák lettek. Az districtuális hadi bíró penig az Generál-Stóbhoz tartozván: az generális-hadi-cassábúl várja fizetéssét.

Eodem. Méltóságos Generális Gróff Csáky Mihály Uramnak ő Nagyságának iratott, hogy mivel Méltóságos Úr távúlléte miatt minden levílre nem adhatott választ, — nem is lehet minden particuláris actusra speciális ordert expediálni. Arranízve rendeltetnek Commendírozó-Generálisok, hogy látván

módját s alkalmatosságát, per diversiones nyughatatlankodjanak. Minthogy peniglen Méltóságos Úrnak itt nem lészen múlatása, hanem igyenessen fog menni Rozsnyóra: azért ott közölebb lévén, lehet szemben Méltóságos Úrral. Mi illeti az pósták állapotját: megirattatott az kassai póstamesternek, intimálván több póstamesternek és veredáriusoknak: az Commendírozó-Generális staphetáit promoveálják. Kire nízve csak azt observálni szükséges az stapheták expeditiójában: bizonyos stapheta-paleta adjungáltassék pecsétje alatt. — A melly musqua czár emberei felűl emlékezik, — azokért expediáltatott bizonyos ember, hogy holnap idejűhessenek. — Szepesvárában minémő kuruczokbúl lett labanczok vannak, megiratott Berthótÿ Uramnak: azokat ki ne bocsássa, mivel cartellát nem ingrediálnak.

P. S. Curír penig azért expediáltatott, hogy minden dolgokrúl informáljon Csáky Uram Méltóságos Úrat.

Die 9. Julÿ, Enyiczkén. Oeconomicum Consiliumnak, hogy minémű fiscalis portiót szomolnoki árendált portió után praetendál a Tekintetes Consilium Méltóságos Generális Csáky Mihály Uramtúl? — azon praetensió iránt kíván Méltóságos Úr teljes informatiót a Consiliumtúl, tudhassa Méltóságos Úr dispensálni (így) a dologban.

Die 10. Julÿ, Enyiczkén. Méltóságos Generális-Commissárius Csáky István Uramnak. Minémő instantiát nyújtott légyen Nemes Ugocsa Vármegye Fölséges Fejedelemnek, — minthogy ő Fölsége Méltóságos Úrra relegálni méltóztatott azon instansokat: in originali — Kochlács Uram levelivel együtt — accludáltatnak. Úgy vílte Méltóságos Úr: nem az vala instructiója emlétett Generális-Commissárius Uramnak, hogy azon limitatió szerint acceptáltassék és exigáltassék az marha, — mindazonáltal ex impatientia búsíttatván Fölséges Fejedelem az Nemes Vármegyétűl: ahhozképpest oly véggel remittáltatnak az instansok és instantiák, hogy consideratióban vévén Kochlács Uram limitatióját, — a mennyiben a Nemes Vármegyének injuriáját advertálja: azon dolgot ne terhelytessék mentűl jobban lehet, accomodálni, ne búsíttassék tovább iránta Fölséges Fejedelem.

Die 10. Julÿ, Enyiczkén. Keczer Sándor Uramnak,

Esett értésére Méltóságos Úrnak Murány-várában lévő gabonájának száma; kinek is administratiója kétszáznegyven kilára extendáltatván, — számlálván másfél kilával egy kassai köblét, tészen százhatvan kassai köblöt. Mellynek is imputatiójában adván már Ungh vármegyére száz köbölre az assignatiót, az resultáló hatvan köbölrűl is rendelést és dispositiót tenni ne terhelytessék említett Keczer Uram, és ha szükségét látná: többirűl is succurrálhat Méltóságos Úr, csak az refusiójárúl lehessen securus.

Die 10. Julÿ, Enyiczkén. Bottyán János Generális Uramnak. Mivel Méltóságos Úr innét Rozsnyóra fog menni, — minthogy peniglen minekelőtte valamelly operatióhoz fog Méltóságos Úr, kívánja magát mindenfelűl való constitutiókrúl valósággal informáltatni és Hadi-Tiszt Uraimékkal consultálni; kiheczképpest adatik értésére említett Generális Uramnak: hacsak az ellenségnek valamelly notabilis motusa akadált nem tészen, expediáljon Brigadíros Ebeczky István Uramat Rozsnyóra, teljes informatióval. Azalatt méglen Méltóságos Úrhoz jár említett Ebeczky Uram, — minthogy Szent-Pétery Imre Brigadíros Uram előbbi dispositióhoz képpest talán eddig is Vadkert tájékára érkezett: vigyázhat nevezett Ebeczky Uram brigádájára is, — kirűl magának is iratott Szent-Pétery Uramnak: Ebeczky Uram absentiájában az occurrentiákrúl tegyen említett Bottyán Uramnak reportumokat. Ezen alkalmatossággal küldje maga opinióját is Ebeczky Uram által: az mostani constitutiókhoz képpest micsoda operatiót és melly felé s mi módon instituálhatnék legalkalmatossabban? hogy az informatiókhoz képpest tétethessenek bizonyos rendelések az instituálandó operatiók folytatására. P. S. Még Szent-Pétery Uram fel nem érkezik oda: nem kívántatik, Ebeczky Uram följőjen, hanemha maga fordúlhat addig az hadak közé; s onnan megtudja Méltóságos Úr Rozsnyórúl írnya, — meglátván az gyalog brigádákot, — merre fordúl?

Eadem. Ebeczky István Brigadíros Uramnak. Minthogy Méltóságos Úr szándíkozik Rozsnyóra bémenni, minekelőtte peniglen fogjon valami operatiókhoz, kívánja magát mindenekrűl valóságossan informáltatni: arra nízve intimáltatik említett Brigadíros Uramnak, hogy jőjen el Rozsnyóra, insinuálván

magát Generális Bottyán János Uramnál, tudhassa mindenekrűl Méltóságos Fő-Generális Urat valóságossan informálni, — az mint feljebb iratott Bottyán Uramnak. P. S. Megirattatott Bottyán Uramnak: Ne küldje emlétett Ebeczky Uramat az Méltóságos Úr után, hacsak maga Bottyán Uram hadak közé nem fog menni.

Die 10. Julÿ. Szent-Pétery Imre Brigadíros Uramnak. Nem kétli Méltóságos Úr, Szerencsrűl irott levelit vette és azon dispositió szerint eddig maga brigádájával Vadkert felé nyomúlt. Ahhozképpest megiratott Generális Bottyán János Uramnak: Ebeczky István Uramat küldje teljes informatióval az Méltóságos Úrhoz, és emlétett Szent-Pétery Uramat rendeljen helyette az hadak közzé. — Hogy azért Generális Bottyán Uram dispositiójához tudhassa magát alkalmaztatni: praesentibus intimáltatik emlétett Szent-Pétery Uramnak.

Eadem. Bezegh Uramnak. Minthogy Méltóságos Úr Rozsnyóra fog menni, ahhozképpest intimáltatik Bezegh Uramnak: olly készűlettel várja az Méltóságos Urat, valamiben fogyatkozás ne légyen.

Eadem. Generális Andrásy Pál Uramnak. Mindekkoráig várta az Méltóságos Úr tudósítását az hadak iránt, mellyek Nemes Gömör Vármegyében vannak: de semmi informatiót nem vehette. Mások informatióibúl azomban és relatiójábúl, hogy az hadak most is falunkint vannak megszakgatva, megértette az Méltóságos Ur, és dispositiók szerint mezőben nem szállíttattak, — mellyen igen csudálkozik az Méltóságos Úr: ott köztek lévén emlétett Generális Uram, megengedte volna faluzásokat. Minthogy azért maga is Méltóságos Úr Rozsnyóra fog menni, kívánja ott további operatiókrúl dispositiót tenni; — kihezképpest intimáltatik nevezett Generális Uramnak: azon hadaknak rendbenvítelit és mezőben való szállétásokat kiadott dispositió szerint effectuáltassa, hogy odaérkezésével Méltóságos Úrnak, egész kiszűlettel találhassa, s egyéb dispositiókrúl is olly dispositiót tegyen, (így) hogy készen várhassa az Méltóságos Úrnak beérkezését.

Die 11. Julÿ, Enyiczkén. Csajághy János Uramnak. Mivel innét egyenessen Rozsnyóra fog menni Méltóságos Úr: kívánja azért minden Brigadírostúl teljes informatiót mind az

brigádája iránt, úgy az ellenség constitutiójárúl is. Kire nízve iratott Generális Bottyán János Uramnak: expediáljon Ebeczky István Uramat az Méltóságos Úrhoz, tehessen mind hadak iránt, úgy ellenség constitutiójárúl is bizonyos relatiót; mellytűl minden Brigadíros Uram üzenje maga brigádájának constitutióját és declarálja Ebeczky Uramnak azon instructió szerint, melly expediáltatott Ebeczky Uramnak. Holott penig Ebeczky Uram az ellenség történhető motusára nízve Rozsnyóra el nem jöhetne az hadaktúl: olly véggel expediáltatott Király András karabélyosok hadnagya, hogy ő általa végyen minden Brigadírosnak in particulari scripto valóságos informatióját.

Eadem. In simili Balogh István Uramnak. E mellett: 5. praesentis irott levelit veszen Méltóságos Úr, mellyen csudálkozik, újobban tészen emlékezetet az egy-egy talléros subsidium felűl, holott mind Unghvárrúl, mind egyníhány rendbéli informatiójában megirattatott annak mivoltárúl. Valamint más regementekkel accomodáltatott azon dolog: nem lehet Balogh Uramnak is praetendálni egyebet. Bizonyos lehet, valamit az egy-egy talléron felűl percipiált a regement: nem lehet a Nemes Vármegyének nem acceptálni, s consequenter a regement obtingens fizetésében nem imputálni. Az iránt többé ne is búsítson a Méltóságos Urat.

Eadem. Küldetett instructió Ebeczky Uramnak, melly mellett informáltathatja magát az Brigadíros Uraimék által. Ha maga el nem jöhetne, tehát Király András karabélyosok Vice-Kapitánya; a mellett maga procedálhat, ez hozhat relatiót az Méltóságos Úrnak.

Eadem. Fölséges Fejedelemnek iratott: Toronnai András Deák hadnagynak ezen alázatos instantiájában foglalt ügyét megértvén Méltóságos Úr, úgy látja, mind az parsoknak s mind bíráinak az törvényes dolgokban való értetlensége okozta neki megromlását. Ellenben az is observáltatik processusában azonkívűl, hogy nem juridica, hanem missilis commissiók mellett folytatta azon processusát az actora fél ellene, melynek világos s nyilvánvaló törvényeink vannak, hogy tudniillik intra dominium való apellatában menvén az dolog, (mellyet is quindenára restringálni s annak elmúlásával executióban venni az deliberatiót hatalmában nem volt volna az bírónak, annyival is

inkább, hogy viszont az apellata székének szolgáltatása nem volt Toronyay Andrásnak tehetségében,) ugyancsak intra dominium köllött volna azon apellátának az ő ideiben folytatódni, és előbb executióban nem menni az deliberatiónak; de azt is observálni Gönczy János iránt az dologban, együgyűségek nagyobb involutiót causálhatna, ha Méltóságos Úr adná ki az parancsolatot, minthogy Fölséges Fejedelem commissiói mellett kezdűdett folytatása. Annakokáért alázatossan remittáltatik Fölséges Fejedelemnek ezen dolog, pro remedio: méltóztassék azon dologhoz kívántató reexecutorium kiadásával egyszersmind az inviált apellatában mint processusnak intra dominium apellantis leendő folytatásával azon instansnak kegyelmessen provideálni.

Die 11. Julÿ, Enyiczkén. Orosz Pál Uramnak. Mivel ezerebéli Nagyiday névő hadnagya egynihány terebesi Méltóságos Úr szabadosait megfogatta, talán ex eo capite, hogy azelőtt is fegyverviselők voltak, — arra nízve intimáltatik Orosz Pál Uramnak: azon szabadosokat visszabocsáttassa.

Die 11. Julÿ, ibidem. Gróff Csáky Mihály Uramnak és Csery Imre Uramnak iratott, hogy minémő Grotkovszky Péter névő lengyel embernek portékájit elvitték Szepességen az postírungozó hadak, azon portékának felkerösísében úgy serénykedjenek, hogy megkárosított lengyelnek elégséges satisfactiója lehessen. — Bűvebben kitetszik minutájábúl, de dato ut supra.

Die 11. Julÿ, ibidem. Kassa városának, hogy Joseph fördős házátúl amoveáltassék az executio, és dícái után obveniáló obtingens ne praetendáltassék rajta, hanem pro rato acceptáltassék.

Eodem. Rácz Márton Uramnak, hogy Joseph kassai fördőstűl, obveniáló dícái után obtingenst ne praetendáljon, hanem pro rato acceptáljon.

Die 13. Julÿ, ibidem. Unghvári Commendáns (Baranyay András) Uramnak, Fölséges Fejedelem parancsolatja is accedálván a dologhoz. Lévén még éltében maga által Nemzetes Kende Klára (b. Bánffyné) Asszonynak némely ládákban Unghvárban bizonyos depositума, azt ki kívánván adattatni: küldötett a végre Szalay István Secretárius Uram, kivel is

lészen bizonyos okokra nézve leleszi conventualis személy is, s mindezek fölött Generális Orosz Pál Uram, a kinek tudniillik azon depositumot, praevia conscriptione, keziben köll adniok. Vévén azért emlétett Commendáns Uram ezen commissiómat, s megértvén Méltóságos Úr akaratját: emlétett személyeket admittálja az depositumhoz, és functiójokban progrediálván, — nem ártana, ha maga Commendáns Uram végig, úgymint azon depositum elviteléig, jelen lészen.

Die 13. July, ibidem. Radics András kassai Commendáns Uramnak. Hogy mivel bizonyos orvosságokat jesuiták apatécábúl Kochlas István névő apatecárius fog venni, mellyeket táborra fog vinni, — ahhozképpest emlétett Commendáns Uram rendeljen azon orvosságok alá elégséges szekereket.

Die 16. July 1709, Rozsnyón. Iratott Revér János Artellaria Colonellussának, hogy Enyiczkén tett Fő-Generális Urunk dispositiója szerint Kassárúl indítsa meg Murány felé, Színen és Agteleken által az munitiót, kihez valamely mozsárokat és bombákat is adjungáljon, késérőűl pedig Radics András kassai Commendáns Uramtúl kérje azon hajdúságot, mellyet már ennekelőtte Fű-Generális Uram Kassárúl mezőre szállítani rendelt volt. Hasonlóképen említett Revír Uram küldjön Egerben is bizonyos embert, melly által ott lévő subordinatus, artolleriájához tartozandó tisztnek hadja meg, hogy az onnét kiszállítandó munitiót Brigadéros Csajághy János Uramtúl küldendő tisztnek adja ki, hogy oda vihesse, az hová parancsolatja lészen.

Die 16. July 1709, Rozsnyón. Iratott Radics Uramnak, hogy Revír Uram által mezőre szállítandó bizonyos munitió mellé rendelje azon hajdúságot, mellyet rendelt Fű-Generális Urunk az kassai quarnizonbúl táborra kiszállani.

Die 16. July 1709, Rozsnyón. Brigadéros és egri Commendáns Prényi Miklós Uramnak, hogy Egerbűl mezőre kiszállítandó bizonyos munitiót Revír Uram dispositiójához képest az praesidiumbúl adjon ki.

Die 16. July 1709, Rozsnyón. Csajághy János Brigadéros Uramnak iratott, hogy bizonyos tisztet küldjön Egerben, melly Revír Uram dispositiójához képest bizonyos munitiót Egerbűl oda, az hová parancsoltatik, szállítson.

Die 17. July 1709, Rozsnyón. Kubínyi György, Kis-Hont Vármegye Kapitányának levele vétetődött az obveniáló hajdúság kiállításában interveniált difficultásokrúl, — de mivel nemcsak Rima-Szombatnak, de az egész országnak közönséges efféle teher: azért, ha placidis modis azoknak előállítása nem lehetne, instructiója szerint felűlemlített Kapitány keményebb úttal s móddal, reájok esett hajdúknak teljes kiállítását sürgesse, mert ebben senkinek complaceálni nem lehet. Mi illeti pedig az előállítottaknak viszont visszaszökését, — hogy rosz példa az helységeknek ne adassék: béhúnt szemmel nem kell nézni, hanem valahánszor történik valamelly helységnek elszökése, — azonnal tartozik mást előállítani. — Mindezekben azért említett Kapitány serényen eljárjon.

Die eodem, ibidem. Monoky Ferencz, Nemes Abaúj Vármegye Kapitányának. Lehrűl 12. praesentis költ levele az hajdúk collectatiójárúl vétetődött, — de hijában mentegeti magát említett Kapitány Uram; mire nézve, valamint Kassán az minap Fű-Generális Urunk elrendelte: ha valamely dominium magátúl obveniáló hajdút elő nem állítaná, tehát nem magára az paraszt-helységre, hanem az jószág tiszteire küldje az assistentiát.

Die eodem, ibidem. Rétey György Uramnak iratott, hogy már egynehánszor adatott ő Kegyelmének értésére: tenne tudósítást Fű-Generális Urunknak, kik által történt Nemes Szepes Vármegyében annyi sok tolvajlás? de mindekkoráig is csak elhallgatta. Azonban most esett értésére Fű-Generális Urunknak, hogy ő Kegyelme mellett levő volentér Balogh Istók, több ott levő társaival, azon vármegyében fosztogatott. — Azért ezen levél vétellel elsőben is Balogh Istókot, azután pedig az több complex társait megfogattatván, mindazokat említett Rétey Uram adja ezen levélmegadó tisztnek kezében.

Die eodem, ibidem. Nyomárkay György garami tiszttartónak vétetődött levele, azon dominiumbúl előállítandó hajdúk eránt való aggravatiórúl. Kihez képest íme iratik Nemes Zemplény Vármegyének, hogy ha facultásihoz képest praegraváltatott volna: remedeálja, mellyet — hihető — azon vármegye el se fog múlatni.

Die eodem, ibidem. Nemes Zemplény Vármegyének ira-

tott, hogy ha garami jószág facultásához képest aggraváltatott volna az előállítandó hajdúságban: tegyen remediumot, hogy panaszra oka tovább ne lehessen azon jószág gondviselőinek.

Die eodem, ibidem. Csáky István Generális-Commissárius Uramnak 14-ta praesentis Losonczrúl költ levele vétetődött. Igen jó cselekedte Csáky Uram, hogy maga ment az hadak alimentatiójának megtekéntésére, hogy ha valami defectusok történtenek volna, azonnal remedeálhassa. Innét most indúlása nem lehet Fű-Generális Urunknak, mert még csak most teként ő Excellentiája kétfelé, — hanem rövidnap Csáky Uramnak meg fogja írni, mikor lehet. P. S. Említett Csáky Uram most szerezzen idején Újvárnak provisiót, míg az körömre nem ég; Fű-Generális Urunk gondja lesz az bészállítása Újvárban.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Bertótÿ Ferencz kassai Vice-Generális Uramnak. Lőcsérűl költ levele vétetődött cum acclusis, tudósítása jól esett az ellenség constitutiójárúl; de hogy Lucsivnához szállott volna az ellenség: nem bizonyos, mert innét Dobsinárúl jött Fű-Generális Urunkhoz bizonyos tiszt cum relatione, ki Dobsinárúl majd Lucsivnáig járt: de semmi híre nem volt tegnapelőtt azon helyre gyűlt ellenségnek. Igen jól esnék mindazáltal, ha az gyalogság azon ellenség háta megé eshetne, — kire nézve innét Andrásy Pál Uram azonnal oda Dobsinához az hajdúsághoz küldetett, hogy az ellenség motusára figyelmezzen. Itt includált, Csáky Mihály Uramnak szólló levelet mentűlhamarébb említett Bertótÿ Uram szolgáltassa kézhez.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Generális Bottyán János Uramnak iratott, hogy teljes informatiót adván Eszterházy Dániel Uramnak: az (bányavárosok körűli) commandót bocsássa kezére említett Eszterházy Uramnak; maga pedig Bottyán Uram menjen az Duna mellé, elvivén magával azon hajókat és kompokat, mellyeket csináltatott, hogy midőn szükség kívánná: az Dunántúl valóknak succurrálhasson, — mellyeket csak addig is bátorítson, hogy elegedendő haddal segítségekre általmenni igyekezik. Az arnótok is, mellyek eleiben már Felséges Urunk küldött, oda fognak menni; innét pedig említett Bottyán Uram orderezze maga mellé Máriásy Ádám Colonellus Uram Deák Ferencz regementjeféle regementjét, melly Ónod

tájékán van, hogy Gyöngyös felé eleiben nyomúljon; e mellett az jász ezret, a ki Szent-Pétery Brigadéros Uram mellett van, — jóllehet előbbi dispositió szerint Pest elein belőle kellett volna valamely részét hadni, — mindazáltal mostani expeditióhoz képest egészen menjen azon regement, nemkülömben Sőtér Thamás Uram, maga regementjének felével; Szőcs Farkas szegedi, szólnoki s más elmaradandó seregekkel, tudniillik az ezernek másik felével, maradjon az brigáda mellett Szent-Pétery Uramval; — úgy megegyezvén, continuálja expeditióját. Minthogy pedig az Jászságbúl öt- vagy hatszáz gyalognak kellett volna kitelni: azt is Bottyán Uram sürgesse, hogy szorgalmatossan öszveszedessék; ha abbúl is kívántatnék ezen expeditióra: vegyen maga mellé, kocsikra rakatván őket, mely kocsikon nekik lehet élést is vinni. — Hogy pedig az commandót alkalmatossabban, jó informatióval Eszterházy Dániel Uramnak transferálhassa Bottyán Uram: maga Eszterházy Uram Szécsénben fog menni Bottyán Uramhoz. Az Brigadérosoknak ordere adjungáltatik, úgy más levele is Szent-Pétery Uramnak, kiben iratik ő Kegyelmének: micsoda hadakat resignáljon Bottyán Uramnak; azért kimozdúlásával, kinek-kinek említett Bottyán Uram küldje meg. Itt Fű-Generális Urunk egynehány nap fog múlatni, hogy az gyalogságot rendben vegye, míg az többi hadak elérkeznek ő Excellentiája után. Pálffy ereje, az mint az relatiókbúl látszik, defensive inkább (mint) offensive fog lenni, — mindazáltal tavaly is elébb az Dunántúl vitte végben operatióját, úgy tért erre felé. Ehhezképest most felettébb szükséges ezen Duna-mellyéki expeditió, — azért mindenekrűl mind Urunknak, mind Fű-Generális Uramnak relatiót tévén, — dextre mindeneket forgasson.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Eszterházy Dániel Uramnak, hogy menjen Szécsénben és vegyen teljes informatiót, és az ott lévő commandót vegye kezéhez; sűrő portázással nyughatatlankodtassa az ellenséget, s vigyázással legyen. Mely hadak Ebeczky Uram mellett vannak: hozattassa Vadkerthez, Szent-Pétery Uram commendója alá; azok megnyúgodván, — újonnan felválthatnak. Bányavárosokban lévő ellenség motusira maradjon Balogh István Uram brigádája, azért orderezze oda Rétey ezerét is. Oly rendelést tegyen pedig Eszterházy Uram

az brigádák közt, hogy egyik az másiknak succurrálhasson tempore necessitatis. Maga se kés itt Fű-Generális Urunk, csak az gyalogságot vehesse rendben és az több had érkezzék. Micsoda intentióval legyen Fű-Generális Urunk az ottvaló próbatétel eránt? más úttal megiratik, — hanem csak ezen dispositiók szerint Eszterházy Uram vegye rendben az hadakat; Csajághy Uram brigádája is legyen egész készülettel. Ebeczky István egyéb instructióval innét nem bocsáttatott, hanem az mint feljebb megiratott; hanem, hogy szóval is megmondatott, hogy maga corpussának formáját transferálja Szent-Pétery Uram mellé, csak commendérozóképen legyen előre Ebeczky Uram. Ha az ellenség Szent-Benedek felé fordúlna: nyomúljon utána Ebeczky Uram, succurráljon Balogh István Uramnak azalatt Szent-Pétery Uram. Ebeczky Uram menjen által az Vágon, mennél több provisiót lehet, onnét hajtson Újvárban, maga mellé vévén in tali casu az újvári hadakat is. Ha pedig az Ipoly mellett jönne az ellenség: akkor Balogh Uram, előtte lévén az ellenségnek Ebeczky Uram, Szent-Pétery Uramval hátulján maradjanak; mindenekfelett pedig Hajszter általjövetelére szükség vigyázni.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Szent-Pétery Uramnak, minemű hadakat Bottyán Uram commandója alá bocsásson, iratott. Ez bőven specificálva van itt felűl, az Bottyán Uram levelében.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Duplicatával iratott Eszterházy Antal Uramnak, hogy Bottyán János Generális Uram rendeltetett commendójúl az Duna-mellyékin lévő hadaknak. Meg van hagyva, hogy egész készülettel menjen oda, hajókat vivén magával, úgy, hogy valamikor kívántatik, az túlsó földnek succurrálhasson s communicatiót sine intermissione tartson.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Csáky István Generális-Commissárius Uramnak specifice megiratott: minemű hadak hol legyenek? kinek succurráljon provisióbúl? Mely specificatio megvan az mostani acták közt. Azonban mivel Ebeczky Istvánné, félvén az pestistűl, nem akar Egerben menni: azért Borsod Vármegyében accomodáltassék. Mivel pedig Fű-Generális Urunk bizonyos próbát akar tenni, melly eránt Csajághy-

nak is megiratott. — jó volna, ha egynehány napra készen tartaná Csáky Uram az élést.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Bertótÿ István érsekújvári Commendáns Uramnak, hogy itt az Ipoly-mellékin commandó lesz Eszterházy Dániel, Bottyán pedig az Dunántúl való föld consolatiójára Földvár felé tétettetett commendójúl. — Zsilíznél lévő Pálffy hadátúl ne sokat tartson Bertótÿ Uram, mert innét olly dispositiók vannak, hogy nem sokat árthat Érsek-Újvár elein az ellenség. Azért minden úttal-móddal ott lévő hadaink által mentűl több élést lehet, takartasson bé Újvárban; hogy pedig ne piszmogjanak körül-belől: szalmástól hordják bé az gabonát. — jövendőben hasznát vehetik az szalmának is. Azonban limitatiót tegyen körül lévő helyekre: mellyik mennyit praestáljon; azt pedig úgy, hogy mentűlhamarébb s mennél többet lehet, hordjanak provisiót, s keményen sürgesse, tűzzel-vassal fenyegetvén őket, — jóllehet Fű-Generális Urunknak van gondja, hogy innét is elegedendő élést szerezzen és bészállíthasson. Örvend Fű-Generális Urunk odavaló portások szerencséjének. — Az franczia nemhogy tractálna: de nagy erővel inkább jön Imperiumban.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Szluha Ferencz Uramnak levele vétetődött, az rabok specificatiójával, mely Steszelnek már is kezíben adatott, — el fog járni dolgában. Hajszter is már Budára béküldetett. Coeterum, hasonlóképen iratott ő Kegyelmének, mint itt elébb Bertótÿ István Uramnak, az újvári provisió szerzése eránt. — Ebeczky István Uram ha odaérkezik: progressusirúl gyakran Szluha Uram tudósítsa Fű-Generális Uramat, úgy mindazáltal: az levelek ne periclitáltassanak.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Lőrinczffy nevű Commissáriusnak. Mivel Jánoktúl az hadaknak másfelé kell menni: feleségek s cselédjek egynehány kardviselőkkel ott fognak maradni, — kihezképest említett Commissárius szintén úgy az naturálékat kiszedje az vármegyén, valamint annakelőtte, és a mennyi kívántatik: adjon Colonellus Hangossy Uram dispositiója alá, úgy az ott maradt cseléd számára is, az többi provisiót pedig tartsa készen további szükségre.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Keczer Sándor Uramnak

includáltatott két assignatio, egyik Kecskeméthy Mihály Uramra szóló, hogy Nemes Zemplény Vármegye contingensibűl tizenegyezer háromszáz, — második pedig Rácz Mártonra szóló, hogy Nemes Sáros Vármegye contingensibűl nyolczezer negyvenegy Rhénes forintokat és huszonhét grajczárokat adjanak Keczer Uramnak, hogy azon summábúl egy angáriára kifizesse Sáros Vármegyében érkezett segítő idegen hadakat. Ha pedig hamarjában annyi summa nem telhetne: tehát maga Keczer Uram találjon oly módot, hogy bár csak egy angáriára kölcsön vegyen, — és itt includált assignatio szerint felűlemlített vármegyékbűl complanálja azután.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Brigadéros Náray László Uramtúl beadatott bizonyos punctumok resolváltattak, — kinek párja az acták között megvan.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Kecskeméthy Mihály Uramnak, hogy az egri hajdúk elérkezését ne várja, mert már azonkívűl is brigadális quártélymester vagyon, kivel Brigadéros Náray Uram azon hajdúságot kifizetheti, — hanem jőjön ide mentűlhamarébb Rozsnyóra. Ha pedig már Zemplény Vármegye felé ment volna: vegye útját Eperjesre, és Keczer Uram dispositiójához magát alkalmaztassa.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Náray László Brigadéros Uramnak iratott: Mivel ő Kegyelme maga brigádájának quártélymestert szerzett, melylyel Egerbűl érkezendő hajdúságot sine defectu exolválhatja, s már olly szükség Kecskeméthy Mihály Uramra ott nincs: megiratott ő Kegyelmének, hogy bizonyos okokra nézve jőjön ide Rozsnyóra Fű-Generális Urunkhoz.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Nemes Sáros és Abaúj Vármegyéknek iratott, hogy az mennyiben facultásihoz képest Dersőffy Ferencz, Prényi Miklós Uram Óberst-Lajdinantjának anyja, maga obtingense repartitiójában praegraváltatott volna: remedeálják, hogy panaszra tovább oka ne lehessen.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Csajághy János Brigadéros Uramnak. Két rendbeli levele is vétetődött brigádájához szedendő hajdúk hátramaradása eránt. Jóllehet írja ő Kegyelme, hogy executione mediante, Vármegye Kapitánya instructióját considerálván, nem lehet urgeálni, — de ámbár azon instructióban expresse az a szó »executio« nincsen: de

az assistentia megvan, melly csak szóval differál: és noha most az Nemes Vármegyéknek sok dolgokban difficultások naponként árad, — mindazáltal, hogy szokásúl efféle szükséges állapotnak praestálását ne vegyék: íme, említett Csajághy Uram brigádájához applicált és még nem praestált hajdúk vármegyéinek szóló intimatiók includáltatnak; azért annak módja s rendi szerint sürgesse említett Csajághy Uram előállításokat. E mellett, jóllehet még egészlen talám rendbe nem vette maga brigádáját Csajághy Uram, mindazáltal — senkinek semmit sem szólván — titkon transferálja magát brigádástúl Tiszóczhoz, bizonyos próbatétel okáért. Alimentatióján ne búsúljon, mert van az brigádának szekere s vármegyéknek is, — kitelik az provisió onnét, a honnét azelőtt; azonban brigádájához tartozandó restans hajdúkat onnét is sürgetheti. Az minapi Fű-Generális Urunk rendelése szerint ha még Egerben maga tisztét munitiójért el nem küldötte volna Csajághy Uram: már ne is küldje, mert már nincs reá szükség; ha pedig elküldötte volna: revocálja, talám még utól is lehet érni.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Nemes Pest, Nógrád, Nagy-Hont, Gömör Vármegyéknek iratott, hogy az Nemes Regementek tisztei által Fű-Generális Urunk érti: az Nemes Vármegyék magoktúl előállítandó hajdúk praestálásában igen remisse bánnak. Azért, tudván kiváltképen való szükségét ezen hajdúk előállításának: említett Vármegyék mentűlhamarébb szedjék öszve és adják azokhoz az regementekhez, mellyekhez rendeltettek; másként keményebb úttal is, instructiójok szerint az Nemes Vármegyék nagy alkalmatlanságával is fognak látni.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Eszterházy Dániel Uramnak iratott: Hihető, eddig Ebeczky István Uram által küldött levelét Fű-Generális Urunknak vette, melybűl, úgy Ebeczky Uram szavaibúl is megértette, hogy Bottyán Uramtúl az commandót kezéhez venné és az brigádákat is elrendelné, — melly eránt ugyanakkor Bottyán Uramnak is iratott; — kihezképpest azon dispositiók effectuatiójárúl Fű-Generális Urunk Eszterházy Uramtúl elvárja az tudósítást. Mivel pedig talám még oly rendben említett Eszterházy Dániel Uram nem vehette az dispositiókat, és az operatiók folytatásának ideje elérkezett: Fű-Generális Urunk directe Brigadéros Csajághy

Uramnak ordert adott, hogy Füleknél hagyjon mennyi szükséges, — az többi hajdúsággal pedig menjen Tiszóczhoz. Ezt pedig azért cselekedte Fű-Generális Urunk directe: hogy netalám késedelem történnék az expeditióban, ha még olly hertelen kezére nem vette volna az commandót Eszterházy Dániel Uram. Baranyay Ferencz Uram portát kérvén Fű-Generális Urunktúl: megengedtetett, hogy maga mellé szedvén az volentéreket, elsőben magát insinuálja Eszterházy Dániel Uramnál, onnét az bányavárosok felé vegye útját; kinek progressussárúl említett Eszterházy Uram tegyen tudósítást.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Csáky Mihály Uramnak. Levele, mind az kit Hangossy Uramtúl, mind pedig az, kit maga adjutantja által küldött, az hat desertírekkel, vétetődött, és a mint azoknak fassióibúl collimálja az dolgot Csáky Uram: igen consentaneum az relatiókhoz. Itt Fű-Generális Urunk az gyalogság statióit megtekéntvén, elsőben Dobsinára fog menni. Portásink szerencsétlenségét mi illeti: hihető, azon consideratióbúl Csáky Uram mutálta statióit, — netalám akkor nyelvet fogván az ellenség: kárt ejthessen nagyobbat rajtunk. E mellett iratik az is, hogy Ebeczky István zsilízi ellenség eleire ment vígyázásra, — melly ellenséghez jóllehet Pálffy elérkezett: de semmit sem szaporodott, sőt az Csallóközbűl Dunántúl menetelével az dánusoknak, zilízi sánczbúl mennek Csallóközben. Bottyán az Duna mellé commendójúl rendeltetett, hogy in casu necessitatis Eszterházy Antalnak succurrálhasson; az Ipoly mellett pedig Bottyán helyett Eszterházy Dániel praeficiáltatott az hadaknak.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Bottyán János Generális Uramnak, hogy ne késsék, hanem az Ipoly-melléki commandót Eszterházy Dániel Uramnak adván: az Duna-mellyékire, minden általköltözhető apparamentumokkal menjen, bíztatván az Dunántúl valókat maga jövetelével s arnótoknak jövetelével, szaporán folytassa az communicatiót velek; azért az jász regementet egészen, Sőtérének pedig csak felét vegye maga mellé, nemkülömben írjon Ónod tájékára Colonellus Máriásy Ádám Uramnak, hogy jőjön ezrével előre oly helyre, az hol Bottyán Uram vele megegyezhessen. Tukovics, mely Fű - Generális Urunk marháját megárúlta volt, hallatik Szécsénben lenni.

kihez Súgó György Stab-Quártélymester küldetik oly véggel, hogy menjen végére: ha azon marhákért említett Tukovics Szluha Uramnak újváriak szükségére letette-é az pénzt, vagy nem? Ha letette, igen jól van; ha pedig nem: talám lesz Botytyán Uramnak annyi pénze Újvárban, az mennyi deputáltatott volt ezen marha árábúl; igen jól esnék, ha azt per cambium Bottyán Uram Szluha Uramnak transcribálná, s itt annyit Tukovicstúl leválna.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Horváth György Uramnak: Hatvanbúl iratott levele vétetődött. Igen jól esett az cassáknak rendbenvétele, — tovább is continuálja. Segíteni fogja az is, hogy az mennyiben Szent-Pétery Uram brigádája reductió alkalmatosságával erősödött: annyival azon regementek gyengűltek, mellyekbűl esett az reductió. — Mivel pedig az Lengyelországbúl jütt segítő-hadak két angáriára kívánják az fizetést, s nincs most készen annyi: oly mód találtatott, hogy az brigádák cassájábúl az harmadik tertialitásra maradott pénzbűl pótoltassék annyiszámú pénz, — ha az cassában semmi sem marad is. Azért itt Dőrynek és Gellén Cassírereknek szóló assignatio includáltatik, — melyhezképest Horváth György Uram az pénzt exigálja: mert periculum est in mora. Azért is expediáltatott oda Súgó György, hogy mentűlhamarébb kezéhez vévén, jó securitással Kassára vihesse, úgy Fű-Generális Urunk subsidialis pénzét is, — azon karabélyosokat Súgó Uram mellé adván, mellyek Horváth György Uram mellett voltak. Mivel Tukovics Szécsénben érkezett, s az marha ára deputáltatott volt újváriak szükségére: ha ott le nem tette volna az árát Szluha Uramnak, megiratott Bottyán Uramnak, hogy ha magának pénze volna Újvárban, per cambium írna Szluha Uramnak: venne fel annyit, a mennyi deputáltatott volt az marha árábúl, és itt Tukovicstúl Bottyán Uram helyében annyit participálna.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Dőry András és Gellén Gergely Cassírereknek iratott: Mivel idegen országbúl jött segítő-hadak kifizetésére készen most annyi pénz nincs, azért szükség az brigádák cassájábúl annyiravalót venni; kihezképest — cum cautela refusionis aut quoquomodo complanationis, — a hol s midőn Horváth György Uramtúl arra kiadott

assignatio exhibeáltatik: erga illa, ott specificált summát adni el ne múlassák említett Horváth György Urâmnak.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Prényi Miklós egri Commendáns Uramnak iratott: Mivel bizonyos segítő idegen hadak kifizetésére Súgó György Uram Kassa felé, arra rendeltetett pénzt szállítani megyen: ő Kegyelme mellé Prényi Uram rendeljen valamely hiteles tisztet egynehány hajdúval kísérőül, mely függjön említett Súgó György Uramnak dispositiójátúl.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Nánásy Jakab hajdúvárosi Kapitány Uramnak. Az Nemes Regementtűl küldött tisztek által érti Fű-Generális Urunk, hogy dicalis contingenseknek nyári fizetésekben imputáltatni kellett volna: azonban sem fizetések, sem imputatiójok nem volt. Kihezképest említett tiszteket Fű-Generális Urunk, Generális Károlyi Sándor Uramhoz ő Excellentiájához igazította, hogy ott eligazíttassék dolgok; melyrűl maga is Nánásy Uram Fű-Generális Urunkat voltaképen informálja: netalám nagyobb confusio exoriáljon.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Károlyi Sándor Uramnak, hogy az hajdúvárosi regement tisztei Fű-Generális Urunkhoz recurrálván: referálták, hogy dicalis contingenseket nyári fizetésekben kellett volna imputálni, de se nem imputáltatott, sem nyári fizetések ki nem adatott; azonban majd az harmadik tertialitást is az hadak fizetésére kiadják: nekik semmi consolatiójok nincsen. Azért említett Károlyi Uramhoz a végre relegáltatnak, hogy dolgokat ő Excellentiája eligazítsa, — legalább az harmadik tertialitásra fizettessenek ki, vagy imputáltassék quantumok.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Lónyay Ferencz Uramnak. Szemere László Uram regementjebéli tisztek bizonyos dolgok végbenvitelire küldetnek Károlyi Sándor Uram után, mely tisztek referálják: hogy még mundírjuk el nem készült légyen. Azért említett Lónyay Uram az hajdúvárosi mesteremberekre oszsza ki az posztót, és mentűlhamarébb készíttesse el, — elkészűlvén: maga Lónyay Uram oszsza ki az regementeknek. Salláriumát pedig az mi illeti az mesteremberekneknek: adott volt Fű-Generális Uram assignatiót Lónyay Uramnak efféle mundír csináltatásra Nemes Zabolcs Vármegyére: azért oda relegálja őket, — ők hamarabb megvehetik rajtok.

Die 19. Julij 1709, Rozsnyón. Fáÿ István murányi Commendáns Uramnak iratott: Jóllehet elégséges dispositiót tett az Nemes Vármegye (Gömör) Náray Uram brigádája provisiójárúl, — mindazáltal, ha annak idejében hertelen nem subministrálhatná: hogy az hadak meg ne szűküljenek, Tornay János, azon brigáda Hadi-Commissáriusa által midőn említett Fáÿ Uram requiráltatni fog: adjon annyit kölcsön fejében az murányi prófuntházbúl azon brigáda szükségére, az mennyi fog kívántatni.

Die 20. Julij 1709, Rozsnyó. Eszterházy Dániel Uramnak inclusive megküldetett Nemes Gömör Vármegyében az quártélyosoktúl tett excessusok eránt való inquisitió, oly véggel, — mivel említett Eszterházy Dániel Uramra van négyezer forint eránt való investigatió: azon úttal ezen rendetlenségeket is intízze el.

Die 20. Julij 1709, Rozsnyó. Gömör vármegyei Vice-Ispánynak, hogy az putnoki póstamester elégtelen lévén extralinealis levelek promotiójára, — kire nézve minden Nemes Vármegyében lineán kívűl való levelek promotiójában tétetődött rendelés: annakokáért az putnoki pósta, úgy más pósták is extra lineam csak egy póstáig tartoznak ordinariát és staffétát az Commendérozó Generálisokhoz küldeni, — azért említett Vice-Ispány Uram úgy intízze az dolgot, hogy az ország szolgálatjában hátramaradás effélében ne légyen.

Die 20. Julij 1709, Rozsnyó. Putnoki póstamesternek, hogy méltó respectusban vétetődött oly messzire teendő extralinealis szolgálatja, — azért Gömör Vármegye vice-ispánjának értésére van adva: extra lineam oly rendelést tegyen ex gremio Comitatus, hogy az communicatió szabadon folyhasson; úgy mindazonáltal, hogy említett Póstamester Uram az staffétát és ordinariát etiam extra lineam egy póstáig tartozik akármely felé elküldeni.

Die 20. Julij 1709, Rozsnyó. Csáky István Uramnak, hogy Fű-Generális Urunktúl Kassán tett dispositió szerint az annonáriákban levő bűröket brigádákra osztassa ki, és az brigádáknak adandó vágót bőrével együtt mindenkor adassa, hogy effélékbűl apró-mundírt szerezhessen az had magának.

Die 20. Julij 1709, Rozsnyón. Balogh István Brigadéros

Uramnak. Mivel Szepességrűl Rétey János Uram ezrét felváltotta, melly is eddig talám ő Kegyelme mellé ment, és azon regement Fű-Strázsamesterétűl számot akar venni tovalyi perceptiójárúl, s nagy involutió látszik benne: azért említett Balogh Uram, úgy mint Brigadéros, adjon terminust nekik és maga jelenlétében intízze el közöttök az dolgot, observálván azt, hogy tavaly az postírung-pénzt az generál-perceptornak kellett volna adni, és az fizetett volna annyi pénzt azoknak, kik az mustrán találkoztak volna, az absensek pénze pedig az cassában bennmaradt volna. Úgy observálták több regementekben, tehát ebben is; — azért az ki percipiálta az pénzt, az adjon számot ekképen.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyó. Orosz Ádám Ungh vármegyei Vice-Ispánynak, hogy Szalay István Secretárius Uram a midőn magát fogja insinuálni, — mivel azon vármegyében rendeltetett subsistentiája cselédjének: említett Vice-Ispány Uram vegye számban oralis és equilis portióit, és valamely helységet rendeljen annak módja s rendi szerint neki, feleségének pedig subsistentiájára Ungh városában rendeltessen szállást.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyó. Keczer Sándor Uramnak. Mivel Szabolcs Vármegye pro redemptione personalis insurrectionis készen tartja az taxát, — és jóllehet megiratott, hogy említett Keczer Uramnak resignálná: mindazáltal pro celeriori effectuatione jó volna, ha Keczer Uram expressus emberét, quietantiára való albával, expediálná azon pénzért.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyó. Balogh Gáspár, Nagy-Hont Vármegye Kapitányának, hogy az ellenséghez közel lévő helységek obveniens hajdújokat pénzen felválthatják, — melly eránt Brigadéros Csajághy Uramnak is iratott, ki is bőven fogja informálni említett Balogh Uramat. Mindazáltal csak addig is az restans hajdúk előállításában szivessen fáradozzon.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyón. Csajághy Uramnak. Mivel az ellenséghez közel lévő helységek Nagy-Hont Vármegyében hajdút nem praestálhatnak bizonyos consideratióbúl, kik hatvannyolczczal tartoznának, — s azonban Pest Vármegyében efféle hajdúkat mennyit szedett készpénzűl, s micsoda folyamatja volt? ő Kegyelme Fű-Generális Urunkat mindekkoráig

is nem tudósította; — jóllehet egy hajdúért Nagy-Hont 26 németforintot ígér, hasonlóképen Rima-Szombat is maga restans hajdúiért, — mindazáltal teljességgel nem lehetett resolválni, minekelőtte említett Csajághy Uram relatiót nem tészen: ha lehet-é folyamatja vagy sem? Ha úgy: tehát adja hírévé azon vármegye kapitányának Balogh Gáspárnak; úgy Rima-Szombat eránt is observáltassék.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyón. Kovács János Consiliárius Uramnak. Jól cselekedte volna ő Kegyelme, ha számvételre Patakra jött volna, — mindazáltal helyes mentsége lévén az elpártoltak jószága elfoglalásával, jól esett hogy elmaradott. Mivel pedig általesett az dolgokon, — ámbár cselédjét maga mellett tartja légyen is, — menjen Eperjesre.

Die 20. Julÿ, Rozsnyón. Balogh István Uram levele Losonczrúl vétetődött, az Libetbányárúl elhozott emberrel, ki magát excusálja, hogy Sréter János Uramtúl hagyatott ott; azért Sréternek innét Fű-Generális Uram megírta: tegyen eránta informatiót: hadta-é? nem-é? Balogh István Uramnak, — hogy ahhozképest alkalmaztathassa magát. Az portázást az mi illeti: elégséges dispositió tétetődött, elegedendő katonája leszen.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyón. Sréter Uramnak. Bizonyos libetbányai embert Balogh István Uram katonái hoztak, mely magát avval excusálja, hogy Sréter Uram parancsolta volna neki otthonmaradását. Ki eránt említett Sréter Uram Balogh István Uramnak tegyen relatiót: igaz-é vagy sem? hogy lovai eránt azon embernek tehessen dispositiót.

Die 20. Julÿ, Rozsnyó. Révay Imre Uramnak, hogy az szolgákkal való számvetéssel magát se felejtse otthonn, hanem jőjön az regementhez.

Die 20. Julÿ, Rozsnyó. Csajághy Uramnak. Minémű rendetlenséget cselekedett Tiszolczon említett Csajághy Uramtúl küldetett tiszt: az acclusábúl ki fog tetszeni. Mivel pedig Felséges Urunk Fű-Generális Urunkhoz relegálta őket, — praesentibus Csajághy Uramnak Fű-Generális Uram intimálja: elégséges satisfactiót impendáljon említett helységnek.

Die 20. Julÿ, Rozsnyó. Balogh István Brigadéros Uramnak. Minémű rendetlenséget cselekedett említett Balogh

Uram fűhadnagya Tiszóczon és Pélen: az acclusábúl bőven kitetszik. Mivel pedig Felséges Urunk Fű-Generális Uramra relegálta őket, — ő Excellentiája praesentibus intimálja Balogh Uramnak: investigálja, és a mennyire injuriatusok volnának, satisfactiót impendáljon.

Die 20. July 1709, Rozsnyón. Nemes Zabolcs Vármegyének levele vétetődött az personalis insurrectio helyett adandó pénznek kiszedettségérűl. Csudálkozik Fű-Generális Urunk, hogy eránta a Nemes Vármegye kérdést támaszt, holott még az mustramesternek resignálni kellett volna; azért Keczer Sándor Uramnak erga quietantiam mentűlhamarébb említett Nemes Vármegye adja.

Die 20. July 1709, Rozsnyón. Kossovics Márton Fűpóstamester Uramnak levele vétetődött. Jóllehet mind maga Kossovics, úgy más póstamesterek fogyatkozását s fizetését Felséges Urunk dispositiója szerint Oeconemicumnak eligazítani kellenék, — mindazáltal Kossovics Uram repraesentatióját praetereálni Fű-Generális Uram nem kívánván: ex superabundanti Oeconomicumnak megírta, hogy az pósták fogyatkozást ne szenyvedjenek.

Die 20. July 1709, Rozsnyó. Klobosóczky Ferencz Praeses Uramnak, Fű-Generális Urunk Kovács János levelét includálván, oly véggel, hogy megérthesse: mi okbúl maradott el az mostani pataki gyűléstűl említett Kovács János Uram, — mellyet approbál Fű-Generális Uram; kinek megiratott: most már ott elvégezvén dolgát: transferálja magát Eperjesre.

Die 20. July 1709, Rozsnyón. Berzeviczy Boldizsárnak. Mivel Felséges Urunk, balogi jószágára obveniáló obtingensét Eszterházy Antal Uramnak relaxálta, és azon obtingens exactiója említett Berzeviczy Uramnak incumbálna: arra való nézve praesentibus ő Kegyelmének intimáltatik, azon balogi tisztartót quietálja, mintha egészen kifizette volna obtingensét.

Die 20. July 1709, Rozsnyó. Benyiczky Márton Uramnak. — Mivel Györky Pál Uram regementje mundírjának zöld szine kékké változott, és tudva van Fű-Generális Urunknál, hogy ő Kegyelme egy regementre való kék mundírt csináltat Eperjestt: ahhozképest Györky Uram tisztét ő Excellentiája oda-expediálta, hogy azon regement számához képest — any-

nyival inkább, hogy magánál lévén ahhoz való zsinór, — adjon kék mundírt, és az zöld mundírral complanálja hiános voltát Paur Ferencz Uram regementjének.

(Ezután a kéziratban három üres levél következik.)

Assignationes. 1709.

Die 24. Maÿ 1709, Unghvár. Adatott assignatio az Generál-Perceptorságra, hogy Úsz Sándor Fűhadnagy özvegyének, Regulamentum szerint, megöletett urának két havi fizetését adja ki.

Die eodem, ibidem. Adatott assignatio Generál-Perceptorságra, hogy Fű-Generális Uram udvara számára, Dobay István Uram kezéhez adjon száz kordovány- és tizenkét karmazsín-bőröket.

Die 1-a Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Generál-Perceptorságra, hogy Okolicsányi Mihály Uramnak útiköltségre adjon kétszáz Rhénes forintokat.

Die 7-a Junÿ 1709, Kassa. Adatott assignatio Generál-Perceptorságra, hogy Illovay Máttyás és Iváncsay György Fűhadnagy Uraiméknak, in recompensam damnorum, adjon ötven-ötven Rhénes forintokat erga quietantiam, in toto fl. Rh. 100.

Die 7-a Junÿ 1709, Kassa. Adatott assignatio Horváth György Uramra, hogy Bokros Uram compániáinak adjon erga quietantiam öt zászlónak való materiát.

Die 7-a Junÿ 1709, Kassa. Adatott assignatio az Generál-Perceptorságra, hogy Illovay Máttyás és Iváncsay György Fűhadnagyoknak, elsőnek öt, másodiknak három réff, in toto 8 réff selyem-posztót erga quietantiam adjon.

Die 9. Junÿ 1709, Kassa. Adatott assignatio Sréter János Uramra, hogy Győry Nagy János Commendáns-Colonellus Uramnak, Fű-Generális Uram lovas-ezre számára, erga quietantiam adjon kétezer kovát.

Die 10. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Engelmájer Jakab Uramra, hogy dispositiója szerint Andrásy Pál Uramnak, Czelder Urbán Brigadéros Uram Vice-Colonellus-

sának (Bajcsy Györgynek) adjon erga quietantiam ötszáz flintát.

Die 13-a Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Sréter János Uramra, hogy Prényi Miklós Uram regementje számára adjon az egri czajt-házbúl száz musqueta-csűvet, úgy mindazáltal, hogy Engelmájer Jakab Uramnak tudtára adja Sréter Uram, hogy fegyver eránt leendő computuskor tudhassa magát dirigálni.

Die 14. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Horváth György Uramra, hogy Csáky István Generális-Commissárius Uramnak adjon erga quietantiam egy vég selyemposztót, és két vég fajlandis veres posztót.

Die 16. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Generál-Perceptorságra, hogy Felséges Urunk kiadott resolutiója szerint Nádaskay György Uramnak, úgy mint aggregatus Colonellusnak, ennekutánna a 1-a Maÿ, mostani tabella szerint erga quietantiam adja ki fizetését.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Assignatióképen indorsáltatott az rima-szombati borbélyok instantiájára, hogy az mely húsz hajdúját Méltóságos Generális Károlyi Sándor Uramnak erga contractum cum Supremo Vigiliarum Praefecto ejusdem Regiminis factum, gyógyították, azon contractust a midőn fogják producálni: Districtiális-Cassírer Kecskeméthy Mihály Uram adjon nekik erga quietantiam fl. Rh. 150, idest százötven Rhénes forintokat, úgy, hogy azon pénzt az Tiszántúl való Cassírer Ötvös Miklós Uramtúl repetálja, mintha kölcsön adta volna Kecskeméthy Uram Ötvös Miklós Uramnak.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Keczer Sándor Uramra, úgy mint oeconomicumbéli assessorra, hogy az Nemes Commissariatusság szükségére ulnas 110, idest száztíz réff selyemposztót, és 165, idest százhatvanöt réff fajlandis posztót, nemkülömben közönséges posztót ulnas numero 345, idest háromszáznegyvenöt réffet, az Commissariatusság perceptorának erga quietantiam adjon.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Engelmájer Jakab Uramra, hogy Brigadéros Náray László Uram dispositiója szerint, keze alá adatott brigáda részére, odakül-

dendő emberének erga quietantiam adjon flinetas 600, idest hatszázat.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Kassa városára, hogy obtingensebeli restantiáját, úgymint 3303, idest háromezer háromszáz és három Rhénes forintokat az artellaria szükségére Sréter János Uramnak erga quietantiam adja.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Oeconomicumra, ut Domino Joanni Sréter, pro necessitate Artellariae fl. Rh. 31,293, idest triginta unum mille ducentos nonaginta tres, erga quietantiam administret, in cujus summae complanationem Dominus Sréter exolutionem pretÿ certorum materialium pro Artellaria necessariorum et signanter 200, idest ducenti centenarÿ pulveris pirÿ, per fl. Rh. 36 computando, fl. Rh. 7200, et 200 centenarÿ plumbi per flor. 20 computando, fl. 4000, necnon restantiae cujusdam Poloni levati dicti, fl. utpote 4800, idest quatuor mille octingentorum complanationem per eundem Consilium Oeconomicum fiendam, in toto ad fl. Rh. 16,000 loco paratae acceptare tenebitur.

Die 18. Junÿ 1709, Kassán. Adatott assignatio Oeconomicumra, hogy Novotnik Christián nevű, Fő-Generális Urunk német Secretáriussának, az ki Lengyelországban eresztetett, erga quietantiam adjon száz Rhénes forintokat.

Die eodem, ibidem. Adatott assignatio Kecskeméthy Mihály Uramra, hogy Prajner Jánosnénak erga quietantiam fl. Rh. 30, idest harmincz Rhénes forintokat adjon.

Die 18. Junÿ, Enyiczke. Adatott assignatio Generális-Cassae-Perceptoratusságra, hogy Tekintetes és Nagyságos Andrásy Pál Generális Uramnak 12 réff selyemposztót erga quietantiam adjon,

Die 18. Junÿ, Enyiczke. Iratott assignatio Benyiczky Márton Vestiturae-Commissárius Uramra, hogy Tekintetes és Nagyságos Andrásy Pál Uramnak adjon erga quietantiam 2 vég közönséges posztót.

Die eodem, ibidem. Horváth György Uramra decretum, hogy Generálisok mellett lévő adjutánsoknak mivel már resolváltatott a fizetések ex cassa bellica: azoknak, mint egy generális-adjutantnak, posztójokot per ulnas 5, és secundum portiones fizetést is administráltassa.

Die eodem, ibidem. Kecskeméthy iránt Horváth György Uramra decretum, hogy a minémő száz forintokat rézpínzűl felvett volt külcsen formában az bányavárosokon emlétett Kecskeméthy, — mivel semmi hasznát nem vehette, ahhozképpest relaxáltatott: további praetensiója ne légyen Horváth György Uramnak.

Die 19. Junÿ, Enyiczkén. Adatott assignatio Oeconomicumra: az mezei apatéca reparatiójának szükségére adjon hatszáz Rhénes forintokat erga quietantiam Doctor Langh Uram kezihez.

Die eodem, ibidem. Adatott assignatio Oeconomicum Consiliumra, hogy Felső-Magyarországi Generalatus alatt lévő praesidialis tiszteknek, Bertóthy Ferencz Uram dispositiójára adjon 2889, idest kétezer nyolczszáz nyolczvankilencz Rhénes forintokat.

Die eodem, ibidem. Dőry András Cassíreriusra adatott assignatio, hogy egri és gácsi praesidium reparatiójára Sréter János Uram kezihez ezer Rhénes forintokat adjon.

Die eadem. Kézsmárki városra, hogy Engelmájer Jakab Armaturae Commissárius Uram kezihez, fegyverre deputált obtingensibűl hétszázötven Rhénes forintokat adjon.

Die eadem. In simili Lűcse városára, hogy fegyverre deputált obtingensibűl Englmájer Uram kezihez adjon ezerkétszáz harmincz Rhénes forintokat.

Eadem. Kecskeméthy Mihály Uramnak iratott assignatio, hogy De Pier Jánosnak, stabalis borbélynak, 100 idest száz Rhénes forintokat adjon, és pro intertentione hebdomadatim fl. Rh. quatuor.

Die 28. Junÿ, Patakon. Adatott assignatio Generalis-Cassae-Bellicae-Perceptoratusságra, hogy Gelczer István vicehadnagynak erga quietantiam adjon 3 réff fajlendist.

Die 29. Junÿ. Gellény Gergely Cassírer Uramra adatott assignatio, hogy nyári fizetésinek complanatiójára, úgymint Julÿ et Augusti mensis, Géczy Gábor directiója alatt lévő regement számára, ex contingenti Inclyti Comitatus Nagy-Honthensis, adjon erga quietantiam 1979, idest ezer kilenczszáz hetvenkilencz Rhénes forintokat.

Die 30. Junÿ, Sáros-Patakon. Adatott assignatio Oeco-

nomicum Consiliumra, hogy meghagyott (özvegy) asszonynak Trsztyánszky Gáspárnénak 100 forintokat borúl vagy gabonájúl erga quietantiam adjon.

Eadem, ibidem. Nemzetes Vitézlő Horváth György Generalis-Cassa-Bellica Perceptorára adatott assignatio, hogy Bakó Jánosnak erga quietantiam adjon Rhénes forintot 75, idest hetvenöt.

Die 3. Julÿ, Sáros-Patakon. Adatott commissio garami tiszttartóra, hogy néhai Pédery Lázár meghagyott özvegyének adjon erga quietantiam egy pár ökret.

Die 9. Julÿ, Enyiczkén. Adatott assignatio Benyiczky Márton Vestiturae-Commissárius Uramra, hogy Berthótÿ Ferencz Vice-Generális Uram companiájára mustra-lista szerint adja ki a mundírungját, quietáltatván magát felűle.

Die eodem, ibidem. Rácz Márton Uramra adatott assignatio, hogy Berthótÿ Ferencz Vice-Generális Uram companiáját mustra-lista szerint, a mint több lovas-hadakat, úgy ezt is négy hóra fizesse ki.

Die 12. Julÿ, Enyiczkén. Iratott assignatio Keczer Sándor Provinciális Commissárius Uramra, hogy kassai praesidiarius tiszteknek, úgymint Commendáns Uramnak tíz réff selyemposztót, két polkorábnak kinek-kinek öt réfivel, placzmajernek és placz-majer lajdinantjának hasonlóképpen öt réfével selyemposztót, kapu-iródeáknak penig, borbélynak és tömlöcztartónak hasonlóképpen öt réfével fajlindis-posztót erga quietantiam adjon.

Die 13. Julÿ, ibidem. Iratott assignatio Englmájer Jakab Armaturae Commissárius Uramra, hogy szomolnoki munkásoknak exolutiójára anticipato, keze alatt lévő pénzbűl Hellembach Godfríd Uram kezihez adjon 4000, idest négyezer Rhénes forintokat erga quietantiam.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott assignatio Kecskeméthy Mihály Uramra, hogy Nemes Zemplény Vármegye mostani contingensibűl bizonyos segítő külső had kifizetésére Keczer Sándor Uram dispositiója alá adjon fl. Rh. 11,300, idest tizenegyezer háromszáz Rhénes forintokat, erga quietantiam.

Die 18. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott assignatio Rácz

Márton Uramra, hogy Nemes Sáros Vármegye mostani contingensibűl bizonyos segítő idegen hadak kifizetésére, erga quietantiam, Keczer Sándor Uram dispositiója alá adjon fl. Rh. 8041 et xr. 27, idest nyolczezer negyvenegy Rhénes forintokat és huszonhét grajczárt.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott assignatio Dőry András Cassírer Uramra, hogy Borsod, Heves, Pest-Pilis és Solt Vármegyék obtingensibűl Horváth György Uram kezében, erga quietantiam, bizonyos külső hadak fizetésére adjon fl. Rh. 10,000, idest tízezer Rhénes forintokat.

Die 19. Julÿ, Rozsnyón. Adatott assignatio Gellén Gergely Cassírer Uramra, hogy Nemes Nógrád, Nagy-Hont, Kis-Hont Vármegyék obtingensibűl, bizonyos külső hadak kifizetésére Horváth György Uram kezében erga quietantiam adjon fl. Rh. 10,000, idest tízezer Rhénes forintokat.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyón. Bezegh Imre Udvari-Kapitány Uram Fű-Generális Urunk kezében maga subsidialis pénzét adta fl. Rh. 2900, idest kétezer kilenczszáz forintokat, — kirűl ő Excellentiája quietálja Bezegh Uramat.

Die 20. Julÿ 1709, Rozsnyó. Adatott assignatio Engelmájer Uramra, hogy Fű-Generális Urunk gyalog-regementje számára, az reformált karabélyok és hajdúk számára rendeltettettek közűl húszat adjon Bezegh Imre Udvari-Kapitány Uram kezében.

(Ezután ismét negyedfél üres oldal következik.)

Ordines. Anno 1709.

Die 2-a Junÿ 1709, Kassa. Adatott order Méltóságos Gróff iffjabbik Barkóczy Ferencz Uramnak, hogy Méltóságos Generális-Marschall Károlyi Sándor Uramhoz menvén, magát insinuálván, ott instelláltassa magát Felséges Urunk parancsolatja szerint Palocsay György Uram ő Nagyságátúl resignált reguláris lovas-regement Colonellussává.

Die 2-a Junÿ 1709, Kassa. Generál-Perceptor Horváth György Uramnak orderképen adatott: Mivel Palocsay Uram reguláris lovas-regementjét resignálta, Felséges Urunktúl iff-

jabbik Barkóczy Ferencz Gróff Uramnak adatott; azért ennekutána fizetését úgy alkalmaztassa, mint illik azon regement Óbersterihez.

Die eodem, ibidem, Kassa. Palocsay György Uram ő Nagysága lovas-regementje Vice-Colonellussának adatott order: Mivel Palocsay Uram azon regementet resignálta, s Felséges Fejedelem Urunktúl iffjabbik Gróff Barkóczy Ferencz Uramnak kegyelmessen conferáltatott, — azért ennekutána nemcsak maga említett Vice-Colonellus Uram, de több azon regement tisztei is fűtiszteknek, azaz Colonellussoknak ismerni el ne múlassák.

Die 8. Junÿ 1709, Kassa. Order adatott Tekéntetes Nagyságos Generális Andrásy István Uram regementje Commendáns-Colonellussának, Lóczy András Uramnak, hogy Nemes Zemplény Vármegyében menjen, magát odavaló vice-ispánnak insinuálván: kívánjon odamenni, az hol csoportossabban gyülekeztek öszve az Nemes Vármegyétűl eléállítandó hajdúk, és az mennyire köpönyeg, nadrág készen találtatik: annyiravaló recrutát hozzon ide Kassára magával, az többi mundír és hajdúság kiszerzésire pedig assistáló tiszteket az Vármegye Kapitányinál hadjon.

Die 14. Junÿ 1709, Kassán. Adatott order Prényi Miklós Brigadéros, Gyalog-Ezres-Kapitány és egri Commendáns Uramnak: Mivel már azelőtt is — két rendben is — megiratott, hogy mezőre regementjét megindítsa: arra nézve innét azon regementbeli Fű-Strázsamester oly véggel bocsáttatik vissza, hogy odaérkezésével ezen ordert vévén, azonnal regementjét felűlemlített Brigadéros Uram Csetnekhez megindítsa. Mivel pedig említett Brigadéros Uram Felséges Urunk által kegyelmessen egri Fű-Commendánsnak resolváltatott és az praesidiumtúl távoznia nem lehet, az brigádákra pedig az regementek subdividálva, — hogy azon brigádának rendben vételében, a melly említett Brigadéros Uramnak concredáltatott vala, hátramaradás ne légyen és az regementek fogyatkozást ne szenyvedjenek: Náray László Gyalog-Colonellus Uramat Felséges Fejedelem Urunk kegyelmessen Brigadérosnak resolválta, egyszersmind ezen Prényi Miklós Uram brigádájának inspectiója ő Kegyelmének concredáltatott. Kire nézve ordere

lévén említett Náray László Uramnak: menjen Csetnekhez, és ottan vígyázván, az brigádájához rendelt s odagyülekezendő regementeket, adott Insructiójához képest, igyekezze azokat rendben venni. Prényi Uram azért tudván már egyszeri Felséges Fejedelem resolutióját: hogy minden gyalog-regementben három-három batalió erigáltassék, — azért maga mellett egri quarnizonnak, maga regementjébűl háromszáz személt, új recrutákkal egyvelítve hagyjon, melybűl egy bataliót formálván, ugyan egy batalióhoz kívántató tiszteket tartson meg, az többi pedig — feljebbírt dispositió szerint — küldessék Csetnekhez, rendelvén annyiravaló tiszteket oda, a mennyi az erigálandó két batalióhoz és egy granatéros-companiához kívántatik, hogy Náray László Uram odaérkezvén, az két bataliót és egy granatéros-companiát erigálhassa s rendben vehesse. Hogy pedig Commendáns Prényi Miklós Uram maga is tudhassa maga regementje szüksége eránt Fű-Generális Uram dispositióját: most Brigadéros Náray László Uramval kiküldetik az egész brigáda számára mind az pénz, mind az tisztekre való posztó is, kinek-kinek az ő deputatuma ott kiadatik, hogy alkalmatossabban Rozsnyón és a táján lévő városokon lehessen köntösök elkészítése. Ugyanazon alkalmatossággal meglévén az brigádának generális mustrája: minden regementnek a mennyiben fogyatkozása compeniáltatik, nevezet szerint az új recrutáknak, mundírjok fog osztatni, — nemkülömben, a mennyire kitelik, fegyveresíttetni is fognak. Hogy azonban említett Commendáns Prényi Uram praesidiumban maradandó harmadik batalióbeli hajdúságnak is szükségérűl érthesse Fű-Generális Urunk rendelését: Prényi Uram azon alkalmatossággal értelmes és dexter tisztet küldjön Brigadéros Náray László Uramhoz, a ki declarálván az bennmaradóknak statussát és fogyatkozását: azoknak fizetésére való pénzt és Fű-Generális Urunk egyéb dispositióját s instructióját megvihesse említett Commendáns Prényi Miklós Uramnak. És mivel az praesidiumban maradandó harmadik batalió pro hic et nunc csak háromszáz személybűl álló lészen, — nem gondolván, az Nemes Vármegyétűl obveniáló recruta annyiravaló légyen, hogy azon harmadik batalió abbúl completáltathatnék, — azért említett Commendáns Uram az praesidium vidékin recrutáztassék, melynek jó végbenvite-

lére bizonyos pénzt is Fű-Generális Uram designált, és az mely tiszt fog jönni Brigadéros Náray Uramhoz az quarnizon fizetéséért és mundírjáért: azon tiszt által Fű-Generális Urunk meg fogja küldeni. Fegyveresítésekben is nem lesz fogyatkozás, mivel Sréter Uramnak most is Fű-Generális Urunk parancsolt: az egri czajtházbúl adjon száz muskatércsőt, inde praevie designálván, puska-aczélokat készíttessen, és mentűlhamarébb. — Megértvén említett Brigadéros-Commendáns Uram ezen dispositiókat: effectuatióját admaturálja.

Die 14. Junij 1709, Kassán. Adatott orderképen intimatio sub volanti Nemes Gömör Vármegyében lévő exulans Uraiméknak, hogy téli subsistentiájokra assignáltatott helyekben most is megmaradván, — hallatik: azoknak kaszáló réteiket sine discrimine marhájokkal gázoltatják. Mivel pedig ez mind az szegénységnek káros, mind pedig jövendő quártélyára hadainknak ártalmas, — serio intimáltatik azért: említett exulans Uraimék nem az kaszáló réteken, hanem szokott helységeken, vagy az Nemes Vármegyétűl arra rendeltetett helyen legeltettessék marhájokat, — továbbá ne légyen panaszsza az Nemes Vármegyének.

Die 15. Junij 1709, Kassán. Adatott order Maszelnik Márton, néhai Luzsénszky regementjebeli Companiás-Kapitány Uramnak, instantiájához képest, hogy húsz vagy harmincz katonát — kiknek kedvek volna és azon földet tudják — maga mellé vévén Babócsay Uram commendójábúl: menjen Ebeczky István Uramhoz, ott insinuálván magát, bátorságot keresvén, menjen Újvárban, s ott új ordert vévén, tudakozza meg: hol lehet Jávorka túl az Vágon? odamenjen, és conjungálja magát véle, s ha mi katonaságot ott öszve fog szedni: azt néhai Luzsénszky Sándor regementjéhez annak idejében incorporálja.

Die 17. Junij 1709, Kassán. Adatott order Andrásy István Uramnak: Mivel regementje elébb Prínyi Miklós Uram brigádájában volt, mely brigáda Prínyi Uram egri commendánsságra való tételével Náray László Brigadéros Uram keze alá bocsáttatott: azért említett Generális Andrásy István Uram maga vicéjének hadja meg, hogy Náray Uramtúl ennekutánna dependentiáját tudhassa.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Adatott order hasonló Prényi Miklós Uramnak, mint itt elébb Andrásy István Uramnak.

Die 17. Junÿ 1709, Kassán. Kamocsay Pál, Fű-Generális Urunk palotási Vice-Kapitányának adatott order, hogy mivel azon hajdúság, mely keze alatt van, Náray Uram keze alá adatott, — ennekutánna hadi állapotokban említett Náray Uramtúl tudja maga dependentiáját.

Die eodem, ibidem. Náray László Uramnak magának adatott order: miképen brigádáját vegye kezéhez s dolgát folytassa, etc. — Ennek az ordernek párja megvan az ideji acták közt.

Die 18. Junÿ, 1709. Adatott order Hartl János Vice-Colonellus Uramnak: Mivel jól viselte magát, Felséges Urunk kegyelmes resolutiójábúl Fű-Mustramesternek tétetett. — azért annak módja szerint lásson tisztségéhez. — Ezen ordernek minutája Secretárius Ebeczky Sámuel Uramnál. Ebben az orderben includáltatott brigádák subdivisiójának tabellája.

Die 19. Junÿ, Enyiczkén. Szemere László Brigadíros Uramnak adatott order, hogy Bessenyey Uram regementjével együtt menjen Szepesben, Méltóságos Generális Csáky Mihály Uram commendója alá.

Die eadem, ibidem. Ebeczky Tamás gácsi Commendáns Uramnak iratott, hogy az pattyantúsok iránt tétetűdett dispositió. Azomban igen contraveniálja az Méltóságos Úr gácsi praesidiumban praedicatornak béhozatását és ottan publica devotiónak peragáltatását; kiért is megiratott: efféléktűl supersedeáljon és efféléknek békét hadjon, tudván azt, hogy mind az örökös-úrnak (Forgách Simon) praejudiciumával légyen, mind peniglen, hogy praesidiumokban nem légyen szabad holmi embereknek bejárni.

Die eadem, ibidem. Ebeczky István, Balogh István és Szent-Pétery Imre Brigadíros Uraiméknak iratott, hogy mi végre expediáltatott Horváth György Uram, hogy a regementekkel és brigáda-cassával s ahhoz tartozandó több tisztekkel

számot ineálhasson: hová erogáltatott s mi végre és kinek az brigáda cassája? Az mint is bűvebben minutájábúl ki fog tetszeni, de dato ut supra.

Ibidem. Csajághy János Brigadíros Uramnak: Minémő dispositiók tétetűdtek az brigáda iránt és az cassája iránt? hová, mire erogált? mi maradott? Ez is ki fog tetszeni minutájábúl, de dato ut supra.

Die 20. Junÿ, Patak. Babócsay Ferencz Brigadíros Uramnak adatott order, hogy egész bagázsiástúl s lovatlan katonáival is, együtt Méltóságos Generális Gróff Forgács Simon Uram és Generális Gyürky Pál Uram most maga commandója alatt lévő regementekkel menjen által az Tiszán, tudósítván praevie érkezésérűl Méltóságos Generális-Marchallus Károlyi Sándor Uramot. Általmenetelivel peniglen említett Brigadíros Uram, immediata commandóját titulált Méltóságos Generális Uramtúl tudván, fogja venni további dispositióját ő Kegyelmének. És mivel ebbűl a két regementbűl Szepességen is vannak elcommandírozva: azoknak elhozatására mentűlhamarább küldjen el; az mint is az iránt Méltóságos Generális Csáky Mihály Uramnak is iratott, — az mint is adjungáltatik orderihez a levél. Hogy penig ezeknek elhozatásával az szükséges szolgálatban fogyatkozás ne légyen: azok helett Luzsinszky és Bokros regementek-félébűl a jó lovassát és a kik szolgálatot tehetnek, kiválogatván: orderezze azok helyében, nevezett Méltóságos Generális Uram commandója alá a Szepességre. Bűvebben ki fog tetszeni minutájábúl, de dato ut supra.

Die 2. Julÿ, Sáros-Patakon. Adatott ordere Hartell János Fő-Mustramester Uramnak: Minthogy Fölséges Fejedelem kegyelmességébűl néhai Luzsinszky Sándor regementjeféle Paur Ferencz Uramnak conferáltatott: ahhozképpest, vévén ezen ordert, azonnal azon regementhez magát conferálja, és említett Colonellus Uramat rendi szerint installálja és characterihez képpest accomodálja.

Die 5. Julÿ, Sáros-Patakon. Order iratott Paur Ferencz Colonellus Uramnak, hogy maga regementjében Szent-Iványi

János*) Uramat vice-colonellusságra és Otlik Sándor Uramat főstrázsamesterségre incorporálná és praeficiálná annak módja s rendi szerint, az kiadott collationálisokhoz képpest.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Iratott order Ebeczky István, Szent-Pétery, Balogh István és Csajághy János Brigadéros Uraiméknak: Mivel Generális Bottyán János Uram az Duna-mellyéki hadak mellé commendéroztatott, mely helyett itt az Ipoly-mellyékin commendójúl maradott Eszterházy Dániel Uram: azért ennekutána említett Eszterházy Dániel Uramtúl dependeáljanak magok alattavalóival; minden occurrentiákrúl pedig gyakran Fű-Generális Urunkat tudósítsák.

Die 17. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott order Kassárúl kijött artellária bizonyos N. N. tisztnek, hogy ha már Agg-Telekhez érkezett az munitióval: több ordert ne várjon, hanem menjen Jólsvára, további dispositióig.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott order Baranyay Ferencz Uramnak, hogy az Generál-Stab mellett lévő aggregatus tiszteket és volentéreket maga mellé vévén: elsőben is Eszterházy Dániel Uramnál magát insinuálván, menjen az bányavárosok felé, az hol maga dexteritása által nyelvet fogni igyekezzék.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott order Csajághy János Brigadéros Uramnak, hogy Füleknél annyit hagyván maga brigádájábúl, mennyi szükséges, — a többivel menjen Tiszóczhoz, s ott maradjon Fű-Generális Urunk további dispositiójáig.

Die 19. Julÿ 1709, Rozsnyón. Adatott order Pécsy Miklós Vice-Kapitány Uramnak, hogy Kassára menvén, hozzon onnét annyi tisztet, az mennyi hátramaradott batalióban van, s azon bataliόban lévő hajdúságot is, mellyek statuáltattak; és elsőben kivévén az Nemes Vármegyétűl (Abaúj) az listát: mellyik hely mennyi hajdúval tartozott? s mennyi haj-

*) Szent-Iványi János dandárnok az udvari palotások ezredese vala; itt tollhibának kell lenni, Szent-Iványi *Sándor* helyett, a ki Paur ezerében őrnagy volt.

dút statuált és mennyivel restál? azután proportionate repartiáltassék azon csonka batalió, tiszteivel együtt, afféle restantiarius helységekre, legelsőben is pedig az városokra, hogy példát onnét az falusiak is vehessenek, és ott mindaddig rajtok élődjenek, míg az restans hajdúkat nem statuálják. Kire nézve ez okbúl más provisió nekik nem rendeltetik az commissáriusoktúl, — mindazáltal minden pénzbeli exactio severe tiltatik nekik.

SZÉKESI GRÓF

BERCSÉNYI MIKLÓS

levelezései

Rákóczi külföldi ügyvivőivel, lengyel főurakkal, orosz ministerekkel és tábornokokkal, stb.

(1709—1711.)

1.

Praeposito Brenner. *)

Quamvis tam ex Instructione, quam ex subsecutis scriptis nostris, negotiationem Fidelitatis Vestrae concreditam pro re enata dirigere et promovere Fidelitatem Vestram non ambigimus; quia tamen de praesenti hic cum *Domina Palatina Belsensi* convenire contigit, **) necessarium esse duxi reflexiones certas, quas ex discursu et relatione *Dominae Palatinae* observavimus, pro fienda mente *negotiationis* suae capiendo simul et intentionem et desiderium nostrum pro exoperatione eidem hisce intimare, praesertim dum ab eadem *Domina Palatina* informaremur Fidelitatem Vestram Aulam Suae Czareae Majestatis secutam esse, ubi et occasio, et *negotiationis* ratio exigit non obstantibus prioribus quibusvis propositionibus factis, haec praesertim subinserta omni dexteritate et solida sedulitate, Suae Czareae Majestatis et quidem in secreta privata audientia proponere, ac suo modo quam citissimam exoperare resolutionem.

Repraesentabit nimirum se recentissimos a nobis accepisse ordines, quibus Fidelitas Vestra jubetur *Suae Czareae Majestati* declarare zelum *sinceritatis nostrae,* quem non minus *colligationis nostrae* ratio, quam spes et fiducia rerum nostrarum in Suae Czareae Majestatis prosperitate locata, ita excitant, ut omnia Suae Majestatis negotia, magis quam propria cordi habeamus, curiosiusque circumspiciamus; hinc de obligamine sincerae amicitiae nostrae esse duximus ea, quae

*) A fejedelem nevében fogalmazva.

**) A dőlt betűkkel szedett szavak a fogalmazatban aláhúzvák, annak jeléül, hogy a tisztázatban *clavizálandók* voltak.

nociva ac quae proficua judicamus, Suae Czareae Majestati notificari.

Et quidem tria sunt principaliter, quae Suae Czareae Majestatis negotia graviora reddere possunt. 1-mum *est, quod Turcarum* nefors blandioribus responsis Sua Majestas confidere videtur, ubi tamen duplicatis, triplicatisque recentissimis scriptis per homines meos *ad Portam Othomanicam* existentes certo informemur, magnum omnino *apparatum, ad Bellum generale*, non particulare parari, magnamque partem copiarum jam versus *Bender* ordinatam esse; et quamvis secreto stimulare intentionem studeant: attamen contra Suam Czaream Majestatem intendere, ea qua petiet (?) diligentia, secrete resciverunt homines nostri; hoc addito, quod etiam *orator Galliae* in eadem *porta Othomanica, Regis Sveciae* partes agere ac Bellum hocce promovere studet. Quod Sua Czarea Majestas secure pro praescito habere poterit, neque confidet in *Legati sui ad portam Othomanicam* existentis ratione, sed summat in exemplum, qualiter occasione proximae obsidionis *Viennensis*, Legatum *Imperatoris* inanibus lactatum verbis, non prius dimiserint, quam *Turcicus Dravum* transiret *Exercitus*, ita, ut jam Armada Imperatoris offensive agere campaniam cepisset, et necdum *de immani* apparatu et motu Exercitus *scire poterat*, sicque *imparatam occlusit Viennam*. Non opus est hic multis exprimere argumentis: cur *Gallia* in gratiam Regis *Svecorum Turcas* incitare studet? dum Suam Czaream Majestatem partes Imperatoris et Aliatorum *Galliae* praeferre creditur, auxiliumque, quod a *Svecis* sperabat, turbatum esset per Victoria Suae Czareae Majestatis Arma advertit; sed et *Imperator* titulo Amicitiae semper *Turcam* admonet, ut sibi provideat de Bello *Moscovitico*, quia libenter eo intricaret *Turcam bello*, ideo, quia timet: ne nobis *Turca pro Ungaria* assistat.

2-dum est Serenissimi Regis *Augusti simplex reditus* et Regiminis appraehensio, quam Sua Czarea Majestas promovere videtur, et per hoc nova *Regis Sveciae* exasperatio et ad continuandum quoquomodo Bellum irritatio; omnium quibus pax Altrenstadiensis, sive Mediationis, sive Gvarantiae, sive alio quocunque titulo interest incitatio in auxilium, (nisi suis

rebus mature *Rex Augustus* apud eos provideat,) Acheronta movebit *Rex Sveciae,* nec unquam pacem admittet regnante *Augusto;* eritque ratio *Augusti* simpliciter *redeuntis* gravior, quam fuisset Electi.

3-tium est. Quod vanis *Domus Austriaca* policitationibus et Amiciae simulatione Animus Suae Czareae Majestatis suspensus tenetur, Ministri sui Imperÿ *subditi* et Aulae *Viennensis alumni* rescipis *credendo;* fallacem spem concipit Sua Czarea Majestas, quasi ob respectum Amiciae *Domus Austriacae,* securam quoque Amiciam Aliatorum haberet aut obtineret. Ubi tamen maximum Suae Czareae Majestati subest *periculum;* quis dubitat enim quemquam magis, quam *hos* gloriosa Suae Czareae Majestatis *Victoria tangere?* Imperator enim parem Majestatem et potentiorem viribus Imperatorem, torvo respicit oculo. Angli et Hollandi prius terra potentiam hanc deponere, quam in mari videre volunt. Et cum modernae conjuncturae, et signanter novissima de *Gallis Aliatorum Victoria,* evanescens in *Svecorum* Auxilio *Gallorum* spes nihil certius, quam novum Pacis Universalis tractatum proponunt; quam vel ex eo faciliora reddent Alliati, ut occasione ex *reditu Augusti Regis,* pacta Altrenstadiensia (quae Anglorum, Hollandorumque legati agebant), violantis Sveticum renovare possint Bellum, parato Mari exercitu. Neque cogitandum aliter, dum suo se manifestant exemplo priori, ad Abrenuntiationem et ad recessum a Suae Czareae Majestatis colligatione adigentes Augustum. Perditionem Potentiae Moscoviticae per hoc *quaesiverant,* rectus judicavit Deus.

Pacis hujus Universalis ut particeps fieret Sua Czarea Majestas, quoties quaesivit? semper incassum; quia huic reservata est casui, et tolli possit, quem torvo tota fere Europa respicit oculo; nec Turcam deterrebit Universalis Pax, quin potius contra Russiam incitabit, certioratus a singulis, quod nec Imperator, nec ullus Principum *eidem obstabit,* quasi alienum a partibus Imperÿ Bellum.

Hinc ergo breviter ex praemissis videre est, *Regem Sveciae* Principem ambitiosissimum, in extremis extrema tentaturum, et exemplo Francisci Regis Galliarum, *Turcas incitaturum.* Ad hoc juvabitur per *Galliam,* ut antiquam colligatio-

nem cum *Svecia* melius renovaret; provocatur per *Augustum,* qui in manifesto suo hostilitatem suam contra *Galliam* exprimit; excusabit se *Svecus* coram Christianitate, quia per reditum *Augusti* omnis spes paciscendi eidem praeclusa est.*) Tandem moto Bello *Turcico* (ne is succumbat) exurgent pro *Svecia* omnes Garantes et Mediatores, et quibus alia deesset ratio, praetextus *Religionis* et correlationis eorum supplebit.

Imperator amicis semper verbis interitum *Russiae* avide spectabit, non se ingeret et si posset, quia Alliatis suis opponere se non posse declarabit; sicque res et Bella Suae Czareae Majestatis efficientur gravissima. Quae utinam Deus melius disponere velit, ut gloriose cepta, gloriosius perficere possint in bonum et salutem nostram Patriaeque nostrae, zelantissimo sinceritatis corde exoptamus.

Ac proinde, prout sincerissime optamus: ita sincerissime svademus, ut Sua Czarea Majestas, dum adhuc tempus est, haec praevidendo, suis rebus provideat, ac unicum omnium horum malorum remedium adhibeat, et quam citissime. Nempe, ut Sua Czarea Majestas resolvat se cum *Rege Galliarum* formalem inire velle colligationem, in hunc modum: Quod Sua Czarea Majestas Arbitrium Pacis Universalis in se assummere velit, ita, ut honestis abutrinque conditionibus si pacem inire, aut Suae Majestatis Czareae Arbitrium Aliati respuere velint: eo facto pro Aliato *Regis Galliae* habeatur Majestas Czarea; e converso, *Rex Galliae* obligabit se nunquam sine Czarea Majestate universalem aut particularem inire velle Pacem; item, perpetuum velle habere foedus, quod habuit cum Corona *Sveciae.* Coetera puncta suum haberent modum.

Hinc exurgent Suae Czareae Majestati beneficia plurima et quasi certa securitas futurae felicitatis. Nihil enim certius, quam *Galliam* hanc colligationem ambabus amplecturam manibus nunc, etsi florente *Sveco* difficultasset; omnia enim, quae ratio politica svadebat in Amicitia *Svetica,* obtinebit in Czarea Majestate, et majori cum potentia, praeferetque victoriosum Principem, qui jam ei prodesse poterit, devicto; et exinde

---

*) »cum eo, qui publica fregit foedera« állott még, de kitöröltetett.

1-mo, statim mutabit sensum in *portu Othomanica*, detinebitque *Turcam* eo facilius, quo et negotia Ungarica interesse sciverit, siquidem emancipationem nostram ex faucibus Austriacis ullo modo impedire velle *Turcam* assecurati sumus.

2-do. Nova spe erecta *Gallia* non praecipitabit Pacem Universalem, quam alias coacte facere deberet. Sicque

3-tio. Vel admittetur in Arbitrium Pacis, et tunc qui alÿs legem ponet, — sibi securitatem de Anglis et Hollandis ac reliquis Principibus terra marique.

4-to. Si non admittetur, continuabitur Bellum Imperiale, et praecluditur per hoc occasio Anglis et Hollandis juvandi *Svecum*.

5-to. Erit semper securitas futurae Pacis universalis, unde hac colligatione praemissa non amplius excludetur.

6-to. Quia imo, ut eo fortius partes *Galliae* agere possit Sua Czarea Majestas: *Svecum* ad pacem inducere omnibus modis studebit *Gallia;* nec videtur superesse ratio, quae ipsum a pace detineret, quia si *Turca* non assistet, si Angli, Hollandi continuare *Bellum Gallicum* debebunt, si *Danus* hostilitatem eidem declaravit, — omni privabitur spe auxilÿ. *)

Notandum et memoriae revocandum hic erit Suae Czareae Majestati fuisse quidem hujus *colligationis* mentionem jam antehac, sed interjectu propositione mediationis et pacis cum *Sveco;* jam vero confractis *viribus Sveticis,* idem et plus quam *pax est,* nisi enim cum alienis *fulceatur viribus*, tanta Czareae Majestatis potentia non habet, *quod agat* aut considerat in *Sveco,* sufficiet *Polonia* maxime cum *Augusto,* aut parvo additamento reliquÿs *Svecorum* et reliqua vis Armorum, aut praescribet Pacem Universalem, aut coget cum Gallis *colligata.*

Ut autem sine dispendio temporis, quo caries nihil est, haec praescripta *negotiatio* fieri possit: significandum erit Suae Czareae Majestati Dominum *Legatum Galliae* Marchionem *Des Alleurs,* quamprimum resolutionem Czareae Majestatis de voluntate *Tractatus cum Rege Galliae* et desiderium ineundae colligationis perceperit, statim expressum *mittet in Gal-*

---

*) Itt egy hosszabb mondatrész kitöröltetett.

liam, ut ibi non praecipitent *Tractatus Pacis* Universalis, et ut aut singularis Legatus, aut eidem Plenipotentionales mittantur. Item, statim mittet ad oratorem seu Legatum in *Turciam*, ut detineat se a promovendis negotÿs Sveticis et *Turcarum* conatus retineat. Ac pro majori negotiorum facilitatione, si Suae Czareae Majestati ita libuerit, paratus erit *Dominus Des Alleurs* ad Suam Czareae Majestatem, hic in *Polonia* propius existentem accedere pro lucrando tempore, de generalibus punctis agere, ut res quasi parata facilitare possit. *)

Et eotum, si Suae Czareae Majestati placeret et de sufficienti securitate personae *nostrae benignissime* providere dignaretur: *optaremus in persona* occasionem reverentiae et amicitiae cultum; non parum proficeret ad rem *colloquium nostrum* cum Sua Czarea Majestate; aut si hoc fieri nequiret, Locumtenentem nostrum Dominum Comitem Bercsényi mitteremus, **) qui cum Domino Legato praesens existens, cuncta facilitaret et de reliquis quae nos et Statum Regni nostri Ungariae concernerent, et consequenter quae de futuro rerum progressu necessaria viderentur, explanaret.

Summe tamen interim necessarium esse videretur, ut Sua Czarea Majestas propositionem mediationis Suae fortius facere juberet *in Aula Viennensi*, ea solum expressione, ut sciant Czaream Majestatem res *Ungaricas* sibi cordi sumpsisse, et vult eas accomodatas quoquomodo videre; proinde, ut Tractatus suo modo inchoari possit: *Armistitium* statim concludendum desiderare Majestatem Suam. Sic enim et nos reddere liberiores ad Suae Czareae Majestatis servitia et negotia promovenda, et *Rex Galliarum* (quod magnum adfert momentum) videbit prima amicitiae signa, dum nos et res nostras cordi esse et juvare resciet, tolleturque opinio Majestatem esse quasi devinctum *Domus Austriacae*.

Hancce mediationis pacis et *Armistitÿ* propositionem ipsi quoque Angli et Hollandi non in malam summent partem,

*) Ezen szók »*agere*« és »*facilitare possit*« Rákóczi kezeirásával vannak a szövegbe javítva, e helyett: »tractare« és »celerius ad ratificationem missa concludi possit.«

**) E szavakat a »Locumtenentem«-től kezdve, Rákóczi sajátkezűleg iktatta be; Bercsényi csak N. N.-t írt.

quin imo approbabunt et adjuvabunt, quia in ÿs, quae pacis sunt, omni meliori modo nobis *assistere* velle se declararunt, quaerentque ipsimet occasionem se in mediationem ingerendi cum Sua Czarea Majestate, quod sciendum est Suae Majestati. Et quis scit, an non haec occasio Tractatus initia facere posset majoris Tractatus? dum interim colligationes maturescerent.*)

Memorandum quoque moderate erit Fidelitati Vestrae, multos esse officiales in servitÿs *Moscoviticis,* qui ex natura generationis suae nunquam *svadebunt* Suae Majestati Amiciam *Galliae;* qui non serviunt ex amore aut obligatione in Personam vel *Imperium Russium,* sed ex amore solutionis et locupletationis *causa* serviunt fortunae, ut proinde ab his omnino *caveatur, aut non audiantur,* necesse est.

Denique, si quaedam se opponerent difficultates, quas Fidelitas Vestra vel ex his, vel ex praeteritis scriptis nostris resolvere pro voto non posset: studebit ea ad colloquium aut *nobiscum,* aut cum *Domino Legato* et Domino Locumtenente nostro **) relegare; ac proinde cavebit Fidelitas Vestra scripto multa et deductiva de his tradere: sed potius omnimode laboret, ut desiderium colloquÿ (cuncta tandem et explanari possint ***) cum praemissis Sua Majestas Czarea acquirat; quo facto, de medio tempore et omni securitate providebit, nosque desuper certiores reddet Fidelitas Vestra. Quin imo, si Suae Czareae Majestati placeret, ut etiam *Augustus, qua Rex, non qua Elector,* in colloquium *veniret,* facta prius *securitate,* et *Legato Galliae, et nobis* gratum esset.

Coeterum volumus, ut in reliquis, signanter vero quae de colligatione *cum Republica* et quae de *Regis Augusti Amicitia* instructionaliter et expost expressa habet Fidelitas Vestra, immutata esse noscat. Cuncta omni dexteritate et diligentia acturus.

Ad effectuationem praemissorum observabit Fidelitas Vestra Genium Czari requirere, ut praedictione in exordio

---

*) E kikezdést a fejedelem iktattatta be valamelyik udv. titkár, mint az írás sejteti, Krucsay István által.

**) Bercsényi itt ismét csak N. N.-t írt be.

***) Itt az »ac proinde« szavaktól kezdve, pár szó kivételével, Krucsay toldotta be a mondatot.

Literarum harum praespecificatorum malorum (quae nude et simpliciter et energice repraesentari debent) ad aviditatem exaudiendorum et amplectendorum evitandi mediorum excitetur; conciliabitque sibi Fidelitas Vestra amicitiam Domini Hujsen, cum quo adhuc ante duos propemodum Annos, jam particulare super haec habueramus colloquium, videbaturque nobis tunc *Aulae Viennensi* eum offensum fuisse, noscere praeterea interessa Principum Europaeorum, neque dubitamus de ejus in res nostras affectione, siquidem et *Legati Urbich ad Aulam Viennensem inimicus est.* — Coeterum, etc. Vereczke, 15. 8-bris 1709.*)

(Három íven in folio, Bercsényi kezével irott eredeti fogalmazat. Vörösvártt. cista 3. fasc. 91. nro 5.)

Expeditiones per Dominum Excellentissimum Supremum Generalem, Locumtenentem; a die praesenti.

2.

Anno 1710. Kassán, die 19. Januarÿ, Ráday Pálnak.

Oldaljegyzet: »Die 20. clavisálván, staffetaliter expediáltatott Munkácsra, Vay Ádám Uramhoz: Munkácsrúl dirigálja Moldvába, szokott útján Bender felé.«

Az Felséges Fejedelem maga kívánván az hadi operatiókat folytatni az Kegyelmednél tudva lévő idegen hadak érkezésével: engem — köszvénykedésemre nézve is — itt hagyott, oly parancsolattal, hogy az külső országi communicatiókat is folytassam.

Érkeztek azalatt 9. és 18. x-bris Kegyelmed ő Felségének küldött levelei, melyekbűl látom, hogy az mely húsz napot első levelében említett Kegyelmed, megelőzte az portárúl jött első válasza. Kire nézve elhiszem, marasztásom nélkül is re infecta nem tér meg Kegyelmed; a minthogy úgy tudom az Felséges Fejedelem elméjét: igen correlative esnék az svéciai királynak ottléte az Kegyelmed követségével. A mennyire halad az töröknek válasza: annyival több üdőt ad Kegyelmednek az másiknak folytatására; úgy látom pedig, kell is üdő

*) Az utolsó kikezdést ismét Krucsay toldta hozzá.

hozzája, mert — a mint látom, — bizontalanságban vannak még az királynak dolgai a töröknél, s úgy hiszem: ugyanazon okbúl halasztatott Kegyelmed propositióinak meghallgatása az credentiájának érkezésére; noha az Augustus követjének visszaküldése, (kit második levelében ír Kegyelmed) igen világosítja az első levelében tett vélekedéseit Kegyelmednek s újítják a reménséget.

Kire nézve is az Kegyelmed credentiája végett az Felséges Fejedelemnek írnia fogok, mert az általam nem expediáltathatik, s nem tudom, — a micsoda könnyű szerrel ment ő Felsége, — ha fogja-é hertelen expediáltathatni, operatiói között? Azért ha halad is, okát tudhassa Kegyelmed. Mindazáltal, ha bizonyossabb lehet a király maga dolgaiban, az másik követséggel (1707.) és előtti ismeretségével authenticálva lévén személyje Kegyelmednek: nem hiszem, ne admittálja propositióit Kegyelmednek, habár az formalitássa haladna is az credentia érkezésére; sőt mivel az kióviai palatinus maga emberét küldötte a királyhoz, a ki által hadainak itt létét declarálta: elhiszem, méltó consideratióban veszi a király az Fejedelmet — s megismeri barátságát, — kire azon embere által, kit (Kegyelmed) előtalált vala útjában, kérette vala is a Fejedelmet, s az is ad ösztönt Kegyelmed meghallgatására.

Azon emberét a királynak hogy Lyublyón elfogatván Lubomerszki, Generál Golczhoz küldötte Krakóban, már megírta vala a Fejedelem Kegyelmednek; nem hijában disvadeálta vala Kegyelmed neki erre útját. Talám nem árt arrúl is emlékezetet tenni, hogy igen tartunk attúl: az által az muszka hostilitássa ne következzék; a minthogy már is rebesgetik Magyarországra való készületét, sőt indúlását is a muszkának, hacsak az Felséges Fejedelem írási nem praeveniálhatják opiniójokat. — Ezen circumstantiákra nézve lehetetlen, ha csak emberei is a királynak Kegyelmeddel szóba ne eredjenek, hanemha az török is csak szóval tartaná őket, az muszkához küldendő nagy követségének végét várván.

Az arnóth passa úgy beszél, mint török; mivel pedig most újobban expediáltatott azon dologban Lándor-Fejérvárra Pápay János: tudósítani fogom ezen Kegyelmed írásárúl; és

mivel Horváth Ferencz *) bíztatással írt, megírom Pápaynak: ha irányozza folyamatját, — azalatt az arnóth passa késik Benderben, tartson communicatiót Kegyelmeddel azon dologban, — közelebb útját találja pro lucrando tempore..

Az Maurocordatus fiának Moldvában való jövetelét, kirűl már ennekelőtte is volt hírünk, az Fejedelem rosznak nem tartja, minthogy kiváltképen az atyja jóakarója ügyünknek.

Írhatom azonban Kegyelmednek, hogy Augustus bément vala Saxoniában, de ismét pro 25. praesentis váratott vissza. Lengyelországban nagy híre van az dániai és prussiai királyok öszvekötéseknek a svécus ellen, a minthogy erumpált is hostiliter a dániai király, s ellenben némely fejedelmeknek ellenzésit hirdetik; az angliai és hollandiai követeknek is Augustushoz való érkezéseket, de mivel? bizontalan; az való, hogy az németek debellatusnak tartván a svécust: bíztatják magokat a muszkával. Mink pedig még, Istennek hála, praeter opinionem subsistálunk. Lőcsétűl való recessussával postérungjaiban helyheztette magát a német, Hajszter Bécsben menvén Lubomerszkival, ki is az császárnak adta hadát.

Ezen új esztendőben, Isten kegyelmébűl nevezetessen kezd újúlni szerencsénk; mert ugyan új esztendő napján az újvári portások Hajszert Pozsonig űzték felmenő útjában, — igen kevésben múlt, hogy el nem fogták. Más rendbeli porta ugyan az nap Verbónál Ocskait elfogta, 25-ig valót katonáiban levágván mellőle, cum summo applausu et gaudio militiae vitték bé Újvárban, — de oly exasperatióval fogadták: nehezen tudták megtartóztatni Újvárban az hadat, karóban való vonatásátúl csak addig is, míg examenje meglehetett, s másnap exequálták.

Ugyan új esztendő második napján élést szállítván Lőcsére, ellentállott az német, feles kárával repelláltatott s az élést is feliciter bévitték; de az arnóth kapitány, vitézűl viselvén magát szegény, halálos sebekben esett s meg is halt másnap.

Minap ismét Jászóhoz csapott vala ki az labancz, — ott is többet raktak száznál halomban, pro excubÿs a tájára rendelt hadak.

*) Rákóczinak portai residense.

Eszterház Antal Uram Újvár felé menő útjában az váczi postérungot felverte; kire gyülekezvén az ellenség, — még Rozsnórúl is leindúlt vala Viard. Azalatt Rozsnó ellen való készületünket egy felől, a Fejedelem indúlását más felől megértvén, visszatért lyukaiban az német; hanem tegnap lesre való próbát tétettem Rozsnóra, — Isten szerencsét adott: öt-hat embernek veszedelmével vágtak le százig valót benne. Ezen aprólékos szerencsék sunt indicia majorum: az minthogy az Fejedelemnek is ezekben az napokban kelletett próbájának lenni; nincs kétségem, szerencsés progressust ad Isten ő Felségének is! *)

3.

Die 19-a Januarÿ 1710. Kassán, Brennernek.

Oldaljegyzet: »Die 20. ex integro clavissal expediáltatott és Munkácsra küldetett Vay Ádám Uramhoz, hogy Kálnásy**) által Jaraszlóra Misuna***) kezéhez inviáltassék, kinek is irattatott, hogy onnét Varsavára expediálja bizonyos alkalmatossággal.«

Reverendissime Domine!

Credo jam constare R. D. Vestrae Suam Serenitatem ad certam movisse expeditionem bellicam, me vero podagra detentum, eo hic reliquisse mandato, ut exterarum quoque negotiationum interim curam gererem. Recepique intra triduum primas 9. x-bris, 16-ta ejusdem binas, 17-ma pariter ejusdem binas, 23. x-bris Anni praeterlapsi similiter et binas, 4-ta Januarÿ Anni noviter inchoati Literas Suae Serenitati sonantes, quae omnes intra triduum concurrere. Et quamvis praeter ultimas omnes Gallice scriptae essent, neque eum, qui interpraetari deberet, ad manus haberem: in tantum tamen, in quantum sillabizando conjicere sensum earum potui, ut jussis Suae Sere-

*) Maga a fogalmazat *Krucsay István* fejedelmi hadi titkár kezeírása, de *Bercsényi* által sajátkezűleg corrigálva. Így pl. az utólsó előtti két bekezdést, valamint végén is az »*Ezen aprólékos szerencsék* . . . « kezdetű mondatot Bercsényi toldotta bele.

**) Munkácsi praefectus.

***) Rákóczi lengyelországi, jaroslawi uradalmának kormányzója, később haszonbérlője.

nitatis satisfaciam, responsum ob distantiam Suae Serenitatis differre nolui.

Proinde, ut Literarum sequar seriem, in prima sub dato 9. x-bris video de Brevi Pontificio eidem innotuisse, quod quidem hincinde, et primo quidem loco in Capitulo Scepusiensi affigi ceperunt; sed ut fulmen, dum sonat, tunc terret: exiguo jam tempore evanuit vel memoria illius; non mirum tamen ea Pontificem tunc scribere debuisse, dum praescripta sibi majoris sentimenti debuit subcribere puncta. Si fortuna volet, cedet et hoc sedi Romanae in argumentum extortae sententiae.

Memorat dein R. D. Vestra amicitiam Generalis Renn, quam et in ultimis suis reiterare video et pluribus eandem Dominus Korcholdt *) in suis remonstrat argumentis, quae amicitia Suae Serenitati gratissima, et ut plurimum pro futura omnimode conservanda est. Nec deero ex parte mea, omnimode concurrere ad ejusdem conservationem.

De Monsieur Thalaba **) credo jam accepisse responsum Suae Serenitatis; creditque Sua Serenitas Dominum Nedeczky ***) jam iter suum suscepisse, nihil tamen ex Literis R. D. Vestrae de eo intelligere possum; video tamen Principem Dolgoruki adhuc praestolari jussa Czari. Cum nihil novi de hoc negotio in postremis R. D. Vestrae numeraretur Literis, et vix ante reditum Czari sperari quid potest, et bene inspiciendum, ut malevoli ex occasione ingressus copiarum Palatini Kivoiensis et expost intercepti cujusdam hominis Regis Sveciae ad Stanislaum aut aliorsum exmissi, zizania seminarent; video quidem ex postremis R. D. Vestrae Literis objectionibus de ingressu copiarum Palatini Kioviensis pro dexteritate sua R. D. Vestram obviasse, quod me maxime gratulari fecit, nihilominus de recenti invalescere cepit fama de motu quedam copiarum Moscoviticarum in Ungariam, de quo quidem praesentes R. D. Vestrae Literae magnum mihi dubitandi praebent argumentum. Nihilominus necessum duxi R. D. Vestrae noti-

*) **Rákóczi lengyelországi ügynöke.**

) **Fogarassi Thalaba Máthé, előbb hadsegéd Forgách és Eszterházy Antal mellett, utóbb orosz s oláh ügyekben használt diplomata.

***) **Duna-Nedeczei Nedeczky Sándor, Rákóczi accreditált követe, residense Péter czárnál.**

ficare famam hanc de motu copiarum Moscoviticarum ab eo circumferri cepi tempore, quo praementionatus ille exmissus homo Regis Sveciae Lyubloviae per homines Starosztae Scepusiensis (a császár zsoldjába állott hg. Lubomirszky Tivadar) interceptus, et Cracoviam ad Generalem Golcz transmissus fuisset, intellexique eundem ex Moldavia Polonice vestitum per confinia Ungariae transÿsse; et cum minister Caesareus Cracoviae existeret, qui procul dubio ex musca elephantem facere vellet, ut amicitiam Czari cum Principe Aula Caesarea suspectam turbare possit. Huic, nisi Literis R. D. Vestrae firmarer, probabiliora mihi viderentur Germanorum de succursu Moscovitarum spargimenta.

Quamvis et hoc bene combinare possum, ut haec Suae Czareae Majestati innotescere et consequenter ex ejusdem ordinatione fieri possent: singulari proinde R. D. Vestrae vigilantiae, curae et dexteritate commendatum esse peto, et si quid simile animadverteret, omnibus modis antevertere studeat, possetque authoritate Principis Dolhoruky, cui aliunde negotiatio commissa est, impediri: ne praecipitato quodam actu quid tale fiat, quod subitaneam amicitiae mutationem causaret. Quod etsi neutiquam sperandum sit: praecautionis tamen loco R. D. Vestrae haec notificanda esse duxi; etsi enim ea, ex insufficienti fundamento, et quidem sine praescitu Suae Czareae Majestatis praecipitanter facta tandem reparari valeret: obesse tamen bene ceptis operationibus Suae Serenitatis posset. Quod equidem nulla mihi ratio persvadere poterit; consideratis enim tam his Reverendae Dominationis Vestrae Literis, quam Suae Czareae Majestatis interessis: non video rationem, cur Sua Majestas Czarea partibus Caesareis adhaerere deberet? aut ex tam vili causa amicitiam, sibi semper cum Principe mutuam, mutare deberet?

Ex Literis 23. x-bris datis video Czarum cupere pro Imperatore Orientis agnosci; uberiorem hoc de casu optarem informationem, et quis sensus hoc in puncto Aulae Caesareae esse videatur? Antequam ad postremas, quas Nicolaus attulit, responderem: praestolabor adventum ejusdem, qui et reliquas Literas ejusdem R. D. Vestrae interpraeturus est.

Interim, siquidem adverto maximam partem Literarum

R. D. Vestrae de modalitate transmissionis cambÿ sonare: hisce eandem praevie certiorem reddere volui, quod habeam a Sua Serenitate mandatum de transmittendis mille Imperialibus R. D. Vestrae; receptis proinde acclusis, ad Goske et Ceto sonantibus Literis, statim de negotio hujus cambÿ disponam, Nicolaus tantisper hic mansurus.

Quod autem proventus et negotia Praepositurae Scepusiensis altinet: ex Literis Domini Krucsay intelligere licebit, prout et ea, quae hic in Patria in hoc novo Anno feliciter agi cepta sunt. Quae quidem etsi parva sint, — praestigia tamen sunt majorum felicitatum, cum divina sic favente clementia, nulla in hoc novo Anno nobis non successit actio; sic spe firma a minori tendimus ad majus.

(Krucsay István kezével írt fogalmazat.)

4.

Homonna, sub dato 28. Januarÿ, Generali Golcz, sub nomine Domini Bertóti) responsoriae, ad transmissas ejusdem Literas.*

Illustrissime ac Excellentissime!
Mihi Collendissime!

Literas Illustrissimae ac Excellentissimae Dominationis Vestrae responsorias, debito cultu percepi; gratulor ex corde dignissimam tanti nominis in vicinÿs nostris venerari posse praesentiam, cujus mihi antehac Varsaviae ad Aulam Suae Czareae Majeatatis videre licuit personam; **) tantoque majorem cupio conservare Vestrae Excellentiae observantiam, quanto certius affidatum me reddo ex Literis ejusdem nullam adversitatem exercitui Serenissimi Principis mei inferendam fore.

Quod vero negotium Domini Palatini Kioviensis attinet: quamvis Suae Serenitati longius quidem hinc absenti notificare non intermittam, interim tamen, quantum mihi illud constare

*) Berthótÿ Ferencz senátor és kassai vice-generális.

**) Midőn t. i. 1707-ben Varsóban Bercsényi a véd- és daczszövetséget I. Péter czár és Rákóczi fejedelem közt megkötötte, — Berthótÿ is vele volt, mint egyik társkövet.

licuit, assecuro Excellentiam Vestram: ne speciem quidem minimam inesse contrariandi interessis Suae Czareae Majestatis. Scio enim Serenissimum Principem meum in omnibus actis suis contractam Suae Czareae Majestatis amicitiam bene observare; negotiumque hoc praetactum non ad contraveniendum interessis Suae Czareae Majestatis: sed ad bonum et emolumentum, et ad secundandam intentionem Reipublicae direxisse, quod ipsum Sua Serenitas Principalis, Suae Czareae Majestati, per Legatum suum insinuavit. Ac proinde Excellentiam Vestram officiosissime rogo: negotium hocce in meliorem partem interpraetari velit, firmissime credendo, quod Serenissimi Principis et Domini mei intentiones tendant ad bonum Suae Czareae Majestatis et sincerissimae amicitiae observantiam; quam dum ex vi obligationis meae et jussu Serenissimi Principis mei omnimode revereri studeo, me in favorabilem Vestrae Excellentiae affectum recommendo, et permaneo, etc.

(Krucsay kezével írott fogalmazat.)

5.

Domino Brenner. 31. Januarÿ, Homonnae.

In proximis, Cassoviae die 19. mensis Januarÿ Anni praesentis 1710. datis Literis notificavi *Nicolaum Valachum tam diu* detinere me velle, usque dum *cambium mille Imperialium* ex mandato Suae Serenitatis dirigero potero. Quia vero praescitus ille *Gosko, alias Eperjesini commorans,* prouti antehac scripseram, nefors *Vratislaviam porrexisset, Cassoviensis autem Karove mortuus esset,* ex Literis vero Reverendissimae Dominationis Vestrae subintellexissem, occasione quoque *vinorum eandem cambiari posse pecuniam, ac quidam Cassoviensis Maray oportune* se insinuasset se habere commissionem et requisitionem ab eodem *Najmanno,* cujus literas *de cambio* R. D. Vestra incluserat, ut ducenta vasa vini pro ipso procuraret, cui jam rescripserat se vina procurare non posse, quorum maximus hic esset defectus; volens proinde huic necessitate succurrere: *propria vina mea, quae adhuc ultra centum vasa venalia mihi superessent, obtuli,* ac ut difficultatibus ex literis R. D. Vestrae cognitis, nefors persoluta prius ibidem

per negotiatorem summam, de qualitate et praecio *vinorum hic vexarentur:* praefatum *Marayum, ad vina degustanda, seligenda et obsignanda Ungvarinum* expedivi, *selectisque* quibusdam *vasis et dolijs, et obsignatis, idem pretium* quoque terminavit *vasorum quaelibet per 40 Imperiales, ita, ut enumeratis* R. D. V. *mille Imperialibus currentis precÿ, seu mille quingentos Rhenenses florenos, si reliqua vina,* aut etiam *plura quam* obsignasset, *habere velit, de pretio hic in Ungaria numerando,* et *transvectione eorum disponat;* prout hisce *accludo literas praefati Maray* hac de re, ad *eundem Najmannum directas.* Nullam proinde credo futuram hoc in passu difficultatem, cum *vina per Marayum obsignata, jam prae manibus ejusdem existerent,* affidatumque ne reddidisset sine difficultate id, per *Najmannum numerandum esse,* et aliunde assecuro R. D. V., *quod parolam meam non vellem in dubium trahi posse,* ut aliquis in his *vinis defectus foret,* prout nec id praeterire volo, quod R. D. V. in quibusdam suis memorat deterritos fuisse *mercatores ex eo,* quod *anticipationes quaedam,* quae me *Varsaviae* existente factae fuerant, *rite exolutae non fuissent,* volentque negotium hoc indagare serio; productae *sunt quietantiae* per Dominum *Keczer, quod omnia pro termino persoluta fuerunt, quae Legationem illam quoquo modo concernebant.* Hinc informatam cupio esse R. D. Vestram, ut hanc diluere possit difficultatem. Potuerunt nihilominus *aliqui ad latus meum existentes* privatos *facere contractus;* sed ea, *quae cum meo scitu per Dominum Klobusiczky* *) *et Bertóti sunt contracta, rite etiam sunt exoluta;* spero proinde hanc quoque modalitatem *cambÿ* pro voto futuram.

Caeterum, quod *negotiationem* attinet, de eo, quod pronunc maxime necessarium esse judicavi, fusius scripsi in praeteritis, nimirum de negotio *Palatini Kyoviensis;* quibus adjungendum venit *Generalem Golcz cum toto fere suo exercitu* ante paucos dies *Lublyoviam venisse,* nulla quidem *hostilitatis contra nos adhibita specie, ad occupaturum* 13 oppidorum tendere, et prout fama fert, *hyberna ibidem, etiam invitis Germa-*

---

*) B. Klobusiczky Ferencz, a közjövedelmi tanács elnöke, szintén egyik követtársa Bercsényinek 1707-ben Varsóban.

nis occupare velle. Et quamvis in responsoryͤs suis praefatus Dominus *Generalis Golcz ad Dominum Vice-Generalem Bertóti datis* scripto sponderet, *se nihil adversi contra nos agere velle:* subjungit nihilominus, *ut nulla Palatino Kioviensi detur protectio, cum id* contra interesse *Suae Czareae Majestatis* et *Reipublicae Polonae fieret.* Cujus paragraphi considerationem postremum 9. ni fallor Januarÿ datum, scriptum Domini *Kortholt* tanto mihi fecit graviorem, quanto clarius *in suo P. S. notificat* Serenissimo Principi se vidisse scriptas de eo literas *Domini Golcz,* quod siquidem occasione *intercepti secretarÿ Svetici innotuisset ipsis, Domini Palatini Kyoviensis et exercitus ejusdem receptionem in Ungariam* eo fine factam fuisse, ut se rursus *Regi Sveciae conjungere possit;* ideo *irruptionem quandam in Ungariam per Moscoviticam et Saxonicam militiam,* determinatam *quasi esse.* Nihilominus, cum in re ipsa plane contrariam *Suae Serenitatis intentionem esse sciam:* R. D. Vestramque et per eundem Dominum *Principem Dolhoruki* exactam necesse est habere informationem, *militiam ejusdem Domini Palatini ad intentiones* Reipublicae secundandas, et ad promovendum interesse *Suae Czareae Majestatis, potius avulsus esse* ab ulteriori *hostilitate et exoluto stipendio, ad servitia Suae Serenitatis realiter* applicatas esse; *quae jam formalem quoque mixti cum militibus nostris, habuerunt* experimentum *contra Germanum,* ipsumque *Dominum Palatinum, sub spe reconciliationis morum in Hungaria trahere;* prout Dominus *Nedeczki* in mandatis habet in *Aula Suae Czareae Majestatis* causam *ejusdem interpositive agendi.* Neque mihi persvadere potui *Dominum Generalem Golcz* determinatos adhuc habuisse *ordines de hoc negotio;* hinc paragraphum praefati Domini *Golcz,* in forma potius *praecautionis* appositum fuisse arbitrer, — neque tamen *taciturnitate* eundem praeter eundem esse judicari: sed per rescriptum *Domini Bertóti* assecuratum eundem esse volui, negotium *Domini Palatini neutiquam contrariari interessis Suae Czareae Majestatis* aut Reipublicae, *quin imo ad intentiones eorum secundandas directum esse, Suamque Czaream Majestatem de eo, per Legatum Suae Serenitatis certioratam esse.*

Quid proinde expost sequetur? tempus docebit; interim

R. D. Vestra, summe sibi negotium hoc recommendatum esse velit: *ne intercepti cujusdam hominis privata relatio,* aut officialium nefors quorundam *ignorantium blaterationes publicas,* publicarum personarum *praevalere possent negotiationes,* et vel maxime, ubi ipse *actus rei veritatem* ostenderet. Si enim sub praetextu solum quodam *exercitus ille latitaret:* non formalia sumpsisset *stipendia,* et quod maximum est, *non apertam ageret contra Imperatorem hostilitatem,* — ubi tamen proxima die 22. praesentis mensis, ad *Romhán, prope Vadkert, praesente* Serenissimo Principe, (quod equidem R. D. Vestrae notificare volo,) cum *Generali Czikkingen apertum* habuerunt experimentum, ubi — quantum ex hodiernis primis, sine particularibus scriptis Suae Serenitatis habeo, — ipse *Generalis Czikkingen,* cum *multis officialibus,* Divina ita favente clementia, et tria Regimina: Eugenÿ, Altham et Latur, et Rascianorum Regimen Seculianum fere deleta sunt, pluribus tamen in conflictu existentibus Germanicis Regiminibus; quid vero ex nostris perierit? adhuc mihi ignotum est, hoc tamen exprimare possum, quod Sua Serenitas vix aliquid omisisse scribit.

Nihil proinde obesse potest *Suae Czareae Majestati* militiam alias oppositam *Suae Majestati, ab ejus hostilitate avocatam esse,* neque superest ratio, ob quam *conductio harum copiarum in auxilium nostrum Suae Czareae Majestati displiceret,* ubi de proprÿs *quoque Suae Czareae Majestatis auxilÿs pollicitam* spem haberemus.

Quod autem *protectionem Domini Palatini Kioviensis* (uti Dominus *Generalis Golcz* nominat,) attinet: *nullam et hoc* praesentare *potest contrarietatem; receptaculum enim et asylum vicinarum Provinciarum, inter conjunctissimis quoque, de jure gentium quis nesciat?* longeque aliam esse *protectionem interpositivam a defensiva,* et tanto magis, ubi ab *ulteriori hostilitate abstractus,* amoveatur per hoc *turbulentiae intestinae Reipublicae; et quis scit, an non sit occasio facilitandae pacis Svecicae?* cujus utique *nullo praeter hoc, quod factum est remedio capaces fuissemus impediendi iter ejusdem in Valachiam.* Manifeste proinde constat, et securissime *asseverare R. D. V. potest in bonum Suae Czareae Majestatis et bonae intentionis Suae fiduciae, Suam Serenitatem hoc insti-*

tuisse. Quis enim, *nisi malevolus secus cogitare potest,* praeconcepta *Suae Czareae Majestatis indignatione, spem* per nostram *in tractatu et amicitia, victoriosisque armis Suae Majestatis in vicinia existentibus, tale quid attentare voluisse, quod laedere eandem Majestatem quoquo modo posset;* quin imo, bene ruminato hoc negotio: *meritum exinde speramus.*

Rogandus *proinde est Dominus Princeps Dolhoruki,* ut negotium hoc in *meliorem partem interpraetari velit, captandaque est* benevolentia *ejus oblatione, — si proficuum visum esse fuerit, — aliquot vasorum vini,* ne ut authoritate sua *de meliori sua opinione tam Dominum Generalem Golcz, quam et Aulam Czaream informet,* ne aliquid *hoc in passu praecipitetur; sed* si quid difficultatis appareret: *non secundum inimicorum et malevolorum nostrorum vota judicetur,* sed audiatur prius Serenissimus Princeps, *et manebit sinceritas amicitiae illaesa.*

Hoc in passu informandus etiam est ex asse Dominus *de Korthold, cujus propensionem et* diligentiam experior ex crebrioribus ejusdem literis; illiusque *Domini correspondentia* mihi plurimum placet, eundemque omnimode *conservandum esse judico, de quo* scripsi Suae Serenitati, *nec dubito de ejusdem subsidio* Suam Serenitatem disposituram; interim pro necessitatis exigentia, si R. D. Vra *levatis mille Imperialibus eidem succurrere voluerit,* optime faciet.

Praeterea, siquidem Dominus Clement, qui ad Aulam Borussicam penetrasse ex literis ejusdem conjicere possum, quas post periculum (quod propter tempestatem navium eorundem in abjectum quendam locum propellentem, ubi decem dierum spatio in Euxino haerere debebant cum periculo) scriptas legi; idcirco valde necessum mihi videretur, si R. D. Vestra eundem de hoc negotio *Palatini Kioviensis* bene informaret, ut per *Aulam Prussicam,* quae aliunde Suae Serenitati favere noscitur, *Aula Czarea* induceretur *ad melius de hoc negotio* sentiendum. Minus enim credo *Aulae Borussicae* rationes eae displicebunt, *quae accuratius de jure* gentium circumstantias considerabit.

Ut autem occasione hac et de ÿs, de quibus in ultimis suis latine scriptis mentionem fecit R. D. Vra, respondeam:

fateor Munkácsini multas ex praeteritis me fecisse consequentias; recordor tamen ea cum clausula justificatoria affirmasse, ubi nimirum negotium Suae *Czareae Majestatis cum Sveco et Regis Augusti* negotio in casus distincto; et si R. D. Vestra eadem inspexerit scripta: bene animadvertet casus, distinguet per casus, et praesentes circumstantiae variarunt casus, et quis scit, utrum *nova haec colligatio,* variato cursu rerum, non ad eundem adhuc tendere possunt scopum? Bene proinde arbitratur R. D. Vestra inchoatum hocce negotium nequaquam negligendum esse; ac proinde suppeditare studui praesens subsidium, per Suam Serenitatem ordinatum, et promitto ex parte mea, neque ulterius defuturum effectuaturumque ordinationem Suae Serenitatis.

Quod de *neo-colligatorum promissis* in literis suis non reperiri scribit R. D. Vestra: ita eandem informare possum, intellexisse me a Sua Serenitate Gallicas ni fallor interpaetando Literas, quod *a Rege Borussiae* tale recepisset responsum: si negotium *pacis* omnino postponere vellet *Aula Caesarea,* — alÿs quoque medÿs occasione *novae hujus colligationis nos juvare velint.* Credo itaque ea aliorum mediorum intellexisse, neque spes hujus evanescere potest, quod *adventu Regis Augusti* utcunque apparebit.

Displicet attamen nihi, quod Dominus *Korthold* in ultimis suis scribit R. D. Vestram *de sui securitate* permansionis *Varsaviae dubitare, ex hoc* occasione negotij *Palatini Kyoviensis;* judicarem proinde, (sit tamen sine offensa R. D. V. haec opinio mea), ut *si quid adversi adverteret: a publica sui ostentatione se tantisper abstraheret* et in formam *ob incogniti se redigens,* meliorem sibi spero sternere posset viam, per similem modum R. D. Vrae bene cognitum, *quam per publicam sui oculis* omnium objectionem. Quod porro circumstantiam rerum observandum veniet, Dominus *Korthold tamen* eo magis conservandus est, cujus dexteritas satis prompta et cui accessus nullibi denegabitur, confidentiaque cum Domino *Generali Renn* et alÿs eidem favebit, sicque plurimum prodesse poterit, — quem nomine meo salutandum volo.

Addo novissimum Leucsoviensium casum pro notitia; ubi Czaikvarterius (Du Prés nevű franczia) ad tantam induc-

tus nequitiam, ut hodie ante octiduum, clacularie domum Armamentariam et turrim pulverum conservatorium, alias Gerber-bástya, supposititio igne ejecerit, cum magna ruina et terribili tremore; sequenti matutino tempore adfuit Generalis Lefelholcz cum omnibus circumjacentibus copÿs, et quatuor insultibus, bombis et tormentis, a nona matutina, usque ad 3-tiam ante diluculum strictissime oppugnavit; recollectis tamen spiritibus et magna generositate Domini Generalis Stephani Andrási*) repulsi sunt, tertiaque die, praeterita nempe sabbathi, in sua rursus recessit stativa.

(Krucsay fogalmazata, itt-ott Bercsényi kezével toldozva.)

6.

Nedeczki Sándor úrnak. Homonna, 31. Januarÿ 1710.

Minthogy az Felséges Fejedelem az hadi operatiókra távullyabb menvén, az külső dolgok negotiatióját nekem parancsolni méltóztatott: Kegyelmednek Jaraszlóbúl 29. X-bris irtt levelét olvastam; kibűl útra való indúlását (Moszkvába) értem, de nem tudom: ha Brezanban**) nem tartóztatott avagy *nem ijesztetett-é* el Kegyelmd útjától? Melyre mindazonáltal mennél nagyobb félelemmel indúl Kegyelmed: annál szükségessebbnek látom, csak azért is, hogy az *Kyoviai Palatinusra nézve* ne magyarázzák késedelmét Kegyelmednek, — mintha roszszat magyaráznánk belőle, holott habár prima fronte ellenkezőnek látszik is *a Felséges Czár barátságánál kijövetele azon hadnak:* mindazáltal, ha jól declaráltatik a dolog, inkább megismeri *mind a Felséges Czár udvara, mind a Respublica,* hogy hasznokra esett, *mert az Palatinustúl elszakasztatván a had, és a Fejedelemnek formalis* szolgálatjára *állván, fizetését felvévén,* minden továbbvaló hostilitástúl

*) Csak a firma volt az Andrássyé, mint vezénylőé; a támadások diadalmas visszaverésének érdeme legfőképen a hős *Czelder Orbán* dandárnokot illeti.

**) A Rákóczival és Bercsényivel még 1701. óta benső barátságban álló lengyel korona-marsall gr. Sieniawsky és neje Lubomirska Ilona lignő vára, honnét a fölkelésre szólító 1703-iki első manifestum is keltezve van, és a hol a magyarok mindig szivesen láttattak.

avocáltatott; az ki lehetetlen, hogy általunk *akadályoztatott vólna Moldvában való menetelétül:* mert a mennyi napra *a muszkva hadak* utánnaérkeztek *a határ felé, — annyi napon* könnyen *bémehetett vólna Moldvában,* kivel *az svéciai király is jobban* ingereltetett vólna *az békesség ellen,* ha ahhoz még kedve van a Felséges *Czárnak,* a mint de omni ratione úgy is hiszem, hogy vagyon; mind pediglen mindennapi turbulentiákat szaporíthatott volna ezen maga *felekezeti lengyel hada, — így pedig a Fejedelem által* avocáltatván a had *az Palatinus mellől s maga a Palatinus sub spe accomodationis* persvadeáltatván az kedvkeresésre: miként lehetett nagyobb szolgálatot tenni *a Felséges Czárnak, mint* ellenséges*kedő hadát így abstrahálni* és visszafordúlt elméjét a Palatinusnak megfordítani?

Illyen plausibilis okokbúl való szerzését segítségünknek, nem tudom, micsoda ratióbúl *sajnálhatná a Felséges* Czár: midőn Kegyelmed *írása szerint is, maga nyilvánvaló segítségét is* kellenék reménlenünk? Kiben, habár Kegyelmed előbbi leveleiben exprimált okokra nézve tartózkodott is eddig: de legalább ezen occasiót nehéz néven neki venni nem lehet. Jóllehet szükséges megírnom Kegyelmednek azt is, hogy valamely *embere a svéciai királynak azon által practicálván magát, Lublyón* az szepesi sztaroszta *megfogatta és Generál Golczhoz küldötte, —* kinek talám *petyegése után* kezdettek ollyat hirlelni, *mintha azon hadat csak sub praetextu* tartanánk, arra, hogy újonnan *bécsaphasson Lengyelországban;* a minthogy *most Generális Golcz az muszkva hadakkal a 13 városokra indúlván quártélyra:* declarálta írása által ugyan magát, hogy semmit sem kíván ártalmunkra valót követni, *de* hogy az *Kioviai Palatinusnak protectiót ne adjunk, kívánja.* Kire nézve *Bertóti Ferencz Vice-Generális Uram által* (kinek írt vala *Golcz*) megirattam neki válaszúl, hogy assecuratus lehet: *az Kioviai Palatinus dolga* nem ártalmára, hanem valóságos hasznára vagyon *mind a Czárnak, mind a Respublicának.* Elválik azért tovább, mint fog contentáltatni az válaszszal?

De, hogy nem az feljebb írt praetextusra *tartatnak azon hadak, hanem formális szolgálatot vettek:* megtetszik abbúl,

hogy az Fejedelemmel *nemcsak elmentek,* — *hanem ezen* holnapnak *22-dik napján,* közel Vadkerthez, Generál Czikkingennel, ugyan a Fejedelem jelenlétében megütköztek; az hol Isten kegyelméből az ráczokon és labanczokon kívűl három regiment az többi közzűl, úgymint: Eugenius, Latur és Altham, jobbára elveszett és maga Generál Czikkingen feles tisztekkel, — az mieinkben pedig igen kevés; de ma első levelit vévén ez iránt ő Felségének, még ennél több particularitást magam sem tudok. Megtetszik tehát ebbűl, *hogy nem praetextus: hanem formális szolgálatot vettek,* mert különben lehetetlen lett volna *az Császár hada ellen hadakozniok;* de egyik *országbúl másikba szolgálatra menni a hadnak nem újság;* s annyival inkább nem lehet *ellenére a Czárnak, hogy ellenségét fogadtuk meg nem ellene,* s azzal is fogyasztottuk *baját.*

Hogy pedig *protectiónak* nevezik az *Palatinusnak ittlétét:* hiszem, *asylum refugÿ est de jure Gentium,* non potest in formam *protectionis offensivae* magyarázni; aliud enim est *refugium,* avagy ha az *protectio* nevezetit forgatjuk: est *protectio interpositiva,* — aminthogy, úgy is tudom: keresi is a kedvét, s írt *Szinyavszkiné Asszonyomnak* s talám másoknak is, és proponálhatja Kegyelmed maga is *Golovkín Uramnak:* micsoda mód lehetne accomodatiójában és hogy kellene az Felséges *Czárnak kedvében ejteni,* cum securitate. Ezen *úriembernek lecsendesítése* nagy javára lenne az *Respublicának* is. Munkálódja azért Kegyelmed, a mint lehet. Könnyen világosíthatja Kegyelmed de jure Gentium, midőn simpliciter titulo *refugÿ exulál nálunk:* mennyi sok ember *találja az Felséges Czárnak is refugiumját,* — *az nem tartatik offensának senkitül etiam inter conjunctissimos foederatos.*

Pro captu inducálhatja Kegyelmed, *hogy az Felséges Fejedelem ugyanis tudván colligatióját az Felséges Czárral, illyen* győzedelmes armádáját itt szomszédságunkban lenni, és most minden bizodalmunkat *a Czár protectiójában vetjük,* — *hogy* gondolják, hogy *intentione nocendi* Czareae Majestati: vagy *a svécusnak, vagy ezen hadaknak* kedveztünk volna? Holott győzedelmekor *sem volt az svécushoz sem hajlandóságunk, sem bizodalmunk; hanem, minthogy* ezen alkalmatossággal lehetett az *Felséges Czárnak is ellenségét* fogyaszta-

nunk, s magunkat *ezen végső* extremitásokban segítenünk. Igazsággal írhatom Kegyelmednek, hogy inkább olly bizodalommal volt ő Felsége s mi mindnyájan is, hogy inkább kedvét találjuk a Felséges Czárnak véle; a minthogy ha minden rettegés nélkül declarálja ezeket: lehetetlennek tartom, hogy ne annuáljanak neki.

Ha pediglen azt objiciálnák Kegyelmednek, hogy ezen ment által *az svécus embere, kit megfogtak:* arra elhiszem, meg fog tudni Kegyelmed felelni, — minthogy ez illyen dolog iránt többször is esett már azelőtt is kérdése; reflectáthatja Kegyelmed magát, micsoda ratiókkal és szókkal illumináltatott Kegyelmed ő Felsége által, s maga is micsoda argumentumokkal élt? Én ugyan nem tudom, *ezen ember* miként mehetett által? de hiszem, Törökország felől *szabad az franczia követhez járni;* máskínt is, jól tudja Kegyelmed: ez, mint szinte Lengyelország, szabad, nyitott ország lévén, — széltiben járhat az ember. Tudósítottam én ezekrűl bőven *Brenner Uramot* is. És minthogy *az prussiai király követjének* van parancsolatja, hogy assistáljon Fejedelem dolgainak: jó lesz Kegyelmednek azt illuminálni és véle is magyaráztatni, *hogy nincs mit apprehendálniok,* — a mint én bizonyosan hiszem, hogy jónak fogják inkább hadni, hogysem sajnálják.

Az mi pediglen illeti *Kegyelmed maga személyje dolgát:* ha valamely *periculumban esne is Kegyelmed,* — ne gondoljék rólla, hogy az Felséges Fejedelem feledékenséggel *lenne Kegyelmedhez. Az Fejedelemasszony s Kegyelmed felesége*) dolgában való írását Kegyelmednek,* értésére adtam ő Felségének.

Úgy tudom azonban, *az svécussal való békesség iránt* vagyon instructiójában Kegyelmednek emlékezni; szükség azt Kegyelmednek sürgetni: mert azt ezen *Kioviai Palatinusnak is* elszakadása segíteni fogja, látván, hogy kevesebb bizodalma *lehet a lengyelekhez;* és másképpen is, csak azon okbúl is javallani kell, hogy ha *valamely békesség* jártatásában egyeledhetnének: suspendáltatnék *egészlen a töröknek elméje* és azzal is megcsükkennék a *svécusnak reménsége, az törökben*

---

*) Nedeczky Sándor neje, Huszár Ilona, az ez idő szerint Jaraszlóban tartózkodó Rákóczinénak udvarmesternője volt.

és az törököknek is a svécusban, a ki igen nagy hasznára következhetne az Felséges Czárnak, s ez által is megismerhetné a Czár sinceritását a Fejedelemnek.

(Krucsay István kezével improthocollálva.)

7.

Clementnek. Homonnae, 31. Januarij, Anno 1710.

Proxime advenerunt D. Vrae literae, ex quibus ea, quae per naufragium pati debuit, condolenter legi; — stb.

(Gr. Bercsényi Miklós sajátkezű *fogalmazata.* Minthogy azonban a tisztázatról vagyis eredetiről már, — noha *dátum nélkül,* de különben teljesen — közölve van *Fiedlernél* (»Actenstücke zur Geschichte Franz Rákóczy's II.« etc. Bécs, 1858. II. köt. 80—82. l.), tehát mi, oda utalva az olvasót, a közzétételt mellőzzük. Ugyanis a jelen fogalmazat és a Fiedler által kiadott eredeti között csupán némi csekély irályi eltérések vannak, melyek nem okadatolnák eléggé az újra közlést.)

8.

(Sieniawsky-Lubomirska Ilona herczegnőnek, belzi palatinának.)

Homonnae, 31. Januarij 1710.

Jasnie Wielmoszna Dobrodziko!

Z wielką odebrałem konsolacją list Wiel. Pani dziękuję najuniżeniej za ofiarowaną łaskę. Dbalsza (?) za komunikat jak będżie okazija uniżonych usług mojch.

Bardzo zaś apropos przyszło się mi informować z listu Wielm. Pani o ekspedicij Pana Generala Golcza, Kiedy prawie teraz łaski Wielm. Pani przez I. M. Pana Tomaszowskiego o to upraszam, bo po polsku wyrażać sam takie rzeczy nie mogę które jest wielkie nieszczęscie moje, widzę z listu Im. Pana Nedeckiego, że się bardzo turbuje z okazij deklaracij przez jakiegoś Pana Jenerała Auditora uczynionej, ale Kiedy wiem że Xięcia I. M. bespiecznie może Cara I. M. asekurować, a rację ón tak wielką do tego, nie mogę ja zaś z tego tego z rozumiec. Pisze także P. Nedecki już o gwarancij, ale ja to wcale rozumieć nie mogę, ale to I. M. P. Tomaszowski lepiej wytłumaczy, — proszę tylko uniżenie wyrozumieć i uważać

owe pisanie moje. — Zalecilbym rady brać w Warszawie W. M. Pani na tej Radzie, bo by to udało na dobro nasze. Co zaś o expedycij Xięcia I. M., donoszę Wielm. Pani że 22. Januarij był experyment jakiś nie daleko od Dunaju, — gdzie z łaski Boga z niesiono 3 Regimentów niemieckich, okrem Raczow i Labanczow i sam Jenerał Czikkingen zginął, co dalej się stanie, oznajmię W. M. Pani uniżenie i prawdziwie. — Jejmość zaś moja uniżenie się Kłania, dziękuje nisko za łaskę Wielm. Pani, a prawdziwie całą nadzieję swoją ma w łasce tylko W. Pani, do której łaski i ja także uniżenie się rekomenduje — Zostaje szczerze W. Pani, etc.

Zaluje serdecznie słabosci I. M. Pana i z unizonym ukłonem nwjm życzę co najprędzej pozdrowienia.

(Gr. Bercsényi Miklós sajátkezével irott fogalmazat.)

9.

Domino Tomasovszki, 31. Januarÿ, 1710.

Dum Serenissimus Princeps in expeditionem bellicam longius profectus, exterarum expeditionum curam mihi committere dignata est: occurrit negotium de quo ea, qua plena ad Excellentissimam Dominam Palatinam*) ducimur fiducia, mihi recurrendum esset; sed quia Gallicam ignoro, Polonicae non sufficit scripturae: ex contracta cum Magnifica Dominatione Vestra confidentia nostra, eidem declarare volui, rogans, ut ea quo meliori modo Dominae Excellentissimae proponere, assistentiamque pro solita gratia et protectione causae nostrae exoperari velit.

Notum jam abunde erit Suae Excellentiae Dominae Palatinae, prout et M. D. Vrae, quae ratio et quis modus fuit receptionis Domini Palatini Kioviensis, et qualiter militia ejusdem servitia acceptaverit et stipendia levaverit, quod Sua Serenitas, Excellentissimo Domino Palatino Belsensi **) statim notificavit, neque quidquam contrarÿ ab illo tempore auditum est.

---

*) Sieniawskyné.

**) Sieniawsky, a korona-marsall.

Nunc vero communis fuit fama officialem quemdam Regis Sveciarum, nescio an beneficio Domini Legati Galliae, vel qualiter per limites Ungariae transiisse, qui Lyubloviae per Dominum Starostam Scepusiensem captus et ad Generalem Golcz deductus fuerit, et ex eo rescivisse spargitur militiam hanc Domini Palatini sub praetextu solum servitÿ protegi contra Suam Czaream Majestatem et Inclÿtam Rempublicam Poloniam, valde adversa contra nos in Polonia per Moscoviticos (?) spargi, — ubi tamen praesentia acta contrarium probant. Nam eadem militia cum Serenissimo Principe in expeditionem progressa est, ut recentissime, auxiliante Deo, 22. praesentis, non procul a Danubio, ad Vadkert, infra Szécsénium experimentum habuit Sua Serenitas, quibus et istae adfuerunt copiae, feliciterque successit. Contraxerat enim se hostis, et quasi insperatus se objecit copioso numero, Regimina Equitum solum 7, ex quibus Regimina Eugenÿ, Altham et Latur quasi deleta, cum Labanczo et Rascianis Regiminibus; ipse Generalis Commendans Zikkingen cum multis Officialibus occubuit, signaque militaria cum plurimis captivis abducta sunt. Apparet proinde formalia ipsos servitia praestare et non solum sub praetextu, uti mala male dicunt, conservari.

Haec quidem audita, fateor me hactenus contempsisse; sed cum paucis ante dies Dominus Generalis Golcz Lyublyoviam cum numeroso venisset exercitu, in rescripto suo ad Dominum Generalem Bertóti assecurat quidem et spondet nihil adversi contra militiam Suae Serenitatis agere se velle, addit tamen: nihilominus nulla detur protectio Domino Palatino Kioviensi, quia hoc est contra interesse Suae Czareae Majestatis et Reipublicae, cujus auxiliares se esse milites declarant. — Responsum est Domino Generali Golcz, assecurando, negotium Domini Palatini Kioviensis neutiquam interessis Reipublicae aut Czareae Suae Majestatis contrariari, quin imo in bonum eorundem, id Suam Serenitatem diversissime jamque Suae Czareae Majestati notificatum esse. Credo quidem eundem contentari pro nunc hoc responso, neque mihi immaginari possum, ut per militiam, quae auxiliaris Reipublicae est, aliquam nobis adversitatem Excellentissimus Dominus Magnus Dux inferri putatur. Ea praesertim de causa, quae Reipublicae

in bonum est directa, et ad intentiones ejusdem secundandas. Meritum profecto, non culpam habet Serenissimus Princeps. Quid enim potuit Sua Serenitas pro bono Reipublicae plus efficere, quam ut militiam hanc a Domino Palatino, stipendiorum oblatione et periculorum expositione avelleret, quae vi a transitu in Valachiam prohiberi non potuit, et tot diebus quo eosdem persequens militia Moscovitica ad limites pervenit: facillime transiissent; jam et Czarea Majestas et Respublica ab eadem hostilitate liberati sunt, et cessant turbulentiae intestinae, quas ex Valachia promovere nunquam cessassent, stimulassentque Regem Sveciae fortius ad pacis contrariam mentem; et quis cogitet, Turcis quoque pro stimulo fuisse praesentiam tot Dominorum Polonorum considerationis magnae: ubi jam solus Rex Sveciarum existente, Mazeppa demortuo, Kosacis diffidunt Turcae, Palatino Kioviensi absente Polonis confidere non possunt, unde maximam arbitror causam tam tarde resolutionis Turcicae pro Sveco.

Nonne, officium boni amici et securitatis in Rempublicam fecit Domino Palatino Kioviensi vel eam persvadere resolutionem, ut exulem in securitate refugÿ alienae provinciae sub spe reconciliationis ageret? Per hocque inimicitias et odia domestica intestinorum bellorum fomitem amovere studuit Serenissimus Princeps, *bene sciens: nullam nobis in Ungaria, nisi florente Poloniae libertate, super esse securitatem.* *)

Quis ergo, nisi fallacÿs malevolorum credere velit, Suam Serenitatem contra interesse Reipublicae Polonae egisse dicat? quis Czareae Majestatis amiciam non observasse judicabit? dum hostes, quibus occupabatur, avocavit, contraxitque......
..........**) alium. Si decem transfugissent milites, justum esset, nulliusque consequentiae; cur non eundem 1000 aut plures habere debent rationem?

Protectionem refugÿ Domino Palatino jura Gentium tribuant, ex vicinitate provinciarum; neque pro offensiva potest haberi protectione, quae intercessiones agit, et ita credo, quod

*) Íme Rákóczi és Bercsényi véleménye a szabad Lengyelországról, viszonyítva Magyarországhoz.

**) Itt pár szó ki van szakadva.

etiam Exc. Dominae Palatinae scripserit Dominus Palatinus Kioviensis in materia reconciliationis suae.

Nec amplius protraho calamum. Excellentissima enim Domina Palatina sapientia sua hoc magis intelliget, quam ego explicare possim; supplico proinde Suae Excellentiae, ut ex gratia sua Excellentissimum Dominum Palatinum eo disponere velit: ne aliquid mali ex praecipitantia suppositi cujusdam per Dominum Generalem Golcz contra nos agatur, qui 13. oppida occupaturus, jungetur quasi nobiscum, *et sola opinione populari, si nos persequeretur, omnia negotia nostra confunderentur, cum magno Principis periculo, modo vel maxime procul in hostico existentis.* Scio enim eundem, ut auxiliarum copiarum Suae Czareae Majestatis Generalem, ab Excellentissimo Domino ut Magno Duce dependere. Cognata Regnorum nostrorum libertas firmanda invicem, non frangenda est, et quidem sine causa; quis enim vel somniare potest, nos aliquam contra Rempublicam vel Suam Czaream Majestatem hic cum victoriosa armada nobis vicinam, intentionem fovere velle? Dignabitur proinde M. D. Vestra rogare Excellentissimam Dominam Palatinam, ut faciat Dominum Palatinum scribere Domino Golcz, quatenus in meliorem partem interpretetur negotium hoc, neque nobis quidquam adversi fieri patiatur. Si et ad Aulam Czaream, suam de nobis bene conceptam opinionem notificaret Dominus Palatinus, bonum esset. — Haec dum M. D. Vestrae confidentissime concredo, maneo, etc.

(Bercsényi kezével írt fogalmazat.)

10.

Nedeczki levelinek, Iglyórúl (I l y v ó r ú l) de dato 19. Januarij, extractusa. Anno 1710.

Méltóságos Asszony (Sieniawsky-Lubomirska hgnő) itt már 10 napja tartóztat. — — Már ezelűtt is sok ízben illyen informatiót hallottam, de nem úgy ad intellectum; hanem gyüvén az Felséges Czár és Fejedelem Mendzikownak oly intimatiója, hogy mind az Méltóságos Asszont s mind az Urat (Sieniasky belzi palatinust és tábornagyot) serio admoneálják s ha magamot is még Lengyelországban tanálnak, úgy mint

Fölséged követinek írják meg, vagy ha lehet, mondják meg: ha Fölséged nekem adott simplex assecuratión kívül, — a ki abbúl áll, hogy assecuráljam Fölséges Czárt: kioviai Palatinust nem úgy mint ellenségét az Czárnak, hanem maga extrema necessitássában való segítségért fogadta bé maga szolgálatjára, és hogy onnan semmi hostilitást sem enged Fölséged erre felé tétetni.

De avval nem contentusok; hanem directe ma érkezvén mind az (belzi) Palatinushoz, mind az Asszonhoz, úgy positive hozzám az egész moszkwa Fölséges Czár itt levő Generálisságátúl egy Generál-Auditor, Pauli nevő, — az ollyan declaratiót tett az Palatinus elűtt és Palatinusné elűtt is, előttem penig solennis protestatiót: Adjuk tudtára Fölségednek, ha Fölséged elégséges quarantiát, zálogot, fidejussiót nem állít,*) hogy kioviai Palatinus soha ezen háború alatt semmi hostilitást nem tészen, — in priori amicitiae statu megtartatik; ha penig valamikor vagy elpártol Fölségedtűl, más félhez áll: nem az Palatinust, hanem igenessen Fölségedet és magyar hazabéli Fölséged assecláit persequálják, — igenessen Magyarországra az egész ittvaló hadát rajtaküldi. Erre Fölséged mennélhamarabb igenes választ küldjön.

Méltóságos Asszonynyal sokkal többet szóllottak az követek; ő Nagysága nem aperiálta, hihető, mindenestűl énnekem az dolgot, hanem fére vivén, súgva mondotta: írjam meg Fölségednek, hogy ha elbocsátja Fölséged Vajvoda Kiowskit: azonnal rajta-küldenek Fölségeden, s nem lengyeleket, hanem Fölségedet persequálják mind ott, s mind itt az embereit. Ez nagy differentia: *hogy el ne bocsássa,* N. B., *és hogy soha ellenkezést ne tegyenek.* Ő Nagysága talám azt a terminust fogja Fölségednek jobban explicálni; megvallom, abban igen megütköztem. Jóllehet, Fölséged észreveheti, unde fiunt hae lachrymae, — sapienti pauca.

Már ők sietve elvárják Fölséged cathegorica resolutióját, quarantiáját, fidejussióját, sőt azt mondák: elégséges zálogát, — máskínt hozzá látnak dolgokhoz. Méltóságos Asszony svadeálja: csak menjek (t. i. Nedeczky, a czárhoz), s megyek. El-

---

*) Bercsényi lapszéli jegyzete e ponthoz: »N. B. Nem.«

várom azért ezekre expressa váloszszát Fölségednek, úgy expressa írását az Czárhoz, etc.

(Bercsényi kezeírása; — kétségkívül a fejedelem számára volt szánva.)

11.

Nedeczkinek. 31. Januarij 1710. in forma Postscripti.

Már elvégezvén ezen clavessel írott levelemet, midőn veszem 19. Ilyvórúl (Lwow, Lemberg) datált levelét Kegyelmednek; hogy nálom van clavesse Kegyelmednek, meglátja levelembűl. Mit írjon penig Kegyelmed az Felséges Fejedelemnek, értem, s azt is, mit válaszolt légyen holmi szavaikra, s látom: igen megütközött azon dolgon Kegyelmed; én penig inkább jónak tartom, hogy experiálni kívánják előbb sinceritását az Felséges Fejedelemnek és valóságát annak, hogy nem ellenére az Czárnak fogadtattak szolgálatunkra az kioviai Palatinus hadai; mert elhiszem, hogy csak praetextusnak s nem valóságnak tartották szolgálatunkra való állását azon hadnak, — kire igen apropo esik ezen clavissal való írásom, és tanál abban Kegyelmed elég ratiót ollyat, kit nem látok írásában Kegyelmednek, kivel elhitetheti Kegyelmed és deducálhatja ex rei veritate, hogy nem ellenkező intentióval, hanem javára czélozott ő Felsége ezen hadaknak elfoglalásában; s nem is kell abban excusatiókkal élni, hanem inkább pro merito declarálni, hogy az levelemben feltett ratiókkal és okkal így kívánt complaceálni az Czárnak és Respublicának ő Felsége, ezen hadaknak elfoglalásával.

Nem dícsírem azon ratióját Kegyelmednek, hogy az Fejedelem nem bír annyira az Státusokkal, és már ha az Státusokra akarná kenni Kegyelmed: sem az a ratio nem mostanra való, hogy ő Felsége inter duas potentias mindeniknek kedvezni kíván; mert ez éppen augeálja scrupulussát annak, mintha ugyanis neki kedvezve tartanók az hadat, — holott éppen aliter se res habet: mert ezen had simpliciter szolgálatot vett s nincs is már commandója alatt az Palatinusnak, és az mint írám, harczol az némettel. Ha svécus királyt várná, — az mint az hamis hírbűl mondják, — nem járna ott Vadkert körűl! És így semmire se irtózzék bizony Kegyelmed ezen

dologtúl: mert mihelt in rei veritate meglátják úgy lenni az dolgot, — inkább jónak vallják s megdícsírnek; csak azt igyekezzék Kegyelmed elhitetni velek, hogy simpliciter való szolgálatot vettek, s vége lesz. Mert én úgy látom Kegyelmed levelébűl, azt tudják: az kioviai Palatinus suo nomine van itt succursusunkra, mint maga hadával, — semmi sincs abban!

Hogy penig ezt ne csudálják, hogy szolgálatot vettek azon hadak: dilucidálom így Kegyelmednek: Tudják jól magok is, az mi svécus volt, az elment Krassauval. Ezeknek egy része azon had, kit azelőtt fogadott vala az Fejedelem, valami Bilek Oberster által s az Stanislaus erővel elvett vala; más része egészen franczia regiment volt, Stanislaus mellett az is; harmad része az lengyelség. Az elsőt és az másikot könnyű volt az szolgálatra reábeszélleni, — az minthogy elsőben is azok resolválták magokot. Mert nemhogy hítta volna az Fejedelem, vagy eleikben küldött volna, (kirűl merem assecurálni Kegyelmedet), hanem midőn már az munkácsi kraniczára érkezett volna az had: akkor küldött oda az Fejedelem, cum denuntiatione, hogy egyáltaljában nem admittálja úgy, mint ellenkező hadait az muszka Czárnak, hanemha nálunk szolgálatot akarnak venni. Akkor, az mint írám, azon Stanislaus által elvett hadai az Fejedelemnek declarálták magokot, s nyomba az francziák, s úgy a lengyelek is fizetésekrűl végzettek, s mindjárst fel is vették fizetéseket.

Az Palatinusnak penig de jure Gentium, jam exactus viribus hostilitatis, nem lehetett refugiumját s asilumát meg nem adni, — kinek mi is nagy beneficiumával éltünk bujdosásunkban; sőt declarálta is magát, hogy reconciliatióját kívánja keresni. De, hogy titulo quocunque nocendi Suae Czareae Majestati aut Reipublicae lött volna béjövetelek, — arrúl bizony felelek bona conscientia; hiszem bolondság lett volna ezzel az Czárt ellenségünkké tennünk, most, midőn inkább segedelmét reméljük, s tudjuk hatalmát. Lehetetlen azért, ha így megestek és in realitate látják, hogy harczol az német ellen, el ne higyjék.

Az mi azért az Fejedelem az Czárnak való írását illeti: mindgyárst curírt küldök ő Felségéhez, — nem lesz abban, tudom, semmi difficultása ő Felségének; de mit értsenek az

qvarantiával, fidejussióval? nem tudom. Hanem talám inkább azt proponálták, hogy az Fejedelem legyen quarans és kezes az Palatinusért, s talám nem értette jól; máskint quarantia nélkül is minket megronthat, valamikor akarja, — attúl penig bizony nem félek: mert innen soha bizony ez (t. i. a kiowi) nem ellenségeskedik ám; ennek semmi bizodalma nincs magának is az svécushoz. Az török felül azt írják Constantinápolybúl az Fejedelem emberei: meg sem gondolják, hogy felbontsa az békességet az muszkával az svécus kedvéért. Bizony, ha az magyar dolgokban bele nem kapott, — inkább nem kap az svécus kedvéért; abban senki se törje az feit: mert Isten meg ne áldjon, ha álmodik is itt valaki arrúl, hogy az svécus erre menjen által.

Az lengyel hadnak szolgálatot venni nem újság penig; mert nem most az első, sőt mások is vadnak, kiket elbocsátott Szinyauszky Uram, és lám ellenünk is lengyel chorongvái Lubomirskieknek hadakoznak.*) — De penig, hogy nem praecipitálják az dolgot; assecurálom Kegyelmedet: megösméri az Czár s mindnyájon is, hogy jól cselekedtünk, hasznára és nem kárára az Czárnak, s csak elhiszem, contentus lesz az Czár az Fejedelem levelivel. Íme azonban accludálom Kegyelmednek, mit írtam azalatt magam nevével Doloruki Fejedelemnek,**) kit Brennernek küldtem. Golczrúl penig emlékeztem levelemben; *az kinek ha addig nincs ordere ad agendum, — tavaszszal attúl nem félek: mert megösméri addig az Czár sinceritását az Fejedelemnek.*

Kívánok azért szerencsés útat (Moszkvába, a czárhoz) és jó progressust s teljes bátorságot Kegyelmednek. *Még Kegyelmed tegyen panaszt, hogy jót tett velek az Fejedelem, s még azt bánják;* mihelt penig érkezik az Fejedelem levele, mindgyárst küldöm.

(Bercsényi sajátkezű fogalmazata.)

---

*) Hg. Lubomirszky György szandeczi és Tivadar szepesi lengyel hűbérurak császár zsoldjába 1709-ben átvett csapatai.

**) Hg. Dolgoroucky, Péter czár cancellára, ez időtájt Varsóban. Bercsényinek 1707. óta személyes ismerőse.

12.

Tomasoczkynak, de eodem 31. Januarÿ, in forma P. S.

Magnifice Domine! Finitis jam Literis meis, accepi Excellentissimae Dominae Palatinae mihi et Serenissimo Principi scriptas, necnon cum ÿsdem Domini Nedeczki Literas. — E. Dna quidem memorat de Generalis Golczÿ in Scepusium adventu, quasi Regis Sveciae iter observaturus, aut cum Germanis contra nos acturus foret. De primo nec cogitandum; in conscientia fateor: nec somniare aliquid hic de Rege Sveciarum, quin imo Constantinopoli residens Suae Serenitatis scribit nullam esse apparentiam succursus aut rupturae pacis; congregataque militia, quae fuerat ad Bender, defensionis gratia concurrerat et jam recessit. Ut vero cum Germanis se contra nos conjungeret: non deceret hoc, ut copiae auxiliares Reipublicae auxilia praeberent Caesarianis; si vero Sua Czarea Majestas nos perditos esse velit: quid opus est se conjungere cum alÿs? dum ipse sat potens est. Sed adhuc apparentia hujus per Dei gratiam non est, quia videtur Dominus Generalis Golcz cum Caesarianis de 13. oppidis cedendis parumper contrariari. Interim lamentabiliter exponit Dominus Nedeczki, qualemnam per quendam Generalem Auditorem Pauli receperit denuntiationem: ut nisi Sua Serenitas nonmodo assecurationem, sed et quarantiam dederit de non futura hostilitate Domini Palatini Kioviensis, hostiliter nos aggrasurus sit exercitus Moscoviticus. Qua denuntiatione video Dominum Nedeczkium plurimum turbatum esse. Ego vero sum contentus, ex eo, quod non aliqua praecipitantia ex iniquis delationibus obruamur; securus enim sum in eo, quod nulla nocendi interessis Reipublicae aut Czareae Majestatis intentione, sed simpliciter militia haec cum Domino Palatino profuga, ad servitia Principis et nostra sit applicata, ex rationibus quidem in literis meis expressis; quibus ruminatis, nullus dubito favorem, non odium nos obtenturos.

Ad Suam Serenitatem expediam statim cursorem, et procul dubio, scribet assecuratorie ad Suam Czaream Majestatem. Sed quid de quarantia aut fidei jussione intelligant?

hoc non possum concipere, nisi forte praetendunt, ut Princeps quarantiam pro Domino Palatino assumat, quod Dominus Nedeczki capere non potuit. Quarantia enim necessaria est in casibus, ubi per se quid vindicari nequit; sed contra nos quid opus est Czareae Majestati quarantiam quaerere, dum potens est semper per se vindicandi; et ex quis putet Suam Serenitatem hoc non praeconcepisse, ne quid contra sinceritatem amitiae et ligae suae faceret, prout nec fecit, quin opus fecit proficuum tam Czaro, quam Reipublicae, uti argumenta docent in literis expressa.

Nihil tamen superesse, quam ut realitas agnoscatur, eandem militiam servitia acceptasse. Cognosco enim opinionem existere, quasi Dominus Palatinus, nescio quo nomine, cum sua militia specialem faceret formam; ubi tamen ille nec amplius commendat militiam, et non ut vocatus in antecessum fuisset (uti Dominus Nedeczki scribit) sibi objici: sed jam in kranicza Munkácsiensi existentibus denunciavit Sua Serenitas, ne utiquam eosdem admissuros, ut hostes Czareae Majestatis aut Reipublicae, sed si stipendia maereri voluerint, assumat in servitium Sui et Regni. Quod autem se ad hoc resolverint, dilucidabo in veritate. Notum est omnibus, Svecos cum Crassau abÿsse. Horum vero pars constabat ex ÿs copÿs Bilkianis, quae ademerat Stanislaus, cujus historia nota est Excellentissimae Dominae et etiam Magnificae Dominationi Vestrae; hi primi se ad servitia libenter redire velle declararunt; altera pars fuit Gallorum, qui similiter servitia amplecti non difficultarunt. 3-tia pars fuit Polonorum, qui priorum exemplo et ipsi de stipendÿs tractantes, acceptarunt servitia; ac tandem Domino Palatino protectionem refugÿ tum jam omni hostilitatis vi carenti, tum de omni jure Gentium et hactenus ambarum partium usu, quam et de obligatione qua memores beneficiorum quae ab eo nos quoque exules recepimus, denegari neutiquam potuit.

Haec proinde in dilucidationem eorum, quae in literis apponenda judicavi, ut documentum sit veritatis ipse procedendi modus, constetque ratio: cur actu contra Germanos militare non dubitent cohortes illae, quae jam etiam in aliam formam hic reductae sunt. Si enim Svecum et motum exspec-

tare debuissent Poloniae: certe circa Danubium, et Deo dante ultra, actu non militarent.

Nihil proinde cunctandum est, nec cogitandum, ut haec militia hostilitatem quamdam nunc vel in posterum in Poloniam attentare velit aut possit; faventibus namque Superis, procul eos a limitibus manere oportebit, et pro certo fateor eos jam de rebus Sveticis desperasse, dum servitia acceptarunt, nihilque praeter pacem eos anhelare. Et aliunde tamen, hujus militiae pars magna occasione fugae remansit, quorum alÿ apud Caesarem in Silesia acceperunt servitia, alÿ apud Dominum Starostam Scepusiensem, qui Imperatori traditi; alÿ apud alios et privatos in Polonia; his impune fuit et est id fecisse, — nobis cur vitio verti debeat? ignoro, nisi falsa de Domini Palatini persona opinione.

Rogo itaque Magnificam Dominationem Vestram, ut non gravetur haec, quae necessitas prolixiori calamo me scribere compulit, Excellentissimae Dominae explicare et eandem rogare, ut pro solita Sua gratia et patrocinio suo, eo res has dirigere solum dignetur: ne quid praecipitetur contra nos, sed audiatur prius Sua Serenitas et ruminetur veritas, ne volentes facere bonum, eveniat nobis malum insperatum, bona merentibus; velitque M. D. Vra ex parte quoque Sua, pro dexteritate Sua et ex sinceritate affectus Sui, partes nostras agere, gratum Suae Serenitati et nobis omnibus praestiturus officium. His maneo, (ut in literis).

(Bercsényi kezével irott fogalmazat.)

13.

Reverendissimo Domino Brenner, eodem 31. Januarÿ, in forma P. S.

Finitis jam literis, appulit posta Domini Nedeczkij de dato 19. Januarÿ Leopoli, in quibus notificat ex jussu Czareae Majestatis et Principis Mendzikow, eidem per quendam Generalem-Auditorem Pauli denunciatum fuisse, ut Serenissimo Principi quantocius notificet: non modo assecurationem, sed et quarantiam, ut pignus statuat Sua Serenitas de Palatino Kioviensi, eundem intra tempus belli hujus nullam hostilitatem

facturus; tunc manebit amicitia Suae Czareae Majestatis, ut hactenus illaesa, — alias, si quid fecerit: statim hostiliter exercitus Moscoviticus contra nos sit progressurus. Quo denuntiatione video Dominum Nedeczki summe esse confusum; tamque confuse scribit, ut judicari magis, quam explicari debeat ejus scriptura; solicitatque. ut Princeps cito scribat, ut ipsum interim itinerantem assequi possent literae. Mitto subito cursorem ad Principem et in assecuratorÿs scribendis non dubito. Quid autem cum quarantia et fidejussione velit? non capio, nisi forte potius cupiat quarantiam Suae Serenitatis pro Domino Palatino, et sic convenit, quod scribit Dominus Nedeczkius: si quid fecerit Palatinus, tunc non contra illos, sed Principem aget exercitus.

Ego rescripsi ei, et bene eum sperare jussi: qui habet tempus, habet vitam; et video, ex malo supposito pessime de nobis Suae Czareae Majestati aliquos persvadere voluisse: non realiter servire, sed pro casu reservari militiam. De cujus rei veritate quamvis jam abunde satis R. D. Vrae in literis expressi, unicum tamen dilucidationis ergo, et ut veritas rei ex modo proesse appareat manifesta, declarandum venit sciendum esse Serenissimum Principem de Domino Palatino et ejus exercitu nunquam cogitasse; non ut ei obviam (uti objectum est Domino Nedeczki) misisset: sed dum jam in confinÿs Munkácsiensibus fuisset, denunciavit eis Sua Serenitas, nulla ratione eosdem ut hostes Czareae Majestatis et Reipublicae admittere velle, sed si stipendia in servitÿs suis et Regni mereri voluerint, — sic eos accomodaturos. Fuit militia diversi generis (quia Svecus cum Crassau jam discessisse omnibus notum est), et quidem pars una ÿsdem, quos Serenissimus Princeps jam ante annos ni fallor tres, aut aliquot, proprio aere per quendam Colonellum Bilk conduxerat, et per Stanislaum violenter occupati fuerant; quae historia in tota Polonia nota est. Hi primi se libenter ad pristinum redituros obsequium declararunt. Pars alia fuit pure Gallorum, officialium simul, ac gregariorum; quibus pariter Dominum mutare facilis resolutionis res esse videbuntur. Reliqua pars Polonorum fuit, qui priorum exemplo et periculorum metu inducti, parum cunctantes de stipendio convenire ceperunt, — sicque exoluto stipendio, realia agunt servitia, ut

praesens in literis expressa actio demonstrat. Dominus vero Palatinus jam aliunde extra omnem hostilitatis potentiam constitutus, in protectionem refugÿ et asilum de omni jure gentium solitam, licitam et apud nos hactenus erga utriusque partis Dominos Polonos practicatam se contulit; quam de jure et praerogativa Regni, de obligationeque privata, memorres beneficiorum quae ab ipso exulatus nostri tempore recepimus, denegare nec aequitas, nec ratio permisit.

Haec ergo vel sola quasi historica descriptio documentum dabit veritati, probabilitatemque remonstrabit dubitanti, et vere eos servitia hoc modo accipere potuisse et debuisse, et quod nulla ulterioris futurae per eosdem hostilitatis supersit ratio vel modalitas; et assecuro nullum vel somniare de aliquo motu in Poloniam, nec tam cito, si Dÿ faverint, videbunt illi confinia. Tamen hujus militiae pars hac forma accepit servitia apud Lubomirskium, qui jam Imperatori sunt traditi; alÿ hinc inde in fuga remansi, partim in Silesia per Caesareos, partim in Polonia per privatos sunt ad militaria applicati; quid ergo est, quod nos deberemus, alÿs pro impunibus habitis, soli culpari? nisi quod opinio sit falsa, quasi Dominus Palatinus nescio qualem et quo titulo formatam ageret figuram, ubi tamen conscientia assecuro, eundem neque commandam amplius super militiam habere.

Cum proinde videam adhuc superesse tempus, quo haec dilucidari et in bonam deduci semitam possint, antequam ne cursores et literae Suae Serenitatis ad Suam Czaream Majestatem penetrare possint: hisce Domini Principi Doloruki sonantes meas accludo literas, (in quibus quidem ex professo nihil de Nedeczkio facta denuntiatione attingo, de qua dubitandi habeo rationem, an *jussu Czari* facta fuit?) Princeps hic particulari amicitia, favore et confidentia mihi addictus fuerat in Aula Czareae Majestatis, (1707.) Dabuntque occasionem literae hae meae ad explananda cuncta, quae ex his et literis eidem pro rei necessitate proficua et congrua esse judicaverit R. D. Vra de permansione et securitate, ex quo jussu Suae Czareae Majestatis facta denuntiatio ad Dominum Nedeczki, sine ulla animadversionis forma fuerit, neque diminutio ulla observantiae. Hinc quoque judico gravius eum accepisse verba,

quam pondera eorum, et credo denuntiationis vim hanc fuisse. ut siquidem Sua Serenitas assecuret nullam hostilitatem acturum Dominum Palatinum: ideo et quarantiam assummat, et manebit amicitia. Credo tamen de re assecurationis, non de nomine quarantiae quaestionem esse, et hinc Reverendissima Dominatio Vestra cuncta pro dexteritate sua metiri sciet. — Caeterum maneo, (idem qui in literis.)

Adjunctio, Domino Brenner.

J'ay appris une personne que se dit portée pour nos interets, que Mr. Bilinski grand Maréchal de la Couronne avoit des dispositions asses favorables pour nous et qu'il auroit desir fait des declarations de son penchant en nostre faveur; si vous ne vous fussiez pas comporté indifferentement à son egarde et ne l'allant pas voir lorsque vous estiez a Thorn et luy aussy, il aura parlé que vous le negligiez ce qui auroit fait sort au credit, que sa charge luy donne; ce Seigneur propose du Prince par un lier des biens a vendre, vous pouvez adroitement le voir et sans pretexte, que le Prince ne seroit pas eloigné de s'achetter quelques terres en Pologne, vous irez le voir n'avancez cependant rien, qui puisse engager le Prince a quelque chose, et vostre conduite ne dait tendre qu'a une espece de menagement avec le dit Sgr. afin d'en pouvoir profiter en temps et lieu.

(E franczia csatolványt kivéve, az egész föntebbi levél Bercsényi sajátkezű fogalmazata.)

14.

Ad Principem Doloruki. Homonnae, 31. Januarÿ 1710.

Celsissime Princeps!

Summae mihi duco felicitati intellexisse Celsitudinem Vestram Plenipotentiarÿ Legati Suae Czareae Majestatis authoritate Varsaviae praeesse, cujus cognita in rebus agendis sapientia et singularis erga me amicitiae expertus favor, alacrius hisce obsequiosis meis accedere facit lineolas, quibus Celsistudinem Vestram informare necessum duxi de eo, quod paucis ab hinc diebus Excellentissimus Dominus Campi-Mar-

schallus Golcz, cum exercitu Suae Czareae Majestatis ad limites patriae nostrae Lyublyoviam penetrans, quamvis humanissimo suo ad Dominum Generalem Bertóti rescripto de nullis ex parte Suae Serenitatis adferendis actionis nos certiorasset: attamen de protectione Domini Palatini Kioviensis mentionem fecit, quasi et interessis Suae Czareae Majestatis et Reipublicae contraria foret. Etsi itaque Suae Excellentiae jam declaratum sit, quod negotium praefati Domini Palatini Kioviensis nec speciem quidem contrariandi interessis Suae Czareae Majestatis aut Reipublicae praeseferat, quin potius in bonum et emolumentum Suae Czareae Majestatis ac ad intentiones Reipublicae secundandas per Suam Serenitatem directas esse; — ni tamen quid dubÿ adhuc subesse possit: Celsitudinem Vestram hisce sub verbo honesto et nobili assecuratam esse volo, quod Sua Serenitas eam, quam firmatam Celsitudo Vestra bene noscit esse amicitiam Serenissimi Principis cum Sua Czarea Majestate, sincere colere et semper observare studuit; uti et occasione hac documentum sinceritatis suae praebuerit, dum militiam hanc, quae a transitu non amplius impediri potuisset, tamen ut hostes Suae Czareae Majestatis et Reipublicae admittere recusavit; sed eosdem ad realia servitia et stipendia merenda, in suis et Regni nostri servitÿs, ab hostilitate Suae Czareae Majestatis abstraxit; et quemadmodum jam tam multi ex illis ad Caesarem, alÿ ad Lubomirianos, et alÿ ad alios privatos transierant: sic et hi et tanto facilius servitia acceptarunt, quod pars eorum ÿdem fuerit, qui antehac aere Suae Serenitatis conducti, per Stanislaum occupati violenter fuerant; alia pars Gallorum, ac tandem et Polonorum pars harum secuti exempla, stipendia sumpserant. Domino vero Palatino Kioviensi, jam extra Commendam et omnem vim hostilitatis taliter posito, de omni jure Gentium et praerogativa ac usu Regnorum refugÿ securitas nec potuit, nec ex ratione beneficiorum, quae Serenissimo Principi et me exulantibus nobis praestitit, denegari decuit, et quidem sub spe reconciliationis, quod jam per legatum suum ad Suam Czaream Majestatem missum Serenissimus Princeps notificavit.

In reali vero militiae hujus servitio non amplius dubium esse potest: siquidem cum Serenissimo Principe in expeditio-

nem cum reliquo exercitu nostro progressi, die 22. praesentis in experimento prope Danubium contra Generalem Zikkingen habito, praesentes fuerunt; quod auxiliante Numine, feliciter Suae Serenitati successit.

Quid autem ad interesse Suae Czareae Majestatis promovendum contribuere possit haec militiae ab hostilitate Suae Czareae Majestatis et Inclÿtae Reipublicae Poloniae avulsio ac pacatus Domini Palatini Kioviensis status: dignabatur Celsitudo Vestra a Reverendissimo Domino Brenner, Celsitudini Vrae procul dubio jam noto, uberius intelligere, ac tandem sapientissimo suo judicio metiri: an non in promovendis interessis Suae Czareae Majestatis studuerit Serenissimus Princeps, qui aliunde et nos omnes maximam in Sua Czarea Majestate spem interius locatam habemus.

Enixe proinde Celsitudinem Vestram rogo, ut contraria si quae forent spargimenta, contemnere ac rei verbo honesto Celsitudinem Vestram assecuro, ita firmiter credere dignetur, neque patiatur Celsitudo Vestra, (cui nexus inter Suam Czaream Majestatem et Serenissimum Principem, magis quam reliquis constat,) ut aliquid adversi praecipiti quodam casu incongrue sufferre debeamus. Dumque eam in Celsitudinis Vestrae aequaminitate, sapientissimo judicio et singulari erga meam quoque personam experto favore locatam habeo fiduciam, me humillime commendo et maneo, etc.

(Bercsényi kezével irott fogalmazat.)

Krucsay jegyzete: N. B. Nedeczki Uramnak Ungvártt 14. Februarÿ duplicata expediáltatott; ezen copiának kellett volna transmissáltatni, de ő Excellentiája mondotta: potest abesse, — máskínt is siettünk.

15.

Pápai János Uramnak. Homonnae, 3. Februarÿ 1710.

Ajánlom szolgálatomat Kgldnek!

Az Fölséges Fejedelem küldötte kezemhez Kabárúl 16. praesentis irott levelét Kegyelmednek, parancsolván Kara-Szulimán iránt; de miólta elment, oda van, — leszen gondom reája, ha megtér.

Írhatom azonban Kegyelmednek, hogy Konstantinápolyból fris levelek jüttek, 22. x-bris datáltatott az utólsó, mi van benne? nem tudhatom, mert most fordítják, (t. i. a chriffre-kből rendes írásra;) hanem claves nélkül látom azt: Albuér nemhogy árestomban volna, sőtt mindennap bízott már az pénz felvételéhez, mert már constat, hogy ottbenn felvették s csak itt Stambolban hamiskodtak az kalmárok, s mivel Feriol (a franczia követ) is megijedt változástúl, — símábban fogott az dologhoz.

Még frissebb levele jütt ezekkel Pápai Gáspárnak (Nándor-Fejérvárból,) kit 16. datál praesentis, kirül szükségesnek látom Kegyelmedet tudósítanom, még az többit megfordítják, minthogy nem hiszem, több szóval is írhasson Horváth Ferencz (portai residens) többet; mert ez azt írja:

Megérkezvén a szerdárunk az portárúl, úgy: minthogy
mé g h ne m re so l vá l ta az
273. 159. 149. 54. 109. 274. 75. 119. 245. 302. 115. 111.
Fényes Porta fe l bo n ta ni az bí ke s
257. 122. 119. 151. 304. 115. 64. 111. 131. 133. 80.
s ge t az Római Császár ra l: ne m ad
65. 192. 79. 111. 17. 264. 302., azért 54. 109. 21.
ha da t. bo n ta
252. 191. 309. Mindazonáltal azt mondja: ha 151. 100. 115.
ná, s e m pé n z é rt,
44. 80. 179. 303. 204. 304. 60. 179. 322. hanem mindazon
vá ro k é rt, ki ke t bí rt;
245. 294. 129. 179. 10. 143. 133. 79. 141. 322. de tovább is
ta r ty a ba rá t cs á gá t,
115. 89. 30. 219. 121. 264. 79. 29. 219. 182. 309. s mind
mu ni ti ó és az ar nó t
14. 64. 135. 99. 82. 111. 81. 74. 79. iránt érkezett intima-
c o n ni ve ál lyo n;
tiója, hogy 199. 99. 304. 64. 255. 51. 40. 100. tett azért kér-
ka pu, me r re gy ü he t
dést: mivel nincs 123. 234. 273. 89. 274. 39. 70. 262. 79.
az ar nó t? Moldvá ra
111. 81. 24. 309. Igen jól felelt Pápai: s mivel most 214. 264.
me gy az ha d,
mindenfelől 273. 39. 111. 252. 189. mintha csak mellőlök

el sz ö k né k O mé r Erdély
32. 20. 59. 129. 54. 129. 99. 273. 89.*) vagy más, 197. vagy
Má ra ma ro s fe lé.
263. 264. 263. 294. 80. 122. 213. S azt írja, hogy igen tetszett a szerdárnak: V Allaha, jó lesz! s mindjárt póstát küldött az iránt a portára. Változását is írja a tömösvári basának, de még nem tudja, ki succedál?

Ezeket ugyan, ha útban nem éri Kegyelmedet levelem, jobban megtudja magátúl (Pápay Gáspártúl) Kegyelmed: azért kívántam mindazonáltal megírnom, hogy, ha utóléri levelem Kegyelmedet, jobb kedvvel mehessen, s még azt is teszem hozzája, hogy Ráday Uram megérkezett ugyan (kivel még nem szóllottam); de írja vala minap, hogy ott (Benderben, a svéd
az arnótországi bassá va l
királynál) szóllott 111. 107. 287. 245. 119. s igen
ki kü l di O mé rt,
ajánlotta magát: mindjárt 143. 183. 302. 211. 99. 273. 10. — kirűl talán maga Ráday Pál bővebben fog írni Kegyelmednek.

Az Fölséges Fejedelem mostani actiójárúl íme, az menynyire elsőbb leveleibűl vehettem az informatiót, accludálom Kegyelmednek; **) hanem sok szó helyett írhatom valóságát az triumphusnak azzal, hogy noha az mieink egy felé s az megmaradt német más felé ment estve: de ugyan az német az testeket és az ágyúkat ott hatta, kiért másnap is az mieink mentek, nem az német. Harmadát irányozzák, ha mehetett el az németnek, és Czikkingen kívűl más Generálisnak is rebesgetik veszedelmét. Jól kezdette az új esztendő! Én is jól levágaték az rozsnyai németekben és az Ordas talpassiban; adjon Isten többet is! Az lőcsei cásust is méltó emlékeznem Kegyelmednek, az hol colludálván az pattantyús az németekkel: az czäutházat és az portartó-bástyát véletlenűl felvettette s nagy rést csinált az falon; csudálatos áldása Istennek: elvétette az hagyott (kitüzött) napot, mert előttevaló napon környékezte vala

*) Omér aga, vitéz albániai tiszt volt, a ki kötelezte magát, hazájában Rákóczi zsoldjára jó puskás arnót gyalog csapatokat toborzani s kihozni.

**) A leveleskönyvben a melléklet fogalmazata nincs meg.

az német, s akkor már eloszlott vala. Még azért viradtig újobban reájütt az német az zuhanás után: Isten megbátorította őket, Generális Andrásy István Uram dicsíretes resolutiójával becsinálták az mint lehetett az rést; egy nap és egy éjjel bombákkal s ágyúkkal négyszer ostromlotta, — mégis csak, az táskájokban maradott porocskájokkal megoltalmazták magokat, s gyalázattal ment el német uram.

Mivel pedig látom: lesz még az mezei házra szükségünk, — kedvessen venném, ha Kegyelmed egy palota-sátort, két fára valót és egy négyszögletű kisded háló-sátort szerzene számomra; csak tudjam az árát: kinek s mennyit? mindjárt megküldöm. Vagy két barna ménylovat ha szerzene Kegyelmed, azt is megköszönném s meg is fizetném. Kávét, dohánt. (Latus per se.)

(Csak a czímirat Bercsényi s. k. írása. Az előforduló titkos-jegyes részek nem voltak megfejtve, — azonban a vörösvári levéltárban lévő mintegy hetven darab clavis egyikének segélyével sikerült megfejtenünk.)

16.

14. Februarÿ Unghvárrúl Nedeczkinek.

Úgy reménlem, hogy ezelőtt való levelemet, mellyet az kioviai Palatinus és hadai dolgában válaszúl írtam Hommonárúl 31. Januarÿ Kegyelmednek, vehette eddig Kegyelmed; szükségesnek látom mindazonáltal tudtára adnom Kegyelmednek, hogy Generális Golcznak, azon ratióknak csak némellyikét, az mellyeket Kegyelmednek írtam akkor, Bertóti Ferencz Vice-Generális Uram értésére adván s legkiváltképpen azt, hogy már a Fejedelemmel nemcsak elmentek az hadak: de harczolnak is az némettel, kit nem követhetnének, ha az svéciai királyhoz reflexióval volnának, mert az császárral nemhogy ellenségeskedések lehetne: de bizonyossan írhatom Kegyelmednek, hogy minden amicitiát és maga ditióin cum respectu Majestatis való passust küldött az királynak az császár; s ha »ad obsequia Regis Sveciae conservarentur«, (az mint Golcz írta vala Bertótinak), mikínt exponáltathatnának periculo belli? Már is sok elesett bennek az minapi ütközötben. Ezen s illyen declaratiójára s affidatiójára egyszersmind Bertóti Uramnak

micsuda szép declaratiójú választ adott Generális Golcz, — íme, copialiter accludálom Kegyelmednek, *) s elhiszem, csak ennek informatiója is fogja könnyíteni dolgát Kegyelmednek.

Még penig ennél is jobban megnyugszik majd Golcz Uram elméje, ha Szent-Iványi János Brigadéros Uram beszélhet vele, az ki által — minek-előtte láttam volna ezen levelét Golcznak, — megküldtem sub meae propriae vidimationis authentico az ravi sztaroszta Grudzinski **) assecuratoria-levelét, melyben mindgyárt in ingressu abdicálta maga s az had az kioviai Palatinus commandóját, és az ki nagyobb: az Czár ellen való ellenségeskedésnek abrenuntiál. Kibűl megtetszik, hogy ő Felsége nagy praecautióval és igazán javára az Czárnak fogadta be őköt. Hogy penig minap azt meg nem küldtem Kegyelmednek: oka, hogy azután hozattam el Munkácsrúl az actákot, s ott tanáltam. - Ezt azért, az mint írám, Golcznak megküldtem illyen formán, mint Kegyelmednek küldöm, és az originálissát is odaküldtem Szent-Iványi által, úgy, hogy azt megmutassa pro firmiori fide; és Dolorukinak is írtam volanter, kit Golcznak küldtem, hogy az accludált copiát vagy authenticálja maga, látván az originálist, vagy, ha ugyan az originálist elküldeni szükségesnek tartja: adjon nekünk recognitiót róla, hogy kêzhez vette. Ezt azért Kegyelmed bízvást repraesentálhatja az Udvarnak és magának az Czárnak is. — Csak érné Szent-Iványi Golczot Lublyón; mert híre volt Lengyelországban való visszatérő szándékának.

A mellett íme, accludálom Kegyelmednek az Fejedelem levelét, kit ő Felsége az Czárnak írt, de nem az Kegyelmed kívánságára nézve; mert elítílheti Kegyelmed, hogy én 31. vettem az Kegyelmed levelét Pauli denunciatiójárúl, — még 2-da nem tudhatta az Fejedelem, s még talám most sem: mert nagyot kell kerülni az pestis miatt, s tovább is ment az Fejedelem talám Morva felé eddig. Hanem elsőbb leveliben írta vala Kegyelmed még is Ilyvóban létit, s akkor írtam vala Fejedelemnek, hogy igen elkésik Kegyelmed, — jó volna valami levelét bocsátaná az Czárhoz, s arra nézve írta azt ő

*) E másolat a leveleskönyvbe nem iktattatott be.

**) Ezt nevezte ki Rákóczi, lengyel hadainak tábornokává.

Felsége, és az hol ad calcem leveliben teszi ő Felsége: »*Generalibus exercituum Majestatis Vestrae patefeci*«, — azt érti rajta, hogy akkor mindjárst megírta Koropatownak. Ezen levelet is azért, secure béadhatja Kegyelmed, cum declaratione, hogy ím látja a Czár, micsuda veneratióval és observantiával van az Felséges Fejedelem; mert ezt magátúl és non ex praetenso írta ő Felsége.

Nem hiszem, hogy ezen két documentum (mint már Golczot kevesebb is) az egész Udvart s úgy magát az Czárt is meg ne csendesítse s inkább jó kedvét s barátságát ne nevelje. Mindazáltal, ha ugyan tovább is Kegyelmedet sürgetnék és végső szükségét látná: azon assecuratoria, vagyis az kit quarantiának nevez Kegyelmed, — tehát Kegyelmed ezen írásomra nézve bízvást maga, ex authoritate plenipotentiae suae aliunde habitae, csak adja ki magátúl, observálván mindazáltal és vígyázván az terminusokra. Mert ezen accludált levele az Fejedelemnek magában foglalja úgyis per se azt, s úgy hiszem, meg is nyugszik rajta az Czár; s az másik documentuma Grudzinskinak suo et totius militiae nomine erősíti az Fejedelem írásának valóságát, és haugyan csak extreme sürgetik Kegyelmedet: securissime kiadhatja Kegyelmed, — mert lehetetlen, többet kívánhassanak, mint az mi fel van téve az Grudzinski leveliben. De Palatinus személyjét nem kell öszvevetni az hadakkal: minthogy már elszakadtak tőlle az hadak, s máskínt is gratiájárúl ír az Fejedelem, ut nec praejudicetur Regno nostro et juri Gentium de asylo, — más formában kell venni dolgát.

De mindezek felett is nagyobb bizonságát mutathatja Kegyelmed az ő Felsége sinceritássának: mert íme, meg nem szűnt *az Fejedelem az franczia királt úntatni és exoperálni az varsavai tractánknak elsö punctumát.* Minthogy resolválta *az franczia király az Felséges Czárral való colligatióját*, és mivel két ellenkezőnek egyszersmind *való colligatussa nem lehet, az svécussal* penig régi *colligatiója lévén:* azért resolválta (kit eddig nem cselekedett,) solemnis követje által serio denuntiálni az mediatiót *az svéciai királynak, az Felséges Czárral való békességre.* Minthogy penig nem lehetett most útja más követnek, hogy annyival hamarabb lehessen s jó in-

formatióval is mehessen: gyütt ordere Des Allőrs Uramnak *) (az ki már az constantinápoli oratorságra rendeltetett Feriol helyett), hogy mindjárst sietve menjen előbb az svéciai királyhoz, és *ha seria admonitiójára az Czárral való* tractára resolválja magát az király: tehát mindjárst *Benderbül* fordúljon vissza egyenessen *az Czárhoz*. Az mint is holnap indúl Munkácsrúl Des Alleurs Uram, oly szándékkal, hogy ha succedál propositiója Benderben, (kihez egész reménsége van), egyenessen onnan megyen Benderbűl Kamienijecz felé. Szükséges azért, *Kegyelmed ezt megjelentse, — tegyenek idein rendelést*, hogy ne tartóztassák valahol az széleken vagy Kamenyeczen, már máskínt is caracterizatus orator Constantinopolitanus lévén.

Ez igazán nagy dolog, és megesmérheti ebbűl az Felséges Czár, hogy az franczia nem bizgatja ellene az törököt: midőn azt küldi az békesség csinálására, az kinek oratorsága által kell folyni az törökkel dolgainak, és így egyszersmind lészen módja s munkája Des Alleurs Uramnak benne, hogy mind az törökkel potraháltassa s mind az svécussal megcsináltassa az békességet. Máskínt is, megmondhatja Kegyelmed, nevemmel köszöntve Golowkín Uramot, **) hogy emlékezzék meg mindazokrúl, az mellyekrűl *occasione secretioris tractatus szóllottam* az Felséges Czár Majestássa s dücsűssége nevelkedésének *útjárúl s módjárúl,* — most mind azon *útak lesznek már elütte, s mindjárst colligatiójában veszi az franczia, cum securitate pacis universalis.* Ez hogy eddig meg nem lett, nem csuda: mert nehéz volt *messzire irogatni Párisban, és emberünk nem mehetett ollyan. Azért, ha az svécus repudeálni* találná már *az francziát: hamarabb elmellözi* már, mióta megösmértethette *az francziával az Fejedelem, mit tesz colligatiója az czárral?*

Nem tudom micsuda lehet ezen új marienswerdi colligatió: de csak nem hiszem, lehessen ollyan, az ki akadályozhassa az békességet, vagy *praeferáltathassék az franczia colligatiónak.*

---

*) Marquis Des Alleurs altbgy. 1705. óta XIV. Lajos residense Rákóczi fejedelem udvaránál.

**) Péter czár egyik belső ministere.

Be kellett volna most Des Alleurs Urammal menni az *Fejedelem emberinek, de mivel még nem agnoscálta erdéli fejedelemnek ö Felségét az svéciai király,* — nem tudván: fogja-é *mediatióját agnoscálni az franczia mellett?* azért addig tartózkodni kellett; hanem mihelt prima relatio voluntatis *tractandi kiadatik* az királytúl: *mindjárst megírja* Des Alleurs Uram s *késszen lesz emberünk,* (gondolom, *Rádai Uram*), *mindjárst megyen* Des Alleurs Uram *mellé, hogy vele együtt mehessen Kameniczre* s tovább; mivel *az Fejedelem exoperatiója által indúlt meg ezen negotiatio:* de necesse *jelen kell tovább is lenni az Fejedelem emberinek.* — Úr-Isten, add meg ezen nagy jót! Tudhassák azért és valahogy ismét másra ne magyarázzák, *ha bé tanál menni az Fejedelem embere Des Alleurs mellé Benderben.*

Ha ezt Kegyelmed jól repraesentálja: meglátja Kegyelmed, elfelejtik az diffidentiát; mert hiszem *több ezen negotiatio magában is* az quarantiájánál Kyowszki Uramnak.

Vagyon még más dolog is, mellyet de necesse kell Kegyelmednek megírnom, — de ezt nem kell együtt az többivel, hanem csak magánossan Golowkín Uramnak jelenteni, és tanácsát kérni: ha lehet-é Kegyelmednek megindítani? Kibűl (hacsak valamely particularis boszúállásnak oka nem tartóztatja az kozákok ellen az Czárt), nagy jóra való dolog következhetnék. Tudniillik: Mazeppa kozákiban majd 20,000 elszakadt az svécus mellűl és az tatár protectióját singulariter, s nem az svécus nevezeti alatt amplectálták, s nem is hajtanak az svécushoz, hanem az Chám adott valami földön telepedést nekik ollyan árenda formában, vagy a mikínt. Elég az, *hogy azok megtudván az Fejedelemnek colligatióját,* kit (tudja Kegyelmed,) minden orosz valláson valóknál nagy hírrel folytattak, *kiküldtek bíztokban az török kereskedökkel,* és azt *kivánják az Fejedelemtül: szerezzen az Fejedelem nekik gratiát az Czártúl, és fogja az Fejedelem pártjokot, hogy az amnistiát megtartsa az Czár, (kivel mediatiót kivánnak jelenteni), s ök 12,000-en kigyünnek az Fejedelem* (szolgálatára) *kevés fizetésre, és soha nem tartnak az svécussal,* hanem addig *szolgálnak itt, míg az Czár* akarja, — csak *osztán mehessenek haza békivel.* Mert, azt mondják, *küldött ugyan nekik az Czár amnistialis pátenst és gratiát:*

de csak *az írásnak nem hisznek* annyira, *hanem az Fejedelem feleljen felőle és gratiájokrúl*, és azon *beneficiumért szolgálni fognak az Fejedelemnek kevésért;* mert, azt mondják, úgy sem *mernek még gratiára is hazamenni,* mivel *félnek attúl:* ha valami *háború* vagy *indúlása lesz az svécusnak,* — *ők mindjárst újobban gyanúságban esnének, s megölctné őket az Czár;* azért inkább *itt szolgálnak, míg ott lecsendesedik az dolog : csak azután mehessenek s maradhassanak békivel otthon.*

Ha azért Golowkín Uram úgy ítéli, hogy meg nem haragszik az Czár azon, *hogy a Fejedelem az kozákok mellett szóll: proponálja Kegyelmed* manuductiója után Golowkín Uramnak; mert ezzel nekünk is nagy segítség és az Czárnak is nagy securitás esnék: mert annyival inkább *fogyna az svécus ereje* és az több *kozákság revolutiójától nem félhetne,* ha híre lenne, — *ezeknek is gratiára való állásokért szolgálatjok s elszakadások az svécustúl;* sőt az törökhöz is *keresebb bizodalma volna az királynak,* ha az *Kozák-országhoz nem bízhatnék.* — Ezt penig minden consideratiója nélkül az *bécsi Udvarnak* megcselekedheti *az Czár: mert nem küldi maga az Czár ide az kozákokot, hanem csak intercessiójára az Fejedelemnek gratiát ad,* quod nihil praejudicare potest. Azért ehhez egyéb nem kellene, hanem csak ollyan *pátens amnistionális gratiát küldene az Czár, az Fejedelem* kezéhez: *Quod Kozacis per factionem Mazeppae a fidelitate et devotione deviantibus, expost vero ad servitia Serenissimi Principis Transylvaniae etc. se-se transferentibus, ad interpositionem ejusdem Serenissimi Principis, ob respectum singularem amicitiae ejusdem et ex consideratione, quod a Rege Sveciae se-se per hoc abstraxerint, — amnÿstialem gratiam redeuntibus domum semper valituram permittit et donat,* etc. Mindjárst a mellett *az Fejedelem maga asscuratióját béküldi nekik.*

De ennek igen titkon kellene meglenni, hogy meg ne tudná az svéciai király: mert akadályoztatná az törökkel; hanem csak más praetextust kell találni az tatár hám alúl való kijövetelben, mintha *Havasalföldiben vagy Moldvában akarnának inkább földet árendálni:* de elsőben *akarják tudni, gratiájokrúl mint felel az Fejedelem,* és mikínt *van meg?*

Jelentheti Kegyelmed, hogy lám, az *tractátus szerint bíztunk vala az ráczokhoz, — bárcsak ezeknek adna már gratiát, a helyett esnék ezen segítségünk ;* ez penig *sine offensa Imperatoris* lehetne meg.

Ezen dolgot *mindazáltal úgy bízok dexteritássára* Kgldnek, hogy akkor proponálja, mikor már *az diffidentia kimegyen* elmíekbűl. Ez ugyan *diffidentiát nem okozhat*: mert ha *nem ád gratiát, — ezek ki nem gyünnek, hanem félő, hogy ismét melléje csapják magokat az svécusnak.* Ennek azért *titkon és hamar kellene meglenni.*

(Bercsényi s. k. irott fogalmazata.)

Krucsay jegyzete : Ezen levelet Brenner Uramnak inviáltuk Varsavára, Kálnási János Uramnak küldvén Munkácsra, hogy onnét Szkolyára dirigálja.

17.

Brenner Uramnak. 15. Februarÿ Unghvárrúl maga írta ő Excellentiája.

Megküldöttem Golcz Bertótinak irott utolsó levelét. 8. Januarÿ költ levelében említi Brenner, hogy Dolhoruki assecuratiót kér tűlle; kire írtam: jó lett volna legalább bíztatni vele, mert azzal nevelték a suspiciót, hogy sem ő, sem Nedeczki ki nem adta az assecuratiót.

Gortholdnak 100 aranyat, az minapi 1000 talléros cambium felett szerezzen azon cambiator kalmártúl, — acceptálni fogom in summa.

Az *magyar gazetákat* megküldöttem, s hogy *continuálni fogjuk,* megírtam. *)

Des Alleurs megindúlt constantinápoli oratorságra; efficiálta a Fejedelem, hogy útjában proponálja Benderben az mediatiót, ha succedál: az Czárhoz felmenni magának, úgy lévén parancsolatja királyjátúl; kihez nagy bizodalma van: mert oly propositióval megyen, az ki mind az svécusnak, Czár-

*) A »*Mercurius Veridicus ex Hungaria*« czímű kurucz hirlapot érti, melyről lásd értekezésemet : »*Az első hazai hirlap*, 1705—1710.« (Magy. tud. akadémiai Értek. 1879.

nak, Augustusnak, Respublicának s töröknek is contentumára lehet. Legalább megtetszik ebbűl: nem bizgatja az törököt a francziá a muszka ellen, mint a császár, a ki bizonyára adománynyal is ingerli ellene a muszkának a törököt, azért, mert fél attúl: reá ne fordítsa a török maga készületét.

Groffeinek és Vetésnek *) szólló leveleket accludáltam, és vagy az franczia papok, vagy kalmárok által az párizsi communicatiónak hogy megcsinálja útját, kiben Fervill és Baluúz **) hogy segítsék, s megalkudjék az correspondenssel s meg is mondja Baluúznak, hogy mivel Des Alleurs Constantinápolyban ment: ha ott meg nem csinálja, — az correspondentiához ne bízzék.

(Ráday Pál kezével írt kivonat.)

18.

Pápai Jánosnak, 13. Februarÿ 1710. Unghvár.

Az Kegyelmed *30. Landor-Feirvárrúl költ levelét kezemhez* küldte ő Felsége, minthogy az *clavisek nálom vannak,* s azért is kell válaszolnom Kegyelmednek. Értvén, mi végre kívánja Kegyelmed *az credentiát?* alázatossan adtam tudtára ő Felségének: ha tetszik, ezen levelemhez adjungálja ő Felsége *maga credentiáját,* mellyet én *ki nem adhatok;* de megírtam azt is ő Felségének, az mit írok Kegyelmednek, *tudniillik:*

Mivel már ezelűtt Pápai Gáspár Uram megírta vala. (kit én is megírtam Kegyelmednek s maga is jobban tudhat eddig Kegyelmed), az *szerdárnak kijövén váloszsza az Portátúl,* hogy *az Porta az némettel az békességet felbontani nem* resolválta *még:* azért *az kívánt segítséget nem adhatja; ha* felbontani resolválja penig az *békességet:* azt nem *pénzért,*

*) Groffei és Vetésy (Kökényesdi) László Rákóczi diplomatái. Emez követe a franczia udvarnál, amaz hivatalos jellegel nem bíró ügynök, mint Kortholdt.

**) Amaz derék franczia ezredes, előbb követ, utóbb főtiszt Rákóczinál, most lengyelországi diplomatiai missiójában XIV. Lajosnak. Emez franczia alkövet ugyanott.

sem darabért, *) hanem mindazon *helyekért, az mellyeket azelütt bírt, fogja cselekedni.* Hanem gyütt intimatiója, hogy mind *munitióval segétsen, s mind az arnótok iránt connivedáljon titkon.*

Ezekre nézve éppen nem látom szükségesnek, miért kelletnék Kegyelmednek *az vezérhez menni az nagyobb* dolog iránt? Mert hiszem arra legkiváltképpen az *segétségnek* dolga vezet bennünköt. Ha egyiket *denegálják s az másik* a nélkül is intimáltatott az *szerdárnak:* éppen nem látom tanácsosnak praemálni az nagyobb, úgymint *athnámé dolgát; mert ha sürgetjük,* s illyen váloszsza *lesz az Portán is Kegyelmednek,* — *vége szakad eo ipso;* s úgy látszik penig, *hogy titkolni* kívánja még *ezen váloszszát is az Porta;* valamint *az szerdárra bízta elöszször:* úgy most is *titkolja* még magunktúl is *az Portán,* — mert Horváth Ferencz, látom levelibűl, semmit ezekben nem tud.

Ehhezképpest *tanácsossabb most az arnótok és munitió conniventiájárúl való jó* váloszszokkal *contentusoknak lennünk és in suspenso, sub spe et quasi sub opere hadni az többit,* továbbvaló resolutiójáig *az Portának, s akkor* pro rei exigentia *agálni, midőn* folyamatja indúlhatna *jobban, és sub negotiationis hujus titulo az barátságot* observálni *s élnünk az* arnótok alkalmatosságával.

Azért is tehát szükségessebbnek látom, hogy Kegyelmed az *30 napot elvárja,* az mellyekben reménli *megtérni az arnótok Moldva felé való gyüvések iránt való* resolutiót, melly igen jól gondolt dolog. *Az 30 napok addig is eltelnek, míg ezen* levelem érkezik. Ha succedál ezen dolog: tehát Kegyelmed mostani bémenetelének *is az lévén czélja,* hogy Pápai Gáspár Uram maga *menjen Omer agához* s folytassa az dolgot, Kegyelmed penig *Landor-Fehérvárrúl kórmányozza és segítse;* és így az melly okbúl szükségesnek látta ez szerint való béküldésit Kegyelmednek ő Felsége: azon okbúl nem látom jónak, hogy Kegyelmed maga kigyűjön és *csak magára Pápai Gáspár Uramra bízza a dolgot.*

Hogyha penig az 30 nap múlva is netalán, az pasának

*) A Dráván túli országrész értetik.

bévádoltsága miatt (az mint írja Kegyelmed) *történhető akadályja tanálna lenni*, avagy *változása* történnék s az *semmit sem* tudna, vagy *tudni nem akarna az dologban:* úgy nem tartanám helytelennek az *fővezérhez való menetelit Kegyelmednek ezen jól indúlt dolog akadékja elhárítására*, s azon alkalmatossággal per transitionem *említeni az athnámé dolgát meglehetne oly formában*, hogy noha az iránt még egész váloszsza nem gyütt vala *az Portának*, *minthogy az békességbontása iránt való* resolutióra *hallasztotta az szerdár által:* vala mindazáltal illyen *s amollyan jó válosz az munitió*, *az arnóth dolgában*, — légyen ezen *új szerdárnak is ollyan, hogy csak ezen* barátságával is *élhessünk az Portának, míg az többi meglesz.*

Ebbűl kigyün kérdésére is Kegyelmednek váloszom: *ha szólljon az új szerdárnak, ha változni tanál?* hogy igenis, szükséges, beneventálván, kérdezni: hihető, neki is van az a hatalma *az mi dolgaink folytatásában*, az mi vala *az másiknak*, s tudhatja, mit resolvált *irántunk az Porta;* s feleleti mutatja meg Kegyelmednek: ha több szóval kell-é *s jó-é ereszkedni vele?* vagy, ha semmit sem tud, vagy tudni nem akar: úgy kellene *az vezérhez menni Kegyelmednek*, — az mint írám feljebb.

Ezeket penig úgy irom Kegyelmednek: ha ő Felsége ellenkezőt nem parancsol ezen levelem mellett Kegyelmednek; mert azért küldöm ő Felsége felé, ha még az Tisza s Duna között tanálja ő Felségét, tudhassa: mit írtam clavissel, és adjungálhassa, ha tetszik, az *credentiát*, mellyet inkább ezen utólsó, mintsem az első okbúl látnék szükségessebbnek lenni, ha azt *Horváth Ferencz Uram* véghez nem vihetné, hogy hasonló intimatiója menne az változással *az új szerdárnak is.*

Az Alboér pénzivel igen bíztatott utólsó levelében Horváth Ferencz, talám meg is van eddig: mert elmenetele elűtt complanálni kívánta *az orator* (Feriol), *kinek helyiben* harmad nap alatt elindúl *Des Allörs Uram.* S írhatom azt is Kegyelmednek, hogy *Vetési írja Párisbúl* még octoberben: az akkori 3. havi restantiát kiszerzette *és Constantinápolyban* szállítja suo modo; azért ha azúlta való summa még emlékezetben nem volt, — szót tehetni felőle. Az ugyan leszen vala-

mely két vagy háromezer tallér híjával, mert más szükségre fordított ott benne *Párisban.* Írtam errűl Horváth Ferencz Uramnak is.

Rádai Uram megérkezett, de ismég bé fog menni *az új vajda köszöntésére Moldvába;* az ő Kegyelme negotiatiója penig *mivel Jusup pasa által foly:*)* Kegyelmetek semmit se szólljon arrúl, *mintha nem is tudná Kegyelmetek.*

Az Postscriptában írja Kegyelmed *az boncsok kitételit,* — kit *még más levelekhez képpest nehéz elhinni;* particulárissabb tudósítását várjuk Kegyelmednek.

Minapi levelemet ha vette-é Kegyelmed? örömest tudnám és mint bízhatom azokhoz, az miket vásárlani kértem s kívántam Kegyelmed által.

(Bercsényi sajátkezű fogalmazata.)

19.

12. Februarÿ, Unghvár 1710. Domino Brenner.

Quamvis paucis ab hinc diebus per Nicolaum Valachum**) R. D. Vestrae uberrimam transmiserim informationem in negotio Domini Palatini Kiovensis et militiae ejusdem ad servitia Suae Serenitatis et Regni nostri adoptationis, appropinquationisque Domini Generalis Golcz, — ad quae me referendo, hisce uberius notificandum esse duxi, eundem Dominum Generalem Golcz et actu in Lyublovia nihil nobis adversi agendo existere; attamen ad eas (de quibus mentionem in nuperis meis feceram) Domini Generalis Bertóti literas reposuit, se ex certa manu habere Dominum Palatinum et exercitum ejus eum in finem conservari, ut rursus occasione futura Regi Sveciae idem Palatinus cum exercitu restituatur ad obsequia.

Ne proinde haec opinio, quam malevoli nostri seminare nituntur, ulterius serpere et Sua Serenitas per hoc de insinceritate argui possit: nonmodo manifestis argumentis, sed et

*) A fiatal Juszup, arnótok pasája vala, Ráday Benderben jött össze vele, s ő is ígéré az arnót hadak beszöktetését Omer agával.

**) Rákóczinak »*Miklós*« nevű, Orosz- és Lengyelországba járó »*czímeres curir*«-ja.

re ipsa contrarium remonstrare volo, — dum certissimum est militiam eandem actualiter bellare; si ergo ad Regis Sveciae obsequia conservanda foret: quomodo illa exponi posset belli furoribus? quomodo contra Imperatorem hostiliter agere militia haec praesumeret, si aliquam erga Regem Sveciae obligationem suam teneret? cum nulla inter Regem Sveciae et Imperatorem inhaesit inimcitiam, — quin imo amicitiam Regi Sveciae testatam esse voluit Imperator, dum securum et cum Majestatis respectu transitum per ditiones suas obtulit Regi Sveciae, quod certissime nobis constat.

Et ut manifestius sinceritas Serenissimi Principis et amicitiae ejus praecautio appareat: accludo hisce copias assecuratoriarum Recognitionalium Literarum Domini Gruzinszki Starostae Ravensis, quas occasione statim acceptationis servitiorum et levationis stipendiorum, suo et reliquae totius militiae nomine, Serenissimo Principi dedit. Ita Sua Serenitas amicitiae Suae Czareae Majestatis provisum esse voluit. Et ne in veritate Literarum harum dubium quoddam esse possit: in originali easdem ad Dominum Generalem Golcz misi, ut easdem aut in originali, aut vidimatis ad Dominum Principem Dolorukium, in meis eum in finem volanter ei missis literis includantur. Nullus proinde dubito, si remonstrationibus et argumentis in prioribus meis appositis, hoc quoque documentum R. D. Vra remonstraverit, — omnem alienam hoc in passu opinionem in meliorem partem nobis cessuram, et nullus erit, qui merita Suae Serenitatis et sincerae amicitiae signa non recognosceret.

Adeoque praeprimis adurgendum esse noscit R. D. Vra, quod siquidem ad quietandam altefatae Suae Majestatis mentem, jam Suae Serenitatis Legatus Nedeczki praecesserit, abindeque benigna in dies expectetur resolutio; — hanc praesens status rei moderationem obtineat, ut rejecta malevolorum insimulatione, aequitati et communi inter Potentatus observatae praxi (quae nulli extra evidentem reicognitionem injuriam inferri sinit) securus (?) sit et relinquatur locus.

(Bercsényi kezével irott fogalmazat.)

20.

Excellentissimo Domino Generali Golcz.

Illustrissime ac Excellentissime Domine!

Praesentium Exhibitorem, Generosum Dominum Joannem Szent-Iványi, Serenissimi Principis Nostri Exercituum Brigaderum et unius Regiminis Pedestris Ordinis Militiae Praetorianae Actualem Colonellum, juxta sibi datam Instructionem, praescitis et partim secretius repraesentandis quibusdam in negotÿs, ad Excellentiam Vestram expediendum esse ducens, Praetitulatam Dominationem Vestram officiose rogo: dignabitur verbis Ejusdem non saltem indubiam adhibere fidem, verum etiam optata resolutione eundem remittere. Cupiens in reliquo, Excellentiam Vestram ad vota Sua feliciter vivere. — Datum in Arce Unghvár, die 13. Februarÿ, Anno 1710. Illustrissimae ac Excellentissimae Dominationis Vestrae, etc.

(Bercsényi valamellyik titkárának — de nem Ebeczky Sámuelnek — fogalmazata.)

21.

Generali Golcz.

Illustrissime ac Excellentissime Domine!

Generalis-Campi-Marschalle!

Inita Varsaviae erga personam Excellentiae Vestrae notitia facile persvasit, ut quam ulteriori amicitiae progressu incrementare hactenus in votis habebam, tanto magis nunc per felicem Excellentiae Vestrae in Confinia Regni hujus introitum officio Literarum mearum eam evidentius probarem; adeoque, cum etiam ex datis Excellentiae Vestrae ad Dominum Vice-Generalem Berthótÿ responsis, nova se-se de praescitis negotÿs agendi et quaedam etiam secretiora Excell. Vrae communicandi offerat occasio: Exhibitorem praesentium, Generosum Dominum Joannem Szent-Iványi, Militiae Serenissimi Principis Praetorianae Pedestris Brigaderum et unius Regiminis Colonellum, ea confidentia et consilio expedivi, ut propositionibus ejus, nomine meo repraesentandis, non modo indu-

biam adhibere fidem, sed et qua omni sÿnceritate ac particulari erga Excellentiam Vestram boni affectus reflexione plenis, acquiescere haud gravare velit. Quam in reliquo vita et rebus florentissimam esse desiderans, maneo

Excellentiae Vestrae, etc.

(Ráday Pál kezével írt fogalmazat, a föntebbivel egy féliven.)

22.

Celsissimo Principi Dolgoruki.

Celsissime Princeps!

Quamvis paucis abhinc diebus uberrima et certe omni sinceritatis plena informatione, quoad receptionem Domini Palatini Kioviensis et copiarūm ejus, Celsitudini Vestrae inserviverim: cum nihilominus interea temporis ea Excellentissimi Domini, Suae Czareae Majestatis exercituum Generalis-Marschalli Golcz ad XIII. Oppida Scepusiensia intrantis intervenerit notificatio, quod nimirum ex certa manu habeat Dominum Palatinum et copias ejus, eum in finem apud nos conservari, ut futuris Regis Sveciae usibus esse poterint, — iteratis meis Celsitudini Vestrae incommodare, nostrae erga Czaream Majestetem devotionis et sinceritatis obligamen esse duxi, condigno cum respectu Eandem requisitam esse volens, quatenus pensitatis jam ante tam Celsitudini Vestrae genuino repraesentatis, quam et nunc praefato Domino Generali Golcz per expressum nostrum uberrime deductis evidentibus testimonÿs falsa malevolorum spargimenta (quibus nihil magis, quam ut Suam altefatam Majestatem in colligatione nostra, nosque a tanti Patroni amicitia abstrahant, cordi est,) rejicere, ac foederatos Suae Majestatis, numerum hostium ejus minuentes, ab omni suspicionis nota liberare, eoque fine Suae Czareae Majestatis benignam nefors persvasam mentem quietam reddere benevole allaboret.

Quid enim amplius ad evidentiam rei requiri possit? dum Palatino Kioviensi, qua solum privato, tam in privatam de jure Gentium licitam protectionem assumpto, militia ejus ad actualia Regni servitia cum exolutione menstrualis stipendÿ applicata, nonmodo publica contra hostilem Domum Austriacam (cum qua Regi Sveciae nihil belli est) gerit proelia: sed

et palam manifestato scripto (quod in majus sinceritatis argumento, Domino Generali Golcz in originali transmisi, per vidimatas copias Celsitudini Vestrae communicandas,) se ad finem belli nihil hostile tentaturam obstrinxerit. Quae dum cuncta uberius per Legatum Serenissimi Principis Dominum Brenner (ad quem me in nuperis quoque Literis provocaveram), Celsitudinem Vestram intellecturam spero et officiosissime expecto, me quoque in particularem favorem recommendans, permaneo Celsitudinis Vestrae, etc.

Dabantur in Arce Unghvár, 13. Februarӱ 1710.

(Bercsényi föntebb érintett titkárának kezével irott másolat.)

23.

Bercsényi emlékeztető jegyzetei.

Sinceritást remonstrálni az Czárhoz.

Golowkínnál is remonstrálni az Gort. (Gorthold?) ratióit, hogy per avocationem non praebuit.

Az szélekrűl is azért távoztattak el, hogy meg ne lehessen communicatiójok s okok a rosszra.

N. B. *Egy poltura s kassai tartás.* *)

Golcznak tyúkkal-kalácscsal (t. i. kedveskedni). Lutheránust borral hozzája. **)

Palatinus. Franczia protectio.

Scriptotenus semmiek sincs, csak az secretárius beszédje; arra válosz: 1. Az az franczia követ praetextussával gyütt által. 2. Olykor gyütt Palatinus, hogy már az eleje az máramarosi és moldvai szélekben vólt, és így inkább revocálni, mint amúgy bocsátani jobb volt. 3. De subsequenter, hogy bizonyos legyen (a fejedelem), hogy (a palatinus) nem practicálhat: az hadát elvette s ím elvitte, az honnan hátra sem néz. 4. A mellett a starosta (Grudzinsky) levele. N. B. Ollyan kén ettűl is (Kiowszkitól,) kit in originali Dolorukinak s Golcznak megmutatni.

---

*) A kiowi palatinus Potoczky tartatott volt Kassán, internálva. Idevonatkozik.

**) Golcz t. i. az orosz czár német tartományaiból való s lutheránus volt: ezért küldetett tehát Bercsényi által a szintén lutheránus — és igen jó svádájú — *Szent-Iványi János* hozzája, tokaji borokkal, stb.

Exprobrálni: Lubomirski (a szepesi) az hadát, már mikor az Czár protectiójában volt, adta az császárnak.

Az emberinek (a palatinusénak) úgy kellett szóllani, hogy vissza ne írjon, az töröktűl is féltve, és hogy el ne szóllja. *De miként conveniál ez az elsővel?* Reménséget kellett adnunk: mert ha (hadait) felbódította volna, — ellent nem állhattunk volna; jobb volt őtet leűltetni s hallgatóvá tenni.

Röviden: bor, ló s ígéret Golcznak és religió.

N. B. Az svéciai levél non est de tempore.

Az hadaknak írnya.

(Bercsényi saját kezével nagyon futólag és sok rövidítéssel papirosra vetve, — úgy a mint a fennforgó kényes ügyben, a teendőket hirtelenűl átgondolván, foganatosítandóknak vélte, s mint látszik, azonnal és nagy ügyességgel foganatosította is.)

24.

Domino Vetési.

Cassoviae, 4. Martÿ 1710.

Spero proximas meas Dominationem Vestram percepisse, in quibus de subsidÿs *Constantinopolim dirigendis* pluribus respondi, ac rationes quoque addidi summae et pronunc vel maximae necessitatis *eorum, dum auxiliares copias ex Polonia habeamus,* et jam Deo favente bonos *cum ÿs* habere cepimus successus. Nam praeter nuperum (de quo scripseram) conflictum Suae Serenitatis prope Vadkert habitum, etiam Dominus Generalis-Marschallus Antonius Comes Eszterházi cum parte copiarum *illarum auxiliarium se conjungens,* castella Tavarnok et Bosány ad gratiam et disgratiam occupavit, et (quia magazinum Armadae Caesareae ibi fuerat) multam annonam et de munitione et mundura bonam partem Újvárinum deduxit; cui se fortiter opposuerant Germani, sed ternis vicibus sunt cum bono effectu repulsi et 300 captivos duxerunt Újvárinum.

Nihil proinde magis necessarium, quam ut pro *his copÿs habeamus pecunias pro stipendÿs.* Et, ut iterum totum negotium belli *in Ungaria reviviscere possit: plures adhuc copias* conducere vellemus; uti jam habemus *indultum ad conducen-*

dos Arnautos, quae Dominus Des Alleurs ante suum hinc discessum etiam declaravit. Hinc speramus *Suam Majestatem* Christianissimam (XIV. Lajos) eo magis *nunc nobis subsidiorum* praestituram, quo majora exinde *beneficia se-se obtenturum nosceret.*

Caeterum, jussu Serenissimi Principis notificandum habeo Dimonationi Vestrae, quod siquidem appareat *pacis universalis tractatus* etiam in fervore belli gressus suos facere, de quo D. Vra quoque mentionem in postremis suis fecit: ideoque necessarium esse videt Serenissimus Princeps, ut D. Vra ad hoc quanto melius et in tempore instrui possit; quod siquidem per communicationem *incertam literarum neutiquam fieri potest:* necessum erit, ut D. Vra *se ad reditum praeparet et subsidiorum negotium* tanto diligentius *interim urgeat, ut dum ordines Suae Serenitatis de reditu receperit, nihil morari eum tandem faciat.* Hinc *non amplius debita sunt anticipationes pro suis sumptibus,* D. Vra faciat et de ÿs, quae hactenus *praeter ea, quae a Sua Serenitate binis, ni fallor, vicibus pro sumptibus* D. Vrae *ordinata fuerant,* exactam quantocius *specificationem transmittere non intermittat, ut dum Dominatio Vestra in alia negotiatione occupabitur, possit dispositio Suae Serenitatis regulari exacte.*

(Bercsényi kezével irott fogalmazat.)

25.

Clementnek. Cassoviae, 4. Martÿ.)*

Jussu Serenissimi Principis accludo copiam responsoriarum Domini Brunix**) ad ea, quae Serenissimus Princeps, aperto magis, quam hactenus animo et cum majoribus particularitatibus *sincerum pacis desiderium* remonstrantibus ad complacentiam et satisfactionem earumquae Dominatio Ve-

---

*) *Fiedlernél* (»Actenstücke z. Gesch. F. Rákóczy's«, II. köt. 93. l.) közölve van ugyan a tisztázatról: de e közt és az előttünk fekvő fogalmazat között lényegesebb különbségek fordulván elő, — czélszerűnek láttuk Bercsényi e s. k. fogalmazata szerint is közzé tenni.

**) Hollandi követ a bécsi udvarnál és egyik volt békeközvetítő 1705—1706-ban.

stra *ex Anglia et Hollandia retulerat. Quanta tamen diformitas et quidem contrarietas appareat ex his Dni Brunix Literis* cum ea resolutione, *quam D. Vra obtinuerat,* videre poterit. Hinc necessarium judicat Sua Serenitas, *ut cum Domino Jablonszki*) hoc negotio communicato, realiter cognoscere studeat D. Vra, quid hoc et unde haec diformitas, et renuntiatio quasi absolute mediationis promanaverit? Nihil enim amplius hocmodo spei nobis hac via superesset; et ad Turcicum negotium, cum omni extremitate amplectendum, nos compellit ipsa postpositio justitiae causae nostrae, quae a Principibus Christianis per totam Europam et quidem* authoritate *mediationis pro justa agnita fuerat. Jam arridentem fortunam Domus Austriacae, favor sequitur principum et potentiarum exterarum quasi, approbaturi, quae armorum vi in nobis tyrannice ageretur.* Privilegiorum jam in occupatis Comitatibus — *exstirpationes,* templorum *reoccupationes, ministrorum Evangelicorum exturbationes, quin et inhumatorum in templis corporum ejectiones**) passim exercentur.*

Cum magna proinde impatientia exspectamus D. Vrae informationem: *utrum haec omnino mens et resolutio* Dominorum Statuum et Ordinum Praepotentium (Hollandia) pro firma et ultima haberi debeat, quam Dominus Brunix exprimit? Sic enim de universalis pacis tractatu quoque aliter nobis cogitandum erit, dum exclusam hic spem esse experiri cogemur.

Krucsay jegyzete: Die 11. Aprilis Cassoviae duplicata expedita per Capitaneum aureum vellus portantem nunc redeuntem. ***)

---

*) Porosz kir. udv. főuperintendens és államtanácsos, a magyar ügy lelkes barátja.

**) T. i. a szécsényi gyülés végzései értelmében a protestánsoknak visszaitélt templomok sírboltjaiból hányatta ki Heister cs. tábornagy barbár kegyetlenséggel, az azóta odatemetkezett protestánsok holttetemeit, ezen templomoknak 1709. őszén a katholicusok részére történt erőszakos visszafoglalásakor több felső-magyarországi városban, melyeket meghódított.

***) Az aranygyapjas rendet Rákóczi fejedelem a spanyol királytól kapta, XIV. Lajos közvetítésére. Valami spanyol vagy franczia kapi-

26.

A Monsieur Des Alleurs.

Cassoviae, 4. Martij.

Serenissimus Princeps mihi acclusas has Excellentiae Vestrae transmittendas mandavit, quas spero bene posse pervenire, ac cum magno desiderio exspecto de felici itinere Excellentiae Vestrae et optato negotiationis progressu aliquid boni audire: siquidem jam ex prioribus meis Excell. D. Vra videre placuit projectum illud nostrum Ungváriense Suae Serenitati placere multum, et Dominum Rádai quoque suas accepisse expeditiones. Et Dominus Le Mer*) actu expeditur per me ad Suam Serenitatem, ex intentione Vrae Excellentiae nota, ut etiam ultro progredi et expediri possit.

Caeterum nihil pronunc tam particulare occurrit, nisi quod abutrinque motus variantur copiarum, — sed adhuc ad tertium experimentum seu actionem necdum devenerunt. Si quid occurrerit, non praetermittam notificare et secretiora quoque sincere, si claves proxime transmissas Exc. Vram recepisse intelligam. — His me favori commendo et maneo, etc.

(Bercsényi s. k. fogalmazata.)

27.

*Cassoviae, die 6. Martij 1710. Domino Generali Janus.**)*

Excellentissime ac Illustrissime Domine Generalis!

Quandoquidem ex responsorÿs Domini Generalis Gordon mihi intelligere licuerit, occasione discessus Domini Generalis Golcz, supremam exercitus Suae Czareae Majestatis in Polonia exstatis Commendam Excellentiae Vestrae traditam esse, — obligationis meae esse duxi Excellentiam Vestram

---

tány hozhatta el a rendjelvényeket. Ma ugyanez a láncz *Mac-Mahon* maréchalé.

*) *Le Maire*, franczia hadmérnökkari dandárnok.

**) *Jahnus*, Liber Baro ab Elbersfeld, a Lengyelországban állomásozott orosz hadaknak Golcz távoztával főparancsnoka, szintén egyike volt a czár német születésű tábornokainak.

pro dignitate personae suae quam humanissime salutare, gratulando me occasionem ex vicinia habere posse amicitiam Excellentiae Vestrae contrahendi, cujus generositatis eximam laudem a plurimis, sed praesertim a Serenissima Principissa nostra aestimatissimam habeo.*) Unde plena spe et fiducia vivo, quod Excellentia Vestra pro bonitate sua, ea, quae Domino Generali Golcz in signum realis sinceritatis et illaesae amicitiae Serenissimi Principis nostri cum Sua Czarea Majestate firmatae notificaveram, perpendere, ac facile exinde sibi persvadere dignabitur Excellentia Vestra, Serenissimum Principem satis bene cautum fuisse in receptione ad servitia Sua copiarum cum Domino Palatino Kioviensi exeuntium, neque ullam superesse difficultatem, quin Suam Czaream Majestatem Serenissimus Princeps sufficienter de ÿs potuerit, ubi sincerae amicitiae majora elucescunt specimina, quae, quia scripta per Dominum Generalem Gordon Excellentiae Vestrae transmissa fusius loquerentur, hic longiori calamo incommodare nolo; sed me dum in singularem amicitiae Exc. Vrae affectum commendo: praesummo de fructu terrae nostrae par doliorum (ó tokaji bort) per latorem praesentium praesentare, quae pro primo vicinitatis et amicitiae signo gratius acceptanda peto. Qui sum et maneo Excellentiae Vestreae, etc.

(Bercsényi saját kezével írt fogalmazat. Kívül. egykorúlag: »Conceptus Expeditionum. Nro 41.«)

28.

Extractus Literarum ad Dominum Rádai.

Cassoviae, 7. Martÿ 1710. Replica super ejus de dato 27. Februarÿ.

Nem azért sietteti az Felséges Fejedelem útját Kegyelmednek, hogy mindjárt Benderben menjen, ante praeliminaria

*) Rákóczinénál ugyanis — kinél Jaroslawban maga Péter czár is többször megfordúlt. — Jahnus tábornok régebb idő óta bejárós vala. A szép szőke és élénk szellemű hesseni fiatal herczegnő a czárra, ministereire és hadvezéreire egyaránt hódító hatást (a czárra különösen hódítót) gyakorolt. (L. erre nézve pl.: »Briefe der Princessin Elisabeth-Charlotte von Orleans an die Raugräfin Louise.« Stuttgart, 1843. — 510. l.)

negotiationis per Dominum Des Alleurs; hanem, hogy ha acceptáltatik propositiója: ex voluntate praevia paciscendi hamar lesz, — érhesse azért Moldvában elsőbb tudósítása Des Alleurs Uramnak Kegyelmedet. Úgy végzettünk:

Moldvában végezze dolgát azalatt, s ha kell mindjárt menjen tovább; ha nem kell, — megtérhet.

Az 400 forint csak moldvai útjára való vala: de mivel Des Alleurs Uram cambiumjához nem bízik, — íme 1000 frtra assignatiót küldtem Szent-Iványi János Uram által, hogy Kerczel*) az 12,000 frtbúl, melylyel az cassa bellicának tartozik, adjon 1000 frtot; annak 400 frtját vigye vagy küldje fiainak, és 600 frt marad további költségére, ha tovább kellene mennie Moldvánál.

Des Alleurs Uramnak szólló levelemet accludálom, kiben van az Felséges Fejedelem levele és abban az királynak (XII. Károly) szólló levele ő Felségének, -- kit expressus által küldjön utánna Dess Alleurs Uramnak, ha ott nincs is (Munkácson) Vaÿ Uram.

Inter *Latoris* et *Praesentatoris* parva differentia: mivel az credentia in verbis et verborum fide consistit; Lator sine verbis est Tabellarius, cum verbis Nuncius, etc.

(Bercsényi s. k. conceptusa.)

Annexum Literarum clavisatum. Eidem Domino Rádai.

Parancsolja az Felséges Fejedelem: ha be tanál Kegyelmed menni Benderbe, avagy másként is ha mód lehet benne, szerzene Kegyelmed oly írást vagy parancsolatot az királytúl ezen itt kinn szolgáló (svéd) tisztekre, hogy indultumát vagy akaratját tudhassák az királynak: netalán hamis practicájával az ellenségnek valami scrupulusok essék; mert már is vala ollyan bajoskodás velek, kit az pénz csendesétett, s most penig rabtisztjek**) felvitetvén Szécsénbűl talám Bécsben vagyis Lengyelországban, — következhetik valami, ha értelmét az királnak másként fogják velek elhitetni az németek.

---

*) Udv. commissárius.

**) A császáriak által Romhánynál elfogott s más rabokért semmi módon általuk kicserélni nem akart svéd kapitányt érti.

Másikot azt parancsolja ő Felsége megírnom: ha az békesség tractatussára fakadna az negotiatio, jó volna elméjekre adni, hogy ezen mi neutralis országunkban küldenék ab utrinque az commissáriussokot; mivel nem hiszem, az király Varsavára s inkább nem Moskára (Moskwa), s amaz is Benderben küldje emberét; és így ez igen jó expediens volna. Des Alleurs Uramnak jó volna insinuálni ezt in tempore; si voluntas adest paciscendi: est optimus medius terminus congressus.

Harmadik az, hogy Falkenberg (kapitány), az ki az Fejedelemasszont rabságábúl elszöktette, — most Benderben vagyon, az Fejedelemnél instált pro recompensa. Interim örömest küldene az Fejedelem, ha módja volna; hanem parancsolta Kegyelmednek megírnom: ha az itt való (svéd-lengyel) hadakra erogált pénzrűl lenne emlékezet Benderben, s Kegyelmed vihetné commode véghez, — adna Kegyelmed Báró Falkenbergnek ezer aranyot az Felséges Fejedelem nevével.

(Bercsényi s. k. fogalmazata.)

29.

Domino Tomasovszki. Cassoviae, 7. Martÿ 1710.

Generose et Magnifice Domine!

Jaroszlavia de dato 20. praeteriti mensis Februarÿ datas Vestrae praetitulatae Dominationis gratanter percipiens, tanto magis confirmor in opinione mea, respectu machinationum inimicorum nostrorum, ad concitandos contra nos Moscorum animis, quanto gratius intelligo ex Literis Vestrae Dominationis jam sensim ibi etiam evanescere imaginationes easdem. Expecto tamen avidus responsorias Dominae Excellentissimae Palatinae, quas (uti ex Literis praetitulatae Dominationis Vestrae intelligo), eo usque Sua Excellentia transmittendas distulit, donec cum Domino Generali Jahnus colloquium fecerit, mentem ejusdem expiscatura.

Expressum meum miseram ad Generalem Golcz: sed cum eundem non reperisset in Scepusio, juxta instructionem sibi datam declarationem totius rei aperuit Domino Generali Gordon, Commendanti militiae in Scepusio existenti; qui

cuncta amicitiae et benevolentiae specimina exhibens: nihil ab eo adversi nobis metuendum est, informavitque hoc in passu Dominum Generalem Jahnus. Literas praeterea meas, quas Domino Principi Dolhoruki in illis conjuncturis scripseram, ipse transmisit.

Rebus itaque jam sic compositis, non gravetur Vestra praetitulata Dominatio occasionibus obvÿs, ubi nimirum necessitas expostulaverit, se pristinum amicum exhibere, Dominamque Excellentissimam, cui mea humillima defero servitia, pro exigentia necessitatum continuo informare. Caeterum, etc.

(Krucsay István fogalmazata. A dátumot Bercsényi írta rá.)

30.

Baluze-nak, Varsóba.

Monsieur!

Son Altesse Serenissime m'a communiqué la lettre, que Vous luy auez ecritte, et comme son Eloignement l'empeche de vacquer aux affaires du Royaume et correspondances etrangeres, elle mèn a remis le soin. Elle approuue fort *la reponse, que Vous auez faite a la proposition de remplir la place de Monsieur Des Alleurs,* et elle trouue à propos, que Vous continuez a Vous acquitter de la Commission dont elle vous a chargée etant persuadée, que vos services luy seront utiles, Vous pourez me communiquer vos affaires, se Vous seconderay dans les difficultez, que Vous pourez auoir. Je suis auec estime,

Monsieur, Vostre tres affectionné seruiteur.

Le 10. Mars 1710.

(Egykorú másolat. Bercsényi nevében s úgy látszik, a lengyelországi franczia alkövetnek Baluze-nak szól vala.)

31.

Domino Praeposito Brenner. Cassoviae, 10. Martÿ 1710.

Attulit Nicolaus antetriduum 16. Februarÿ ad me datas R. D. Vestrae literas, quas aliae sub dato 13. biduo per manus Domini Misuna praecesserunt. Hinc exemplum responsi loco

docebit non multo celeriorem futuram communicationem per expressum, quam illa jam per Jaroszloviam ordinata via; concursumque ad me literarum suarum, de quo in primis meis scripseram, hoc causavit, quod suas per diversas vias R. D. Vra direxerat. Avidus responsi, quo aegebat, de duplicatis autem quandoque observabo modalitatem praescriptam.

Jam tamen gratulor modalitatem illam cambÿ, quam inveneram, successisse, et notifico R. D. Vrae jam appraetiata vina per manus assignata et deducta esse, ad flor. Rhen. 2245, uti hic annexa docet recognitio; quae summa sic dividenda venit: 1500 fl. pro R. D. Vra; centum aurei, sive fl. 425 pro Domino *Gorthold*; reliquum pro expensis postarÿs ad manus R. D. Vrae numerandum est. De singulari vero cambio, de quo memorat R. D. Vra, nihil mihi singulariter commissum est a Sua Serenitate; sed facit Sua Serenitas aliquam de eo mentionem, prout etiam de vinis pro Domino *Canonico et Lelholff* quod velit Sua Serenitas de proprÿs vinis suis disponere ac etiam Domini *Rhenni* recordatur, expectoque in horas jussa Suae Serenitatis. Hoc tamen non obstante, occasione hac voluissem plura mittere vina, si cautionem pro illis hic Monsieur Maraÿ praestare voluisset; sed noluit se in his disturbiorum temporibus intricare, ita, ut et illam, quae mille Imperiales superat summam, vix assummere voluit. Nam et nobis cautum est ad discretionem solam mercatoris Warsaviae recipientis vina hinc extradare, praesertim cum R. D. Vra scribat pecuniam, dum vina adfuerint, numeraturam pollicetur; nisi enim hic cautionem haberem, posset iterum disputari qualitas et praetium vinorum, quod quandoque in itinere deterioratur, quandoque praetextentur, quod mihi jam saepius contigit etiam in dono datis vinis, cum dignis quidem personis. Unde propositum firmissimum suscepi, nec dono vina, nisi praegustata hic percipiant, me ulli dare velle. Videbimus jam exemplum; vina enim haec, quae dedi, quantum informor, (*quia gustu vinorum ipse careo*) tam bona sunt, ut omnes affirment: vix in Ungaria talia alibi reperientur, et praetium jam communiter ad 60 Imperialis vinorum accrescit; *) tamen promisso satis-

*) Gönczi hordaját érti. Ma sem kel 90 frtnál drágábban az ó szamorodni; tehát roppant ár volt, az akkori pénzértékhez képest.

facere volui; videbimus jam, quomodo mercator ille bonus contentabitur.

Quod itaque vina pro Domino Generali Rhen emenda vasa 25, et alia, sive *Domino Dolgoruki, sive Domino Canonico et Lelholff* dono danda attinet: optimum judicarem, ut quidam mitteretur ex mercatoribus, aut commissio daretur alicui confidenti, ut praegustando vina, qualitatem eorum ad comparationem hic testari possit: ne in locum honoris, prostitutionem faciat aut deterioratio, aut permutatio vinorum. Veniet interim ad manus meas mandatum Serenissimi Principis, habebitque facultatem visitandi cellarium Suae Serenitatis. Sic debite satisfieri utrique parti poterit. — Caeterum secura sit R. D. Vra, *quod non vina solum: sed omnia pro bono publico offero, dum vitam ipsam consecratam habeo.* Eritque modalitas haec cambÿ et expost optime practicabilis, dummodo hic in Ungaria aut cautio per eum, qui vina perceperit de summa cambianda praestetur, vel ibi prius pecunia deponatur, ut ea, quae superius memoravi, praecaveri possint incommoda; non enim qualitas vel praetium ibi, sed hic judicandum venit per eum, cui conventio concredi solet.

Quod autem negotiationes attinet: gratulor summopere machinationibus iniquis nos in tempore obviare potuisse tantisper, ne quid praecipitantius in nos *Golczius egerit;* cognitamque ex literis R. D. Vrae habeo diligentiam ejus optima dexteritate conjunctam, optaremque omnino videre responsoria Domini Principis *Dolgoruki,* quamvis adverto vel primis illis meis placidatum esse utique, ubi vero postremas meas, quas Ungvárino 12. Februarÿ expedivi, ruminaverit. Credo, omnem dubietatem tollet assecuratio Domini Grudzinski, suo et totius militiae nomine data; nec dubito, prolixa illa mea expeditio Ungváriensis, quae multa continebat, jam ad manus R. D. Vrae hucusque pervenit. Cui pro uberiori notitia significandum habeo: dum Dominum Brigaderum Szent-Iványi ad Generalem Golczium cum originalibus illis assecuratorÿs expediissem, — jam Eundem Lyublyoviae non reperit, sed Dominum Generalem Gordon in loco ejus Commendantem; qui humanissime excepit Szent-Ivánium, ruminatisque argumentis (quae quasi omnia, R. D. Vestrae scripseram, ut conformitas ubique

observetur, annotata habuit,) visisque assecuratorÿs originalibus, ipse suo nomine vidimavit, et ita authenticata Literis meis ad Dominum Principem Dolgoruki inclusit et statim se expediturum appromisit, ac instructionisque paria (more in Polonia solito) desideravit, omnem observantiam sincerae amicitiae appromittens, se tamen a majorum ordinibus dependere professus est; et certum est, quod Golczium incusare videbatur, qui cum Lefelholczio *) convenerat in Podolincz, hic autem Gordonius non tantum cum Caesareanis amicitiam coluisse apparebat.

Petierat ante discessum Golczius subsidium aliqod alimentationis pro militia ex Ungaria, per suas ad Dominum Generalem Bertóti scriptas literas; cujus coram Szent-Iványio facta mentione, proposuerat Gordonius 2000 oralium et totidem equilium portionum, et de modalitate capienda missus fuit ad me Generalis Quartiriorum Magistri Lauidinandtius, ex quo 13 oppida Caesareani cedere deputarent, quae manutenere majoribus viribus deberent, ad quorum alimentationem tandem 13 oppida non sufficerent; obtuli lubens, quamvis magnam hoc faceret summam, vel regulamentaliter considerata; ea tamen cum conditione, ut nonmodo 13 oppida (quae antehac Respublica Caesareanis contribuere non admittebat, et nos semper observavimus) ex manibus Caesareanorum eximant: sed et circumvicina Comitatus Scepusiensis loca, in compensationem eorum, quae hactenus ex 13 oppidis extorserunt Caesareani, pro Quartirÿs occupent; caeterum nos ex Comitatu Sárosiensi super-assignabimus, ita, ut ambos amborum Comitatuum, Scepusiensis nempe et Sárosiensis, limites in formatam lineam communicationis summere possint, dummodo tamen sine obstaculo per eandem lineam militiae nostrae ad hostium transitus imperturbatus manere possit. Sed quia haec informationis potius et quaestionis in forma agebantur, tanquam Domino Generali Janus, cujus nunc Commandae subesset, insinuanda prius, indecisa manserunt: si quid proinde hoc in passu occurreret, — R. D. Vra ut sciat rem, necesse est.

---

*) Löffelholtz L. B. a Colbern, a Szepességen vezénylő cs. k. altábornagy.

Quod autem de Domino Palatino Kioviensi regÿ ministri desiderant: ne nimirum eidem permittatur perniciosas factiones per literas movere, — secure R. D. Vra eosdem super hoc assecurare potest; promisit enim hoc firmissime et aliunde tam pacate se continet, ut nihil praeter pacem et sui reconciliationem desiderare videatur.

Gratulor me intelligere de Domino Clement notitiam habere; accludo proinde literas praegnantes ad Eundem sonantes, quas singulariter recommendo.

Res, quae *cum Domino Generali Rhenne agitur, maximi est momenti,* nunc vel maxime, dum tempus est; *cui negotiatio pacis per Dominum Des Alleurs tentandum magnum addet stimulum;* ac proinde R. D. Vrae jussu Suae Serenitatis notificandum habeo: siquidem ad rem praescitam *per Dominum Generalem Rhenne exoperandam 50,000 Imperialium summa prae manibus tertÿs deponenda requiritur,* — R. D. Vra suo modo et ordine, quo res haec agitur, insinuare ac indagare studeat: utrum *summa eadem prae manibus Domini Jablonski non optime collocata esset?* neque meliorem et securiorem locum invenire possumus, cum aliunde Sua Serenitas *tantam summam* certa eidem *Domino Jablonskio* nota modalitate cambiandam in potestate habeat, quam Sua Serenitas in hunc finem destinare svasu meo resolvit.

Hinc stabit jam in arbitrio Domini *Generalis Rhenne:* utrum se Domino *Jablonskio confidere voluerit?* aut saltem simpliciter certitudine existentiae *ejusdem summae prae manibus habitae contentari?* Si primum, cuncta pro condicto ordinari possunt; si secundum, ex manibus *Domini Jablonskÿ ad alterius tertÿ manus transderivari potest suo modo praescita summa.* Interim optimum est, quod hinc et promptitudo, et realitas *Suae Serenitatis jam appareat,* nihilque *Dominum Generalem Rhenn* amplius morari poterit, quin bene coeptis acrius insistat negotÿs, ut quantocius benevolentibus Dÿs, prosperum res deduceatur ad effectum. Procuranda proinde est quantocius Domini Rhenni resolutio: an hac ordinatione, ut summa illa prae manibus Domini Jablonski, ut tertÿ, effective levatur, contentus et satis affidatus reddi possit; statim hoc et infallibiliter exequatur.

Inhorruit nuper R. D. Vra ad casum Leucsoviensem, — inhorrescet magis jam ad perfidiam ejusdem Generalis Andrási (István), qui nuper tam gloriosam laudem aeterno foedavit dedecore : dum miseram, extrema virtute certantem Civitatem et tam generosam, Regno ac sibi fidam prodidit militiam, *uti annexus loquitur Mercurius, qui tÿpo actu mandatur*; *) interim *hic scriptum* praemitto, misterium *mox tÿpo sequitur, ut adjuncta praeteriti mensis.* **)

Hisce adjungo Breve Pontificium cum subsecuta Cardinalis Saxoniae ***) sententia et animadversione certa ex Canone, cui plura R. D. Vra pro sua prudentia superaddere sciet argumenta, — cum vel maxime Curiae Romanae *sensum et morem* nuper experiri potuit R. D. Vra; putaremque non incongruum fore, si R. D. Vra cum Nuncio Apostolico Varsaviae existenti loqueretur, qui in Republica libera jam existens, bene discernet in sententiam hanc non satis bene fundatam esse, et considerabit similia in Regno libero et diversis Religionibus mixto plane non convenire, unde plura sequuntur scandala et augmentum Religionum diversarum, abalienationemque animorum per similia procurata fuisse et priscis temporibus patrum nostrorum. *Ex amore et zelo proinde Religionis Catholicae et dignitate Curiae Romanae idem Dominus Nuncius haec cordi summens, mederi fors studebit, aut viam sternet ad medendum.*

Ex Polonicis Gazetis video *Consilium magnum cum reliqua de legatione ad Imperatorem meditari; unde quid judicandum sit? mature invigilandum est,* et vix exspecto me scire posse *ab adventu Serenissimi Regis Augusti, an non aliqua appareant R. D. Vrae magis contraria?* praesertim *dum*

---

*) Hogy a *Mercurius Veridicus*-nak 1710. február haváról kiadott száma kissé elkésve, csak martius közepén nyomatott vala ki, már idézett értekezésemben is említém. (L. u. o. 41. l.)

**) Újabb, határozott adat arra nézve, hogy az 1705-ben hetilapként megindúlt *Mercurius*, mely később két hetivé változott, 1710-ben már csak hórúl-hóra jelent meg.

***) *Keresztély* szász kir. herczeg, egyszersmind *esztergomi bíbornok-érsek.*

jam Caesareus ibidem adfuerit legatus, qui nuper Varsaviam per Jaroszlaviam transÿt.

(Bercsényi sajátkezű fogalmazata.)

32.

P. S. Brenner Uramnak az sub dato 10. Martÿ irott leveléhez.

Levelemet elvégezvén, érkezett egy böcsületes kapitány-ember, a ki az Felséges Fejedelemnek elhozta az aranybárányt, hozván magával hosszas clavisált leveleket, mellyeknek megfordításában alkalmas üdő múlik, s úgy is, minthogy francia nyelven vannak, a kibül keveset tanúlhatok, tovább ezen levelemet tartóztatnom nem kívántam. Annectálom azonban a többihez Kegyelmednek az Pápa levelének copiáját, mellyet írt vala tempore inaugurationis az Felséges Augustus királynak, kiben az Cardinalis, nomine Venerabilis *Fratris* interpelláltatik: most *fiúvá* vált, — onnan is kitetszik, hogy csak suppostitium légyen azon Breve Pontificium.

Kivántam egyszersmind Kegyelmedet informálnom, hogy az német, Generál Leffelholcz commandója alatt öszveszedvén magát az e táján lévő postérungokbúl, Eperjes alá kijött vala; kit is egy napi bombardérozása után gyalázatossan elhagyván, 12. praesentis Szepesség felé visszanyomúlt, kárával.

Írtam vala még Unghvárrúl Kegyelmednek, hogy *Des Alleurs* Uram az Portára menvén, Benderben bé fog térni; ottan találván az svéciai királyt, cooperál az mediatiónak folytatásában principálissa részérűl. Ki is már az határokon általmenvén, vettem oly túdósítást, hogy nem kételkedhetem benne: a király ne acceptálja azon mediatiót, — melly ennekelőtte bizonyos nem vólt. Kegyelmed azért bono modo megjelentheti ezt Dolhoruky Uramnak bízvást. És mivel Nedeczki Sándor Uramnak mikínt inviálhassam jobban levelemet, jobb módját nem láttam, mint ha Kegyelmed az Felséges Czár udvarának correspondentiája útján dirigálja, — mellyet recommendálom is Kegyelmednek. *)

*) Itt is, valamint föntebb a pápai brévénél is, melléklési jegy.

Az Kegyelmed egyik levelében feltett jószág iránt való oblatiót pedig a mi illeti: nem kétlem, azon jószág igen messze esik Magyarországtúl, — de még messzebben esem én annak az árátúl! Mindazonáltal simpliciter ebben repulsát adni nem kívánván: ha szinte magam egyedül belé nem kaphatnék is, másokkal együtt talám tentálhatnék, — csak az difficultások tolláltatnának, nevezet szerint pedig az, hogy szabad-é extraneusnak Lengyelországban, etiamsi jure hÿpothecario jószágot bírni?*) Más az, hogy mennyi distantiája volna azon jószágnak Magyarországtúl?**) s qua securitate lehetne beléugratni in praejudicium successorum vel consangvineorum? Ne terheltessék azért Kegyelmed minden circumstantiáit az difficultásoknak, úgy az jószág qualitását s proventussát jól investigálni; de azalatt Kegyelmed ne assecurálja bizonyos megvételérül, hanem találjon tisztességes praetextust az üdőnek megnyerésére.***)

Cassoviae, 15. Martÿ 1710.

(Krucsay fogalmazata, Bercsényi s. k. correctióival; a datum is a végén Bercsényi írása.)

Krucsay jegyzete: »Duplicata expedita Cassoviae die 20. Martÿ 1710.«

*) A Rákóczi által bírt jaroslawi uradalom ezen kérdés jogkörén kívül esett és praecedensül nem szolgálhatott: mert a Rákóczi-ház a Respublicától még 1654-ben adományozott s később III. János-Kázmér király által ünnepélyes diplomával megerősített *lengyel indigenátussal* bír vala.

**) Erre azért kelle különös súlyt helyezni: hogy a határhoz közel, a németek alattomos becsapdozásai miatt nem lett volna biztos a tartózkodás, — s viszont túlságos távulról nehéz lesz vala a hazával az érintkezést fenntartani. Közép-távolságban fekvő birtok látszott tehát legalkalmasabbnak.

***) Nagyérdekű e jószágvásárlási ügy arra nézve, hogy Bercsényi *már akkor* el vala tökélve szükség esetében, mindenét elhagyva, kibujdosni, mintsem vasközetkezetességgel vallott elveiből engedni.

33.

Die 15. Martÿ Kassán, Nedeczki Sándor Uramnak.

Nem vehettem Kegyelmednek semmi tudósítását, mióta elment az Felséges Czár udvarához; nem kétlem pedig, penetráltanak leveleim Kegyelmedhez, mellyeket cum dupplicata írtam Kegyelmednek Ungvárrúl, tudtára adván Kegyelmednek: mennyire csendesítettem itten *az muszka hadak commandóit; elhiszem, annyival inkább csendesedtenek az elmék ottan is, informáltatván az dolgoknak circumstantiáirúl s valóságárúl.* Tovább is mindazonáltal *vigyázzon Kegyelmed azon dologra, hogy* ellenségink machinatióinak in tempore obviálhasson, a mikor a szükség kívánja.

Arrúl is írtam vala bővön Kegyelmednek Ungvárrúl, hogy Des Alleurs Uram bémenvén a Portára, mi végre fog bétérni Benderben az svéciai királyhoz? proponálván tudniillik principálissa nevével az mediatiónak folytatását; ki is már az határokon általmenvén, vettem tudósítást, s nem is kételkedhetem immár, hogy az király ne acceptálja a mediatiót; s abban is bizonyos vagyok, hogy a mediator nem fog munkájában desistálni. Kit is kívántam Kegyelmednek pro sui informatione értésére adnom, és data occasione, a kinek illik, confidenter aperiálhatja Kegyelmed ezen jó munkának indúlatját.

(Krucsay fogalmazata.)

Bercsényi jegyzete: »Dupplicata expedita Cassoviae, 20. Martÿ 1710.«

34.

Domino Brenner. 18. Martÿ, Cassoviae 1710.

27. Februarÿ datas R. D. Vrae heri percepi cum acclusis Domini Principis Dolgoruki; quia vero eotum postremas Unghvárino scriptas ad R. D. Vram et consequenter eundem Dominum Principem necdum advenisse adverto: itaque his respondere tantisper distuli, nullus dubitans, quod majora sinceritatis nostrae documenta ex ÿs patebunt, quorum originalia Dominus Generalis Gordon transmisit. Provoco me proinde in

hac materia ad proxime ante dies aliquot transmissa mea, quae hicce in duplicatis, securitatis gratia adjungo.

Quod autem ordinationem tabellarium *per Jaroszlaviam attinet:* jam in bonam formam stabilitam esse scio; siquidem *in Scolya* constituti sunt jam equites, *ita et Jaroszlaviae,* et Dominus *Misuna* semper exacte rescribere solet de recepisse; sed distantia moram causat, et sine urgenti causa tam sumptuosus tabellarius non est semper fatigandus. Curiositas enim et desiderium cognitionis rerum non major esse potest Varsaviae, quam hic et maxime apud me est, sed distantia locorum nunquam permittit scire quae fiant, sed quae facta sunt, praeter negotiationis cursum, quae positive a respondis dependent. Concedatur proinde justum tempus itineri, ac cessabit de instituto communicationis literarum quaerela.

Neque jam mihi quid superesset hic annexis duplicatis meis superaddendum, nisi ut opinionem *de pace Galliae* non tam infallibilem esse notificem; nam advenit ante octiduum *cursor ex Gallia cum Aureo Vellere pro Sua Serenitate,* qui plurimas attulit expeditiones, et inter reliqua video adinvenisse Galliam modum congregandi magnam pecuniae summam, augmentareque exercitum suum 60,000 hominum, (quod vel exinde credendum, quia liberaliorem *quam hactenus, experimur et nos Galliam*). Propositiones praeliminarum per expressum transmissae certe eotum, *quo cursor expeditus fuit,* rejectae fuerunt, et de acriori cogitabatur bello, majoremque potentiam ad Rhenum convertendam esse resolutum fuit, cui fors Dux Bavariae cum Principe Bervik praeerit; nec hoc Viennae dubitatur, et ideo Princeps Eugenius in Imperio commendabit.

Negotia *Regis Sveciae* ex scriptis Domini *Gortholt* video longe aliter vulgari Varsaviae; cujus discessum certum esse putat, qui necdum viam sibi invenire potuit. Siquidem paucos ante dies advenit relatio ex Constantinopoli, quali solemnitate die 14. Januarÿ prolongatio pacis ad 8 Annos legato Suae Czareae Majestatis per formalem instrumentorum transmutationem stabilita est; et hoc demum legato Regis Sveciae declaratum est, aliter finiri non potuisse. *Cautum tamen esse per tractatum pacis liberum Regi Sveciae reditum permitten-*

dum esse; jam exspectandum erit, *utrum occulti, vel aperti se inimici committere discretioni velit? vel Poloniam, vel Germaniam eum transire oportet* inermem? Hinc est, quod quasi indubiae *mediationis* per *Dominum Des Alleurs jam inchoare optatum sperare liceat effectum.*

Unde jam tempus et occasionem praesentissimam esse, ut negotium Domini *Generalis Rhenne* quo meliori modo et sine jactura temporis promoveatur; reitero proinde quae proxime scripsi et hic duplicatum exprimit, hoc superaddito, quod hicce accludo meas *ad Dominum Jablonski scriptas,* pro lucrando tempore, in quibus re quidem non enucleata, (quia ante consensum Domini *Rhenn eidem* aperire secretum non convenit), id solum notifico Domino *Jablonskio,* si contingeret Dominum *Generalem Rhenn* quaestionem facere *de praescita summa:* placeat Domino *Jablonskio* certiorare Dominum *Generalem* de realitate et existentia ejusdem *summae* ad ordinationem Suae Serenitatis *numerandae.* Serviet hoc in praecautionem et pro lucrando tempore, quo in his circumstantÿs nihil carius habetur. Utinam ad formalem res devenire posset tractatum: *spero tam Czareae* Majestatis, quam *Serenissimi Regis Augusti, Borussiae, Daniae et aliarum* contenta combinari pro voto possint; praestolor proinde cum aviditate rescriptum Domini *Des Alleurs,* unde reliqua nostra dependere videntur negotia.

Quod autem domesticarum rerum causam attinet: video Dominum *Gortholt* ex affectu et zelo suo quo erga nos ducitur, impatienter ferre, quod fides nostris non datur *Novellis*)* et Viennensia praevalent mendacia,**) non mirum: quia crebriora; certum, quid-quid »*Mercurius*« continet: *pro veris habenda sunt; sufficitque inter dietim mentientis, menstruum cum veritate circumire Mercurium.***)* Binas Viennenses gloriantur victorias in tÿpo, deflent in quarterÿs, ridemus ea

*) A kurucz hirlapot, a Mercurius Veridicus-t érti.

**) A magyar ügyekről és harcztérről csakugyan sok czélzatos valótlan hirt terjesztő bécsi újságokat Bercsényi rendesen »*bécsi hazugságok*«-nak szokta volt nevezni.

***) Ismét újabb, kétségtelen bizonyság arra, hogy a Mercurius ekkor már csak *havi lap* volt.

quotidie, dum Moraviam visitant, Posonium et Viennam circumvolant copiae nostrae, — *quae Martius feret Mercurius;*) Leucsoviensem proditionem declarat Februarius.**)* Similem sperabant ad Eperjesinum successum, quo ante octiduum insperate advenit Lefelholczius.***) Optarem scire, utrum commercium Dantisca nostrum adhuc praeclusum habetur? et an *ex Gallia cambium* jam *eo dirigi possit?* quod pestifera hactenus praecluserat lues.

(Bercsényi kezével irott fogalmazat.)

35.

Cassoviae, 18. Martij 1710: Ad Jablonszkium.

Excellentissime ac Reverendissime Domine!

Non parum suppeditatae occasioni aggratulor, quae Serenissimo Principe circa bellicas operationes in remotioribus Regni plagis occupato, ac hac de causa onustas exteras negotiationes mihi concredente, in notitiam R. D. V. intrandi correspondentiamque fovendi viam mihi aperuerit.

Cum vero sat superque compertum habeam R. D. V. sincerum erga gentem nostram affectum tot impensorum laborum studÿs probatum: tanto liberius jussu Serenissimi Principis Eandem brevibus his meis interpellandam simulque certiorandam duxi, esse certum magni et singularis momenti negotiationem secundandae hujus Regni causae fructuosissimam ac indilate necessariam, cui bono cum fine exoperandae *non contemnenda pecuniae summa prospiciendum nobis est;* quae cum ob defectum *cambiorum et metuenda itineris pericula in loco* extra Regnum necessario nunc tam celeriter rite accomodari nequeat, favore et assistentia bonorum amicorum modis et vÿs alÿs nos id exequi et exoperari necessum est.

---

*) E szám april 5-kén nyomatott s 6-kán expediáltatott Bártfáról, — az utolsó, mely e városban nyomatott, Kassára vitetvén át a nyomda. (L. idézett értekezésemet, 44. l.)

**) E hivatkozásból tehát az 1710. februári szám tartalmát is ismerjük részben.

***) A mondat tovább nem foly, sőt a »*Similem*« szótól kezdve keresztülhuzatott.

Cum autem ex informatione Serenissimi Principis intelligam certae cujusdam *50,000 Tallerorum summae* (de qua *inter R. D. V. et Suam Serenitatem* luculentius constat), *accomodationem* non alibi magis, quam syncera R. D. V. cooperatione ad certum *tempus et interesse nos obtinere posse:* Eandem enixe requisitam esse volui, quatenus considerata Suae quoque *Sacrae Regiae Majestatis* (a poroszt érti) *singulari ergă gentem hanc benignitatis propensione*, particulari suo *erga res nostras jam experto affectu* non gravetur huic futurae ad incrementandos Regni hujus progressus *necessitati* dexteritate sua *ita succurrere, ut praedicta 50,000 Tallerorum* summa *usibus nostris mutuari* et accomodari queat; qua *quidem* pro hic et nunc non aliter indigemus, praeterquam ut in ipso *Prussiae Regno apud manus creditoris* (quis-quis ille sit) in promptu sic habeatur, ut *Moscoviticus Generalis Rhenn* ad procuranda quaedam negotia, ibidem infallibiliter *depositum esse sciat, suo tempore numerandam.*

Non est, quod *creditor de periclitatione ejusdem summae metuendum habeat:* dum e manibus suis non aliter *eandem resignabit, nisi* sufficienti *cautela et omni* securitate *prius plenus ; de qua quidem,* ubi et quibus sub conditionibus a *Serenissimo Principe habere velit,* ex ratione aequi pro lubitu *convenire parati erimus,* et signanter inter alias quoad *indubiam restitutionem* securitatis, si Serenissimus Princeps *Bona sua Jaroszlaviensia* in Regno *Poloniae 100,000 Tallerorum coëmpta,* creditori strictissime *obligaverit:* nonne ad interim quoque, dum de infallibilitate cambÿ provisum fuerit, pro sufficientissima *haberi queat cautela?* Reverendissima Dominatio Vestra et proponere *creditori,* et facile *persvadere poterit;* qui authoritate quoque Suae Regiae Majestatis in eo casu, si futurae *conventioni non staretur ac consequenter mutuata summa in tempore plenarie exolvi negligeretur, — dicta Bona pro se occupandi ac retinendi facultatem* semper habere quiebit.

Quapropter, donec de his circumstantÿs tractetur ac informationem R. D. Vrae haberi possim, cum res vix moram pati possit: hoc restat a R. D. Vra quam studiosissime efflagitandum, ut si *praenominatum Generalem Moscoviticum* in-

terea quoque de hac *50,000 Tallerorum summa* apud R. D. Vram se insinuare ac inquirere continget: eandem nos *in Regno Prussiae depositum* habere per responsum suum notificet ac affidare velit. Licet enim in *mutuanda hac summa* per cooperationem R. D. Vrae fors quo pacto frustraremur: alio tamen etiam modo infallibiliter de ea ibidem procurabimus; adeoque R. D. Vram *nobili verbo assecuratam esse volo, ut de jactura honoris sui, quoad praevie dandam Domino Generali Rhenn affidationem vel in minimum non sit sollicita;* quin potius firmissime sibi persvasum habeat, *interesse quoque totius illius summae, a tempore responsi seu affidationis eidem Generali dandae censurum, ac sive capitalis summa assignetur, sive non, plenarie tamen sine defectu exolutum iri.*

Et cum de his omnibus tempestivam R. D. Vrae certiorationem quamprimum praestolor, non dubito, quin pro suo in nos amore ad cooperandam hanc negotiationem officia et labores suos impendet; praesertim cum in hac magnam conterentionis et persecutionis causae nostrae partem sitam esse sibi persvaserit, quam cum nunc *calamo concredere non auserim, per expressum hominem nostrum brevi R. D. Vram plurimis informare haud praetermittam.* Quam in reliquo vita et rebus florentem esse desiderans, etc.

(Ráday Pál kezével írt fogalmazat.)

36.

Extractus Literarum de dato 20. Martÿ Cassoviа, Suae Serenitati scriptarum.

Most micsoda levele érkezett ma Janusnak, kit muszkák hoztak Bártfára s onnan küldte Okolicsányi (Mihály, bártfai kapitány), s ott várják a választ. Vettem ma másfelül az Aszszony (Sieniawskyné) levelét is Ilyvóbúl de dato 13., kiben írja ő is, hogy Janus mondta néki: zálogokot kíván, — de az quártélyrúl nem emlékezik; megküldöm copiáját az (kiowi) Palatinusnak, — higyje el: vagyon bajunk hasznában! Még attúl félek, hogy visszáját tanúlják ki az Grudzinszki levelének. Én megvallom, hogy sokat búsúlok ezen; noha az utolsó para-

graphussa ad reménységet, hogy borral lecsendesíthetjük. Azért most Gosztonyi által egy anticipált datumú (levéllel) küldök előre vagy két átalag aszúszőllőt, csak azon köszöntő levelemmel, hogy Gordontúl értettem: reá szállott az commando. De ezen levélre nem lehet directe választ tennem: hanem rész szerint Fölségedre, s rész szerint magam beküldendő embereimre fogok hallasztanom válaszomban; csakhogy oda embert sem tudok találnom: hanem Ottlik Pál Uramrúl (a fejedelemasszony egyik udvarnoka) gondolkodnám, — talám kiindúl ő is holnap Eperjesrűl, és pro lucrando tempore kérdésben tétetném: mi formában kívánja az quártélyt és az helyek assignatióját, — holott az est signum diffidentiae in personam Serenitatis Vestrae: holott az Doloruki levele és az Udvar sem kívánt többet Fölséged assecuratiójánál, s már Fölséged azt megírta az Czárnak, és mi okbúl kívánja nagyobbra tartani az zálogot Fölséged affidatiójánál? holott az Grudzinszky levelét is nem azért küldtem be, hogy az többnek aestimáltassék: hanem in signum veritatis et sinceritatis. Azért légyen addig contentus azokkal, míg az Czárhoz küldött levelére Fölségednek válasza nem jön; ha az Fölséges Czár azokkal contentáltatik, — minek több? Az quártélyrúl vala szónk Gordon követjével: de íme, (Löffelholtz) elfoglalta azon lineát, mellyet olly okon, hogy az XIII. városra szállott és azon környéket az németfűl in recompensam ex XIII Civitatibus inaeque acceptorum elfoglalja, pro supplemento ex sincerae amicitiae signo hogy Fölséged cedáljon, — interpositiómat ígírtem vala, — már köztünk lévén a német: hogy kívánhassa olly detrimentumunkkal? örömest érteném.

Ez nehéz dolog s nagy garázda-keresés; nem hiában ezelőtt való levelembűl is meglátta Fölséged: nem tetszett nékem az, hogy csak az Lubomirszky lengyelét, s nem a császár szolgálatjára állottakot űzték ki, connivente Germano.

(A Bercsényi által sajátkezűleg a fejedelemhez írtt eredetiről a leveleskönyvbe iktatott másolat.)

37.

20. Martÿ 1710. Domino Brenner.

Expeditis ante biduum responsorÿs meis, supervenerunt binae R. D. Vrae, 20. et 24. Februarÿ, ac tertiae 1. Martÿ datae. Et quia mihi persvadere non possum, expeditiones meas Unghvárino missas circa 4. vel 5. Martÿ eo non penetrasse, ita et proxime hinc transmissa, cum duplicatis, quidquid negotium Palatini Kioviensis et cambium concernit, — satis fuseque jam informatam esse credo. Video tamen nihilo magis, quam Germanorum falsitatibus affligi R. D. Vram et praecipue Dominum Gorthold. Certe miror, ad tollenda mendacia Viennensia intendere quenquam; scio omnino multum hac ad communem opinionem contribuere: sed solùm apud interessatos et ex affectu judicantes; ita enim ex natura inclinamus ad credendum quod cupimus.

Literae meae primae de Zikkingio nullam merentur exprobrationem: quia primam sine particularitatibus continebant relationem et a confirmatione pendentem, quoad personam Generalis Zikkingen, cujus equus in proelio acceptus, eum perÿsse monstrabat; *secutus est Mercurius in tÿpo*)* hic denuo acclusus, *qui in rei veritate explicat actum illum.***) Quis jam ex solis sibi contrarÿs relationibus veritatem Varsaviae eruat, *nisi huc ad locum conflictus veniat et sepulta 2000. et ultra inimicorum corpora revidere velit.****)

Quod universalem cum Gallia pacem attinet: refero me ad proximas; et quia cursor ille cum Vellere Aureo et expe-

*) Az 1710. január haváról kiadott szám, melyet »*Első hazai hirlap*« czímű értekezésemben egész terjedelmében közzé tettem.

**) Történelmi szempontból igen becses adat, hogy Bercsényi íme, másfél hónap múlva is fenntartja, sőt megerősíti a romhányi harczról hivatalos adatok után írott ama hírlapi jelentés hű és való igaz voltát.

***) Még új, nagybecsű részlettel való gyarapítása a Mercuriusbeli relatiónak. Magok a császáriak sem tagadják egyébiránt, hogy a romhányi ütközet — melyet már a lováról lebukott és gyalog, nyakig a mocsárba szorított Sickingen vezénylő altábornagygyal együtt végkép elvesztve hittek lenni, — igen sok vérbe került nekik, s az útat is Rákóczi hadai előtt Érsek-Újvár felé megnyitotta. Ez volt hadászati sikere.

ditionibus necessarie sequi Suam Serenitatem debuit; inde fundamenta quoque negotiationis Hagensis summenda sunt; quae si ita desperata esset, prout ex Vestris video literis, — prius pax orbem repleret, quam Vos Angliam attingeretis! Causa nostra in manibus Dei est, quia justa est; si consurgant castra, non timebit cor meum.*)

Non miror Diepoltum**) adversus nos et Vos agere; miror hactenus sine persecutione persistere potuisse; fluctus tamen hos sedatos esse credo, si ea, quae Ungváriensis mea toties repetita expeditio illuminavit, suo modo et ordine consummata sunt. Accedit jam pax Turcica cum Czaro, negotiatio mediationis Domini Des Alleurs, et alia directe ad Aulam Suae Czareae Majestatis directa magni ponderis negotia Domini Palatini ac Dominae Palatinae (Belsensis) Varsaviae praesentium, — unde in dies expecto R. D. Vrae literas plus consolatas.

Si Regem Poloniae ad civitatem Mittau ire contingeret, et ibi sperari posset etiam praesentia Suae Czareae Majestatis: omnino eo se transferendam esse judicarem R. D. Vram. Credat enim *Regem Sveciae* jam acceptasse mediationem *Regis Galliae,* toties rejectam, adeoque non discedit ex Bender, antequam pax teneatur; et quod plus est, *jam desiderare Galliam quoquo modo cum Czarea Majestate inire colligationem formalem et realem.* De ezt nem javallom *Gortholdnak,* hanem csak Dolorukinak megmondani: mert sokat ír Gorthold, — most is nyitva küldte az egyik rendbéli írását Misunának.***) *Augustus királynak is keresi barátságát az franczia, azon úton keresi,* melyrűl Munkácson vött elég informatiót Kegyelmed, — bízvást veheti Kegyelmed magának reflexióban, mert valóságos, csak éppen Des Alleurs munkájától függ, kinek ma kellett odaérkezni, számlálása szerént *az királyhoz Benderben, s onnan kell várnunk.*

. . . . .

*) Bibliai idézet, — egy főpappal szemben éppen találóan használva.

**) Báró Tiepolt, — József császár követe Ágost király mellett.

***) Hogy a lengyel Gortholdt meg ne érthesse: azért csapott át itt egyszerre magyarra Bercsényi.

Dominus Krucsai divertit Eperjesinum, respondebit in suo adventu. Interim, etc.

(Bercsényi kezével írt fogalmazat.)

38.

Cassoviae, 21. Martÿ 1710. Domino Brenner.

Midőn ezen másik expeditiómmal szintén megindítani akarám Miklóst: érkezék akkor Generál Janustúl ezen levele, mellyet copialiter accludálok Kegyelmednek. Kin, megvallom, megütköztem, s látom, gyümölcse ez az császár követje nála létinek Jaraszlón, minthogy elítélhető: micsuda postpositiója volna az Fejedelemnek, hogy maga assecuratiójánál többnek tartaná (a czár) a hadak közűl való zálogot, s máskínt is, elítílheti Kegyelmed consequentiáját ezen kívánságnak; s még többet tesz annál is az helyeknek quardisonja alá és quártélynak adása. Vala ugyan (az mint írám ezelőtt) már Gordon által is emlékezeti az quártélynak, — de bezzeg nem ezen titulussal. Én ugyan váloszt teszek s ezen kívánságát elhárítani igyekezem, mindazáltal igen jó volna, ha Dolgoruki Herczeg által Kegyelmed is írathatna Janusnak: ne tartson anynyira kétséget hozzánk; minthogy maga nekem irott levelében is Dolgoruki csak az Fejedelem nevével való assecuratiót kívánja pro supplemento; kirűl már curírt küldtem az Fejedelemhez, s elhiszem, bizonyossan hamar elérkezik, s béküldöm neki; mert ha ő Felsége az Czárnak magának már megírta: nem lehet kétsége benne.

Csak az ezeknek az oka, hogy későn penetrálhatott utánna Nedeczkinek az levél, és későn folyhatnak az messzi járó dolgok. Másik az: nem tudhatom az 12. irott és 15. expediált leveleim Ungvárrúl penetrálhattak-é kezihez Kegyelmednek? Mellyeket ámbár 1. Martÿ, az mint levelébűl láttam Kegyelmednek, még nem vett is: de elérhettek azólta; abban accludáltam vala más levelemet is Dolorukinak, sub duplicata, és abban az Grudczinszki írását is, melynek originálissát küldtem vala Golczhoz; azt, már elmenvén Golcz, küldötte Gordon Generál Janusnak, — és arra írja ezen levelét. Már nem tudom, küldötte-é meg Dolorukinak levelemet Janus, vagy sem?

S azt sem tudom: ha vehette-é Kegyelmed azon unghvári expeditióimot? Azért pro meliori, íme, in triplicatis küldöm Kegyelmednek Dolorukinak irott levelemet, együtt az Grudzinszki levelinek mássával; kit nem azért, mintha azzal eludálni akarnánk az magunk és az Fejedelem assecuratióját, (az mint azt czélozza — látom — Janus,) hanem, hogy megtessék micsuda praecautióval viseltetett az Fejedelem az hadak fogadásában, s azért is higyjék fundamentalissabbnak lenni az Fejedelem assecuratióját, kirűl magának írt az Czárnak az Fejedelem; de elhiszem, — az mint írám, — ő Felsége maga is írnya fog Dolorukinak is s az Cancellárius Sembeknek is, mert megírtam ő Felségének.

Minthogy penig Belsi Palatinusné (Sieniawska) Asszonyom maga is Varsavára ment, az mint 13. írta nekem: azért directe odaküldtem neki írott levelemet is, s mivel szóllott Jánussal s tudja ezen kívánságait, — jó lesz Kegyelmednek recurrálni az Asszonyhoz is; s kértem, hogy maga szólljon Dolorukival s irasson Jánusnak véle.

E mellett azon sokszor emlétett unghvári expeditióimban magam kezivel írtam vala Kegyelmednek az Des Alleurs Uram expeditiójárúl, kinek nincs meg nálom minutája, s ha valahogy nem vette azokot Kegyelmed: hiában emlékezem felőle; azért íme, accludálom per extractum Kegyelmednek, mit írtam vala azon materiában Nedeczkinek, — abbúl kitanúlhatja Kegyelmed az dolgot, és errűl tehet Kegyelmed suo modo titkos emlékezetet Dolorukinak, tudhassa: tractálásunk effectuatiójában progrediáltunk annyira, melyben ő volt egyik eszköz, (1707.) Sőt ezen feljűl azt is jelentheti még Kegyelmed, hogy *ha az svécus békeségébűl semmi nem lenne is: mégis keresi colligatióját az Czárnak az franczia,* az mint az most érkezett curír hozta. Nagy okot ad ez elhinni, hogy az Fejedelem sinceritásában kétségek nem lehet.

Tudhassa azt is Kegyelmed, hogy az munkácsi projectum és informatióm most elölkerűlt egészszen, és így *Augustus királynak sem lesz kedvetlen* Kegyelmed, — csak az én Istenem engedjen üdűt ezeknek megindításához; avagy csak azalatt is jó móddal lehetne insinuálni azoknak, az kiknek illik, hogy mi van sub incude: bizonyossan tudom, mind Kegyelme-

tek *) maga személyje ellen, s mind mi ellenünk is letennék az idegen gondolatokat. Azért Doloruki Uramnak lehetne in secreto jelentené meg Kegyelmed, hogy az Istenért, ezen jól indúlt dolgot ne akadályozzák ez illyen diffidentiákkal; két, legfeljebb három hét alatt várok tudósítást Des Alleurs Uramtúl, s nem is késnék az dologgal, mivel az *svécus mediatio acceptatiójában* már nem kételkedem, — mindgyárst megírom, ha mit értek, Kegyelmednek. És maradok Kegyelmednek, etc.

(Bercsényi sajátkezű fogalmazata.)

39.

(A lengyelországi franczia követhez ?)

(Töredék.)

Monsieur!

Eas, quas de pace Regis Sveciae difficultates mihi notificare placuit Excellentiae Vestrae, *credo adhuc ante pacis Turcicae cum Moscovita factam prolongationem fuisse.* Sperandum est, quod praesentia Domini Des Alleurs facilitabit, quem ad offerendam mediationem, jussu Regis sui jam actu in Bender esse credo; et quod nunc Rex Sveciae mediationem hanc acceptabit, ex certis inde scriptis literis judicare licet. Prolongatio quoque pacis Turcicae cum Czaro, 14. Januarÿ solenniter peracta, addet momentum, et vel maxime si confirmaretur, quod ex certa manu recentissime habeo, quasi Regentia Svecica propositiones Aliatorum acceptasset, ex occasione Regis Daniae assumptus, ac copiae Crassauianae in Pomerania existentes sua servitia Aliatorum promissa essent, apparet vix superesse argumentum, quod continuationem belli Regi svadere pronunc posset; vix tamen ultimum crediderim adhuc ratum esse.

Quod eliberationem Comitis *Piper* **) attinet, credo ab acceptatione mediationis ab utraque dependere, et si voluntas paciscendi utrique partium fuerit vera: credo, fiet hoc celeriter et melius authoritate mediationis; per Dominum Des Alleurs

*) Czímzettet és Nedeczkyt érti.

**) Svéd állam-cancellár.

non dubito jam ibi hoc factam fuisse propositionem, si ita necessaria esse putatur eliberatio ejus..............
(Több nincs.)

(Bercsényi s. k. fogalmazata.)

40.

Szinyavszky Uramnak Kassárúl 21. Martÿ irott levélnek párja.

Excellentissime ac Illustrissime Domine!

Obligatio indefessa et sinceri amoris fraterni devotio me compellit, ut in memoriam Excellentiae Vestrae inter plurimos etiam Regni sui curas me revocarem, venerationemque magni nominis sui hisce testarer lineolis, infoelicitatem meam accusando in eo, quod ad binas Excellentiae Vestrae literas respondere non potuerim, quarum 1-mae negotium quoddam Domini Episcopi Premisliensis, aliae coëmptionem vinorum per quaestorem quendam fiendorum centinebant. Discessit hic sine responso, contentus passu, quem obtinuit; illae vero incerto nuncio, obvia mihi occasione, praesentatae fuere. Hinc, ut Excellentiae Vestrae constare possit, quanto desiderio ferar ad jussa ejus diligentissime observanda et pro omni occasione testanda obsequia mea: hisce Excellentiam Vestram certioratam de ÿs esse volui, rogans humillime, ut Excellentia Vestra suo quo semper, amplecti favore dignetur. Et publica etiam ac praesertim Serenissimi Principis ac Confoederati Regni nostri negotia, in quantum occasione hujus Consilÿ Magni et in praesentia Serenissimi Regis opus fuerit, quam solemnissime sibi commendata esse velit Excellentia Vestra, Dominumque Praepositum Brenner in sua conservare gratia et protectione non dedignetur, ut ea, quae sub auspicÿs Excellentiae Vestrae foeliciter mota libertatis Regni nostri reparatio tantos jam sustinuit labores, cum gratia et protectione Excellentiae Vestrae ad optatum quoque pervenire possit finem. — Convenit hoc Excellentiae Vestrae, qui de natura dignitatis suae Magni Ducatus, protector nobilissimae libertatis Polonae veneratur, ut protectoriae dignitatis suae radios in vicinae quoque libertatis nostrae salutem extendat. Quod dum enixe peto, et me

favorabili Excellentiae Vestrae gratiae, fraternoque commendo amori, — profiteor me esse et esse semper velle

Excellentissimae ac Illustrissimae
Dominationis Vestrae

frater et servus
sincerissime obligatus.

(A Bercsényi által sajátkezűleg irott eredetiről a leveleskönyvbe Krucsay kezével beírva.)

41.

Cassoviae, ad Generalem Janus, 21. Martÿ 1710.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Generalis!

Primum dum a Domino Generale Gordon mihi innotuisset commendam exercitus Suae Czareae Majestatis in Polonia existentis Excellentiae Vestrae commendatam esse: non defui bonae vicinitatis et amicitiae tesseram literis meis huic Excellentiae Vestrae dignitati congratulari. Quia tamen ex ÿs (quibus me de dato Leopoli 8. praesentis Excellentiae Vestrae honorare placuit, quas actu recepi), et dignitatem ejusdem Commando, et suum erga me affectum mihi intelligere licuit: iterato Excellentiae Vestrae ex corde aggratulor, ac summae duco foelicitati occasionem habere in vicinia vel literaliae notitiae et contrahendae amicitiae cum Excellentia Vestra, cujus dignissimam personam plurimis laudibus condecoratam et a Serenissima Principissa nostra praesertim singulari affectu aestimatam esse scio; nihilque magis opto, quam verae et sincerae inter nos futurae amicitiae incrementum, prout nec ullam intermissurus sum occasionem, ad oblatum Excellentiae Vestrae amicitiae et aestimationis affectum obtinendum.

Quod autem ea attinet, quae Domino Generali Golcz uberiori remonstratione notificanda duxeram, jamque pro dignitate Commandae suae, Excellentiae Vestrae transmissa haberentur: video Excellentiam Vestram aliquas sumpsisse considerationes, ac renunciationi a Polonis factae non fidendo, de alÿs praecautionibus et securitatibus cogitare; quae quidem majora esse videntur, quam ut sine praescitu Serenissimi Principis et Ducis nostri, ad ea directe respondere valeam. Fateor

nihilominus me non penetrare: quomodo haec citra laesionem amicitiae inter Suam Czaream Majestatem et Serenissimum Principem foedere firmatae, aut sine prostitutione et postpositione dignitatis Ducalis et Principalis Suae Serenitatis fieri possent. Non enim major fides officialibus jam in actualibus servitÿs Suae Serenitatis stipendia merentibus, quam Suae Serenitatis assecurationi danda est; literae enim renunciatoriae illae sunt reliquis argumentis per me non alium in finem adjunctae, sed ut solum appareat realitas et sinceritas Suae Serenitatis: quanta praecautione ac in bonum Suae Czareae Majestatis directa modalitate eosdem in sua receperit servitia, et quod de non attentanda amplius unquam eorum hostilitate secura sit affidatio, quam Serenissimus Princeps directe ad Suam Czaream Majestatem transmisit; Celsissimus vero Princeps Dolgoruky, qua Plenipotentiarius Suae Czareae Majestatis, meis ad eum transmissis assecuratorÿs contentum se ad interim esse rescribit, idem a Serenissimo Principe proxime recepturus.

Ut autem loca et quarteria hoc titulo in Regno nostro occuparentur: per hoc non securitas adversus Polonos, — sed directe adversus Suam Serenitatem ageretur et Status Confoederatos, quod immediate laederet foederatam Suae Czareae Majestatis amicitiam. Fuerat quidem nuper mentio coram Domino Generali Gordon et ab eodem ad me misso officium Generalis-Quarteriorum-Magistri tenente, de alimentationis militiae Suae Czareae Majestatis succursu et supplemento, ac consequenter de stationibus, — prout lineam communicationis et stativarum quoque annotaveramus, cum Excellentia Vestra communicandam, verum tali titulo, quod foederatae ab utrinque amicitiae convenisset, conditionesque abutrinque proficuae et securae prodesse potuissent; quare jam etiam ad Suam Serenitatem pro sensu et ordinibus Suae Serenitatis hoc in passu capessendis expedivi. Cujus quidem Caesareani cum Civitate Czibiniensi partem jam nunc praeoccupaverunt, et alia adhuc circa Bartpham superest vicinia.

Ut itaque sensum Excellentiae Vestrae eo luculentius percipere valeam, modusque omnino certissimus adinveniatur, quo omnem Excellentia Vestra contrariam seponere possit

considerationem, et ex obligatione sua, interesse Suae Czareae Majestatis respiciendo, simul et foederata Suae Czareae Majestatis et Serenissimi Principis amicitia observata manere possit: speciales meos ad Excellentiam Vestram, Jaraszloviam aut quo libuerit, exmittam Delegatos; et securus sum in eo, quod seposita omni dubietate, sinceram, affectuque plenam firmabimus amicitiam. Quam aestimatissimam semper conservare volo, et maneo Excellentissimae ac Illustrissimae Dominationis Vestrae, etc.

(**Két példányban is megvan; az egyik példány Bercsényi sajátkezű — nagyon összevissza corrigált — fogalmazata, a másik pedig erről aranymetszetű nagy levélpapírra vett tisztázat. A fogalmazvány kelte, mint fönt: Kassa, martius 21, a tisztázaté: Kassa, martius 23; — nyilván ez utóbbi napon expediáltatott.**)

42.

Ex Bender ad Dominam Palatinam Bellzensem per Dominum Des Alleurs scriptarum literarum paria et traductio, de 24. Martÿ 1710.

Domina! (Madame.)

Valde obstupui, dum hic intellexissem, quod tam paucae ex multis per me scriptis epistolis huc venerint. Sed obliviscendum est praeteritorum; — ad rem veniamus. Informavi itaque Ministros Aulae Sveciae, quod iteratas mihi ante menses aliquot Vestra Excellentia in Szavatka dederit assecurationes, Suam Majestatem Czaream persistere in voluntate pacem ineundi cum Sua Majestate Rege Sveciae, mediatore Rege Galliarum existente. Ad hoc responsum mihi fuit: Quod Sua Majestas Svecica nunquam fuerit aliena et contraria negotiationi, ut pax memorata tractaretur; quod nihil optaverit aliud, quam ut videret signa evidentia et sincera ex parte Suae Majestatis Czari, ut pax durabilis et solida concludi possit. Et visum mihi est Suam Majestatem Regem his suppositis actu esse ejusdem mentis. Quapropter libenter video me haec Vestrae Excellentiae significare posse, ut illa Domino Palatino caeterisque, quos judicaverit, informandos communicare dignetur. Ego interim praestolabor V. Exciae responsum Constantinopoli, quod Vra Excia dirigere dignabitur Benderum ad

Dominum Müllern, Suae Majestatis Regis Sveciae Secretarium status. Placeat Vra Excellentia illud responsum mittere Domino Müllern apertum, ut ipse Dominus eodem tempore mihi Regis sui possit significare resolutionem. Ego responsum Exciae Vrae cum magna expectabo impatientia; non dubitet Vra Excellentia, quin mihi omni cum diligentia litterae transmittantur Bendero.

Videtur mihi, Domina Excellentissima, ne exponatur Rex meus ratione mediationis, quae ei proponitur necessarium fore: ut responsum quod mihi Vestra Excellentia faciet, sit authorisatum subscriptione Domini Comitis Golowkin, vel alterius Ministri Principalis Suae Majestatis Czari; ut post hac res cum fundamento agatur et successu.

Persvasa sit velim, Domina Excellentissima, nullam aëris vel loci mutationem allaturam vel minimam diminutionem in inviolabili meo erga se affectu et amicitia; sed sum ad dies vitae Vestrae Excellentiae

Des Alleurs m. p.

(Egykorú másolat, Bercsényi fogalmazatai között.)

43.

Domino Generali Janus. Cassovia, 31. Martÿ 1710.

Excellentissime Domine!

Nullus dubito responsorias meas ad manus Excellentiae Vestrae jam devenisse, ex quibus videre placuit Excia Vra ad tollendas omnes quae adhuc superesse possent dubietates, et firmandam sincerae amicitiae realitatem ac inter Suam Czaream Majestatem et Serenissimum Transylvaniae Principem initi foederis observantiam omni studio me incumbere, ideoque certos quoque deputatos meos ad Excellentiam Vestram me expedire voluisse; tanto majori cum gaudio id facio, quo majorem praebet ad hoc occasionem recentissime nunc acceptum a Serenissimo Principe Transylvaniae mandatum: Suae Czareae Majestati ac Dominis Generalibus ejusdem Majestatis Czareae significandi, quod ad majus fundamentum realis servitÿ Polonorum antehac Palatini Kioviensis, ac ut Sua Serenitas literis

assecuratoryͤs suis, Suae Czareae Majestati transmissis facilius satisfacere possit, decreverit praefatos Polonos ad hoc adigere, ut homagium praestent, aut ad devotionem Serenissimi Regis (Ágostot érti) et Reipublicae redeant. Ideoque mandatum habeo amnistiam et passuales literas pro ÿs, qui redire vellent in patriam, procurandi; quae Excellentiae Vestrae exhibitores praesentium N. N. uberius declarabunt. Quibus ut Excellentia Vestra integram fidem dare et favorabilem se monstrare velit, humanissime rogo, et spero, quod cum Serenissimus Princeps omnia quaerat media sinceritatis et amicitiae ac Suae Czareae Majestati assecuratoryͤs suis satisfacere: hoc pro praesentaneo et indubitato medio agnoscet Excellentia Vestra, nullum a tergo hostem aut certi inimici succursum praesumptivum habendi.

Hinc ergo proprositiones Exciae Vrae ratione Civitatum ac pignorum Suae Serenitati non detuli; ex nihilo enim plus affligeretur Sua Serenitas, quam ex diffidentia assecurationis Suae. De quarteriorum tamen et alimentationis modalitate praesentes Domini Deputati mei cum Excellentia Vestra loquendi et agendi habent commissionem, ut et sinceritas amicitiae nostrae et observantia Suae Czareae Majestatis reali in nobis appareat exemplo, et nos aliquo Suae Czareae Majestatis foederatae amicitiae foeliciamur commodo. Quibus me ulteriori Excellentiae Vestrae affectui et favori commendo, ac maneo, etc.

(Bercsényi saját kezével irott fogalmazat.)

44.

(Töredék. Brennerhez szólt, Varsóba. N. B. A. ·||. jegy alatti folytatás; eleje hiányzik.)

Íme, mindazonáltal includálom Kegyelmednek az Felséges Fejedelem levelét, együtt az Czárnak irott minapi levelinek copiájával, mivel ő Felsége *illetlennek látta Dolgorukinak vagy Zambeknek írnia, midőn már az Czárnak írt;* hanem íme, Kegyelmednek írt maga kezével, és abban emlékezik arrúl is ő Felsége, hogy percipiet ex majusculis literis, quibus haec annexa praecautionem. Mellyet parancsolatjábúl ő Felsé-

gének így adok értésére Kegyelmednek, hogy mivel értette ő Felsége: az ravi staroszta Grudzinski és az hadak neve alatt való declaratiónak sincs egész hitele, és hogy annyival is bizonyosabban declarált assecuratióját megtarthassa ő Felsége: pro majori cautione deliberálta, hogy az hadakot ad formalem deponendum homagium adigálja, és az melly tisztek difficultálnák vagy irántok lenne difficultás: tehát azok, obtenta amnistia et passualibus, menjenek haza ad obsequium Serenissimi Regis Augusti et Reipublicae; és így megfosztatván fejektűl egy része, mint már is, felosztatnak. Már is sokan resolválták magokot az hazamenetelre, ha amnistiájok lehet; de az staroszta, (Grudzinsky) kit már Generalis-Majornak declarált ő Felsége, megmarad az szolgálatban. Parancsolta is ő Felsége: megírjam muszka Generálisoknak is, *az minthogy meg is írtam Generál Janusnak:* *) vagy adjon, vagy küldjön amnistiát és passust, vagy szerezzen, generalibus terminis, úgy, hogy az ki vissza akar menni: hol és kinél insinuálja, nála-é, vagy másnál magát? és quo numero? És az meglévén: nem lehet semmi kigondolható tartalékjok már azon hadaktúl.

Minthogy penig nem hiszem, legyen az amnistiában hatalma Janusnak: *szükséges, hogy Kegyelmed ezen dolgot proponálja Dolgoruki, Zambek, az nagy hajtmann- és primásnak;* **) kiben ugyan az (kiowi) palatinus maga nem comprehendáltatik: mert az tudni való, quod sit majoris considerationis, és nem is ily simpliciter mehet véghez dolga, — hanem az többi csak ollyan Schlachták: ki Rittmester, ki Tovaris, ki micsoda, menjen haza az ki maradni nem akar, s azzal vége lesz az quaestiónak.

Ez elmúlt napokban, die 21. Martÿ küldtem meg Kegyelmednek Generális Janus levelét, kiben zálogot és praesidiumokot kívánt, és végezetre vel alium modum, quo securus esse possit. Elküldtem azért embereimet, és (az mint írám), ezen amnistiára való megtérését azoknak, kik az homagiumot

---

*) L. a közvetlenül megelőző levelet; a jelen töredék is vagy martius 31-kén kelt tehát, vagy pár nappal utána.

**) Ezek mind *Varsóban* valának; bizonyos ebből, hogy a levél *Brenner prépostnak szólt.*

letenni nem akarnák, adtam pro optimo modo et expedienti et pro super abundanti praecautione de non relinquendo hoste a tergo, aut succursum certi inimici praesumptuosi, de zálogot, ...

(Bercsényi kezével irott fogalmazat.)

(Ugyanazon levél vége.)

...... szerzeni az követek közül; bujdosásunkban is (1701—1702.) egy Telefus nevő bécsi követ tartott meg bennünköt contradictiójával Stratman ellen. Az királyt csak úgy higyje Kegyelmed: mihelt meghallja, hogy az *franczia mediatio által foly az svéciai békesség,* — bizony azelőtti módja és principiumja szerint *még többet dissimulál;* azért is igen jó volna jó móddal suo tempore *biztatást insinuálni neki, hogy jó lesz neki is.* Az minthogy, mivel már tudjuk akaratját az *svéciai királnak:* talám meg lehetne amúgy Gorthold által Flemmingnek*) jelenteni abban valamit pro praecautione: ne menne elsőbb híre valahonnan crude eleikben.

Generál *Rhenne dolgában* már két levelemben bőven írtam,**) az ki nagy segedelmére lesz ezen dolognak; csak ebben is többet használhat itt *Gorthold Uram,* mint másutt, — kiben igen jó a *Jablonskival való correspondentia.*

Vites Ungaricas-t kér Kegyelmed; hiszem tudja Kegyelmed: annak nem most az ideje, mert fogvájónak is rosz lesz már, míg Prussiát éri; mikor annak ideiben oly ember gyünne érte, az ki gondját viselné, — akár szekerekkel vigye, de már késő, mert kifakadnak az szőlők, — őszszel kell azt messzire késziteni. Dinnyemagot küldök: de abban sem esznek ez idén; hanem az jó, — hét esztendeig áll is az mag, még jobb az frissnél. — Relegálom azért továbbá azelőtti levelemre magamot. Reverendissimam Dominationem Vestram diu valere cupio.

(Bercsényi s. k. fogalmazata, a megelőzővel egy íven. Az elején csatolási jegy látható, de a mihez egykor csatolva volt, — az elveszett.)

---

*) Ágost király főministere.

**) A minden kétségét kizáró befejezésen kivül e hivatkozás is bizonyítja, hogy a jelen levél *Brennerhez* volt intézve.

45.

Generali Janus, 7. Aprilis 1710. Cassoviae.

Excellentissime ac Illustrissime Domine!

Gratissimus mihi fuit adventus Domini Generalis-Quartiriorum-Magistri Kollenbach cum literis Excellentiae, et tanto magis, quod jam ante adventum ejus, meos Excellentiae Vestrae expediverim homines, a quibus realis sinceritatis nostrae specimina spero Excellentiam Vestram hactenus intellexisse; quae uberiori cum informatione praefatus Dominus Generalis-Quartiriorum-Magister Kollenbach Excellentiae Vestrae referet, singularemque Exellentiae Vestrae amicitiae favorem experturum me confido, dum securam Excellentiam Vestram reddo, me negotia Suae Czareae Majestatis majori aviditate observare, quam propria, quia inde salutem quoque nostram cum desiderio expectamus.

Mirumque mihi videtur, quod ex prolongatione pacis Suam Czaream Majestatem inter et Portam Othomannicam, alienam de nobis faciat considerationem: ubi a contrario, ad prolongationem hanc pacis, rebus nostris ut plurimam convenientem, Serenissimus Princeps contribuit; et haec ipsa prolongatio pacis est ratio praeclusiva correspondentiae et unionis Regis Sveciae cum his copÿs Serenissimi Principis et Statuum Confoederatorum, quam iniquissime malevoli nostri hoc in adversam detorquent partem.

Ad firmandam proinde mentem Excellentiae Vestrae et solidandam sinceritatem nostram, quaedam particularia per praefatum Dominum Kollenbach in sinum Excellentiae Vestrae transferenda necessarium esse duxi; quae sapientissime perpendens Excellentia Vestra, facile omnem contrariam seponet considerationem et sibi persvadebit omnem e re nostra esse, ut interesse Suae Czareae Majestatis diligentissime curemus, et *vel exinde praeterita quoque remonstrata argumenta nostra non pro praetextuosis, sed pro realibus agnoscet Excellentia Vestra,* in quibus Suam Czaream Majestatem et Serenissimam ejus Aulam certus sum non amplius dubitare, quae

aliunde foederatum sibi Serenissimum Transylvaniae Principem ita aestimatum esse voluit, ut pro tollendis in hoc casu dubietatibus, solum Suae Serenitatis assecurationem desiderasset, bene cognoscens Serenissimum Principem nostrum, verbum suum assecurativum vitae parem habere.

Sincere proinde Excellentiam Vestram rogo, ut iniquis zizaniae seminatoribus postpositis, realem sinceritatis et amicitiae praeconcipere velit opinionem, et credat negotia Suae Czareae Majestatis pro nostris haberi; hincque nihil libentius opto, quam justae amicitiae signa medere posse, et obligationem quoque meam particularem erga Suam Czaream Majestatem contestari; quae me, praeter magni nominis Excellentiae Vestrae aestimationem, etiam trahunt ad omnia sincera amicitiae et gratitudinis studia in particulari Excellentiae Vestrae testandi, qui sum et maneo, etc.

(Bercsényi s. k. fogalmazata. — Bercsényinek 1710. april 12. Kassáról *Vetésyhez* és *Klementhez* intézett s itt fogalmazatban szintén meglévő leveleit lásd *Fiedlernél* i. m. I. köt. 340. l., és II. köt. 101. l.)

46.

Generali Janus. Cassoviae, 14. Aprilis 1710.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Generalis!

Summa cum displicentia notificare cogor Excellentiae Vestrae hoc momento mihi innotuisse cohortes quasdam Polonicas, quae circa Agriam dislocatae erant, ante duos dies revoltasse, et dum Serenissimus Princeps Szólnokinum versus longius ab ÿsdem divertisset: ipsi Poloni arreptis quibusdam vexillis, tumultuarie citissimo passu recesserunt, et jam ad 12 magna milliaria ab hinc eundo, quasi Munkácsinum tendunt. Cum vero a Serenissimo Principe nostro de hoc eorum recessu nihil penitus habeam, et aliunde extreme eos grassari audio: non aliud, quam revoltam certum esse puto. Jussi proinde Commendanti Munkácsiensi, ut si casu quo illac vel per Máramarosium eosdem Polonos tendere animadvertent: subito Excellentiae Vestrae notificet, et numerum eorum, quantum potest, et iter qua tendunt; ac praeterea demandavi, ut ubique

armata quoque manu ÿsdem resistant, si tali ausu nefando fidem suam tam sceleratissime deserentes, violenta manu limites nostros transire voluerint; quarum quidem, assecuro Excellentiam Vestram, nec intentio, nec ratio, sed nec rei hujus adhuc certitudo hactenus constat. Volui tamen pro praecautione et in signum sinceritatis primum statim Excellentiae Vestrae deferre rumorem, quod si casu quo malesana temeritate talem irrationabilem sequerentur impetum : Excellentia Vestra pro sapienti suo judicio scire possit, quid cum ÿsdem nefors per fortia limites transeuntibus agendum sit. Quos tamen non credo tanto numero esse, ut quid tentare possint, nec puto ipsos secure tam paucos (nisi furtim) per illos passus nostros transire posse, vel maxime si ordines mei Munkácsinum eosdem praevenire poterunt.

Hoc etiam credat Excellentia Vestra, quod Dominus Staroszta Ravensis (Grudzinsky) et alÿ nobiliores officiales cum ipsis esse non possunt. Dominum vero Palatinum Kioviensem nequidquam de hoc scire: sed pro tumultu aliquo vinolenturo considerari debet; quod tamen mihi plurimum displicet, et ubi certiorem de his habuero notitiam: Excellentiae Vestrae subito notificare non intermittam. Me interim favorabilis amicitiae affectui commendo, et maneo Excellentissimae ac Illustrissimae

Dominationis Vestrae

servus paratissimus
ac obligatissimus
C. N. B.

(Krucsay István kezével irott másolat, ú. l. a Bercsényi által sajátkezüleg irt eredeti levélről véve.)

47.

Cassoviae, die 16. Aprilis 1710. Generali Janus.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Generale!

In primis meis ante hesternum datis notificaveram Excellentiae Vestrae tumultuarium Polonorum recessum, et hoc momento mihi innotuit, ipsum quoque Palatinum Kioviensem se ipsis adjunxisse et cum ÿs abiisse; quae Domino Palatino,

contra fidem et scripto datam parolam suam, nunquam credidissem. Hinc credibile est omnino in Moldaviam potius, quam in Poloniam ipsis tendere: quare jam eosdem praecesserunt ordines in passibus Máramarosiensibus et Munkácsiensibus persequendi; quosque difficultas passus directi in Moldaviam adhuc detinere poterit forsan in tantum, ut Excellentia Vestra si in finibus paratas habet copias, — eisdem resistere possit. Vix enim si non per Poloniae partem deflectere debebunt propter inpracticabilitatem montium per Máramarosium, ordinavi quoque copias eosdem insequentes, et ut hostiliter cum ÿs agatur, ubique serio demandavi. Non patiatur Deus justissimus vindex, ut tam scelerate fractam fidem suam deserentes, impune discedere possint; jam enim ut hostes tractant et tractantur ubique hic transeuntes.

Quae dum Excellentiae Vestrae de securitatis et amicitiae obligatione defero, — in ejusdem affectui et favori me commendo, et maneo Excellentiae Vestrae servus paratissimus et obligatissimus

C. N. B.

(Mint a megelőző.)

48.

Domino Palatino Kioviensi. Cassoviae, die 16. Aprilis 1710.

Excellentissime ac Illustrissime Domine!

Exprimere non possum, quanta animi perturbatione legerim hesternas ex Szerdahely ad me datas literas Excellentiae Vestrae; ex quibus tam inexpectatam, et nobis et sibi inconvenientem sumpsisse resolutionem intelligere cogar.

Pervenerat quidem vulgaris ad me fama, certas cohortes Polonicas ex stationibus tumultuarie excedentes, undique vastando et in hostilem quasi modum grassando, in patriam redire, — sed Excellentiam Vestram cum ÿs esse nec imaginari mihi potueram. Hinc conturbat plane me, expressa jam ab Excellentia Vestra intentio et ratio intentionis: ubi tamen Excellentia Vestra ipsa bene judicare poterit circumstantias rerum, quae ab ejus ingressu intervenerunt. — Et sane credendum est Serenissimum Principem, etiamsi aliquas displi-

centes prima fronte fecerit propositiones, eas ad rationem moderaminis et securitatis abutrinque partium detectas fuisse; nec mihi imaginari possim quidquam in laesionem verae et sincerae oblatae amicitiae intendisse; quae quidem, fateor, mihi adhuc genuine non constant, et ago humillimas gratias, quod mihi confidenti calamo haec insinuare voluerit Excellentia Vestra. Eo proinde sincerissimo corde, quo semper erga se, me obligatissimum novit Excellentia Vestra, eandem rogare volui, ut non velit se praecipitare in hac resolutione Excellentia Vestra, praesertim dum jam a Domino Des Alleurs ex praescita negotiatione expressum redÿsse pro certo habeo, quem jam in horas et hodie huc venturum expectassem; sed placeat Excellentiae Vestrae mihi tantam praestare amicitiam, et aliquem ex confidentioribus suis huc ad me mittere ne gravetur; assecuro in verbo nobili et fide ac parola mea, quod eundem nec retenturus, nec incommodaturus sum, sed intellecto fundamento et rationibus ac causis contrarÿs: omnem adhibebo operam diligentissimam, ut moderari ea ita possint cuncta, quemadmodum mente quieta securitas tam Excellentiae Vestrae, quam et nostra exiget, Serenissimumque Principem omni meliori modo informare ac disponere studebo.

Interim juxta oblatum suum Excellentia Vestra copias sine damno et detrimento incolarum agere et excessus tales, quales proclamantur, vitare jubeat, et pacatus esse dignetur Excellentia Vestra, — ne circumvolans per plagas undique fama, populum exasperet et ejusmodi vulgaris rumor omnino ad ipsos quoque Moschovitas pervolet, ad extremam nostri ruinam et periculum Excellentiae quoque Vestrae incitentur et vel solam famam pro ratione sumentes.

Accludo hisce passuales, et Perillustri Domino Joanni Soós intimavi, ut si quem Excellentia Vestra Cassoviam mittere placuerit, aut ipse committetur, aut sufficientem praebeat comitivam; quod avide cum responso Excellentiae Vestrae expecto, et maneo, uti fui semper, etc.

Kívül: Remissae, cum non fuerit deprehensus Palatinus.

(Bercsényi sajátkezű levele.)

49.

Jász-Kisér, 17. Aprilis 1710. Praeposito Brenner.

(Rákóczitól magától.)

Vel ipsamet arduitas negotÿ, quod Fidelitatis Vestrae fidei et prudentiae committere voluimus, eidem demonstrare poterit confidentiam nostram, quam in persona ejusdem habemus. Quamvis igitur provinciam hanc negociationis pacis Hungaricae Fidelitati Vestrae et aliunde sat notam esse sciamus; ut tamen intentionum nostrarum abundantem cognitionem habere possit Fidelitas Vestra: adhuc quaedàm observanda hisce ei Instructionis ad instar transmittere voluimus, ut ÿs bene consideratis et pro ratione temporis utiliter applicatis, Fidelitas Vestra fide et dexteritate sua pacem Regni hactenus tanta sangvinis effusione quaesitam exoperari valeat. Pro praeliminari negociationis hujus considerandum est igitur:

Primo. Iteratas Regem Galliae Nobis dedisse assecurationes, quae et in omnibus Nobis scriptis Literis suis repetuntur, se pacem sine Nobis non tractaturum et exoperaturum, ut Ministri Nostri, qua Principis Transylvaniae, in Conferentias Ministrorum admittantur, qui et negotia Hungarica tractare poterunt, quod etiam respectu Statuum Confoederatorum in annexo puncto 6-to *) observationum suarum in Tractatum propositum Statuum Confoederatorum cum Sua Majestate Christianissima appromissum est. Quamvis tamen assecuratoriae Nobis datae longe fortiores sint, in quibus Ministrorum acceptatio expresse promittitur; considerantes tamen praesentem statum tam Suae Majestatis Christianissimae, quam etiam Regni hujus: ÿsdem inhaerere inutile esse judicamus, dummodo pax haec Hungarica alÿs quibuscunque modis in generalem includi possit. Ac proinde

Secundo. Observabit Fidelitas Vestra hanc esse rationem, ob quam Eidem tantummodo characterem Ablegati extraordinarÿ ad Aulam Christianissimi Regis dederimus, cum annexa

---

*) E pontnál N. B. alatt a következő lapszéli jegyzet áll: »Mivel az originális franczia: ezen punctum is francziául irattassék le ex annexo scripto, sub numero 1-mo.«

facultate negociandae pacis in Congressu et Conferentÿs. Characterem hunc Aula Gallica Fidelitate Vestrae contestari minime poterit; posteaquam enim Rex Galliae in recredentionalibus (praesentibus sub nro. 2-do annexis *) Domini Des Alleurs, eum apud me Ablegati extraordinarÿ characterem habuisse agnovit, et me in Aula sua ejusdem characteris Ministrum habere posse permisit; ne tamen propter ceremonialia difficultates interveniant: dilata publica audientia, in qua ea observare solent, charactere hocce Fidelitas Vestra uti poterit. Quia tamen

Tertio. Ex rationibus in primo puncto declaratis, minime Nobis persvadere possumus Regem Galliae in statu esse Imperatorem adigendi, ut in Tractatum pacis Hungaricae in Congressu generalis reassummendum consentiat: hinc minus necessarium esse judicavimus Fidelitati Vestrae plenipotentiales dari. De cujus igitur Tractatu

Qvarto. Ita cogitandum est, ut in Tractatu pacis generalis expressa stipuletur conditio, qua Imperator immediate Tractatum pacis Nobiscum hic reassummere, ad normam Tractatus Tÿrnaviensis obligetur, et pax demum concilianda pacem Europeam ingrediatur; pro cujus securitate necessarium esse judicamus, ut de praeliminaribus ibidem conveniatur, alioquin summum Nobis imminere posset periculum, si simpliciter stipulato hocce articulo, Imperator talem-qualem proponeret pacem, et ea non acceptata, ad continuationem belli cogeremur. Hinc igitur advertet Fidelitas Vestra

Quinto. Energiam negociationis suae in hocce puncto consistere, ut nimirum per dicta praeliminaria formetur basis, cui hic eo solidius superaedificare possimus; pari enim modalitate haec ibi exoperari poterunt, prouti praeliminaria pacis universalis anno praeterito projectata et nunc, ut dicitur, exoperata sunt. Ac proinde, siquidem jam anno praeterito per resolutiones Clementio datas, Alliatae quoque Potentiae, utpote Regina Angliae, Rex Borussiae et Status Generales, Nostri curam habituros appromiserunt: oportet, ut Fidelitas Vestra

---

*) Jegyzet e ponthoz: »N. B. Annectáltassék az originale, az mellyet minap megküldöttem, cum reservata copia.«

primo Gallicae Aulae persvadeat, ut Ministris ejus talis detur Instructio, virtute cujus negotia Nostra, tanquam indifferentia et negotia Europaea, nonnisi ob bonum commune ingredientia, in particularibus inter Gallicos et Alliatarum praerepetitarum Potentiarum Ministros ventilentur, et tunc tandem, qua talia, Ministris Imperialibus proponantur. Ad quod

Sexto. Eo securiori modo exoperandum, optandum esset, ut effici posset, ut consentientibus praerepetitis Potentÿs et conclusis (uti dictum) praeliminaribus, mediationem quoque hic tractandorum in se assumerent, et sub specie publici boni Europaei, arbitri pacis nostrae evaderent Rex Galliae et Alliati. Ad quod necessarium est:

Septimo. Ut Fidelitas Vestra Alliatis demonstret restitutionem Libertatum Nostrarum pro conservatione totius Christianitatis esse, remque Europaeam desiderare, ut si potentia Domus Austriacae per possessionem integrae monarchiae Hispanicae accrescit: ex parte hac mutiletur, ut nimirum Regnum hocce suis Libertatibus restitutum, et Alliatis et Imperio pro ratione status et temporis adesse possit. Argumenta haec evincentia reperiet Fidelitas Vestra ex annexis sub nro 3-tio Domino Jablonszkio scriptis literis, Instructione praeterea Clementio data primae expeditionis suae, sub nro. 4-to. *) Ex quibus advertet Fidelitas Vestra

Octavo. Tripliciter considerari posse negociationem pacis Hungaricae, 1.) nimirum: Per integram avulsionem Coronae Hungaricae a Domo Austriaca et electionem novi Regis; ad quod deserviunt argumenta ratione Christianitatis et manutentionum Libertatis Imperÿ allegata. 2.) In restitutione omnium Libertatum et Jurium Regni, sub restricto Regimine Austriaco, ad mentem Veracÿ. **) 3.) Per erectionem liberi

---

*) *Lapszéli jegyzet:* »N. B. Ezek feltaláltatnak in Protocollo privato Anni 1707, utpote Domino Jablonszkio scriptae literae in mense Octobri Ungvárini, Instructio praeterea Clementio data, Anno 1708. in Károl expedita.«

**) Az 1706-iki békealkudozások után Vaÿ Ádám által »*Veracius Constantius* miles Hungarus« álnév alatt írt és nyomban ki is nyomatott államjogi vitairat értetik.

Principatus, Transylvaniae aequivalentis, in qua jam Alliati quoque consenserunt, prout Fidelitas Vestra uberiorem a Clementio informationem habere poterit, cum stabilimento punctorum projecti pacis, Domino Bruninx anno praeterito adurgentibus Alliatis transmisso; quod pariter a Clementio communicari poterit Fidelitati Vestrae.

Hoc igitur qua bonum, praecedens qua melius, primum qua optimum considerandum est. Ad hoc fortius exoperandum: fors et status modernus Electoris Bavariae (Max-Emmánuel) contribuere poterit; quem si Rex Galliae in manutentione Electoratus conservare non potest, — ut Ejus electionem in Regem Hungariae adurgeat, pro gloria et decore suo est. Erit et de ratione status Imperÿ id efficere, si illud bene consideraverit: quantum Libertatibus suis praejudicatum sit per introductionem voti passivi et activi Regis Bohemiae in Collegium Electorale et abolitionem Electoratus Bavarici; quod inconveniens, temporibus belli hujus ob diversorum Principum privatum commodum subrepens, nunquam melius remederi poterit, quam per electionem hujus Electoris in Regem Hungariae, et immatriculationem Regni hujus in corpus Imperÿ; *) quod, si Alliatis conveniens non esset: procedatur ad projectum pacis septemtrionalis per Dominum Des Alleurs propositum. Uno verbo: sit Rex, quis-quis pro re communi Europaea aptissimus fore judicatus fuerit, — dummodo Corona haecce in Domo Austriaca avellatur; quod si absolute fieri nequiret: modalitas secunda, — et nec illa succedente: tertia projectetur. **) Haec (uti dictum,) qua bona, altera, ut melior. Quamvis enim quis considerare posset perinde Libertatem Hungariae manuteneri et rem communem successivis temporibus adjuvari posse per erectionem novi Principatus, quam per cessionem Transylvaniae, res tamen in se differens est. Principatus enim liber eri-

---

*) Ezen itt csak futólag odavetett eszmét Rákóczi anyai nagybátyja: a lángeszű gr. Zrínyi Miklós, a hadvezér és költő, már félszázad előtt fejtegette.

**) Ezen mondat mellé *Bercsényi* keze vonásaival e lapszéli jegyzet van írva: »N. B. Hihető, ezen mostani új projectumunkat érti ez által.«

gendus facilius subjugari poterit ab Imperatore, pace semel stabilita, quam Principatus Transylvaniae sub protectione Turcarum, ut Principes praedecessores nostri, constitutus, qui rem Christianam quoque neutralitate sua, quasi bilance, aptius moderari poterit. Quod porro elaborationem horum attinet:

Nono. Siquidem in his omnibus res quoque Religionis intercedunt, et exinde eruta argumenta plurimum inter Alliatos efficere valent; ut ea a Fidelitate Vestra et deducantur, et exoperentur, inconveniens foret. Proinde characterem et activitatem Fidelitatis Vestrae (in quantum publicum,) tantum ad Aulam Gallicam et Ministros ejus restrictam esse voluimus. Incumbet igitur Clementio et Deputatis Statuum Protestantium (gr. Teleki Pál, ifj. Dobozy István és Körtvélyessy) negotia Religionem suam concernentia exoperari ad mentem Instructionis Clementio datae et Fidelitati Vestrae ab ipso communicandae. Concurret tamen Fidelitas Vestra in directione quoque horum, qua Minister Noster primarius et characterizatus, qui per praedictos homines Nostros, tanquam Instrumenta et Agentes, negotia bonum Nostrum et Regni concernentia exoperabitur, et ÿ vi mandatorum Nostrorum Fidelitati quoque Vestrae omnia communicare tenebuntur. Quae ut omnia eo facilius succedant: in transenna sua per Berlinum, Regem quoque Borussiae de hisce projectis Nostris syncere informando, Fidelitas Vestra requiret, ut pro hactenus contestato favore sua, interessa Nostra et Regni hujus per Ministros suos secundare velit. Et si etiam in itinere suo armistitium aut tractam hic intervenisse subaudiret: a negociatione hacce minime deterreatur. Nos enim sine informatione Fidelitatis Vestrae (quidnam abinde sperandum sit?) pacem minime conclusuros noverit.

(Rákóczi cancelláriáján, Aszalay Ferencz udv. titkár kezével írt tisztázat; de a melynek eredetije — az ez idő szerint Bercsényivel lévő levelezési protocollumokból fölszerelve, — bizonyára ez utóbbinak cancelláriájáról expediáltatott, mint az 1, 2, és 3-ik lapszéli jegyzetek mutatják. S ezért került a jelen példány is a gróf fogalmazatai közé.)

50.

Domino Vetési. Cassoviae, 23. Aprilis 1710.

Monsieur!

In proxime praeteritis meis, per eundem cursorem, qui Vellus Auream attulerat, — etc. *Vége:* ».... prospere venire exopto, et maneo.«

(Lásd *Fiedlernél,* i. m. I. köt. 344—349. l. az eredetiről kiadva. Előttünk *gr. Bercsényi Miklós sajátkezű fogalmazata* fekszik, mely a Fiedler által használt tisztázattól csak némi stylaris apróságokban és abban tér el, hogy elején a lap szélére Krucsay István udv. titkár kezével írva e jegyzet áll: »Sub eodem dato (t. i. 23. Apr.) expeditae in forma duplicatae Domino *Nedeczkio* pro informatione: quid sit scriptum in hoc negotio ad Aulam S. Regis Galliae Vetésio.« *Alsóbb jegyzet,* ismét Krucsaytól: »Expediebantur autem cum alys eidem Nedeczkio sonantibus ex campo ad Barkó, die 24. July 1710. Duplicatae videlicet sub dato 25. Aprilis.«)

Végül még e Fiedlernél hiányzó csatolmány járúl hozzá:

»Additamentum ad literas Vetésianas in duplicatis, die 25. Aprilis 1710. sub N. B.« *)

Commisi praeterea Domino *Nedeczki* singulariter, ut siquidem *Sua Czarea Majestas, vigore tractatus sui, manutentionem Serenissimi Principis et justae causae Regni nostri benigne promiserit;* cujus effectum hactenus plurimum morabatur *retardata colligatio Serenissimi Regis Christianissimi cum Sua Czarea Majestate et amicitiae ejus incertitudo, quae jam utique ex mediationis hujus tam bonis inityis satis* apparet: itaque *ferventius pro apertiori manutentione et succursu nobis dando instet.* Neque enim jam dubitandum est vel ex praesenti occasione *mediationis de amicitia Serenissimi Regis Christianissimi, etc. consequenter de futura formali colligatione.* Et ut repraesentet *Suae Czareae Majestati,* quod juxta expressatam *modalitatem in tractu Serenissimi Principis cum*

*) E czím szintén Bercsényi írása; de a mellett még Krucsay is föléje jegyezte: »*Scriptum ad duplicatas Nedeczkio.*«

Sua Czarea Majestate, tentata est prius hoc mediatio et pax cum Sveco; quae etsi . . . . . . (A többi hiányzik.)

(Bercsényi s. k. fogalmazata.)

51.

Nedeczky Sándor Uramnak.

Szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek.

Sub dato 11. Mensis Martÿ költ levelét Kegyelmednek, mellyet Szkolyáig expressus curírja által küldötte Kegyelmed, vettem; kibűl pro 1. az Musqua Czár Udvarához való érkezését Kegyelmednek; pro 2. az Fölséges Czárnak és Ministeriumnak az Kioviai Palatinus iránt való sentimentumát; pro 3. Fölséges Czár Urbik névő követjének Bécsben való expeditióját; és pro 4. az Fölséges Czárnak Pétersburgh felé megindúlását értem.

Az mint Kegyelmed levelébűl látom: még akkor nem vette Kegyelmed Ungvárrúl irott leveleimet, mellyeket azután sub duplicata vagy talám triplicata is reiteráltam; reménlem mindazáltal, mostani levelének expeditiója után, medio tempore vehette Kegyelmed: mivel Dolgoruky Uram communicatiója útján is mentek. Azokban bőven írtam Kegyelmednek; Des Alleurs Uram mi dologban ment vala légyen Benderben a svéciai királyhoz, — tudom, azokbúl meg is érthette Kegyelmed; az honnan is megtérvén már Tiszteletes Páter Fraj Uram, látom: jól indúltak az dolgok, mellyeknek repraesentatiójára ugyan Des Alleurs Uram levelével magát említett Fraj Uramat küldöttem elsőben Belzei Palatinusné Asszonyomhoz, úgy, hogy onnét Moscoviában az Fölséges Czárhoz s Udvarához is menjen, pro repraesentatione eorum. Nem tudom már, elmenetelével az Fölséges Czárnak, elment-é az ministerium is ő Fölségével, vagy elmaradott? Consequenter nem tudhatom, miként történhetik Fraj Uramnak is menetele?

Kihez képpest ha maga Fraj Uram bemehet: szóval mindenekrűl bőven fogja informálni Kegyelmedet; holott penig valami okbúl bemenetele elmúlna: hogy azon dologban egész informatiója légyen Kegyelmednek, s tudhassa mind az

Fölséges Czárnak, úgy az ministeriumnak cum fundamento repraesentálni, — mit írtam azon dologban az *franczia udvarhoz?* íme, azon levelet, mellyet *Vetéssinek* pro repraesentatione küldöttem, az Kegyelmed clavessével copiálva accludálom Kegyelmednek, — abbúl teljes lument és informatiót vehet magának. Mellyet Kegyelmed úgy tartson, mintha Kegyelmednek írtam volna, és repraesentálja az Fölséges Czárnak is, hogy azt írtam az *franczia udvarhoz*, s azzal inducálja Kegyelmed is az Czárt azon motivumra, *hogy minket most segítsen.* *)

Mire nézve megértvén ezen jól indúlt dolgot Kegyelmed: omni meliori modo declarálja az Fölséges Czárnak, és singulariter *sollicitálja ő Fölségénél, hogy vigore* tractatus Suae Czareae Majestatis cum Serenissime nostro Principe *habiti, pro apertiori manutentione nostri resolválja kegyelmessen a succursust, és méltóztassék hadat adni,* — hogy annyival is erősíttetni láttassék az *franczia királylyal való barátsága,* kiben már az Fölséges Czárnak kétsége sem lehet, vagy csak *ez mostani declarált svéciai királylyal való megbékéllése mediatiójára nézve is. Most közel a szélekben itt lévén úgy is az Fölséges Czár hadai:* könnyű móddal és jó alkalmatossággal meglehet, azon ratiókra nézve és azon titulussal, a mint *Vetési* levelének *azon paragraphusában: »Hoc enim titulo nec«* vagyon emlékezet; a mint is in contestationem sinceri affectus et foederatae amicitiae *Szepes várát és Bártfát cum interjacente plaga offeráltuk az Fölséges Czár hadai subsistentiájára,* melly dologban actu *vannak követjeim Generális Janus Úrnál,* de még válaszom nem jött: *acceptálja-é?* (Tudom, az Fölséges Czár udvaránál is repraesentáltatott eddig.) Várom óránként embereimet *Generális Janus Uram válaszával. Azért azalatt is, míglen az formális colligatio meglészen az franczia királylyal: segítségünk ne múljon; mert már vagy a svéciai királylyal való békességnek kell meglenni, vagy a svécusnak a császárral való újabb szövetsége fog következni,* a ki mind az Fölséges Czárnak, mind Fölséges Augustus királynak, úgy az Respublicának is *felettébb való ártalmára*

*) Ez a mondat később szuratott közbe.

lenne, s hogy *okát adja az Császár az ellenségeskedésnek.* És így akár egyikét, akár másikát gondolva: *nincs már oka az Czárnak, mért tartózkodjék tovább aperta manutentiónktúl?* Mert az jobb volna, *hogy az mi succursusunk nevezeti alatt kezdje inkább a Czár, mintsem az német az svécussal ellene.* Holott *penig az Fölséges Czár semmiképpen még most, mind-addig, míglen az colligatio meglészen, succursusunkot nem resolválná, — tehát sollicitálni szükséges azt: legalább addig is kemény denuntiatiókkal és declaratiókkal segítse ő Fölsége ügyünköt az Császár ellen;* és Urbick discursussábúl megösmért *alkalmatlan opinióját* szükséges Kegyelmednek megösmértetni az *Czárral. Még nincs híre nálunk, hogy érkeznék Urbick.*

Írtam ezekrűl Golovkín Uramnak is, de nem illy bő deductióval, hanem csak az dolognak fundamentális essentiáját, azért, hogy ezen levelemre meritorie vehessem válaszát. — Továbbá, minemű casus interveniált az Kioviai Palatinussal és mellette levő lengyel hadakkal: ez accludált. Generális Janus Uramnak írott levelemnek párjábúl megérti Kegyelmed; mellyet a végre kívántam Kegyelmednek transmittálnom, hogy constálván Kegyelmednek előbbi írásimbúl előbbeni mivolta: az mostani casussát repraesentálhassa ezen acclusa szerint az ministeriumnak. *) Nem tudom ugyan, mint continuálhatta útját? de ha szintén maga az Palatinus nagy veszedelemmel valamennyid magával Moldvában s onnét a svéciai királyhoz bévonhatja is magát: de — reménlem — ez felűlírt jól indúlt dolgokra nézve, *ügyünk elősegítésében hozzánk való indúlatját az Fölséges Czárnak azon rendetlen casus nem fogja tőlünk idegeníteni vagy változtatni,* csak szorgalmatossággal és jó declaratióval sollicitálni el ne múlassa Kegyelmed. Nem is félthetem *az iránt semmi galibátúl Kegyelmedet: mivel Kegyelmed maga levelébül láttam, hogy maga is praevideálta a Czár és az Udvar, illyen hamis istentelenségét az Palatinus és lengyel hadaknak, hogy, ha az tavaszt érik,*

*) Az előterjesztőnek titkár Krucsay István lapszéli jegyzete e mondatnál: »N. B. Megjobbulásárúl innotescáljon N. (Nedeczky.) Janusnak irott levél párjának transmissióját szükségesnek ő Excellentiája (Bercsényi) nem látja«.

elmennek, — jobban megösmérték állhatatlanságokat. — Ezzel Isten éltesse sokáig szerencséssen Kegyelmedet.

Kassa, 25. Aprilis Anno 1710.

Kegyelmednek

szolgáló jóakarója
G. B. Miklós m. k.

(Bercsényi főtitkára Ebeczky Sámuel kezével írt és a gróf által s. k. aláírt fogalmazat, — mely azonban bár ekként általában jóváhagyatott: mindazáltal a Krucsay N. B.-és jegyzetével megjelölt pontban, úgy látszik, némi módosításon ment keresztűl, s úgy expediáltatott.)

52.

Ad Dominam Palatinam Belsensem.

Cassoviae, 25. Aprilis 1710.)*

Jasnie Wielmożny, etc.

Powrociwszÿ Xiądz Kanonik Frai z Bendera od Im. Pana Des Alleura iakies przÿwiozł rezolucÿe w interessach tych w liste swojim Im. Pan Des Alleursa do W. M. M. M. Paniej pisanem sam wyraża, że dla tego posyla samego Xiądza Kanonika Fraia do uslug W. M. M. Paniej, abÿ rzetelną uczinił relacyą uznasz W. M. M. Pani, że te rzeczy tak dawno szukane, bardzo dobrÿ wzięly początek, kiedy się to z łaski W. M. M. Paniej tak stalo że interessa te na tak dobrą drogą wyiść mogly trzeba abys W. M. M. Pani z łaski swoiej ÿ dalej dopomagla swoią powagą kiedy uznaiesz sama W. M. M. Pani, że to nie tylko Nam ale ÿ na dobro Rzptej tak że się zanosi, a ponieważ w tych interessach czas naÿdrozszy y nam tak siła na nim zależy, bardzo dobrze byc uznalem żeby sam Xiądz Kanonik Fraÿ do Dworu Cara Jegomosci pospieszył, ktorÿ przÿ lisce ÿ pisanim W. M. M. Paniej uczÿnił bÿ ÿ rzetelną rélaciją wiem że W. M. M. Pani dla większego funtamentu ÿ list originalnÿ od Im. Pana Des Alleursa do W. M. M. Paniej pisanÿ odeslesz do Dworu Cara Jegomosci Im. Panu Gołowkinowi do ktorego ÿ Ja pisalem, racz tedy W. M.

---

*) E czím-irat Bercsényi kezeírása.

M. Pani z łaski swoiej imieniem swoim expediować Xiądza Kanonika Fraia ÿ swego człowieka dla bezpiecznieiszego przeiazdu z nim posłać ÿ ordÿnować te rzeczÿ iako W. M. M. Pani naÿlepieÿ rozamiesz, bądz tedy łaskawa moia Dobrodzieyko, bo wcale iuż na samiej łasce W. M. Paniej wszytkie te Interessa należą. Odesłałem do Xięcia Imu wszytkie informacye o tych rzeczach, ale niepozwala czas oczekawai responsu kiedy bez tego dobrze wiem intencyą Xiążęcia Imu dla tego ÿ Imieniem Xiążęcia Im. W. M. Paniej uniżenie upraszam żeby s W. M. M. Pani wszelką applikacyą — — — — przylozyć chciała, żeby tak dobry początek; dobrÿm ÿ tak długo pożądanÿm skutkiem nalezyać mogł się dokonczye, będzie to na wielką sławę Imienia W. M. M. Paniej, Kiedy przez ręce W. M. M. Paniej tak wielkie rzeczy na dobro tak oboyga narodu Rzptej posczęscie będzą się mogly.

NB. nięceÿ dluzszym pisaniem W. M. M. Paniej niechcę incomodować tylko też to donoszę iako nas swoią niestałoscią oszukał Pan Woiewoda Kijowski oczym Xiądz Kanonik lepiej circumstancialną opowie relacyą.

Z tym się łasce W. M. M. Paniej oddaię zostaiąc zniеodmienną obligacyą moią.

W. M. Paniej, etc.

P. S. Jeymoć moia kłania W. M. M. Pani ÿ wielce się radowała że słyszała o zbliżeniu się W. M. M. Paniej do Skolego, kiedy miała uniżoność swoię oddać W. M. M. Paniej iednak iak się donić s bytnaśći W. M. M. Paniej niezamięszka praezencyą swoią przi byc do usług W. M. M. Paniej.

(Bercsényi cancelláriáján készült fogalmazat.)

53.

Cassoviae, Die 26. Aprilis Anno 1710. Domino Golovkin.

Excellentissime ac Illustrissimo Domine!

Domine mihi Colendissime!

Quanta cum aviditate Serenissimus Princeps Transylvaniae, a tempore Tractatus Varsoviensis studuerit mediationem Serenissimi Regis Christianissimi inter Suam Czaream Ma-

jestatem et Regem Sveciae inducere, Excellentiae Vestrae ex praeteritis repraesentationibus notum esse non ambigo; nec destitit Serenissimus Princeps, usque dum *ad satisfactionem praesciti Tractatus sui, cum Sua Czarea Majestate initi* effecisset, ut occasione hac, qua Dominus Marches Des Alleurs (qui Legatus Extraordinarius Regis *Galliae* Christianissimi apud Suam Serenitatem Principalem Transylvaniae fuerat) ad oratoriam in Porta Otthomannica dignitatem ordinatus esset, prius in Bender, ad propositiones mediationis Regi Sveciae faciendas se conferret. Prouti discessum ejusdem Domini Des Alleurs in hunc finem, notificaveram statim *Domino Nedeczkio,* ut per Excellentiam Vestram Suae quoque Czareae Majestati innotescere possit.

Redӯt proinde nunc expressus ex Bender cum rescripto Domini Des Alleurs, qui notificat mediationem Serenissimi Regis Galliarum a Rege quoque Sveciae acceptatam esse, voluntatemque sinceram cum Sua Czarea Majestate paciscendi declarasse, dummodo et ex parte Suae Czareae Majestatis realis paciscendi voluntas per rescriptum Ministri Suae Czareae Majestatis et signanter Excellentiae Vestrae, ad me aut ad Dominum Des Alleurs directum innotescere possit, et consequenter de modo et forma, loco et tempore Congressus ad Tractatum mens Suae Czareae Majestatis exprimatur; utrum nimirum in forma publica, vel privata inchoëtur Tractatus? et ubi sit Ministris ad id ordinandis conveniendum? ut Serenissimus Rex Galliarum, suum Ministrum mediationis plenipotentia instructum, acceptata jam ab utrinque mediatione, ordinare sciat, dum Rex Sveciae promptum se in his, ad agnoscendum verum paciscendi desiderium exhibuerit; quin imo et in hoc consensit, ut mediatori Plenipotentiario Majestatis Galliae, Minister quoque Serenissimi Pincipis Transylvaniae adsit in Tractatu. — Scripsit de hoc negotio Dominus Des Alleurs etiam ad Dominam Palatinam Belzensem expresse, quod Excellentiae Vestrae, ex ejusdem Dominae Palatinae scriptis uberius constabit.

Ut itaque hoc mediationis negotium, tam magno et continuo labore Serenissimi Principis, ad mentem Tractatus sui cum Sua Czarea Majestate optatum, tandem felicem sortiri

possit finem, praesentium praesentatorem: Admodum Reverendum Dominum Patrem Josephum Fray, Canonicum Scepusiensem et Serenissimi Principis Aulae Capellanum, ad Excellentiam Vestram expedivi, ideo, quod ad referendum in hoc negotio responsum, cum Domino Des Alleurs expeditus fuerat, et quod ipse, cum hac redierit expeditione, ut idem accuratius a Domino Des Alleurs instructus, etiam verbis Excellentiam Vestram melius informare, celerioremque resolutionem Suae Czareae Majestatis per rescriptum Excellentiae Vestrae adferre possit, dum jam tam prospera sint initia hujus diu desiderati negotÿ, *quam vel ex eo necessarissimum judicat Dominus Des Alleurs, quod nuntium Imperatoris ibidem invenisset apud Regem Sveciae, qui nomine Imperatoris omnem amicitiam, protectionem et assistentiam et liberum ac securum per terras Imperatorias reditum in Sveciam, cum dignitate, respectu et assistentia Majestatis Regi promittens, — animadvertit dare Dominus Des Alleurs consilium Imperatoris Regem sequi velle, per ejusdem transeundo ditiones; et nisi haec oblata mediationis occasio Regi moram inferat: videntur specifica signa arctioris cujusdam amicitiae Regis Sveciae, partes Imperatorias formaliter amplectendi, cujus aliunde colligatum se esse declaravit Rex Sveciae.*

Hinc Dominus Des Alleurs, sciens voluntatem jam Regis sui Christianissimi cum Sua Majestate Czarea colligationem ineundi: ex prudenti praecautione proposuit Regi Sveciae, intentionem Regis sui esse cum Czarea Majestate colligandi. Ad quae respondit Rex Sveciae: se nullo modo impedire velle colligationem illam et commoda quae exinde haberi poterunt, nec esse contrarium, ut per hoc in universalem pacis generalis Tractatum Sua Czarea Majestas intrare possit; sed neque titulum Imperatoris Suae Czareae Majestati invidere, quem forte Rex Galliarum, occasione Tractatus sui, Czareae Majestati dare et accordare vellet.

Hinc jam apparet, quam prospera sint initia hujus diu desiderati negotÿ, et quam infallibilis consequentia futurae colligationis Serenissimi Regis Galliarum cum Sua Czarea Majestate. Ut proinde Excellentia Vestra pro multitudine

judicÿ sui, et ex qua pollet authoritate, Suam Czaream Majestatem quam optime informare ac simul benignam erga Serenissimum Principem et Patriam nostram propensionem Suae Czareae Majestatis augere dignetur, Excellentiam Vestram enixe rogo. Nihil enim jam obstare videtur, ut non apertiorem nostri manutentionem declarare, succursumque praebere nobis possit Sua Czarea Majestas; vel enim pax cum Sveco, vel Regis Sveciae arctior cum Imperatore amicitia, in detrimentum Suae Czareae Majestatis infallibilis jam esse debet consequentiae; de quibus ne longo Excellentiam Vestram incommodem scripto, — plura declarabit Dominus Nedeczky.

Interim citissimam Domini Canonici Fray reexpeditionem Excellentiae Vestrae, qua rem necessarissimam, summe recommendo. Et peto, ut me quoque in particulari suo complecti favore, et in sinu benevolentiae suae amice conservare dignetur; qui cum omni venerationis observantia persevero

Ejusdem Excellentissimae ac Illustrissimae
Dominationis Vestrae, etc.

(Másolat, Bercsényi kezeirásával javítva és toldozva. Kivül Bercsényi kezével: »*Copia Literarum mearum ad Golovkinium Cassovia expeditarum.*« Végre ugyancsak Bercsényi, Fray útjának főállomásait is rájegyzé irónnal: »Jahor, Likow, Biela Cserkve, Kamenyecznél Zwaniecz.«)

54.

Jahnus tábornokhoz.

(Töredék.)

Alÿ, et signanter Poloni, ad obsequium Reipublicae redire permissi, quorum hic adjungo listam, passualesque Excellentiae Vestrae sollicitant, nec aliter ÿsdem redire licet; ab Armada tamen Suae Serenitatis jam recedere debuerunt, passum Excellentiae Vestrae praestolaturi; qui vero formales Sveci reperti sunt: ÿ in aresto detinentur.

Hac occasione disquisitionis officialium, reperti sunt praeter gregarios aliquot, officialas quatuor Moscovitici, hactenus nobis inscÿs, in captivitate arestantes, quos hisce Excellentiae Vestrae remitto, ut ipsi realem Excellentiae Vestrae relationem et testimonium praebere possint, quam nequiter et

fraudulenter praefatus Palatinus profugisse; et firmiter spero: dum Excellentia Vestra cuncta sapientissime dijudicaverit, nihil in Serenissimi Principis sinceritate dubitabit; honestissimum enim quemque fallacia circumvenire solet, quibus praesertim nequitia pro politica est, qui fallunt Deos hominesque.

Manifeste proinde vel ex hinc patet Regem Sveciarum reditum suum hac nec sperasse, nec intendisse, nullamque ipsam de nobis, multo minus nos de ipso reflexionem habere vel habuisse; si enim vel minimam spem concipere potuisset Palatinus: ad talem despectuosissimam, omni immanitate et crudelitate inhumanissime foedatam fugam se non resolvisset. Quod argumentum ab effectu probatissimum est, nec amplioribus sinceritas Serenissimi Principis et observantia Suae Czareae Majestatis indiget probis et argumentis.

Id unice anxium et sollicitum reddit Serenissimum Principem, quod intercessionem suam apud Suam Czaream Majestatem pro ipso Palatino, homine tam ingrato et vere indigno, fecerit Serenissimus Princeps; dolebitque magis, dum resciet Sua Serenitas id, quod dignataque fuit Sua Czarea Majestas interpositione Suae Serenitatis tam benigne considerare, ut notitiam annuentiae gratiae Suae Czareae Majestatis ante duos dies recepit ex Moscovia a Domino Nedeczki, Ablegato extraordinario Suae Serenitatis, qui inter plures propensiones Suae Czareae Majestatis erga Serenissimum Principem declaratas, annuentiam quoque gratiae Suae Czareae Majestatis Palatino Kioviensi ad Serenissimi Principis interpositionem notificat. Infelix itaque, suique periculi faber, quid ultra sperandum Palatinus ille *huc Czareae Majestatis in universalis pacis tractatum intrare possit?*

(Több nincs.)

(Bercsényi fogalmazata, de a melynek eleje is, vége is hiányzik.)

55.

Brenner préposthoz.

(Töredék.)

..... *sed neque titulum Imperatoris Czareae Majestatis invidere, si forte illum Rex Galliae occasione tractatus sui*

agnoscere vellet. Dignum itaque judicavi, ut hac nonmodo per literas, sed per ipsum Reverendum Fray ad Aulam Suae Czareae Majestatis transmittam, quam citissime; hinc enim *jam vel pax cum Sveco, vel amicitia Regis Sveciae et novus nexus cum Imperatore, Czaro et Regi Augusto ac Reipublicae noxius infallibiliter sequi debebit.*

Spero itaque, quod his visis et *de colligatione futura Regis Christianissimi* ex his inityś non amplius dubitans, *Sua Czarea Majestas ad ulteriorem et apertiorem manutentionem nostri rei tractatus et foederis sui resolvere dignabitur, nec quidquam* hic fraudulentus actus Palatini Kioviensis amplius *obstabit.* Judicarem proinde suo modo insinuandum Serenissimo Regi Augusto, non esse cogitandum ex antecedentibus his *Regem Sveciae hac transitum quaerere; de quo Reverendissima Dominatio Vestra nuper admonita fuit, — jam ab Imperatore secus ipsi parari iter.*

Coeterum reitero notitiam Reverendissimae Dominationis Vestrae actu sub incude esse expeditionis suas; intra paucos dies expediam Nicolaum cum illis intra negotium cambÿ sublime, quod nuper transmisi, perficere potest R. D. Vra. Eandem diu valere cupiens, maneo, etc.

(Bercsényi fogalmazata. Eleje hiányzik.)

56.

Gortholdnak. Cassoviae, 2. Maÿ 1710.

Monsieur!

Discessum Domini Brenner, ex suis rationem Dominationis Vestrae 17. Aprilis ad me datis percipio; potuisset omnino melius instituere iter Domini Brenner, qui aliunde expeditur actu in Galliam, ut in ultimis meis dispositionem feceram de sumptibus, quas siquidem jam Varsaviae non recepisset, sciendum mihi est autem literae illae meae, quae cambium certum continebant Lublinum directum, eidem Domino Brenner transmissae sint, et quomodo illam summam Lublino levaturus sit Dominus Brenner? Qua levata, necessitatibus postarum tam Warsaviae, quam Dantisci providere potuit; scribo

proinde necessario ad Dominum Brenner, nec prius Dominationem Vestram Eandem sequi judico.

Et aliunde pluribus de causis magis consultum esse credo Dominationem Vestram manere ad aulam et ad Principem Dolgoruki, cujus aliunde protectionem haberet, praesertim usque iterum Sua Czarea Majestas appropinquaverit in partes Poloniae, ubi plura occurrunt ad agendum, et aperietur occasio Domino Generali Rhenne sua faciendi; aperta enim est porta amicitiae Regis Galliarum cum Sua Czarea Majestate et paci Sveticae paratur via, ivitque cursor ad aulam Suae Czareae Majestatis, qui tollet suspicionem de Domino Des Alleurs.

De Rege Sveciae certissimum est, nisi pacis spes eum in Bender morari faciat, per terras Imperatorias redibit, fuitque nuncius Imperatoris apud eum, qui omnem cum observantia Majestatis eidem attulit securitatem; nec cogitare ipsum credibile est de transitu per Ungariam, neque enim ditiones attingere potest nostras, nisi aut per Poloniam, aut per Transylvaniam deflectat, propter inpracticabiles montes Moldaviam a Máramarosio separantes. Demum per Ungariam non potest ditiones Imperatorias evitare, hinc est quod sine nutu Imperatoris se transitum non habere cognoscens, summae indignatus est Rex, quod copias ejusdem cum Palatino Kioviensi perfugas Serenissimus Princeps retinuerit et contra Imperatorem bellare coegerit, cujus se amicum et colligatum esse ipse Rex declaravit.

Manifestant, dabit probam Palatinus Kioviensis Regem Sveciae hoc transitum non parare, non enim tam turpiter fidem et parollam suam deserens, hinc fugisset, si Regem Sveciae venturum esse credidisset, cujus fugae hostium scripsi Domino Generali Janus, hic accludo per extractum.

Haec credo, Domino Principi Dolgoruki sufficient in documentum sinceritatis meae, et observantiae Suae Czareae Majestatis. Mirumque valde mihi videtur, cur non deberet esse contentus Dominus Dolgoruki de Principatus Transylvaniae mentione per Dominum Brenner scripto facta? Cum eidem Domino Principi bene constat Serenissimum Principem Tran-

sylvaniae recognovisse Czarum, titulaturque aperte in publicis et privatis tam a Sua Czarea Majestate, quam ab ejus ministris. Legatus Extraordinarius Suae Serenitatis, ut Principis Transylvaniae, publicus est in Aula; constat hoc jam pridem Aulae Viennensi, quod Dominus Tÿpold novitus esse appareat, plura sunt quae ipse ignorat etiam de sua Aula.

Hinc equidem non approbo certamen quod in propriis habebant, sed nec derogari per hoc potest Suae Serenitati, quod videtur Dominus Dolgoruki non contentus esse, et credo non recognitio Principatus Transylvaniae: sed alius est ibi terminus, qui forte displicet etiam Domino Generali Rhenne. Sed haec nihil amplius faciunt, nam jam vel pax Svecica amicitiam Regis Galliae generabit Suae Czareae Majestati: vel Rex Sveciae Imperatoris protectione rediturus, apertum reddet offensam Suae Czareae Majestati per Imperatorem. Et hoc certum est, quod sequitur statim nova Alliatorum colligatio cum Rege Sveciarum; ea enim ratione Angli et Hollandi auxilia adversus Czarum in mare eidem promittunt, ut numerum Alliatorum ingrediatur, nec amplius de universalis pacis arbitrio somniat. Nulla proinde nobis spes firmior superesse potest, quam detecta fraude Domus Austriacae, infallibilis subsecutura inimicitia Suae Czareae Majestatis. — Invigiliandum itaque est his circumstantÿs accuratissima et in aula manendum, hoc enim et Serenissimum Regem Augustum tanget, quem Alliati adigere volunt ad Altstradtiensem tractatum, si Rex Sveciae Alliatorum numen (quemadmodum superius dixi) intrare velit contra Galliam. Bene ergo Polonia providet de militia regulata, cujus eandem bellando adhuc conservare oportebit.

Cum Paipio nihil est agendum, jam sumus eum experti; sed Sergent continuare potest communicationem literarum. Cambium de 1000 talleris Naümanno postreme transmissum si non esset adhuc exolutum, retinendum est; debebat enim ad rationem Palatini Kioviensis dati, jam mutata est facies, itaque Rewenne est cambium illud; vina tamen adhuc conservata habet, et accludo literas Marayanas ad Naümann.

Caeterum, quia discedente Domino Brenner, occurrent secretiora: ideo hisce accludo claves, quibus non tam multa,

quam secreta scribi possunt, et dum easdem recepisse Dominationem Vestram scivero, utar illis. Interim maneo, etc.

(Bercsényi s. k. fogalmazata.)

57.

Domino Sergent.

Generose Domine!

Illa occasione, qua ex transmissis mihi literis intellexi Reverendissimi Domini Brenner Varsavia discessum, innotuit et id mihi, gratanterque percepi, quod Vestra Dominatio communicationem et promotionem literarum correspondentiarum in se assumpsisset. Quia vero Dominus Brenner, uti adverto, nullam accordam de remuneratione laboris Dominationis Vestrae fecisset: seclusa omni consideratione placeat me certiorare, quantum pro ejusmodi fatigÿs suis per decursum integri anni continuandis desideraret? cum aliunde sciens tam Dantiscum, quam et in Galliam Vestram Dominationem habere correspondentiam, eadem via vellem nostras quoque inviari. Assecurata esse poterit Vestra Dominatio de infallibili sua contentatione, sive in parato aere, sive in vino, dummodo in eo voluntatem Vestrae Dominationis experiar. Ratio autem ejus, quod integro anno velim habere certitudinem communicationum, haec est: quod sub id tempus infallibilem habiturus sim occasionem, alias elapso aliquo exiguo tempore denominando, facile communicatio subinde magnarum importantiarum, moram posset pati.

Recommendo itaque acclusarum ad loca debita fiendam inviationem, et expecto suam de supradicta modalitate resolutionem.

Caeterum Eandem bene valere desiderans, maneo Ejusdem Dominationis Vestrae

Cassoviae, 2. Maÿ Anno 1710.

amicus servire paratus
C. N. Bercsenÿ m. p.

P. S. Plurimum enim sinceritati Dominationis Vestrae confidens, optarem ita firmare correspondentiam cum Domina-

tione Vestra, ut per manus Dominationis Vestrae reliquae correspondentiae et literarum communicationes infallibilem et certum semper habere cursum, Dantiscum ac fors inde in Galliam et Borussiam, quarum dum curam Dominatio Vestra in se assumeret, de annuali recompensa et contentatione Dominationis Vestrae faciam infallibilem dispositionem. Amicus ad officia paratus.

(Egykorú másolat; az utóirat Bercsényi saját kezével írva.)

58.

Cassoviae, 3. Maÿ 1710. Domino Misuna.

Generose ac Magnifice Domine!

Ad literas 24. Aprilis ad me datas Magnificae Dominationis Vestrae nihil habeo quod responderem aliud, quam ut bonam de peste dispositionem ejusdem collaudare. Habeo etiam jam certitudinem de recepisse (quamvis modice tardiorem) literarum earum, de quibus eram sollicitus. Dominus Brenner jam Varsavia discessisse certum est, et commisit literarum inviationem Domino Sergent, Varsaviae existenti, qui frater est in Skola residentis Domini Sergent. Itaque hisce meas literas correspondentias eidem Domino Sergent accludo, Varsaviam dirigendas, qui juxta receptam informationem inde diriget ad sua loca, cum et Dominus Gorthold vix mansurus est diu Varsaviae.

Caeterum gratias agens de communicatis gazetis, et dum hinc nihil singulare occurrit praeter adventum Domini Urbik, cum quo necdum locutus sum, nihil scribendum habeo, praeter quod sim

Ejusdem Generosae ac Magnificae Dominationis Vestrae, etc.

(Bercsényi által s. k. javított fogalmazat.)

59.

Domino Generali Janus.

Monsieur!

J'ay resceu les troys lettres, que Vostre Excellence ma fait l'honneur de m'ecrire, la derniere datée du premier du

mois de Maÿ, par les quelles je m'apersoys, quelle crain que le Roy de Svede ou un corps de ses troupes ne rentre dans la Hongrie. — C'est pourquoy je n'ay pas voulu manquer d'assurer Vostre Excellence, qu'il ny a aucune aparansce et que si cella arrivoit, elle peut estre assurée, quils y croit tres mal rescens et que cella n'ariuera jamais par le constantement de Son Altesse Serenissime et que le moindre nouvement que le Roy de Suede fera avec ces troupes, je l'en avertiray.

Si Vostre Excellence veut avoir la bonté de faire reflection au peu de troupes que le Palatin a emméné avec luy, elle jugera fascillement, qu'il ne sera pas en estat de rien entreprendre: puisque j'assure Vostre Excellence, qu'il n'est pas arrivé en bon part avec mille hommes, puisque dans sa fuit nos troupes en ont trés baucoup et les enemis les ont surpris une foys dans leurs quartiers, qui en ont tues quelques centaines.

Les troupes regulieres, qui sont entrées en ce pays avec Monsieur le Palatin, ont preté serment de fidelité et ont eté dispersées dans nos regiments. Il si est trouvé quelques officiers, qui n'ont pas voulu servir et qui ont demandé de rester sous la protection de Sa Majesté Czarienne, des quels j'ay envoyé la liste a Vostre Excellence; je luy diray aussi, que Monsieur le Palatin n'a avec luy des troupes regleés, que vingt quatre drabans et cinquanté dragons; vos quatre officiers qui ont eté prisoniers aupres du dit Palatin, pouront informer Vostre Excellence de tout et elle vera par le sincere raport, que je luy fays, que Son Altesse Serenissime le Prince de Transilvanie n'y moy n'avons eu aucune part a la fuite du Palatin; ma letre du 23. Avril aura informé sufisemens Vostre Excellence de toutes les affaires; vos officiers, qui ont eté prisoniers, s'en sont chargés.

Je finiray en l'assurant, que de costé il n'y a rien a craindre du Roy de Svede; mais que Monsieur le marquis Des Alleurs ma fait savoir, que le dit Roy avoit obtenu passage de l'Empereur sur ces terres et que Sa Majesté Imperialle le protejois baucoup. Je ne manqueray pas d'informer Vostre Excellence de tout ce qui j'aprandray et je l'assure, que de nostre costé nous sommes toujours prest de nous opposer a

tout ce qu'ils pourroit entreprendre contre les troupes de Sa Majesté Czarienne; vous en devés estre persvadé, puisque Son Altesse Serenissime sont de toutes les bonnes esperances sur la protection de Sa Majesté Czarienne. Cella estant je me flate, que vous serés persvadé, que je suis avec baucoup d'estime et de consideration.

De Caschovie, le 6. Maÿ 1710.

(Egykorú másolat; följűl Bercsényi kezével: *»Copiája Janusnak írott levelemnek.«*)

60.

Domino Urbick.

Excellentissime ac Illustrissime Domine!

Dum desideratissimam Excellentiae Vestrae praesentiam expectarem, intelligere debui Excellentiae Vestrae magis placuisse certitudinem adventus Suae Serenitatis in medio quasi itinere expectare; adscribo aequidem infoelicitati meae, hanc Excellentiae Vestrae inserviendi occasionem hinc dilatam esse, non tamen mihi ablatam esse spero. Nam etsi nullam ab Excellentia Vestra receperim literam, eo tamen momento quo per Dominum Generalem Janus mihi innotuit Excellentiam Vestram ad Serenissimum Principem iter suum dirigere velle, expressum ad Suam Serenitatem expedivi cursorem, ac simul notificavi Excellentiam Vestram ultra Cassoviam iter suum difficultare, quamvis medio vero tempore recepi mandatum, ut Suae Serenitati per Patakinum, Munkácsinum diverteuti, Ungvárini obviarem; sed quia Patakini pestis grassari denuo coepit, et nec puto posse propter pestem Munkácsinum recto itinere pergere Suam Serenitatem: ideo per praefatum cursorem, — quem in horas expecto, itineris Suae Serenitatis certitudinem necessario me praestolari opportet, — statim me conferam, ut et jussa Suae Serenitatis obviando exequi, et Excellentiae Vestrae debite inservire possim.

Interim Spectabilem ac Perillustrem Dominum Generalem Paulum Györky, Confoederatorum Regni Statuum Senatorem, ad obsequia Excellentiae Vestrae praemitto, ut de gratissimo Excellentiae Vestrae adventu humanissime gratuletur

et cum omni Suae Czareae Majestatis veneratione particularem etiam personae Excellentiae Vestrae aestimationem, meo testetur nomine, usque dum ipse personaliter id praestare voluerim; dignabitur itaque Excellentia Vestra hanc parvi temporis moram patienti sufferre animo.

Praesumo praeterea cum Excellentia Vestra responsorias meas ad Dominum Generalem Janus scriptas communicare, ex quo per suum cuperet cursorem responsum, quem ad latus Excellentiae Vestrae existere puto; etsi Excellentiae Vestrae visum fuerit, responsum hocce meum ad satisfactionem Domini Generalis futurum transmittendum humanissime rogo; si vero ad me superesse videretur difficultas, placeretque ad unius aut alterius diei moram suspendere, — sapienti Excellentiae Vestrae judicio submittendum volo. Caeterum, dum haec et me simul singulari Excellentiae Vestrae favori et affectui commendo, profiteor me esse et esse velle

Excellentissimae ac Illustrissimae
Dominationis Vestrae, etc.

Cassoviae, die 6. Maÿ Anno 1710.

(Bercsényi fogalmazata.)

61.

Nagy-Mihály, 13. Maÿ 1710. Projectum Domino Urbik datum.

Siquidem Suae Czareae Majestatis denuo oblata mediatio et tractatus cum eo initus tantae considerationis et aestimationis est coram Confoederatione Ungarica, ut in ea totum felicitatis suae basim et spei anchoram positam esse velit: nihil melius esse judicatur, quam ut ejus acceptatio in Aula Viennensi, omnibus vÿs et modis adurgeatur. Interveniente enim praedicto tractatu, dignitati et aestimationi Suae Czareae Majestatis, multum praejudicaretur, si Confoederatio, cujus caput qua Princeps Transylvaniae, Suae Czareae Majestati confoederatus est, — pro proscriptis et condemnatis capitibus semet reputantes, formalem mediationem Suae Czareae Majestatis, in deprecatione et convertere, et etiamsi ex

despotico Aulae Viennensis prodendi modo facile adverteretur Aulam Viennensem in non acceptanda, quin imo respuenda illa persistere velle; tanta tamen fiducia nititur in praedicto tractatu, ut in casu quoque summae extremitatis, mavult praedictus Princeps Transylvaniae et principaliora membra, voluntarium exilium eligere, quam sese collaque sua jugo et praescribendis victoris legibus subjicere, — spe firma fretus. Suam Czaream Majestatem, colligatum suum minime deserturum, animadversurumque Principatus Transylvaniae libertatem et ejus a dominio Austriaco avulsionem non minus interessis Suae Czareae Majestatis, quam Principis suo tempore profuturum.

Hinc, ne ad has extremitates deveniatur et cruenta macella theatrorum erectiones et effrenae grassaturae tÿrannides praeteritorum exemplis horribiles annoveantur: non abs re futuri judicatur elaboratio armistitÿ, sub quo libera, suis formalitatibus (si possibile) Budae, sin minus Posonÿ publicetur diaeta ab Imperatore, ad quam Confoederati quoque suos mittant deputatos, qua partes tractantes, et in ea officÿs Suae Czareae Majestatis adjustentur puncta Dominis Ablegatis Angliae et Hollandiae, jam ultimo projectatu absque praejudicione formalis mediationis praetensae Suae Czareae Majestatis; cujus elaboratio interea quoque continuetur.

Quia vero omnem securitatem paciscendorum, in cessione Principatus Transylvaniae consistere, jam pridem, iteratis Senatus consulti determinationibus agnovit Confoederatio; siquidem vi tractatus (Varsaviensis) ad eam omni modo effectuandam se obligare placuerit Suae Czareae Majestati: instantissime rogetur, ut absolute rejecta mediatione, — benignam hancce resolutionem suam manutenere velit. Ad quod effectuandum duae modalitates projectuntur; ut nimirum, vel decem millia hominum, plus — minus (prout praefatae Suae Majestati sufficiens et conveniens visum fuerit) Principi Transylvaniae subministrentur ad manutentionem tractatus, — aut, si id conveniens non videretur, trecenta millia imperialium annuatim ad continuationem belli necessaria, quae subsequentibus temporibus, determinanda quantitate vini annuatim ad limites Regni administranda exsolverentur, acceptari possent.

Non his obstare posse creduntur rationes, quae Suam Czaream Majestatem declaratione belli contra Imperatorem vetant, nec se per haec in bellum Europaeum ingereret, exequendo nimirum ea, quae tractata ratio svadet et provisio futurorum adurget, svadetque potentiae suae inimicam Domum Austriacam praevenire in manutentione Principis et libertatum Regni, quae Suae Czareae Majestati propterea devotione adstrictum erit.

Ut vero projectum hocce et Principatus Transylvaniae cessio eo meliori et celeriori modo exoperari possit: assecuratur Excellentissimus Dominus Plenipotentiarius Consiliarius Suae Czareae Majestatis Dominus Baro Urbick, de depositione summae 300,000 flor. Rhen. ad manus tertias, ita, ut ejus medietatem ipsemet, alteram vero ÿ, quibus ab ipso promissum fuerit et promissa effectuaverint, conclusa repartiatione, levare possint. cum annuali et vita durante praestanda pensione 20,000 flor. praedicto Domino Plenipotentiario; ita tamen, ut praevie exoperetur emptio Dominÿ Nostri alicujus haereditarÿ. praedictam summam adaequantis, a Principe Menzikow, alia propriam fienda.

(Eredeti fogalmazvány, az utolsó pont *(Ut vero projectum ....)* Rákóczi saját kezével írva.)

62.

(Rákóczi a czárhoz.)

Nagy-Mihály, 14. Maÿ 1710.

Augustissime Magnae Russiae Imperator!

Quamvis in absentia mea Locumtenens meus et Supremus Genaralis Dominus Comes Bercséni abunde informavit tum Aulam, tum in confinÿs existentes Generales Majestatis Vestrae: quid his in partibus actum sit a Palatino Kÿoviae? Quia tamen me in has partes adveniente Plenipotentiario et Consiliario Majestatis Vestrae Domino Baroni Urbick clarius demonstravi rerum veritatem, eumque Majestatem Vesztram genuine de omnibus informaturum spero; prouti confido Majestatem Vestram agnitis rerum circumstantÿs, non mihi ea,

quae accederunt imputaturam, — ita mihi persvadere Majestatem Vestram in me, Gentemque meam ulterius quoque benignitatem Suam continuaturam, vel maxime, dum a praedicto Ministro suo fusius intellexerit nos in Majestatis Vestrae benignis assecurationibus reposuisse spem. De reliquo ardentissimis votis exoptantes, ut Divina bonitas Majestatem Vestram diu regnantem et incolumem servare velit,

Augustissime Imperator. Majestatis Vestrae, etc.

(Rákóczi s. k. fogalmazata.)

63.

Nagy-Mihály, 14. Maӱ 1710. Principi Mendzikow.

Serenissime Princeps! Agnate Nobis observandissime!

Quamvis Excellentissimum Plenipotentiarium et Consiliarium Suae Majestatis Imperialis Magnae Russiae, Dominum Baronem Urbick fusius Dilectioni Vestrae relaturum spero id, quae in conferentӱs Nostris cum eo habitis intervenere; ut tamen eo sincerius Nostrae amicitiae Dilectioni Vestrae damus documenta: hisce Dilectionem Vestram in praesentibus amice requirimus, ut negotӱs quoque Nostris, Suae Majestatis Czareae propositis, amicis officӱs Suis adesse velit. — Cui de reliquo prospera et Divinam gratiam affluentem corditus exoptamus, etc.

(Rákóczi s. k. fogalmazata.)

64.

Domino Praeposito Brenner 17. Maӱ 1710.

Reverendissime Domine!

Cum jam ante abitum quoque Reverendissimae Dominationis Vestrae Varsavia susceptum de itinere Hagas, ad locum tractatus pacis universalis instituendo praevie constiterit: adeoque de motivis ejus ac alӱs praecognitis circumstantӱs Eandem informare necessarium haud judicam, — id tantum paucis notificandum duxi : Serenissimum Principem perspectis Reverendissimae Dominationis Vestrae eximӱs et ad trac-

tanda ardua quoque sufficientibus animi dotibus, insimulque fide et zelo tam in suam personam, quam et praesertim causam afflictae Patriae jam aliunde sat abunde probatis, opus tanti negotÿ et momenti, quo praeter perennaturum cujusvis decus sibi ad ampliores promotionis et praemiationis gradus viam sternendi occasionem arripit, humeris Reverendissimae Dominationis Vestrae imposuisse bono fine terminandum sub eo proposito, (?) quod ex annexa Instructione uberius cognoscere placebit.

Cum vero insuper ea, quae jam ante *Clementio* ad negotiandum commissa erant, ob munus officÿ sui sacerdotalis Reverendissimam Dominationem Vestram apud Alliatas Protestantes Potentias tractare nec posse, nec decere judicet Serenissimus Princeps; quamvis eorum ulteriorem quoque exoperationem eidem exequendam demandaverit: omnem tamen totius negociationis directionem eo modo Reverendissimae Dominationi Vestrae concredidit, ut praefatus *Clement* non tantum cuncta Instructionis suae contenta et alia quaevis acta cum universis particularitatibus suae usque exoperatis, cum R. D. Vra communicare, sed et futuras quoque suas negociationes ad consilium mutuum referre, adeoque in omnibus directioni ejus semet accommodare ab undeque praestolari (prout de his jussu Serenissimi Principis, meis quoque particularibus annexa habet) noverit, debeatque.

Proinde, dum ad elaborandam hanc negociationem, necessaria quaevis acta praeattactae Instructioni deservientis (praeter ea, quae adhuc desiderari et ad manus *Clementÿ* haberi possunt) in annexa serie transmitto: R. D. Vestrae insinuandum volui, Literas Credentionales intitulatas ad Commissarios Gallicos, quorum ignota hic nomina ibi apponi queunt, esse expeditas et mentionem projecti per Dominum Des Alleurs quoad pacem septemtrionalem propositi, in tantum solummodo in Instructione fieri, in quantum ipse subsequens paragraphus de quocunque alio praeter Austriacos in Regem Hungariae promovendo loquitur; neque enim caetera ejusdem projecti contenta minus etiam ante tempus publicanda, adeoque nulli (praeterquam in quantum negociatio Fraÿana fors ita desideraret, et hanc vel in itinere aliunde,

vel a nobis cognoscerit) aperienda hic et nunc convenient. Caeterum, cum et *Clementio*, quae sub moderna Serenissimi Principi distractione, R. D. Vrae inserta mens et intentio exacte noscenda venient, ut ei quodvis communicare et qua formalitate, quaeve prudentia circa ea procedendum ei sit, consilio suo assistere ac informare velit, summe necessarium judicet. Reverendissimam Dominationem Vestram, etc.

(Krucsay kezével írt fogalmazat.)

65.

Munkács, 17. Maÿ, Clementio. 1710.

Generose Domine!

Etsi omnia denuo ad fervorem belli, etc.

(Lásd *Fiedlernél*, II. köt. 104—105. l., ki a »Cassoviae, die 19. Maÿ Anno 1710.« datált eredetiről közli. Előttünk a Bercsényi kezével írt fogalmazat fekszik, két nappal korábbi kelettel. Május 19-ike tehát nyilván az expeditió napja. Különben, a szöveg teljesen egyez, kivévén, hogy a fogalmazatban a berekesztés, a » . . . *secundaturam*« szó után egy kissé hosszabb s nem oly egyszerű. Ez azonban lényegtelen eltérés, s azért nem is közöljük.)

66.

Generali Janus. Munkács, 18. Maÿ 1710.

Transmiseram nuper listam officialium certorum Polonorum, qui ad obsequium Serenissimi Regis et Reipublicae redire volunt, passualesque ab Excellentia Vestra hactenus hic in confinÿs exspectabant literas; quin vero responsum Excellentiae Vestrae etsi necdum advenit, nullum tamen dubium haberam ex antecedenti resolutione Excellentiae Vestrae de securitate et passu eisdem elargiendo: itaque personaliter se statuere cupiunt; quos Excellentiae Vestrae hisce praesento et humanissime commendo, ac maneo, etc.

In Arce Munkács, die 17. Maÿ 1710. *)

Czím: Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Domino Jahnus de Eberdt, Sacrae Majestatis Imperatoris Russiae etc.

*) Így; a fönti kelet *Bercsényi*, — az alsó *Krucsay* írása.

Cavalleriae Generali, et totius Exercitus ejusdem Suae Majestatis in Regno Poloniae Commendanti.

(Bercsényi kezével írt fogalmazat. A külczím és az alsó datum Krucsay írása.)

67.

Ex Campo Sztarensi, ad Varanó, die 5. Julÿ 1710. Domino Brenner.

Reverendissime Domine!

Ab ultimis expeditionibus meis nullam habeo relationem a Vestra Dominatione Reverendissima; quas utrum perceperit? libenter vellem informari, prouti et praestolabor. Interea volui significare eidem Reverendissimae Dominationi Vestrae, quod siquidem quibus nos hactenus utebamur, et e converso Reverendissima quoque Dominatio Vestra clavibus, — eas Dominus Gorthold habeat, easdem immutare volui, et loco earundem alias accludo Reverendissimae Dominationi Vestrae, quibus utendum est imposterum, sepositis prioribus.

Cambium vero, quod antea assignatum est, debebat ex certis rationibus revocari; *) sublatis autem difficultatibus, hac occasione renovationem assignationis transmitto. In reliquo eandem Reverendissimam Dominationem Vestram feliciter valere desiderans, maneo, etc.

(Krucsay kezével írt fogalmazat.)

68.

Ex Castris ad Barkó, 19. Julÿ 1710. Domino Generali Rhen.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Generalis!

Ab eo, quo Varsaviae primitias notitiae cum Excellentia Vestra capesseram tempore, magni animi desiderio ferebar ad arctioris amicitiae nexum obtinendum; ac exinde ferventius gratulor hanc me obtinuisse occasionem, qua jussu Serenissimi Principis Excellentiae Vestrae deferendo, me quoque in parti-

*) *Lapszéli jegyzet:* »Cambium hoc est Lublinum ad Gotfrid Berhard, Lublino Domini Keczer super flor. Rhenen. 3000.«

culari ad ejus favorem et amicitiam insinuare possim. Quapropter, ut fraternae confidentiae et sincerae amicitiae suae participem me reddere velit Excellentia Vestra: eo majori fiducia expecto, quo majorem Serenissimum Transylvaniae Principem meum erga Excellentiam Vestram affectum, confidentiaeque ejusdem aestimationem habere agnosco.

Serenissimus enim Princeps sinceritati et amicitiae Excellentiae Vestrae ut plurimum confidius, sperat praesentem diu quaesitam occasionem, qua Excellentia Vestra tam Suae Czareae Majestati, quam Serenissimo Principi Menczikow propinquus esset, applicatura sit ad exoperandam benignam Suae Czareae Majestatis resolutionem realis et effectivi succursus, dum nobis adhuc tempus superest. Ad quod nunc vel maximum addere potest momentum; exoperata jam per Suam Serenitatem mediatio Gallica inter Suam Czaream et Sveciae Regiam Majestates, quam Dominus Des Alleurs Regi Sveciae offerens, eandem jam acceptavit; nihilque ad inchoandum ejusdem pacis tractatum superest, nisi ut Sua Czarea Majestas per Dominum Golovkin aut alium ministrum, mentem et voluntatem paciscendi per viam mediationis Galliae notam faciat Domino Des Alleurs; et si locum pro tractatu designare placuerit Suae Czareae Majestati, quo ab utrinque deputati Majestatum ministri compareant: eo citius res procedet; subito enim Dominus Des Alleurs comparebit, qui nunc Constantinopoli cum desiderio exspectat, et suos Rex Sveciae mittet ministros.

Literae Domini Des Alleurs, quae acceptatae mediationis declarationem continent, per eundem, qui ex Bender easdem attulerat, ad Suam Czaream Majestatem expeditae fuerant: si quid plura verbis referre debebat, quam quae ÿsdem Literis exprimere decuerat. Sed is a Domina Castellana Crakoviensi ad Serenissimum Regem Augustum directus, a Rege rursus ad Dominum Generalem Janus remissus est; et quia praementionatus expressus noster Reverendus Pater Fraÿ Suam Czaream Majestatem jam in mare existentem sequi non potuisset: ideo Dominus Generalis Janus expeditiones omnes ad Suam Czaream Majestatem per expressum cursorem dirigeret; quod equidem factum est, et ea, quae jam Pater Fraÿ

referenda habuit Domino Golovkin, scripto, quantum potuit, exposuit. Proinde qualiter haec tanti momenti negotia ad Suam Czaream Majestatem pervenire potuerint? ignoramus; attamen singularem in amicitia Excellentiae Vestrae spem ponens Serenissimus Princeps voluit, ut particularem Excellentiae Vestrae praeberem informationem, unde commodum Sacrae Czareae Majestatis cognoscendo, tam ea, quae pacis sunt, quam, quae exinde bona nobis provenire possent, promovere velle Excellentiam Vestram nullus dubitans.

Serviat ergo pro informatione Excellentiae Vestrae: etsi pronunc Regi Sveciae in formalitate solam mediationem Regis Christianissimi et consilia pacis preposuisset Dominus Des Alleurs, — adjecit tamen interlocutione etiam plura, quae commoda Suae Czareae Majestatis respicere judicavit. Et quia Peterburgum pro obice pacis hactenus semper fuit: vel ipsa declaratio voluntatis paciscendi Regis Sveciae et acceptatio mediationis Galliae satis remonstrat facilitatam esse hanc quaestionem difficillimam. Peterburgi, Imperatoriaeque Majestatis titulum Suae Czareae Majestati non invidere velle dixit Rex Sveciae, sed nec impedire velle quoquo modo, ut colligationem formalem Sua Czarea Majestas cum Rege Christianissimo initurus, de universalis pacis incorporatione secura reddatur Sua Czarea Majestas; quin imo facta pace, et ipse Rex Sveciae contribuere velit in hoc ipsum; sed neque obesse velle ulli occasioni, qua Sua Czarea Majestas et Rex Christianissimus uti vellent. Ut proinde Sua Czarea Majestas res Ungaricae promoveat, libenter videre Regem Sveciae, ac ideo se omnino contentum esse, ut etiam Serenissimi Transylvaniae Principis minister, cum mediatore ministro Serenissimi Regis Christianissimi adsit in loco mediationis tractatus. Nam de Serenissimo quoque Rege Augusto favorabilis est amica Regis Sveciae fuit mentio.

Ex his et similibus resolutionibus Regis Sveciae apparet, quam facilis nunc ad tractatum pacis esset occasio, si modo tempus se se ad futuram Suae Czareae Majestatis felicitatem exortum, fatalitati non committatur. Per hunc enim pacis tractatum nonmodo consummatam de hoc bello obtineret Sua Czarea Majestas gloriam: sed et bonam cum Sua Majestate

Christianissima firmando colligationem, et pacis universalis participem, et in Imperatoria Majestate securum se redderet Sua Czarea Majestas, justusque Ungariae Protector aeternam sibi compararet laudem.

Dignetur proinde Excellentia Vestra eximia prudentia sua perpendere occasionem hanc, Suae Czareae Majestati tam opportunam, et in eo esse: ne momentum quidem temporis perdatur. Nam confidenti calamo exprimere debeo Excellentiae Vestrae, Regem Sveciae ad Dominum Des Alleurs dixisse, ut studeat propositiones has pacis et mediationis Galliae quam citissime in formalitatem tractatus deducere, — secus cogitur Rex oblatam Caesaris et Alliatorum colligationem acceptare, et iter suum per terras Imperatorias suscipere, nec amplius de pace cogitabit; quam quidem colligationem Alliatorum Regatiam Sveticam resolvisse pro certo habemus, et a sola Regis resolutione pendere, quam spe hujus tractatus pacis hactenus eum differe credibile est, qua facta, quanta moles rerum Suae Czareae Majestati immineat, Excellentia Vestrà sapientissime perpendere dignetur.

Quod vero nostra attinet negotia: Sua quidem Czarea Majestas benignissime resolvit, Dominoque Urbick in commissis dedit, ut mediationem Suam (jam bis per Aulam Viennensem postpositam) iterum proponat; sed vix sperandum ut Dominus Urbick pro competentia Majestatis Czareae vim formalis mediationis procuret, et *Domus Austriaca hunc Suae Czareae Majestati tribuat respectum, nisi adigatur; sed ad propositum Domini Urbick, loco mediationis gratia Caesarea ad elusionem quasi Suae Czareae Majestatis proponatur ab Aula Viennensi, quam utinam non responsi loco accepturus sit Dominus Urbick et pro competentia Majestatis Czareae vim mediationis promovet fortius; prout ex recentissimis jam Vienna ad Serenissimum Principem datis Domini Urbick apparet mediationem Suae Czareae Majestatis rejicere Aulam Viennensem, et loco mediationis simplicem proponit Principi Transylvaniae et Confoederatis Statibus subjectionem sui ad gratiam Caesaris, — quod non sine magno animi dolore memorare cogor Excellentiae Vestrae, quod ubi Sua Czarea Majestas vi colligationis Suae, Serenissimum Principem pro Transyl-*

vaniae Principe agnovit, Ungariamque se protegere obtulit: nunc tamen ab ejus ministro, loco mediationis talia recipere debere responsa. Unde manifeste Suae Czareae Majestatis postpositio et justissimae causae Libertatis nostrae depressio luculenter apparet, Divinam certe provocans vindictam.

Dignetur proinde Excellentia Vestra justitiam causae nostrae sibi cordi summere et signa sincerae amicitiae suae erga Serenissimum Principem et nationem Ungaram remonstrare, gratitudinis officia certo certius expertura. Utque in eo firmior Excellentia Vestra esse possit, praestolabor resolutionem Excellentiae Vestrae: utrum sufficiat Domini Jablonszky assecuratio, tanquam de loco tertio, in illa per Excellentiam Vestram bene nota summa 50 mille Imperialium, obtento reali Suae Czareae Majestatis succursu infallibiliter levandorum? Si vero Excellentiae Vestrae alius placuerit modus: Dominus Gorthold in commissis habet, ut Excellentiae Vestrae proponat alium modum; siquidem Serenissimus Princeps Menczikow Bona in Ungaria propter vinorum beneficium possidere cupit: offert Serenissimus Princeps noster eidem sua, et quidem ipsa Tokaiensia Bona, quae alÿs etiam circumjacentibus civitatibus augeri possunt ad summae quantitatem, quantam nimirum summam Serenissimus Princeps Menczikow in Bona exponere vellet, possetque exinde destinari praescripta 50,000 Tallerorum summa.

Qualiter autem et ipse etiam Serenissimus Princeps Menczikow et alÿ ad eas persvadi possint rationes, ut realem Suae Czareae Majestatis succursum obtineremus: habet Dominus Gorthold in commissis, quod loquatur cum Excellentia Vestra. Quorum dum optatum Excellentiae Vestrae praestolor responsum, me singulari Excellentiae Vestrae favori et amicitiae commendatum esse peto, ac maneo, etc.

(Ebeczky Sámuel fogalmazata, Bercsényi sok rendbeli s. k. javításaival.)

69.

P. S. Ad Barkó, 19. Julÿ 1710.

Excellentissime Domine!

Dum hasce ad Excellentiam Vestram expedirem Literas;

iteratae advenerunt a Domino Urbick ad Serenissimum Transylvaniae Principem sonantes Literae, in quibus notificat Aulam Viennensem mediationem Suae Czareae Majestatis absolute repudiasse, sed praescindendo ab omni formalitate tractatus, repetit propositiones in literis notatas. Ad quae Serenissimus Princeps reposuit Domino Urbick, se nihil resolvere posse nec velle, donec mentem Suae Czareae Majestatis de repudiata mediatione sciat Serenissimus Princeps, et num Sua Czarea Majestas penes tractatum initum Serenissimum Transylvaniae Principem manutenere velit?

Res proinde dependet a resolutione Suae Czareae Majestatis: qualiter ferre velit tam contemptuosam repudiationem oblatae Suae mediationis? Nulla enim ratione convenire potest, ut siquidem nos antehac acceptaveramus oblatam per Caesarem Anglorum et Hollandorum, Alliatorum Caesaris mediationem: cur nunc Suae Czareae Majestatis oblata mediatio repudiari possit? nisi postposito respectu Suae Czareae Majestatis. Prout satis luculentium edidit exemplum postpositionis inordinatus et recentissimus casus violentiae Domino Urbick, uti Legato Suae Czareae Majestatis factus Posonÿ: dum Generalis-Quarteriorum-Magister noster, (Georgius) Súgó appellatus, quem pro comitiva Dominus Urbick a Serenissimo Principe ad suam expetÿt parolam, — per Generalem Pálffium a latere Domini Legati Urbick violenter abductus fuit in arestum, nullo habito respectu Legationis, contra omnia jura Gentium, et nullae Domini Urbick factae reclamationes et protestationes obstare potuerunt. Dimissus quidem jam est praefatus Generalis-Quarteriorum-Magister noster; sed exigua haec foret satisfactio violationis Majestatis Czareae in Legato suo.

Denique Aula haec Viennensis neminem credit esse considerabilem, nisi quem sentit esse formidabilem. Hinc experta jam est a seculo Hungaria, bona sperare ab ea bonis modis nunquam posse; si vero cognosceret Aula haec Viennensis Suam Czaream Majestatem pro justitia suppressae Gentis et Serenissimi Principis Transylvaniae stare velle, — ex eo mutaret statim sensum, et respectum praeberet Suae Czareae Majestati.

Iterato proinde justitiam causae nostrae Excellentiae Vestrae commendatum esse peto, et confirmo me esse

Idem qui in Literis
C. N. Bercsénÿ m. p.

Legalól: Domino Generali Rhen.
(Bercsényi sajátkezű fogalmazata.)

70.

Barkónál, 28. Julÿ 1710. Nedeczky Uramnak.

Szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek.

Jóllehet de dato 25. Aprilis Kassárúl küldött levelemben megírtam vala Kegyelmednek, *Des Alleurs* Úrtúl *Benderbül* micsoda válaszszal tért vala meg akkor Tiszteletes Páter Fray Uram, — melynek repraesentatiojával ugyanakkor mindjárst magát említett Fray Uramat expediáltam vala elsőben belzei Palatinusné Asszonyomhoz, úgy hogy onnét Moscoviában az Fölséges Czárhoz és Udvarához menjen. Minthogy penig nevezett Fray Uram ezen utóbbi expeditiójának alkalmatosságával, megírt belzei Palatinusné, már most krakói Castellánné Asszonyom, ő Kegyelmét Fölséges Augustus királyhoz dirigálván, a királytúl peniglen újobban Generális Janus Úrhoz küldettetett, oly véggel, (mivel Fray Uram már akkor az Fölséges Czárt az tengeren lenni bizonyossan értette vala), hogy Generális Jánus Uram az egész expeditiókat, mellyek Fray Uramnál valának, Fölséges Czár után expressus curír által sietve küldje, kit Generális Janus Uram el is követett, és a mellyeket szóval kellett volna Fray Uramnak referálni, nem continuálhatván maga útját az Czárhoz: a mennyire lehetett, írásban megküldötte ő Kegyelme az dolognak mivoltát Golovkín Uramnak, és azon alkalmatossággal Kegyelmednek az felülemlített 25. Aprilis költ informatiókat; már miként mehettek és juthattak azon expeditiók az Fölséges Czár Udvarához? még ekkoráig nem tudhatom.

Megtérvén azért most Páter Fray Uram, ezeket így referálja. Mellyre nézve szükségesnek látván azon *Des Alleurs* negotiatiójárúl való informatiókat újobban megküldenem Kegyelmednek: azért is íme sub dupplicatis mind Kegyelmednek

ezelőtt írott levelemet, úgy az *Vetéssi* levelét is, mellyet azon dologban írtam ő Kegyelmének, hogy az *Franczia Udvarnál* repraesentálja, Kegyelmed clavesseivel copiálva accludálom Kegyelmednek, — abbúl egész lument és informatiót vehet. Kihez mit addálnom nincs is; hanem Kegyelmed omni meliori modo declarálja az Fölséges Czárnak és kiváltképpen *sollicitálja ö Fölségénél: vi colligationis Suae cum Serenissimo Principe habitae, resolválja kegyelmessen a succursust;* mert az *svéciai királynak* resolutiójábúl látni való: melly jó és kívánatos alkalmatossága légyen *az leendö békesség tractájának,* — *csak az idöt most ne hallaszszák,* hogy *az Fölséges Czár eddigvaló szerencsés progressussát idövel az szerencsének fatalitássára ne hagyják. Mert ezen békesség tractatussa által nemcsak ezen svécussal való hadakozásának teljes dicsösségét megtartja: de jó és állandó colligatiót csinálván az franczia királylyal, mind az universális békességnek részesse, s mind penig az császári méltóságban securussá teszi magát az Fölséges Czár,*) és úgy, mint Magyarországnak igaz protectora, örökös dicsösége és emlékezeti fennmarad.*

Továbh is penig írhatom Kegyelmednek, — mellyrűl ezelőtt Kegyelmednek emlékezetet nem tettem, sem megírnom nem akartam: de most már szükségesnek látom, — kit Kegyelmed is singulariter declaráljon, *hogy a svéciai király azt mondotta volna Des Alleurs Uramnak, hogy igyekezzék azon, hogy ezen franczia király mediatióját mentülhamarabb tractatusnak formalitássára effectuálja: mert máskínt kínteleníttetni fog az Császár és az alliátusok offerált colligatióját acceptálni és útját az Császár földén által venni,* azután penig Fölséges Mosqua Czárral való békesség felűl gondolkodni sem fog. *Melly colligatióját az alliatusoknak, az svéciai Regirung vagyis Statusok acceptálták s resolválták is, és egyedül csak az király resolutiojátúl függ,* mellyet — elhihető — ezen *franczia király mediatiója leendö tractának reménysége alatt hallasztott eddig az svéciai király;* ha penig az meglesz: melly nagy változása következhetik az Fölséges Czár dolgainak, — általláthatni.

Mi illeti penig az mi dolgainkot: *quoad mediationem Suae Czareae Majestatis* apud Imperatorem, — mellyet Ur-

bick Uram által kegyelmesen resolvált újobban proponáltatni Bécsben, — *Fölséges Fejedelemnek Bécsbül most jött levele Urbicknak;* de az mint az dolgok folyamatját látjuk: *nem remélhetjük, hogy az Austriai Ház Fölséges Czárnak megadja azon respectust, hogy mediatióját acceptálja, hacsak más móddal az bécsi Udvar arra nem adigáltatik és kinszeríttetik. Mert Ubrick Uram propositiójára mediatió helyett egyedül csak simplex és álnoksággal teljes gratiája, in elusionem quasi Suae Czareae Majestatis, proponáltatott a bécsi Udvar által, tudniillik, hogy az Fölséges Fejedelem az Confoederált Statusokkal együtt fejet hajtván, Császár gratiájára adja magát,* s az által rejiciálja simpliciter az Fölséges Czár mediatióját, — a mint említett, Bécsbül most újonnan jött levelébül is Urbick Uramnak nyilvánságossan kitetszik. *S nehezen esik, megvallom, s nem is illendő: midőn az Fölséges Czár vi colligationis Suae az Fölséges Fejedelmet erdélyi Fejedelemnek recognoscálta és Magyarországot protegálni kegyelmessen magát ajánlotta és resolválta, — most ő Fölsége ministeritül mediatio helyett ily váloszokot kell érteni. Elhiszem ugyan, azt írja Udvarhoz is: de mivel más particularis emberekkel is itt tartván communicatiót, azt írta Urbick Uram, hogy ezen mostani alkalmatosságot és offerált Császár gratiáját el ne múlassák, mert ezután fel nem találják,* (kivel valóban rosz konkolyt hintett némely emberek közt),*) azért *nem árt, söt szükséges is, ha Kegyelmed suo modo és az hol ítíli, ezeket megjelenti, hogy haec non est forma mediationis, és az illyen választ acceptálni sem kellett volna az Czár ministerének.* És mivel azt méltóztatott vala resolválni az Fölséges Czár (a mint Kegyelmed ezelőtt írta vala), *hogy ezen mediatiónak exoperatiójára mást fog küldeni az bécsi Udvarhoz: azért* ezen mostani propositiójára nem hiszem, feleljen is az Fölséges Fejedelem, — mellyek egyébaránt máskínt is nem feleletre valók. *Kegyelmed azért urgeálja, hogy pro ratione colligationis et dignitate Majestatis keményebben fogja Urbick az Fölséges Czár propositióját; mert ha csak illy formán fogja con-*

*) L. idevonatkozólag bővebben Bercsényinek Rákóczihoz irott 1710. július 21. és 26-káról kelt leveleit, ugyane gyűjtemény VI-ik kötete 561—584. lapjain.

tinuálni, — semmire sem megyen, et erit contra interesse et in elusionem Suae Majestatis.

Egyébaránt penig, ha ezen svéciai királylyal való békességnek tractatussát az Fölséges Czár hallasztja: hova-tovább hallad, — annál nagyobb-nagyobb involutiója fog következni az Fölséges Czár dolgainak, mert az Császár és alliatusok offerált colligatiójához láttatik a király igen hajlandónak lenni; mert az bizonyos, (ki nekünk is praepostere és az kioviai Palatinusnak elmenetele után innotescált), hogy a svéciai királytúl olly insinuatiója érkezett volna az Palatinusnak: mivel a király colligatus a Császárral, nem akarja hogy hadai itt az Császár ellen szolgáljanak, — azért is azután ugyan ez vala a motivum, hogy Fölséges Fejedelemnek az elmaradt regularis hadakkal keményebben kellett bánni és ad deponendum homagium, acceptandaque servitia adigálni.

(Ebeczky kezével írt fogalmazat, Bercsényinek több rendbeli s. k. javításaival.)

71.

Barkónál, 28. Julÿ 1710. P. S. Nedeczkinek.

P. S. Már elvégezése után levelemnek érkezik újabb levele Urbiknak, *melyben az mediatiót absolute rejiciálni írja az bécsi Udvart,* és repetálja az propositiót, *praescindendo omnem formalitatem tractatus. Kire az Fejedelem adta válaszúl:* ad novam resolutionem Suam Serenitatem progredi non posse, *donec sciat mentem Suae Czareae Majestatis de repudiata mediatione, et num Sua Majestas Czarea, penes tractatum initum, Suam Serenitatem manutenere velit?* Szükséges azért repraesentálni az Fölséges Czár és Udvara elütt, hogy *végsö resolutiójátúl vár az Fölséges Czárnak,* oly reménség alatt, hogy maga dücsüsségét így *postponálni szenvedni nem fogja. Ha mink ezelütt az anglusok és hollandusok, az Császárnak formális colligatussinak mediatióját ad propositionem Imperatoris acceptáltuk: miért kellessék most rejicidlni az Czár mediatióját ad nostram propositionem?* Csakhogy *Urbik most is úgy tette propositióit, mintha az mediatiót az Czár nem az mi kedvünkért, hanem in favorem Caesaris propo-*

nálná, és azzal kedvezni kíván az Császárnak az Czár, azért, mert most hadat ellenünk nem adhat. Mely formalitássa propositiójának *mind az colligatióval, s mind az nekünk értésünkre adatott resolutiójával az Fölséges Czárnak igen ellenkezik; de elláttam, azon* principiumokkal *folytatta (elhiszem, akaratja ellen az Czárnak) Urbik Uram, az mint Kegyelmeddel szólott, és nemcsak az mediatio acceptatióját nem elég keményen fogta:* de örömest *maga ugratna belé az negotiatióban, valóban veszedelmünkre következő móddal. Nékem azért semmi bizodalmom nem lehet Urbikhoz.*

Akarám azt is tudtára adnom Kegyelmednek, hogy *maga parolájára elkérte vala kísérőnek Urbik Súgót, az Generális-Quartírmesterünköt, kit Pozsonban erővel elvitetett árestomban az követ mellül Pálfi János; igen resentiálni kezdette vala Urbik, — el is bocsátták ugyan Súgót:* de nem tudom, ha annyira *viszi-é azon dolognak gyalázatos actusát és sérelmit az Czárnak,* az mint van magában az dolog? Mert ez oly *affront és provocatio, kit nem tudom micsuda potentia szenvedne üttetlen! Particularis veszekedéseirt az svéciai követtel Czobort magát kézben adták fogva az svéciai királynak:**) *ezen nagy casus és violatio publica legati nagyobbat teszen az Czárnak; ugyan tegyen Kegyelmed discursust felőle Golovkín Urammal.*

Urbik levelét in originali a végre küldöm Kegyelmednek, hogy, ha lágyabban informálná az Súgó dolgában az

---

*) Gr. Czobor Márk, részeges és mosdatlan szájú labancz főúr — gr. Pálffy János sógora — 1707. elején Bécsben egy fényes lakománál, a svéd követnek Strahlenheimnak is jelenlétében, nyilván azt mondotta hogy Európa legczégéresebb pártütői *Rákóczi, Leszczinszky Szaniszló* és *XII. Károly.* Mire Strahlenheim természetesen, insultussal, Czobor pedig párbajra kihívással felelt. De az »északi Nagy-Sándor« megtiltá követének a párbaj elfogadását, s maga követelt elégtételt a császártól. Nagy lőn az ijedelem Bécsben: mert XII. Károly győztes hadai ötvenezernél nagyobb számmal Szilézia határain állottak. József császár tehát gróf Wratislaw cseh cancellárt küldé a svéd kiválylyhoz, őt megkérlelni, *a ki is Czobort fogva vivé magával Stettinbe és átadá a svédnek.* Károly nagylelkűen megkegyelmezett neki. — Erre a történetre czéloz itt Bercsényi.

Fölséges Udvart: tudhassa Kegyelmed, mikínt sajnállotta eleintén.

(Fogalmazat, Bercsényi kezeírása.)

72.

*Scriptum Domini Urbich Posonio, Domino Ságó, cujus originales per Dominum Gorthold transmissae Domino Nedeczky, dje 30. Julij 1710. ex Campo Homonnensi.**)

Non possum satis exprimere dolorem, quem ex aresto Dominationis Vestrae Perillustris sentio. Iniquissime agitur non saltem cum Dominatione Vestra, sed et cum me ipso; et quam maxime: hoc facinus irritabit Suam Majestatem Czaream, qui injuriam hanc suo Legato illatam nunquam impune perferret, de hoc sum certus; ac poterit Joannes Pálffy incepisse negotium, — quod neque Petrus, neque Paulus finiet. Iste bonus homo potest esse miles: sed nescit jura legationis, et quem respectum debet habere. Ipsi hoc per ejus Locumtenentem duabus vicibus, postmodum per missionem ephoebi mei significavi, et tandem hodie adhuc per literas protestatorias ante meum abitum significabo: an resipiscere, atque Dominationem Vestram liberare hoc aresto velit? sin minus spero, quod Sacra Caesarea Majestas, super cujus gratia se fulcit, non approbabit indignam hanc rem, et quod relaxabitur Dominatio Vestra, praeveniendo per hoc; ne injuriam hanc contra jus Gentium mihi illatam, Augustissimo Domino meo perscribere cogar.

Sit ergo Dominatio Vestra boni animi, et patiatur, quod ob irrationabilitatem aliorum mutari non potest; nulla enim ratio, nulla remonstratio, nulla fidejussio valet. Credo, quod contumax sit in sententia Joannes: ne se peccasse videatur. De coetero, mihi quoad sustentationem Dominationis Vestrae respondere dignatus est magnus hic Apostolus, quod hospes

*) E czím és dátum — Ebeczky Samu kezeírása — természetesen csak az eredetinek Bercsényi táborából Oroszországba való küldetése napját, s nem a levél keltét jelzi; mert ez még július 10-ke körül kelt. (V. ö. Bercsényi júl. 14-iki levelét Rákóczihoz, *Archiv. Rákócz.* VI. köt. 561. l.)

ubi in custodia habetur: ipsi sumptibus magistratus cibum et potum praebebit.

Ego hodie post meridiem hinc discedam, etiamsi adhuc nullum responsum acceperim ad staffoetam meam hesternam. Deus scit, an non quoque mihi aliquod arestum nunciabunt? in itinere expectabo, et ad quaevis iniqua perferenda me praeparo. Satisfactio tunc erit tanto major. Bene valeat. Scribam ipsi statim atque Viennam pervenero, aut ipsum meum Fratrem ei mittam.

(Egykorú másolat, Bercsényi cancelláriájáról.)

73.

Ad Homonnam 31. Julÿ 1710. Domino Brenner.

Reverendissime Domine!

Jam prioribus notificaveram adventum Clementÿ, qui binas R. D. Vestrae attulit Literas. Reexpeditionem ejusdem distulit expeditio Serenissimi Principis, qui numerosam copiarum partem, in partes Transdanubianas expediendo, ipse Princeps cum Armada ad facilitationem transitus, usque Danubium profectus fuerat, unde felici successu reversus Princeps versus Agriam, actu iter capio corsum. Expedicturque Clementius subito, qui de quaestionibus seu difficultatibus ex punctis Instructionis erectis adferet resolutionem sufficientem simul de convenientibus ad rem sumptibus, et certum habebit secum dispositionem. Interim studeat R. D. Vra assignatam per cambium Lubloviense summam levare, ac me de eadem certiorem reddere.

Porro quod expeditionem Patris Fraÿ attinet: non mirum, quod is R. D. Vrae nihil scripserit; nec enim Varsaviam, sed directe ad Czarum ire debuisset, nisi ipsa Domina Castellana Cracoviensis, ad Serenissimum Regem Augustum inviasset; neque in commissis habuit R. D. Vrae scribere, quia ego cuncta notificaveram per Dominos Lemer (Le Maire) et Lagran, quos Dantisci fuisse mihi notum est, mirorque nihil me de ÿsdem a R. D. Vra responsi habere. — Quod vaniloquia ejusdem Patris Fraÿ attinet: ille ipse omnimode negat, et ego vix puto eundem tam infensatum fuisse, ut si nec pri-

vato affectu suo, saltem publico R. D. Vrae characteri consulere noluisset, quod et ipse in summum argumentum proprio profert motu. Caeterum expeditiones illae, negotium mediationes Galliae in Bender exoperatae, per cursorem sunt ex Jaroszlavia ad ordinationem Serenissimi Regis Augusti, medio Domini Generalis Jahnus expeditae ad Suam Czaream Majestatem; abinde nihil responsi habemus. Proinde actu expedio Dominum Gorthold, cum dupplicatis omnium,*) qui vel ipse ire, vel bene inviare debet, ut ad Aulam Suae Czareae Majestatis perveniant. Scripsi etiam de praescitis 50,000 (Tallerorum) et Berolinum, et ad ipsum Generalem confidentius, per ipsum Gortholdium.

Notum etiam esse volo R. D. Vrae Dominum Urbik pessime fuisse tractatum Posonÿ per Generalem Pálfium; nam pro itineris sui assistentia, sub suo legationis salvo conductu Georgium Súgó, Generalem-Quarteriorum-Magistrum nostrum expetÿt; quem Posonÿ in latere ejusdem Domini Legati Urbick, armata violentia in arestum abduci curavit, — nulla reclamatione et protestatione obstante. Publicam hanc sui prostitutionem aegre ferens Dominus Urbick: tam suo, quam Czareae Majestatis nomine satis fortiter protestatus est, nec voluit Viennae Caesarem adire, antequam satisfactionem haberet et Súgó dimitteretur; is quidem dimissus est, — satisfactio autem eidem denegata, quare se Aulae Suae Czareae Majestatis repraesentasse rescribit. Interim obtulit utcunque mediationem Suae Czareae Majestatis; quae iterum simpliciter repudiata est ab Aula Viennensi, quae non pacem, sed absolutam quaerit dominationem, etiam cum internecione Gentis nostrae. Sed summus justitiae Judex ac Dominator Gentium, Deus ipse, causam nostram tuebitur; prout jam hic volat fama de victoria Gallica, nonmodo in Brabantia: sed et Cronczfeldium ad Rhenum dissipatum esse, et Bavarum (Max-Emmánuel) qui in Sveviam penetrasse, et aliam armadam Gallicam Landaviam obsidere, hinc Eugenium reducem

---

*) Gorthold ez időben Bercsényi oldalánál időzött Clementtel együtt, és e napokban expediáltatott vala vissza. (L. Bercsényi leveleit Rákóczihoz, az id. h.)

esse ex Brabantia; quae priusquam hae meae pervenient, certae erunt Dantisci.

Interim res nostrae domesticae fluctuant et respirant; nam etsi arx Scepusiensis dedita sit, Újvárinumque Pálfius arctiori bloquada teneat: tamen copiae nostrae Trans-Danubium penetrantes, feliciter agunt, deletis copÿs quibusdam hostilibus, partem Germanorum ab Újvárino avocarunt. Vallumque Losoncz et ad Szécsény situm, deserere fecit Germanus. Alexander Otlik per Trencsénium valida manu in Árvám pervenit, cui se etiam Moravi adjunxerunt; unde ex Scepusio recessum parare fertur Germanus. Viardius in montibus Rosnaviensibus delitescit infectus peste; quae lues pestifera nonmodo in Scepusiensibus civitatibus: sed et Cassoviae ac Eperjessini grassatur fortiter, et jam Posonium, Jaurinum et reliqua usque loca penetravit, circa Tibiscum vero jam remisit, ac inde speramus hanc divini numinis jam in partes hostiles nobis transiturum. Si itaque hinc pestis, inde Gallus et Bavarus presserit Aulae Viennensis ambitionem: meliora speranda habemus. Sic ubi humana desunt, — divina adsunt auxilia. His maneo Reverendissimae Dominationis Vestrae

ad serviendum paratissimus
C. N. B.

(Krucsay István kezével írt fogalmazat.)

74.

Domino Nedeczki.
Ex Castris ad Hernát-Németi, 11. Augusti 1710.

Ajánlom szolgálatomat Kegyelmednek.

Jóllehet már egynehány rendbéli levelemet küldöttem Kegyelmednek: de az Urbik Uram kijövetelekor muszka curírral kijövő ingenír alkalmatosságával küldött két rendbéli levelinél több Kegyelmednek nem érkezett. Az mellyeket penig én írtam mind azelőtt s mind azután, — azokra semmi válaszsza nem gyüvén Kegyelmednek: nem tudom, mellyik akadhatott kezéhez Kegyelmednek? Azért már ezen bizonyos alkalmatossággal mindeniknek essentiáját kívánom feltennem Kegyel-

mednek, nem győzvén mindent duplicálnom, mivel már triplicáltam is némellyeket.

Elsőben azért megírtam vala Kegyelmednek még in Februario, az itt való franczia követ Des Alleurs Uramnak *Constantinápolyban való menetelekor Benderben Ura parancsolatjábúl való betérését és az svéciai királynak az mediátió oblatióját. Az honnan, úgymint Benderbül, megtérvén Páter Fraÿ, meghozta Des Alleurs levelét az mediatiónak acceptatiójárúl, és hogy csak azt kívánta az svéciai király: vagy Golowkín Uram, vagy más főministere írja meg Des Alleurs Uramnak az Fölséges Czár akaratját az békélléshez, (kit az belsi akkori Palatinusnénak, most Castellánnénak is megírt Des Alleurs),* a mellett adta értésemre, *hogy az svéciai király annyira inclinál az békességre: akár Kameniczre, akár máshová közhelyre kész odaküldeni plenipotentiárius ministerit, az hová az Fölséges Czár is küldeni akarja maga ministerit; ahhoz az francziával való colligátióját az Fölséges Czárnak akadályozni nem kívánja, s akarja, ha az által nekünk is használ és segít. Az Fölséges Czárt az universális békességben béfoglaltatni maga is segíteni kívánja az svéciai király, és az imperialis titulust sem irigyli az Czárnak. S hozzá tette azt is, hogy megmondotta az király: siessenek az mediatió és tractával, mert ha meg nem békélhetik hamar az Czárral, — kéntelen lesz az Császár és Aliatusokhoz ragaszkodni.*

Ezzel küldtem vala magát *Frait az Czárhoz: de azt Szinyawszkiné Asszonyom Augustus királyhoz küldvén, az ismét Janushoz, és Generális Janus curír által küldte el az expeditiókot, — ki tudja, mint mehettek? Írtam vala én is Golowkín Uramnak is, Kegyelmednek is; írt akkor Páter Fraÿ is, s megküldte az Szinyavszkinénak iratott Des Alleurs levelét in originali Golowkín Uramnak. De íme, múlik az idő, s ezen régen óhajtott jó dolognak semmi folyamotja. Már ezeket longe-lateque megírtam triplicate is Kegyelmednek, nem egy úton.*

Második *kiváltképpen való dolog Urbiknak érkezésérül s vele való egyezésünkrül, hogy elsőben is az mediatiót effectuálja s az armistitiumot arra. De nemhogy efficiálta volna: hanem az bécsi Udvar, elsőben Pálfi Súgót mellőle, postposito*

salvo conductu Legati elfogván, nehezen szabadithatta, — *historice megírtam. Végre az Fölséges Czár mediatióját absolute denegálta s repudiálta az bécsi Udvar, et loco mediationis Urbik által proponáltatta, hogy letévén az fegyvert, deprecálja az Fejedelem az maga és Confoederatió nevével: úgy amnistiát s gratiát igérnek. (Megjövendölte ezt Kegyelmed Urbik felöl maga leveliben, kijövetelekor.) Erre az Fejedelem adta válaszúl: semmit sem resolválhat, míg nem tudja, mint érzi az Fölséges Czár ily gyalázatos repudiálását az offerált mediatiójának, és hogy mint kivánja colligatiós kötése szerént ö Fölségét segiteni s manutenealni.*

Ezt is megírtam *Golovkín Uramnak, kértem erösebb s hathatóbb segítségét az Czárnak: mert semmit sem cselekeszik könnyü szóra az bécsi Udvar. Kihez nagy ösztönt adhatna most az Czárnak az svécussal való colligatio keresése az Császárnak, Imperatoris titulusnak denegatiójával, Urbiknak bestelen és kedvetlen elmenetele Bécsbül, et violatio Majestatis in Legato, Súgó elfogásában, — annyival is inkább, mikor kapuját nyitottuk az svéciai királylyal való békéllésben.*

Harmadik az kioviai Palatinusnak bejövetele után hadainak elfoglalásárúl, *és azokat azért erőltetvén a homagium letételére ö Fölsége, hogy az svéciai király az Császár colligatussának lenni magát tudtokra adta vala, és abbúl következett elszökésérül az kioviai Palatinusnak, rész hadaival, s az reguláris jobb része hadának megrekesztésérül, fegyverrel az homagium letételire való kénszerítésérül s felosztásárúl az több regimentek közé;* melyrül minden valóságos documentumokot *látván Urbik, maga csudálta annyi bátor cselekedetit az Fölséges Fejedelemnek, kiket követett ebben az Czárhoz való sinceritásábúl.* És már errül *mind Generál Janus, s mind Augustus király egészszen quietáltattanak léggyen.*

De ím most, (kirül még nem írtam Kegyelmednek, hanem most irom az Fölséges Fejedelem parancsolatjábúl,) hogy minap *Generális Janus (az ki igen-igen császárosnak tartatik, söt most is köteles Generálissának az német Császárnak,*)*

*) Jahnus ugyanis római-német birodalmi, ebersfeldi honosságú volt.

az Fejedelemnek írt levelet, hogy van parancsolatja repetálni azon hadakot és tiszteket, kik az svécus nevezettel az kioviai Palatinustúl elmaradtak, — holott már azok, az mint irám s nála is s mindennél is tudva van, formaliter regimentekben oszolva, deposito homagio szolgálnak; némely kevés tisztek és Stanislaus király drabantjai-félék, kik absolute szolgálni nem akartak, széltbocsáttá az Fejedelem, kikrül írtam mindgyárst Generális Janusnak és sokat azokban, kik Lengyelországban mentek, még is fogdoztatott Generális Janus; mások osztán, minthogy passust nem nyerhettek, — ki az németekhez állott, ki azok útján szivárgott Slézsiának, és egyedül az realis szolgálatra-állók vannak. Adatta általam válaszúl az Fölséges Fejedelem *neki, hogy vagyon ö Fölségének követje az Fölséges Czár Udvaránál, s tudja jól az fejedelem, hogy az Fölséges Czár nem praetereálná annak illendö útját: hanem maga követje, úgymint Kegyelmed által adná értésére az Fejedelemnek, ha mit ollyast insinuálni akarna az Fölséges Czár, — s ekkor adna elégséges választ és remonstratiót az Fölséges Czárnak, hogy semmi sincs abban ellenére*

Parancsolja azért az Fölséges Fejedelem, hogy Kegyelmed ezen dolgot repraesentálja az Fölséges Czár Udvarának: parancsolják meg, *ne kereskedjenek holmi praetensiókkal az Fölséges Fejedelmen az szomszédos muszka Generálisok, kivált az Fölséges Czár nevezeti alatt; mert* tudja jól ő Fölsége, *hogy az Fölséges Czár Udvara nem praetereálta volna azzal Kegyelmedet, mint Udvaránál lévö követjét az Fejedelemnek,* és ha mi dolog interveniálna is: ne bízza *az illyen Generálisokra, kik kicsin occasióval keresnek alkalmatosságot kedvezni az németnek, mert németek.*

Minthogy azonban mind maga Kegyelmed, mind az Kegyelmed felesége *siralmára nézve megengedte ö Fölsége megtérésit Kegyelmednek, — az mint ezen accludált levelébül ö Fölségének meglátja Kegyelmed, — eljövetele elütt az mikrül ö Fölsége parancsolja valamely resolutiót venni Kegyelmednek,* ezek az följül írt és így más. elütti leveleimhez képpest compendiált dolgok, úgymint: 1-mo. *Az Des Alleurs benderi exoperált mediatiójának folyamotja, s eredeti az tractának az svéciai békességben.* 2-do. *Az Urbik által proponáltatott me-*

diatiónak repudiálása iránt, s továbbvaló segedelméről az Czárnak. 3-tio. *Ezen Janus kereskedö praetensiójára nézve: ne légyen többször se néki, se másnak oka az occasio-keresésben, — mert több is volt illyen dolga; — söt az mit ö Fölsége titkon insinuált is neki az Fölséges Czár nagy consequentiájú dolgaiban: publicumra mentek, kárával s prostitutiójával az Fejedelemnek. Nevezetesebb az többi között, hogy Kamenyeczet az svéciai király factióval kereste s közelétette is; azt értésére adta titkon az Fejedelem Generál Janusnak, — publicumra ment az titok, s az lengyel urak és haitmannok haragja lett az Fejedelemre, az ki nagy rosz dolog; mert hogy merjünk másszor akármit is insinuálni az Czár Generálissainak, ha így prostituáltatik az sinceritásbúl eredett titok?*

Ezen három dologban, azért is, hogy *hamarabb kijöhessen Kegyelmed, szorgalmatoskodjék váloszt venni, hogy azon váloszhoz képpest az kit Kegyelmed fog hozni kivált az két elsöben: ismét mindgyárst jobb és teljesebb instructióval küldhesse maga követjét ö Fölsége az Fölséges Czár Udvarához. Mert most már addig, míg Kegyelmed váloszt nem hoz, nem is lehetne adni instructiót adaequate az dolgokhoz az újonnan bémenendö követnek; kit így repraesentálhat Kegyelmed, hogy arra várakozik, az ki helyében megyen Kegyelmednek. Kívánom azért, jó váloszszal, egészségben térjen meg hamar* Kegyelmed. — Maradván, etc.

P. S. Már végezése után levelemnek érkezik levele *Tarló Uramnak*) az Fölséges Fejedelemhez, s nékem is írja, hogy az svéciai király megírta Stanislausnak, hogy mivel magát resolválta, — úgymint az svéciai király — az Fölséges Czárral való békéllésre: azért adja tudtára Stanislausnak, és egyszersmind küldje melléje plenipotentiáriussát. Az mint is Stanislaus azon békesség tractatussára nézve nevezte ugyan ötet Tarlót plenipotentiárius követjének azon okbúl Stanislaus.* — Megtetszik *azért ebbül is,* (az mint följebb, levelemnek elsö punctumában *föltettem,*) *mennyire premálja és valóságnak*

*) *Gr. Tarlow*, Leszczinszky Szaniszló-párti, a czár és Ágost király hadai elűl Magyarországba szorúlt, s itt Kassán Rákóczi védszárnyai alatt békés asylumban élő, a magyarokkal rokonszenves lengyel főúr.

mutatja békéllö szándékát az svéciai király, mivel Stanislausnak is declarálta békéllö resolutióját. Az kibűl könnyen magyarázható, hogy ámbár *az mediatio irant, — mellyet Fölséges Fejedelem exoperált és Des Alleurs által, az mint irám, proponáltatott, — még semmi resolutiója directe az Fölséges Czárnak ide nem érkezett, de hihetö: más, közeljebb úton adta ki resolutióját az Fölséges Czár directe Des Alleurs, vagy más ministernek, az kire nézve oly bizonyosra küldi már Stanislaus követjét; ehhez képpest az Fölséges Fejedelem is semmiképpen útját Tarló Uramnak akadályozni nem kivánja, hogy azzal is akadékja és késedelemre való oka ne tanáltathassék az jó békességnek. Jóllehet igen bánná az Fölséges Fejedelem, ha ezen mediatió dolgát ö Fölsége exoperálván az francziánál, s most praetereáltatnék az Fölséges Fejedelem. Mert hiszem, bizonyos lehet az Fölséges Czár benne, hogy senkinek sem lehet szívesebben munkálódni interessit az Czárnak az Fejedelemnél, az kinek abbúl következhetik reménlett szerencséje, s boldogúlása hazánknak.*

Az mint is ugyanazon okbúl igyekezni fog az Fölséges Fejedelem *Tarló Uramnak persvadeálni, hogy remonstrálja az svéciai királynak: Ha békélleni akar, ne légyen Benderben tractája az békességnek: mert az töröknek egész interessentiája hozza magával (félvén az Fölséges Czártúl,) hogy ne légyen békessége, vagy az által erreinek nagyobbúlása az muszkának; sok biztatásokkal fogja akadályozni mindkét részrül az tractatust. Hogy penig Muskva- vagy Lengyelországban menjenek az tractára, az is nehéz; azért, ha in loco tertio, (az mint illik és szokás is), kellenék lenni az tractának: lenne az inkább itt Magyarországban, tanquam in loco tertio et securo. Mellyet Kegyelmed ezen minden punctualis declaratióval adjon tudtára az Fölséges Czár Udvarának, s ezt pro 4-to puncto vegye Kegyelmed, kirül válaszszt hozzon, az mely ugyan az elsötül függ.*

Azt mindazáltal *cum sufficienti assecuratione et affidatione megmagyarázza Kegyelmed, hogy ezen tractatusnak alkalmatosságával ne gondolkodjanak az svéciai király útja facilitatiójárúl: mert az Fölséges Fejedelem föltett opiniójának lja egyedül az békesség tractájára tendál, — külömben soha*

bizony az svéciai király az Fölséges Fejedelem akaratjával Magyarországon által nem megyen, sem ezen által nem segéti magát; hanem — az mint írám, — az tractája az békességnek itt lehetne meg, mediatiorának, úgymint az francziának, s mindkét fél potentiáknak ad locum tertium sine praejudicione partis alterutrius legalkalmatossabban esnék concursussa, az hol az Fölséges Fejedelem jelenléte az maga bölcsessége által való moderatiója által, hiszem, olybá tarthatná az Fölséges Czár, mintha készen, kebelében volna minden dücsüssége békességének.

(Fogalmazat, három íven, in folio; az egész gr. Bercsényi Miklós sajátkezü írása. Az utóirat meg van latin fordításban is Krucsay kezeírásával, aug. 14-iki dátummal.)

75.

(Gr. Golowkin orosz főcancellárnak. 1710. September végén.)

(Töredék.)

His mira, Exceltentissime Domine, accedit providentia Dei; nam dum ad has Excellentiae Vestrae literas reponere vellem: adest redux ex Gallia Legatus Serenissimi Principis, idem ipse, qui adhuc Warsavia in praesentia Excellentiae Vestrae ad exoperanda negotia in eodem Tractatu Varsoviensi contenta expeditus fuerat, Dominus nimirum Baro Vetési.*) Hic adventu suo tam opportuno et felici, omnem sustulit dubietatem rerum, realem, adaequatam et in omnibus finalem Serenissimi Galliarum Regis adferens resolutionem. Non solam enim proprias Serenissimi Regis Christianissimi ad Serenissimum Principem sonantes literas, omniumque eorum, quae ex fundamento Tractatus Varsaviensis inter Suam Czaream Majestatem et Serenissimum Transylvaniae Principem initi, Serenissimo Regi Christianissimo proposita fuerunt, consensum attulit: sed et ulteriorem negotiorum inter Suam Czaream

---

*) E pont, valamint a közvetlenül ez után következő levélnek általunk megcsillagozott helye, világosan mutatja, hogy a jelen becses töredék, a Bercsényi által Golowkín sz.-pétervári, július 16-iki levelére sept. vége felé írt azon válasznak részét képezi, melyet b. Vetéssy László személyesen volt a czár udvarához viendő.

Majestatem et Serenissimum Galliarum Regem tractandorum moderationem Serenissimi Principis amicitiae et voluntati attribuit; declarando se Rex Galliarum nonmodo mediationem pacis inter Suam Majestatem Czaream et Regem Sveciarum acceptatam ab utrinque promoturam, (quemadmodum jam per Dominum Des Alleurs de voluntate Regis Sveciae paciscendi informatus exstitit Rex Galliae,) sed et realem cum Sua Czarea Majestate amicitiam et confoederationem inire velle, et quidem (quod plus est) sive succedente, sive non succedente pace Svetica. Et insuper in remonstrationem sincerae amicitiae, singularis confidentiae et aestimationem Majestatis Czareae, petit Rex Galliarum, ut Serenissimus Princeps Suae Czareae Majestati offerat universalis seu generalis pacis mediationem, dum praesentes seu proxime praeteriti tractatus pacis Gertentrudiensis penitus abrupti sint; et (quod Suae Czareae Majestati in secreto insinuandum esse voluit Serenissimus Rex Galliarum) haec növae cum Sua Czarea Majestate ineundae colligationis ratio, ad rupturam tractatus pacis generalis singularissima fuit occasio, dum de securitate Suae Czareae Majestatis et reali amicitiae desiderio, tam fortiter assecurare non destituit Serenissimus Princeps Suam Majestatem Christianissimam.

Haec quamvis Serenissimus Rex Christianissimus cupiat Suae Czareae Majestati per Serenissimum Transylvaniae Principem quantocius nota fieri: in signum nihilominus sinceritatis suae et realis suae amicitiae etiam suos ministros ad Aulam Suae Czareae Majestatis adesse voluit; prouti hic ipse praefatus Dominus Vetési ordines attulit Domino Baluz, ut is sine mora, qua Ablegatus extraordinarius Galliae, Suae Czareae Majestati se praesentet, amicitiam Suae Regiae Majestatis offerat, ac usque dum solemnis et publicus Suae Majestatis Christianissimae orator adesse poterit, negotia Regis ex nutu et directionem Serenissimi Principis Transylvaniae tractet, permittens Rex Christianissimus.

. . . . acceptatio (mediationis Galliae) certior fuerit, habita jam etiam Regis Sveciae acceptationis declaratione; en proinde Serenissimus Princeps sine mora nonmodo Constantinopolim Domino Des Alleurs, sed et in Galliam, Serenissimo

Regi Christianissimo per expressos suos *(Le Maire)* notificabit. Ad Regem vero Sveciae Benderum expressum suum Serenissimus Princeps nunc mittere non potest: siquidem copias ejusdem, per factionem Palatini Kioviensis ulteriora servitia recusantes, armata manu retinuisset et ad amplectenda servitia cogisset; sed et expost certum cursorem ex Svecia ad Regem per Ungariam tendentem (ex observantia amicitiae et sinceritatis erga Suam Czaream Majestatem) arestaverit, verendum: ne Rex Sveciae in homine Suae Serenitatis vindicaret. Studebit tamen Serenissimus Princeps quam recentissimum adinvenire medium, ut quantocius haec Suae Czareae Majestatis magnanima resolutio Regi Sveciae innotescat: *) ne spem deponat pacis, quam sincere cupere Regem Sveciae ex originalibus Domini Des Alleurs hactenus videre potuisse spero Excellentiam Vestram, siquidem eaedem unacum meis literis die .... **) Jaroszlaviae per Reverendum Canonicum Fraÿ, qui eas ex Bender attulit et Excellentiae Vestrae praesentare debuisset, manibus Domini Generalis Janus ad transmittendum sunt traditae; sed et subsequenter manifeste docet notificatio Regi Stanislao facta: se velle cum sua Czarea Majestate per mediationem Regis Galliae pacisci, et in hunc finem Plenipotentiarium Stanislai transitum per Ungariam in Bender desideravit. Utinam placuisset Excellentiae Vestrae ex indultu Suae Czareae Majestatis, eadem praeliminaria per Generalem Maierfeldt et Secretarium Cederhelm insinuata hisce mihi transmittere: potuisset fors adinvenire Serenissimus Princeps modum, ut antequam mediatio ejusque tractatus, per longas temporis ambages formalisaretur, praeliminaria per viam breviorem potuissent concludi. Per Generalem Maierfeldt enim, aut Cederhelmium replicare Suae Czareae Majestati nec decuit, nec ante mutatum suum ad pacem animum potuit. Quia tamen ad easdem eotum transmissas conditiones Excellentia Vestra nomine Suae Czareae Majestatis se refert: intendet omnino Serenissimus Princeps sed erga Suam Czaream Majestatem obligationi satisfacere in adinveniendo modo accele-

*) Gr. Tarlow küldetése Benderbe, Rákóczi által.

**) A dátumnak fennhagyott üres hely.

rationis negotÿ hujus, quod Dominus Exercituum et Moderator Pacis in gloriam aeternam Suae Czareae Majestatis clementissime largiri dignetur........

(A többi hiányzik.)
(Bercsényi saját kezével írt fogalmazat.)

76.

Szerencs, 27. Septembris 1710. Domino Lubjeniczky, Generali-Commissario Moscovitico.)*

Illustrissime Domine!

Occurrunt urgentissima Suae Czareae Majestati interesse concernentia, Eidemque non ingrata negotia, quae praesentium exibitor Dominus Baro Vetéssy, Serenissimi Transylvaniae Principis ad Aulam Regis Christianissimi Minister, inde redux, ipso Suae Czareae Majestati quam citissime referenda habet. Proinde eundem ad Illustrissimam Dominationem Vestram eo fine dirigere volui, quod cum ex suis literis passualibus, quibus munitus officialis quidam Moscoviticus, ab Aula Augustissimae Majestatis Czareae mihi sonantes attulit literas, Illustrissimam Dominationem Vestram Lublyinum existere intelligam: ut praefatum Dominum Baronem Vetéssy nonmodo eo dirigere, ubi Sua Czarea Majestas existit, sed et pro celeriori ejusdem cursu, servitio et interesse Suae Czareae Majestatis ita exigente, postarum occasionem pro necessitate securi et citissimi itineris sui, praefato Domino ordinare velit Illustrissima Dominatio Vestra, rem et Serenissimo Transylvaniae Principi gratam, et ad promovendum interesse Suae Majestatis Augustissimae necessariam per hoc praestituram. Responsorias quoque meas ad eas, quas supramemoratus officialis Moscoviticus mihi attulerat, idem Dominus Baro secum ad Aulam deferet Domino Golovkin.**)

Et quia plures abhinc crebrioresque erunt occurrentiae ad Aulam Suae Czareae Majestatis communicandae: ne propter postarum in Polonia incertitudine, magni ponderis negotia,

---

*) Eredetileg »24. Septembris« állván, úgy igazíttatott át 27-re.
**) L. a közvetlenül megelőző levelet.

(uti hactenus saepius factum) aberrent, aut penitus perdantur literae: placeat Illustrissimae Dominationi Vestrae ita disponere, ut quas hinc ex Ungaria Jaraslaviam direxerim Illustrissimae Dominationi Vestrae inviatas, — eaedem Jaraslavia ad Illustrissimam Dominationem Vestram transmittantur, ut medio Illustrissimae Dominationis Vestrae inclusae, ad Augustissimam Aulam eo citius et securius dirigi possint. Gratanterque mihi accedit hac occasione bonam me continuare posse correspondentiam, non intermissurus quaevis grata Illustrissimae Dominationi Vestrae praestare officia. Cujus etiam ulterioris benevolentiae me commendans, maneo, etc.

(Ebeczky Samu fogalmazata; vége a »*Gratanterque*« szótúl kezdve Bercsényi keze írása. A következő három fogalmazványt is tartalmazó papír küllapján valamelyik fejedelmi titkártól ez a jegyzet áll: »Per Dominum Ebeczki mihi Munkácsini resignata.«)

77.

Szerencs, 27. Septembris 1710.

Monsieur!

Praesentium exhibitor, Vigiliarum Magister Militiae Suae Czareae Majestatis attulit mihi rite literas Excellentissimi Comitis Domini Golovkin; quem ea de causa hic per dies aliquot detinere volui, quod certus Serenissimi Principis Minister ad Augustissimam Suae Czareae Majestatis Aulam expediri debuit, cum quo huic Officiali Moscovitico itinerandum fuerat. Dum itaque has recepissarum loco Magnificae Dominationi Vestrae mitto: simul Eidem significo cum hisce literis Dominum Baronem Vetéssy eundem esse, qui in urgentissimis Suae Czareae Majestatis negotÿs Lublyinum ad Dominum Generalem-Commissarium Lubjeniczky, et inde ad Aulam Suae Careae Majestatis properare debet. Placebit proinde Magnificae Dominationi Vestrae, servitio Suae Czareae Majestatis ita exigente, praefato Domino Baroni omnem praebere assistentiam, et si possibile, postarum quoque commoditatem subministrare, ut quantocius iter suum perficere possit.

Et quia plures etiam intervenient communicationes,

quae interesse Suae Czareae Majestatis concernent: placebit igitur Magnificae Dominationi Vestrae ita ordinare et observare ulteriorem cursum earundem, ut quas literas hinc ad Magnificam Dominationem Vestram direxero, eaedem quantocius cum omni securitate ad praementionatum Illustrissimum Dominum Generalem-Commissarium Lublyinium expediantur. Quibus in reliquo maneo, etc.

(Ebeczky S. fogalmazata.)

78.

Domino Szinyavszky.

Illustrissime ac Excellentissime Domine!

Domine et Frater mihi colendissime, observandissime!

Humanissime percepi Excellentiae Vestrae literas, quibus me ex Castris suis ad Szokaly positis honorare dignata est; indefessam sinceritatis meae obligationem excitat favorabilis et continuans affectus, quo tam prospere rebus nostris favore Excellentia Vestra non desinit. Varietati arti fortunae subjectam esse sortem nostram negare nequeo; nam praeter alternantes martiales lusus, pestis et locustarum multitudo hinciude grassantur, ita, ut nobis et ea desit felicitas, quam ex literis Excellentiae Vestrae congratulabundus — electionem nimirum novarum militarum regulatarum copiarum — intelligo; quae omnia ad laudes et encomia Excellentiae Vestrae tendunt aeternum duratura. Nihil enim Protectori Libertatis magis convenit, quam media ad protegendam fortissima instituere; nam fulcrum et securitas Libertatis est eam armis tueri posse. Nihil enim sapientissimus Reipublicae procurator toga proficiet, nisi forti sago tueatur, — et sic praevidendo providere Reipublicae consultissimum Excellentia Vestra agit opus.

Quod autem in oppidum Zmigrod factam irruptionem attinet, assecurare possum Excellentiam Vestram: non ut jussu, sed nescitu quidem meo facta fuisse, neque hactenus particularem irruptionis ejusdem habere possum informationem. Audivi quidem homines quosdam Illustrissimi Domini

Potoczky, Notarÿ Regni fecisse, ex occasione profugi cujusdam Administratoris Bonorum ex Zboró;*) sed quo instinctu? et quali modalitate? ignoro. Cui actioni nulla adesse potuit ordinata militia Hungarica, sed forte vagabundi et independentes aliqui, (qui Ultajos in Polonia nominari recordor), eidem se occasioni immiscuerunt; perquiram tamen summa cum diligentia rei veritatem.

Interim gratulor occasionem mihi adesse de hoc unico casu Excellentiae Vestrae respondendo, de plurimis et quasi quotidianis ex Confinÿs Poloniae in partes nostras excursiones conquirendi; siquidem non solum ex Capitaneatu Scepusiensi vicinisque Bonis Capitaneatus Szondecziensis, partes Caesareas publice agentium praeter omnem considerationem vicinitatis, hostiles exercent excursiones: sed in alÿs quoque ejusdem circumferentiae locis, per Korotnokium et alios partium nostrarum profugos, sub publico nomine Caesareo milites contrahunt, apertaque hostilitate in partes nostras excurrunt, captivos et praedas reducentes in Confinÿs Poloniae, hincinde libere subsistunt, aluntur et foventur. Unde majora nobis sequi incommoda possunt, quae multo magis jura bonae vicinitatis frangunt. Hinc non mirandum esset, et si cohortes nostrae ad observanda Confinia ordinatae, talibus excursionibus ex Polonia fieri solitis incitati: suos utique persequerentur hostes; quod ecquidem pessimae consequentiae malum, quod hactenus impeditum et sublatum non fuerit: longioris Excellentiae Vestrae ab ÿs partibus distantiae et majorum martialium laborum curis impedimento, imputavit hactenus Serenissimus Princeps. Jam vero, dum ad haec corrigenda tempus et occasionem Excellentiae Vestrae adesse, dum et militiam suam prope Confinia locatam haberet: placeat Excellentiae Vestrae ex eo, quo erga jura bonae vicinitatis fertur zelo et amore, huic malo strictissima sua ordinatione obviare, ne ejusmodi publici hostes Patriae nostrae in partibus amicae nobis Reipublicae impune patiantur, multominus alentur et foveantur, sed tanquam plublicae pacis turbatores et jura vicinitatis transgressores, per certam ad id ordinandam Reipublicae mili-

*) Szluha Györgyöt, Rákóczi Juliánna, Aspremontné zborai praefectusát érti, ki ekkor tájban labanczságra tért.

tiam capiantur, puniantur, et praetextus excursionum ex nostris quoque partibus in Poloniam fiendarum, bonaque in Confinÿs vicinantium coalescat potius, quam irritetur amicitia. Nihil enim mihi magis cordi est, quam illibatam cum nobilissimo Poloniae Regno colere vicinitatem, in cujus conservationem omne studium meum impendere semper cupio, et tam publicis, quam et privatis occasionibus vividissimis documentis testari, quod sim, etc.

(Ebeczky fogalmazata, de majdnem fele — az »*Interim* . . . .« bekezdéstől fogva — Bercsényi kezeírásával van betoldva. Dátuma nincs külön kitéve: azonban bizonyos, hogy *Szerencsen 1710. sept. 27-kén* kelt, minthogy a közvetlenűl megelőzővel egy ív papírra s egyszerre iratott.)

79.

(Egy lengyel dandárnokhoz.)

Illustris ac Magnifice Domine!

Ad me datas ejusdem Dominationis Vestrae literas recte percepi; expressum, quem pro relatione huc ad me expeditum esse in ÿsdem suis literis Magnifica Dominatio Vestra meminit, non vidi, ubi moretur aut substitit? ignoro.

Quantum attinet irruptionem in oppidum Zmigrod factam: non ut jussu, aut ex dispositione mea patrata fuisset, — quin imo citra scitum meum contigit; de cujus rei certitudine nec hactenus adhuc satis informari potui. Habeo quidem relationem, alisquos homines Illustrissimi Domini Potoczky, Notarÿ Regni id fecisse, occasione profugi cujusdam administratoris Bonorum ex Zboró; sed cujus instinctu et qua modalitate? scire non possum. Nulla tamen militia ordinata Hungarica eotum adesse potuit, nisi forte vagabundi aliqui eadem occasione ÿsdem semet associassent. Qua de re uberiorem dedi Excellentissimo ac Illustrissimo Domino Szinyavszky informationem. Cum autem Magnificam Dominationem Vestram cum certa militia ad observandos limites ad Confinia Regni ordinatam esse intelligam: igitur hisce insinuandum volo, siquidem non solum ex Capitaneatu Scepusiensi, vicinisque Bonis Capitaneatus Szondecziensibus: sed ex alÿs quoque ejusdem circumferentiae locis per Korotnokium et alios. partium nostrarum profugos partes Caesareas publice agentium.

praeter omnem considerationem vicinitatis ad partes nostras excurrendo, aperte exercere crebro solent hostilitates, praedas, vel etiam captivos reducentes, in Poloniae Confinÿs libere subsistunt, foveantur et patiuntur. Hinc nec mirum esset, et si militia nostra ad observanda Confinia ordinata, arrepta tali occasione, similes excursores velut suos hostes persequeretur; quod tamen pessimae consequentiae mala ab utrinque caveri et debet, et necessum est. Velit proinde Magnifica Dominatio Vestra, occasione hac, — dum observationem Confiniorum eadem Dominatio Vestra sibi concreditam habeat, — mediantibus suis dispositionibus imposterum, nefors per praefatum Korotnokium, aut alios eidem similes aperte vel clandestine attentandas excursiones aut hostilitates coërcere, et........*) ut taliter observato ab utrinque illibate verae ac sincerae vicinitatis jure, omnes occasiones similium inconvenientiarum (?) praecludentur ac penitus tollentur. Quod dum eidem Magnificae Dominationi Vestrae iterato etiam singulariter recommendandum esse volo, significo me manere

Ejusdem Magnificae
Dominationis Vestrae, etc.

(Össze-vissza corrigált fogalmazat, a közvetlenül megelőző után mintegy folytatva.)

80.

Szerencs, 29. Septembris 1710. Iller. **)

A tempore dimissionis Perillustris Dominationis Vestrae, nullae ejusdem literae advenerunt; et cum negotium captivorum pronunc mihi commissum esset: quaesivi ipsemet occasionem Perillustri Dominationi Vestrae scribendi et memet ab eodem informandi: qualemnam resolutionem a Consilio Bellico ratione eliberationis suae et eorum, quae ibidem agenda suscepit, obtinuerit? — Recte percepi mandatum Serenissimi Principis, Domini mei benignissimi, ut ad Perillustris

*) Egy szónak fennhagyott üres hely.

**) *Iller György*, még 1709. nyarán Bottyán tábornok csapatai által elfogott győri várőrségbeli cs. k. őrnagy, kit Bercsényi később, becsületszóra és erős reversálisra, hogy visszatér, rab-kicserélési ügyben szabadon bocsátott.

Dominationis Vestrae literas, Serenissimo Principi sub sigillo Serenissimi ac Eminentissimi Cardinalis Saxoniae trasmissas, ex mandato Suae Serenitatis eidem responsi loco perscriberem, credere Suam Serenitatem, Serenissimum ac Eminentissimum Cardinalem potius ex literis suis, Suae Eminentiae adhuc praeterito mense Aprili transmissis intellexisse Serenissimi Principis mei desiderium, quam ex commissionibus, superinde Perillustri Dominationi Vestrae datis, quas se dedisse Sua Serenitas minime recordatur, nec me memini aliquid Perillustri Dominationi Vestrae nullo superinde habito mandato retulisse aut referre ausum fuisse; gratanter tamen arripiens Sua Serenitas omnem occasionem, confidentiam suam in Serenissimo ac Eminentissimo Cardinale positam omnibus vÿs demonstrare: adhuc ejus intentionis est, cujus fuerat, dum superinde mentem suam per literas suas (quarum mentionem Vestra etiam Perillustris quoque Dominatio ad finem suarum literarum facit) Suae Eminentiae scripserat, nec nisi pro evidenti, interruptae amicitiae signo reputare potuit se super eas responsum habere non potuisse.

Sperabat enim Sua Serenitas, Dominus meus benignissimus, Serenissimum ac Eminentissimum Dominum Cardinalem jam tunc vel optime considerasse titulorum abutrinque enaturas difficultates, dum primas suas jam praeteritis Annis scripserat literas, et responsum a Sua Serenitate Principali acceperat; credebatque Sua Serenitas, quod rationes, quae Serenissimum ac Eminentissimum Cardinalem Serenissimo Principi meo competentem titulum dari vetant, et Suam Serenissimam Eminentiam pro acceleratione publici boni pro interim contentabunt, donec scilicet reducta tandem abutrinque tam optata pace: unius et alterius adaequata superinde subsequatur contentatio. Siquidem aliunde assecuratum esse cupit Serenissimum ac Eminentissimum Cardinalem Serenissimus Princeps Dominus meus benignissimus ea se geri amicitia et singulari personae aestimatione erga Serenissimum ac Eminentissimum Cardinalem, ut non tantum praetensos non denegare titulos: sed si posset, eos etiam augeret. Non sperat igitur Sua Serenitas particularem hancce et jam per particularem utriusque conniventiam solutam difficultatem rebus

publicis obfuturam, et se responsum a Serenissimo et Eminentissimo Cardinale accepturum sperat; mihique benigne demandavit, ut moram Perillustris Dominationis quoque non imputem tempori eidem ad reditum praefixo, quod propter pestem in itinere perdere debuit, neque tamen Octobrem excedat indultum, sed obligationi suae et parollae satisfacere velit. Cui de reliquo, etc.

(Bercsényi által s. k. javított fogalmazat.)

81.

Lubieniczkio.

Illustrissime Domine!

Ex responsorÿs Illustrissimae Dominationis Vestrae benevolum ejusdem affectum nonmodo in facilitatione itineris Domini Baronis Vetési: sed et in anticipatione cambÿ summae specificatae humanissime percepi. Plurimas Illustrissimae Dominationi Vestrae pro hac singulari amicitia reponens grates, omni studio hanc Illusrrissimae Dominationis Vestrae amicitiam reservare studebo; et ut celerior et certior sit praescitae summae compensatio, expressum suum mittit Magnificus Dominus Alexander Keczer, Provincialis-Commissarius noster, qui sine omni defectu Illustrissimam Dominationem Vestram contentabit.

Interim si de Suae Czareae Majestatis appropinguatione (quod communis fert fama) quid certi ab Illustrissima Dominatione Vestra rescire possim, — pro singulari haberem affectu. Qui omni occasione contestari volo, quod sim

Illustrissimae Dominationis

Vestrae, etc.

(Bercsényi s. k. fogalmazata. Dátuma elmaradt, de a négy föntebbivel volt egy csomagban, a hová tárgyánál fogva tartozik is.)

82.

Domino Müller, Ministro Regis Sveciae. Unghvár, 11. Octobris 1710.

Illustrissime Domine!

Quandoquidem ad repraesentationem Serenissimi Principis Transylvaniae, Regi Christianissimo factam Dominus

Des Alleurs in Bender existens, nomine Regis sui, Serenissimo Regi Sveciae mediationem ad pacem cum Sua Czarea Majestate tractandam obtulisset, ac tandem Dominus Des Alleurs Serenissimo Principi notam reddidisset resolutionem Suae Majestatis Regis Sveciae de acceptata mediatione Regis Christianissimi ac ad paciscendum propensione, dummodo realis Suae Czareae Majestatis quoque ac sincere paciscendi animus per rescriptum Ministri Ejusdem constare possit: jussu proinde Serenissimi Principis mei, Domino Comiti Golovkin, primario Suae Czareae Majestatis Ministro haec retuli, et qualenam responsum ab eodem obtinueram: hisce acclusus literarum ejus extractus exprimit; cujus originalia Domino Comiti Tarlo remonstrata sunt. *) circumstantias negotÿ hujus eundem Dominum Comitem Suae Majestati Regis Sveciae uberius relaturum non ambigens. Unde Sua Regia Majestas cognoscere dignabitur: quam avido et sincero Serenissimus meus Princeps animo negotium hocce pacis tam salutare promovere studeat, ulteriorem Suae Regiae Majestatis praestolaturus resolutionem, nullumque superesse videtur dubium de felici hujus tam bene coepti salutaris operis progressu; et fine, si modo ei sine dispendio temporis manus applicentur, siquidem relatio Domini Des Alleurs ad Aulam quoque Serenissimi Regis Christianissimi pervenisset, expressusque abinde ad Serenissimum Principem accurrisset, qui in praescito pacificationis hocce negotio solennem mediationis Legationem jam destinatam esse retulit.

Quae dum jussu Serenissimi Principis mei, Illustrissimae Dominationis Vestrae, Suae Majestati Regiae proponenda refero, me quoque in particulari benevolo Illustrissimae Dominationis Vestrae affectui commendo, et maneo Illustrissimae Dominationis Vestrae. etc.

In Arce Unghvár, 11. 8-bris 1710.

(Bercsényi kezével javított eredeti fogalmazat, és egykorú másolata is.)

---

*) L. e választ közvetlenül a jelen levél után.

83.

Extractus Literarum Domini Comitis Golowkin, primarÿ Suae Czareae Majestatis Ministri, ad Dominum Comitem Bercsényium, de dato Peterburgio, 16. Julÿ scriptarum. *)

Par.

Excellentissime ac Illustrissime Domine Comes!

Domine mihi Colendissime!

Literas Excellentiae Vestrae 25. Maÿ **) datas, praeterlapsis diebus accepi; ex quibus certior factus sum de benevolo affectu Serenissimi Principis erga interesse Sacrae Czareae Majestatis, idque non intermisi Suae Imperatoriae deferre Majestati, una quod Excellentia Vestra de oblata mediatione Legati Galliae Domini Des Alleurs, nomine Sui Serenissimi Regis, Sveciae Regi et de proclivitate ejusdem ad tractatum cum Sua Czarea Majestate me informare dignatus sit. Ad quae Excellentiae Vestrae, ex mandato Suae Imperatoriae Majestatis, Domini mei Clementissimi, his resolvo: Quod Sua Czarea Majestas oblatam benevolentiam Serenissimi Principis benigne amplectitur, spondetque se non intermissurum id, data occasione, in actualibus hujus probis viceversa benevola proclivitate recompensare. Quod autem intersit in re oblatae Gallicae mediationis: Sua Czarea Majestas *tam* hanc, *quam et aliarum Potentiarum* mediationem, si ea suo ordine oblata fuerit, acceptare *non dedignabitur.****)

Quod vero attineat certam intentionis Czareae Majestatis proclivitatem: Sua Czarea Majestas, uti antea, ita et nunc pacem exoptatam amplecti non recusat, si ea pax cum commodo Imperÿ sui, inclusioneque *Alte* (sic) confoederatorum suorum fieri poterit. De assignando quoque loco et tempore

---

*) E czím Bercsényi kezével iratott a levél fölé.

**) Így; de alighanem tollhibából »*Aprilis*« helyett: miután Bercsényinek az alábbi tárgyban Golowkinhoz intézett levele ápril 25-kén kelt. (L. föntebb.)

***) E szóhoz Bercsényi irónnal mint megfelelőbbet, ezt jegyezte a lapszélére az extractust készitő iródiák számára »*non denegat*«. A dölt betűs szavak a tisztázatban kimaradnak.

congressus ad tractandum, facillime id Sua Czarea Majestas *assignabit*, quamprimum certior fiet de vera et reali Regis Sveciae inclinatione in acceptanda *magnanimitate**) a Sua Czarea Majestate eidem oblata, *atque* exoptatas occasiones pacis, cujus praeliminares conditiones jam pridem sunt ipsi notae, siquidem eae post conflictum Poltaviensem tam per Generalem-Majorem Meierfeldt Benderum, quam et per Secretarium Cederhelm Stokholmiam missae sunt; ad quod responsum expectabimus; et sine hoc fundamento, Sua Czarea Majestas ullos tractatus pacis amplecti *dignatur*.**) Reliquum vero quod attinet: id postmodum tractari poterit, postquam hoc principale conclusum fuerit negotium; et *si Sua Regia Majestas Galliae aliquid habet necessarium:* ***) id potest per expressum notificare.

In re autem manutentionis et juvaminis Suae Czareae Majestatis, Serenissimo Principi et Confoederatis Statibus Regni Hungariae praestiti, absque hoc Sua Czarea Majestas non intermisit omnem possibilem adhibere curam, juxta promissum suum, mediationis causa in Aula Caesarea et aliarum Potentiarum, ad consequendam bonam pacem; sed id hucusque ad actualem conclusionem perducere non poterat.

Certior factus Sua Czarea Majestas, Dominus meus Clementissimus, ex literis e Polonia acceptis a Domino Brigadiero Kropatow, ad limites Hungariae cum quibusdam copÿs existente, quod Palatinus Kioviensis cum exercitu ex Hungaria iterum intraverat Poloniam, cum intentione aggrediendi exercitum nostrum, eoque post acceptam notitiam obvium sibi cum exercitu nostro progrediente, — cum idem Palatinus resciverat, retro in Hungariam reversus est, ductuque subditorum Hungariae, montibus transmigratis, in Moldaviam aufugit, et inde

*) Berzsenyi huzta alá, mint a többi dolt betüs szavakat is, a kimaradás jeleül. — Ugyan ő a levél hibás latinságát is több helyütt corrigálá. Classicusokhoz szokott finom ízlésének nem felelt meg a muszka stylus.

**) Ezen itt hibásan használt szót Berzsenyi aláhúzván, irónnal föléje jegyezte [illegible]

***) Berzsenyi lapszéli jegyzete e dölt betüs szavak, mint nem [illegible]

una cum Capitaneo Halicsiensi Benderum ad Regem Sveciae pervenit. Et quamvis in eo tam repenti casu jure omnium Gentium necesse erat copÿs Suae Czareae Majestatis aggredi hostem ubi inventus fuerit: ob factam tamen sponsionem et assecurationem Suae Serenitatis Principis Rákóczÿ scriptotenus Domino Brigadiero Kropatow datam, abstinuere; cujus expressio talis: »Palatinum Kioviensem *non tantum* suscepisse Principis servitia, nullosque insultus et hostilitates in Polonia exercere et parti Suae Czareae Majestatis aliquid contrarium moliri: *verum ac si proprium subditum pacifice vivere.*« Qua de re et Excellentia Vestra ad Legatum Suae Czareae Majestatis Principem Dolhoruki, ad Aulam Sacrae Regiae Majestatis Poloniae existentem scripsit, Ministerque Suae Serenitatis existens ad Aulam Imperialis Majestatis, Dominus Nedeczky, ex mandato Suae Serenitatis nos assecuravit, fortiter hac in re spondendo nullas hostilitates a Palatino Kioviensi ac ingressus fore; quod nunc actu factum est, *et quod majus: cum ductu subditorum* Hungariae in Moldaviam, ad conjunctionem cum Sveco pervenire, *et inde apparet contra Suam Czaream Majestatem ex parte Serenissimi Principis inimicitia.* *)

Eapropter, ex mandato Suae Imperialis Majestatis Excellentiae Vestrae id remonstrare non intermisi, ut Serenissimo Principi Sua Excellentia notificet: quam ob causam tam contrariae res, non juxta promissum in partem Suae Czareae Majestatis sunt factae, — siquidem ex parte Suae Imperatoriae Majestatis Serenissimo Principi neque umbra cujusdam apparuit, sed potius interesse ejus promovetur, — *quod, si adhuc Palatinus Kioviensis, aut adhaerentes ipsius, deprehensus fuerit in limitibus Hungariae: coactus erit exercitus Suae Imperatoriae Majestatis eum aggredi ut hostem, jure omnium Gentium, in omni loco, in quocunque deprehendetur.* **)

His expressis, cum omni venerationis observantia maneo

---

*) Ezeket is mind Bercsényi húzogatta alá, hogy kimaradnak.

**) Bercsényi, a ki e sorokat előbb a kihagyatás jeléül aláhúzta, — utóbb a lap szélére mégis oda jegyzé irónnal: »*Stat.*«

Excellentissimae ac Illustrissimae Dominationis Vestrae ad quaevis condigna obsequia sincerus et paratus servus.

Peterburgi, 16. Julÿ 1710.

(Egykorú másolat.)

84.

Ungvár, 14. 8-bris 1710. Domino Brenner.

Reverendissime Domine!

Tegnapelőtt, az Fölséges Fejedelem ittlétében vettem Kegyelmed 5. és 12. nékem, ő Fölségének pedig 19. 7-bris szólló leveleit Kegyelmednek; mellyekre magyarúl rövideden felelek, azért is, hogy clavis helyett essék írásom.

Igen örömest értette ő Fölsége, hogy az Vetési által hozott expeditióknak duplicátái elérkeztek; megtetszik abbúl, azólta jobban gondolkodik *az franczia* most, miólta hiszi valóságát az dolognak; és így ha *Balluz* késett is: használt arrúl előre hírt tenni az *musqua udvarnak*. Expediáltatván már Vetési: tudom, előbb éri ezen levelemnél Kegyelmedet, nemkülömben Clement is más felől, és így mindkét részrűl való informatiója bőven lehet Kegyelmednek, — azokrúl tovább nincs mit írnom.

A spanyolországi dolgok, az mennyire vitatni (?) fognák az tractátust: annyira fogják más felől erőtetni az *francziát ezen Vetési* által indúlt dolgoknak promotiójára és *Augustus* iránt való kérdéseknek sublatiójára.

Szükséges azonban tudtára adnom Kegyelmednek ő Fölsége parancsolatjábúl, hogy Érsek-Újvár még ezelőtt két hólnappal kezdett vala capitulálni bloquádájával Pálfinak: de az vitézlő rendnek keménysége megfogdozván az Commendantokot, felbontották vala az tractát. Kire való nézve az ellenség mindenfelől való erejét reá fordítván, az Ipoly- és Garam-melléki passussait igen erőssen elállván — úgy, hogy hadaink segítségére semmiképen nem penetrálhattak, — azalatt 30 faltörő-álgyút szögezvén bástyáinak, ketteit földig rontotta; ahhoz minden extremitással, két hétig való élessek nem lévén, — ugyan csak kénteleníttettek feladni magokat. Az Commendantot ugyan kibocsátották és az népet fegyveressen: de azon

föld gyümölcséből sok odamaradt. Már progrediál az ellenség egész ereivel, s úgy látszik, hogy Egret akarja megpróbálni; ugyan azon okbúl sietett tegnap ő Fölsége vissza innen az hadak közzé. De mivel *tagadhatatlan, hogy Isten csudatévő hatalmán kivül elégtelen az magunk ereje:* azért is parancsolta ő Fölsége, sietve adjam tudtára Kegyelmednek, — láthassa ebbűl is: mennyire szükséges sietni Kegyelmednek azon dolgokkal, az mellyeket Vetési vitt. Én is azonban *készülök útamra;* talán vehetem ez jüvő héten első túdósítását Vetésinek, *indúlok azonnal.*

Nagy bizodalmot nyújtanak az törökországi circumstantiák, mellyek segíteni fogják felvött czélunkot, minthogy most érkezvén meg Constantinápolbúl Pápai János: minden *reménsége az svéciai királynak már füstben ment; nem is kell gondolkodni az töröknek hadakozásárúl,* — csak *szemfényvesztés praeparatoriája,* ha van is valami; mert az mostani Császárnak *fösvénsége* és a ministeriumnak *puhasága senkivel hadakozást nem indít.* Mellyet mindazáltal Clementnek és azoknak az kikkel ő negotiál, tudni nem szükséges,*) sőt még az *Czár udvaránál is* jobb ha mást hisznek, *az békéllésre nézve az svécussal;* de nékünk arra reflexiónk nem lehet. Az minthogy *ugyanazon okbúl* renuntiált most ismét az fővezérségnek ezen nagy dicsíretű Numán passa nevű vezér; — nincs is most constituált fővezére. S az is való, az mint Kegyelmed is írja, hogy által akarták vinni a Dunán a *svéciai királyt;* sőt az mint Pápai beszél: nemhogy *elkésirésirül,* de *megtartóztatásárúl beszéllenek a svéciai királynak.* Kire nézve gondolkodott az Fejedelem, Golowkín Uram nékem irott levelinek tenorát, kiben declarálja az Czár bébéllő akaratját és egyszersmind Vetési által érkezett mediatió dolgát, az mennyiben illik, mennélhamarabb tudtára adni a svéciai királynak; disponálta ő Fölsége Grófff Tarló Uramot (minthogy valósággal tapasztaltuk, s ír-

---

*) Rákóczi ugyanis a nyúgati protestáns hatalmakat: Hollandiát, Angliát, Poroszországot folyvást azzal ijeszti vala: ha nem vetik közbe magokat a magyarok ügyében a császárnál, elfogadható békefőltételeket eszközölvén, — ő végre is kénytelen lesz magát a törökök karjaiba vetni, kikhez a magyarok a császárnál inkább hajlanak, mert legalább vallásszabadságukban meg fognak hagyatni.

hatom. hogy minden lengyelek felett. az békességet igazán kívánja.) hogy maga megyen, és ma indúl innét Benderben a királyhoz. *) Igen bíztat Tarló Uram véle, hogy hamar kezemhez fogja küldeni a svéciai királynak az praeliminárékra való válaszszát; mivel Golovkín Uram nékem azt írja, hogy már még Generál Majerfeldt által elküldettenek az praeliminárék, és még arrúl válasza nem lesz, tractálni sem kíván az Czár. Kívánnánk azért ez által véghez vinni, hogy még az mediatiónak solennitása érkezhetik: addig *az magam bémenetele alkalmatosságával is az praeliminárék* végeztethetnének el.

Ezeket azért a végre kívántam Kegyelmednek értésére adnom, hogy vagy Vetésinek adja tudtára Kegyelmed: repraesentálja szóval, — vagy, ha maga nem késik Kegyelmed, repraesentálhassa, és consequenter lehessen illyen szorgalmatos sinceritássával az Fejedelemnek, motivumja az Czárnak hamarább való *segedelmünkre*, annyival is, az mennyivel nagyobb szükségit mutatja az ellenség progressussa, az mely által igenis azon scopusra igyekezik az német, az melyrűl Kegyelmed ír.

Dippont (Tiepolt?) hiresítésin, hogy Vilcsek néki mit írt? éppen nem építhetni: mert annak hamisságát bizonyítja Golovkín Uram nékem irott utólsó levele.

Az Kegyelmed borai iránt parancsolt ő Fölsége az Oeconomicumnak, — most szűrik, és sequestrálni fogják, mellyeket ő Fölsége, az mennyire lehet, az (szepesi) káptalan részére valóbúl is szaporítani fog parancsolni, és fel fognak azon borok szállíttatni a szélek felé, legalább Munkácsig, csak Kegyelmed azalatt keressen árost reája magának; de minthogy még csak most kezdődik a szüret, számát nem tudhatni. Írhatom mindazáltal Kegyelmednek, hogy közönségessen felét sem reménylik a szokott szüretnek, a sok essők miatt; tudván azért, hogy ordinarie mennyi szokott vala termeni, így conjecturálhatja. Decretumot és cinosurát küldöttem volna, ha előbb kérte volna Kegyelmed, — de már alkalmatosságát kell várnom.

(Ebeczky Sámuel fogalmazata, itt-ott Bercsényitől s. k. javitva.)

---

*) Még ez volt ift írva: »Az Fejedelem is írt az királynak, s én Millernek,« — de kitöröltetett. (L. Rákóczi e levelét XII. Károlyhoz *Fiedler*nél, Actenstücke, 1870. II. 507. l.)

85.

Comiti Tarló, ex Javorovia, 1. Junÿ 1711.

Oldaljegyzet: »Nomine Illustrissimi Comitis, Supremique Generalis Nicolai Bercsényi expeditum.« *)

Illustrissime ac Excellentissime Domine!

Ab eo, quo in Poloniam ingressus sum tempore, quamvis pluries ad Excellentiam Vestram sumpseram, quod tamen nullas ejusdem acceperim incertitudini occasionum potius, quam mutatae Excellentiae amicitiae adscribere velim; etsi enim novi bellorum motus non levem rebus susceptis mutationem retulisse videantur: particularis tamen inter nos fraterni affectus sinceritatem minime iis tangi posse credo; unde tam eo, quam ardenti in bonum publicum zelo stimulatus non desino hisce meae amicitiae Excellentiae Vestrae confidentius insinuare, ad quod maximum mihi praestat argumentum recens et inexpectata mors Romanorum Imperatoris Josephi, per quam orbato Romani Imperÿ ac Regni Hungariae throno, novum totius Europae scenam propositam esse cernimus, et vix credendum est aliquem Dominorum Principum esse posse, qui suos ab hinc amovere cupiet oculos.

Credo equidem negotia Excellentiae Vestrae bene cognita, quod me huc ac Suam Czaream Majestatem provocaverant, mutato rerum statu, mutata esse videbantur; nec aliunde de iis quidquam Excellentiae Vestrae scribere propter absentiam Suae Czareae Majestatis vel potui, vel propter contrarios rerum aspectus e re fore judicavi; haec autem nova Europae facies est imminens fere mutuo universi, multa quoque consilia mutanda in melius proponit, nec multa me de his scribere oportet, dum scio Excellentiam Vestram pro magno judicio suo peristius considerare. Hoc tantum exprimere volui, Serenissimum Principem bene praevidisse et cognovisse, quid bono publico et communi interesset, rebusque non modo Imperii, sed et patriarum nostrarum, afflictissimae nempe Ungariae et satis tristae Poloniae, quam bene conveniret Suam Regiam Majestatem Sveciae aliis non impeditum curis, his pro magna sui authoritate praesentem esse. Non praetermisit occasionem Sua

*) Az expediáló titkár kezeírása.

Serenitas, et ejus instar omnem et ego tenuitatis meae operam ad haec impendere, ut Excellentiae Vestrae sincere notificare possim rem hanc non esse impossibilem, dummodo Excellentia Vestra pro sui erga rem communem patriam suam zelo, id efficere velit, ut de intentionibus Regiae Majestatis Sveciae certam aliquid obtinere possim; ego ex parte mea de omni sinceritate, prout antea, ita etiam nunc Excellentiam Vestram assecuro; neque Excellentia Vestra moretur quidquam belli hujus Turcici declaratio et inchoatio, armorumque abutrinque actualis progressus. Nihil enim novi est sub ipso quoque armorum strepitu de pacis cogitare maliis, vel maxime dum acceptatum per utramque potentiam mediationem necdum repudiatam esse constet. Et aliunde vix concipi potest tam indissolubilem esse Turcarum nexum, ut vi totius Christianitatis ratio et consideratio status totius Europae per novam Imperӱ Romani electionem mutabilis postponatur; dum praesertim certo constat per expressum suum Viennam proxime ante mortem Imperatoris missum: Portha Ottomanica mediationem pacis inter eandem et Suam Czaream Majestatem Aulae Viennensi proponi fecisse. Et denique etsi de praeparationibus bellicis sileam, (qua maximas abutrinque esse non ambigo) nihilque pestilentiae in Pomerania infectionem memorem, Éxcellentiae Vestrae procul dubio constantem, dubium tamen exitum esse bellorum quis nesciat quibus desideratissima quandoque perduntur tempora et nunc vel maxime; quis enim vel cogitare potest non prius res et electionem Imperatoris, quam belli hujus Turcici finem armis fieri posse, interim occasio rerum nunquam reditura, praeteriri potuit.

Nec plura sapienti verba dare cupio, contestatione solum sinceritatis meae repeto, et peto, ut me Excellentia Vestra confidentiori et cutiori informare velit calamo, quid in hoc tam optatissimo bono contribuere et qualiter possim utanterque occasione Domini Joannis Pápai, Serenissimi Principis ad Portham Otthomanicam missi, et ut sepositis ceremonialibus iis, quae tempus consumserunt temporis lucrari possit praesentia. ita quidem, ut si non integra res pacis, aperturum tamen intervallum ad res majorum consequentiarum exoperandas procurari omni celeritate possit.

Denique Excellentia Vestra haec ex intimo affectu et sincero corde promanata, sincero perpendere velit amino, et suo authoritate ac dexteritate Suae quoque Regiae Majestati Sveciae eo sensu nota fieri placeat, ut Sua Majestas Regia nihil alium praesupponat his inesse, praeter sinceritatem Serenissimi Principis desiderium in promovendis iis, quae tam Suae Majestatis, quam totae Europae, ac consequenter nostris quoque afflictissimis rebus unica et salutaria esse posse viderentur; ideoque maxima cura, ut applicatione primos ad hoc et secretissimos gressus struere apud Suam Czaream Majestatem studuit Serenissimus Princeps, et ut optatum in bene ceptis sperare possimus finem: non prius ab Aula Suae Czareae Majestatis discedam, quam de his ab Excellentia Vestra realiter informatus fuero. Cujus pristinae amiciae et fraterno affectui dum me commendatum esse volo, pro futuro me perseverare, etc.

(Bercsényi Miklós gróf kezével írott fogalmazat.)

86.

Domino Golovkin. Javoroviae, 23. July 1711.

(A fejedelem neve alatt.)

Gloriosissimis Suae Czareae Majestatis progressium initiis consolatus, obligationis meae esse, ut per Excellentiam Vestram Suae Czareae Majestati congratularer humillime et bene ceptorum felicissimum quoque finem devotissimo exoptarem animo, praesertim dum inter magnos Suae Majestatis armorum progressus, id ex communi fama me vel maxime consolatum reddidit, quod jam Turca pacem petere caepisset. Nihil quidem adhuc a meo in Turciam misso homine accepi, siquidem communicationem ardor belli impediret; spero tamen si quid de pacis petitione a Turca processit, id ejusdem quoque cooperationi attribuendam esse; quapropter pro summa haberem confidentia, si Excellentia Vestra me tam de hoc, quam de particularibus Suae Czareae Majestatis felicissimis progressibus certioratum et consolatum esse voluerit.

Caeterum notum esse volui Excellentiae Vestrae: Dominus Comes Bercséni necdum se post Suam Czaream Majestatem conferre potuisse, siquidem praeter sanitatis suae debi-

litatem, id quoque eum impedivit, quod nihil adhuc de subsistentia et securitate domesticorum suorum (quin et de nostrorum omnium hic existentium) a Domino Castellano Crakoviensi obtinere potuerimus, quamvis ad eundem per Suam Majestatem Regiam favorabiliter satis relegati fuissemus; ne proinde praescita ex Turcia negotiatio et communicatio negotiorum impediatur: Generosum Samuelem Ebeczki, secretarium meum ad Aulam Suae Czareae Majestatis jam expedivi, per eundemque me, resque patriae meae Suae Czareae Majestati demisse recommendavi, et de benignissime oblato subsidio *debite* *) instititi; quae cuncta praesentibus reiterando, Excellentiae quoque Vestrae commendata esse peto, ac maneo, etc.

(Eredeti fogalmazat, gr. Bercsényi Miklós kezével írva.)

*) E szó Rákóczi kezével van belejavítva, a Bercsényi által tévedésből írt »*humillime*« helyett.

SZÉKESI GRÓF

BERCSÉNYI MIKLÓS

unghvári várában

és uradalmában lefoglalt

ingóságainak lajstromai.

(1701—1702.)

Et diviserunt vestimenta ejus . . . .

I.

Conscriptio Vniversarum rerum mobilium,

ad Illustrissimum **Comitem Nicolaum Bercsény** spectantium, occasione apprehensionis Arcis Unghvár et universorum Bonorum ad eandem pertinentium, ex mandato Suae Majestatis Sacratissimae in sequestrum sumptae in memorata Arce Unghváriensi, 27. July et subsequentibus, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Primo inventarum.

Et quidem primo. *In Cubiculo angulari, ad Propugnaculum Sancti Joannis existente,* quod fuerat sigillo Comitissae obsigillatum.

Parietes Hyspanici quatuor, quorum unus coeruleus, alter viridis, tertius semiruber, quartus vero pulchriori pictura adornatus.

In Cista sub nro 1. habentur libri: Biblia, Conciones Pázmány, Precatory, item Conciones Telegdy, Vita Sanctorum Hungarice, ac aly minutiores Latini, Hungarici, Germanici, in Universum nro 88.

In Cista sub nro 2. habentur libri medici nro 12. majores et minores; compacti vero, in quibus alba solummodo charta est, nro 9. Culinary scripti duo, Germanicus de Somnys unus, formularum muliebrium diversarum duo, pro acu pictura.

In Armariolo nigro, cum forulis decem, *sub nro 3.* In Fasciculo sub Litera A. Literae sex de Bonis Tapolcsániensibus. Divisionales inter Mariam-Theresiam Keglevics (gr. Homonnay Zsigmondné) et Christinam Homonnay (gr. Bercsényi Miklós első neje) sub Litera B. super Bonis Szőlőskeiensibus, Tere-

bessiensibus et Varanóviensibus.[1]) Habentur praeterea in eadem forula variae diversorum missiles et alia nullius importantiae scripta. In altera forula par Testamenti Emerici condam Bercsénÿ sub Litera D. Ibidem Bonorum Szeregnieiensium Conscriptio et Domino Comiti Paulo Forgács facta resignatio, sub E.[2]) Literae concernentes Bona Imperialia Familiae Rechpergianae.[3]) Item aliud par Testamenti alterius Emerici Bercsénÿ, sub Litera itidem D.[4])

In 3-tia forula: Antiquiores originales obligatoriae in uno Fasciculo sub Litera G. In 4. forula: diversae quietantionales antiquiores et recentiores, super persoluto Interesse a pecunÿs mutuo levatis, ac Decreta Consilÿ Bellici super Officio (Generalis) Supremi Vigiliarum Praefecti, Domino Baroni Nicolao Bercsénÿ seniori collato.[5]) In 5-ta. Diversae nullius momenti missiles Literae. In 6-ta. Literae litigiosae de limitibus Morvánkaiensibus,[6]) ac nonnullae passuales literae minus necessariae. In 7-ma. Cessionales et Contractuales super Bonis et Arce Temetvén, tam originales, quam et copiales. In 8-va. Inscriptionales certorum fundorum in Oppido Kis-Várda, Domino Francisco Csabay cessorum.[7]) Sub H. diversae quietantiae Inclÿtarum Camerarum ad aliorum super exolutione Bonorum Unghváriensium emanatae.[8]) Testi-

[1]) A főuradalmak közül a Drugethek fiágának kihaltával Homonnát egészen gr. H. Zsigmondné, Unghvárt pedig s Szerednyét — a menynyiben a nőág örökösödhetett, — gr. H. Krisztina gyermekei kapták.

[2]) Bercsényinének első férjétől gróf Forgách Andrástól született fia.

[3]) Id. gr. Bercsényi Miklós neje gr. Rechberg-Rothenlöwen Mária-Erzsébet volt.

[4]) Az első báró Bercsényi Imre a svédek ellen Csehországban 1639-ben elesett huszártábornok volt, a második ennek középső fia, ki magtalanúl halt el 1656—1660. közt.

[5]) A kurucz Miklós hasonnevű atyja, a ki gróffá lett.

[6]) A temetvényi uradalom egy része, Nyitrában.

[7]) Ez is Homonnay-örökség vala, Prebíri Melith-ágon.

[8]) Az óriási terjedelmű unghvári uradalomnak ugyanis a gróf Drugethek fiágának kihaltával $^{3}/_{4}$-ed része a koronára visszaszállván: azt gr. Bercsényi Miklós a kir. kamarától, az első neje örökét képezett $^{1}/_{4}$-ed részhez megvette 200,000 frtért. Ennek lefizetéséről szólottak ama kamarai és volt zálogbirtokosoktúl való nyugták.

moniales Inclÿti Comitatus de Ungh super 5 Pagis, quod pertinuerint ad defunctam Comitissam Christinam Homonnay, sub Litera I. Unus Fasciculus Literarum sub K. de Bonis Makó-Vásárhelyiensibus in Comitatu Csongrádiensi. [1])

In Cista sub nro 4. Diversae Literae, Bona concernentes et Privilegia, ob brevitatem temporis non revisa, verum obsigillata.

In Cista sub nro 5. Habetur unum par stapedum Germanicorum ferreorum, et acta ad Commissariatum Provincialem Domini Bercsénÿ, Annorum 1696. et 1697. pertinentia, unumque frustum Panni rubri, vulgo Septuch, ulnae circiter quinque.

Armariolum sub nro 6. nigrum, cum forulis nro 22, vacuum.

In Cista sub nro 7. Thecae pulvinariae pro carpento deservientes duae, ex materia Turcica, segmentata auro.

Casula nova cum stola et manipulo sericea albi coloris.

Ex Damasco Carmasineo pro sex sellis majoribus frusta nro 12. Pro minoribus vero sellis ex simili Damasco alia sex frustella rotunda, fimbrÿs aureis circumducta.

Unum Paplan aestivum ex flava Tafotta, subrubrei coloris itidem Tafotta subductum. Conopaei duo frusta ex tela delicata.

Unum Tegumentum ex albo attalico, coerulea tela subductum.

Umbella pro lecto, ex flava Tafotta, cum Fimbrÿs perforatis, tela coerulea subducta.

Spalier consutum et tela ordinaria subductum, cujus una pars ex Carmasinea, altera vero pars ex subflava Tafotta constat.

Alba Lodix ex Stuppa Sericea, circa fines virgata rubro colore.

Duo frusta Damasci, Carmasinei coloris, ulnarum $7^3/_4$, latitudinis vero $^5/_8$.

Unum frustum ex attalico, 8 circiter ulnarum, cum floribus acu pictis.

---

[1]) *A hód-mező-vásárhelyi uradalom*, a Bercsényi-család régi birtoka.

Umbella pro lecto, subflavi coloris, cum floribus albis. tela coerulea subducta et fimbrÿs flavis sericeis circumdata.

Unum frustellum ex Tafotta, coerulea tela subductum.

Una cortina ex Damasco Carmasineo, ulnarum in longitudine $2^7/_8$, in latitudine vero $1^7/_8$.

Duae Cortinae ex alba Tafotta, una longitudinis $2^3/_4$, latitudinis vero $4^3/_4$, altera vero longitudinis trium fere ulnarum, latitudinis modicum plus quam trium.

Septem frusta Damasci, coloris Carmasinei. Quorum

	longitudo		latitudo
Primum...	$1^3/_4$	Ulnarum ...	$1^1/_2$.
2-dum ...	$2^1/_2$	Unghvárien-	$2^1/_4$.
3-tium ...	$2^1/_2$	sium.....	$1^3/_4$.
4-tum ...	$1^3/_4$	....	$1^1/_2$.
5-tum ...	$2^1/_4$	....	$1^1/_2$.
6-tum ...	$12^1/_2$	....	$^1/_2$.
7-mum ...	$11^3/_4$	....	$^3/_8$.

Ex coerulea Tafotta cortina, longitudinis ulnarum $3^1/_2$, latitudinis vero ulnarum $3^1/_4$.

Theca pulvinaria ex diversis frustis sericeis consuta, rubra tela suffulta.

Alia theca, ex serico segmentato auro intertexto.

Theca pulvinaria floriegata, coloris Narantÿ.

Unum velum pro calice, acu pictum, rubrum.

Operculum pro Mensa, album, acu pictum.

Theca pulvinaria major, ex serico segmentato, auro intertexto; flavo Atlacz suffulta.

Frustum purpurae antiquioris, carmasinei coloris, ulnarum $1^1/_2$, tela rubra suffultae.

Theca pulvinaria ex serico segmentato, auro intertexto, major; tela nigra subducta.

Chlamys antiqua virilis, ex violacea purpura.

Palliolum antiquum foemineum, ex nigro attalico, filis aureis acu pictum.

Quatuor frusta ex lana, diversorum colorum, pro sedibus.

Ex tela semisericea et lana, diversorum colorum, pro sex sedibus frusta duodecim.

Pallium muliebre, coloris castanei, floriegatum, ex holoserico antiquum, vulgo metczett bársony.

Aliud pallium nigrum, ex holoserico nigro, vulgo metczett bársony, argentea zona circumdatum.

Aliud simile, sine zona argentea, ex simili materia.

Palliolum nigrum, ex holoserico simili, ut praecedentia duo, ab infra fimbrÿs obductum.

Item, majus Palliolum, ab ante villoso holoserico, quoad reliqua nigra Taffotta subductum, argenteas fimbrias in fine praecedentibus minores babens.

Tertium palliolum majus et pretiosius, ex holoserico nigro, vulgo metczett bársony, villoso holoserico circumcirca quoad reliqua castanei coloris tafotta subductum, argenteis fimbrÿs et Gallona exornatum.

Chlamidula ex ejusmodi holoserico nigro foeminea, aureis fimbrÿs circumdata.

Pallium ex metczett bársony, aurea Gallona circumdatum.

Simile, minori Gallona aurea circumdatum, ex tela nigra in aliqua parte subductum.

Aliud simile praecedenti, de integro nigra tela subductum.

Tria frustella holoserici villosi nigri, pro Pallio deservientia.

Chlamidula ex holoserico villoso, rosacei coloris.

Palliolum ex holoserico villoso, violacei coloris.

Tunica ex holoserico nigro, sine suffultura.

Indusium ex flava tafotta Turcicum, et tria perizomata itidem Turcica, rubra, depicta, auro-argento punctata.

Duae manicae ex Tafotta cinericei coloris, cum nodulis ex scofio.

Caligae Hyspanicae ex simili Tafotta, fimbrÿs aureis minoribus adornatae.

Collare ex simili materia et paribus fimbrÿs adornatum.

Vestis Hyspanica ex eadem materia et similibus fimbrÿs adornata.

Ex eadem materia unum Tarsoly et similibus fimbrÿs, Teutonice Tassen.

Quatuor frustella auri streperi diversorum colorum.

Vestis Hyspanica ex coerulea Tafotta, fimbriolis adornata, cum nodulis ex filis aureis et argenteis, tela alba suffulta.

Vestes comicae ex diversa tela, auro strepero obductae, ex aliqua parte dislaceratae.

Suffultum Caligarum Hungaricarum ex tela coerulea.

Unum antipendium, ex tela segmentata.

Unum Pallium Arabicum variegatum, de lana caprina.

Frusta novem ex stuppa sericea reticulatim confecta, rubra tela suffulta.

Quatuor frusta pellium mensalium.

Quatuor elaboratae pelles cervinae subflavae.

Unum par plumarum, vulgo Strucz-toll, variegatarum, albi et rubri coloris, pro pileo Germanico.

Duae cortinae ex viridi tela.

Cortina Damascena alba, cum floribus aurantei coloris.

Duae circumferentiae pro lecto, flavae.

In Cista sub nro 8. Tapes variegatus, ex diversis frustis pannorum affabre confectus.

Tapes scarlatin, violacei coloris.

Alter, itidem scarlatin, similis coloris.

Tertius major praecedentibus scarlatin, pariter coloris violacei.

Tres tapetes magni, rubri, vulgo kecse.

Unum longum Csujtár rubrum.

Quartus tapes scarlatin, violacei coloris.

Unus tapes longus, crassa tela subductus, ex pilis Camelorum.

Culcitra, pilis equinis repleta, cum operculo ex dicta. (Dikta.)

Altera minor, simplex.

Unum pulvinar ex tela simplex.

Pulvinar aliud ex Dicta.

Unum tengumentum vulgo Dunha, ex tela variegata.

Unus pulvillus ruber, ex serico, auro intertextus.

In Cista sub nro 9. Unum tegumentum, vulgo Paplan, rubrum, cum floribus ex auro, circumferentia ex flava tafotta. tela coerulea suffultum,

Opertorium pro lecto ex violaceo attalico, cum floribus aureis et sericeis acu pictis, nigra tela lacerata suffultum.

Nigra toga foeminea, cum antipendio.

Unus Tapes acu pictus, coeruleus et flavus, fimbrÿs ejusdem coloris exornatus, nigra tela suffultus.

Una cortina ex duobus frustis consuta, flavi coloris.

Una toga foeminea ex rubro attalico, cum floribus aureis.

Una casula cum stola et manipulo, ex tela alba, serico acu picta, in parte posteriori Iconem B. V. Mariae habens.

Cortina altera ex duobus frustis consuta, flavi coloris.

Antipendium pro altari, Iconem B. M. V. comprehendens.

Item, Paplan novum ex variegata tela, coerulea subductum.

Opertorium pro lecto ex serico varÿs floribus affabre acu pictum, cum fimbrÿs sericeis diversi coloris circumdatum et tela coerulea suffultum.

Tertium Paplan, cujus medium superioris partis ex filis aureis vulgo Boldtstuck, circumferentiam ex Tafotta coerulea habens.

Quartum ex attalico coeruleo, aureis et sericeis floribus affabre acu pictum, circumferentiam habens ex rubro attalico florido, rubra bagazia subductum.

Pro duabus caligis Hungaricis subductura ex pellibus agninis Italicis.

Unum velum acu pictum pro calice, ex tela, Iconem B. V. comprehendens.

Cortinae ex Tafotta rubra et coerulea, partim consutae nro 8. cujusvis longitudo ulnarum quatuor; divisim si summerentur, essent frusta rubra 19, coerulea 14.

Umbella cum omnibus cortinis ad unum lectum integrum spectantibus, ex Carmasineo damasco.

Tria frusta et Tafotta rubra, quodvis quatuor circiter ulnarum.

Unum Paplan commune ex tela variegata, et coerulea subductum.

Frustillum ex Paplan.

Item. aestivum Paplan ex attalico partim rubro, partim flavo, partim vero coeruleo, attritum.

Unum majus, alterum minus frustella panni Scarlatin rubri.

Viginti paria ex serico, vulgo Gombszár.

Simplicis panni subnigri novi ulnae 6³/₄.

Pallium absoletum ex holoserico nigro, vulgo metczett bársony.

In Cista sub nro 10. Argentea monstrantia inaurata, calix argenteus.

Calix alter minor, ab intus deauratus.

Tria frusta destructae monstrantiae antiquae.[1])

Una ampulla argentea.

Duo fungi pro candelabro ex materia vulgo Szalamia.

Turribulum cum navicula et cocleari, ex argento.

Unum poculum argenteum in duas partes fractum.

Tres patenae argenteae deauratae, pro calice.

Dependentiae pro Dalmatica in quatuor partibus, habentes nodos argenteos deauratos majores 2, minores vero 59.

Pellis pardi nova, rubro Hernácz subducta.

Chlamys nigra virilis, cuniculis nigris subducta.

Toga nigra foeminea cum antipendio, ex simplici panno.

Item, alia nigra ex Hernácz.

Tegumentum nigrum mensale, ex simplici panno.

Csujtár antiquum, dilaceratum.

Thecae pulvinariae ex nigro panno, duae.

Albae Abbae ulnae 15¹/₂.

Pellis altera pardi, antiquior.

Ephipium purpura obductum, argenteis laminis exornatum, cum lapidibus Türkés ac pulvillo superne purpura obducto.

Aliud antiquum ephipium, violacea purpura obductum et scofio acu pictum.

Tegumentum equi ex panno Anglico rubro, acu pictum cum scofio, rubra bagazia subductum.

Aliud, ex Scarlatin rubro, cum floribus acu pictis ex scofio, flava materia subductum, novum.

[1]) Ide egy N. B. van téve.

Unum Csujtár Turcicum, filis aureis intertextum, Carmasinei coloris in medio, antiquum, rubra bagazia subductum.

Variegatum Csujtár.

Tartaricae Faretrae quatuor, Scofio acu pictae; quarum una argenteas habet catenulas.

Item, quatuor thecae Tartaricae pro arcubus, Scoffio acu pictae.

Theca pulveraria, ossibus exornata.

Duo paria Brachiorum ferrealium, vulgo karvas, argento exornata.

Vexillum ex Carmasineo Damasco, unum, novum.

Item, duo alia antiqua, partim ex simili materia, partim coerulea.

Tertium magnum vexillum, ex rubra Tafotta.

Quartum ex Tafotta partim coerulea, partim flava.

Quintum ex flava Tafotta, antiqua.

Frustella quinque panni pro Turcico pileo, acu picta.

In Cista sub nro 11. Tunica aestivalis ex materia Trador, cum nodis lapideis coeruleis.

Vestimentum aestivale Hungaricum, ex materia floribus intertexta, habens fibulas argenteas, lapidibus Türkés ornatas et viridi Tafotta subductum.

Item, tunica aestivalis virilis ex rubro Attalico, floribus aureis textis exornata, habens nodorum paria 17, cum impositis adamantibus, qui computati: in universum reperiuntur adamantes nro 289.

Chlamys alba ex panno praestantissimo, sine subductura et alÿs accessorÿs.

Cingulus quatuor circiter digitorum, ex puro Scoffio acu pictus, habens ex una parte fibulam marem; femella deest.

Tegumentum equi, vulgo Cafrag, totum ex Scofio acu pictum.

Aliud, ex Anglicano viridi panno, habens aureis filis abundantissime acu pictos flores. Unum par thecarum pro pistoletis, ex simili panno ac simili labore confectum.

Habena, antilena et stapedes ex argento deaurato.

Subductura ex pedibus pellium Sabellinarum, antiqua.

Duo vexilla Turcica, unum variegatum ex Tafotta rubra et viridi, aliud praecise ex viridi, cum duobus albis intermedÿs, Inscriptionem Turcice habentibus.

In Cista sub nro 12. Quatuor parva frusta coerulea, quatuor viridia ac totidem alba pro spalier, ex tela.

Tegumentum pro mensa, ex panno rubro Anglicano.

Cortina ex Remek ad portam, cum simplicibus variegatis fimbrÿs.

Theca pulvinaria, ex nigra tela variegata.

Corium novum mensale ex Szattyán.

Aliud simile, antiquum.

Persici laboris tegumentum pro equo, Carmasinci coloris, auro intertextum.

Aliud album, praecedenti vilius, antiquum.

Humerale foemineum rubrum, cum fimbrÿs aureis et uno ordine sericearum nigrarum fimbriarum, ac paribus fibularum nro 19.

Quatuor frusta Cortinarum ex vulgari bÿsso nigro, virgata, pro uno lecto sufficientia.

Duo frusta panni rubri Anglici ulnarum $5^1/_2$.

Pellis violacea Carmasina una.

Una toga foeminea ex panno rubro Anglicano, cum fimbrÿs, ordinibus quidem aurearum fimbriarum duobus, sericearum vero nigrarum tribus, ab imo exornata.

Item, alia toga purpurea, cum ordinibus octo Gallonarum.

Umbella pro lecto ex Tafotta flava, itidem flava tela subducta.

Consutum ex tribus frustris unum Spalier ex materia sericea, cujus longitudo ulnarum $7^2/_4$, latitudo ulnarum $2^1/_8$.

Tria frusta cortinarum ex materia semisericea, viridis coloris virgatarum.

Una Cortina ex flava Tafotta, $2^1/_2$ ulnarum longitudinis, latitudinis vero ulnarum $2^1/_4$.

Pars Cortinae, cujus in medio flava, ab exterioribus vero partibus viridis tafotta habetur.

Frusta cortinae circumlectitiae antiqua duo, ex rubra simpliciori tafotta,

Flabellum deterioratum, cum manubrio argenteo.

Frontale equinum, ex panno rubro Anglico.

Thecae pulvinariae ex tela, cum diversi generis Serico acu pictis floribus.

Item, aliae duae thecae, cum simplici alba ligatura.

Unum linteamen, viridi Serico manu pictum.

Aliud, diversi coloris Serico acu pictum.

Tertium, cum alba ligatura.

Quartum, simile praecedenti.

Mappa tabularis simplex, una.

Alia, ligaturis intermixta.

Tertia, antiquior, floriegata.

Quarta, communis, simplex, ligaturis intermixta.

Mantile, circumcirca diversi generis serico et auro aliquantulum acu pictum.

Cothurni antiqui viriles, Scofio elaborati, ex rubro Carmasino.

In Cista sub nro 13. Reticula seu Capillaria muliebria Germanica, vulgo főkötű, ex praestantissimis fimbrÿs, cum dependentÿs nro 10.

Item, alia duo, ex flavo Peplo.

Peplum nigrum cum fimbrÿs nigris.

Collare ex Peplo albo, floriegatum.

Unum par manicarum ex simili Peplo.

Quinque frustella ex eodem Peplo.

In Cistula sub nro 14. In una cistula, rubra Cordowano obducta, virilia indusia duodecim, perizomata quinque, ac tria paria Soccorum et unum album ex tela Camisol, cum nodulis itidem albis, ex filis.

In Cista sub nro 15. Telae pro Mappis deservientis, ulnae 38.

Telae modicum subtilioris ulnae 93.

Item, crassioris ulnae $18^1/_2$.

In Cista sub nro 16. Pallium muliebre ex holoserico, nigrum, Gallona et fimbrÿs aureis circumdatum, subductura vulgo penyvet subductum.

Una chlamys subflavi coloris ex materia Tabith, albis cuniculis subducta, nodulos minutiores habens.

Unum frustum subducturae vulgo penyvet.

Unum par chriotecarum aestivalium muliebrium.

Quinque frusta ex viridi attalico, nova, pro una tunica, subducta tenui Gosipio.

Item, alia quinque, pro ejusmodi Tunica ex attalico novo, rosacei coloris, tenui Gosipio subducta.

Una Subucula foeminea, utrinque sericea materia tacta, extrinsecus alba, nigris floribus variegata, intrinsecus autem rubra.

Chlamys ex attalico nigro, sine subductura, cum 30 paribus nodorum argenteorum ex filagran.

Capsula ex nigro holoserico, pro libris praecatorÿs.

Item, ex nigro holoserico theca pulvinaria.

Chlamys nigra ex purpura, sine subductura et nodis, zona argentea circumdata.

Unum Paplan suffultum agninis pellibus delicatis albis, superne tectum Tafotta subalba.

Tres flores, filis argenteis aciculariter elaborati.

Unum humerale foemineum ex pargamena, partim aureo, partim argenteo Scoffio acu pictum.

Item, pro uno integro humerali foemineo tria nova frusta florum filis aureis argenteisque acu picta.

Unus cingulus ceptus acu pingi aureis et argenteis filis.

In Cista sub nro 17. Thecae pro cervicalibus, pleraeque acu pictae, majores et minores, ex tela, nro 31.

Mantilia tria acu picta, duo cum filis aureis et sericeis, unum solummodo serico.

Linteamina undecim antiqua; in parte filis argenteis, aureis et serico acu picta.

Simplicia linteamina sex, varÿs albis acu picturis et fimbrÿs ornata.

Thecae longae pro pulvinaribus, ex tela, nro 2.

Unum Capucium ex tela impressa.

Duo indusia longa, muliebria.

Humerale muliebre ex tela vulgo Haar-Mantl.

In Cista sub nro 18. Duae Cistulae ex vitro, in una JESVLVS ex cera, in altera reliquiae Sanctorum.

In eadem Cista in Scatula sub nro 1. habetur una pelvis

argentea, laboris filagrani tota. ab intus lapidibus viridibus et vitro cristallino exornata. [1])

Aliae tres parvae ex eodem labore et materia. Una earundem habet in medio lapidem rubrum; secunda rosam ex Zománcz coeruleam; tertia rubram itidem Zomanczizatam rosam.

Duo candelabrula pendentia, cum speculis, ex eadem materia et simili labore.

Unus corbis ex eadem materia et simili labore. In quo diversi generis minutiora frustula ejusdem materiae et laboris instrumenta, videlicet infantilia comprehendentur nro 15.

Duo parvi Ciathy cum manubriolis ex filagran.

Unum ovum soleatum.

Una sculpta imago ex ebore.

Argenteum, deauratum ab intus, pro ovis sustentaculum.

Coclear argenteum, cum manubrio rubro corallino.

Theca argentea cum duobus dentis scalpÿs et forficula ex argento.

Ex lapide Hemathito, vulgo Vérkő, annulus.

In scatula sub nro 2. Una scatula ex lamina. In eadem sunt: Una in calibe imago ex una B. V. Mariae, ex altera vero partibus B. Josephi.

In scatullula argentea tres figurae antiquorum.

Reliquiariolum argenteum, praecedenti scatullulae conforme.

Libellus cupreus afforis depictus, ab intus habens reliquiam.

In alia simili scatula rosaria tria.

Unum ex rubro Corallo et duo ex lapide, in uno Crux Hyspanica, cum numizmate.

Iterum alia duo rosaria ex lapide rubro, intermixtis majoribus globulis; in uno ex filagran, in alio ex argento deauratis ac appendentibus duobus numizmatibus depictis.

Unum aliud ex lapide viridi, intermixtis majoribus globulis ex filagran inaurato et numizmate effigiem B. V. ex utraque parte continente.

---

[1]) A lapszélén meg N. B.-ézve.

Unum rosarium ex Granatis et Numizmate filagrano.

Una decas rosarÿ cum aureo sigillari annulo.

Item. rosariolum minus ex Granatis, cum aureis Pater noster et simili numizmate.

Rosariola duo parvula. lignea.

Unum rosarium ex rubro corallo, 15 decadum. sine numizmate.

Imagunculae viginti. omnes praeter unam acu pictae, partim cum reliquÿs. partim sine reliquÿs.

Una imago B. Mariae Virginis in cupro.

Altera. Christi. similiter in cupro. duae. in listis deargentatis.

Una Sancti Ladislai. altera B. V. Mariae.

Una alia B. Virginis cum nigra lista. vitro obducta.

Imagines laboris miniaturae nro 12.

Communes. simpliciores. in Pargamena nro 502.

Duo rosaria; unum ex succino. flavum. aliud ex lapide violaceo cum cruce turibiana.

Duae decades. una ex simili violaceo lapide. cum numizmate; alia decas ex Cristallo montano.

Cingulus ex Granis, similis Cristalli, pro foemineo sexu.

Octo rosaria simplicia, communia, variorum colorum.

Duae decades ex Granis, reliquÿs repletis, constantes.

Crux una Hyspanica.

Una theca lignea, repleta particularis terrae sanctae.

Scatula parva acu picta; in ea sunt:

Reliquiaria septem, numizmata 24. Item ex cristallo montano frusta decem.

Scapulariorum paria tria.

Imago B. V. Mariae in coerulea Tafotta.

Unum rosarium acu pictum, reliquias in se continens, cum cruce itidem acu picta.

In Cistula sub nro 3. nigra: Fila textilia nodulata.

Unum par sandaliorum Scoffio acu pictorum.

Cistula nigra nro 4. signata, vacua.

In Cistula nigra ex simili ligno, nro 5. notata sunt:

Serici crudi ligaturae, vulgo motring nro 38.

Reticuli frusta majora et minora, nro 12.

Sub nro 6. Una scatula, omnis generis, tam ferreis, quam et ligneis ac eburneis pro textendis, ex auro, argentoque fimbrÿs muliebribus instrumentis impleta. Sunt praeterea ibidem:

In quatuor chartis assuti nodi ex argenteis filis nro 239.

Item, alÿs quatuor chartis minores, instar pisorum, in duabus ex argenteis, in alÿs duabus ex aureis filis assuti noduli nro 352.

Cornea scutellula.

Item, antiqua clavis cubicularia.

Vitra ustoria duo.

Imago Beatae Mariae-Magdalenae.

In scatula sub nro 7. Coclear ex Cristallo, unum.

Pixides osseae et ligneae et stanno Anglicano, nro 29. praetiosae.

Cistula ex auricalco cum clavicula, decem parvas seras in se continens.

Armariolum nigrum cum aliquot forulis, parvum.

Scatula pro conservatione olentis smigmatis apta, deaurata.

Mortariolum cum pistillo ex alabastro.

Una lampas aerea.

Scatula ex albo plumbo cum tribus umbilicis odoriferi mosci.

Unci ferrei auricalco obducti cum suis rotulis nro 58. in et extra cistulam lamineam existentes.

Conchae nro 11.

Crux una, cum effigie appicta.

Conclearia ex concha marina 4.

Unum par cum manubrio succino cultorum.

Vitrum triangulare pro iride repraesentanda.

In scatula variegata sub nro 8. Una theca longa, pro conservandis literis, Turcica, ex flavo attalico.

Tria marsupia ex pelle cervina.

Marsupia quatuor, unionibus distincta.

Item, unum totum ex aureis et argenteis filis contextum.

Duo aureis filis et serico texta.

Unum ex argenteis filis et rubro serico in dimidietate confectum.

Item, alia quinque pulchra marsupia.

Unum par ligaminum cothurnorum ex serico rubro, argenteo Scoffio intertextum.

Quae omnia praeciosa et considerabilis valoris.

Triginta sex paria nodorum ex serico Carmasineo, Zona ejusdem coloris, ulnarum nro $14^1/_2$.

Coerulea ex serico, Scoffio intertexta, pro Cingulo Zona.

Unum frustum Gallonae, Scoffio aureo intertextum, cum serico coeruleo.

Paria nodulorum ex Scoffio majora et minora; ex majoribus nro 24, minoribus vero sunt 30.

Item, ex aureis filis nodulorum 39 paria.

Lagena coreacea Turcica, Scoffio argenteo et aureo acu picta, lapillis Türkés exornata.

In scatula sub nro 9. Unum reliquiarum, opere plumario factum.

Alterum reliquiarium ex argento, cum rubra Zona sericea.

Tria parva rosariola.

Imagines membraneae nro 3.

In scatula sub nro 10. Una turricula ex vitro, cum altari ab intus et floribus opere plumario factis.

Reliquiarium in forma libelli, coeruleo tabit coopertum.

Crucula argentea ex opere filagran.

Reliquiaria diversi generis, nro decem.

Duo Numizmata, unum argenteum, aliud ex ebore.

Item, una Imago.

In scatula sub nro 11. Una cistula vitrea cum floribus, opere plumario ab intus; in medio Jesulus quiescens.

Unum scapulare.

In scatula alba sub nro 12. Literae diversarum personarum missiles, Illustrissimae Dominae Comitissae Christinae Csáky *(Bercsényi második neje)* sonantes, antiquae.

In scatula sub nro 13. Literae eaedem Comitissae sonantes, quas a tribus suis maritis *(gr. Erdödy Sándor, gr. Dras-*

kovich Miklós és gr. Bercsényi Miklós) scriptas acquisivit, habentur, cum nonnullis minutÿs et crepudÿs.

Item, lapis subviridis coloris, argenteo inaurato inexus criculo, cum ansa inaurata.

Extra scatulas et cistulas in dicta *Cista sub nro 18:*

Una nigra cistula, in eadem argenteum horologium solare et compastum.

Pro linteaminibus frusta sex, partim reticulata, partim vero consuta.

Fimbriae rubrae sericeae, vulgo Rojt, frustilla novem.

Unum frustum materiae ex auro strepero.

Una fimbria ex auro strepero consuta, unacum nonnullis ornamentis chlamydis, instar rosae factis.

Imago cuprea Beatae Virginis Mariae.

Reticulorum diversorum, vulgo Recze, frustella nro 38.

Item, ex syndone frustilla nro 34, quasi unius spitamae.

Una fimbria ex serico nigro, ex parte aureis filis distincta.

Item, media theca pulvinaria varÿ coloris acu picta.

Item, unum indusium pro puero, aureis filis manicis acu pictum.

Unum Mantile, integraliter serico acu pictum.

Theca pro pulvinari ex tela subtiliori, partim serico aureis et argenteis filis acu picta, sed nondum perfecta.

Bagaziae rubrae ulna nro 9.

Unum frustum ex attalico violaceo, cum circumferentia et subductura holoserici violacei villosi, in medio desuper habens flores ex aureis et argenteis filis et serico factos.

Indusium villosum ab intus.

Frustum unum ex serico castanei coloris, pro tegenda media sella, cum floribus viridis, rubrique coloris serico exornatis.

Telae crassae frustilla nro 4.

In Cista sub nro 19. Una toga foeminea, unacum humerali, ex materia sericea rosacei coloris, floribus aureis iutertexta et ab infra fimbrÿs aureis circumdata.

In humerali argentea deaurata 20 paria fibularum.

Item, alia toga ex albo attalico, cum humerali simili,

fibulis argenteo deauratis paribus 20., habens toga inferne 5 ordines fimbriarum aurearum, quatuor sericearum nigrarum.

Item, tertia toga ex holoserico rubro florido, sine humerali, habens ab infra unum ordinem argentearum fimbriarum.

Flabella tria, unum album, unionibus exornatum, duo vero nigra ex plumis Strucz.

In Cista sub nro 20. Unum par ampullarum argentearum deauratarum, fractarum.

Una cistula nigra cum septem parvis pocullis ex crystallo.

Item, diversae aliae Literae tam missiles, quam vero fors et bona concernentes, in cubiculo Comitis adinventae, huc sunt repositae.

In Cista sub nro 21. corio obducta nihil est intus.

In Cista sub nro 22. Unum par calceorum muliebrium nigrorum.

Unum speculum cum duabus portalis, pictura undiquaque exornatum.

Figura Christi crucifixi in lamina deaurata.

Ex cera figura Nativitatis Christi et adoratio trium Regum.

Duo candelabra aerea.

Cista sub nro 23. ab intus viridi panno, afforis rubro coreo obducta, vacua.

Cista sub nro 24. ferrea, ob non habitionem clavis, cum nec serarius eandem aperire potuisset, non inventata; quantum tamen advertere licuit, vacua, nihilominus tamen obsigillata.

Cistula sub nro 25. rubro coreo obducta, calibe exornata, ex rationibus uti praecedens, non inventata; quantum tamen advertere potuimus, vacua, nihilominus tamen obsigillata.

Cistula sub nro 26. rubra purpura obducta; in qua sunt foruli sex, — de reliquo vacua.

In Cistula sub nro 27. holoserico antiquo albo obducta. Sunt in eadem:

Indusium ex tela, Scoffio aureo et argenteo acu pictum, virile.

Aliud indusium, aureo Scoffio acu pictum. Utrumque pretiosum.

Tertium indusium, argenteis et aureis filis acu pictum.

Quartum, pariter argenteis et aureis filis acu pictum.

Quintum, novissimum, Scoffio aureo et argenteo ac serico acu pictum, ac fimbrÿs partim aureis, partim argenteis circumdatum. Omnia pretiosa.

Unum strophiolum ex Patyolat, in duobus finibus aureo, Scoffio copiose acu pictum, cum fimbrÿs utrinque aureis.

Item, unum strophiolum ex rubra tafotta, argenteo Scoffio acu pictum, parva fimbria argentea circumdatum.

Item, ex subtilissima alba tela, utrinque in finibus aureis et argenteis filis acu pictum.

Item, ex Patyolat, quatuor flores habens, partim aureis, partim argenteis filis et serico pictos.

Aliud, ex Patyolat, aureo et argenteo Scoffio acu pictos octo flores habens.

Item, aliud ex Patyolat, quatuor flores ex aureo et argenteo Scofio habens, cum parva fimbriola.

Collare viaticum, ex rubra tafotta, Hungaricum, in duobus finibus quinque ordinibus argenteo scofio acu pictum, cum fimbrÿs in finibus argenteis.

Ligula sericea ejusdem collaris, cum dependentia ex veris unionibus nro 184.

Granula ex auro, inter eosdem uniones nro 20.

Fimbriae pro quatuor angulis Strophioli, cum circumferentia ex aureis et argenteis filis ac diversi coloris serico factae.

Item, tres fimbriae pro angulis Strophioli, ex filis aureis et argenteis et serico confectae.

Quatuor frusta fimbriarum pro Strophiolo, ex aureis et argenteis filis et serico facta.

Item, quatuor fimbriae angulares antiquae, pro uno Strophiolo, ex aureis filis et serico factae.

In una theca Imagines Jesu, Mariae et Joseph.

In quatuor thecis ornamenta capitis muliebria Germanica, vulgo Hauben, seu bobitae, nro 7.

Pelles ursinae majores, elaboratae, nro 5.

Frenum, vulgo kármány-zabola. nro 2.

Duodecim petiae crassae telae crudae.

Item, unum flabellum magnum, ex candis Pavonum.

Pincetok seu Cellariola duo, unum viride, cum vitris sex, habentibus orificia majora.

Aliud, cum vitris cristallinis sex, habentibus orificia et opercula pariter ex cristallo.

Infans unus ex cera, in alba scatula.

Imagines majores quatuor, una minor:

1. Faetontis Casus.
2. Ganimedis Raptus.
3. Raptus Proserpinae a Neptuno.
4. Dea Venus in curriculo, cum quatuor equis.
5. Metamorphosis Ciparissi.

Item, tres Imagines antiquae, antiquorum Hungariae Ducum.

Duae sella e appodiaceae, rubrae, imperfectae.

In uno vasculo 49 ligaturae lini carminati.

In tribus partibus fenestrae vitreae in plumbo.

Fo rnax variegata, bona.

Arbusculae septem cum fructibus, ex cerata tela diversi coloris.

In Triclinio, vulgo ebédlő-palota.

Pariet ibus affixae Imagines Hungariae Regum et Ducum antiquae, nro 36.

Aulaeo rum Hollandicorum antiquorum, vulgo Niderländerisc he Sp alier, frusta majora quatuor, minora vero duo.

Duae oblongae mensae simplices.

Sedilia simplicia alba, ex asseribus, nro 12.

Depictum viridi colore sedile nro 1.

Abacus cum insigni Comitis et Comitissae, ex albis asseribus, aliqu antulum ciradis adornatus, nro 1.

Vitra cristallina, partim scissa, partim simplicia, nonnulla etiam cum operculis, in universum sunt nro 13.

Duo paria vitrorum, pro oleo et aceto deservientia.

Sunt etiam aliquot pocula ex simplicissimo vitro.

Unum vas cupreum, pro refrigerando potu, vulgo Borhűtű.

Fornax viridis nova.

In duabus partibus bonae fenestrae vitreae in plumbo.

Mensa una quadrangularis.

Alia una rotunda, divisibilis in duas partes.

Unus obsoletus Tapes Persicus, antiquus, longus.

In Hypocausto Ephaeborum.

Fornax viridis nova.

Duo sedilia simplicia oblonga, ex asseribus pineis.

Candelabrum ferreum, parieti infixum.

Una fenestra vitrea, composita in lignum.

Janua ex asseribus pineis nova, cum suis necessarÿs ex integro.

In Hypocausto Illustrissimi Domini Comitis.

Janua nova ex quercu, omnibus necessarÿs apparamentis provisa.

Una bona fornax.

Novem Imagines, in parietate pendentes:

1. Salamonis Idololatrantis.
2. Susannae cum iniquis Senibus.
3. Syrena alludens ad Sinceritatem.
4. Vanitatis effigies.
5. Herodis Infanticidium.

6. et 7. Aequales duae, Pyrami et Thysbes fabulam repraesentantes.

8. et 9. Effigies Domini Comitis Bercsénÿ et Comitissae Christinae Csáky.

Item, Imago B. Mariae Virginis Pócsensis, cum lista eleganter sculpta, deaurata et inargentata.

Divitis (imago), cum duabus effigiebus.

Horologium cum calendario menstruo.

Armarium Scriptorium, instar Pulpiti, inauratum; super quod Theca librorum inaurata et colore rubro decolorata. In qua continentur libri sequentes:

Primus. Physica curiosa Casparis Schotti.

2. Bonfinius Hungaricus.
3. Articuli Posonienses Anni 1681.
4. Reich-Kunst Antonÿ de Pluvinel.
5. Architectura Militaris, Germanico idiomate,

6. Architectura Civilis, Germanica.
7. Historia Nicolai Istwánffy.
8. Liber unus, ex parte manu scriptus.
9. Novus Orbis Regionum, Latinus.
10. Tropheum Domus Eszterházyanae.
11. Franishemius in Curcium.
12. Annulus memoriae Adami Véber.
13. Unus Liber, ex parte manu scriptus.
14. Schola Militaris moderna.
15. Georgÿ Andreae Bellesz Architectura, Germanice.
16. Chronologia Germanica Hieronimi Ortelli.
17. Nova et aucta Institutionum Isagoge medicarum Pauli de Szorbait.
18. Mercurÿ Gallo-Belgici Succenturiati Tomi 7-mi liber primus.
19. Christiani Functÿ Orbis hodie imperantis Breviarium.
20. Officium Judicis, Joannis Baptistae Tschidrer.
21. Theatrum virtutis et Gloriae Boicae.
22. Mercurÿ Gallo-Belgici Tomi 5-ti liber primus.
23. Curiosiora variarum scientiarum miscellanarum, Patris Szent-Iványi.
24. Alexÿ Pedemontani de Secretis.
25. Historiarum Galliae libri 18, authore Gramondo.
26. Praecipua Dogmata bellica Johannis de Billo.
27. Ars conversandi, Adami Véber.
28. Ars discurendi, Adami Véber.
29. Sylvae vocabulorum pars 2-da.
30. Mercurÿ Gallo-Belgici Tomi 8-vi liber primus.
31. Epitome Rerum Hungaricarum Petri Ransani.
32. Secreta Jacobi Vecherÿ medicinalia.
33. Johannis Baptistae Portae Neapolitanae Magia naturalis.
34. Mercurÿ Gallo-Belgici Tomus 2-dus libri quatuor.
35. Item, ejusdem Mercurÿ Tomi 15 liber secundus.
36. Benedicti Hefftery Schola cordis.
37. Ministerium Cardinalis Mazarini.
38. Omnia Opera Senecae.
39. De miraculosis Imaginibus B. V. Mariae.

40. Illustres Cardinales Richelius et Mazarinus.
41. Cornelÿ Agrippae Opera.
42. Caesaris Ripa de virtutibus et vitÿs, Germanice.
43. Augerÿ Busbequÿ Opera.
44. Commentarius Turcici Imperÿ, ex Officina Elzeveriana, Lugduni.
45. Ars Regia, Adami Véber.
46. Descriptio Daniae.
47. Descriptio Galliae.
48. Bethlerius de rebus Trarinnicis. (Így.)
49. Gillius de Bosphoro Traciense.
50. Albertini Emblemata.
51. Antonÿ Legrand Discursus de Secretis Naturae.
52. Barclay Argenis.
53. Item, aliud exemplar ejusdem.
54. Manuale Politicum Vilhelmi ab Efferen.
55. Campus Martius.
56. Observationes Politicae Zevekoczÿ.
57. Historica Narratio de Progressu Missionis apud Chinas.
58. Ravisÿ Textoris Theatrum Historicum et Politicum.
59. Antonÿ Netÿ de Arte Vitraria.
60. Livÿ Decas tertia.
61. Paradisus Animae Jacobi Mello.
62. Exegesis Theologica Patris Christiani Hartman.
63. Tabulae Poeticae decem Elegÿs comprehensae.
64. Curtius de Rebus Alexandri, cum annotanionibus Frainshemÿ.
65. De vita Turenne.
66. Beniaminis Prioli de Rebus Gallicis Libri nro 12.
67. Narrationum ridicularum pars 2-da in quatuor partibus incompacta.
68. Liber scriptus de Somnÿs.
69. Delineatio Fortalitiorum Hungariae et Croatiae.
70. Historia Croatiae et Hungariae, Germanice.
71. Nebulo Nebulonum, seu Joco Seria.
72. Historia Hungarica, Scripta.

Cribra pro cribrando Schrot, nro 7.

Tres formae lapideae pro conficiendis globis.

Ferreae vero septem.

Infundibulum pro repletione Sclopi.

Scatula pro conservandis globis.

Atramentarium Turcicum, panno viridi Anglicano impositum.

In duobus Instrumentis ligneis aliquantulum de pirio pulvere.

Silices nro 46.

Atramentarium ex lamina, destructum.

Duae Mensae albae, cum operculis ex serico rubro panno aequalibus, viridibus sericeis fimbrÿs circumdatis.

Armariolum nigrum in Mensa angulari, cum forulis octo, cum superficie deauratarum ciradarum.

Lectus novus Gallicus pro diurna quiete, panno viridi acu picto obductus, viridi colore ab extra depictus, inauratus, ex ciradis insigne Comitis habens, Iisque deauratis, erectus.

Cortinae ad Januas duae semisericeae, rubri et viridis coloris, cum duobus frustis Supraportier ac fimbrÿs sericeis viridis coloris.

Cortinae parietibus affixae, ex simili materia majores nro 3, minores quatuor, cum cortina una ex simili materia ligno appensa, ante-januali nuncupata.

Quinque sellae brachiatae, materia semisericea, floriegata obductae et tela rubra coopertae. Sexta earundem est in oratorio, penes templum.

In Cubiculo Armamentario.

Flintae communes oblongae septem.

Cum Seris flineteis Stucz duo, striata.

Cum Sera flinetea, latioris oris, vulgo Tőcséres Karabély, unum.

Cum Sera rotea et striatis foraminibus Stucz nro 3.

Unus Sclopus ad formam Polhák, cum foramine striato, aliquantulum argento ornatus.

Praeterea duo alÿ Sclopi, vulgo Tesinka.

Unum par pistoletarum cum rotis et striatis foraminibus.

Verutum, vulgo hegyestőr simplex.

Unum Armarium castaneo colore depictum, cum forulis quatuor fenestrae applicatis.

Fenestra vitrea in plumbo, alias bona, cum calatro exteriori.

Cortina antejanualis ex simplici rubro panno, vulgo Remek.

Aucuparia Retia.

Par Soccorum ex Gosipio.

Framea damascena sine manubrio et vagina, destructa.

Pennae pro pileo Strucionis, attritae, nigrae.

Capucium ex materia sericea, attritum, ad formam Turcicam.

In Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae.

Porta ex quercu, nova, cum suis necessarÿs ferreis apparamentis.

Imago S. Catharinae in Thesibus.

Coelum lecti, Cupidibus depictum.

Effigies Domicellae Elizabethae Erdődy. *)

Genealogia Familiae Rechpergianae.

Imago S. Stephani Regis, ante Iconem B. V. Mariae flectentis.

Viennensis B. V. Mariae effigies, quae ad S. Stephanum afforis habetur.

Imagines Veris, Aestatis, Autumni et Hyemis.

Imago animae poenitentis.

Imago Sancti Nicolai; altera Divae Christinae.

Imago B. Mauritÿ Csáky, Dominicani.

In parietatibus penes fenestram:

Imago Serenissimi Regis Josephi et Reginae Amaliae.

Imagines duae in lamina, cum listis deauratis.

Imago effigiem Orphei et Musarum repraesentans.

Imago Acteonis et Diannae.

Moÿsis parvuli per filiam Regis Pharaonis in aqua factae inventionis imago.

Sacrificium Deae Diannae, cum navibus.

---

*) Gr. Bercsényiné legifjabb leánya, első férjétől.

Imago minor in lamina, Jesu, Mariae et Joseph.

Unus Crucifixus aereus, cum fracto ligno.

Tres tabellae pro Templo, in quibus Gloria, Credo, Evangelium Sancti Joannis, etc. comprehenduntur.

Speculum antiquum parvum, cum lista cifrata, deaurata.

Aliud majus, cum nigra lista.

Item, alia majora duo, cum ciradis deauratis.

Tabula Alcatoria, vulgo Bret-Spill, cum suis calculis ex ebore et nigro ligno, ac etiam aleis.

Mensura aureorum cum ponderibus, in viridi cistula.

Sustentacula viridi colore duo, et coeruleo itidem duo, pro cereo et candelabris apponendis.

Duae rotundae mensulae, una viridis, altera coerulea, pro lusu.

Aliae duae mensae, cum ciradis deauratis.

Ephipium commune, sine pulvillo, cum stapedibus, unacum culcitra infra ephipium.

Unum rubrum Csújtár, antiquum.

Aliud ephipium, cum universis appertinentÿs et claviculis argenteis ab ante et post exornatum.

Una simplicissima theca pulvinaria.

Una scatula alba, cum diversis pretiosioribus aere obductis seris nro 11. majoribus et minoribus, vulgo Pléh.

Umbraculum ante candelam, ex sericea materia, cum appicta corona.

Quatuor ferreae perticae.

Duo lignei angeluli, cum deauratis capitibus.

Cortinae parietibus affixae, vulgo Spalier, semisericeae, rubro et albo colore, distinctae flammatae nro 6., cum superportiris ex eadem materia tribus, ac sedibus sex ex eadem materia.

Item, aliae sex similes sedes, muliebri labore acu pictae.

Una mensula nigra deaurata, cum uno forulo. Super quam stat:

Armariolum nigrum, ossibus testudinis, varÿs picturis in lamina cuprea et deauratione adornatum, cum forulis nro 13. In quibus recondita sunt sequentia:

In inferiori majori forulo. Antipendia muliebria, ex albo fátyol 5. Ex nigro fátyol nro 2. Ex rubro unum.

In forulo superiori. Vela tam floriegata, quam et argenteis filis intertexta, nigra, cum fimbrÿs nro 9.

Alba vero frusta diversi generis nro 29.

Flava antipendiola nro 2.

In primo a sinistris. Cingulus niger sericeus, foemineus, reticulatus.

Duo frusta alba pro ornamento capitis, acu picta.

In tertio. Lemnisci seu Bokrétae frustilla, pro ornamento capitis foeminei, nigra, nro 36.

Item, ex lemnisco diversi coloris frustilla nro 51.

Teniae, vulgo Bandt vel pántlicae nigrae, aureis filis distinctae nro 4. Rubrae vero similis texturae nro 12.

In quarto. Quinque frusta teniarum rubrarum, flavarum vero nro 3, coloris violacei nro 2.

Lemnisci coeruleum frustum unum, aliud vero album.

In medio ordine ab infra. Rubrae cerae Hyspanicae crassioris baccelli nro 3.

Tenionis vero nro 5. Nigrae vero frustum 1½.

Acicularum chartae nro 11.

Zonulae ex filis albis, latitudinis medÿ digiti frusta duo.

Vasculum eburneum et pixis eburnea destructa.

Unum rotundum vasculum ex alabastro, cum operculo.

In forulo septimo. Tria paria manicarum muliebrium pro indusio, ex Tafotta; videlicet unum nigrum, aliud album, tertium coeruleum.

In octavo, inferiori videlicet a dextris. Quatuor nigra collaria foeminea, aureis et argenteis filis intertexta.

Novem frusta fimbriarum ex filis albis.

In nono. Collare muliebre, labore reticulato confectum, et rubris fimbrÿs circumquaque obductum.

Item, alia duo collaria ex fimbrÿs et fátyol albis confecta.

Item, nigrum collare ex fátyol floriegato.

Reliqui foruli, qui in serie non sunt specificati, vacui reperiuntur.

Supra praescitum Armariolum habetur unum horologium in lista nigra, ciradis deauratis exornata.

Almarium magnum, sculptis floribus inauratis extrinsecus ornatum, superne habens Insignia Comitis et Comitissae; in quo sunt foruli deaurati nro 8, minores sex, majores vero duo, cum decem ansulis, ac circulis ex argento.

In primo et secundo majori forulo nihil.

Duo Neümodi latietl pro Cave, cum rubris Zonis sericeis, quibus appenduntur.

Lignea pocula Persica, decolorata et inaurata, nro 4.

Imago Jesu, Mariae et Joseph in lamina cuprea lista deaurata obducta.

Tabula aleatoria, vulgo Bretspill, cum calculis osseis nro 15, ligneis nigris itidem nro 15; ex osse albo et ligno nigro confecta.

Altera, simplicior.

Rosarium nigrum ex Succino, cum Numizmate argenteo.

Humerale foemineum antiquum, sine fibulis, ex Carmasineo floriegato attalico.

Quatuor frusta cortinarum pro lecto, ex coerulea Tafotta et variegata.

Unum parvum labarum, ex coerulea et flava Tafotta.

Lanea duo frusta, materiae antiquae, rubra.

Frustum panni nigri simplicis nro 4. circiter ulnarum.

Unum frustum telae vario serico acu pictum.

Unus baccillus Comitelli *) ex ambobus finibus argento obductus.

Poculum Christallinum cerevisiarium scissum, cum operculo.

Umbraculum nigrum ex materia sericea, antiquum.

Duo Setacca.

Quatuor pectines ex ebore novo.

Humerale foemienum nigrum, ex simplici panno.

Noduli sericei nigri nro 20.

Frustum duarum ulnarum nigri panni.

Tria frustella nigri Hernácz.

Panni Septuch viridis ulnae $3^1/_2$. Item unum frustillum.

---

*) Az 1689-ben, Bercsényi első nejétől gr. Homonnay Krisztinától született kis B. *László gróf,* a későbbi híres franczia marsall értetik.

Alterius panni, itidem viridis, vulgo Páduai, ulnae nro $5^1/_4$.

Frustum panni Anglicani, violacei coloris, nro $1^3/_4$.

Pro simplici Paplan superficies variegata, tela coerulea subducta.

Rubri holoserici villosi ulnae nro $11^3/_4$.

Una duodena Flasconum ligneorum, vulgo Veres György, majorum et minorum, rubro colore depictorum et auro virgatorum.

Duae scutellae porcellaneae, pro fructibus, coeruleo colore ab intus adumbratae.

Testacei duo Aethiopes et duo Turcae fumigantes.

Flascones Hollandici parvi, pro conservanda Herba-The, nro 2.

Sine patinulis Cyathi porcellanei, pro sorbendo Cave, nro 10.

Item, in duobus stabellis rotundis, similis materiae et laboris ciathy minores et aequales, cum suis patinulis ex eadem materia porcellana fina, nro 12.

Scatulae pro Sacharo ex simili ligno ut sunt stabella, nro 2.

Item, in duabus aequalibus patenis duodecim Ciathy pro Cave, subrubrei coloris, cum duabus ampullis in medio.

Una Cistula antiqua, aliqua in parte destructa, afforis ebore exornata, picturis adumbrata.

Fimbriarum communium pro lectisternÿs parva et magna nro 22.

Item, octo frusta Gallonarum semisericearum, pro togis muliebribus necessariorum, diversorum colorum.

Unum frustum nigrarum fimbriarum pro toga deservientium, ulnarum nro $5^1/_4$.

De similibus fimbrÿs frusta majora et minora nro 12.

Variegatarum fimbriarum albi et flavi coloris, ex serico flavo et filis albis frusta nro 5.

Tortilia fila alba sericea in uno glomere.

Fimbriarum et Reticulorum ex filis frusta nro 24.

Fimbriarum item et Reticulorum minorum ulnae $37^2/_4$, et una integra petia.

Item, fimbriae ex loto serico in quinduplici ordine, pro linteamine.

Unum frustum rubri attalici, ulnarum nro $1^2/_3$.

Unum frustum cinericei coloris materiae, cum floribus auro intertextae.

Unum frustum Tafotta albae, unius circiter ulnae.

Item, frustum aliud ex viridi attalico florido, ulnae $^3/_8$.

Tertium frustum ex albo attalico, ulnae $^2/_3$ circiter.

Quartum frustum ex albo attalico, in fine uno aureis filis et serico acu pingi ceptum.

Unum frustum Tafottae albae duplicis, circiter unius ulnae.

Media ulna Tafottae rubrae.

Tafottae violaceae ulnae $^2/_3$.

De attalico albo ulnae $^1/_3$.

Unum frustum oblongum de simili attalico, exiguae latitudinis.

Unum frustum de attalico coeruleo, mediae circiter ulnae.

Quadrans ulnae violacei attalici.

Unum frustum attalici rubri.

Tria frustella ex materia vulgo Boldtstuckh.

Item, frustilla sex diversorum colorum ex materia itidem Boldtstuckh.

Unum frustum ex attalico rosacei coloris, aureis floribus intertexto.

Item, aliud minus frustum ejusdem materiae et coloris.

Unum frustellum rubri Boldtstuckh.

Frustellum falsi Boldtstuckh, albi coloris.

Item, alia quatuor frusta, quasi sub-Boldtstuckh.

In Cubiculo Dormitorio Illustrissimae Dominae Comitissae.

Armarium rubri coloris penes januam, quod habet sibi appositos forulos nro 5., in quo sequentia reperiuntur:

In charta scriptarum formarum fasciculi 58. pro fimbrÿs et similibus.

Effigies Comitis Alexandri condam Erdődy senioris.*)

*) Bercsényiné néhai első férje, volt kir. kamaraelnök.

Item, altera, junioris, in vestitu monachico. *)

Imagines B. V. Mariae fere sibi similes, cum effigie dormientis Jesuli.

Imagines duae, una minor, altera major B. V. Mariae Pócsiensis.

Quatuor frusta Spalier ex tela segmentata rubra, auro intertexta.

Variarum acu picturarum in tela formae nro 34.

Augustissimae Domus Austriacae Genealogicae Imagines.

Pulvis capillaris, vulgo Haar-Puder.

Diversae Imagines in uno libro, vulgo Kupferstich, in usum pictorum.

Alter liber, pariter in usum pictorum, minor praecedenti.

Liber clavi aperibilis, ab intus albam chartam habens.

Liber praecatorius Germanicus, cum nigra coopertura, in capsa rubra Carmasinea.

Donationales pro Baronatu, Emerico Bercsénÿ collato. (1638.)

Aliae Donationales pro Titulo Comitis, per Suam Majestatem Sacratissimam, Leopoldum videlicet primum, Nicolao Bercsénÿ Seniori collato. (1687.)

Conscriptiones et Urbaria Bonorum Lónyaiensium.

Unum Volumen Turcicae chartae variegatae.

Unus Fasciculus Imaginum vulgo Kupferstich diversarum, pro pictoribus.

Liber continens formulas pro arcolis hortorum.

Coelestis Corona, Hungarice, authore Paulo Estorás.

Duo frusta Pargamenae candidae.

Diversae florum formae in Regali papyro.

Tegumentum pro lecto, acu pictum diversi coloris serico.

Pixis pro conservanda Spagetha, ex ebore.

Tegumentum pro mensa ex panno viridi, cum Insignibus Comitis Bercsénÿ et Familiae Rechpergianae acu pictis. **)

---

*) Bercsényiné fia, a ki habár fiatal éveiben beöltözött volt is barátnak, csakhamar mást gondolt. világivá: Vas vármegye főispánjává s később szintén, mint atyja, kamaraelnökké lőn.

**) Id. gr. Bercsényi Miklós és gr. Rechberg Mária - Erzsébet voltak házastársak.

Cistulae duae lamineae, vacuae.

Ptolomaeus parvus Andreae Argoli.

Liber Germanicus, scriptus, de Astris et Divinationibus.

Vita Joannis Tritenÿ Abbatis.

Item, alter Ptolomaeus Andreae Argoli.

Authore Joanne Baptistae Porta liber Germanicus de Secretis Domesticis.

Hyeronimus Cardanus, de utilitate ex adversis capienda.

Venus Muràniensis, Ungarice.

Liber magnus Planetarum Geomantÿ Phisognomi.

Jacobi Coreni Cypleus patientiae, Hungarice.

Liber Secretorum Balthasaris Schnure.

Foenix, sive Joannes Kemênius.

Patris Lippai Hortus Posoniensis.

Spirituale Armamentarium, Hungarice.

Hortus Liliorum, Hungarice.

Liber precatorius de Passione Domini, ad Crucifixum in Templo Patrum Minoritarum Viennae.

Certi ordinis, vulgo Crucier, per Imperatricem Eleonoram instituti, Regulae. *)

Unus Liber scriptus, continens Articulos Anni 1659; tem aliquas medicinas.

Liber de Magia naturali animalium.

Opera Philippi Theophrasti, Germanica.

Liber precatorius Pázmánÿ Hungaricus, unacum Thoma a Kempis, itidem Hungarico.

Liber Ablegationis Hollandiae Germanicus, ad Sÿnarum Imperatorem, Joannis Neühoff.

Ruralis et Domestica Oeconomia Joannis Colleri.

Vita Sancti Emerici Ducis Hungariae.

Liber precatorius ad Beatam Virginem Mariam, Hungaricus, Amadae Judith.

Liber precatorius Sabathinus Pauli Eszterházy ad B. V. Hungaricus.

Versus Beniczky.

---

*) A csillagkeresztes palotahölgyek társaságának alapszabályai, kik közé Bercsényi grófnő is tartozik vala.

Praxis Arithmetica.

Aliqua Comedia Hungarica, manu scripta.

Epigrammata Oveny̆.

Cisio Hungaricus.

Oeconomia Joannis Jacobi Agricolae.

Calendarium Oeconomicum, Hungarice.

Duae scutellulae plenae Instrumentis ad lusum latrunculorum, vulgo Shak, necessary̆s.

Lapides lidy̆ nro 2.

Aliud Almarium rubrum, penes Apothecae Portam, simili colore ut praecedens depictum et deauratum. In eodem:

Duae scatulae antiquae. coreo obductae; una vacua, in altera est pulvis capillaris.

Una scatula, in qua dantur varia fila argentea et Scofium item et fila aerea pro bobitis conficiendis.

Item, pro uno cingulo muliebri vitreorum globulorum fila nro 12.

Alia scatula similis, in qua sunt:

Duo dentes magni alicujus ferae.

Scapulare aciculatum, argenteis filis in zona sericea coerulea.

Unum marsupiolum ex vitreis granulis.

Unum cor ex Cristallo Bohemico.

Duo instrumenta parva, ex auricalco, nescitur ad quid spectantia.

Una patinula ex matre perla.

Unum frustum coralli impositi in dicta scatula.

Alia minor scutella.

Duo fungi ex lapide albo.

Item, una mater perla, argenteo circulo obducta.

Una rosa ex Cristallo antiqua.

Iterum unus lapis, nescitur qualis.

Duae parvulae scutellulae, ex lapide nescitur quali.

Unum Viretulum cum B. V. Lauretana in Tafotta coerulea depictum.

Unum frustillum ex viridi Tafotta, pro pectorali puerili.

Pondus pro aureis.

Novem terebella nova, sine manubrio.

Quinque serae, vulgo Plech, cum omnibus appertinentÿs.

Mensura pro Architectura Civili.

Viginti quatuor instrumenta ferrea pro sculpendo necessaria.

Pro cribro Molari instar telae textura ulnarum 16.

Frusta pro sedibus nro 12, ex pilis Viennensibus, variegate contexta.

Duo paria calceorum nigrorum, pro foeminis.

Unum manubrium ligneum pro scutica, ex utroque fine osseos nodos habens.

Viennensis ulna ex ferro, vulgo réf.

Unius cancri marini pes.

Unus Tapes pro mensa, segmentatus ex diversis pannis, habens in medio pannum violacei coloris.

Ulnae telae rubrae simplicis nro 13.

Item, similis telae viridis nro $1^{1}/_{2}$.

Pellis Carmasin, violacei coloris, media.

Tria frustella pro pectorali puerili, ex rubra tafotta.

Pectorale ex punicea Tafotta.

Tres ulnae viridis materiae, vulgo Rásae.

Una parva Pellis Damae elaboratae, flava.

Unum glomus sericei Carmasinei coloris tortilis.

In una scatula alba 18. ligaturae filorum lanae Viennensis.

Item, aliae nro 60. ligaturae similium filorum diversi coloris.

Nigri serici in una ligatura partes, vulgo motring, nro 12.

Duo frusta tapetum magnorum Persicorum sub lectum.

Lectus cum coelo, imaginibus Cupidinis depictus, afforis deauratus et floriegatus diversis coloribus, cum pulvinaribus majoribus nro 3. et cervicalibus itidem tribus.

Penes lectum duae mensulae ligneae albae, una cum rubris pedibus, altera cum viridibus, super quam est unum nigrum armariolum cum forulis nro 11, vacuum.

Scabellum oratorium, rubro panno obductum.

Sex sedes brachiatae, rubra semisericea materia Damascena obductae.

Aliae duae, sine brachÿs, una attrita viridi purpura, altera vero rása acu picta viridi tectae.

Unum volumen cingulorum pro conficiendis sedibus.

Una mensa alba, cum pedibus viridibus et tegumento rubro ex panno Anglicano ac fimbrÿs sericeis, pelleque pro tegenda eadem. — Supra quam sunt duae Imagines:

Una, lista exornata, deaurata, B. V. Mariae Pócsiensis;

Altera Sancti Antonÿ Padvanj vitro operta.

Una nova fornax.

Fenestrae ex duabus partibus, in plumbo.

Januae duae; una variegato colore depicta, altera alba, cum omnibus ferreis apparamentis.

Penes Cubiculum hoc est Apothecula parva. In qua sunt:

Scatulae majores, diversis medicinalibus requisitis oneratae, nro 106.

Vitra in quibus sunt distilatitiae aquae, ungventa et oleum, in universum nro 157.

Minutiora vero vitrella nro 95.

Pixides stanneae nro 7.

Magiae naturalis Wolffgangi Ildebrandi liber.

Liber medicinalis, Comitissae manu propria scriptus, Hungaricus.

Liber medicinalis et culinarius, impressus Graecÿ.

Georgica Curiosa, in duobus voluminibus.

Ducissae de Tropau Pomum granatum.

Curiosus liber de Pelle humana, medici Tobiae Fogl.

Scatulae nro 19, diversis coloribus impletae.

Cortina subflava pro fenestro, ex tela.

Janua variegato colore depicta, et

Fenestra bona in plumbo.

In Cubiculo Primariarum Pedisequarum, vulgo Kammer-Jungfrau.

Tabulae duae, panno rubro simplici tectae.

Sedilia, subflaveo colore depicta, nro 9.

Antiquum brachiale ligneum, unum.

Sedes una sine brachio, lana Viennensi reticulatim tecta,

Armariolum nigrum antiquum, cum forulis nro 22. destructum; dicitur pertinere ad Domicellam Baronissam Moes.

Duae Cistae ligneae, simplices, Szokolianae, obsigillatae.

Item, una similis, Pedisequae Elizabethae Borbély.

Duo pulvinaria pro Carpento, ex rubro holoserico, antiqua.

Cortinis ex tela variegata totum Cubiculum obductum.

Fornax viridis nova.

Fenestrae in quatuor partibus, in plumbo.

Sustentaculum pro cereo et candelabris simplex, unum.

Una mensa alba, quasi rotunda.

Janua duplicata alba, cum omnibus apparamentis ferreis.

In Cubiculo aliarum Pedisequarum, vulgo Stuben-Menscher.

Imago Beatae Clarae.

Alia B. V. Mariae Virginis cum Jesulo.

Tertia Sancti-Francisci.

Quarta, minor, Sancti-Hyeronimi.

Fenestrae in plumbo tres.

Januae ex quercinis asseribus, duae.

Fornax antiqua viridis.

In Cubiculo Comitelli.

Praeter reculas mobiles ad eundem spectantes nihil est repertum. Deinde sequitur

Palatium Magnum desertum.

In quo nihil repertum.

In Anti-Camera Commendantis.

Fornax variegata antiqua.

Fenestra in plumbo, deteriorata.

Mensa oblonga alba, ad Exactoris Cubiculum spectans.

Tres lecti albi; duo simpliciores, unus vero aliquantulum formosior.

Janua nova ex quercu, cum necessarÿs requisitis ferreis,

In Cubiculo Residentiae Domini Commendantis. *)

Suae Majestatis Sacratissimae effigies et Augustissimae Imperatricis, necnon Serenissimi Regis Hungariae Josephi.

Baptisatio Cornelÿ a Sancto Philippo.

Pugna Josuae.

Imago emblematica cujusdam mercatoris, cum asino et equo depicti.

Una foemina jacens.

Venatio Attalantae.

Meta cursoria Attalantis.

Totum Cubiculum cortinis coeruleis ex tela variegata, aliquantulum auro exornata, obductum.

Fenestrae in plumbo tres. Fornax antiqua. Mensa alba una, cum pedibus coeruleis modice deauratis.

Sedilia tria viridia, simplicia.

Imago, in qua sylva depicta est.

In Cubiculo dudum Apotheca vocato.

Tres lecti albi, simplices.

Tres sedes simplices, destructae.

Una mensa alba, antiqua.

Duae fenestrae in ligno impositae, una bona, altera corrupta.

Fornax ex antiquis Cacabris composita.

Januae duae simplices, antiquae, cum suis requisitis ferreis.

In Conservatorio, sub cubiculo Comitissae.

Est almarium nigrum, ligneum, in quo habentur: Crocus, Piper, Amigdala, Uvae passae majores et minores, Cinamomum, Cariophila, Oriza; ex quovis aliquantulum.

Diversorum generum confecta in vitris nro 74.

Pocula majora et minora, scissa et simplicia, cum et

*) Mióta Unghvár vára 1685. végén Thököly hadaitól Caprara cs. tábornagy által elfoglaltatott: német helyőrség vala benne, épen úgy, mint Munkácson.

absque operculis, cristallina in eodem Armario habentur nro 107.

Una Tabula nigra lignea, cum duodecim poccellis itidem cristallinis.

Flascones pro uno cellariolo, vulgo pincetok, scissi, cristallini, nro 7.

Theca una, rubro corio obducta, in qua sunt duae scutellulae pro sorbendo Cavè.

Item, alia theca, in qua sunt scutellulae nro 4.

Octo patinulae ex porcellana materia.

Pocula tria ex eadem materia, unum cum ansis argenteis.

Pro apponendo Postpast, quatuor majores scutellae ex eadem materia.

Cantharus unus ex terra sigillata, cum operculo stanneo.

Unum Gutturnium ex porcellana, pro Cavé.

Duo instrumenta ejusdem materiae, pro oleo et aceto.

Una amphora ex eadem materia, habens operculum argenteum inauratum.

Una bilanx aerea, cum ponderibus.

In armario albo simplici sunt vitra cum diversis confectis nro 57.

Cristae pro equorum apparamentis nro 6.

In armario coeruleo, seris non clauso. Una scatula cum diversis lapidibus, Crucibus, Numizmatibus, Reliquiarÿs et alÿs plurimis sanctis reculis, cum armilla ex coreo humano, quae est et obsigillata.

Sex ornati Canthari lignei.

Apothecula itineraria cum vitrellis cristallinis et pixidibus stanneis, in universum nro 15.

In Cista rubra duo pulvinaria ex holoserico rubro, segmentato, pro Carpento deservientia, nro 2. Frustum rubri panni pro tegendo sedili aurigae in Carpento.

In ejusdem Cistae forulo variarum subducturarum, ex Mardurina videlicet vulpina ac alÿs frusta nro 7.

Una ligatura Gosipÿ.

Item, frustella diversa ex Marlibus, omnia antiqua.

Duo reliquiaria in nigris listis.

Unum attramentarium ex lamina.

Quaedam vasa fictilia.

Instrumentum pro torquendo serico, cum duabus rotulis.

Duo volumina cereae candelae, in oblonga simplici cista.

Ex papyro deargentato patinae pro apponendis fructibus, nro 63.

Lectus ferreus cum ligulis.

Unum mortariolum, sine pistillo.

Pulvis pro capillis in aliquot chartis.

Bilanx magna, sine ponderibus.

Commune ephipium muliebre, cum omnibus accessorÿs.

Vitra diversa simplicia, pro varÿs necessitatibus.

Antiquissimi quatuor sclopi.

Ahenum aeneum cum tripode et operculo itidem cupreo.

Frusta instrumentorum culinaria, scutellae videlicet, sartagines et formae pro pasta, orbes et similia, nro 42.

Cribrum pro aromatibus.

Laboris Anabaptistici *) ex testa dealbata vascula, scaffium, amphorae et his similia, frusta 44.

Coerulea similis materiae et laboris nro 5.

Similis laboris et materiae duae scutellae variegatae.

Flascones, scutellae et amphorae ex lapide nigro, nro 19.

Una scutella viridis testacea, laboris pariter Anabaptistici.

Instrumenta pro oleo olivarum ex lamina, nro 3.

Duae lampades lamineae, una alba, cum cornu, altera nigra, cum vitro, Italica.

Unus Corbis cupreus.

Infundibulum cupreum.

Unum cellariolum, vulgo Pincetok, itidem cupreum.

Unum instrumentum pro Csokolada.

Una cuprea autepsa, vulgo tebszi, pro pinsendis tortatis.

Una acerra parva cuprea, cum manubrio.

Una lampadula pendens, aerea.

Una statera ex ferro, cum suo globo, patena et catena.

Duo ahena cuprea.

---

*) Magyarúl »*új keresztyén munká*«-nak nevezték.

[illegible] in duabus scatulis.

In una scatula tintinabula aerea, vulgo csörgő.

Duae scatulae, scutellulis partim ligneis, depictis, partim ex porcellana factis ferme plenae.

Serae magnae speciales, pro claudendis Portis, nro 7.

Italica Lampas, nro 1.

Una perspectiva magna.

Duo folliculi.

Duo pondera, unum majus, aliud minus, fere nova.

In una scatula par cultrorum artificiose confectorum, et aliae minutiores res.

Formarum pro imprimenda tela frusta nro 9.

Theca pro conservandis Gemmis, instar cordis, vacua.

Cardines et alia feramenta pro Januis, in frustis, nro 16.

Manualis sella pro portandis Podagricis.

Imago B. V. Mariae in lista, cum duabus Janulis.

Cistula atramentaria ex nuce, desuper auricalceis ornamentis adumbrata.

Cistula cum duabus bilancibus pro ponderandis aureis, unacum ponderibus.

Unum cellariolum, vulgo Pincetok, vacuum, cum simplicibus quatuor rotundis lagenis.

Aliud, sex flasconibus angularibus ex Cristallo flava.

Tertium, rotundis, majusculis, novem, minoribus vero duabus.

Quartum, in quo sunt flascones simplices 5; sextus deest.

Una cistula ex nuce.

Duo candelabra pro pariete Tricliny, ex lamina.

Fidiculae, cum suo futerali.

Autepsza, vulgo tepszi ingens, ex cupro, stanno dealbata.

Una Porta ferrea.

Ferreae Tabulae ad fenestras nro 3.

Item, Crates, pariter tres.

Duo Cellariola, vulgo Pincetok; cum aperiri non poterant, ita relicta, nihilominus tamen inventata.

Infra hospitium Comitelli, sub Propugnaculo Dobolò-Bástya dicto.

Unus lectus coeruleus, elegans.

Salis lapides viginti.

Quatuor lambica ex cupro, unum magnum, aliud minus, et duo minora.

Medium vas mellis.

Una mensa lapidea.

Ligna pro lecto campestri.

In Cubiculo Dispensae.

Lapides salis centum et quatuordecim integri.

Cellariola, vulgo Pincetok duo; unum cupreum, aliud ex ligno.

Candelabra stannea duo.

Quinque frusta integra crassae telae pro conficiendis saccis.

Cutes duae bubalinae, non elaboratae.

Octodecim millia clavorum scandulariorum.

Viginti pertices ferri longae et aliae breviores, vulgo sin, decem.

Parva quantitas pisorum.

Unum vasculum burendae.

Sub tecto.

Unus cumulus Prunorum siccorum, trium circiter Cubulorum.

Alter cumulus Pomorum siccorum, circiter totidem Cubulorum.

Retia ingentia pro feris, nro 9.

Latera laridi nro 12.

Apides vero nro 5.

Pomorum in alio cumulo plus-minus Cubuli nro 12.

Candelabra nigra, pro exequÿs mortuorum ad Templum, nro 28.

Sedes ligneae brachiatae novae, sine obducturis, nro 6,

Tÿmpana magna, aerea, duo,

Repertae sunt adhuc nonnullae in ordine sequenti annotatae et literis distinctae. Et quidem, primo:

In Cubiculo Pedisequarum reperta Cista Litera A. notata, in qua sunt:

Quinque paria tribialium antiquorum, ex filis reticulariter confectorum.

Unum par longarum manicarum muliebrium hyemalium, subducturam in finibus sabellina pelle obductarum.

Unum Camisol ex tela alba, foemineum.

Item, et aliquid de Gosipio.

Una charta filorum ex lana Viennensi flavorum, duae rubrorum, tertia vero alborum.

Unum Camisol inconsutile, ab intus ex serico, coloris castanei, ab extra serico et argento intertextum.

Unum par calceorum muliebrium, violacei coloris, Scofio acu pictorum.

Tria antipendia muliebria ex tela fimbrÿs circumducta.

Quinque paria indusiorum foemineorum delicatissimorum.

Velum capillare muliebre Germanicum.

Una theca pulvinaria, ex tela simplex.

Una Cortina ex tela, pro fenestra.

Mappae tres, albis fimbrÿs obductae; una vero simplex, absque fimbrÿs.

Opertorium lecti ex Tafotta violacei coloris.

Duo Strophiola non acu picta, alba.

Toga aestivalis, fimbriata, ex tela alba.

Indusium balneatorium.

Tres integrae petiae telae dealbatae.

Item, una integra alia, pro Mappis.

Quatuor frusta Cortinarum antiquarum semisericearum flavarum, subalbe virgatarum.

Item, unum frustum telae, ulnarum nro 16.

Unum frustum rubri panni attriti, ad fenestram,

In Cista coreo nigro obducta, Litera B. signata, in Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae reperta, sigilloque ipsius obsignata reperiuntur:

Linteamina varia pretiosa, tam acu picta, quam et reticulata, nro 17.

Mappae mensuales ex subtili tela, partim etiam fimbrÿs obductae, itidem nro 17.

Mantilia similiter partim acu picta cum serico, partim reticulari labore praeparata, nro 15.

Thecae pro cervicalibus, itidem partim acu pictae cum serico, partim vero reticulari labore confectae, nro 7.

Una duodena Strophiolorum mensalium pretiosorum.

Duae petiae telae pro mappis, texturae attalicae.

In Cista itidem coreo obducta, Litera C. signata, pariter in Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae reperta et sigillo ejusdem consignata inveniuntur sequentia:

Mappae partim simplices, partim textura attalica, partim reticulari labore confectae, nro 12.

Tria Mantilia, unum reticulari labore confectum, duo vero serico acu picta.

Velum capillare, serico, auro et argento acu pictum.

Simile huic alterum.

Theca pulvinaria, auro et argento, necnon serico in subtiliori tela acu picta.

Unum frustellum telae auro acu pictae.

Theca pulvinaria serico duntaxat varÿs coloris acu picta.

Novem frustilla ex Patyolat.

Fimbriarum ex filis albis et auro intertextarum tria frustilla. Unum, ulnarum $1^1/_2$; alterum uln. $3^1/_2$; tertium vero 2.

Indusium album ex Patyolat Hungaricum, albo serico intertextum.

Flabellum muliebre auro intertextum, cum eburneis lateribus.

Aliud simile, cum lateribus argenteis, laboris filagran.

Tredecim frustilla materiae vulgo Boldtstuck.

Theca pulvinaria ex materia Tabit. aureis flosculis ornata, coerulea.

Theca pulvinaria ex materia variegata, auro et argento distincta, coeruleo damasco suffulta.

Mantile auro et argento acu pictum.

Una pellis rubra Carmasinea, altera violacei coloris, media circiter, pariter Carmasinea.

Tria Strophiola, unum rubrum ex fátyol, cum floribus argenteis acu pictum; 2-dum et 3-tium alba, semisericea.

Una petia telae pro Mappis.

In Cista sub Litera D. alba, in Conservatorio inferiori, ubi extraneorum Cistae conservantur, reperta, ad Taffldeckerum, uti exponebatur, spectante, inventa sunt:

Mantilia submappalia tria, unum simplex, duo serico acu picta.

Mappae partim reticulari labore confectae, partim simplices, nro 20.

Item, una Mappa, auro, argento et serico, per modum alearum reticulariter acu picta.

Item, una praeciose serico acu picta.

Unum mantile, cum minutioribus floribus, ex auro, argento et serico acu pictis.

Unum Strophiolum mensale, commune.

Duo ferrea emunctoria.

Patinae pro Postpast apponendo, laboris porcellani. nro 4.

Item, una majolica.

Vitra ex Cristallo rotunda, aequalia, nro 15.

Sextum pariter rotundum oblongum.

In Cistula Litera E. notata et Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae inventa, reperiuntur:

Tres effigies ex cera, dormientis Jesuli.

Laboris plumarÿ Reliquiaria tria.

Crux ex simili materia una.

Imagines duae in listis deauratis, aequales.

Pecten, aliquantulum auro et viridibus lapillis Smaragd et Türkés ornatus.

Imagines in parpagena, majores et minores, nro 60.

In Cista Litera F. signata, ex Conservatorio inferiori allata, per Provisorem et Castellanum tradita, coreo obducta, antiqua, quae dictorum Provisoris et Castellanis sigillis erat obsignata, habentur:

Pelvis cum fundibulo ex argento.

Cantharellus argenteus, ab intus deauratus. *)

Unum par candelabrorum majorum, unacum fungis, ex argento.

Salinaria duo, unum majus, aliud minus.

Scutellulae sexangulares nro 6, argenteae.

Conclearia argentea nro 9.

Instrumentum argenteum pro apponendo Sacharo, cum suo operculo.

Coclear magnum, ex argento.

Paria cultrorum cum manubrÿs argenteis, rotundis et angularibus, nro 8.

Una furcinula facta, quae fuit integra ex argento, ex dictis octo paribus.

Unus orbis pro porrigendo potu, cum fracto pede.

Parva pocula argentea rotunda, nro 3.

Circuli argentei, duo pro apponendis cibis.

In Armariolo nigro, ex Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae allato, Litera G. signato, cum forulis nro 13. habentur:

Pro antilena frustella argenti nro 48.

Collare pro caniculo, et serico et aureis filis intertextum, cum ansula ex argento, opere encaustico, vulgo Zománcz adumbrata.

Nodus ex lapide Jaspis pro baculo, ab infra cum argenteo circulo.

Ligula pro collari, cum dependentÿs ex unionibus.

*) A lap szélén N. B.-vel jelölve.

Una charta foliatilis auri.

Fimbriae virides et nigri.

Metallum foliatile in chartis, nro 16.

Duae chartae foliatilis auri, una incepta, altera integra.

Item, una inchoata foliatilis argenti.

Fibulae pro Caligis Hungaricis, nro 39.

Frustilla argenti, inter quae aliqua etiam inaurata, antiqua, nro 12.

Nodi argenti pro tunica, laboris filagran, nro 20.

Item, alÿ totidem pro manicis, similis laboris minores.

Quinque nodi ex auro, magni, uniusquis habens sex rubinos.

Item, alÿ nro 9. integri encaustico labore confecti; in uno quoque habetur unus rubinus.

Dantur praeterea tria frusta ex ÿsdem nodis, sepositis cum alÿs.

Alÿ noduli parvi ex auro, nro $27^1/_2$, aliquantulum labore encaustico adornati.

Item, novemdecim noduli ex quodam lapide pretioso coloris subnigri, unusquisque habens rosulam ex auro et unionem in medio.

Duo nodi oblongi ex lapide pretioso, nescitur quali, castanei coloris, quivis habens rosulam ex auro; unus cum quatuor adamantibus, alter vero cum tribus.

Item, flavi duo nodi ex Succino, qui habent rosulam ex auro.

Item, una thecula nodi, itidem ex auro.

Alÿ, quivis habens unum parvum rubinum in cuspide, nro 11.

Item, alÿ nro 16. ex argento, majores, oblongi, Zománczizati.

Corda pro cingulo, ex argento, Zománczizata, nro 4.

Item, quatuor fibulae argenteae, deauratae.

Quinque noduli ex rubro corallo.

Pro quatuor manicis virilibus, loco fibularum drót, ex argento.

Frusta pro manicis virilibus, loco fibularum, nro 16.

Retinacula nodorum, vulgo Gombház, nro 28.

Fibula argentea inferne, superne autem ex puro auro, unionibus parvulis undiquaque et rubinis nro 33 exornata, pro cingulo deserviens.

Duo libri precatorÿ; unus, latinus, habens fibulas argenteas. Alter autem in theca Carmasinea Scoffio aureo acu picta, habens coopertaram ex holoserico coeruleo, laminis filagran exornatam, pulchris figuris Zománczizatam.

Ligaturae carthifoliorum Gallicorum nro 8.

Tres rotulae auro et argento falso, vulgo Sik opletae.

Gallonae ex simili materia, in duabus chartis.

Nodus argenteus inauratus, lapidibus Türkés exornatus, cum tribus Conchalis, similibus lapidibus exornatis.

In Cistam Litera H. signatam, ex Cubiculo Comitissae ad Conservatorium vacuam allatam imposita sunt sequentia:

Una Cistula argentea, in superficie habens unum Infantulum dormientem, super caput mortui.

Impositus eidem cistulae unus culter Turcicus, Damascenus, cum manubrio nigro, argenteo affabre elaborato, vaginam habens cum lapillis Türkés nro 2., rubinis vero 4 exornatam, cum dependente chalibe.

In Zonis sericeis ex Granis Unionum, item et aureis, laboris filagran. Noduli Unionum sunt nro 42, ex auro vero. majores 40, minores vero 80.

Culter et furcinulae in una theca, sine cocleari, quorum manubria rubinis exornata.

Setaceus cum manubrio argenteo.

Duo frusta pectinum ex argento, antiqua.

Cistula attramentaria, tota ex argento, habens in cooperculo ab intus speculum, ab infra autem attramentarium, cum theca pulveraria ex argento.

Item, habet eadem Cistula in se novem Pixides argenteas inauratas, pro medicamentis.

Item, sex flascunculos ex cristallo flavos, cum orificÿs ex argento.

Sigillum Comitis; forfices, et alia scripturae requisita et apothecae necessaria frusta, nro 7.

Una Cistula subnigra variegata, argenteis laminis in angulis exornata, in qua sunt:

Una charta capillaris pulveris albi.

Unum frustum cristalli montanae.

Unus flascunculus, in theca nigra coreacea, cum argenteo inaurato orificio.

Item, alter flascunculus ex Cristallo, major praecedenti, pariter cum clausurata argentea inaurata.

Una scatula cum sex globis smigmatis Bononiensis olensis.

Item, una parva pixis, holoserico rubro exornata, in qua sunt duo vitrella cum orificÿs argenteis deauratis.

In una charta Imagunculae cupreae nro 7.

Una Cistula lignea rubra, in qua sunt:

Unus nodus laboris filagran, vulgo Vitéz-kötés.

In charta quadam aliquantulum de varÿs finissimis coloribus.

Rosae argenteae quinque, cum rubinis et Türkés exornatae.

Item, unum par fibularum pro calceis, similibus lapidibus exornatum.

Item, una rosa oblonga, ejusmodi lapidibus et uno magno Smaragdo exornata.

Frustilla lapidum varÿ generis et coloris nro 10.

Item, in uno filo lapides subcoerulei nro 22.

Item, unum semi numizma.

Una Cistula, nigro ferro obducta artificiosa, sed vacua.

In Cista sub Litera J., ex Collegio Patrum Secietatis Jesu Unghváriensium allata) habentur sequentia,* quae sigillo meo Comitis Brankovics, Reverendissimi Domini Demetrÿ Berseнÿ, necnon ipsius quoque Collegÿ Unghváriensis obsigillata est:

Orbes argentei mensales nro 16.

Patenae argenteae nro 2.

---

*) Hogyan kerültenek ezen nagyértékű ezüst- és arany-díszművek a várból a jezsuitákhoz? a tételszám végén álló jegyzet megmondja.

Patenae pro fructibus, ad formam Cordis, nro 6.

Instar Pelvium patenae argenteae, pro fructibus, nro 2

Urceolus argenteus pro aqua benedicta, nro 2.

Argenteae patenulae quadrangulares, in usum lusus Cartipholiorum, cum floribus elaboratae, nro 2.

Aliae, argenteae, pro simili lusu, simplices, nro 2.

Scatulae argenteae, cum operculis argenteis; una earum major, altera minor, nro 2.

Pelvis argentea, nro 1.

Fundibulum argenteum, nro 1.

Candelabrum argenteum pro pariete, sine suo accessorio, nro 1.

Ciathus argenteus interne inauratus, cum duabus figuris, nro 1.

Tres scutellae oblongae, intus inauratae similes, una cum operculo suo, aliae duae sine operculo, nro 3.

Patenulae oblongae argenteae, cum suis ansulis ex una parte, nro 2.

Argenteum fundibulum majus, sine sua pelvi, nro 1.

Orbis argenteus, cum suo pede, quo porriguntur pocula ad mensam, nro 1.

Operculum poculi argenteum, sine poculo, nro 1.

Accerula argentea, nro 1.

Sartago argentea, nro 1.

Sartago argentea sine manubrio, cum tribus pedibus, nro 1.

Argenteae Conchae, nro 2.

Argentea parva candelabra, rotunda, nro 3.

Candelabrum argenteum quadrangulare, integrum, nro 1.

Aliud candelabrum rotundum, modice inauratum, nro 1.

Emunctorium magnum, argenteum, nro 1.

Emunctorium parvum, argenteum, cum sua navicula, nro 1.

Una pixis pro balsamo, ad instar Horologÿ, cum sua theca, nro 1.

Flos aureus ad formam liliorum convallium, cum quatuor unionibus majoribus et quinque flosculis, nro 1.

Noduli encausto, vulgo Zománczio ornata, nro 22.

Aurei annuli afforis encausto, vulgo Zománczio nigro ornati, sine lapidibus, nro 2.

Rosulae, quaelibet rubinos septem in se continens, nro 18.

Cingulus ex aureis filis, cum circulis, habens rubinos duodecim, nro 1.

Zaphyrus mediocris, nro 1.

Parvulus circulus argenteus, nro 1.

Armillae ex unionibus, appositae ad rubras Pantlicas, nro 2.

Praescriptae res universae in Collegio Societatis Jesu Patrum adinventae, et ad Arcem (uti praescriptum est) deportatae, clandestine fuerant per Reverendum *Patrem Emericum Balásházy* Jesuvitam ex Arce exportatae.

Cista Litera K. notata, diversis Literalibus Instrumentis, quae dicuntur ad S. Crucis de Lelesz spectare, plena, obsigillata. *)

Cista Litera L. signata, similis Literalibus Instrumentis plena.

Item, unus Sacculus, similibus Literis plenus, pariter obsigillatus, *in Cistam Litera M.* impositus.

Armariolum sub Litera N., alias vacuum, continens aliquas antiquiores Literas missiles.

In Cellario Arcensi, quorum nisi unicum fornicatum, inventa sunt Vasa Vini et lorae, in sequenti ordine uberius apposita:

Promonthorÿs.	Tokajiensi Vasa Vini nro	19.	Vascula Vini 10.
»	Tarczaliensi	9.	»
»	Bényeiensi	9.	»
Unghváriensi, antiqua	. . . .	2.	»
Procreationis vero Anni 1700.	. . .	8.	1.
Ovarum Passarum Tokajiensia	. . .	».	2.
Procreationis 1699. simplicia	. . . .	».	3.

*) Ezek és az alábbiak képezik ma a leleszi orsz. levéltárnak legrégibb kincseit, s megmentőjükről »*Acta Bercsényiana*«-knak neveztetnek. Ugyanis gr. Bercsényi Miklós menté ki ezen akkor Ungh-várában deponált becses okleveleket a német pattantyúsok kezeiből, kik azokat ágyúfojtásokúl használták. (L. *Századok,* 1871-iki évf. 599. l.)

Rore marino confectum	. . . . . . ».	1.
Aliud aenulatum	vascula fere tantum dimidia .	1.
Absinthiacum	. . . . . . ».	$1^1/_2$.

Lorae vero Tokajiensis . . Vasa nro 2.

In Arce interiori Carpentum novum, idque formosum, segmentato holoserico ab intus obductum, afforis vero depictum et deauratum.

In Arce exteriori, Conservatorio videlicet curruum, vulgo Szeker-Színben:

Una Scheza dilacerata, ab intus rubra Rása obdúcta. semitecta, desuper vero nigro coreo.

Una Rheda semitecta, deterior.

Currus Campestres duo, cum operculis, unus habens ex panno rubro. alter vero ex tela duntaxat itidem rubra.

Trahae colore viridi auro intermixto aliquantulum decoloratae unicae.

Scutellae stanneae majores nro 16, minores vero nro 3.

Orbiculi usuati nro 26. Item novi 6.

Boves nigri, pro portanda aqua ad Arcem, nro 2.

Extra Arcem habetur.

Domuncula in horto ad Arcem proximo; in ea dantur:

Fenestrae plumbo impositae bonae, nro 6.

Imagines itidem nro 6.

Majores: Veris, Aestatis, Autumni et Hyemis:

Minores vero duae: Africae et Europae.

Deinde.

Domus braxatoria penes Oppidum Unghvár, ad hortum Vadkert situata. In quam dum intratur, ad partem dextram datur Domus crematoria cum duobus Cubiculis, unum pro Crematore, aliud vero pro cremando, desinatum et extructum, in quo sunt quinque ollae crematoriae novae. A sinistris autem Cubiculum Braxatoris cum Camera; penes illud Culina et Domus polentariae pro germinatione hordei madefacti; in qua est Cadus (Kád) magnus pro madefactione hordei. Tertium Cubiculum cum fornace pro exsiccando hordeo, cum suis pertinentÿs.

Repertae sunt adhuc nonnullae in ordine sequenti annotatae et literis distinctae. Et quidem, primo:

In Cubiculo Pedisequarum reperta Cista Litera A. notata, in qua sunt:

Quinque paria tribialium antiquorum, ex filis reticulariter confectorum.

Unum par longarum manicarum muliebrium hyemalium, subducturam in finibus sabellina pelle obductarum.

Unum Camisol ex tela alba, foemineum.

Item, et aliquid de Gosipio.

Una charta filorum ex lana Viennensi flavorum, duae rubrorum, tertia vero alborum.

Unum Camisol inconsutile, ab intus ex serico, coloris castanei, ab extra serico et argento intertextum.

Unum par calceorum muliebrium, violacei coloris, Scofio acu pictorum.

Tria antipendia muliebria ex tela fimbrÿs circumducta.

Quinque paria indusiorum foemineorum delicatissimorum.

Velum capillare muliebre Germanicum.

Una theca pulvinaria, ex tela simplex.

Una Cortina ex tela, pro fenestra.

Mappae tres, albis fimbrÿs obductae; una vero simplex, absque fimbrÿs.

Opertorium lecti ex Tafotta violacei coloris.

Duo Strophiola non acu picta, alba.

Toga aestivalis, fimbriata, ex tela alba.

Indusium balneatorium.

Tres integrae petiae telae dealbatae.

Item, una integra alia, pro Mappis.

Quatuor frusta Cortinarum antiquarum semisericearum flavarum, subalbe virgatarum.

Item, unum frustum telae, ulnarum nro 16.

Unum frustum rubri panni attriti, ad fenestram.

In Cista coreo nigro obducta, Litera B. signata, in Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae reperta, sigilloque ipsius obsignata reperiuntur:

Linteamina varia pretiosa, tam acu picta, quam et reticulata, nro 17.

Mappae mensuales ex subtili tela, partim etiam fimbrÿs obductae, itidem nro 17.

Mantilia similiter partim acu picta cum serico, partim reticulari labore praeparata, nro 15.

Thecae pro cervicalibus, itidem partim acu pictae cum serico, partim vero reticulari labore confectae, nro 7.

Una duodena Strophiolorum mensalium pretiosorum.

Duae petiae telae pro mappis, texturae attalicae.

In Cista itidem coreo obducta, Litera C. signata, pariter in Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae reperta et sigillo ejusdem consignata inveniuntur sequentia:

Mappae partim simplices, partim textura attalica, partim reticulari labore confectae, nro 12.

Tria Mantilia, unum reticulari labore confectum, duo vero serico acu picta.

Velum capillare, serico, auro et argento acu pictum.

Simile huic alterum.

Theca pulvinaria, auro et argento, necnon serico in subtiliori tela acu picta.

Unum frustellum telae auro acu pictae.

Theca pulvinaria serico duntaxat varÿs coloris acu picta.

Novem frustilla ex Patyolat.

Fimbriarum ex filis albis et auro intertextarum tria frustilla. Unum, ulnarum $1^1/_2$; alterum uln. $3^1/_2$; tertium vero 2.

Indusium album ex Patyolat Hungaricum, albo serico intertextum.

Flabellum muliebre auro intertextum, cum eburneis lateribus.

Aliud simile, cum lateribus argenteis, laboris filagran.

Tredecim frustilla materiae vulgo Boldtstuck.

Theca pulvinaria ex materia Tabit. aureis flosculis ornata, coerulea.

Theca pulvinaria ex materia variegata, auro et argento distincta, coeruleo damasco suffulta.

Mantile auro et argento acu pictum.

Una pellis rubra Carmasinea, altera violacei coloris, media circiter, pariter Carmasinea.

Tria Strophiola, unum rubrum ex fátyol, cum floribus argenteis acu pictum; 2-dum et 3-tium alba, semisericea.

Una petia telae pro Mappis.

In Cista sub Litera D. alba, in Conservatorio inferiori, ubi extraneorum Cistae conservantur, reperta, ad Taffldeckerum, uti exponebatur, spectante, inventa sunt:

Mantilia submappalia tria, unum simplex, duo serico acu picta.

Mappae partim reticulari labore confectae, partim simplices, nro 20.

Item, una Mappa, auro, argento et serico, per modum alearum reticulariter acu picta.

Item, una praeciose serico acu picta.

Unum mantile, cum minutioribus floribus, ex auro, argento et serico acu pictis.

Unum Strophiolum mensale, commune.

Duo ferrea emunctoria.

Patinae pro Postpast apponendo, laboris porcellani, nro 4.

Item, una majolica.

Vitra ex Cristallo rotunda, aequalia, nro 15.

Sextum pariter rotundum oblongum.

In Cistula Litera E. notata et Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae inventa, reperiuntur:

Tres effigies ex cera, dormientis Jesuli.

Laboris plumarÿ Reliquiaria tria.

Crux ex simili materia una.

Imagines duae in listis deauratis, aequales.

Pecten, aliquantulum auro et viridibus lapillis Smaragd et Türkés ornatus.

Imagines in parpagena, majores et minores, nro 60.

In Cista Litera F. signata, ex Conservatorio inferiori allata, per Provisorem et Castellanum tradita, coreo obducta, antiqua, quae dictorum Provisoris et Castellanis sigillis erat obsignata, habentur:

Pelvis cum fundibulo ex argento.

Cantharellus argenteus, ab intus deauratus. *)

Unum par candelabrorum majorum, unacum fungis, ex argento.

Salinaria duo, unum majus, aliud minus.

Scutellulae sexangulares nro 6, argenteae.

Conclearia argentea nro 9.

Instrumentum argenteum pro apponendo Sacharo, cum suo operculo.

Coclear magnum, ex argento.

Paria cultrorum cum manubrÿs argenteis, rotundis et angularibus, nro 8.

Una furcinula facta, quae fuit integra ex argento, ex dictis octo paribus.

Unus orbis pro porrigendo potu, cum fracto pede.

Parva pocula argentea rotunda, nro 3.

Circuli argentei, duo pro apponendis cibis.

In Armariolo nigro, ex Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae allato, Litera G. signato, cum forulis nro 13. habentur:

Pro antilena frustella argenti nro 48.

Collare pro caniculo, et serico et aureis filis intertextum, cum ansula ex argento, opere encaustico, vulgo Zománcz adumbrata.

Nodus ex lapide Jaspis pro baculo, ab infra cum argenteo circulo.

Ligula pro collari, cum dependentÿs ex unionibus.

*) A lap szélén N. B.-vel jelölve.

Una charta foliatilis auri.

Fimbriae virides et nigri.

Metallum foliatile in chartis, nro 16.

Duae chartae foliatilis auri, una incepta, altera integra.

Item, una inchoata foliatilis argenti.

Fibulae pro Caligis Hungaricis, nro 39.

Frustilla argenti, inter quae aliqua etiam inaurata, antiqua, nro 12.

Nodi argenti pro tunica, laboris filagran, nro 20.

Item, alÿ totidem pro manicis, similis laboris minores.

Quinque nodi ex auro, magni, uniusquis habens sex rubinos.

Item, alÿ nro 9. integri encaustico labore confecti; in uno quoque habetur unus rubinus.

Dantur praeterea tria frusta ex ÿsdem nodis, sepositis cum alÿs.

Alÿ noduli parvi ex auro, nro $27^1/_2$, aliquantulum labore encaustico adornati.

Item, novemdecim noduli ex quodam lapide pretioso coloris subnigri, unusquisque habens rosulam ex auro et unionem in medio.

Duo nodi oblongi ex lapide pretioso, nescitur quali, castanei coloris, quivis habens rosulam ex auro; unus cum quatuor adamantibus, alter vero cum tribus.

Item, flavi duo nodi ex Succino, qui habent rosulam ex auro.

Item, una thecula nodi, itidem ex auro.

Alÿ, quivis habens unum parvum rubinum in cuspide, nro 11.

Item, alÿ nro 16. ex argento, majores, oblongi, Zománczizati.

Corda pro cingulo, ex argento, Zománczizata, nro 4.

Item, quatuor fibulae argenteae, deauratae.

Quinque noduli ex rubro corallo.

Pro quatuor manicis virilibus, loco fibularum drót, ex argento.

Frusta pro manicis virilibus, loco fibularum, nro 16.

Retinacula nodorum, vulgo Gombház, nro 28.

Fibula argentea inferne, superne autem ex puro auro, unionibus parvulis undiquaque et rubinis nro 33 exornata, pro cingulo deserviens.

Duo libri precatorÿ; unus, latinus, habens fibulas argenteas. Alter autem in theca Carmasinea Scoffio aureo acu picta, habens cooperturam ex holoserico coeruleo, laminis filagran exornatam, pulchris figuris Zománczizatam.

Ligaturae carthifoliorum Gallicorum nro 8.

Tres rotulae auro et argento falso, vulgo Sik opletae.

Gallonae ex simili materia, in duabus chartis.

Nodus argenteus inauratus, lapidibus Türkés exornatus, cum tribus Conchalis, similibus lapidibus exornatis.

In Cistam Litera H. signatam, ex Cubiculo Comitissae ad Conservatorium vacuam allatam imposita sunt sequentia:

Una Cistula argentea, in superficie habens unum Infantulum dormientem, super caput mortui.

Impositus eidem cistulae unus culter Turcicus, Damascenus, cum manubrio nigro, argenteo affabre elaborato, vaginam habens cum lapillis Türkés nro 2., rubinis vero 4 exornatam, cum dependente chalibe.

In Zonis sericeis ex Granis Unionum, item et aureis, laboris filagran. Noduli Unionum sunt nro 42, ex auro vero. majores 40, minores vero 80.

Culter et furcinulae in una theca, sine cocleari, quorum manubria rubinis exornata.

Setaceus cum manubrio argenteo.

Duo frusta pectinum ex argento, antiqua.

Cistula attramentaria, tota ex argento, habens in cooperculo ab intus speculum, ab infra autem attramentarium, cum theca pulveraria ex argento.

Item, habet eadem Cistula in se novem Pixides argenteas inauratas, pro medicamentis.

Item, sex flascunculos ex cristallo flavos, cum orificÿs ex argento.

Sigillum Comitis; forfices, et alia scripturae requisita et apothecae necessaria frusta, nro 7.

Una Cistula subnigra variegata, argenteis laminis in angulis exornata, in qua sunt:

Una charta capillaris pulveris albi.

Unum frustum cristalli montanae.

Unus flascunculus, in theca nigra coreacea, cum argenteo inaurato orificio.

Item, alter flascunculus ex Cristallo, major praecedenti, pariter cum clausurata argentea inaurata.

Una scatula cum sex globis smigmatis Bononiensis olensis.

Item, una parva pixis, holoserico rubro exornata, in qua sunt duo vitrella cum orificÿs argenteis deauratis.

In una charta Imagunculae cupreae nro 7.

Una Cistula lignea rubra, in qua sunt:

Unus nodus laboris filagran, vulgo Vitéz-kötés.

In charta quadam aliquantulum de varÿs finissimis coloribus.

Rosae argenteae quinque, cum rubinis et Türkés exornatae.

Item, unum par fibularum pro calceis, similibus lapidibus exornatum.

Item, una rosa oblonga, ejusmodi lapidibus et uno magno Smaragdo exornata.

Frustilla lapidum varÿ generis et coloris nro 10.

Item, in uno filo lapides subcoerulei nro 22.

Item, unum semi numizma.

Una Cistula, nigro ferro obducta artificiosa, sed vacua.

In Cista sub Litera J., ex Collegio Patrum Secietatis Jesu Unghváriensium allata) habentur sequentia,* quae sigillo meo Comitis Brankovics, Reverendissimi Domini Demetrÿ Bersenÿ, necnon ipsius quoque Collegÿ Unghváriensis obsigillata est:

Orbes argentei mensales nro 16.

Patenae argenteae nro 2.

---

*) Hogyan kerültenek ezen nagyértékű ezüst- és arany-díszművek a várból a jezsuitákhoz ? a tételszám végén álló jegyzet megmondja.

Patenae pro fructibus, ad formam Cordis, nro 6.

Instar Pelvium patenae argenteae, pro fructibus, nro 2

Urceolus argenteus pro aqua benedicta, nro 2.

Argenteae patenulae quadrangulares, in usum lusus Cartipholiorum, cum floribus elaboratae, nro 2.

Aliae, argenteae, pro simili lusu, simplices, nro 2.

Scatulae argenteae, cum operculis argenteis; una earum major, altera minor, nro 2.

Pelvis argentea, nro 1.

Fundibulum argenteum, nro 1.

Candelabrum argenteum pro pariete, sine suo accessorio, nro 1.

Ciathus argenteus interne inauratus, cum duabus figuris, nro 1.

Tres scutellae oblongae, intus inauratae similes, una cum operculo suo, aliae duae sine operculo, nro 3.

Patenulae oblongae argenteae, cum suis ansulis ex una parte, nro 2.

Argenteum fundibulum majus, sine sua pelvi, nro 1.

Orbis argenteus, cum suo pede, quo porriguntur pocula ad mensam, nro 1.

Operculum poculi argenteum, sine poculo, nro 1.

Accerula argentea, nro 1.

Sartago argentea, nro 1.

Sartago argentea sine manubrio, cum tribus pedibus, nro 1.

Argenteae Conchae, nro 2.

Argentea parva candelabra, rotunda, nro 3.

Candelabrum argenteum quadrangulare, integrum, nro 1.

Aliud candelabrum rotundum, modice inauratum, nro 1.

Emunctorium magnum, argenteum, nro 1.

Emunctorium parvum, argenteum, cum sua navicula, nro 1.

Una pixis pro balsamo, ad instar Horologӱ, cum sua theca, nro 1.

Flos aureus ad formam liliorum convallium, cum quatuor unionibus majoribus et quinque flosculis, nro 1.

Noduli encausto, vulgo Zománczio ornata, nro 22.

Aurei annuli afforis encausto, vulgo Zománczio nigro ornati, sine lapidibus, nro 2.

Rosulae, quaelibet rubinos septem in se continens, nro 18.

Cingulus ex aureis filis, cum circulis, habens rubinos duodecim, nro 1.

Zaphyrus mediocris, nro 1.

Parvulus circulus argenteus, nro 1.

Armillae ex unionibus, appositae ad rubras Pantlicas, nro 2.

Praescriptae res universae in Collegio Societatis Jesu Patrum adinventae, et ad Arcem (uti praescriptum est) deportatae, clandestine fuerant per Reverendum *Patrem Emericum Baláslházy* Jesuvitam ex Arce exportatae.

Cista Litera K. notata, diversis Literalibus Instrumentis, quae dicuntur ad S. Crucis de Lelesz spectare, plena, obsigillata. *)

Cista Litera L. signata, similis Literalibus Instrumentis plena.

Item, unus Sacculus, similibus Literis plenus, pariter obsigillatus, *in Cistam Litera M.* impositus.

Armariolum sub Litera N., alias vacuum, continens aliquas antiquiores Literas missiles.

In Cellario Arcensi, quorum nisi unicum fornicatum, inventa sunt Vasa Vini et lorae, in sequenti ordine uberius apposita:

Promonthorÿs.	Tokajiensi Vasa Vini nro	19.	Vascula Vini 10.
»	Tarczaliensi	9.	»
»	Bényeiensi	9.	»
Unghváriensi, antiqua		2.	»
Procreationis vero Anni 1700. . . .		8.	1.
Ovarum Passarum Tokajiensia . . .		».	2.
Procreationis 1699. simplicia		».	3.

*) Ezek és az alábbiak képezik ma a leleszi orsz. levéltárnak legrégibb kincseit, s megmentőjükről *»Acta Bercsényiana«*-knak neveztetnek. Ugyanis gr. Bercsényi Miklós menté ki ezen akkor Ungh-várában deponált becses okleveleket a német pattantyúsok kezeiből, kik azokat ágyúfojtásokúl használták. (L. *Századok,* 1871-iki évf. 599. l.)

Rore marino confectum	. . . . . ».	1.
Aliud aenulatum	vascula fere tantum dimidia .	1.
Absinthiacum	. . . . . ».	$1^1/_2$.

Lorae vero Tokajiensis . . Vasa nro 2.

In Arce interiori Carpentum novum, idque formosum, segmentato holoserico ab intus obductum, afforis vero depictum et deauratum.

In Arce exteriori, Conservatorio videlicet curruum, vulgo Szeker-Színben:

Una Scheza dilacerata, ab intus rubra Rása obducta. semitecta, desuper vero nigro coreo.

Una Rheda semitecta, deterior.

Currus Campestres duo, cum operculis, unus habens ex panno rubro. alter vero ex tela duntaxat itidem rubra.

Trahae colore viridi auro intermixto aliquantulum decoloratae unicae.

Scutellae stanneae majores nro 16, minores vero nro 3.

Orbiculi usuati nro 26. Item novi 6.

Boves nigri, pro portanda aqua ad Arcem, nro 2.

Extra Arcem habetur.

Domuncula in horto ad Arcem proximo; in ea dantur:

Fenestrae plumbo impositae bonae, nro 6.

Imagines itidem nro 6.

Majores: Veris. Aestatis. Autumni et Hyemis:

Minores vero duae: Africae et Europae.

Deinde.

Domus braxatoria penes Oppidum Unghvár, ad hortum Vadkert situata. In quam dum intratur, ad partem dextram datur Domus crematoria cum duobus Cubiculis, unum pro Crematore, aliud vero pro cremando, desinatum et extructum, in quo sunt quinque ollae crematoriae novae. A sinistris autem Cubiculum Braxatoris cum Camera; penes illud Culina et Domus polentariae pro germinatione hordei madefacti; in qua est Cadus (Kád) magnus pro madefactione hordei. Tertium Cubiculum cum fornace pro exsiccando hordeo. cum suis pertinentÿs.

Repertae sunt adhuc nonnullae in ordine sequenti annotatae et literis distinctae. Et quidem, primo:

In Cubiculo Pedisequarum reperta Cista Litera A. notata, in qua sunt:

Quinque paria tribialium antiquorum, ex filis reticulariter confectorum.

Unum par longarum manicarum muliebrium hyemalium, subducturam in finibus sabellina pelle obductarum.

Unum Camisol ex tela alba, foemineum.

Item, et aliquid de Gosipio.

Una charta filorum ex lana Viennensi flavorum, duae rubrorum, tertia vero alborum.

Unum Camisol inconsutile, ab intus ex serico, coloris castanei, ab extra serico et argento intertextum.

Unum par calceorum muliebrium, violacei coloris, Scofio acu pictorum.

Tria antipendia muliebria ex tela fimbrÿs circumducta.

Quinque paria indusiorum foemineorum delicatissimorum.

Velum capillare muliebre Germanicum.

Una theca pulvinaria, ex tela simplex.

Una Cortina ex tela, pro fenestra.

Mappae tres, albis fimbrÿs obductae; una vero simplex, absque fimbrÿs.

Opertorium lecti ex Tafotta violacei coloris.

Duo Strophiola non acu picta, alba.

Toga aestivalis, fimbriata, ex tela alba.

Indusium balneatorium.

Tres integrae petiae telae dealbatae.

Item, una integra alia, pro Mappis.

Quatuor frusta Cortinarum antiquarum semisericearum flavarum, subalbe virgatarum.

Item, unum frustum telae, ulnarum nro 16.

Unum frustum rubri panni attriti, ad fenestram.

In Cista coreo nigro obducta, Litera B. signata, in Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae reperta, sigilloque ipsius obsignata reperiuntur:

Linteamina varia pretiosa, tam acu picta, quam et reticulata, nro 17.

Mappae mensuales ex subtili tela, partim etiam fimbrÿs obductae, itidem nro 17.

Mantilia similiter partim acu picta cum serico, partim reticulari labore praeparata, nro 15.

Thecae pro cervicalibus, itidem partim acu pictae cum serico, partim vero reticulari labore confectae, nro 7.

Una duodena Strophiolorum mensalium pretiosorum.

Duae petiae telae pro mappis, texturae attalicae.

In Cista itidem coreo obducta, Litera C. signata, pariter in Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae reperta et sigillo ejusdem consignata inveniuntur sequentia:

Mappae partim simplices, partim textura attalica, partim reticulari labore confectae, nro 12.

Tria Mantilia, unum reticulari labore confectum, duo vero serico acu picta.

Velum capillare, serico, auro et argento acu pictum.

Simile huic alterum.

Theca pulvinaria, auro et argento, necnon serico in subtiliori tela acu picta.

Unum frustellum telae auro acu pictae.

Theca pulvinaria serico duntaxat varÿs coloris acu picta.

Novem frustilla ex Patyolat.

Fimbriarum ex filis albis et auro intertextarum tria frustilla. Unum, ulnarum 1 1/2; alterum uln. 3 1/2; tertium vero 2.

Indusium album ex Patyolat Hungaricum, albo serico intertextum.

Flabellum muliebre auro intertextum, cum eburneis lateribus.

Aliud simile, cum lateribus argenteis, laboris filagran.

Tredecim frustilla materiae vulgo Boldtstuck.

Theca pulvinaria ex materia Tabit. aureis flosculis ornata, coerulea.

Theca pulvinaria ex materia variegata, auro et argento distincta, coeruleo damasco suffulta.

Mantile auro et argento acu pictum.

Una pellis rubra Carmasinea, altera violacei coloris, media circiter, pariter Carmasinea.

Tria Strophiola, unum rubrum ex fátyol, cum floribus argenteis acu pictum; 2-dum et 3-tium alba, semisericea.

Una petia telae pro Mappis.

In Cista sub Litera D. alba, in Conservatorio inferiori, ubi extraneorum Cistae conservantur, reperta, ad Taffldeckerum, uti exponebatur, spectante, inventa sunt:

Mantilia submappalia tria, unum simplex, duo serico acu picta.

Mappae partim reticulari labore confectae, partim simplices, nro 20.

Item, una Mappa, auro, argento et serico, per modum alearum reticulariter acu picta.

Item, una praeciose serico acu picta.

Unum mantile, cum minutioribus floribus, ex auro, argento et serico acu pictis.

Unum Strophiolum mensale, commune.

Duo ferrea emunctoria.

Patinae pro Postpast apponendo, laboris porcellani, nro 4.

Item, una majolica.

Vitra ex Cristallo rotunda, aequalia, nro 15.

Sextum pariter rotundum oblongum.

In Cistula Litera E. notata et Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae inventa, reperiuntur:

Tres effigies ex cera, dormientis Jesuli.

Laboris plumarÿ Reliquiaria tria.

Crux ex simili materia una.

Imagines duae in listis deauratis, aequales.

Pecten, aliquantulum auro et viridibus lapillis Smaragd et Türkés ornatus.

Imagines in parpagena, majores et minores, nro 60.

In Cista Litera F. signata, ex Conservatorio inferiori allata, per Provisorem et Castellanum tradita, coreo obducta, antiqua, quae dictorum Provisoris et Castellanis sigillis erat obsignata, habentur:

Pelvis cum fundibulo ex argento.

Cantharellus argenteus, ab intus deauratus. *)

Unum par candelabrorum majorum, unacum fungis, ex argento.

Salinaria duo, unum majus, aliud minus.

Scutellulae sexangulares nro 6. argenteae.

Conclearia argentea nro 9.

Instrumentum argenteum pro apponendo Sacharo, cum suo operculo.

Coclear magnum, ex argento.

Paria cultrorum cum manubrÿs argenteis, rotundis et angularibus, nro 8.

Una furcinula facta, quae fuit integra ex argento, ex dictis octo paribus.

Unus orbis pro porrigendo potu, cum fracto pede.

Parva pocula argentea rotunda, nro 3.

Circuli argentei, duo pro apponendis cibis.

In Armariolo nigro, ex Cubiculo Illustrissimae Dominae Comitissae allato, Litera G. signato, cum forulis nro 13. habentur:

Pro antilena frustella argenti nro 48.

Collare pro caniculo, et serico et aureis filis intertextum, cum ansula ex argento, opere encaustico, vulgo Zománcz adumbrata.

Nodus ex lapide Jaspis pro baculo, ab infra cum argenteo circulo.

Ligula pro collari, cum dependentÿs ex unionibus.

*) A lap szélén N. B.-vel jelölve.

Una Cistula subnigra variegata, argenteis laminis in angulis exornata, in qua sunt:

Una charta capillaris pulveris albi.

Unum frustum cristalli montanae.

Unus flascunculus, in theca nigra coreacea, cum argenteo inaurato orificio.

Item, alter flascunculus ex Cristallo, major praecedenti, pariter cum clausurata argentea inaurata.

Una scatula cum sex globis smigmatis Bononiensis olensis.

Item, una parva pixis, holoserico rubro exornata, in qua sunt duo vitrella cum orificÿs argenteis deauratis.

In una charta Imagunculae cupreae nro 7.

Una Cistula lignea rubra, in qua sunt:

Unus nodus laboris filagran, vulgo Vitéz-kötés.

In charta quadam aliquantulum de varÿs finissimis coloribus.

Rosae argenteae quinque, cum rubinis et Türkés exornatae.

Item, unum par fibularum pro calceis, similibus lapidibus exornatum.

Item, una rosa oblonga, ejusmodi lapidibus et uno magno Smaragdo exornata.

Frustilla lapidum varÿ generis et coloris nro 10.

Item, in uno filo lapides subcoerulei nro 22.

Item, unum semi numizma.

Una Cistula, nigro ferro obducta artificiosa, sed vacua.

In Cista sub Litera J., ex Collegio Patrum Secietatis Jesu Unghváriensium allata) habentur sequentia,* quae sigillo meo Comitis Brankovics, Reverendissimi Domini Demetrÿ Bersenÿ, necnon ipsius quoque Collegÿ Unghváriensis obsigillata est:

Orbes argentei mensales nro 16.

Patenae argenteae nro 2.

---

*) Hogyan kerültenek ezen nagyértékű ezüst- és arany-díszművek a várból a jezsuitákhoz? a tételszám végén álló jegyzet megmondja.

Patenae pro fructibus, ad formam Cordis. nro 6.

Instar Pelvium patenae argenteae, pro fructibus, nro 2

Urceolus argenteus pro aqua benedicta, nro 2.

Argenteae patenulae quadrangulares, in usum lusus Cartipholiorum, cum floribus elaboratae, nro 2.

Aliae, argenteae, pro simili lusu, simplices, nro 2.

Scatulae argenteae, cum operculis argenteis; una earum major, altera minor, nro 2.

Pelvis argentea, nro 1.

Fundibulum argenteum, nro 1.

Candelabrum argenteum pro pariete, sine suo accessorio, nro 1.

Ciathus argenteus interne inauratus, cum duabus figuris, nro 1.

Tres scutellae oblongae, intus inauratae similes, una cum operculo suo, aliae duae sine operculo, nro 3.

Patenulae oblongae argenteae, cum suis ansulis ex una parte, nro 2.

Argenteum fundibulum majus, sine sua pelvi, nro 1.

Orbis argenteus, cum suo pede, quo porriguntur pocula ad mensam, nro 1.

Operculum poculi argenteum, sine poculo, nro 1.

Accerula argentea, nro 1.

Sartago argentea, nro 1.

Sartago argentea sine manubrio, cum tribus pedibus, nro 1.

Argenteae Conchae, nro 2.

Argentea parva candelabra, rotunda, nro 3.

Candelabrum argenteum quadrangulare, integrum, nro 1.

Aliud candelabrum rotundum, modice inauratum, nro 1.

Emunctorium magnum, argenteum, nro 1.

Emunctorium parvum, argenteum, cum sua navicula, nro 1.

Una pixis pro balsamo, ad instar Horologÿ, cum sua theca, nro 1.

Flos aureus ad formam liliorum convallium, cum quatuor unionibus majoribus et quinque flosculis, nro 1.

Noduli encausto, vulgo Zománczio ornata, nro 22.

Aurei annuli afforis encausto, vulgo Zománczio nigro ornati, sine lapidibus, nro 2.

Rosulae, quaelibet rubinos septem in se continens, nro 18.

Cingulus ex aureis filis, cum circulis, habens rubinos duodecim, nro 1.

Zaphyrus mediocris, nro 1.

Parvulus circulus argenteus, nro 1.

Armillae ex unionibus, appositae ad rubras Pantlicas, nro 2.

Praescriptae res universae in Collegio Societatis Jesu Patrum adinventae, et ad Arcem (uti praescriptum est) deportatae, clandestine fuerant per Reverendum *Patrem Emericum Balásházy* Jesuvitam ex Arce exportatae.

Cista Litera K. notata, diversis Literalibus Instrumentis, quae dicuntur ad S. Crucis de Lelesz spectare, plena, obsigillata. *)

Cista Litera L. signata, similis Literalibus Instrumentis plena.

Item, unus Sacculus, similibus Literis plenus, pariter obsigillatus, *in Cistam Litera M.* impositus.

Armariolum sub Litera N., alias vacuum, continens aliquas antiquiores Literas missiles.

In Cellario Arcensi, quorum nisi unicum fornicatum, inventa sunt Vasa Vini et lorae, in sequenti ordine uberius apposita:

Promonthorÿs. Tokajiensi	Vasa Vini nro 19.	Vascula Vini	10.
» Tarczaliensi	. . . . 9.	. . . . . . »	
» Bényeiensi	. . . . . 9.	. . . . . . »	
Unghváriensi, antiqua	. . . . 2.	. . . . . . »	
Procreationis vero Anni 1700.	. . . 8.	. . . . . .	1.
Ovarum Passarum Tokajiensia	. . . ».	. . . . . .	2.
Procreationis 1699. simplicia	. . . . ».	. . . . . .	3.

*) Ezek és az alábbiak képezik ma a leleszi orsz. levéltárnak legrégibb kincseit, s megmentőjükről »*Acta Bercsényiana*«-knak neveztetnek. Ugyanis gr. Bercsényi Miklós menté ki ezen akkor Ungh-várában deponált becses okleveleket a német pattantyúsok kezeiből, kik azokat ágyúfojtásokúl használták. (L. *Századok,* 1871-iki évf. 599. l.)

Rore marino confectum	. . . . . ».	1.
Aliud aenulatum	vascula fere tantum dimidia .	1.
Absinthiacum	. . . . . ».	1½.

Lorae vero Tokajiensis . . Vasa nro 2.

In Arce interiori Carpentum novum, idque formosum, segmentato holoserico ab intus obductum, afforis vero depictum et deauratum.

In Arce exteriori, Conservatorio videlicet curruum, vulgo Szeker-Színben:

Una Scheza dilacerata, ab intus rubra Rása obducta, semitecta, desuper vero nigro coreo.

Una Rheda semitecta, deterior.

Currus Campestres duo, cum operculis, unus habens ex panno rubro, alter vero ex tela duntaxat itidem rubra.

Trahae colore viridi auro intermixto aliquantulum decoloratae unicae.

Scutellae stanneae majores nro 16, minores vero nro 3.

Orbiculi usuati nro 26. Item novi 6.

Boves nigri, pro portanda aqua ad Arcem, nro 2.

Extra Arcem habetur.

Domuncula in horto ad Arcem proximo; in ea dantur:

Fenestrae plumbo impositae bonae, nro 6.

Imagines itidem nro 6.

Majores: Veris, Aestatis, Autumni et Hyemis;

Minores vero duae: Africae et Europae.

Deinde.

Domus braxatoria penes Oppidum Unghvár, ad hortum Vadkert situata. In quam dum intratur, ad partem dextram datur Domus crematoria cum duobus Cubiculis, unum pro Crematore, aliud vero pro cremando, desinatum et extructum, in quo sunt quinque ollae crematoriae novae. A sinistris autem Cubiculum Braxatoris cum Camera; penes illud Culina et Domus polentariae pro germinatione hordei madefacti; in qua est Cadus (Kád) magnus pro madefactione hordei. Tertium Cubiculum cum fornace pro exsiccando hordeo, cum suis pertinentÿs.

Bajmóczból.

Gyömbér . . .	℔ nro	2.
Bors	» »	6.
Czukor	» »	4.

In Summa.

Bors	℔ nro	12.
Gyömbér . . .	» »	18.
Fahéj	» »	1.
Szerencsendió-virág, ...	lat »	1½.
Apró és nagy szőlő	℔ »	3.
Nádméz, süveg . .	»	5.
Sáffrány, . . .	lat »	3.
Árpakása, kila . .	nro	1.
Borsó, kila . . .	»	1½.
Pohánkakása, kila	»	1.
Lencse, kila . . .	»	1.

Másodikban.

Uraiméknak való liszt, kila	4.
Borsó, kila	2.
Pohánkakása, kila . .	1.
Köleskása, kila. . . .	2.
Két mitvonicza túró. .	2.

3-dikban.

Szalonna, gönczi fában,[1]) . . .	nro	2.
Item, két ódal kisded szalonna. .	»	2.
Kötőfékre való kötél	»	90.
Lovak eleiben való kötél	»	2.

4-dikben.

Az Úr palotájában [2]) való székek:

Támasztó-székek . .	nro	11.
Közönséges szék . .	»	6.
Veres, kék posztó, vég	»	4.
Zsemlyekása, kila. .	»	1.
Árpakása, kila . . .	»	1.
Liszt, konyhára való, kila	»	3.
Kősó.	»	5.

5-dik és 6-dikban.

Komornyik Uram komornyikságát illető portéka.

7-dik, nyolczadikban.

Sátorok szoktak lenni.

9-dikben.

Cancellária ládáji.

10-dikben.

Méltóságos Úrfi portékája.

11-dikben.

Lovászmesterek keze alatt levő portéka.

12-dikben.

Lerakott portéka, úgymint: Vaj, akó 2½; 1. kezdett szalonna; két mitvonyicza borondza; tíz itcze méz; sárga és feír viaszgyertya nro 124, feír viaszszövétnek nro

[1]) Értsd: *gönczi hordóban,*

[2]) Sátorának fogadó-termében.

6; szurok-szövétnek nro 20; fa-olaj ℔ nro 3; két hordóban sós hal.

Méltóságos Úr könyves zöld ládácskája.

(Eredeti, fogalmazatos jegyzék.)

3.

Anno 1710. dje 16. Maÿ. Méltóságos Locumtenens, Fő-Generális Úr ö Excellentiája gerenyi réten hagyott bagázsiája mellett levőknek száma, kikre dietim húst és kenyeret Nemzetes és Vitézlő Kőszöghy György unghvári Prófontmester Uram ő Kegyelme fog adatni.

	Konyhára szabad asztal		Szolgák.
	Kenyér	Hús ℔	Orales.
Paefectus Szirmay Miklós Uram ő Kegyelme cselédje	—	—	9.
Generál-Adjutánt Majthényi Pál Uram.	—	—	1.
Páter Szenczy György káplán Uram. .	—	—	1.
Stabális Commissárius Thornay János .	—	—	2.
Kapitány Fekete László Uram	—	—	2.
Kapitány-Lajdinont Uram	—	—	1.
Ordinans Kapitány Bátory Uram . . .	—	—	—
Főszekérmester Répássy Uram	—	—	1.
Bejáró Rustÿ Sámuel	—	—	1.
Asztalnok Stephanovics János Uram .	—	—	2.
Étekfogó Nagy Ferencz	—	—	—
Étekfogó Nagy János	—	—	—
Inasok, Laskódy	—	—	2.
» Vida	—	—	—
Pohárnok, kúcsár Hováth Pál cum suis, nro 4.			
Trombitások és síposok, nro 4.	—	—	1.
Szakácsok és kuchták, nro 3.			
Mészáros és tálnok, nro 2.			
Kocsis és felajtár, nro 2.			

	Konyhára szabad asztal		Szolgák.
	Kenyér	Hús ℔	Orales.
Társzekerek béressei, nro	—	—	8.
Ordinans karabélyosok	10.	40.	40.
Stubics Uram [1]) cselédinek, erga orales 2.			
Csery Uram [2]) szolgáinak, erga orales 6.			

Gereny, dje et Anno ut supra.

Thornaÿ János, Stabális és Hadi Commissárius m. k.

(Egykorú másolat.)

---

[1]) Stubics hadmérnök, a ki 1709—1710-ben Unghvár újjáépítését vezette, mígnem ugyanott meghala pestisben, 1710. augustus hóban.

[2]) Csery Imre, egyike Bercsényi főhadsegédeinek.

UNGHVÁR VÁRA
1711-ben.

Gróf Bercsényi László jelentése Unghvár váráról, 1711. január 12-kén.

Relatio.

Felséged kegyelmes Instructiójának punctumai következnek ekképpen:

1. »Mivel Ebeczky István Brigadéros Hívünk magát az unghvári commendánsságra resolválta: az egész quardison tisztei előtt azon hivatalban installáltassék.«

Ad 1-mum. Felséged kegyelmes parancsolatjának alázatossan kívánván engedelmeskedni, a midőn említett Brigadéros Ebeczky István Uramnak megjelentettem vólna, hogy az installatiónak alkalmatosságával az credót is el kell mondania: difficultásokat talált benne, allegálván, hogy sokszor esküdt volna már, — nem szükség, hogy most is újobban adjuráltassék. Mellyet alázatos levelem által primo ingressu repraesentáltam is Felségednek; de sok persvasióimmal és ratiókkal, mellyeket nem diluálhatott, inducáltatván, publice, az egész praesidialis lovas és gyalog, úgy nemes vármegyebeli főtisztek jelenlétében, installatiójának alkalmatosságával, annak rendi szerint, minden tartózkodás és difficultás nélkűl, mindnyájunk contentumával hitit letötte.

Ugyanazon alkalmatossággal az előbbeni Commendans Baranyay András Uram, noha minekelötte hozzá fogtam volna az dologhoz, egy kis exhortatiót tévén a Vitézlő Rendnek, személyérűl sem voltam feledékeny, megjelentvén Felséged kegyelmes rendelését, hogy praecaveáljam apprehensióját, hogy valamely disgustus ne következzék ezen Felséged kegyelmes dispositiójábúl: megmondottam, hogy mind Felséged, mind pediglen Méltóságos Uram-Atyám, szolgálatjával contentus

vólt mindenképpen, — de feles lovas is rendeltetvén ezen praesidiumhoz, kelletett Felségednek az mostani conjuncturákra nézve oly főt rendelni ide, a kitűl mindenik függjön, hallgasson és kormányoztassék. De, his non obstantibus, per absolutum et categorice resolválta magát: nem kíván tovább szolgálni; sőt dimissiót kívánt, teljességgel a várbúl ki szándékozván.

Mellyrűl az Instructio nagy hallgatásban lévén: én sem nem absolváltam, sem el nem bocsáthattam, jóllehet sok ízben importune is búsíttattam; hanem imponáltam ő Kegyelmének, hogy Felséged továbbvaló kegyelmes dispositiójáig patientálja magát, és hivatalját vice-commendánsi nevezeti alatt continuálja, azt hozván mindenféle szolgai rend s kötelesség magával, hogy ámbár búcsúzzzék is: de mindaddig kötelességét követi, míglen principálissátúl el nem bocsáttatik mellynek ő Kegyelme is nehezen annuálván, hivatalát continuálja. Tudom, maga is leveli által fog alkalmatlankodni Felségednek. Ha casu quo Felséged kívánságának annuálni találna, mivel Ebeczky Uramnak nehéz volna mindenekre gondot viselni, mintegy lehetetlennek is látszik, hogy minden particularitásokra reá érkezhessék: javallják a tisztek közönségessen, sőt maga is Ebeczky Uram igen contentus leszen véle, ha Óberster Paur Ferencz Uram segítségűl reselváltatik; a ki álljon Felséged kegyelmességégén.

2-do. »Ezek végben vitele után újonnan mustráltassék meg a praesidiumban rendelt és rendelhető gyalogság, fegyverfogható nemesség és szolgarend, és legelőször is a quardizon osztassék három részre, ha elégséges volna a mindennapi strázsák végbenvitelire az harmadik része; úgy tudniillik, hogy a mennyiben dificultálhatná, mindenkor harmadnapra kerűljön a strázsa az hajdúságra, és így következendőképpen a benszorúlt és szorúlható nemességnek is assignáltassék pro casu necessitatis valamely oly bástya, a mely az ellenség következhető vívásátúl távol essék; oda is mindazonáltal egyvelgesssen rendeltessenek azt hajdúsággal és jó kemény tisztekkel, a kik ha legkisebb hűségtelenséget vennének észre: azonnal fegyvereket elszedvén, arestálják őket és a Commendánshoz vigyék.«

Ad 2-dum. Micsoda státusban tanáltatott az gyalogság? ex Litera B. kitetszik. Az effectivus státus szolgálatja miként rendeltetett el, — szorosabban nem is lehet constringálni avagy reformálni a Siltboktokat, — megmutatja Littera C. Ugyan így is effectuáltatik a Felséged kegyelmes parancsolatja: mert 167 gregárius lévén effective, nem megyen több 44-nél, és így harmadnapra, olykor — ha rollirozni (?) fognak, — negyednapra kerül a gregáriusra a strázsa; ezen dispositió szerint változnak is naponként. 511. személy lévén kinn passus és engedelem nélkül,[1]) töttem rendelést béhozottatások iránt.

Az nemesség, városi és szolgarend meg nem mustráltathatott: mivel hol fogy, hol szaporodik; hanem töttem az iránt is rendelést, repraesentálni fogom továbbá Felségednek azoknak extractussit. Kiknek is szolgálatjok tétele miként légyen? instructiójában lészen Felséged kegyelmes parancsolatja szerint Fő-Commendáns Uramnak.

3-tio. »Az egész várban lévő Silboktok jól megvizsgáltatván, a mellyek szükségesek nem lesznek: absolute tollláltassanak, hogy ezzel könnyebbedjék a hajdúság szolgálatja.«

Ad 3-tium. Ezen Felséged kegyelmes parancsolatja effectuáltatván, reducáltatott a szolgálat sub Litera C. accludált projectum szerint.

4-to. »Mindazon személyek conscribáltassanak, a kik a prófontházbúl élnek, specificálván: kinek hány portiója jár? s ki assignatiójábúl? S úgy a szerint mennyi üdőre való élés találtatik a várban? És ha eddig Palocsay Uram nem tött volnà dispositiót az éléshajtásrúl: azonnal commendíroztassanak katonák, és ha csépelt élést nem tanálnának is, — szalmában rakattassák szekerekre és hajtsák bé mindenünnen a hol találnak, úgy szénát is elegendedőt, a melly is rakattassék a Vatában,[2]) a Domonya felé való részre, hosszattában Radváncz felé. Mely Vata nevű helynek ha széltében való accessussa nincsen: rekesztessék be palizátával, — úgy, hogy a

---

[1]) Ez tollhiba; mert 511. volt az összes létszám, melyből 207. volt engedély nélkül a váron kívül. (L. 393. l.)

[2]) Ez a »*Vata*« vagy »*Vatha*«, fekvéséből ítélve, alighanem ugyanazonos lesz a vár alatt terülő »*Vadkert*«-tel.

lovasság ott secure subsistálhasson, — ha nem egészlen is, legalább egy része, mely magassabban fekszik. Ha pedig a hegynek oldalos volta miatt az ellenség Darócz felől álgyúkkal impetálhatná a lovast: hányattassék egy magas földtöltés, oly formában, mint a huszárvárban vagyon; azt úgy helyheztetvén, hogy hosszattában Radváncz felé esvén, a bástyárúl oltalmaztathassék és az ellenségnek ne deserviálhasson; és a communicatio könnyebb voltára nézve, a két bástya között, ha kőfalrontás nélkűl meglehet, csináltassék bakokra egy híd, a melynek egy része könnyen felszedhető légyen, és kapu záratkor fel is szedettessék.«

Ad 4-tum. Hány portió és ki assignatiójábúl interteneáltatott az prófontházbúl? úgy mennyi üdőre való élés találtatik benne? Litera D. megmutatja.

Mivel pedig Generális Palocsay Uram Felséged kegyelmes parancsolatja szerint az éléshajtás iránt semminemű dispositiót nem tött, — kire nézve minemű rendelést töttem az iránt? Litera E.-bűl megtetszik.

A szénának és szalmás életnek rakattatása iránt vagyon emlékezet Commendáns Uram instructiójában, úgy az Vathának palezátákkal és földtöltéssel megerősítése iránt.

Az mely hídrűl Felséged méltóztatik kegyelmessen emlékezni: nem lehet az kőfalnak notabilis kára nélkűl effectusban hozni; máskínt is, alkalmatossabb communicatiója lehet az várnak és sokkal securussabb az Szent-János bástyája mellett való kis kapu által, defensió alatt lévén mindenképpen.

A dominiumnak mennyi élése vagyon? megmutatja Litera D. 3.

5-to. »A quardizon felosztása alkalmatosságával, az altelleriához való személyek is osztassanak a bástyákra, és a legnagyobb ágyúk helyheztessenek a collegium felé való részre; ha penig elegedendő pattyantúsok nem volnának: azok helyett applicáltassanak a Hontlangerek, és a hajdúságbúl annyi személy, a mennyi szükséges lészen, applicáltassék az ágyú mellé való szolgálatra, a kik egyszersmind a szakállosokbúl való lövést is megtanúlják; mellyek kitisztítására és megcsináltatására azonnal applicáltassanak a mesteremberek.«

Ad 5-tum. Mennyi ágyú, haubicz és mozsár? az ágyú

hány fontos? mindenikhez mennyi golyóbis? item, az ágyú, pattyantúsok és Hontlangerek miként repartiáltattak Felséged kegyelmes parancsolatja szerént — repraesentáltatik sub Litera F.

A szakálosok kitisztíttatása, azoknak reparatiója, úgy egyébnek is, instructionaliter bizattatik Commendáns Uramra, hivataljában lévén és speciális parancsolatjában, mind az lakatosoknak, mind pedig más mesteremberéknek béhozattatása. Artolleriabéli személy mennyi légyen? kitetszik sub Litera 8.

Az Hantlangerek, vagyis szakállosokhoz és az ágyú mellé való szolgálatra applicált hajdúságnak nevei specificáltatnak sub Litera H. Ezek magok azon hivatalra resolválták magokat.

A Czeighausban mi találkozik actu, mi nem? meglátihatni ex Litera I. Mivel pedig sok golyóbis vagyon, a kihez ágyú nincsen: jó volna, ha Felséged azokat elvitetné, és négy fontos három ágyúhoz, úgy harmadfél fontos négy ágyúhoz való golyóbisokat küldene azok helyett; lévén Felségednek az megírt golyóbisokhoz (Munkács várában) ágyúi, — több hasznát vehetné Felséged ott, hogysem itt, mivel itt csak hiában hevernek és helyet foglalnak a Czeighauzban; kiknek specificatiója sub K. találtatik. Semmi golyóbis nem lévén három, négy fontos ágyúhoz, — három fontos; harmadfél fontos négy ágyúhoz, — két fontos golyóbisokat proportionálni kellett, hogy szükségnek idején a megnevezett ágyúknak is hasznát vehessék. De ha Felséged golyóbisokat küldet ide: mindenik maga kaliberit megtarthatja.

6-to. »A váraknak drága kincse lévén a kutak: azok bomba ellen jól muniáltassanak, köröskörül jó vastag gerendákkal és deszkákkal harántékossan körülvétessenek, és azon gerendák feljül fakötésekkel erőssen összeköttettessenek. E mellett a cazamátákban kerestessék ki azon kút is, a mellyet Galambos Ferencz Uram ásatott vólt, a midőn Commendáns volt ott; [1]) és ha azólta bétölt vólna: kitisztíttassék.

[1]) *Deregnyei Galambos Ferencz,* ekkor Rákóczinak kormánytanácsosa, 1684—1685-ben volt Thökölynek unghvári kapitánya, s két ostromban védette a várat, Schultz és Caprara cs. tábornokok ellen.

Vagyon ezen kívül egy bizonyos rejtekhely is, mellyen a föld alatt bizonyos pinczébűl a Krajnyák felé való oldalon lemehetni; melly is alattomban investigáltassék, ha annak mivolta nem volna a Commendánsnál [1]) tudva. És mivel az kővel van berakva: úgy hagyattassék ugyan, — de szorgalmatos vígyázással kell lenni, hogy annak fortélyával az ellenség ne élhessen.« [2])

Ad 6-tum. Az kútnak muniáltatását a mi illeti, töttem rendelést; instructiójában is vagyon Fő-Commendáns Uramnak, hogy ezen rendelésemet effectuálja, készen lévén mind a deszkák, mind a gerendák. — A pinczéket és cazamátákat maga járta meg Brigadéros Szent-Iványi János Uram, [3]) de azon kútra nem akadhatott, a melyrűl vagyon ezen punctumban emlékezet; arrúl is lészen parancsolatja megírtt Fő-Commendáns Uramnak, hogy tovább is az nevezett kútnak investigatiójátúl ne desistáljon, hanem continuálja. Vagyon, Felséges Uram, egy kút a hegy tövében, az kinek communicatiója a kis-kaputúl muniáltatott töltéssel és palizátákkal; annak kitisztíttatására vagyon rendelés.

A mi a rejtekhelyet illeti: recognoscáltattam megírtt Brigadéros Szent-Iványi Urammal; annak fortélyával az ellenség teljességgel nem élhet: mert casualiter, várvívásnak alkalmatosságával a bomba által ruináltatván, már régen bérakatott, — de ezidén is, a midőn a pinczék boltozatai restauráltattak, annak a meatusnak is szája bérakatott, kívül pedig semmi reflexio nem lévén azon communicatióra, földtöltéssel béhányattatott, annyira, hogy nagy munka nélkűl sem a külső,

---

[1]) Baranyay Andrást, a régi várparancsnokot érti.

[2]) E rejtekút létezésére is — mint ama föntebbi kútéra — bizonyára a vén Galambos figyelmeztette a fejedelmet. Különben Unghvár védművei az 1709—10-iki erődítések által nevezetes átalakításokon menének keresztűl. A terveket *Damoiseaux* s *Le Maire* franczia műszaki dandárnokok készítették s *Conte di Stampa* és *Stubics* hadmérnökök vezették az építést.

[3]) Rákóczi udvari palotásainak ezredese és a munkácsi alsó vár (ú. n. »*Palánk*«) parancsnoka, — tanúlt katona. Hogy az említett 1684—88-iki kútat ő sem ismerte: jele, hogy azt már az 1703-iki hosszas megszállás idejében a németek sem használták, mert Szent-Iványi ekkor a várban volt, több unghi nemessel.

sem a belső nép hozzá nem férhet, könnyebb fáradsággal és költséggel juthatván máshoz, hogysem ehhez.

7-mo. »Kerestessék oly bizonyos tiszt, avagy igaz hűségű nemesember, a ki a jószágbeli földnépe és puskások kapitánységára praeficiáltatván, ezek között tanálandó puskásokat conscribálja, a fegyverfogásra édesítse, s Fő-Commendáns orderétűl függvén, kívűl a jószágot a lézengő és tolvaj katonáktúl óltalmazza, és ha a várat megszállaná is az ellenség: annak tehetsége szerint ártson és a várbeliekkel folytassa a correspondentiát.«

Ad 7-mum. Sok becsületes ember recommendatiója s javallása coincidálván, alkalmatossabb embert azon hivatalnak végbenvitelére, — kinek hűségében is kételkedni nem lehet, — nem találtunk Nemzetes és Vitézlő Tóthfalussy István Uramnál; az ki is jóllehet vonogatja magát, mindazáltal azon leszek s más becsületes embereket is disponálok, a kik inducálni fogják azon tisztnek s hivatalnak felvételére, magam sem kíméllem tőle a szót; ha ugyan csak teljességgel nem resolválja magát: más subjectumrűl kell gondoskodnom, keresek is módot, hogy ebben is Felséged intentiója secundáltassék. Akárki légyen az, — minemű Instructiója lészen, megtetszik ex Litera L.

Szükségesnek látom, hogy Felségedtűl is légyen pátense cum declaratione, hogy mind az alattavalói, mind mások előtt is nagyobb authoritássa lehessen.

8-vo. »Mivel úgy tudjuk, hogy eleitűl fogvást Lengyelországban kívánta szállítani cselédit Bezegh Imre: [1]) melyre nézve jobbnak ítéltetik: hogy az benne (Unghvárban) maradott udvariakkal és szükségtelen lovakkal menjen az Krajnyákra, Lengyelország szélére és a falukon élődjön inkább, hogysem a prófontházat emészsze.«

Ad 8-vum. Bezegh Imre Uram iránt minemű rendelést töttem? sub Litera M. alázatossan repraesentálom Felségednek.

Mennyi cseléd és ló légyen pediglen? meg fogja látni Felséged sub Litera N. 1.; nemkülönben, azok közzűl kik ma-

[1]) Bercsényi udvari kapitánya.

radnak. kik mennek el? etiam sub Litera N. 2.; item, mit replicált? Litera N. 3.

9-no. »A bészorúlandó nemességnek semmiképpen meg ne engedtessék a rendetlen viskó és kunyhók építtetése a vár piaczán, kivált oly épületek és bástyák körül, a honnan nagyobb gyúladásokat okozhatnának; hanem szalma- és szénabeli takarmányjokat és szekereket rakják a Vatában, vagy a huszárvárban, és ezen mostani rendtétel alkalmatosságával kiki közülök eskettessék meg a vár óltalmára és a Commendánshoz való engedelmességre, sub Nota Poenae Infidelitatis ipso facto incurrendae és processu juridico militari revidendae.«

Ad 9-num. A viskókat és kunyhókat, a kik ártalmas helyeken voltak, teljességgel reformáltattam; szalma- és szénabeli takarmánynak összerakatása végett vagyon dispositió. Mind az nemesség, mind más rend a ki ide beszorúlt, vagy szorúlni kíván, minemű formulára esküdt s ennekutána esküdni fog, sub Litera O. alázatossan repraesentálom.

10-mo. »Melyre nézve a nemesség és vármegye tisztei egyben gyűjtetvén, ezen punctum kiváltképpen elejekben adattassék, és a hűvség megtartására adhortáltassanak.«

Ad 10-mum. Ezen punctum az nemesség eleiben adattatván specialiter, jóllehet sokan sok difficultásokat találtak mind az conscriptióban, mind a hitnek formulájában; mindazonáltal pro et contra disputáltatván a dolog: sok ratiocinatiók után kik resolválták magokat adhortatióimra nézve a vár óltalmára és idevaló beszorúlásra, — specificáltatik sub Litera P.; kibűl meg fog tetszeni: kinek mennyi személye? azok között a fegyerfogásra hány alkalmatos? és kinek-kinek menynyi élése légyen? Volt szorgalmatos gondom arra is, hogy a nemesi, városi és szolga-rend ne superálja a praesidiáriusoknak medietássát, hanem in omni casu a praesidium bírhasson amazokkal.

11-mo. »Mindazon Instructiók, a mellyek Locumtenensünk és Fő-Generálisunk Gróff Bercsényi Miklós Úr által a várbeli tiszteknek azon vár deffensiója iránt adattattanak, copiáltassanak, hogy tudniillik a mi azokbúl kimaradott vólna, idején tudhassunk iránta dispositiót tenni.«

Ad 11-mum. Minemű Instructiókat hagyott légyen itten Méltóságos Uram-Atyám az idevaló tiszteknek mind a vár defensiója, mind a cassának folytatása iránt, — in paribus sub Litera Q. alázatossan accludálom Felségednek.

12-mo. »Mivel azon vár praesidiumára Ebeczky István, Géczy Gábor, Nagy János, Balogh István és Somogyi (lovas) regementjei rendeltettenek: a mennyiben lehet, idején meg kell tudni, mennyin lehetnek azok, a kik valóságossan magokat az óltalomra resolválják? Kik közűl azok, a kik ugyan valóságossan bennszorúlni kívánnak, mindaddig a városon maradjanak, míg lehet; a szükségnek idején penig felégetvén a várost, szorúljanak a Vatában és a huszárvárban. A kik ezeken kívűl lesznek pedig, kívűl a hegyekben járván, portázzanak az ellenség körűl és folytassák a communicatiót; a hová igazíttassanak a kaposi exulánsok is, ha helyben nem maradhatnának.

Ad 12-mum. Kívánván ebben is alázatossan engedelmeskednem, hogy annyival is inkább effectuáltassék Felséged kegyelmes parancsolatja és idején: mennyin lehetnek azok, a kik említett regementekbűl valóságossan magokat az óltalomra resolválják? megtudhassa Felséged, azon regimenteknek ide való küldések iránt Generális Palocsay Uramot miként requiráltam? Litera R. megmutatja. Specificatióban venni akartam azokat, hogy praevie adhortálván őket, Felségednek alázatossan repraesentálhassam; minemű válaszom érkezett? ex Litera S. megtetszik. Azért én idevaló jöveteleket nem várhatván, ezen punctumrúl töttem emlékezetet Commendáns Uram observatióiban; mellyet effectuálván ő Kegyelme, reportálni fogja Felségednek.

13-tio. »Mindezeknek végbenvitelét bízván azért Gróff Bercsényi László kedves Öcsénkre és Társ-Hívünkre, [1]) kívánjuk, hogy mindezek végbenvitelében Szent-Iványi János Brigadéros Hívünk opiniójával éljen és ottan minden ezeken kívűl tanálható fogyatkozásokat is mentűl jobb rendben hozzon, és mentűlhamarabb lehet, effectuálván, punctuatim írás-

[1]) E czímmel illette a fejedelem a »*Nemes Társaság*« vagy »*Nemes Compánia*« lovagjait; mely intézménynek az ifjú Bercsényi tudvalevőleg egyik fő lovagtisztje volt.

ban teendő reportummal térjen vissza. Ezek mellett occurrálván penig a praesidium cassája is, melynek collectatiója a praesidiális hadnak, erogatiója pedig Horváth Györgynek committáltatott vala: mely summábúl mennyi, ki által collectáltatott, és kinek administráltatott, s hol s mennyi restantia vagyon? investigáltassék. — *F. P. Rákóczi m. p.*«

Ad 13-tium. A cassa dolgát a mi illeti: minemű informatiót ad Horváth György Uram? megláthatni ex Litera T. A. Nemes Vármegye által administrált bor a korcsmán kiárúltattatván, mire ment eddig? hová és ki assignatiójára erogáltatott? kitetszik Túry Gáspár quártélymester ratióibúl, sub Litera U. — Cassírer Berzeviczy Boldizsár semmit nem percipiált cassájába, hanem úgy informál, hogy némely tiszteknél volna bizonyos summa pénz; imponáltatott azért ő Ke gyelmének: vegye kezéhez. Mely iránt micsoda dispositio tétetődött? meg fogja Felséged látni sub Litera V.

Micsoda observatiókat hagytam Fő-Commendáns Uram kezénél, a kiket lehetett csekély ifjú elmém szerint feltennem, [1]) kitetszik sub Litera Z.

Hogyha mindenekben úgy el nem járhattam, a mint Felséged parancsolatja magával hozta volna: nem engedetlenségemnek, hanem tudatlanságomnak tulajdonítsa Felséged; kirűl a midőn szolgai engedelmességgel bocsánatot várok, Felséged atyáskodó kegyelmességébe magamat ajánlván, maradok

Felségednek

alázatos, engedelmes szolgája
Gróf Bercsénÿ László m. k.

(Eredeti, s. k. aláírással.)

---

[1]) A fényes jövőre hivatott ifjú ekkor 21. éves volt.

Mellékletek.

A.

Én (Ebeczky István) esküszöm az élő Istenre, ki az Atya, Fiú, Szent-Lélek teljes Szent-Háromság egy bizony Isten; Bódogságos Szűz-Máriára és minden Szentekre, hogy az Fölséges Fejedelem II-dik Rákóczi Ferencz Kegyelmes Urunktúl ő Fölségétűl rendeltetvén Commendánssúl Unghvár várában, azon tisztemben igaz hűséges kötelességgel és serénységgel eljárok, magamat Méltóságos Principálisim kiadott Instructióihoz és kiadandó orderihez mindenekben alkalmaztatom; az ellenséggel, sem hozzátartozandóival, vagy akármi módon interessatusival sem titkon, sem nyilván, sem jelek, sem magam, sem mások által semminemű mód, praetextus és szín alatt nem correspondeálok, nem tractálok, leveleit föl nem szakasztom, — hanem ha quo casu történetbűl, akármi praetextus alatt bécsúsztatni az erősségben találná az ellenség, vagy hozzátartozandói: bepecsételve Principálisimnak elküldöm; ő Fölsége kegyelmes parancsolatit igaz kötelességgel és hívséggel véghezviszem; ő Fölsége és az Haza hasznának előlmozdítását mindenképpen elölsegíteni tartozom, kárát eltávoztatom; az ellenség ostromát nemcsak elvárom: de föl is vészem, az várat óltalmazom, ő Fölsége és az Haza számára megtartom; valamint resignáltatik, conserválni és megtartani tartozom, sőt minél jobb rendben és státusban hozni magamat kötelezem. Isten engemet úgy segéljen, Boldogságos Szűz és minden Szentek! —

B)

T A B

Inclÿti Regiminis Suae Exellentiae Locumtenentialis, Supremique Praetorianae Militiae Pedestris Ordinis Status Effectivorum quid desit de Mun

	Staab.										
Status effectivus											
Compagnia	Capitanei	Lajdinatij	Vexilliferi	Vigiliarum Magistri	Furirij	Furirsiczi	Tÿmpanistae	Corporales	Vice-Corporales	Gregarij	Summa
Lajb-Compagnia	—	1	--	1	1	1	—	1	3	17	25
Domini Vice-Colonelli ..	1	1	--	1	1	2	2	2	3	23	36
Supremi Vigiliarum Praefecti	1	1	-	1	1	2	—	4	6	39	55
Domini Capitanei Francisci Báthory	1	—	-	-	—	1	-	3	2	20	27
D. C. Andreae Szálé..	1	—	—	1	—	1	—	3	4	19	29
D. C. Casparis Szent-Imrey	1	1	--	1	—	2	--	3	2	23	33
D. C. Martini Gothárd ..	1	1	1	1	—	1	-	3	6	26	40
Latus:	6	5	1	6	3	10	2	19	26	167	245

1.

E L L A

Generalis, Domini Domini Comitis Nicolai Bercsényi de Székes Commendatorum et sine licentia Domi haerentium, quibus etiam dura, sequitur hocmodo:

Vice-Colonellus 1.		Supremus Vigiliarum Praefectus 1.		Quartiriorum Magister 1.		Annonae Magister 1.			Adjutantius 1.			Chirurgus 1.			Profus 1.			Huboistae.	
Commendatorum								Sine licentia domi haerentium						Neccessaria de Mundura					
Capitanei	Lajdinantij	Vexilliferi	Vigiliarum Magistri	Corporales	Vice-Corporales	Gregarij	Summa	Vigiliarum Magistri	Corporales	Vice-Corporales	Gregarij	Summa	Summa summarum	Penulae	Tunicae	Caligae	Pilei	Framea	Lóding
—	—	—	—	—	—	4	4	—	2	3	43	48	77	32	30	-	32	26	1
—	—	1	—	—	—	8	9	—	2	—	34	36	81	42	38	16	42	36	36
—	—	1	—	—	2	4	7	—	—	2	19	21	83	59	57	33	59	50	54
—	—	—	—	—	2	5	7	1	1	—	24	26	60	32	30	—	32	21	27
—	1	—	—	1	—	8	10	-	1	—	26	27	66	37	35	19	37	19	12
—	—	1	—	—	—	8	9	—	1	2	21	24	66	37	35	23	37	4	10
-	—	—	—	—	2	11	13	-	2		23	25	78	53	51	35	53	26	38
—	1	3	—	1	6	48	59	1	9	7	190	207	511	292	276	126	292	182	178

Paulus Kamocsay m. p.
Vice-Colonellus. (P. H.)

(Eredeti, s. k. aláírás és gyűrűpecsét alatt.)

B)

(A drago

TABULA

Inclÿti Regiminis Suae Excellentiae Locumte

Regiminis Staab	Supremus Colonellus Joannes Nagy de Nagy-Győr						Vice-Colonellus Emericus Pexa		
Companiae	Capitanei	Lajdinantij	Vexilliferi	Vigiliarum Magistri	Furirij	Chyrurgus	Faber	Corporales	Gregarij Equites praesentes
Leib-Compania	1	—	—	—	1	—	1	2	10
Compania Domini Vice-Colonelli	—	1	—	—	1	—	—	2	26
Comp. D. Supremi Vigiliarum Praefecti	1	—	—	1	—	—	1	1	5
Comp. D. Capitanei Gilligh	1	—	—	1	1	1	—	2	46
Comp. D. C. Baronis Berényi ..	—	1	—	—	1	—	—	2	15
Comp. D. C. Fekete..	1	1	—	—	—	—	—	—	21
Comp. D. C. Csákváry	—	—	1	1	1	—	—	1	11
Comp. D. C. Péchy	1	—	—	—	—	—	—	2	11
Comp. D. C. Müller	—	1	1	1	—	—	—	1	15
Comp. D. C. Stemflicht	—	—	—	—	—	1	—	2	10
Summa summarum :	5	4	2	4	5	2	2	15	170

(P. H.)

(Eredeti s. k. aláirás és gyűrűpecsét alatt. A Lengyelországba

2.

nyos-ezer.)

LUSTRAE

nentialis. Ungvárini, die 1. X-bris Anno 1710.

Supr. Vig. Praefectus Comes Antonius Eszterházy junior			Quarteriorum Magister			Auditor et Secretarius			Adjutantius	Annonae et curruum Magister	Regiminis Chyrurgus	Profosz
			Commanderizati									
Gregarij Pedestres	Summa in Loco	Capitanei	Lajdinantij	Vexiliferi	Vigiliarum Magistri	Furirij	Corporales in Polonia	Corporales in Regno servientes	Gregarij in Polonia	Gregarij in Regno servientes	Summa	Summa summarum
2	17	—	—	1	1	—	—	—	6	20	28	45
—	30	In Polonia 1	—	1	1	—	—	1	3	9	16	46
—	9	—	—	In Polonia 1	—	1	—	1	8	7	18	27
—	52	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	56
2	21	In Polonia 1	—	—	In Polonia 1	—	—	—	6	7	15	36
2	25	—	—	—	In Polonia 1	1	2	—	9	8	21	46
2	17	1	In Polonia 1	—	—	—	—	1	9	18	30	47
3	17	—	—	—	—	In Secretariatu 1	—	—	4	10	15	32
2	21	—	—	—	—	—	—	—	5	7	12	33
—	13	—	1	—	—	—	—	—	3	1	15	18
13	222	3	2	3	4	3	2	3	53	91	164	386

Joannes Nagy de Nagy-Győr Colonellus, m. p.

vezényeltek, az ezredtulajdonos főtábornokot kísérték oda.

C.

Az unghvári praesidiumban mindennap változandó istrázsáknak specificatiója.

Kapitány	1.
Lajdinant	1.
Zászlótartó	1.
Strázsamester	1.
Káprály	4.
Dobos	4.
Gefreiter	4.
Gregarius	44.
	58.

Ezek repartiáltattanak ez szerint:

Hauptvachtra.

Kapitány	1.
Zászlótartó	1.
Strázsamester	1.
Káprály	2.
Dobos	1.
Gefreiter	2.
Gregarius	24.
	32.

Az kik is ekképpen változnak:

Az fegyvernél	1.
Az gémnél az híd végénél	1.
Város bástyáján	1.
Major felől való bástyán	1.
Templom-bástyán	1.
Az kis bástyán	1.
Szent-János bástyáján	1.
Az czeukháznál	1.
Siltvacht nro	8.

Reservában:

Lajdinant	1.
Káprály	1.
Dobos	1.
Gefreiter	1.
Gregarius	11.
	15.

Ezek változnak olyképpen:

Az fegyvernél	1.
Az sánczon	1.
Az gémnél	1.
Fraireiter	2.
	5.

Felső-kapunál.

Káprály	1.
Gefreiter	1.
Gregarius	9.
	11.

Ezek változnak ekképen:

Fő-Commendáns Ebeczky Uramnál	1.
Vice-Commendáns Baranyay Uramnál	1.
Az kapuban	1.
	3.

Datum in Paesidio Unghváriensi, 10. Mensis Januarў 1711.

(Eredeti.)

D. 1.

Extractus Officialium in Praesidio Ungh repertorum, a kik ugyan az unghvári annonáriábúl élnek, nevek szerint következnek.

	Personae.	Portiones
Artolleria mellett lévők:		
Czajborter Eck János Uram	1.	2.
Pattyantyúsok.	7.	7.
Tömlöcztartó	1.	2.
Prófuntház mellett lévő szolgák:		
Prófuntmester Uram	1.	2.
Diákja.	1.	1.
Frumentárius	1.	1.
Székbíró	1.	1.
Örlő gazda	1.	2.
Prófunt mellett lévő hajdúk	3.	3.
Mészáros.	3.	3.
Sütő.	3.	3.
Summa facit	23.	27.

Ezek a feljűl megírt személyek Tekintetes Nemzetes és Vitézlő Districtualis Commissárius Keczer Sándor Uram ő Kegyelme commissiója mellett a prima Novembris Anni 1710., usque ad 10-mam Januarÿ Anno 1711. az unghvári annonáriábúl éltenek, s erogálódott reájok e szerint:

	Cubuli	₰
Gabona, cubuli nro	28.	--
Hús, librae nro	—	450.
Só, librae nro.	—	69.

Paulus Valovics m. p.

(P. H.)

(Eredeti.)

D.

Extr

Naturalium in Domo Annonaria Unghváriensi

Specificatio	Búza, Cubuli	Gabona, Cubuli	Búza-liszt, Cubuli	Gabona-liszt, Cubuli	Árpa, Cubuli	Zab, Cubuli	Borsó, Cubuli
	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro
Summa facit	39 1/4	2271 1/4	22 2/4	1298	139 3/4	270 1/4	2

Méltóságos Fő-Generális és Locumtenens Urunk sidium számára Tiszt Uraimékon kívűl erogálódott ugyan az riában Praesidiarius Uraimék refundálni, a prima Novembris

(Ere

2.

a c t u s

actu repertorum. Die 10. Januarÿ 1711.

Lencse, Cubuli	Kása, Cubuli	Száraz szilva, Cubuli	Szalonna, mázsa	Háj, Librae	Vaj, itcze	Fadgyú, Librae	Túró, Librae	Méz, itcze	Kender, Librae	Só, kő	Pálinka, Vasa	Vászony, sing	Száraz hús, mázsa	Vágó
nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro
$18^{2}/_{4}$	$19^{3}/_{4}$	6	$26^{1}/_{2}$	212	299	$1109^{1}/_{2}$	793	159	916	$500^{1}/_{2}$	3	246	$13^{1}/_{2}$	140

ő Excellentiája kegyelmes parancsolatjábúl az unghvári Prae-
unghvári annonáriábúl, mellyet tartoznak feljűl megírt annoná-
1710. usque ad decimum Januarÿ 1711.

Gabonát Cub. nro 131.
Húst Libr. nro 5415.
Sót Libr. nro 628.

Paulus Valovics m. p. (P. H.)

d e t i.)

D. 3.

Anno 1711. Die 10. Januarÿ Méltóságos Uraság részérül Unghvár várában levő provisióknak specificatiója.

Ó bor, hordó	nro	48.
Ó bor, átalag	nro	33.
Új bor, hordó	nro	226.
Új bor, átalag	nro	36.
Szalonna	nro	40.
Liszt, Cubuli	nro	40.
Gabona, Cubuli	nro	30.
Asszú-gomba Cub.	nro	5.
Borsó, Cubuli	nro	4.
Lencse, Cubuli	nro	4.
Asszú-gyümölcs, Cub.	nro	6.
Túró, hordó	nro	19.
Vaj, vanna	nro	2.
Háj, egész	nro	15.
Sódar	nro	60.
Órja	nro	30.

Négy marhának füstölt húsa.

Sztáray Imre m. k.
kolcsár.

(Eredeti.)

E.

(Gr. Bercsényi László rendelete Győri Nagy János dragonyos ezredes számára.)

Minthogy Fölséges Fejedelem Kegyelmes Urunk ő Fölsége nékem kiadott parancsolatit alázatos kötelességgel kívánom effectuálnom: Intimáltatik ahhoz képest praesentibu- Tekintetes Nemzetes és Vitézlő Győry Nagy János Óberster Uramnak ő Kegyelmének. Vévén ezen dispositiómat, azon ötven katonát, a mellyet Generális Palocsay György Uram ide fog küldeni, keze alá vegye, melléjek commendérozván a maga regimentjébűl is elégséges katonát, szükséges tiszteket insti-

tuáljon, öt commendót: ezen Nemes Vármegye négy processusára négyet, ötödikét a Dominiumban; mindenik commendónak alkalmatos, kemény és szorgalmatos tisztet praeficiálván, Instructiójában adja, hogy sine discrinime personarum, akárkié légyen, a ki Munkácshoz nem occupáltatott, valahol talál cséplett életet vagy leguminát, — rakassa föl és hordassa bé az annonáriában, quietáltatván magát az ki béhozza; de a szalmás életet és szénát se hagyja el, hanem azt is béhozatván, hová rakattassék le? tettem iránta dispositiót; observálván kiki a tisztek közül azt, hogy távulrúl kezdje el a behordást s nem közelrül, mivel az közel valót mindenkor megtalálja a had és a futrazsírozó. Mindazonáltal távulrúl béhozván az élést, az közellévő helységeken és falukon találandó se maradjon el.

E mellett parancsolja meg orderében: az lakosokat, de legkiváltképen a szegénységet ennek alkalmatosságával ne aggraválják, ne vexálják, a ki idegenséget és az által a közönséges Haza szolgálatjában nagy hátramaradást okoz; lehet ezen munkát verés, taglás nélkül, jó modalitás alatt és dispositióval effectuálni, — máskínt, ha panasz jün, tudtára légyen azon tisztnek: nem az alattavalójátúl, hanem magátúl vésznek számot, és a commendónak nem observatiójáért példásan meg is büntettetik maga a tiszt annak rendi szerint, s nem az alattavalója.

Minthogy penig bizonyos hajdúk rendeltettek az ágyúk mellé, az kik is az szakálosokbúl való lövéshez fognak instruáltatni, az kibül netalántán valamely rémülést venne a köznép: szükséges azért ezen alkalmatossággal azon kicommendérozott katonák tiszteinek eléiben adni, hogy csöndesétse ebben azokat, a kik rémülésben tanálnak lenni, hogy annyival is inkább könnyebb modalitással effectuálhassák a parancsolatot. Kiben tudom, különben sem cselekeszik.

Unghvár, 5. Januarij 1711.

G. B. László m. k.

(Eredeti.)

F.

Unghvár várában találtatott ágyúknak, haubiczoknak, mozsároknak, és az ágyúkhoz tartozandó glóbisoknak specificatiója.

Ágyúk.

13	fontos	nro	1.	Ahhoz glóbis nro 150.
10	»	»	2.	. . . . 113.
9	»	»	1.	. . . . 173.
7	»	»	2.	. . . . 294.
4	»	»	3.	Ezekhez nincsen glóbis; de fordíthatni az három fontosokban, elég lévén.
3	»	»	4.	. . . . 650.
$2^1/_2$	»	»	4.	Ezekhez sincsen glóbis; lehet ez két fontost fordítani.
2	»	»	1.	. . . . 530.
$1^1/_2$	»	»	1.	. . . . 650.
1	»	»	7.	. . . . 248.
28	latos	»	1.	. . . . 297. Ezen glóbisokat lehet fordítani az egy fontos ágyúkhoz is.
14	»	»	2.	. . . . 22.
6	»	»	1.	
			30.	

Haubiczok.

15	fontos	nro	1.
10	»	»	1.
7	»	»	1.
6	»	»	1.
			4.

Mozsárok.

30	fontos	nro	3.
17	»	»	1.
15	»	»	1.
5	»	»	2.
			7.

Item, 5 ágyú, kinek egyike vas, az négye réz, nem egyébre való, hanem az presre (la brèche; die Bresche) kartácsoknak; elöl gyújtassék meg az szájárúl, nem az gyújtólyukánál.

Az ágyúk, haubiczok és mozsárok batériákra való repartitiója.

Az város-bástyán, a collegium felé:

13 ℔-os	1.	Vagyon ehhez glóbis	150 por ℔	325.
10 ℔-os	2.	» » »	113 . . .	565.
9 ℔-os	1.	» » »	173 . . .	$777^1/_2$.
4 ℔-os	1.	3 fontos glóbis	100 . . .	200.
2 ℔-os	1.	. . . .	130 . . .	130.
Ágyú nro . .	6.		666.	$1997^1/_2$.

15 ℔-os haubicz 1.
30 ℔-os mozsár 2.

Ezen batériára rendeltettek pattyantúsok:

Gebler Pál.
Manspart Fridrik.
Hajdú, Hantlanger formában nro 6.

Az major felől való batériára, a collegium felé:

7	℔-os	2.	. . . . nro	294 por ℔	1029.
4	℔-os, vas,	1.	3 ℔-os glóbis	100 . . .	200.
$2^1/_2$	℔-os	1.	2 ℔-os glóbis	100 . . .	150.
$1^1/_2$	℔-os	1.	. . . .	650 . . .	$487^1/_2$.
1	℔-os	1.	. . . .	35 . . .	$17^1/_2$.
Ágyú nro		6.		1179.	1884.

30 ℔-os mozsár 1.
17 ℔-os » 1.

Pattyantúsok:

Plenk Simon.
Miller Gáspár.
Hantlanger 4.

Szent-János bástyáján:

4	℔-os 1.	3 ℔-os glóbis	100 por ℔	200.
3	℔-os 1.	. . . .	100 . . .	150.

2½ ℔-os	1. 2 ℔-os glóbis	100 por ℔	150.
1 ℔-os	1.	35 . . .	17½.
Ágyú	4.	335.	517½.

10 ℔-os haubicz . 1.
5 ℔-os mozsár . 1.

Pattyantús: Galikanovics Mihály.
Hantlanger nro 3.

A kis bástyán:

1 ℔-os . . . 3., kettei vas, az egyik réz . . 105 . . 522.
6 ℔-os haubicz 1.

Pattyantús: Balás Gáspár.
Hantlanger nro 2.

A templom mellett való bástyán:

3 ℔-os . .	3.	250 por ℔	475.
2½ ℔-os . .	2. ℔-os glóbis	200 . .	300.
1 ℔-os . .	2.	73 . .	362.
Ágyú . .	nro 7.	523.	1137.

7 ℔-os haubicz 1.
15 ℔-os mozsár 1.

Pattyantús: Kastelán Antal.
Hantlanger nro 4.

A doboló bástyán:

28 latos . . 1. glóbis 297 por ℔ 130.
6 latos . . 1. » —

A kapu előtt:

14 latos . . 2. . . . 22 . . . 5.

Kívántatik azért — az mozsárokon és hobiczokon, gránátokon, pumákon és töltéseken, úgy gyújtó-poron kívül, — a specificált ágyúkhoz golyóbisok száma szerint, szűken számlálván, szoros proportiójokhoz képest por centenarÿ nro 54. ℔ 50½.

(Eredeti.)

G.

Lista Pixidariorum in Praesidio Unghváriensi penes Artholeriam existentium.

Dominus Czajberterius Joannes Georgius Eck. (?)
Pixidarius Paulus Kebler.
» Fridericus Manczpert.
» Simon Plenk.
» Antonius Kastelan.
» Gasparus Miller.
Adjutores: Michaël Kalikanovics.
» Gasparus Ballas.
Summa personarum nro 8.

(Eredeti.)

H.

Felséges Választott Erdélyi s Magyarországi Vezérlő Fejedelem Felséges Urunk kegyelmes parancsolatjábúl, az Méltóságos Gróff Székesi Bercsényi László Uram ő Nagysága által az Artilleriához rendeltetett s magok jóakaratjokbúl állatott, Kegyelmes Urunk ő Excellentiája gyalog regimentjebeli hajdúságnak nevei, helysége s vármegyéje, ki mely compániábúl való? ez alább megírt mód szerint következnek.

Nomina personarum	Compania	Locus	Processus	Comitatus	Uxoratus?
Ladisl. Ivancsik . .	Leib-Comp.	Csonokolov	Ungváriensis	Ungvár.	—
Sosztanics Gyurkó . .	»	ibidem	Ung.	Ungv.	—
Mich. Zavatkai . .	Obrstlejd.	Zavatka	Vinnensis	Ungv.	—
Huszaki Pál . . .	»	Huszak	Pálócz	Ungv.	uxoratus.
Georgius Némethy .	Supr. Vig. Praef.	Némethi	Pálócz	Ungv.	uxoratus.
Alexander Hamsin .	Bátoriana	Csonokolov	Ungv.	Ungv.	—
Franciscus Klyucska	»	Bisztrai	Ungv.	Ungvár.	uxoratus.

Nomina personarum	Compania	Locus	Processus	Comitatus	Uxoratus?
Joannes Gerenyi . .	»	Gereny	Ungv.	Ungv.	—
Joannes Olexa. . .	Szálé	Berezna	Ungv.	Ungv.	non
Simon Záhonyi . .	»	Záhony	Ungv.	Ungv.	—
Georgius Kakas . .	Szabó Gáspár	Szelmencz	Kaposiensis	Ungv.	uxoratus.
Ladislaus Belarics .	»	Mokra	Ungv.	Ungv.	uxoratus.
DemetriusPasztelyák	»	Vorocsói	Ungv.	Ungv.	—
Thomas Moszhurin .	»	Lipóczli	Ungv.	Ungv.	uxoratus.
Stephanus Berczik .	Gothárd	Szelmencz	Kapos.	Ungv.	—
Georgius Hegedűs .	»	Budaház	Kapos.	Ungv.	uxoratus.
Martinus Németh .	»	Szelmencz	Kapos.	Ungv.	—
Stephanus Kovács .	»	Mocsári	Kapos.	Ungv.	uxoratus.
Pthruksi Gyurka . .	»	Ptruska	Kapos.	Ungv.	uxoratus.

Vigiliarum Magister: Stephanus Taszler 1.
Gregarÿ . . . . nro 19.

Summa nro 20.

B. Bónis m. p.
Placzmajor.

(Eredeti.)

I.

Summa summarum facit az jó ágyúknak . . nro 40.
Az mely pedig rosz vagyon. . . . . nro 5.
Az ostromhoz való pallos . . . . nro 12.
Rostély, az kiken embereket szoktak sütni. . nro 3.
Ágyúkhoz való kanócz, mázsa . . . . . . nro 12.
Üveg-glóbisok muskétához és flintához . . . nro 4800.
Salétrom, mázsa . . . . nro 1.

Büdöskő, mázsa kettő font 50, mindenestül font		nro	250.
Kétszáz fontos bombi		nro	10.
Harmincz fontos bombi		nro	120.
Kézi gránát, üvegbül		nro	600.
Kézi gránát (vasból)		nro	592.

Mindenféle ágyúhoz való glóbis:

17	fontos glóbis, kihez nincsen ágyú,	nro	37.
14	fontos glóbis	nro	94.
$13^1/_2$	fontos glóbis	nro	82.
13	fontos glóbis	nro	50.
12	fontos glóbis	nro	110.
11	fontos glóbis	nro	8.
10	fontos glóbis	nro	113.
9	fontos glóbis	nro	172.
8	fontos glóbis	nro	253.
7	fontos glóbis	nro	294.
$4^1/_2$	fontos glóbis	nro	37.
4	fontos glóbis	nro	391.
3	fontos glóbis	nro	650.
$1^1/_2$	fontos glóbis	nro	650.
2	fontos glóbis	nro	530.
1	fontos glóbis	nro	248.
24	latos glóbis	nro	73.
28	latos glóbis	nro	297.
16	latos glóbis	nro	22.
	Summa summarum facit	nro	4240.

Puskapor, mázsa	nro	91.
Apró ólom-glóbis, mázsa	nro	21.
Kész tőtés, hordó	nro	5.
Szakálos-puska	nro	22.
Elromlott muskatéros-puska	nro	16.

Hansz Georg Egger (?)
Zeugverwalter, m. p.

Item, szurok, mázsa	. . . .	nro 3.
Aczél, mázsa	. . . .	nro 1.
Vas, mázsa	. . . .	nro 60.
Ólom, mázsa	. . . .	nro 12.
Kalácsokban, töltéseken kívül salétrom a kit Kassárúl hoztak, mázsa	. . . .	nro 50.

(Eredeti.)

K.

Az mely golóbisokhoz ágyú nincsen és itt az Czaükházban találtattak.

17	fontos	glóbis	37.
14	fontos	»	94.
$13^1/_2$	fontos	»	82.
12	fontos	»	110.
11	fontos	»	8.
8	fontos	»	253.
7	fontos	»	294.
$4^1/_2$	fontos	»	37.
4	fontos	»	391.
24	fontos	»	73.
		Summa nro	13,79.

(Eredeti.)

L.

Fölséges Urunk ő Fölsége kegyelmes dispositiójábúl, ezen rendelésemet vévén Kegyelmed, addig is, a meddig ő Fölsége pátensét Kegyelmednek kezéhez szolgáltatjuk, elmegyen az ungvári és homonnai Krajnákra. Legeslegelsőben az ungvári Krajnán az oroszságnak az eleit: úgymint Szopkó Vaszilot, Pásztélieket, Olexa Marczint, Kohlanicsot, az bukóczi papot Nitkuliczét, Hlivkót a papot, Moyszét, Penyák Fedort, Dobét, Hancsarikot, Dolhányi Hriczót, Szteczkót és több ezekhez hasonlót, Béczán kívül, előljárókat; — az homonnain pedig Stecziket, Popelyást, Sulcsikát, Valaskóczi Hriczót, Ulicsai

Ivánt és Haburai Havrillót, kiket személy szerint megjárván, elejekben adja ő Fölsége kegyelmes parancsolatját, hogy kiki azok közűl a puskásokbúl sereget gyűjtvén, Kegyelmed rendelésétűl függjön. Mely meglévén, mindazokat Kegyelmed conscribálván, az fegyverfogásra édesítse, az Fő-Commendáns orderétűl függjön, az megírt két Krajnát az lézengő és tolvaj katonáktúl óltalmazza, és ha az várat az ellenség megszállaná: annak tehetsége szerint ártani igyekezzék, az várbeliekkel a correspondentiát folytatni el ne múlassa; úgy, az puskásoknak, hogy az fegyverfogásra nagyobb kedvek légyen, az ő Fölsége nevével bízvást assecurálhatja — melyrűl pátensében is lészen emlékezet, — hogy mindaddig, valameddig fegyverben lésznek, semminemű jobbágyi obligatióval nem fognak tartozni, kivált ha in effectu is hazafiságokat és kötelességeket megmutatják. Maga pediglen assecuratus lehet ezen szolgálatért ő Fölsége speciális kegyelmessége felől.

(Eredeti.)

M. 1.

Bezegh Imre Udvari-Kapitány Uramnak.

Ajánlom szolgálatomat Kegyelmednek.

Fölséges Fejedelem ő Fölsége kegyelmes parancsolatjábúl kívántam Kegyelmednek tudtára adnom:

Mivel eleitűl fogvást szándékját s intentióját úgy tudja ő Fölsége Kegyelmednek, hogy a cselédjét Lengyelországban szállítani kívánta vólna: a végre rendben vévén az elmaradott udvariakat és szükségtelen lovakat, úgy az fehércselédet is, kivévén az kiknek per absolutum kimenni nem illik s nem is lehet: azonnal mindazokat, a kiket éppen szükségesnek itten nem lát Kegyelmed, azokat magával vigye el a Krajnákra, Lengyelország szélén való helységekben; falukon élődvén inkább, hogysem az várbéli élés emésztessék.

Minthogy pedig úgy tudom, hogy Méltóságos Uram-Atyám ő Nagysága parancsolatjábúl alkalmasint fognak eljőni az udvariakban Pexa Imre Vice-Colonellus Urammal, az kivel is communicálván ezen levelemet s fölűl titulált Fejedelem Kegyelmes Urunk ő Fölsége parancsolatját, conjungálván

magát ő Kegyelmével, mindaddig ott legyenek, a míg más parancsolatját ő Fölségének, vagy Méltóságos Uram-Atyámnak nem fogja venni Kegyelmed.

Így értvén azért ő Fölsége általam kiadatott kegyelmes parancsolatját: reménlem, minden ízetlenség és difficultás nélkűl ezent fogja effectuálni, előttünk lévén ezen mostani változó s lármáskodó üdők, a kik most Isten kegyelmébűl megcsöndesedtenek; hogyha azért továbbra valami kemény excursiói találnának lenni az ellenségnek: annak nagy lármáskodó volta miatt hogy netalántán végben ne mehessen ezen ő Fölsége kegyelmes parancsolatja, — sok üdőhalasztást azért ebben ne keressen Kegyelmed. — Ezzel maradok

Kegyelmednek

Unghvár, 9. Januarÿ 1711. szolgáló jóakarója
G. B. László m. k.

(Eredeti.)

M. 2.

(Bezegh Imre a fejedelemhez.)
Ungvár, 11. Januarÿ 1711.

Fölséges Vezérlő-Fejedelem!
Nagy jó Kegyelmes Uram!

Méltóságos Gróff Bercsénÿ László Uram ő Nagysága által Fölséged kegyelmes parancsolatját szokott engedelmességgel vettem, hogy menjek itt maradt Méltóságos Locumtenens Kegyelmes Uram ő Excellentiája embereivel pro subsistentia Krajnyákra. Kire való nézve alázatossan instálván Fölségednél, cselédes ember lévén, feleségem, gyermekem velem vagyon: lehessek mellettek; a mint is cselédem részérűl olly provisióval vagyok, — kinek is conscriptióját Szent-Iványÿ János Brigadíros Uramnak adtam, — nem kívánván Fölséges Fejedelem, legkisebb intertentiómat is se prófunth※zbúl, se pedig Méltóságos Uram jószágábúl, noha nagyobb részit saját pénzemen szerzettem minden élésnek, — Fölségedben lévén olly teljes bizodalmom: cselédem veszedelmit nem kívánja; a

mennyire ellenségtűl félthetem, annyira tolvajtúl, lévén már sok becsűletes exulans főrenden elég példánk.

Föltett okokra nézve olly reménség táplál: Fölséged innend való bontakozásomat nem fogja kívánni; azonkívűl is lészen Méltóságos Úr cselédje mellett olly alkalmatos ember, a ki gondjokat fogja viselni. — Kegyelmes válaszát várván, maradok

Fölségednek holtig mindenekben alázatos igaz szolgája
Bezegh Imre m. k.

(Egykorú másolat.)

N. 1.

Anno 1711. die 10. Januarÿ, Kegyelmes Urunk ö Excellentiája itt maradott Uraiméknak és udvariaknak lajstroma, kibül kitetszik: kinek mi, mennyi és micsodás praebendája légyen naponként? és ez szerént következik:

Nomina personarum	Konyhárúl élnek	Nyers hús font	Fejér czipó	Fekete czipó	Új bor, itcze	Ó bor, itcze	Lőre, itcze	Kvártélybúl élnek
Udvari-Kapitány Bezzegh Uram	.	6	4	.	3	.	.	10
Hofmester Baranyay Uram . .	.	3	2	.	2	.	.	.
Páter Anselmus Uram	.	3	2	.	2	.	.	5
Berzeviczy (Boldizsár) Uram .	.	2	2	.	2	.	.	.
Ónody Zsigmond Uram	.	.	.	.	.	.	.	.
Thornay János Uram	.	2	2	.	.	.	.	.
Antalffy István Uram	1	.	2	.	.	.	.	1
Szmrtnik Zsigm. Uram	1	1	2	2	2	.	.	.
Ruszty Sámuel Uram	.	.	.	.	.	.	.	2

Nomina personarum	Konyhárúl élnek	Nyers hús font	Fejér czipő	Fekete czipő	Új bor, itcze	Ó bor, itcze	Lőre, itcze	Kvártélybúl élnek
Nagy János . .	.	.	.	.	.	.	.	1
Kerekes Zsigm. .	.	.	.	.	.	.	.	2
Varnay Gábor .	.	.	.	.	.	.	.	2
Szabó János . .	.	2	.	2	.	.	2	1
Faszkó, szabólegény	.	2	.	2	.	.	2	.
Miska, szabólegény	.	2	.	2	.	.	2	.
Pörgey, inas . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Hevessy, inas . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Palló Imre, inas.	1	.	.	2	.	.	.	.
Antoni, inas . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Ferkó, inas. . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Czedron Imre (karmester). .	.	2	2	.	2	.	.	.
Suffay.	.	2	2	.	2	.	.	.
Jankó, muzsikás	.	2	2	.	2	.	.	.
Hansz Michel. .	.	2	.	2	1	.	.	.
Jóseph	.	2	.	2	1	.	.	.
Czimbalmos . .	.	2	2	.	2	.	.	.
Discantista. . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Varró János . .	.	2	.	2	2	.	.	.
Más varró János	.	2	.	2	1	.	.	.
Varró-inas . . .	.	1	.	2	.	.	.	.
Gombkötő . . .	.	2	.	2	1	.	.	.
Asztalos. . . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Sütő	1	.	.	2	.	.	.	.
Kovács	1	.	.	2	.	.	.	.
Mihály mester .	1	.	2	.	2	.	.	.
Pál mester (szakácsok) . . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Kukta	1	.	.	2	.	.	.	.
Más kukta . . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Kulcsár Miska .	.	.	.	.	.	.	1	.

Nomina personarum	Konyhárúl élnek	Nyers hús, font	Fehér czipó	Fekete czipó	Új bor, itcze	Ó bor, itcze	Lőre, itcze	Kvártélyból élnek
Kertész	.	2	.	3	.	2	.	.
Kőfaragó . . .	.	2	.	2	.	2	.	.
Ablakcsináló . .	.	2	.	2	.	2	.	.
Kertész-inas . .	.	1	.	2	.	.	.	.
Öt jáger	.	6	.	10	.	.	.	.
Károly	.	1	.	3	.	.	.	.
Praiter (Bereiter)	.	.	.	.	.	.	.	1
Lovász	.	.	.	.	.	.	.	4
Örög-asszony . .	1	.	2	.	.	.	.	.
Más öreg-asszony	1	.	2	.	.	.	.	.
Három leány-asszony	3	.	6	.	.	.	.	.
Mosó-asszony . .	1	.	.	2	.	.	.	.
Szolgáló-leány .	1	.	.	2	.	.	.	.
Lovász-mester 4.	.	.	.	.	.	.	.	8
Latus utriusque facit.	22	56	36	70	29	—	12	38

N. 2.

Méltóságos Uram ő Excellentiája cselédjének a kik Unghvár várában maradnak, ez szerint következik praebendájok dietim, a die 1. Januarÿ Anni 1711.

	Konyhárúl élnek	Nyers hús, font	Czipó nro	Bor, itcze	Lőre, itcze	Vagyon lovok?
Számtartó Szmertnik Uram	1	1	4	2	.	3
Hevesy János.	1	.	2	.	.	.
Palló Imre.	1	.	2	.	.	.
Antoni. inas	1	.	2	.	.	.

	Konyhá-rúl élnek	Nyers hús, font	Czipó nro	Bor, itcze	Lőre, itcze	Vagyon lovok?
Ferkó, inas	1	.	2	.	.	.
Cedron Imre	.	2	2	2	.	2
Suffay	.	2	2	2	.	.
Jankó	.	2	2	2	.	.
Hansz Michel	1	.	2	1	.	.
Joseph	1	.	2	1	.	.
Czimbalmos	.	2	2	.	.	3
Discantista	1	.	2	.	.	.
Varró János	1	.	2	2	.	.
Más varró	1	.	2	1	.	.
Varró-inas	1	.	2	.	.	.
Gombkötő	1	.	2	1	.	.
Két asztalos	2	.	4	.	4	.
Sütő	.	2	2	.	2	.
Kertész, inassával	.	3	5	.	2	.
Károly	.	2	2	.	.	.
Kűfaragó	.	2	2	.	.	.
Üveges	1	.	2	.	2	.
2 öreg-asszony	2	.	.	2	2	.
3 Frauzimer	3	.	6	.	3	.
2 szolgáló	2	.	4	.	2	.
	22	18	57	16	17	8

Méltóságos Uram ő Excellentiája cselédji, a kik Krajnára fognak menni.

Nomina personarum	Személy, nro	Ló, nro
Ónody Uram	2	3
Antalffy	2	3
Répásy Uram	2	3
Reviczky Uram	2	3
Rusztÿ	2	2
Nagy János	1	1
Kerekes	2	2
Varannay	2	3
Szabó János	3	3
Sátormester	1	—
Szabó Miska	1	—
Globis József	1	1
Kovács	1	1
Kúcsár Miska	1	1
Pörgey	1	1
Mihály mester	2	3
4 lovászmester	8	11
Praiter	1	1
Lovász	4	4
	39	46

Bezegh Imre m. k.

(Eredeti.)

N. 3.

Méltóságos Gróf Uram!

Alázatossan kívántam Nagyságodnak az order iránt replicálnom:

1-mo. Méltóságos Uram ő Excellentiája elmenetelekor itten hagyván engemet, hogy az ideküldött ő Excellentiája parancsolatit folytassam, — az mint vékony tehetségem szerint végben is vittem; cselédimnek is ugyan ő Excellentiája rendeltetett szállást az várban.

2-do. Feleségem, apró gyermekim vannak, magam is nem győzhetem az lovaglást, legfűképen ilyen hideg idűben, úgy az cselédim is az Krajnyán nem subsistálhatnának; Nagyságod gratiájábúl kívánok tovább is itten megmaradnom, úgy Méltóságos Úr ő Excellentiája parancsolatja szerint, minthogy immár feles kűtsígemet kiadtam hummi victuálékra.

3-tio. Noha ugyan nem sokat emésztettem az Uraság sáfárházábúl, — az mint kitetszik az lajstrombúl, — de ennekutána, hogysem miattam szükséget szenvedjen Nagyságtok más cselídje: se kinyeret, sem húst, sem bort nem fogok vennem, hanem magam saját íllísemmel és kűtsígemmel kívánván szegíny cselídimet táplálnom.

4-to. Nagyságod parancsolatja szerint az Udvart sequestráltam; kik menjenek Krajnyára? kik peniglen várban maradnak? Listábúl ki fog tetszeni, az kikkel is Ónody és Antalfy Uraimék el lehetnek.

5-to. Alázatossan küvetem Méltóságos Uram Nagyságodat, hogy evvel az írásommal terheltem Nagyságodat, bízván Nagyságod grátiájában: ezen helyes mentsígimet méltó tekintetben fogja venni és oly kevés cseléddel nem fog kívánni Nagyságod elküldeni, az ki nem kevés bestelenségemre esník. Hogysem peniglen tovább is arra kínszerít Nagyságod: kívánok inkább becsűletessen elválni Nagyságtok szolgálatjátúl. —

Ezzel ajánlom magamot Nagyságod méltóságos gratiájában, az mint is maradok

Nagyságodnak

alázatos szolgája
Bezegh Imre m. k.

(Eredeti.)

O.

Praesidiumban szorúltaknak formulája.

Én T. T. esküszöm az élő Istenre, ki az Atya, Fiú Szent-Lélek, etc., hogy én kívánván tovább is Kegyelmes Urunkhoz ő Felségéhez és hazánkhoz tartozó hűségemet utólsó csepp véremnek kiontásáig megtartanom: ezen erősségben önként, szabad-akaratom szerint, minden (kényszerítő) kötelesség nélkűl magamat recipiálni resolváltam, az hazafiúság és ezen szövetséges fegyverkezés azt hozván magával, hogy necsak hűségemet tartsam meg, de az szükségnek idején fegyvert is fogjak és in omni casu az haza szolgálatját előlsegéljem; kiben, megtartásában ezen erősségnek, ő Felsége által rendelt és rendelendő Commendánstúl függök s hallgatok, és parancsolatinak engedelmeskedem, az várat tehetségem szerént óltalmazom, az ellenséggel se titkon, se nyilván, sem jelek, sem szózatok által, úgy hozzátartozandóival nem correspendeálok, nem czimborálok, sőt ha legkissebbet olyat értek: azonnal nevezett Commendáns Uramnak ezen hitem alatt megjelenteni tartozom, és hűségemet mind végig megtartani magamat kötelezem. Isten engemet úgy segéljen!

(Eredeti.)

P. 1.

L I S T A,

melyből kitetszik Unghvár várában bészorúlt népnek, lovaknak, és azoknak subsistentiájára való alkalmatossága.

Nomina personarum	Nemesi személy	Fegyveres személy	Férfi-cseléd	Fejérnép	Liszt, Cubuli	Gabona, Cubuli	Legumina, Cub.	Szalonna, font	Vaj, itcze	Bor, hordó	Ló, nro	Széna, szekér	Hintó	Szekér
Vice-Ispán Ráthy Gergely Uram	2	4	4	6	60	100	40	20	40	30	10	10	1	1
(Csicseri) Orosz Zsigmond Uram	3	2	3	4	30	40	6	12	40	12	10	—	1	1
» Orosz Ádám Uram	2	2	2	9	13	36	5	12	40	21	8	10	1	1
(Pálóczi) Horváth György Uram	2	2	3	6	15	50	7	16	60	56	15	20	2	4
» Horváth Ádám Uram ..	1	2	1	6	20	10	3	8	30	12	4	6	1	1
Mokcsay István Uram	1	1	2	8	18	—	4	10	60	—	5	6	1	1
Pribék Ferencz Uram	1	1	—	2	8	—	—	5	20	2	1	1	—	—
Makay Ádám Uram	1	2	1	7	12	50	2	8	25	22	3	6	1	—
Pongrácz Ferencz Uram	1	1	1	3	7	8	4	6	24	5	4	8	1	1
Tóthfalussy István Uram	1	1	—	4	8	20	3	4	30	15	—	—	1	—
Zombory János Uram	1	1	1	4	16	—	10	10	24	10	2	—	2	1
Homoky Zsigmond Uram	1	2	—	3	8	13	4	7	10	3	3	3	—	1
Baranyay Menyhért Uram	2	2	—	4	8	6	4	6	10	1	2	2	—	1
Ladány István Uram, senior	2	1	—	4	12	2	3	3	20	4	—	—	—	1
Havasy Mihály Uram	1	1	—	6	12	16	2	5	20	3	2	2	—	1
Haraszthy Imre Uram..	1	1	1	5	6	6	2	9	50	14	4	18	—	3

Ladánÿ István Uram, junior	—	1	—	5	6	5	1	2	2	5	1	1	—	1
Bányay Péter Uram	2	2	—	2	5	1	3	4	—	4	4	—	—	1
Udvarhelyi István Uram	1	1	—	1	1	5	—	1	1	—	2	2	—	—
Dobronÿ Zsigmond Uram	—	1	—	1	4	—	—	1	12	6	1	4	—	—
Valovics Pál..	—	1	—	1	3	3	1	1	15	1	—	—	—	—
Lazy János	—	1	—	2	2	—	—	1	2	1	—	—	—	—
Borbély István	—	1	—	2	3	2	—	2	2	—	—	—	—	—
Pátkay Pál	—	1	—	4	4	10	1	2	3	—	—	—	—	—
Kállay András	—	1	—	5	3	4	—	3	—	—	—	—	—	—
Doroghy Ferencz	—	1	—	4	3	1	—	2	—	—	—	—	—	—
Pataky János	1	1	—	1	3	1	—	2	—	—	—	—	—	—
Kupay András	—	1	—	1	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Gombkötő Pál	—	1	—	1	3	1	—	1	6	—	—	—	—	—
Kurucz Mihály	1	1	—	2	15	—	1	5	20	2	3	5	2	1
Czirjáky György	1	1	—	2	6	4	—	3	8	—	3	3	—	1
Kőszöghy György	(Prófontmester lévén, mint ilyen szolgála.)													
Mokcsay Ferencz	—	1	—	3	10	—	1	2	10	—	1	—	—	—
Kálnásyné Asszonyom	—	2	—	8	10	—	3	6	20	6	—	—	2	—
Hagymásy János	—	1	1	2	4	4	1	2	3	—	—	—	—	—
Gyöngyösy Péter..	—	1	—	—	2	3	1	6	—	—	—	—	—	—
Both András	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa :	29	47	20	138	486	301	112	189	607	229	87	107	16	22

(Eredeti.)

P. 2.

Városi közönséges lakosok Listája, melyből kitetszik várbeli subsistentiájoknak alkalmatossága.

Nomina personarum	Fegyveres személy	Köz személy	Liszt, Cubuli	Gabona, Cubuli	Legumina, Cubuli	Szalonna, font	Vaj, itcze	Bor, hordó	Len, font	Széna, szekér	Szekér	Lőre, hordó
Judex Szathmáry János	2	2	8	9	2	1	6	—	—	—	—	—
Barshy Pál	1	3	3	1	1	2	—	—	—	—	—	—
Nyerges György	1	2	5	6	1	3	3	—	—	—	—	—
Csizmadia Tamás	1	4	3	2	1	2	2	1	—	—	—	—
Szász István	1	2	3	1	—	3	—	—	—	—	—	3
Kaposi István	1	2	2	1	1	1	2	—	—	—	—	2
Szűcs István	2	1	1	3	1	3	1	—	—	—	—	3
Kis István	1	1	3	3	—	1	—	—	—	—	—	1
Azary Pál	1	2	2	—	1	2	4	—	—	—	—	2
Halász Mihály	2	3	1	1	—	3	—	—	—	—	—	—
Homonnai Szűcs János	1	1	1	3	—	1	4	—	—	—	—	—
Szabó György	1	5	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Bódy István	2	4	3	—	—	2	1	1	—	—	—	3
Lazi Szűcs János	2	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—
Szívy András	2	2	3	9	1	1	—	5	—	—	—	—
Lakatos Miklós	2	2	4	7	—	2	6	—	—	—	—	—
Mészáros Tamás	2	4	5	2	2	1	3	—	—	—	—	—
Summa:	25	43	50	48	11	31	32	7	—	—	—	14

Extradata per me Georgium Kardos, Comitatus de Ungh Vice-Notarium m. p.

(Eredeti.)

Q. 1.

(Gr. Bercsényi Miklós utasitása Baranyay András várparancsnok számára.)

Nemzetes Vitézlő Baranyay András Unghvári Commendáns Uramnak praesentibus intimáltatik.

Jóllehet mostani eltávozásommal hosszas és bő Instructióval köllene följülírt Commendáns Uramra ezen várnak és praesidiumnak gondviselését, óltalmazását és conservatióját bíznom; — de mivel tudom: minden kigondolható Instructiónál nagyobb az igaz lélek, hit és tartozó kötelesség; mellyeknek megtartásával minden Instructió nélkűl mindenekben nemcsak eltávoztathatja az történhető változást, — de immineálható veszedelemben is Isten megbátorítja igaz, állhatatos szívét, — ellenben akármicsoda Instructióval hagyattatnának is az praesidiumbeli Commendánsok, hiteket ha megvetik: az Instructio az várakot s praesidiumokot meg nem tartja.

Ezeket considerálván azért, teljes bizodalmom vagyon felűlnevezett Commendáns Uram régi időtűl fogvást megösmért állhatatos hazafiúságában s igaz tökélletességében; kiben tovább is reménységemet vetvén: egyedűl hitére, lelkére és nemzetséges Confoedaratióhoz letett homagiális devotiójára emlékeztetem ő Kegyelmét, — az indítsa fel és gerjeszsze ő Kegyelmében tovább is az állandó igaz tökélletességet s nemzetihez való igaz szeretetit, úgy in particulari hozzám is mint ezen várnak Örökös-Urához eddig observált devotióját, melly által maga jó példaadásával ösztönt adjon másoknak is, maga mellett és maga alatt valóknak, s azokkal együtt munkálódja ezen praesidiumnak, nevének fönmaradandó emlékezetivel óltalmazását és megtartását; kiben egyébaránt is semmi kétségem nincsen, minthogy mind az magunk iránt külső országokban való constitutiókat, úgy az ellenségnek circumstantiáit considerálva, nem remélhető, annyivalinkább nem félthető, hogy azalatt míg Isten ő szent Fölsége magamot szerencséssen visszavezérel mostani előmben veendő útamrúl, az ellenség annyira terjedjen, hogy formális obsidiót tegyen ezen prae-

sidiumon; mindazáltal non esse sapientis dicere: non putaram, — vagy csak excursiójával is szorongathatná, hogy az történhető confusiót eltávoztathassa: bérendeltetett az magam gyalog-regementem egészlen, tiszteivel együtt; incumbálni fog azért Commendáns Uramnak (azt) nemcsak jó rendben venni: de annak szaporítását is teljes szorgalmatossággal munkálódni, adurgeálván az regimentbeli tiszteket az eloszlottaknak öszveszedésére.

Elégséges qvarnisonnak tudván azért ezen várnak constitutiójához képpest azon regimentet, constálván egyszersmind Commendáns Uramnak az Altolleriának, munitiónak, úgy annonabeli provisiónak száma és mivolta: semmi szükségé nem fogja érezhetni; — egyedűl az jó, igaz hittel és tökélletességgel öszvekapcsolt szíveknek és elméknek állhatatosságát szükség hogy nevelje és megtartsa az benn lévők közt.

Meg nem határoztatik penig Commendáns Uram az praesidium körűl való szükségek reparatiójában és fogyatkozások megszerzésében; hanem tudván maga tisztit, hivatalját és kötelességét: mindenekfelett elsőben is megjárja s vizsgálja minden szegeletit az várnak, valamit fortificatióra s reparatióra valót talál s advertál, azt senkire ne hallaszsza, senkire abban ne támaszkodjék, — hanem maga dexteritássa és authoritássa által teljes serénységgel kövessen s követtessen el és vigyen véghez mindeneket. Nemkülömben az annonának s egyéb naturáléknak, úgy szükséges materiáléknak is megszerzésében minden útat-módot és alkalmatosságot adhibeáljon, hogy szükségnek idején fogyatkozást valamiben az praesidium ne szenvedjen. Itt marad most [1]) Méltóságos Generális-Commissárius Gróff Csáky István Uram [2]) s magam Udvari-Kapitányom Bezegh Imre Uram is, — lészen commissiójok ő Kegyelmeknek: jó dispositióval segítsék Commendáns Uramot; [3]) de ahhoz csupán ne tartózkodjon, — hanem mindeneknek gondja,

---

[1]) Eredetileg így volt fogalmazva: *»Itt lészen, hacsak kevés időre is,«* — de ezt Bercsényi kitörűlte, s úgy írta oda, mint fönt olvasható.

[2]) Bercsényi sógora.

[3]) E mondat is máskép]), hosszasabban volt, — Bercsényi igazította így.

véghezvitele és observatiója Commendáns Uram authoritássára concredálva lészen.

Hogy penig az szükséges szolgálatban fogyatkozás és kivált történhető lármáknak alkalmatosságával confusió ne légyen: mindjárst Commendáns Uram az benn lévő praesidiumot subdividálja az tisztekkel együtt; kinek-kinek helyét, bástyáját rendelje el: tudhassa kiki, az következendő occasiókban hol és kivel az szükséges szolgálatot tenni? Hasonló observatiót tartson az bészorúlandó nemesi rendek iránt is; számban vétetvén fegyverhez alkalmatossokat: azokat is subdividálja az bástyákra, egyvelgest az hadviselőkkel, és úgy tegyék a szolgálatot.

Az történhető defensió iránt in particulari nincs mit feltennem, mivel az ellenség akkori operatiója ad az ellentállásra oktatást; egyedűl, légyen kemény vigyázással Commendáns Uram, hogy az ellenséggel való colloquiumok s correspondentiák kemény tilalom alatt legyenek: siquidem de axiomate etiam militari, proxima deditioni civitas ea, quae colloquia hostis admittit. Mire nézve Commendáns Uram ő Kegyelme in casu obsidionis vel etiam strictioris ploquadae, az ellenséggel semminemű colloquiumokat senkinek meg ne engedjen; sem írások, sem levelek, sem titkon, sem nyilván per absolutum ne acceptáltassanak, — mert abbúl szokott származni minden confusió és veszedelem, ellenben annak távoztatásával, minden változás nélkűl, állhatatos hazafiúságban megmaradnak, az ellenségnek confusiójával. [1])

Egyik mediuma lévén azonban az vitézlő rend conservatiójának az havi fizetés is: azért arra hagyattatik bizonyos summa pénz, abbúl elkezdvén az rendszerint való fizetést, s inducálja Commendáns Uram az pénznek circulatióját korcsmáknak folytatása által; vannak borok itt az várban: azokot árúltatván, szaporítsa azzal is az praesidium cassáját, accedálván ahhoz a mostani téli holnapok alkalmatosságával collectálandó pénzbeli subsidium is, kírűl lészen dispositiója Horváth György Uramnak; abban azért egyetértvén Commendáns

[1]) E kikezdést Bercsényi, külön jegy alatt, sajátkezűleg toldotta be a fogalmazatba.

Uram ő Kegyelmével, jó módjával fogja segíthetni azzal is az vitézlő rendnek fizetését.

Mivel penig mostani circumstantiákra nézve nemes vármegyebeli nemesi rendek közül is már némellyeknek idebenn az várban subsistentiát és béjövetelt engedtem, abban Commendáns Uram olly observatiót tartson: ha még azokon kívül többen is béjönni kívánkoznának, ollyanoknak ne denegálja az bészállást, a kik mindenféle provisióbúl elégségessen provideálva lesznek, consequenter az praesidiumnak hasznára, nem kárára lehetnének, hogy sem az praesidium annonájára ne szorúljanak, (mivel azt senkire fogyasztani nem lehet, sőt inkább az benn leendő nemesség segítse az praesidiumot szükséges naturálékkal,) sem az közszolgálattúl magokat subtrahálni ne kívánják.

Mindezeknek azért szorgalmatos observatióját és effectuatióját bízom nevezett Commendáns Uram hazafiúságos dexteritássára, — kövesse régi, nemzetünkrűl emlékezetben maradott eleink példáját, hogy az által terjedjen tovább is nemzetünk dicsősége, maradjon emlékezetben Commendáns Uramnak is igaz magyar vérségbűl való zelussa, és szabadságunk megnyeréséért felvett istenes ügyünk s fegyverkezésünk mellett való szíves indúlatja; kiért fogja tapasztalni mind Fölséges Fejedelmünk kegyelmességét, úgy közönségessen mindnyájunk recognitióját. Assecurálom azonban utóljára Commendáns Uramot: Isten rövid idő alatt megtérít mostani útamrúl, olly erővel penig, [1]) hogy nemcsak ő Kegyelmének s consequenter ezen várnak és praesidiumnak segítségét és fölszabadítását, — de egész Hazánk régen óhajtott boldogúlására való jutását örömmel és vígasztalásunkkal fogjuk tapasztalni. Azalatt azért nem egyebet, hanem igaz, állandó, tökélletes hűséget, bátor szívet, egyességet és hazafiúságot, szeretetet, Istentűl ő szent Fölségétűl kívánok nevezett Commendáns Uramnak, mellette és alatta valóival együtt, s igaz reménséggel várván visszajö-

---

[1]) A Rákóczival védszövetségben, ellenben a bécsi udvarral ekkor tájtt feszült viszonyban álló Péter czártól kilátásba helyezett orosz segédhadakat érti, — melyeknek mielőbbi kieszközlése végett indúl vala épen Lengyelországba.

vetelemet, hogy kinek-kinek érdemét akkor is recognoscálhassam. — Költ Unghvár várában, die 13. 9-bris 1710.

G. B. Miklós m. k.
P. H.

(Egykorú másolat; de fönnmaradt fogalmazata is Ebeczky Samu kezéve írva s Bercsényitől sajátkezüleg corrigálva.)

Q. 2.

(Gr. Bercsényi Miklós utasítása Pálóczi Horváth György hadiföpénztárnok számára.)

Szolgálatomat ajánlom Kegyelmednek.

Az mostani téli holnapok beállásával subdividáltatván az regimentek bizonyos corpusokra, s egyszersmind kinek-kinek mind leendő subsistentiájára, s mind penig következendő tractamentumára az Nemes Vármegyék is elrendeltettek. Mivel penig ezen alkalmatossággal Fölséges Fejedelem bizonyos pénzbéli subsidiumot is az hadaknak kegyelmessen méltóztatott resolválni, úgy, hogy azon subsistentiájúl designált Nemes Vármegyékbűl exigáltassék, az Nemes Vármegyék által kiadandó subdivisio szerint; kinek is incassatiója Berzeviczy Boldizsár Cassírer Uram kezéhez Kegyelmed instructiója és dispositiója által légyen ide Unghvár várában.

Micsoda hadak rendeltettek azért ide az unghvári praesidiumhoz, és azok számára honnét mennyi pénz assignáltatott? ez acclusábúl (l. végűl) megérti Kegyelmed. Mellyhez képpest conveniálván Kegyelmed Brigadéros Ebeczky István Urammal: ő Kegyelme pro collectatione ejusdem subsidÿ bizonyos assistens tiszteket fog denominálni és rendelni különkülön minden regimentbűl, mely tisztek bizonyos tractusokra expediáltassanak,[1]) és adattassék ki minden kimenendő tisztnek azon faluknak specificatiója, az mellyek azon környékben lesznek, az hová melly tiszt küldetik; kiknek kemény ordereк légyen, hogy az Nemes Vármegyék által kiadandó subrepar-

[1]) Az *Ebeczkynek* szóló példányban: »Mellyhez képpest Kegyelmed az nevezett regimentekbűl külön-külön rendelvén assistens tiszteket, conveniáljon az iránt Horváth György Urammal, úgy, hogy minden assistens tisztek különös tractusokra expediáltassanak, és adassék ki, —« stb.

titió szerint az portióknak kezeknél lévő specificatiókban föltett helységektűl exigálják az impositát.

Hogy penig azon pénzbéli collectatiónak alkalmatosságával holmi praetensiókkal az szegénységet zaklatni az vitézlő rendnek alkalmatossága ne légyen: keményen tilalmazza meg Kegyelmed, semmiképen sohul egy tallérnál többet egy portió után egy holnapra ne kívánják az exactor tisztek; hanem az melly helységekre mennyi portió vettetett a Nemes Vármegye által, annyi tallért exigáljanak az helységektűl minden holnapra; egyéb pénzbéli exactiót semminemű szín és praetextus alatt tenni ne méreszeljenek, mind tisztnek, mind közrendnek érdemlett büntetésének elvétele alatt. És jóllehet ezen collectálandó pénz az regimentek fizetésére rendeltetett: mindazonáltal senkinek az collectator tisztek közül, se maga privatumára, sem az regiment szükségére abbúl a mit exigál, nem lészen szabad semmit is fordítani vagy erogálni, — hanem valamit percipiálnak az helységektűl, arrúl quietálják az falukat, s magok is vegyenek contraquietantiát, s azon contraquietantiák szerint administrálják a praesidiumban lévő cassában [1]) és onnét légyen minden regimentnek Kegyelmed dispositiója által rend szerint való fizetése.

Azért is, midőn ezen rendelés szerint az pénz collectatiójának folyamatja lészen: Kegyelmed abbúl instituálja az hadaknak leendő fizetéseket; kiben observálja és observáltassa Kegyelmed, hogy az regimentek béadandó Tabelláit jól megvizsgálja, és nem azok szerint disponálja Kegyelmed az pénznek kiadatását: hanem mindenkor az holnapok eltelése után mintegy mustra formában ordinálja az regimentek revisióját, és azon alkalmatossággal kézrül-kézre fizettessen az regimentekbéli mind tiszteknek s mind közrendeknek, — ne légyen senkinek egymás ellen panaszsza. Lészen azért kinek-kinek elrendelt fizetése, úgymint az lovas-hadaknak egy hóra egy-egy tallér, gyalognak penig egy-egy forint; [2]) az tisztek iránt azonban egyenlő observatió, akár lovas, akár gyalog-regimentekbéli tiszteknek: a mennyi oralis és equilis portiójok vagyon,

[1]) *Ebeczky példánya:* »az praesidium cassájában.«

[2]) A hat nyári hónapra 4 frt járt a lovasnak és 3 frt a gyalognak havonként.

annyi tallérával számlálván egy hóra, lovasok közt strázsamestertűl fogvást inclusive, gyalogok közt penig stabális tisztekkel együtt zászlótartóig inclusive. Senkinek penig, valaki akkor jelen nem lészen, fizetés ne adasson, hacsak a fötiszt hírével [1]) való commendóban nem lészen; vagy, ha szintén commendéroztattanak is, tovább a hagyott időnél késik az regimenten kívűl, — veszesse el fizetését, azon pénz maradjon az praesidium cassájában; az kik penig rendszerint való commandóban lésznek: azok obtingense conserváltassék in sequestro, úgy, hogy megtérvén az commandótúl, hasonló modalitással osztassa ki Kegyelmed közikben.

Ezzel, éltesse Isten Kegyelmedet sokáig jó egészségben!

Kegyelmednek

Unghvár, 12. 9-bris Anno 1710.

szolgáló jóakarója
G. B. Miklós m. k.

Acclusa.

Az hadak téli tractamentumárúl és accomodatiójárúl való dispositiók.

Az mostani constitutiókhoz képpest subdividáltatni kölletvén mind lovas s gyalog-regimenteknek az nevezetessebb praesidiumokhoz, melynek alkalmatosságával rendeltettek következendőképen

Unghvárhoz:

Lovas-regimentek.	Nagy János [2]) Géczy Gábor [3]) Balogh István [4]) Somogÿ Ferencz Ebeczky István	4000

Méltóságos Fő-Generális Úr gyalog regimentje.

---

[1]) *Ebeczky példányában:* »az Kegyelmed fötiszti hirivel.«

[2]) Győri Nagy János, vagyis Bercsényi dragonyosai.

[3]) Bercsényi egyik huszárezrede, tényleg Beleznay János vezénylőezredes parancsnosága alatt.

[4]) Ez és a Somogyi Ferenczféle — mindkettő Pozsonymegyei — ezer. ekkor már annyira megfogyott létszámú vala, hogy a kettő együtt tett ki egy ezredet.

Sárosbúl a dominiumnak egyik részébűl, úgy a Sándor István közelebb lévő tractussábúl. . .	flor.	Rhen.	950.
Ungh vármegyébűl	»	»	1673.
Zemplénbűl homonnai dominiumbúl és varannai processusbúl . .	»	»	1375.
			4000. (3998.)

(Eredeti.)

R.

Anno 1711. die 8. Januarÿ, Ungvár. Palocsay György Generális Uramnak.

Ajánlom köteles szolgálatomat Kegyelmednek.

Kívántam informálnom Kegyelmedet, hogy ő Felsége méltatlan személyemet az idevaló praesidiumnak rendben való vételére ide expediálván, Instructiómban 12-ik punctumban méltóztatott föltenni, hogy Ebeczky István, Géczy Gábor, Nagy János, Balogh István és Somogyi Ferencz regimentjei rendeltetvén az idevaló praesidiumhoz, — az kik a Kegyelmed commandója alatt vagynak, — azokat necsak megmustráljam és effectivus statussokat ő Felségének repraesentáljam: de egyebeket is azon regimentekbéli tisztek által vitessem végben, ő Felsége által kiadott Instructió szerint. Mellynek máskínt effectusban menni nem lehet, hacsak azon katonaság, tiszteivel együtt, ide nem compareál; melynek elmúlatása által ő Felsége Instructiója és kegyelmes parancsolatja nem secundáltatnék, sőt positive ellene lenne.

Kérem azért Kegyelmedet, így értvén a dolgot: felűl specificált hadakat (kiket ezután commendérozni fogja Tekintetes Nemzetes Vitézlő Brigadéros Ebeczky István idevaló Fő-Commendáns Uram, a ki én általam annak rendi szerint, ő Felsége parancsolatjábúl már is installáltatott) idebocsátani ne légyen terhére Kegyelmednek; vagyok is oly reménségben: nem fog késni Kegyelmed, mivel nem is lehet semmi difficultás idevaló expeditiójokban. A midőn azért Kegyelmed vála-

szát és az ellenség constitutiójárúl való informatióját várom, maradok, etc.

(G. B. László.)

(Egykorú másolat.)

S.

(B. Palocsay György válasza gr. Bercsényi Lászlónak.)
Vajnatina, 9. Januarÿ 1711.

Ajánlom alázatos szolgálatomat Nagyságodnak.

Nagyságod méltóságos úri levelét alázatossan vettem. Hogy Nagyságod parancsolatja szerint specificált nemes regimenteket be nem bocsátottam, alázatossan kérem, ne tulajdonítsa egyébnek, hanem orderem megtartásának, melly azt tartja: akkor küldjem be azon nemes regimenteket Unghvárra, mikor látom Unghvár alá való ellenség motussát. Nem lévén módom benne, hogy az orderemet általhágjam: Felséges Fejedelem Kegyelmes Urunknak alázatos engedelmességgel jelentettem levelem által, ha ugyancsak ő Felsége kegyelmessen parancsolja, — azonnal bébocsátom az nemes regimenteket; de mi haszna volna mostan azon haddal étetni az praesidium élését? annakutána pedig, a mikor leginkább kellenék, nem volna. Alázatossan kérem Nagyságodat, méltóztassék parancsolni: Felséges Fejedelem Kegyelmes Urunknak szólló alázatos levelemet sietve vigyék el.

Actu jött meg portásom Homonnárúl, az városon benn lévén; az melly három compániának tegnapelűtt Homonnára való érkezésérűl írtam volt Nagyságodnak tegnap: azon három compánia német azon nap estve visszament Mislina felé, hagyván homonnai kastélyban ötvenig való labancz hajdúkat s egynéhány muskatérost. Az Nagyságod portássa actu is Vinnán vagyon és hever.

Valami Paur Uram katonája [1]) jővén hozzám, ki mondja magát szabadúlni Trencsínbűl, — kit nem hihetek; mellyet az

[1]) Néhai Luzsénszky Sándornak, később Paur Ferencz vitéz ezredesnek Trencsény és Liptó vármegyei lovas karabélyos-ezredéből való.

várba küldöttem, Nagyságod examináltassa meg; sokat beszél, de nem hiszem, hogy nem kém!

Alázatossan ajánlván magamot Nagyságod gratiájába.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Palocsay György m. k.

P. S. Az spanyorviaszot alázatossan köszönöm Nagyságodnak.

Barkóczy [1]) ezerebeli Lasztóczy nevű hadnagy labanczczá lött. Gunderfinger [2]) is bément Csicsvára, a mint portásim mondják.

Külczím: Méltóságos Gróff Székesi Bercsényi László nagy jó Uramnak ő Nagyságának alázatossan irám.

Unghvár. P. H.

(Eredeti, s. k. B. Palocsay-czímeres gyűrű-pecséttel.)

T.

(Pálóczi Horváth György hadi főpénztárnok.)

Igen alázatos informatió.

Méltóságos Fő-Generális és Locumtenens Uram ő Excellentiája minapi eltávozásával az unghvári praesidium exolutiója végett méltóztatott vala oly rendelést tenni: hogy ide subordinált Nagy János, Géczy Gábor, Balogh István, Somody Ferencz, Ebeczky István lovas, és maga ő Excellentiája gyalog ezerei exolutiójokra designált 4000. Rhénes forintokat Nemes Sáros vármegyébűl az dominiumnak egyik részébűl, Sándor István Uram districtusábúl ad collectandum deputált menstruatim 950; Nemes Ungh vármegyébűl 1675; Nemes Zemplén vármegyébűl az homonnai dominiumbúl 1375 fl., úgy, hogy az assignatáriusok magok Tekintetes Brigadéros Ebeczky István Uram ő Kegyelme exmissiója szerint manu militari col-

---

[1]) Ifjabb gr. Barkóczy Ferencz dandárnok, ezredtulajdonos és zempléni főispán, — miután atyja, a tábornagy és senátor még 1709. nyarán elhala, — 1710. végnapjaiban labanczczá lévén, családi várukat Csicsvát, De Lancken cs. tábornoknak elárulá, sőt ez utóbbinak még katonai titkokat is fedezett föl és volt társai ellen kalaúzkodék.

[2]) Guldenfinger János-Dániel, ezredes.

lectálják; az minthogy ugyan ő Kegyelme — úgy tudom — hozzá is fogatott: mindazonáltal mostani extremitására való nézve az szegénységtűl még eddig semmit sem vehettek, és per consequens csak egy fillért is az instructionalis dispositió szerént Cassírer Berzeviczy Boldizsár Uram kezéhez nem administráltak.

Ezen impossibilitásoktúl tartván ő Excellentiája: az praesidium szükségére ex superabundanti deputálta az korcsmát mind az várban s mind városon, úgy, hogy Commendáns Baranyay Uram inspectiója alatt légyen, — és az melly borokat Nemes Vármegyén circiter száznegyven (156.) hordóval bészedtenek, arra fordíttassa; ha penig azok kifogynak, az majorságbeli borokra is szabadságot engedett vala ő Excellentiája; az minthogy nem régen azon proventusbúl már is az praesidiárius hajdúság és tisztek, pattantyúsok és mesteremberek, — amazok egy hóra, ezek négy hóra kifizetődtenek.

Mennyire extendáltathatott eddig kiárúlt boroknak az ára? Commendáns Baranyay Uram fogja, nem más, tudni.

Ezen kívűl is pro extrema necessitate praesidÿ letött ő Excellentiája nevezett Commendáns Uram kezéhez kétezer Rhénes forintokat, az melly még intacte vagyon.

Voltam azon nagy szorgalmatossan: avagy csak ezen Nemes Vármegyében adurgeálnám azon pínznek collectáltatását; de Sarér (Chariére) Uram ezerére praeter spem assignáltatván az szobránczi processus, Novembert mind az karabélyosok [1]) mint első assignatáriusok in naturalibus consummálták, mind az Sarér Uram hada in paratis oralist 3 frtjával, equilist 2 frtjával rajtok exequálta, és per consequens Decembert is; melly miatt ott is semmi pínzt nem collectálhattak, egész planitiest az hadak semmissé tévén ahhoz sem lehet semmi reménség.

Az unghvári dominiumnak felét designáltam az karabélyosokra, felét az itt való hajdúságra, az zálogos falukat és planitiest Géczy Gábor, Somody Ferencz és Balogh István

[1]) Rákóczi udvari karabélyos-ezerét érti, mely a munkácsi Palánkban állomásozott.

Uramék ezereire, kik is actu munkálódnak collectatióban, — de még igen keveset bíztattak.

Az minthogy mind az ellenség conjuncturáira s mind az szegénység elpusztúlt sorsára nézve, az collectábúl már igen kevés reménség lehet; az korcsmábúl ugyan az hajdúság alkalmasint és mesteremberek s pattantyúsok menstruatim kifizetődhetnek.

Azt is igen alázatossan detegálom: már az cassában kezem alatt semmi sincs; hanem még az rézpénzen ország számára vásárlott kordoványok circiter 400, veres bagazia vég circiter 20, nyusztos kalpag circiter 20. Talám jó volna azokat is deputálni valahová: ne rothadnának haszontalanúl rakáson.

Unghvár, die 6. Januarў 1711.

Pálóczi Horváth György m. k.

(Eredeti.)

U.

(Borméresi jövedelem kimutatása.)

»*Thúry Gáspár Nemes Regiment Quártélymestere m. k.*« aláírásával hitelesített több ívnyi részletes kimutatás, mely szerint a Nemes Vármegyétől beszedett hordós borokbúl a városi és várbeli korcsmákon 1710. december 2-kától 1711. január hó 6-káig kiméretett összesen 66. hordó bort, itczéjét 12 dénárjával.[1]) (A korcsmárosok ezek voltak: »Csatlós Sándor,« »Tordainé asszonyom,« »Szakál Márton uram,« másutt »Szakál Márton markotányosné asszonyom« a városban, és »várbéli korcsmárosné, az asztalosné.« Ez utóbbi mért ki legtöbbet: 22 hordóval.) A 66 hordó bor áraként befolyt összesen 913 frt 52 dénár, melyből a korcsmárosoknak jutott boráruláсukért 31 frt 67 den. A többit Thúry Gáspár, — mint tételes számadásával kimutatja, — kiadta »Méltóságos Fő-Generális és Locumtenens Uram ő Excellentiája (gyalog-) regi-

[1]) Az igen bő, tételes lajstromnak itt, helykímélés végett, csak summázatát közöljük.

mentjére, [1]) úgy Unghvár várához tartozandó kőmívesekre, [2]) porkoláb (Kún János és Sente László) uramékra, pattantyúsokra és mesteremberekre, [3]) úgy, hogy 1711. jan. 6-kán a pénztárban még 84 frt 4 denár maradt.

Mellékelt jegyzék:

Memoriale.

Bor volt in universum . . .	vasa	nro	156.
Ezen boroknak erogatiója:			
Vagyon az templomban . . .	vasa	nro	68.
Költ el az korcsmán	»	»	66.
Töltelékre ment	»	»	17.
Most az korcsmára adatott .	»	»	5.
Latus facit	vasa	nro	156.

(Eredeti számadások és kimutatások.)

V.

Nemzetes és Vitézlő Berzeviczy Boldizsár Cassírer Uramnak intimáltatik. A cassa állapotjában accomodálja magát Méltóságos Uram-Atyám parancsolatjához s dispositiójához. percipiálván az impositabéli pénzt, úgy a korcsma jövedelmét is: teljességgel tartsa magát Tekintetes Nemzetes és Vitézlő Ebeczky István Brigadéros és Fő-Commendáns Uram rendeléséhez, és commissióira, erga quietantias, a cassabéli pénzt

[1]) A testőrszázadon s az alezredes és főstrázsamester századain kívül említi még Báthory Ferencz, Szálé András, Gothárd Márton és Szabó Gáspár kapitányok compániáit, melyeknek 160—170 magy. frtot fizetett összesen. Említve van még »Sterunthol Ádám kapitány uram,« a ki talán a »Leibcompániát« vezénylé.

[2]) Öt ilyen kőmívest sorol fel. és egy kőfaragót, Gerliczky Györgyöt.

[3]) A pattantyúsok dec. 12-kén »Commendáns Uram parancsolatjára« kaptak összesen 124 frt 80 drt. — Mesteremberekűl említtetnek a kőfaragón s kőmíveseken kívűl a »mundírungcsináló szabók,« Steiner Miklós asztalos, és sütők, — de csiszár, lakatosok, ács, kovácsok, bognárok, stb. is voltak ott.

erogálja, különben ne is cselekedjék. — Datum in Arce Ungh. die 12. Januarÿ 1711.

(G. B. László.)

(Egykorú másolat.)

Z.

Unghvár vára körül, mostani constitutiójához képpest lehető observatiók.

1-mo. A regement extratussábúl kitetszik, hogy circiter 511. személy hír nélkűl otthonn commorál; [1]) jóllehet a regementbeli tiszteknek vagyon parancsolatjok érettek való kiküldésre: mindazonáltal azokat is nógatni igen szükséges, effectusban menjen a dispositió; lévén azoknak nevek, lakások, falujok connotálva: csak igyekezzenek reductiójokon, — abban fogyatkozás nem lehet.

Extractus desertorum sub Litera A. [2])

2-do. Nemesi és szolgarend mennyi fog bészorúlni? beadott listájokbúl kitetszik; kinek pariája itt fog maradni sub Litera B. Azért in casu necessitatis a cortinák, azaz egyik bástyátúl a másikig való fal, assignáltassék azoknak; in casu extremitatis vero lehet assignálni nekiek valamely bástyát is, a melly az ellenség következhető vívásátúl távúl esik, — oda is mindazonáltal egyvelgessen rendeltessenek a hajdúsággal és vitézlő renddel, jó kemény praesidiárius tisztekkel, az kik ha legkissebb hűségtelenséget vennének észre: azonnal fegyvereket elszedvén, arestálják őket és pro satisfactione az akkori Fő-Commendánshoz vigyék.

3-tio. Hogy annyival is inkább az tűz ellen nagyobb securitássa lehessen a várnak: a szalmát és szénát benn az várban nem kell megengedni rakattatni, — csupán csak a mindennapi szükségre valót hozzonak be; hanem rakattassék

---

[1]) Itt a lajstrom fölületes megtekintéséből eredt hiba van: mert a fentebbi, B. 1. alatti mellékletből kitetszik, hogy az összes tényleges létszám volt 511, az engedély nélkűl otthon lézengőké 207. Ezeket kell vala tehát a várba bevitetni.

[2]) Ez, valamint a következő lajstrom Unghváron maradt, nincsen csatolva.

a Vatában, távul az ároktúl, az hegynek circumferantiáján. hosszuttában, Radváncz felé. A mostani kazlok is, a kik keresztűl vagynak rakva, s közel és éppen az árok szélin némelyike, azon szerint rakattassanak; avagy hordattassék le az új sánczban, — ott is defensio alatt lészen, és ha meg talál is gyúlni: tüzitűl nem tarthat a vár. Mivel ha azon helyen marad azon széna és szalma, a kin most vagyon: nagyobb fortélyára lehet az ellenségnek, hogysem a bennvalóknak, közzében postírungozván magát az ellenség, secure megmaradhat, sem apró, sem ágyú golyóbisoktúl nem tartván, másképpen ki sem vehetni onnat, hacsak tűzzel nem, kibűl a várnak is gyúladása miatt nagy kára következhetik. Ha pediglen praemittált modalitás szerint rakattatik: két bástyárúl és egy cortínárúl lehet secundálása.

4-to. Megírt Vata nevű helynek minthogy széltében való accessussa nincsen: lehet az szalmás életnek, szénának is és szalmának, ha ott talál maradni, de legkiváltképpen az odaszorúlandó praesidiális lovas hadnak securitássára nézve, palezátákkal megerősíteni; sőt, hogy ágyú ellen is bátran megmaradhasson, ha casu quo az ellenség a gáton túl való részrűl akarná impetálni: lehet földtöltést hányatni a huszárvár alatt való, a Vatában vezető úttúl az gát innekső végéig, az hegy orráig; az említett úttúl penig a huszárvári kőfalig, akár palezátákig, lehet communicatiót csinálni a palezátábúl pro securitate ollyat, a micsodás vagyon az revelínben való, az strázsaház mellett végig; mindeniket penig a várbúl lehet secundálni három bástyábúl és két cortinárúl.

5-to. Tizenkilencz hajdú rendeltetvén az ágyú mellé való szolgálatra egy strázsamesterrel, az kik specificáltatnak sub Litera C., azok egyéb szolgálatot nem tesznek, hanem continue az ágyúk mellett lesznek és exerceáltatni fognak a szakállasokbúl való lövésre; az kik nem a lakatosoknál vagynak: azoknak csináltassék tárgy (czéltábla) és minden héten legalább kétszer exerceáltassanak. Ollyan helyre tétetődjék a tárgy, hogy akár találja, akár ne: a golyóbis el ne veszszen, hanem a hegyben megakadjon, az honnat kiásatván, újonnan usura fordíttathatik. A Czeigházakat azok strázsálják. A lármalövésre penig rendeltessék a város bástyáján lévő négy fontos

vaságyú avvagy mozsár, kinek végbenvitelére continue legyen egy pattyantús az Haubtvachton ordinantián, a ki ne elébb, hanem a midőn veszi Fő-Commendáns Uram ő Kegyelme parancsolatját, süsse ki az ágyút vagy a mozsárt annyiszor, a mennyiszer lészen parancsolatja.

6-to. Igen szükséges lévén egyik batériárúl a másikra való communicatió: a város-bástyátúl fogvást a major felé való bástyáig az út egyenesíttessék meg végig a cortina mellett, hogy az ágyúkat, a szükség úgy hozván, lehessen egyikérűl a másikára minden tartóztatás nélkűl vinni és szállítani.

7-mo. Minden batérián, azon szegeletekben a kikben annakelőtte vólt, kell hajlékokat csináltatni, úgy az batériákra pro illa necessitate rendelendő pornak conservatoriumocskákat.

8-vo. A város bástyájátúl fogvást a templom bástyájáig, de legkiváltképpen az udvarbíró mostani szállásáig, azon cortina mellett nemcsak communicatiót: de állásokat is kell csinálni az ott lévő istállók, és prófontház padján, hogy in casu necessitatis azon lövő-lyukakra puskások állíttathassanak és granatírosok, kivált a kapu felett, hogy az hidat és felvonókaput oltalmazhassák, az megnevezett bástyáknak penig arra felé szolgáló Flankáirúl (flanque) secundáltathassanak.

9-no. Minthogy penig igen gyenge állapottal vagyon a Szent-János bástyája: szükségesnek ítéltetik, hogy a közepin mostani téli üdőhöz képpest csak téglábúl is rakattassék egy oszlop, circiter egy ölnyi szélessége és hosszúsága legyen, quadrangulumot observálván a kőmíves benne, a végre, hogy az gerendák végei rajta termináltassanak. Az meglévén, nem tarthatni romlásátúl, sem az ágyúkat, sem a rajta lévő embert nem félthetni; de ha in illo statu megmarad, a mint most vagyon: ha csak egynehány kemény lövés esik is rajta, — mind az ágyúk, mind az emberek in periculo lesznek a gerendák rothadása miatt. Hanem

10-mo. A város bástyája alatt való casamátában lévén a pornak jobb része: nem ítéltetik elég securitássa Kegyelmeteknek lenni; lehet azért hacsak azon részét is említett casamátácskának megerősíteni az revellín felől való szegeletin ekképpen: Rakatni kell jó fiatal s vastag tölgyfa-gerendákat a földszinén feljűl rajta, a mostani zsindelezet alatt, egymás mel-

lett, jól hosszan, hogy legalább félölnyire meghalladja boltozatjának szélcsségét; azt töltsék meg jól ganajjal, azon feljűl rakattassék újobban egy sor gerenda, meg-meg töltettessék fel ganajjal annyira, hogy a bástyának pártázatjával egy aránsú légyen, — kétszáz fontos bombátúl se féltse senki!

11-mo. Vagyon egy casarmáta a kis tárház alatt, a ki régi Homonnayak sütőházának mondattatik, máskínt a malefactorokat szokták torqueálni benne; négy jó boltozat vagyon felette, várvíváskor (1684—85.) Homonnay Zsigmondné Aszszonyom lakott benne, actu penig, a midőn recognoscáltatott, feles só találkozott benne; hordattassék onnat a só ki akármely pinczében, és odarakattassék legféltőbb portéka, a mellett munitiónak jobb része is; tágas hely lévén, sok holmi tér el benne.

12-mo. A kút miként muniáltassék? informátus már az ács jól benne; tudniillik a mostani zsindelezése verettessék le egészlen, és a mint most vagyon a belső kötése vagy koszorógerendája, az megerősíttessék jó formában, belső kereke felett, kinek a közepin állíttassék fel egy fő, vastag oszlopocska, olly magassan, hogy az gerenda a koszorónak szegeztetvén alúl, felűl keskenyen de jó vastagon hagyattassék, és úgy állíttassék fel, hogy ezen harántékossan essék; a gerendák penig jó vastag fiatalokbúl legyenek faragva, és úgy összebocsáttassanak, hogy semmi hiányossága ne légyen. Az kúton kívűl talpfákra állíttassanak fel hasonló kötések, kinek a teteje hasonlóképpen légyen bécsinálva, valamint emlékeztem, úgy, hogy duplásson essék felűl a gerenda; melly meglévén, úgy szegeztessenek rájok a léczek, azokra a zsindelezés. A külső kötések bé legyenek rakva boronákkal, hogy ha casu quo az kúton kívűl találna esni a bomba: főddel vagy egyébbel bé ne hányhassa, avagy a darabjai a kerekében vagy lánczában kárt ne tehessenek.

13-tio. Az mely kút erigáltatott volt a kis bástya tövében, a víz mellett: azon kút ásattassék meg mélyebben; jó communicatiója lévén mind az Vatátúl, mind a kis kaputúl, úgy a Szent-János és kis bástyárúl defendáltathatik; ha két ölnyire még meg fog ássattatni, a quarnisonnak nem utólsó emolumentumára lészen.

14-to. A mostani sütőház alatt vagyon egy pincze; in extremitate, ha a sütőház megtöltettetik ganajjal és a ganaj között egy sor gerenda rakattatik, bécsináltatván a mostani ablakot, az kik lövő-lyukacskák lehettek azelőtt, lehet fordítani akár munitiónak, akár egyéb conservatoriumnak, igen securus hely lévén.

15-to. Ha casu quo Tóthfalussy a puskások kapitányságát fel nem találja vállalni, és más ember nem találkozik: lehet fordítani arra Pásztélyi Sándort; de akárki légyen az: minemű Instructiója lészen, megmutatja Litera D.; addig tartsa ahhoz magát, míg ő Felsége kegyelmes pátensét kezéhez nem veszi.

16-to. Jóllehet már is némely épűleteket reformáltam, reformálni fogom ezután is: de szorgalmatos gondnak kell arra lenni, hogy az ollyan kunyhók és viskók a várpiarczán, kivált olly épűletek körűl, a honnan nagyobb gyúladásokat okozhatnának, absolute ne építtessenek; meg sem kell engedni senkinek, sem a bészorúlandó nemességnek, sem praesidiáriusoknak, — hanem a huszárvárban és a Vatában meg fog lehetni; mindazáltal ott is a tűzre szorgalmatos gondviselés légyen.

17-mo. Idevaló praesidiáriusoknak rendeltetvén Ebeczky István, Géczy Gábor, Nagy János, Balogh István és Somogyi Ferencz Uraimék T. Regimentjei: azon kell lenni, incumbál is Fő-Commendáns Uramnak ő Kegyelmének, hogy idején tudhassa meg, mennyin lesznek azok és kicsodák nevezet szerint, a kik valóságossan magokat az óltalomra és hűségeknek megtartására resolválták? Kik közzűl azok, a kik ugyancsak valóságossan bennszorúlni kívánnak: mindaddig míg lehet, a városon maradjonak; a szükség penig úgy hozván magával, a várost égessék föl egészlen, magok pediglen szorúljanak a huszárvárban és a Vatában. Az ki pediglen szorúlni ide nem kívánna: kivűl a hegyekben járván, ugyancsak tovább is ő Kegyelme orderétűl és dispositiójátúl függni tartoznak, s a puskások kapitányával egyetértvén, az ellenség körűl portázzanak, és ő Kegyelmével a communicatiót folytatni semmiképpen el ne múlassák, és ha az kaposi exulánsok helyekben tovább nem maradhatnának, — oda igazíttassanak.

18-vo. A cassa dolgát a mi illeti: vagyon in deposito Baranyay Uramnál kétezer forint, azon kívűl mind a belső, mind a külső korcsma egészlen fordíttatván ezen praesidiumnak menstrualis kifizetésére; kinek is pro fundo rendeltetett az vármegyébűl behozott circiter száznegyvenkét hordó bor, és az elkelvén, Méltóságos Uram-Atyám majorság-bora. Azonkívűl az Nemes Vármegyék impositák szerint való collectatiója, melyben, úgy informáltatom: Fő-Commendáns Uram brigádájabeli tisztek részszerint eljárván, bizonyos summa pénzt collectáltak is; incumbálni fog ő Kegyelmének azon pénzt kikerestetni. Méltóságos Uram-Atyám dispositiója és rendelése szerént praespecificált pénz administráltassék ad cassam, itt hagyattatván a végre a Cassírer Berzeviczy Boldizsár, a ki is Fő-Commendáns Uram dispositiója szerint a pénzt percipiálván, ugyan ő Kegyelme assignatióira is, és nem másképpen, erogálja is, úgy, hogy ő Kegyelme tudja: mi jön bé és honnan a cassában? mi és kinek megyen? erga assignationes, quietantias et contraquietantias folyván a dolog.

19-no. Hogy meg ne szakadjon a korcsma: aestimatione mediante lehet árát szabni a városon és collegiumban találandó boroknak; most ócsók lévén a borok, tíz forinton is lehet venni hordóját, [1]) jó volna ex cassa azoknak megadni az árát; jövendőben per educillationem, az üdőhöz alkalmaztatván és a bornak jóságához az educillatiónak pretiumát, a capitális is bejönne, alkalmas nyeresége is lehetne a praesidiumnak; úgy is, ha az ellenség appropinquálni fog: azon borokat ott hagyni nem lehet.

20-mo. A hadaknak cassábúl való kifizetését folytassa Commendáns Uram dexteritássa szerint; az üdő és a szükség meg fogja tanítani.

21-mo. A prófontház quo in statu légyen, jól constál Fő-Commendáns Uramnak; a midőn az had arra fog szorúlni, hogy abbúl intertencáltassék: kinek mennyi portiót szabjon? maga lévén annak conservatora és szerzője, — discretiójában lészen. Elhitettem inkább azt magammal, hogy szaporításában mesterkedik jobban, hogysem fogyásában.

[1]) Gönczi hordót ért = két akó s 8—10 itcze.

22-do. Hogy az Czaigborter a szurkos-koszorók csinálásában jobban progrediálhasson: rendeltessék neki bizonyos üst. Item, adattassék a tüzes-laptákhoz spárga és szükséges vászon; azoknak fenekeihez csináltassanak a kovácsok és lakatosok által a Czaighauzban találandó vasbúl pléhek. Enyvet lehet csináltatni. Szükséges ágyúkhoz való kötelek nélkül sem lehet lenni. Tüzes-golyóbisokhoz a czigányoktúl kell vagy két pár fúvót hozatni.

23-tio. Kovács-szenet, ha száz szekérrel lehet is, be kell hozatni; nemkülömben feles salétrom és büdöskő lévén itten, a porcsináláshoz való eszközök is: vagy 30 szekérre való mogyorófát kell vágatni, azt idehozatni, és a kovácsok vagy ahhoz értő ember által puskapornak való szenet égetni.

24-to. Vagyon két mázsára való veszett por is, mellyet nem egyébnek, hanem ostromos-zacskóknak fordíthatni; légyen parancsolatja a Czaigborternek azoknak megcsinálása felől. Visszaszegezett kasza nem utólsó fegyver lévén ostromnak idején: azokat a kőfalakra ki kell rakatni, hogy szükségnek idején élhessenek vélek.

25-to. Vagyon bomba a kihez mozsár nincsen; azokat megtöltvén, a merre gondolhatni, hogy az ellenség maga operatióit folytathatná, azon részre ki kell rakatni, és annak idejében pro defensione vélek élni. [1])

26-to. Vagyon a kúcsár keze alatt feles juhbőr, — azokbúl minden istrázsának bundát kell csináltatni; a menynyiben a dominiumbeli nem sufficiálna, a nemességnél is találkozik; ha requiráltatik, tudom, meg fogja segíteni Kegyelmeteket azon dologban.

27-mo. Nagy defectussát látom ezen praesidiumnak, hogy a prófontmester ollyan betegségbe esett, a kibűl meggyógyúlását és azon hivatalnak continuatióját nem reménlhetni; kire nézve arra alkalmatos subjectum kerestessék és azon hivatalra applicáltassék.

28-vo. In casu necessitatis, mivel a széna és szalma az alsó sánczban jobb alkalmatosságra, securitásra, kibűl a vár-

[1]) T. i. kanóczaikat meggyújtván, a bombákat emberi kéz-erővel vetni le a bástyákról a felrohanni törekvő ellenség tömegei közé.

nak is nem várhatni veszedelmét, ámbár esnék is meggyúladása: szükséges lészen az alsó-revelínben valamely istrázsát tartani.

Ultimo. Az alkalmatosság és az ellenségnek történhető offensiója mutatja meg legjobban, kit-kit megtanít: mit kellessék akkor cselekedni? Bizattatnak mindazok Fő-Commendáns Uram bő mértékben practicált és sok alkolmatosságokkal pro diversitate locorum et occasionum megmutatott dexteritássában.

Datum in Arce Ungh, die 12. Januarÿ, 1711.

G. B. László m. k.

(Egykorú másolat.)

Toldalékúl.

I.

(Gr. Bercsényi Miklós, Ebeczky István dandárnoknak.)

Ajánlom szolgálatomat Kegyelmednek.

Fölséges Fejedelemtűl ma Drohobiczon elválván, írtam Kegyelmednek, köszönvén, hogy Unghvárnak gondviselését magára vállalta Kegyelmed. Minthogy penig azután értettem, hogy azon alkalmatossággal Commendáns Baranyai András Uram maga hivataljának renunciálni akarván, ide Lengyelországba cselédjével együtt való kijövetelre engedelmet kíván; melly iránt írtam ő Kegyelmének: nem lévén annak most illendő ideje, — mutassa inkább az mostani circumstantiákban állandóságát ezelőtti resolutiójának, és Kegyelmed assistentiájával observálja hivatalja szerint dolgainak folytatását tovább is. Mire nézve szóljon Kegyelmed maga is ő Kegyelmével, és értesse meg, hogy az Kegyelmed szép resolutiója az ő Kegyelme erősítésére legyen.

72. 66. 85. 100. 65. 38. 16. 54. 83. 13. 15. 14. 83. 18. 101. 78. 210. 16. 95. 16. 14. 112. 12. 54. 210. 210. 100. 101. 60. 30. 83. 301. 22. 59. 12. 15. 28. 13. 31. 60. 62. 62. 61. 99. 92. 72. 60. 65. 12. 65. 95. 12. 62. 15. 100. 41. 54. 77. 15. 60. 85. 95. 61. 100. 62. 92. 13. 16. 95. 51. 210. 16. 22. 57. 55. 301. 59. 77. 54. 12. 67. 83. 41. 18. 62. 83. 100. 54. 12. 92. 95. 12. 65. 210. 61. 60. 15. 21. 95. 57. 62. 16. 67. 30. 60. 62. 100. 51. 72. 12. 15. 83. 83. 18. 101. 16. 210. 78. 95. 77. 65. 67. 16. 13. 78. 54. 13. 78. 41. 83. 14. 59. 92. 13. 85. 51. 83. 100. 30. 83. 59. 65. 12. 95. 60. 51. 54. 16. 67. 210. 12. 48. 65. 100. 57. 210. 12. 65. 54. 83. 67. 83. 54. 65. 59. 16. 67. 78. 48. 18. 65. 16. 210. 101. 16. 210. 12. 48. 22. 59. 12. 92. 16. 51. 101. 16.

65. 95. 78. 54. 59. 77. 13. 21. 16. 85. 72. 83. 101. 12. 65. 60. 85. 95. 61. 12. 210.

Dolgaink folyamatjárúl írtam mai levelemben Kegyelmednek, — most sem írhatok egyebet, hanem, hogy valósággal 12. 57. 19. 18. 85. 59. 55. 13. 16. 59. 71. 222. 12. 48. 101. 60. 21. 61. 85. 16. 11. 60. 65. 303. 48. 18. 92. 72. 12. 32. 66. 48. 99. 83. 12. 101. 12. 13. 31. 59. 16. 51. 67. 60. 48. 15. 16. 222. 55. 48. 16. 101. 16. 65. 210. 16. 29. 21. 31. 202. 54. 92. 78. 210. Azért magam is póstán sietek mennem. — Kívánom ezzel, Isten szerencséssen tartsa és éltesse Kegyelmedet!

Kegyelmednek

Konyuska, 24. Januarÿ 1711.

jóakaró szolgája
G. B. Miklós m. k.

Legalól: Ebeczky István Uramnak.

(Eredeti, féliven, negyedrétben, csak az aláírás sajátkezű; a többi Krucsay István írása. A titkos jegyeknek többféle clavesek segítségével megkisérlett feloldása, fájdalom, nem sikerült, s a valódi kulcs még eddig nem került napfényre.)

II.

(Ebeczky István tábornok[1]) Unghvárról, Szent-Iványi János dandárnoknak Munkácsra.)

Kedves Sógor Uram!

Kedvesen vettem az Kegyelmed tudósító levelét, az inclusákkal együtt; ugyanis most innen semmi új hirekkel Kegyelmednek nem kedveskedhetem, hanem mindent csak Kegyelmedtűl várok. Lelkem Sógorkám! tovább is ne sajnálja velem való communicatióját sincere folytatni, — bizony megszolgálom Kegyelmednek!

Úgy látom, elég nagy confusió leszen, hogyha Urunk ki nem talál gyünni (Lengyelországból, a szathmári gyűlésre.) Senkinek semminémű szándékát nem tudom, ki mit akar?

[1]) A fejedelem ugyanis időközben Ebeczkyt Generális-Főstrázsamesterré léptette elő. (L. Archiv. Rákócz. I. oszt. III. köt. 659. l.)

csak ex circumstantÿs gondolkodom; hanem, kérem, engemet is tudósitson Kegyelmed.

Ezzel maradok

az Úrnak

kész szolgája

Ebeczky István m. k.

(Datum nélkül.)

(Eredeti. Tartalma után itélve, 1711. april elején kelt.)

III.

(Ugyanaz, ugyanannak.)

Kedves Sógor Uram!

Ajánlom köteles szolgálatomat Kegyelmednek. — Igen nagy perplexióban voltam mindaddig, valameddig ezen utóbbi Kegyelmed levelét nem vettem. Akarom igen, hogy társom találkozott; mert valamint az munkácsi praesidium az szathmári végezésnek nem annuált, nem is akart annuálni: hasonlóképpen én sem annuálok, nem is igyekezem annuálnom. Egymásután három rendbéli levelét vettem Méltóságos Generális Károlyi Sándor Uramnak, — urgeálja igen, hogy pro 20. Károlyban küldjem innéd az követeket. Én, ha szintén küldök is, megparancsolom, hogy elsőben Munkácsra menjenek.

Az nagy Istenért kérem édes Sógor Uram Kegyelmedet: engemet mindenekrűl túdósítson, mert én még nem akarnék megvakúlnom, — Munkácscsal tartok!

Ezzel maradok

Kegyelmednek

köteles szolgája, sógora

Unghvár, 14. Aprilis 1711. Ebeczky István m. k.

(Eredeti. Rákóczinak Lengyelországba Szent-Iványi által, Munkácsról 1711. april 18. irt saját leveléhez mellékelten beküldve.)

IV.

(Szent-Iványi János dandárnok, a fejedelemnek.)

Munkácsi és *unghvári praesidium* részérűl írtunk közönségessen az hadaknak (Szathmárra): ne csináljanak szakadást,

hanem várják be (Lengyelországból) Felségedet az formaliter való tractának continuálására. Megválik, mit adnak válaszúl? Az levelek jó energiával, cum rationibus voltak concipiálva. Az unghvári mind militia, mind vármegye részérűl való (a szathmári gyűlésre választott) követek visszamentek (innen Munkácsról); az felűl includált leveleket is [1]) a végre tartóztattam meg: ne csináljanak valamely scrupulust újobban szívekben.

(Munkács, 25. Aprilis 1711.)

(Eredeti, sajátkezű.)

1711. május 1-jén a hódolati eskü és hadizászlók letétele a nagy-majthényi mezőn. Te Deum Laudamus.

V.

(Ugyanaz, ugyanannak.)

..... Huszt vára 10-kén reggel capitulált ..... *Unghvártt* kiáltanak az hajóban ülő és az tengeri háborútól tartó apostolok: Domine, salva nos, — perimus! ... Engedje az Isten, azzal is harmad-negyednap alatt Felségedet megszomorítani ne kénszeríttessem, valamint Husztnak feladásával; constál levelekbűl, C. D. [2]) Kívántam confortálni őket 8-va praesentis érkezett lengyelországi correspondentiáimmal, kiket, úgy Felséged kegyelmes parancsolatját, in originali transmittáltam vala ő Kegyelmeknek; mit ad azokra válaszúl Generális Ebeczky Uram? Litera E. megláthatni, de legkiváltképpen Litera F. azt írja, hogy *el is küldte az követeket* (Károlyihoz, Pálffyhoz, kik a szathmári békepontokat a várőrségeknek, csatlakozó fölhivás mellett megküldötték,) noha nem írja: *mivel?* Kívánván mégis retrahálnom őket: mit írtam nékiek? Litera G. megmutatja.

(Munkács, 12. Maÿ 1711.)

(Eredeti, sajátkezű.)

---

[1]) Károlyitól és Eszterházy Dánieltől Ebeczky Istvánhoz intézett puhító, csábító levelek.

[2]) Ezen, valamint az alábbi E., F., G. mellékletek is hiányzanak.

VI.

(Gr. Pálffy János cs. tábornagy a munkácsi várörségnek.)

Nem kétlem, vette Kegyelmetek ennekelőtte csak nem régen írott levelemet is; de, hogy választ nem adott reá? mire magyarázni nem tudom. Adom azonban tudtára Kegyelmeteknek, hogy *Unghvár alá* praemittálván Generál Lancken Uramot bizonyos számú lovas és gyalog vitézlő renddel: magam is actu megyek egynihány ezer lovas és gyalog hadakkal ő Kegyelme után, álgyúkat és mozsárokat is vívén magammal, mind ezen vizes és sáros útakkal sem gondolván; s holnap — Isten azt adván érnem — odamegyek. Egyébaránt, ha az unghváriak eddig is alkalmaztatták volna magokat: a Nemes Vármegyék, úgy az szegénység is mentek lettek volna ezen bajos és galibás vecturázástúl, — de kétségkívűl Bercsényi álnok, hamis hitegetésire nézve akaratoskodtak eddig is; hanem szinte mai napon adatik értésemre, hogy már ők is magokba szállván *és a pacificatió hazánk és nemzetünk javára ineált punctuminak consentiálván, magokat és azon várat okvetetlen feladják* . . . .

(Nagy-Szent-Mihályon, dje 13. Maÿ 1711.)

(B. Sennyey István altábornagy Munkácson, 1711. május 21-kén kelt leveléhez csatoltan a fejedelemnek beküldve Lengyelországba.)

VII.

(Szent-Iványi János, Ebeczky Istvánnak.)

Munkács, 14. Maÿ 1711.

Bizodalmas Generális, nagy jó Uram!

Én kívánván eleget tennem kötelességemnek: levelem által akarám csekély opiniómot adnom. — Talán jó volna Kegyelmednek az egész nemességet kibocsátani, és a várat nem úgy mint confoederationális Generális: csak úgy, mint obligátussa privátus Úrnak Bercsényinek, óltalmazni vagy defendálni, azokkal, az kik arra resolválják magokat, qua de aula et famulitio Bercsényi, magáé lévén az palotás. Semmi hostilitást ne kövessen, az vármegyében semmit ne praetendáljon:

csak az jószágábúl éljen Bercsényinek, számára mind az várat, mind az jószágot megtartsa; mert ihon jűnek ratióim: Elsőben, mint privátus Urak (s ez étszaka vettem leveleket) és tagjai az országnak, nem ellenségei; ha háborgattatnak: tudom, lesznek defensive; egy ügyünk lévén: egygyé köll lennünk; nem lévén ellenség az hazában: mért jün fegyverrel Generál Lancken? Pálffy mért kéri az várat? Ha az király (I. József, † 1711. april 17.) élt volna, méltán; de már nem ellenség sem Rákóczi, sem Bercsényi, — hazajűnek ha convocáltatnak az diaetára, az többekkel együtt exoperálják az haza javát. Ne adjátok hát oda az lakóhelyét, hova száll. Ha az német bémegyen: tudom, fegyver nélkűl nem engedi Bercsényinek Unghvárt, Munkácsot Rákóczinak, — újabb tűz támad az hazában; akkor osztán kénteleníttetik az maga jószágáért fegyvert fogni! Az Istenért, távoztassuk el a vérontást: mert jót s jól akarják az Urak, — nem lészen veszekedés az magyar korona felett, assecurálom: csak légyen meg az országban, avagy csak az Palatinus, Fejedelem és Pálffy, végtére Bercsényi között az egyesség. De bezzeg, lesz az császárság felett! Már is vadnak scissiók, kiket én úgy tudom, mint mások tudják, — de nékünk ahhoz nem sok közünk. Csak nékünk olly királyunk légyen, a ki minket tartson meg törvényeinkben, szabadságinkban: assecurálom az keresztyén világot, — hívebb nemzet nincsen királyához az magyarnál, kész meghalni mellette, az mint azt sok példák bizonyítják; de ha abban háborgattatik: dühössebb nemzet sincsen a magyarnál.

No hát, ne hirtelenkedjenek Kegyelmetek, hanem várják meg az Urakot; az ünnepre itt lesznek, assecurálom, az diaetán jelen kívánván lenni. Már, ha egész készülettel jün is az ellenség, — nem olly hamar lesz annak vége, mert kettőn szokott lenni!

Ezzel maradok

Kegyelmednek

igaz szolgája

Szent-Iványi János m. k.

(Eredeti, sajátkezű.)

VIII.

(Szent-Iványi János, a fejedelemnek.)

Megírám Felségednek, hogy szomorítanom köll Felségedet *Unghvárnak feladásával,* kinek is ma vagy holnap a requiemet elmondják. Tegnap köllett volna érkezni Langennek oda, — de még 11-kén mentek el az követek, [1]) azok egyebet nem hoznak vissza az sententiánál, noha én eleget írtam nékiek; még 11-a vették levelemet, de már választ sem adtak, hanem ezen levelét hozott az emberem vissza Géczy Gábornak, Károlyi Ferencz nevő kapitányának szólót, sub Litera A. [2]) És így desperáltam már felülek, mivel nem is válaszolnak, — ezen levelekbűl pedig már egészlen kitetszik a vasszög . . . . .

(Munkács, 14. Maÿ 1711.)

(Eredeti, sajátkezű.)

IX.

(Ugyanaz, ugyanannak.)

Én Tankovics Uramot expediáltam Unghvárra, hogy vigye bé ezen utólsó levelemet, A. [3]) De már akkor az levelem nem mehetett bé, mivel reggel 5 órakor eleiben menvén Lankennek Ebeczky, az várbéli egész tisztekkel: *minden capitulatió nélkül feladták, az homagiumot le is tették,* az német praesidiumot bévitték, — *dél tájban maga is bément Pálffy,* — mindjárt meg is lövette az örömét . . . .

(Munkács, 15. Maÿ 1711.)

(Eredeti, sajátkezű.)

---

[1]) *Ebeczky István* mikor az unghvári parancsnokságot felvállalta: arra ajánlotta volt Bercsényinek magát, *hogy a várat pünkösdig megtartja*; (l. Bercsényi 1711. febr. 4-iki levelét Rákóczihoz, Archiv. Rákócz. VI. 629. l.) s ezen ígéretét híven meg is állá: pünkösd 1711-ben május 10. és 11-ik napjaira esett, — ezért kezdé meg az alkudozásokat az utóbbi napon.

[2]) Hiányzik.

[3]) L. a VII. sz. a. közlöttet.

TARTALOM.

